

Afganistan després del 2001: Pau i reconstrucció

Carme Roure i Pujol

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència ***Reconeixement 3.0. Espanya de Creative Commons.***

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia ***Reconocimiento 3.0. España de Creative Commons.***

This doctoral thesis is licensed under the ***Creative Commons Attribution 3.0. Spain License.***

AFGANISTAN DESPRÉS DEL 2001: PAU I RECONSTRUCCIÓ

Carme Roure i Pujol

DEPARTAMENT D'HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA
FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA
UNIVERSITAT DE BARCELONA

PROGRAMA DE DOCTORAT: SOCIETAT I CULTURA

Tesi doctoral amb el títol:

AFGANISTAN DESPRÉS DEL 2001:
PAU I RECONSTRUCCIÓ

Doctoranda: Carme Roure i Pujol

Director: Dr. Antoni Segura i Mas

Co-direcció: Dr. Víctor Gavín i Munté

Barcelona, març de 2014

دور از تو ای وطن !
در غم و اندوه ، گوئی در جهنم ام
بی تو خجل، اندوهگین و بیچاره زیستن
دور از تو زیستن در تجمل ، به چه معنی؟
میهن من !
بیکر زیبا لکن سخت آسیب دیده ات
بمن بالاتر و والاتر از بهشت است.
نمیدانم...
نمیدانم بکدام نام مسمی کنم تورا ؟
وطنم ! نام میمونث در وصف نمیگنجد
ای خاک پاک !
ای مادر آسیا !
تورا بیاد می آورم
دلَم به یادت میتپد
سخت دل تنگ تو ام
بلی ! دلتنگ چهره ای معصوم چون کودک ات
میهنم ! ای مادر با وقار
نمیدانم اهریمن بر تو چه آورده که :
که بجز از غم و اندوه ، هرگز آستن سعادت نمیشوی
سخت دل تنگ تو ام
ای بهشت برین من !
روح سرگردانم هر دم تورا میخواهد
میخواهد در آغوش پر مهر ات باز گردد
ای میهنم ، ای قلب آسیا !
هراس از آن دارم که آغوش پر عطفوت ات دیدار روح سرگردانم را نپذیرد .
بلی .

وطنم ، ای بالاتر از بهشتم ، حق با توست
کسی که به تو نمی اندیشد، سزاوار نیست ، به او به اندیشی.
عرف را قاعده بر آن بوده است که :
« نه اندیش به کسی ، که نمی اندیشد به تو . »
اما من نه آنم که به تو نه اندیشم

Els crits d'una dona afganesa

Ai, Déu, no sé com clarejar la tarda dolorosa de la meva fortuna.

Trencaré el teu cel amb tants, tants crits i queixes.

Les queixes d'una dona afganesa que viu lluny del seu país.

Lluny de tu, Paradís, estic en dol i en un infern.

Pàl·lida, sense vergonya, amb pena, sense solució, vivint en el luxe?

Paradís, ets una imatge desfigurada, mereixes més que aquest nom teu, tal vegada no hi hagi paraules per invocar-te.

Terra, Mare d'Àsia, t'enyoro molt, enyoro la teva cara de nena innocent, la de dona honorable parint angoixes.

Enyorar-te significa no fer res. La meva ànima està volant cada segon cap a tu, cap al teu ventre.

Em sembla que tu, Cor d'Àsia, no vols rebre la visita de la meva ànima fracassada.

Tindràs raó de rebutjar-la. Els que no es preocupen per tu, Paradís, Terra, Mare d'Àsia, no han d'esperar que tu et preocupis per ells. Aquestes són les paraules dels antics déus i de les noves destinacions.

Safia Nuristani

(Oslo, 2012)

Dedico aquest treball a la meva mare, Lola.

Sense ella no hauria estat possible...

ÍNDIX

Agraïments	11
Abreviacions	13
Llista de taules i figures	21
Capítol 1. Introducció	27
1.1. Justificació del treball	28
1.2. Delimitació del treball	31
1.3. Estructura del treball	31
1.4. Descripció del projecte	34
1.4.1. Objectius	34
1.4.2. Hipòtesi	35
1.5. Marc teòric i conceptual	36
1.6. Apunts socioeconòmics de la població	40
Capítol 2. Breu resum històric des de la unificació de l'Afganistan fins els Acords de Bonn	
2.1. Antecedents històrics: de la unificació de l'Afganistan a la fi de la monarquia	49
2.2. De la República a la intervenció de la Unió Soviètica (1973-1979)	58
2.3. El règim comunista i la intervenció de la Unió Soviètica (1979-1989)	60
2.4. La retirada de la Unió Soviètica i la guerra civil (1989-1996)	63
2.5. El règim talibà (1996-2001)	66
2.6. Al-Qaida	73
2.7. L'11 de setembre de 2001, l'ocupació de l'Afganistan i els Acords de Bonn	77
Capítol 3. Implicacions i conseqüències del conflicte en l'àmbit intern	
3.1. Destrucció i evolució de l'economia i les infraestructures	91
3.2. Sanitat	103
3.3. Educació	104
3.4. Gènere i drets humans	106
3.5. Sistema de govern	117

Capítol 4. Implicacions i conseqüències del conflicte en l'àmbit extern	
4.1. Implicacions internacionals	129
4.1.1. Nacions Unides i les resolucions del Consell de Seguretat	129
4.1.2. L'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF) i les Forces de Coalició (CF) de l'Operació Llibertat Duradora (OEF)	150
4.1.2.1. Les forces espanyoles de la ISAF	183
4.1.2.2. La lluita contra la insurgència (COIN)	188
4.1.3. Organitzacions internacionals i oenegés	194
4.2. Països implicats: la UE, els EUA, el Pakistan, l'Índia, l'Iran, Rússia, les antigues repúbliques soviètiques (el Turkmenistan, l'Uzbekistan i el Tadjikistan), la Xina, els estats del golf Pèrsic, els Emirats Àrabs Units i Qatar	203
Capítol 5. La reconstrucció del país: les conferències de donants i dos estudis de cas a Badghis	
5.1. Reconstrucció del país: les conferències de donants i els compromisos dels països implicats	222
5.2. Dos estudis de cas a la província de Badghis: l'Equip de Reconstrucció Provincial (PRT) espanyol i el Programa de Solidaritat Nacional (NSP)	267
5.2.1. L'Equip de Reconstrucció Provincial (PRT) espanyol a Badghis	275
5.2.1.1. El component militar	280
5.2.1.2. El component civil	294
5.2.2. Programa de Solidaritat Nacional (NSP) a Badghis	353
Capítol 6. Procés de pau. Evolució i situació actual (2012)	
6.1. El procés de pau: negociar amb els talibans, el Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP), Justícia transicional	365
6.2. Evolució i situació actual (2012)	373
Conclusions	387
Fonts bibliogràfiques	409
Entrevistes	441
Mapes i annexos	467

AGRAÏMENTS

Aquest treball no hauria estat possible sense la direcció i el suport del Dr. Antoni Segura i Mas, a qui agraeixo la paciència i els consells. Agrair també al Dr. Víctor Gavín i Munté els seus comentaris i recolzament.

També expresso el meu agraïment a l'equip del PRT espanyol a Badghis, Component Civil: el Sr. José Luis Díez, cap del Component Civil del PRT (POLAD) del Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació (MAEC), que un cop a Kabul em va ajudar perquè el PRT m'obris les portes; la Sra. Carmen Blanco Reinosa, adjunta de Coordinació de l'AECID al PRT de Badghis, que em va donar informació sobre els projectes que l'AECID desenvolupava a Badghis; l'assessor del Programa de Governança, el Sr. Abdul Khaliq Hotak, que em va ajudar a contactar amb persones clau de la província (caps provincials, governador, etc.); els coordinadors dels projectes de l'AECID, contractats per TRACSA, que en aquell moment es trobaven al PRT, especialment la Sra. Alejandra Bustos, coordinadora del Projecte de Salut, i la resta de l'equip, que em van facilitar amb la seva amabilitat l'estada al PRT.

El meu agraïment, també, a l'ambaixada espanyola a Kabul, especialment al Sr. Antonio Guillén Hidalgo, cap adjunt, que em va posar en contacte amb el cap del Component Civil a Badghis per poder obtenir el permís per entrar al PRT, i a la consellera Sra. Laura López García, que als espanyols que ens trobàvem a l'Afganistan ens enviava informació sobre la situació de seguretat, incidents, etc. També al Sr. Pablo Yuste Echarren, cap de l'Oficina d'Acció Humanitària de l'AECID a Madrid, a qui vaig visitar abans de marxar a l'Afganistan i em va donar informació sobre el PRT en el moment en què ell va coordinar els projectes de l'AECID a Badghis.

Al Coronel del PRT a Badghis, Demetrio Muñoz García, que em va facilitar el permís del Ministeri de Defensa per poder passar uns dies al PRT, fer entrevistes i viatjar amb ells encastada a la població de Qadis, així com a la resta de l'equip del Component Militar: el tinent coronel segon de la Plana Major, Antonio Cabrerizo Calatrava; el tinent coronel, cap de les PAT de la Guàrdia Civil, Antonio Mojonero; el tinent coronel, cap dels OMLT de

l'Exèrcit, Angel Sevillano; el tinent coronel, cap de la CIMIC (S5), Pedro L. Gutiérrez Alcalá; el tinent coronel, cap d'Informació, Jaime Nicolar García-Calvo, i el tinent coronel, cap de Coordinació de les bases avançades, Carlos Echevarría.

Al personal expatriat de l'agència d'USAID, vull agrair-los les informacions (informes escrits i informacions sobre els seus projectes i funcions): la cap del Programa a Bala Murghab, Sra. Melissa Sinclair; l'assessora de desenvolupament de les forces especials nord-americanes a Badghis, Kristin Cairns; i el Sr. Gianni Paz, representant del Departament d'Estat dels EUA a Badghis (PRT).

Al director del Programa de Solidaritat Nacional a la província de Badghis, Sr. Hairun Anis, i el cap de Relacions de Programes a Kabul, Sr. Abdul Wahab Sarwari. A totes les agències, organitzacions i oenegés locals i internacionals, escoles, universitat, hospitals, centres de salut, administracions, ministeris, etc., que vaig visitar a Badghis i a Kabul; a les dones de la població de Qarqitoo (districte de Qala-e-Naw) i a la Sra. Sahar Afshin, que em va fer d'interpret a Badghis. També a la Mònica Bernabé, periodista del diari *El Mundo* a l'Afganistan. No vull oblidar el Sr. Azizurahman Hakami, de l'ambaixada afganesa a Madrid, que em va donar un visat d'estada a l'Afganistan per tres mesos quan el donaven per només un mes, cosa que em va estalviar haver d'anar a Kabul al cap d'un mes per renovar el visat amb els consegüents tràmits, gestions i temps.

Als amics afganesos, la Safia, la Leda i el Sr. Haidari, que sempre m'han donat suport i m'han aclarit dubtes, sobretot culturals i socials. I també a la resta d'amics pels ànims i suport, i, sobretot, a la meua mare, no només per la seva confiança sinó perquè ha estat ella qui ha fet possible que pogués acabar aquest treball.

ABREVIACIONS

(en negreta la versió utilitzada)

Oficial (anglès)	Equivalent (català/castellà)	Significat
ACBAR		Agència de Coordinació d’Ajuda i Desenvolupament Agency Coordinating Body for Afghan Relief
ADB	BAD	Banc Asiàtic de Desenvolupament Asiatic Development Bank
	AECID	Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament
AFN		Afgani afganès (moneda afganesa)
	AI	Amnistia Internacional
AIAF		Fons per al Govern Provisional de l’Afganistan Afghanistan Interim Authority Fund
AIEC		Comissió Electoral Independent de l’Afganistan Afghanistan Independent Election Commission
AIHRC		Comissió Independent de Drets Humans a l’Afganistan Afghanistan Independent Human Rights Commission
AITF		Fons Fiduciari d’Infraestructures a l’Afganistan Afghanistan Infrastructure Trust Fund
	AN	Aliança del Nord Northern Alliance
ANA		Exèrcit Nacional afganès Afghan National Army
ANBP		Programa per un Nou Afganistan Afghanistan New Beginnings Program
ANDS		Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l’Afganistan Afghanistan National Development Strategy
ANSF		Forces de Seguretat Nacional Afganeses Afghan National Security Forces
ANSO		Oficina de Seguretat de les Oenegés a l’Afganistan Afghanistan NGO Safety Office
ANP		Policia Nacional afganesa Afghan National Police
	AOD	Ajuda Oficial al Desenvolupament
APRP		Programa Afganès per la Pau i la Reintegració Afghan Peace and Reintegratoin Programme
ARTF		Fons Fiduciari per a la Reconstrucció de l’Afganistan Afghanistan Reconstruction Trust Fund
ASPFOR		Forces espanyoles a l’Afganistan Afghanistan Spanish Force
APTTA		Acord Afganès i Pakistanès de Trànsit i Comerç Afghanistan Transit Trade Agreement

(Continua a la pàgina següent)

AWEC		Centre per a l'Educació de les Dones Afganeses (ONG) Afghan Women Educational Centre
AWN		Xarxa de Dones Afganeses (ONG) Afghan Women's Network
AWSDC		Centre per al Desenvolupament d'Habilitats per a la Dona Afganesa (ONG) Afghan Women Skills Development Center
BRAC		Comitè de Foment Rural de Bangladesh (ONGD) Bangladesh Rural Advancement Committee
CDC	CAD	Comitè d'Ajuda al Desenvolupament Comitè de Desenvolupament Comunitari
CDP	PDC	Community Development Councils Programa de Desenvolupament Comunitari
CEDAW		Community Development Programme Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
CERF		Fons Central de Respostes a Emergències Central Emergency Response Fund
CFC	CESPAP	Comissió Econòmica i Social per a Àsia i el Pacífic Centre de Fusió Civil-Militar
CIA		Civil-Military Fusion Centre Agència Central d'Intel·ligència Central Intelligence Agency
CICA		Conferència sobre la Interacció i Foment de la Confiança a l'Àsia Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia
CIDA		Agència Canadenca per al Desenvolupament Internacional Canadian International Development Agency
CIMIC	CIDOB	Centre d'Informació i Documentació Internacional a Barcelona Unitat de Cooperació civil-militar Civil-military co-operation
CLJ		Loia Jirga Constitucional Constitutional Loya Jirga
CNTF		Fons Fiduciari de Lluita contra els Estupefaents Counter Narcotics Trust Fund
COIN		Contrainsurgència
CSO	CSNU	Consell de Seguretat de les Nacions Unides Centre d'Estadístiques de l'Afganistan Central Statistics Organization

CSTC-A		Comandament de Transició de Seguretat Combinat a l'Afganistan Combined Security Transition Command – Afghanistan
DAIL		Departament d'Agricultura, Reg i Ramaderia afganès Department of Agriculture, Irrigation & Livestock
DDR		Desarmament, desmobilització i reintegració Disarmament, Demobilization and Reintegration
DIAG		Dissolució dels Grups Armats Il·legals Disbandment of Illegal Armed Groups
DMIS		Sistema d'Informació de Gestió de Desastres Disaster Management Information System
DoWA		Departament d'Affers de la Dona Department of Women's Affairs
DPVPV		Departament per a la Promoció de la Virtut i la Prevenció del Vici del Govern talibà Department for the Promotion of Virtue and Prevention of Vice
DRRD		Departament de Rehabilitació i Desenvolupament Rural Department of Rural Rehabilitation and Development
ECHO		Oficina d'Ajuda Humanitària de la Comissió Europea European Community Humanitarian Office
ECO		Organització Econòmica de Cooperació Economic Cooperation Organization
	ECP	Escola de Cultura de Pau Programa Nacional d'Educació Education Quality Improvement Program
EQUIP		
EUPOL		Missió de la UE de Suport a la Policia Afganesa European Union Police Mission in Afghanistan
EVAW		Eliminar la Violència contra la Dona Elimination of Violence against Women
FAO		Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura Food and Agriculture Organization of the United Nations
FATA		Àrea Tribal d'Administració Federal Federally Administered Tribal Area
FGE		Força de Gendarmeria Europea European Gendarmerie Force
IMF	FMI	Fons Monetari Internacional International Monetary Fund
	FRIDE	Fundació per a les Relacions Internacionals i el Diàleg Exterior
FSB/COP		Base de suport avançada / Posició avançada de combat Fire Support Base /
GoA		Govern de l'Afganistan Government of Afghanistan

(Continua a la pàgina següent)

(Continuació)

GTZ		Agència Alemanya per a la Cooperació Internacional German Organization for Technical Cooperation
HPC		Consell Superior per la Pau High Peace Council
HRW		Observatori dels Drets Humans Human Right Watch
IASC		Interagència de Coordinació de l'Assistència Humanitària Inter-Agency Standing Committee
IARCSC		Comissió Independent de la Reforma Administrativa i la Comissió d'Administració Pública Independent Administrative Reform and Civil Service Commission
IC	CI	Comunitat internacional
ICRC	CICR	Comitè Internacional de la Creu Roja International Committee of the Red Cross
IDB	BDI	Banc de Desenvolupament Islàmic Islamic Development Bank
	IDH	Indicador del Desenvolupament Humà
	IECAH	Institut d'Estudis sobre Conflictes i Acció Humanitària
IED		Artefactes explosius improvisats Improvised explosive devices
IFAD		Fons Internacional pel Desenvolupament Agrícola International Fund for Agricultural Development
ILO	OIT	Organització Internacional del Treball International Labour Organization
ISI		Servei d'Intel·ligència Pakistanès Inter-Services Intelligence
EU	UE	Unió Europea European Union
ISAF		Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat International Security Assistance Force
JCMB		Junta Mixta de Coordinació i Seguiment Joint Coordination and Monitoring Board
JEMB		Junta de Gestió Electoral Joint Electoral Management Body
LOFTA		Fons Fiduciari per a la Llei i l'Ordre per a l'Afganistan Law and Order Trust Fund for Afghanistan
JSR		Reforma del sector de Justícia Justice sector reform
MACCA		Centre de Coordinació d'Acció contra les mines d'Afganistan Mine Action Coordination Centre of Afghanistan
MAIL	MAEC	Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació d'Espanya Ministeri d'Agricultura, Reg i Ramaderia Afganès Ministry of Agriculture, Irrigation & Livestock

(Continua a la pàgina següent)

(Continuació)

MCDA		Directrius per a l'ús de recursos militars i civils en situacions de catàstrofe Military and Civil Defence Assets
	MDE	Ministeri de Defensa Espanyol
MICS		Enquestes d'indicadors múltiples per conglomerats Multiple Indicator Cluster Survey
MOVE/ACTC		Oenegés locals de l'àmbit de la salut
MOWA		Ministeri d'Afers de la Dona Ministry of Women's Affairs
MRRD		Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural Ministry of Rural Rehabilitation and Development
	MSF	Metges sense Fronteres (ONG)
NABDP		Programa Nacional pel Desenvolupament National Area-Based Development Programme
NDI		Institut Nacional Democràtic National Democratic Institute
NGO	ONG	Oenegés (organitzacions no governamentals)
NAPWA		Pla d'Acció Nacional per a la Dona a l'Afganistan National Action Plan for the Women of Afghanistan
NSP	PSN	Programa de Solidaritat Nacional National Solidarity Programme
NTMA		Missió d'Entrenament de l'OTAN a l'Afganistan NATO Training Mission Afghanistan
NWFP		Província Fronterera Nord-Occidental North-West Frontier Province
	OCDE /DAC	Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic / Comitè d'Assistència al Desenvolupament
OCI		Organització de Cooperació Islàmica Organisation of Islamic Cooperation
	OCS	Organització de Cooperació de Xangai
	ODM	Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
OEF / CF		Operació Llibertat Duradora / Forces de Coalició Operation Enduring Freedom / Coalition Forces
OFDA		Oficina dels EUA d'Assistència als Desastres a l'Estranger Office of U.S. Foreign Disaster Assistance
OCHA		Oficina per a la Coordinació d'Afers Humanitaris Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
IOM	OIM	Organització Internacional per a les Migracions International Organization for Migration
OMLT		Equip d'Enllaç i Mentoria Operacional Operational Mentor and Liaison Team
ORAS		Estudis d'avaluació ràpida de l'opi Opium Risk Assessment / Survey

(Continua a la pàgina següent)

(Continuació)

OSCE		Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa Organization for Security and Cooperation in Europe
	OTC	Oficina Tècnica de Cooperació de l'AECID
NATO	OTAN	Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord North Atlantic Treaty Organization
	PACI	Pla Anual de Cooperació Internacional
PC / PDC	CP	Comitè Provincial/Comitè de Desenvolupament Provincial Provincial Council / Provincial Development Council
	PAE	Pla d'Atenció Especial de l'AECID
PAT		Equip d'Instrucció de la Policia Police Advisory Team
PDP	PDP	Programa de Desenvolupament Provincial Provincial Development Programme
GDP	PIB	Producte interior brut Gross domestic product
WFP	PMA	Programa Mundial d'Aliments World Food Programme
POLAD		Assessor polític/diplomàtic Political Advisor
PPC		Consell Provincial per la Pau Provincial Peace Council
PRT		Equip de Reconstrucció Provincial Provincial Reconstruction Team
PSYOPS		Unitat d'Operacions Psicològiques i Responsables de la Comunicació Psychological Operations Unit and Head of Communication
QeN		Qala-e-Naw (capital província de Badghis)
QIP		Projectes d'impacte ràpid Quick impact projects
RECCA		Conferència Regional de Cooperació Econòmica a l'Afganistan Regional Economic Cooperation Conference
SAARC		Associació Sud-asiàtica per a la Cooperació Regional South Asian Association for Regional Cooperation
SSR	RSS	Reforma del sector de Seguretat Security sector reform
UN	ONU	Organització de les Nacions Unides United Nations
UNAMA		Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Afganistan United Nations Assistance Mission in Afghanistan
UNCAC		Convenció de les Nacions Unides contra la Corrupció United Nations Convention against Corruption
UNCT		Equip de Coordinació de les Nacions Unides United Nations Country Team

(Continua a la pàgina següent)

UNCTAD		Conferència de les Nacions Unides pel Comerç i Desenvolupament United Nations Conference on Trade and Development
UNDP	PNUD	Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament United Nations Development Programme
UNDSS		Departament de Seguretat i Vigilància de les Nacions Unides United Nations Department of Safety and Security
UNEP		Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient United Nations Environment Programme
UN-HABITAT		Nacions Unides per a l'Habitatge United Nations Human Settlements Programme
UNHCR	ACNUR	Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF		Fons Internacional de les Nacions Unides per a l'Ajuda Urgent a la Infància United Nations International Children's Emergency Fund
UNAIDS		Programa Conjunt de les Nacions Unides sobre el VIH i la SIDA Joint United Nations Programme on HIV and AIDS
UNOCHA		Oficina de les Nacions Unides per la Coordinació d'Afers Humanitaris United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNODC		Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte United Nations Office on Drugs and Crime
UNOHCHR		Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans de les Nacions Unides United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights
UNOPS		Oficina de les Nacions Unides de Serveis per a Projectes United Nations Office for Project Services
USA	URSS EUA	Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques Estats Units d'Amèrica United States of America
USACAC		Centre d'Armes Combinades de l'exèrcit dels EUA US Army Combined Arms Center
USAID		Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional United States Agency for International Development
WB	BM	Banc Mundial World Bank
WHO	OMS	Organització Mundial de la Salut World Health Organization

LLISTA DE FIGURES I TAULES

Llista de figures

Figura 1. Mapa de distribució ètnica a l'Afganistan	42
Figura 2. Evolució del cultiu d'opi (1994-2011)	96
Figura 3. Mapa d'activitats econòmiques	98
Figura 4. Eleccions presidencials, 2004	121
Figura 5. Eleccions presidencials, 2009	122
Figura 6. Composició del Parlament per grups ètnics, 2010	125
Figura 7. Contribucions al fons fiduciari de l'ANA per nacionalitats (2007-2010)	162
Figura 8. Estimació de víctimes de l'Exèrcit (ANA) i la Policia Nacional (ANP) (2007-2012)	164
Figura 9. Canvis d'accessibilitat (maig 2006 - maig 2007)	168
Figura 10. Víctimes mortals en les tropes internacionals (2001-2007)	170
Figura 11. Atacs suïcides (2001-2007)	171
Figura 12. Atacs de la insurgència (gener 2008 - juny 2011)	172
Figura 13. Víctimes per nacionalitats (2001-2012)	173
Figura 14. Víctimes civils (2007-2013)	178
Figura 15. Víctimes civils per les diferents parts del conflicte (2010-2013)	178
Figura 16. Mapa de la primera fase del procés de transició	181
Figura 17. Mapa de la segona fase del procés de transició	181
Figura 18. Mapa de la tercera fase del procés de transició	182
Figura 19. Mapa de localització de la presència espanyola a l'Afganistan	186
Figura 20. Mapa de localització dels PRT per nacionalitats a l'Afganistan	194
Figura 21. Treballadors humanitaris que han perdut la vida o han estat ferits en incidents armats a l'Afganistan (2006-2012)	200
Figura 22. Grups armats que han intervingut en incidents a diferents oenegés (2006-2012)	202
Figura 23. Compromisos de la comunitat de donants (2002-2012)	264
Figura 24. Mapa de la província de Badghis (1)	268
Figura 25. Mapa de la província de Badghis (2), localització de les forces espanyoles, italianes i nord-americanes a la província de Badghis	274
Figura 26. Mapa de la distribució regional dels PRT a l'Afganistan (abril 2012)	276
Figura 27. Vista aèria del PRT espanyol i la població de Qala-e-Naw a Badghis	280
Figura 28. Inversió bilateral de l'AECID a Badghis	301
Figura 29. Consultes externes a l'hospital de Qala-e-Naw	343
Figura 30. Dades dels centres de salut de sis districtes de Badghis	345

(Continua a la pàgina següent)

Figura 31. Consultes de les patologies més freqüents en menors de cinc anys a la província de Badghis	347
Figura 32. Cobertura vacunal en menors de cinc anys a la província de Badghis	348
Figura 33. Proposta d'inversió bilateral de l'AECID a Badghis (2012)	350
Figura 34. Fons multilaterals aportats per la cooperació espanyola a l'Afganistan (2006-2011)	351
Figura 35. Total reintegrats al programa governamental APRP (actualitzat l'abril de 2012)	371
Figura 36. Mapa d'avaluació de l'índex d'amenaçes	374
Figura 37. Enquesta sobre la qualitat de vida dels afganesos (2009- 2011)	392
Figura 38. Inversió en ajuda internacional, militar i seguretat a l'Afganistan (2002-2009)	397

Llista de taules

Taula 1. Indicadors bàsics	43
Taula 2. Principals actors del procés	44
Taula 3. Partits formats a la dècada dels anys seixanta i setanta	56
Taula 4. Preus de l'opi i productes alimentaris bàsics	94
Taula 5. Partits amb representació al Parlament	119
Taula 6. Resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides (setembre 2001 - octubre 2012)	139
Taula 7. Funcionament de la UNAMA	146
Taula 8. Estimacions d'alguns donants governamentals (2002-2009)	151
Taula 9. Nacionalitats i nombre de contingents desplegats a l'Afganistan (abril 2012)	160
Taula 10. Contribucions al fons fiduciari de l'ANA per nacionalitats (2007-2010)	161
Taula 11. Ètnies que conformen l'Exèrcit (ANA) i la Policia Nacional (ANP) (desembre 2011)	163
Taula 12. Víctimes per mines, explosius de guerra i IED	177
Taula 13. Població desplaçada estimada	179
Taula 14. Components de l'enfocament integral COIN	191
Taula 15. Actors d'ajuda humanitària i desenvolupament	197
Taula 16. Mecanismes de finançament (1)	224
Taula 17. Mecanismes de finançament (2)	232
Taula 18. Pilars de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS)	245
Taula 19. Mecanismes de finançament (3)	255
Taula 20. Compromisos adquirits en les conferències de donants (2002-2012)	265
Taula 21. Compromisos i desemborsaments per donant (2002-2011)	266
Taula 22. Població a la província de Badghis	269

(Continuació)

Taula 23. Fonts d'ingressos de les famílies de Badghis	270
Taula 24. El cultiu de cascall a Badghis	274
Taula 25. Composició del PRT espanyol a Badghis	278
Taula 26. Nombre de policies locals formats a la província de Badghis	284
Taula 27. Diagnòstic de desenvolupament a la província de Badghis, 2005: Anàlisi DAFO	298
Taula 28. Educació primària i secundària a Badghis (2006)	314
Taula 29. Progrés en l'educació a la província de Badghis (2002-2012)	321
Taula 30. Temps que ocupaven les famílies de Badghis per anar a buscar aigua	321
Taula 31. Instal·lacions sanitàries (comunes, latrines, etc.) utilitzades per les famílies de Badghis	322
Taula 32. Nombre de parts a l'hospital provincial de Qala-e-Naw	344
Taula 33. Altres indicadors de l'hospital provincial de Qala-e-Naw	344
Taula 34. Tractament de la desnutrició aguda a l'hospital de Qala-e-Naw	344
Taula 35. Admissions per tractament de la desnutrició aguda en menors de 5 anys a la província de Badghis	348
Taula 36. Fons multilaterals aportats per la cooperació espanyola a l'Afganistan (2006-2011)	352
Taula 37. Comitès de Desenvolupament Comunitari a Badghis (2003-2012)	357
Taula 38. Perfil econòmic (2008-2011)	377
Taula 39. Progrés d'alguns indicadors de salut (1990-2010)	381

CAPÍTOL 1

INTRODUCCIÓ

L'Afganistan, que des de finals del segle XIX s'està enfrontant als diferents ordres mundials, s'ha trobat també immers en les noves guerres o guerres asimètriques, a les quals el món s'enfronta des de la fi de la guerra freda. Un nou context de món multipolar, que a l'inici del segle XXI afegeix un nou concepte, *la guerra preventiva*, creat pel llavors president dels EUA, George W. Bush, per combatre el terrorisme i que va servir per envair l'Afganistan i l'Iraq. Les noves guerres presenten un nou panorama de conflictes multilaterals on poden intervenir múltiples i diferents actors segons els interessos que hi hagi en joc (territorials, econòmics...): actors no estatals (insurgència, organitzacions criminals, terroristes o tribals) que volen assumir el paper reservat als estats nació, i actors estatals i multilaterals que, amb els seus respectius exèrcits, volen legitimar i mantenir la seva posició i el seu poder. Les conseqüències són per a la població civil, que en pateix la violència i la destrucció (desplaçaments de població, pobresa, exclusió social, econòmica, cultural, mediambiental...).

Les causes dels nous conflictes són multifactorials: la globalització i les consegüents lluites pel poder; les polítiques neoliberals on l'estat queda sotmès al mercat i l'economia és la que controla la política; el control de zones geoestratègiques i riqueses territorials; el desenvolupament industrial que va en augment amb les noves potències emergents i amb els consegüents greuges mediambientals a curt i llarg termini... Així, hi ha estats que s'afebleixen, perden la seva legitimitat i no poden donar seguretat ni resposta a les necessitats més bàsiques de la població. Aquests estats es converteixen en estats fallits, com ara l'Afganistan, un país inestable i sense governança. Per donar resposta a aquests nous contextos, Occident ha dissenyat nous models dirigits a desenvolupar polítiques en estats fràgils o fallits, que haurien de repercutir directament en l'estabilització, la pau i la reconstrucció. A l'Afganistan, aquests models s'han desenvolupat des dels equips de reconstrucció provincials (PRT).

Aquest treball pretén estudiar i analitzar el procés de reconstrucció i transició cap a la pau de l'Afganistan, com s'ha dut a terme i quin ha estat el resultat d'implementar aquests nous models a través dels PRT com a instrument. El treball comprèn des de finals del 2001, amb la intervenció militar en què els EUA havien de posar fi als talibans i Al-Qaida, fins a finals de 2012 (al ser un procés actual i canviant s'han incorporat alguns fets i dades de 2013). Un procés que, com veurem, s'enfronta a molts problemes: grups insurgents, falta de seguretat,

violència, senyors de la guerra que segueixen amb el control de grans parts dels país, corrupció, desigualtats de gènere, cultiu de cascals, pobresa, subdesenvolupament...

L'Afganistan, que fins al 2001, any de la intervenció militar nord-americana, arrossegava vint-i-dos anys d'inestabilitat i guerres,¹ s'havia convertit en un dels països més pobres del món amb un índex de desenvolupament humà dels més baixos (0,230) segons el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (UNDP),² amb una societat i economia que havia retrocedit a l'edat mitjana.³ Des de finals de 2001 i fins al 2012, període que comprèn aquest treball, la intervenció de la comunitat internacional (CI), dins del marc de les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides i les conferències de donants, desenvolupa el procés de reconstrucció nacional que ha de construir, desenvolupar i consolidar la pau del país.

Dins d'aquest marc, Espanya, com a membre de la comunitat internacional i de l'OTAN, es troba a l'Afganistan actuant segons els mandats i compromisos que va adquirint en les diferents conferències i resolucions. Espanya, en aquest conflicte, adquireix un nou paper amb noves responsabilitats, no perquè intervé fora de les seves fronteres (ja ho havia fet en altres conflictes, per exemple als Balcans), sinó perquè participa en la implementació d'un nou model dirigit a desenvolupar noves polítiques dins l'àmbit de la pau, la reconstrucció i el desenvolupament en entorns inestables de conflicte armat i a través d'un nou instrument anomenat PRT.

1.1. JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL

Per què treballar sobre l'Afganistan?

En la darrera dècada, són nombroses les fonts bibliogràfiques existents sobre l'Afganistan, ja siguin llibres, articles, documents, a través d'Internet, tant en l'àmbit de la

---

¹ Invasió soviètica (1979-1989), guerra civil entre les diferents faccions mujahidines (1992-1996), els talibans que arriben a controlar quasi tot el territori afganès (1996-2001), invasió dels EUA després dels atemptats d'Al-Qaida l'11 de setembre de 2001, recomposició de les milícies talibanes a partir de 2003.

² Informe sobre el desenvolupament humà publicat el 2002. IDH alt (> 0,800); IDH mitjà (0,500-0,790); IDH baix (< 0,500).

³ El principal objectiu talibà era un estat fonamentalista per establir una societat prospera al model imaginari dels temps del profeta Mahoma.

història com de les relacions internacionals, la sociologia o l'antropologia. Tanmateix, en l'àmbit acadèmic, al Departament d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona s'ha treballat poc. Hauríem d'anar a ciències polítiques, *think tanks* com ara el CIDOB o fora del territori català amb altres *think tanks* i/o institucions. En l'àmbit internacional, l'Afganistan sempre ha suscitat interès geoestratègic i geopolític, tant a Occident, a escala regional amb els països veïns, com entre les potències emergents. L'Afganistan representa un espai clau, no per les seves reserves de gas, petroli i minerals, que no semblen excessives, sinó per poder assegurar una ruta de pas i sortida a les reserves energètiques dels països veïns cap a altres països a través del seu territori. En l'àmbit social, la falta de respecte pels drets humans i la violència instaurada al llarg dels anys han anat minant els valors, la voluntat i, de vegades, fins i tot l'esperança de la societat afganesa.

L'Afganistan és un antic conflicte no resolt. Es va enfrontar a l'ordre colonial del segle XIX fins a obtenir la independència britànica el 1919. A finals dels anys setanta va patir la invasió de la Unió Soviètica enfrontant-se a l'ordre de les grans potències, les quals s'estenien a nous territoris no només per guanyar posicions geoestratègiques, sinó també per estendre les seves ideologies. Amb la sortida i desaparició de la Unió Soviètica, es va enfrontar al desordre de la caiguda del món bipolar amb una guerra civil que va destapar conflictes ja existents (socials, ètnics, tribals...), i amb la intervenció dels talibans va culminar la destrucció social, política i econòmica del país, convertint-se en un estat fallit. A principis del segle XXI i amb la intervenció militar post 11-S, es va enfrontar al nou ordre mundial controlat per l'hegemonia militar i política dels EUA, i el país es va trobar davant de nous reptes i processos per aconseguir un Estat de Dret.

Quins són els reptes per restablir la pau i reconstruir el país?

Durant aquests darrers deu anys s'han diferenciat tres etapes que centren el procés cap a la pau i reconstrucció de l'Afganistan. La primera, els Acords de Bonn el desembre de 2001. La segona, el Pacte per a l'Afganistan, junt amb l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), presentats a la Conferència de Londres a finals de gener de 2006 i a la Conferència de París el 2008. I la tercera, el Procés de Transició, presentat a la Conferència de Kabul el juliol de 2010, on es va definir el full de ruta que

acabarà el 2014, moment en què el Govern afganès haurà d'assumir la responsabilitat i el lideratge de totes les funcions governamentals (governabilitat, seguretat, desenvolupament). En les tres etapes, predomina el paper de la comunitat internacional (CI) aplicant els models occidentals, tot i que segons les declaracions de les Nacions Unides és l'Estat afganès i la seva societat qui s'ha de fer càrrec, liderar i dirigir del procés institucional i la governança del país.

Qui intervé en el procés per restablir la pau i reconstruir el país?

Es desenvolupen diferents processos (polítics, militars, econòmics, de desenvolupament) dins del marc de les resolucions de les Nacions Unides i les conferències de donants, amb actors interns i externs que assumeixen compromisos i competències segons els seus interessos i compensacions. Aquests processos es duen a terme a través de programes governamentals desenvolupats des del mateix Govern de l'Afganistan i des dels estats membres de la comunitat internacional que hi participen, ja sigui directament, a través de les seves agències de cooperació i organitzacions internacionals, o indirectament, a través d'oenegés locals i governamentals, junt amb altres organismes internacionals implicats en els diferents processos, com ara les Nacions Unides (ONU), la Unió Europea (UE), el Banc Mundial (BM), el Fons Monetari Internacional (FMI), l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), etc.

Com s'ha instaurat la pau i reconstruït l'Afganistan?

A l'Afganistan, el procés de pau i reconstrucció (*peacebuilding*) s'ha fet a través d'un nou model que combina la guerra amb la reconstrucció, amb els PRT com a instruments que intenten, al mateix temps, estendre la seguretat i el desenvolupament. Els diferents països que hi intervenen, la majoria membres de l'OTAN, hi han establert 26 PRT repartits per les diferents províncies del país. A la província de Badghis ha estat Espanya l'encarregada de desenvolupar el PRT, on la seguretat ha estat a càrrec del component militar, en aquest cas l'Exèrcit espanyol, gestionat pel Ministeri de Defensa (MDE), i del desenvolupament i la governança se n'ha encarregat el component civil de l'Agència Espanyola de Cooperació

Internacional per al Desenvolupament (AECID) i un diplomàtic com a assessor polític, gestionats pel Ministeri d’Afers Exteriors i Cooperació (MAEC).

1.2. DELIMITACIÓ DEL TREBALL

El treball comprèn una dècada de presència de la comunitat internacional a l’Afganistan, des de la intervenció militar iniciada pels EUA l’octubre de 2001 fins a finals del 2012.⁴

Dins l’àmbit de la pau, amb la reconstrucció i el desenvolupament del país, el treball fa un recorregut per les diferents dinàmiques i implicacions internacionals, i les conseqüències que deriven del conflicte. D’altra banda, se centra en la província de Badghis, on es desenvolupen tant les activitats del PRT espanyol des dels seus diferents components (militar, civil i diplomàtic), com el Programa de Solidaritat Nacional (NSP), que és un programa governamental afganès centrat a treballar amb les comunitats de la província.

1.3. ESTRUCTURA DEL TREBALL

El treball està dividit en diferents capítols. En el primer capítol, es desenvolupa la justificació del treball, els objectius, etc., a més d’incloure uns apunts socioeconòmics que han d’ajudar a centrar l’objecte de l’estudi —l’Afganistan— amb alguns indicadors bàsics, riquesa ètnica i els principals actors que hi intervenen.

Tot i que la situació actual de l’Afganistan no té res a veure amb la dels períodes anteriors, és important conèixer com ha evolucionat històricament el país, per així, més endavant, poder entendre el context, l’evolució del conflicte i els diferents escenaris de futur als quals el país es pot enfrontar. Per tant, en el segon capítol es desenvolupa un breu resum històric que arriba fins als Acords de Bonn.

El tercer capítol, i a escala general, desenvolupa les implicacions i conseqüències del conflicte en l’àmbit intern, des de la destrucció i cap a la construcció: en termes d’economia,

---

⁴ Com ja s’ha apuntat a l’inici s’han incorporat alguns fets i dades que corresponen al 2013.

amb l'agricultura com a font d'ingressos de més del 80 % de la població, i l'evolució del cultiu de cascall com a causa de desestabilització i finançament dels grups insurgents i font d'ingressos de moltes famílies. D'altra banda, les infraestructures, l'accés de la població a la sanitat i l'educació, així com la situació dels drets humans i de la dona, en particular, dins d'un context de població tradicional amb una estructura patriarcal molt arrelada, on la dona encara es troba totalment sotmesa a l'home.

El capítol quart tracta de les implicacions i conseqüències del conflicte en l'àmbit extern: el paper de les Nacions Unides i les resolucions del Consell de Seguretat, les implicacions militars de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) amb la missió de les Forces Internacionals d'Assistència per a la Seguretat (ISAF), i les operacions de les Forces de Coalició (CF) amb l'Operació Llibertat Duradora (OEF), així com el paper de les organitzacions internacionals i oenegés. L'últim apartat tracta de manera breu la implicació dels països veïns i d'Occident.

El capítol cinquè, desenvolupa les conferències de donants dins del marc de la reconstrucció i el desenvolupament, amb temes importants com ara el Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament, presentats a les conferències de donants. Dins del mateix capítol, i centrats en la província de Badghis, es desenvolupen de manera exhaustiva el funcionament i l'estructura de l'Equip de Reconstrucció Provincial (PRT) espanyol, dins del marc d'intervenció militar (pel que fa a l'estabilitat de la província de Badghis) i civil (pel que fa a les polítiques de governança i programes de desenvolupament a través de l'Agència Espanyola de Cooperació i Desenvolupament i el Ministeri d'Afers Exteriors). També es desenvolupa la intervenció del Programa de Solidaritat Nacional (NSP) i diferents oenegés locals a la província.

La part del capítol centrat a Badghis es desenvolupa a partir de les informacions i dades obtingudes directament des del terreny, d'actors locals i internacionals, així com les informacions obtingudes des del PRT espanyol. Les informacions del component militar del PRT espanyol a Qala-e-Naw es van obtenir a partir de reunions amb el tinent coronel segon de la Plana Major; el tinent coronel dels equips d'instrucció de la Guàrdia Civil espanyola (PAT) encarregats de formar i entrenar la policia de la província de Badghis; el tinent coronel

dels equips d'enllaç i mentoria operacional (OMLT) de l'Exèrcit Espanyol encarregats de formar i entrenar l'exèrcit a la província de Badghis, i el tinent coronel de la CIMIC (S5), que era la unitat de cooperació civil-militar encarregada dels projectes d'impacte ràpid (QIP). Va ser denegada qualsevol informació i/o entrevista amb els caps de les unitats d'intel·ligència, protecció i seguretat (SAYOS i UPS). Amb les tropes militars espanyoles es va poder visitar Qadis, un dels districtes de Badghis. En l'àmbit militar, quan una persona (no militar) es mou amb les tropes, es diu que viatja «encastada». Això va comportar portar casc, armilla antibales i una mobilitat estricta sota les ordres militars. Les informacions del component civil del PRT espanyol a Qala-e-Naw es van obtenir a través de l'assessor polític (POLAD) i l'AECID, organisme executor de les competències en desenvolupament seguint les directrius del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació (MAEC), que treballava en la part de desenvolupament sota el paraigua de seguretat del contingent militar espanyol (MDE). Les informacions sobre les activitats de l'AECID a Badghis es van obtenir de l'adjunt de coordinació (informacions, marc lògic amb objectius, activitats i resultats esperats dels projectes, etc., algunes fotografies, així com els fons compromesos per l'Estat espanyol). La majoria de l'equip expatriat del component civil es trobava de vacances en el moment de la visita. Va ser denegada qualsevol informació directa a través dels expatriats coordinadors que no estaven de vacances i del personal local que treballava en els programes i les activitats que desenvolupaven.

Les informacions del Programa de Solidaritat Nacional (NSP) a la província de Badghis es van obtenir a través de les entrevistes cedides pel director del programa, Sr. Hairun Anis; d'una visita a la comunitat de Qadis Abad, on el programa havia desenvolupat projectes, així com de la visita a Kabul del cap de relacions de programes, Sr. Abdul Wahab Sarwari. També s'ha treballat amb fonts complementàries trobades a Internet.

El treball de camp va tenir lloc l'abril i el maig de 2012.

El darrer capítol, sisè, consta de dos punts: l'un, fa un breu recorregut pels processos de pau engegats, mentre que l'altre, descriu breument la situació del país en el moment de tancar el període d'aquest treball.

Limitacions

Les principals limitacions es van trobar en el desenvolupament del treball de camp, no només per la falta de seguretat que va dificultar la lliure mobilitat tant a Kabul com a Badghis, també pel curt permís d'estada al PRT espanyol, i les restriccions en les informacions del component militar i del component civil (AECID). Aquest últim va desautoritzar al personal expatriat (coordinadors), i personal local implicat directament en els diferents projectes de governança i desenvolupament donar qualsevol tipus d'informació, així com, la dificultat per obtenir dades i resultats dels projectes que l'AECID i altres organitzacions desenvolupaven a la província de Badghis. D'altra banda, haver conegut el context amb anterioritat (1999) va facilitar la realització del treball en termes generals.

1.4. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

1.4.1. OBJECTIUS

Objectiu general

- Analitzar les diferents dinàmiques i factors que han contribuït a la pau i reconstrucció a la província de Badghis, i a l'Afganistan en general, després de deu anys d'intervenció internacional.

Objectius específics

- Analitzar la intervenció militar encapçalada pels EUA amb l'Operació Llibertat Duradora (OEF), i l'OTAN amb la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF), i si aquestes han estat tropes de manteniment de la pau o tropes de combat.
- Analitzar la intervenció de la comunitat internacional a través de les conferències de donants i les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.
- Analitzar el nou model internacional amb el PRT espanyol, i la seva contribució a la pau i reconstrucció a la província de Badghis (pel que fa a la seguretat i al desenvolupament).
- Analitzar la intervenció del Programa de Solidaritat Nacional a la província de Badghis, a més de conèixer les intervencions d'altres oenegés locals i internacionals.

1.4.2. HIPÒTESI

Hipòtesi principal

El títol del treball és la hipòtesi: pau i reconstrucció, deu anys després de l'ocupació i intervenció de la comunitat internacional amb la implementació d'un nou model per establir i desenvolupar el país a través dels equips de reconstrucció provincials (PRT).

Hipòtesis secundàries

La comunitat internacional s'ha implicat directament en la pau i reconstrucció del país? S'analitza el compromís i les implicacions en el desenvolupament dels mecanismes que han permès la pau i la reconstrucció de l'Afganistan.

El vincle seguretat-desenvolupament s'ha donat a través dels PRT i, a Badghis, específicament a través del PRT espanyol, que ha creat les condicions de seguretat necessàries en les àrees inestables per dur a terme les activitats de desenvolupament a través de l'AECID?

S'analitza el model de PRT espanyol com a nou model de cooperació internacional per donar estabilitat i seguretat a la població, i dur a terme programes de desenvolupament que han permès millorar els indicadors bàsics (salut, educació, economia, seguretat, etc.).

Les Forces Internacionals d'Assistència per a la Seguretat (ISAF), sota el mandat de les Nacions Unides, són forces de manteniment de la pau com especifica el seu mandat i no forces de combat?

S'analitza la seva intervenció, el tipus d'operacions i la relació amb les Forces de Coalició (CF) de l'Operació Llibertat Duradora (OEF).

A través de la **metodologia**: documentació bibliogràfica (Informes oficials d'organitzacions, oenegés internacionals i locals, bibliografia específica, think thanks, articles...); informacions obtingudes en el treball de camp realitzat a Kabul i Badghis (recollida d'informació a través de visites a organitzacions i oenegés locals i internacionals, escoles, universitat, hospitals, centres de salut, ministeris, entrevistes, observació...). Es desenvoluparà el treball contrastant la informació obtinguda per mitjans tradicionals de recopilació d'informació amb el treball de camp, que haurà de permetre conèixer i constatar si s'han obtingut els objectius

que justifiquen l'ocupació i intervenció de la comunitat internacional a l'Afganistan i l'eficàcia del model PRT com a nou model d'estabilitat i cooperació en un país fallit i encara en situació de conflicte armat.

1.5. MARC TEÒRIC I CONCEPTUAL

L'Afganistan és un país que no ha deixat d'estar en guerra des de l'entrada de les tropes soviètiques a finals de 1979. Actualment (2013), els atacs dels grups insurgents i la presència de les tropes internacionals fan que el conflicte es vagi allargant. Abordar un tema de conflicte és una qüestió molt complexa, ja que no és un fenomen estàtic, sinó que va canviant, on hi participen múltiples i diferents actors amb diferents interessos, i on intervenen múltiples aspectes històrics, polítics, econòmics, culturals, socials, geoestratègics...

Des de la caiguda del mur de Berlín i amb la desaparició del món bipolar, apareix una nova tipologia de conflictes armats amb noves formes de violència⁵ on, tant per les imprevisibles evolucions com pels múltiples actors que hi intervenen, són necessàries noves respostes.⁶ Respostes a l'aparició dels anomenats *estats fallits*,⁷ territoris inestables i insegurs, sense governança i que no cobreixen les necessitats més bàsiques de les seves poblacions. Respostes als grups insurgents (diferents grups tribals, senyors de la guerra, milícies talibanes) que lluiten entre ells per aconseguir el poder i el territori, sempre en perjudici de la població civil que és qui en pateix les conseqüències, ja que tot s'hi val per imposar la força: violència, segrests, saqueigs, etc. Respostes a l'aparició de les xarxes internacionals, tant del crim organitzat com del terrorisme, que troben refugi en els estats fallits i que, com

---

⁵ La comunitat internacional s'enfronta a problemes que ja no tenen res a veure amb les relacions de poder entre grans potències. Els nous conflictes estan relacionats amb elements o factors negatius vinculats als fenòmens de globalització i tenen una naturalesa més civil i social que pot provocar tensions regionals, víctimes civils, emergències humanitàries complexes, fragmentació d'estats, tensions ètniques i religioses, injustícies socials, falta de governabilitat i governança, corrupció, etc. Rafael GRASA, *Cinquanta anys d'evolució de la investigació per la pau*, (col·l. «Recerca per la Pau» RxPau, núm. 4, 2010, p. 73.

⁶ Les doctrines de seguretat, les estratègies, les institucions i els instruments existents durant la guerra freda no són suficients davant els nous conflictes que sorgeixen i que demanen noves sinergies per al desenvolupament i la pau. Apareixen nous conceptes com ara *seguretat humana* i *peacebuilding*.

⁷ Segons l'Institut d'Estudis sobre Conflictes i Acció Humanitària (IECAH), el món acadèmic accepta com a criteri essencial entre estat funcional i fallit la capacitat de repartiment de béns polítics bàsics. L'Afganistan no pot proveir els seus ciutadans de seguretat ni desenvolupament, i també s'han de tenir en compte els problemes identitaris per les divisions ètniques existents.

els grups insurgents,⁸ refusen qualsevol referència als drets humans, al dret humanitari i a la democràcia.

Els resultats són execrables: Humanitaris — morts, ferits, persones obligades a desplaçar-se dins del país o refugiar-se en un altre país. Socials — es destrueixen famílies, poblacions, molts nens acaben orfes, molts són víctimes de violacions, suïcidis, etc. Polítics — es desintegra l'Estat, les poblacions deixen de donar suport al govern, es reforcen els extremismes, s'incrementa la corrupció, etc. Econòmics i materials — es destrueixen les infraestructures i el comerç, es perd la inversió, es desintegra el sistema escolar i sanitari, etc. Culturals — es destrueix el patrimoni cultural, se substitueix la cultura de la pau per la cultura de la guerra, etc. Ecològics — es perden les terres, els boscs, apareixen les mines antipersones, etc. Psicològics — per la violència, l'estrès, els traumes, etc. Espirituals — canvia el sentit de la vida, els valors, creix la desconfiança, l'odi, la desesperació, la venjança...⁹

El procés de pau i reconstrucció s'anomena també *peacebuilding* com a concepte bàsic, però hi intervenen altres conceptes, com ara el de *pau*,¹⁰ *donacions*,¹¹ *acció humanitària*¹² i *seguretat humana*, que engloba diferents aspectes,¹³ tots dirigits a construir un país estable i

---

⁸ «En el cas de l'Afganistan, molts talibans i grups insurgents són joves que actuen sense cap disciplina o causa política. Han nascut i viscut sempre en guerra o en els camps de refugiats pakistanesos. No coneixen ni el seu país ni la seva història, i s'han educat a les madrasses pakistaneses sobre la societat del profeta Mahoma, creada 1.400 anys abans». Ahmed RASHID, *Los taliban: El islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, ed. Península, 2001, p. 55.

⁹ Vicenç FISAS, *Cultura de paz y gestión de conflictos*, Barcelona, Icaria, 2004, p. 63.

¹⁰ La pau no és l'absència de guerra. Hi ha dos conceptes: la pau negativa, que és l'absència de guerra, però hi ha repressió, privacions, injustícies, explotacions, és a dir, violència estructural; i la pau positiva, que és tant l'absència de guerra com l'absència de violència estructural, i inclou idees de legitimitat i justícia social. Institut d'Estudis sobre Conflictes i Acció Humanitària (IECAH).

¹¹ El 17 de juny de 2003 a Estocolm es van aprovar els anomenats *principis i bones pràctiques en les donacions humanitàries*, que són els compromisos dels donants respecte als principis i les eines per finançar, planificar i implementar l'acció humanitària. Institut d'Estudis sobre Conflictes i Acció Humanitària (IECAH). L'octubre de 2007, l'OCDE va presentar els principis pel compromís internacional en estats fràgils i en situacions de fragilitat. <<http://www.oecd.org/dac/incaf/39465358.pdf>> [Consulta: 14 juny 2012].

¹² S'ha de diferenciar entre «ajuda o acció humanitària» i «desenvolupament». L'objectiu de l'ajuda humanitària és salvar vides, alleujar el sofriment i mantenir la dignitat humana durant i després de les crisis que poden ser provocades tant per l'ésser humà com pels desastres naturals. S'ha d'estar preparat per donar resposta i fer front a aquestes situacions. El desenvolupament són accions a llarg termini que se centren en la rehabilitació, la construcció i la governabilitat.

¹³ Significa tant la seguretat de les persones (física, econòmica, social) com el respecte pels drets i les llibertats fonamentals, etc. La UNDP agrupa la seguretat humana en set categories: econòmica, alimentària, sanitària, mediambiental, personal, comunitària i política.

segur, perquè es pugui desenvolupar en els àmbits econòmic, social, polític i judicial, amb respecte pels drets humans i sense oblidar la dimensió de gènere.¹⁴

Els conceptes de *seguretat* i *desenvolupament*, claus en el desenvolupament d'aquest treball, s'han anat modificant a partir dels canvis produïts després de la guerra freda i davant el nou món multipolar i les noves tipologies de conflictes armats. El vincle dels dos conceptes, *seguretat-desenvolupament*, junt amb els *drets humans*, es desenvolupa a partir de l'informe (març 2005) i la declaració en la Reunió Plenària d'Alt Nivell de l'Assemblea General de les Nacions Unides (Cimera del setembre 2005) on Kofi Annan (secretari general de les Nacions Unides) va presentar l'informe «Un concepte més ampli de la llibertat: desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots», on manifestava:

[...] no tindrem desenvolupament sense seguretat, no tindrem seguretat sense desenvolupament i no tindrem cap de les dues coses si no es respecten els drets humans. Si no es promouen totes aquestes causes, cap no podrà reeixir.¹⁵

Més endavant, l'octubre de 2007, el Comitè d'Ajuda al Desenvolupament (CAD) de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) presentava els «Principis pel compromís internacional en estats fràgils i en situació de fragilitat».¹⁶ Aquests principis van ser acceptats pels principals donants en les intervencions i activitats de desenvolupament i reconstrucció de la pau.

Els anys noranta, l'ONU, davant els nous conflictes armats i els nous reptes mundials, va introduir en els mandats de les intervencions militars el concepte d'*ajuda humanitària*, que inclou consideracions humanitàries en les seves operacions. La majoria de les intervencions

---

¹⁴ Segons l'OMS, el concepte de *gènere* fa referència als estereotips, als rols socials, a la condició i a la posició adquirides, als comportaments, a les activitats i als atributs apropiats que cada societat en particular construeix i assigna a homes i dones. Tots poden portar a desigualtats i, a la vegada, aquestes desigualtats poden causar iniquitat entre homes i dones en l'estat de salut i el dret a la salut.

<<http://www.who.int/topics/gender/en/index.html>> [Consulta: 20 setembre 2012].

«L'anàlisi de gènere no és només l'estudi de la dona, sinó que és l'anàlisi de les normes, les creences, els drets, les obligacions i les relacions que situen homes i dones de manera diferent en el conjunt de la societat. Aquestes relacions són les que anomenem *de gènere*. Són relacions de poder i situen el conjunt de les dones en una posició de desigualtat i subordinació respecte als homes. Això vol dir que l'organització social de les relacions de gènere situa el conjunt de les dones en una posició d'inferioritat respecte al conjunt dels homes».

<http://salutxdesenvolupament.org/ca/Concepte_de_genere_i_relacions_de_genere> [Consulta: 20 juny 2012].

¹⁵ Informe del secretari general de les Nacions Unides, «Un concepte més ampli de la llibertat: desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots», març 2005, p. 6.

<<http://www.unescocat.org/fitxer/510/infsecgral2005.pdf>> [Consulta: 22 juny 2012].

¹⁶ El document es pot trobar a: <<http://www.oecd.org/dac/incaf/39465358.pdf>> [Consulta: 22 juny 2012].

militars de l'ONU durant aquesta dècada van acabar en fracàs. El secretari general de les Nacions Unides va reestructurar el Departament i les operacions a partir de l'informe de Lakhdar Brahimi, que entre altres accions proposava un enfocament integral sota una direcció unificada per coordinar els esforços militars, diplomàtics, de desenvolupament i humanitaris, per així donar una resposta més eficaç als mandats de les resolucions de les Nacions Unides. Aquesta proposta va ser criticada per l'acció humanitària, perquè posava en dubte el principi d'imparcialitat.

D'altra banda, cal destacar el dubte legal de les intervencions militars que es duen a terme a l'Afganistan. D'una banda, la intervenció militar de les Forces de Coalició (CF), amb l'Operació Llibertat Duradora (OEF), que va justificar la intervenció a partir de l'article 51 de la Carta de les Nacions Unides, que exposa el dret a la legítima defensa, però sense cap resolució explícita de les Nacions Unides que autoritzi fer l'ús de la força. La legalitat de la intervenció de l'OTAN, que va fer una interpretació funcional i no geogràfica de l'article 5 del Tractat de Washington, tot i que va justificar la intervenció a partir del «concepte estratègic» de 1999 que permetia a cada estat prendre la decisió a intervenir segons la Constitució i Parlament de cada país. D'altra banda, la participació de les tropes militars espanyoles a partir del desembre de 2001, que va ser autoritzada pel Consell de Ministres en lloc de les Corts Generals.

Hi ha també factors interns que dificulten l'estabilitat de l'Afganistan, com ara la riquesa ètnica on la població s'identifica per la seva ètnia i tribu. L'ètnia majoritària és la paixtu, que és la que sempre ha governat i ha dominat el país deixant fora la resta. Aconseguir un estat de dret a l'Afganistan demana a tots els grups la capacitat per compartir un mateix projecte polític, quan l'única cosa que els afganesos tenen en comú és l'islam dins d'un concepte ampli, ja que sunnites i xiïtes han estat sovint enfrontats.¹⁷ Com deia Zbigniew Brzezinski a la dècada dels anys noranta, l'Afganistan, d'estat nació, només en té el nom.¹⁸

---

¹⁷ Segons Max Weber, les creences i la construcció de la realitat social van juntes. Les pàtries, les nacions o els pobles són una construcció històrica i social, i un estat és una idea compartida, perquè la seva existència no és una realitat natural, sinó una realitat social, o cultural, o política, o tot alhora. Article d'opinió de Joan F. MIRA «Ètica, política, nació», *Punt Avui*, 13 de gener de 2012, basat en l'obra de Max WEBER, *Economia i Societat*, Mèxic-Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica, 1964 i 1969, vol. I, *Comunitats ètniques*, p. 322-327, i vol. II, *Les Comunitats Polítiques*, p. 661-694.

¹⁸ Zbigniew BRZEZINSKI, *Le grand échiquier, l'Amérique et le reste du monde*, París, Bayard Editions, 1997, p. 174.

1.6. APUNTS SOCIOECONÒMICS DE LA POBLACIÓ

L'Afganistan és un país al sud-est de l'Àsia central sense sortida al mar. Fa frontera amb el Tadjikistan, la Xina, el Pakistan, l'Iran, el Turkmenistan i l'Uzbekistan. La seva ubicació el converteix en un punt estratègic per connectar l'est i l'oest d'Àsia i l'Orient Mitjà. Té una extensió territorial de 652.000 km².

Sistema polític i constitucional de l'Afganistan

Forma de govern: República Islàmica

Presidencialista

Constitució: Gener del 2004

Dret a vot: Sufragi Universal a partir dels 18 anys

Idiomes Oficials: Dari (del Persa) i

Paixtu

Font: lib.utexas.edu TXU-oclc-309296021afghanistan_admin_2008. jpeg

La distribució territorial de l'Afganistan està formada per 34 províncies: Badakhshan, Badghis, Baghlan, Balkh, Bamiyan, Daykundi, Farah, Faryab, Ghazni, Ghor, Helmand, Herat, Jowzjan, Kabul, Kandahar, Kapisa, Khost, Kunar, Kunduz, Laghman, Lowgar, Nangarhar, Nimruz, Nuristan, Oruzgan, Paktia, Paktika, Panjshir, Parwan, Samangan, Sar-e Pol, Takhar, Vardak i Zabul.¹⁹

¹⁹ També a l'apartat «Mapes i annexos», Mapa 4. Divisions administratives (34 províncies), 2008.

Geogràficament, la cadena muntanyosa de l'Hindu Kush travessa el país. La climatologia és extrema: a l'estiu les temperatures són elevades amb sequeres importants, en el període de pluges el país pateix fortes inundacions, i a l'hivern, les temperatures són molt baixes i les nevades importants, fet que dificulta els desplaçaments.

L'Afganistan està format per una diversitat etnolingüística molt rica i diversa, el 87,3 % són famílies indoeuropees, un 11,7 % són famílies uraloaltaiques, un 0,9 % són famílies dràvides septentrionals, i un 0,1 % pertanyen a famílies àrabs i ètnies sense classificar. Dins d'aquestes famílies, les majoritàries són: paixtu,²⁰ un 42 % (entre aquests hi ha els kuxis que són nòmades); tadjiks,²¹ un 27 %; hazares,²² un 9 %; uzbeks,²³ un 9 %; aimaks, un 4 %; turkmen, un 3 %; balutxis, un 2 %; brahuis, un 1 %, i altres, un 3 %. La religió de la població és l'islam sunnita,²⁴ un 80 %, i xiïta,²⁵ un 15-20 %, majoritàriament entre els hazares; altres religions, un 1 %.²⁶

---

²⁰ Es poden diferenciar els paixtu de la tribu Durrani, que és predominant al sud del país, i la tribu dels ghilzai, que predominen a l'est del país i amb forts lligams amb els patan del Pakistan. Parlen paixtu, una llegua molt diferent del dari.

²¹ Parlen dari (similar al persa), que és la llengua culta i del Govern.

²² Són la minoria xiïta que més pateix el conflicte, normalment assetjats pels paixtu talibans més fonamentalistes, tot i que també han viscut tensions amb els tadjiks. Les dues ètnies (hazares i tadjiks) s'oposen al domini paixtu. Abans, els hazares feien les feines de les classes baixes i pobres i eren els treballadors domèstics dels paixtu. Actualment, s'estan educant i millorant d'estatus.

²³ Són una minoria sunnita, parlen turc i dari.

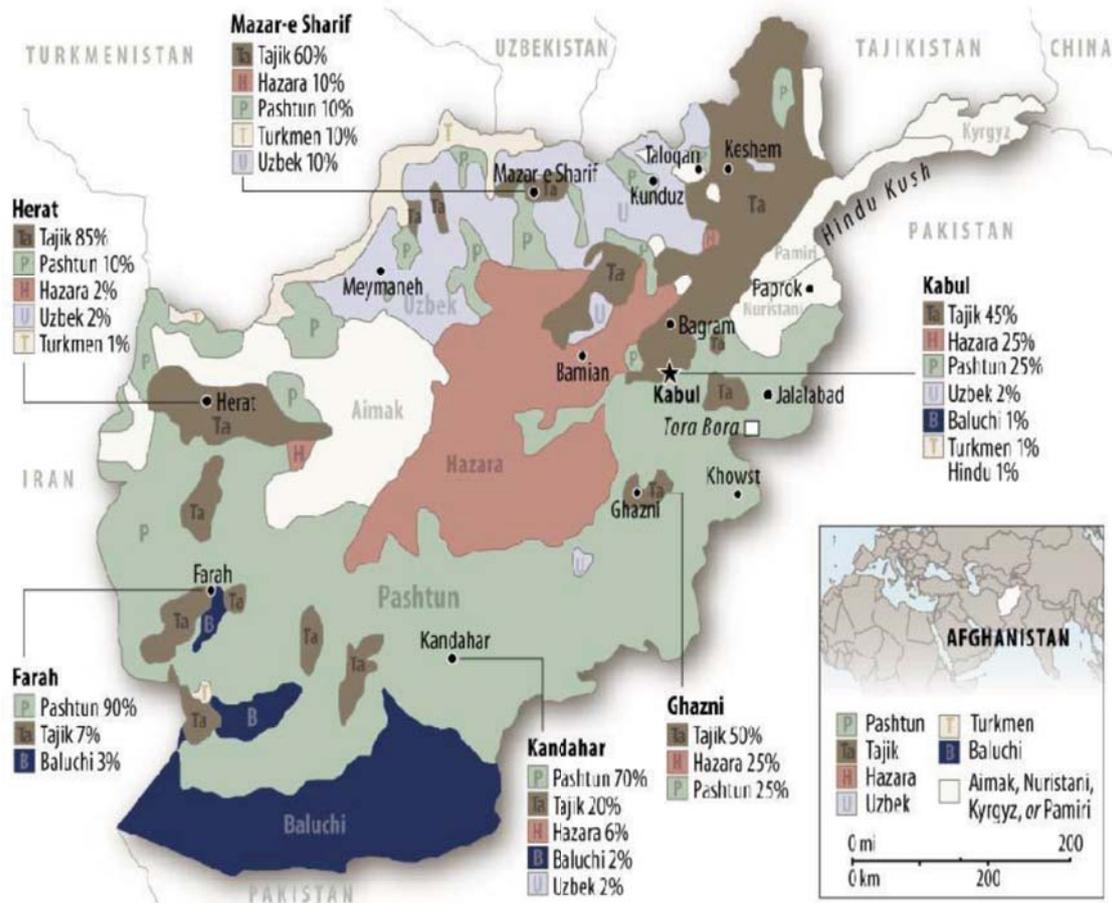
²⁴ «Els sunnites es defineixen a si mateixos com la gent de la "tradició" i del "consens" o bé de la "comunitat" i la "tradició", perquè creuen que, tret del Profeta, l'autoritat religiosa no recau ni es concentra en cap persona concreta sinó en el Llibre revelat i en la seva interpretació "comunitària" mitjançant el treball secular de teòlegs i juristes. Els fonaments de la Llei són l'Alcorà, la Sunna i el Fiqh —que constitueix llur complement indispensable—, fet que explica la importància que prenen en el sunnisme les escoles jurídiques. A diferència del que creu el xiisme, el sunnisme considera que l'Alcorà no necessita cap clau interpretativa i que, per tant, no cal cap jerarquia religiosa especialitzada per a conservar el coneixement de la interpretació de la veritat revelada.» Antoni SEGURA I MAS, *L'Islam*, UOC, Setembre 1999, p. 19.

²⁵ «El xiisme considera que el Profeta va designar un successor (Imam) a qui va transmetre la clau per interpretar les seves paraules i la veritat continguda en el Llibre revelat. Per aquest motiu, els xiïtes creuen en l'Imamat i consideren que el califa (Imam) ha de ser escollit entre els descendents directes de Fàtima, la filla del Profeta, i el seu espòs Alí, a qui Mahoma va fer dipositar del "sentit ocult" de l'Alcorà. Per tant, no reconeixen els tres primers califes ni la successió sunnita posterior a Alí. Després del gendre de Mahoma, els xiïtes veneren una relació d'Imams que, tanmateix, s'interromp bruscament en l'Imam setè —segons la branca minoritària— o en l'Imam dotzè —segons la branca majoritària—. És l'Imam ocult que retornarà a la fi dels temps per alvar els fidels el dia del Judici Final.» Antoni SEGURA I MAS, *L'Islam*, UOC, Setembre 1999, p. 19.

²⁶ ESCOLA DE CULTURA DE PAU (ECP), Afganistan 2001, p. 1.

<<http://escolapau.uab.es/conflictosypaz/ficha.php?paramidioma=0&idfichasubzona=38>> [Consulta: 12 gener 2012].

Figura 1. Mapa de distribuci6 ètnica a l'Afganistan.

Font: The Congressional Research Service (CRS).²⁷

Les dades de poblaci6 a l'Afganistan varien molt segons les fonts. El Centre d'Estadístiques (CSO) el 2011 estimava una poblaci6 de 33.609 milions d'habitants.²⁸

²⁷ Kennet KATZMAN, *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, Congressional Research Service (CRS), 22 September 2011.

²⁸ Es troben altres dades de poblaci6. Per exemple, les dades del Banc Mundial publicades el 2012 estimaven una poblaci6 de 35.320.445 habitants. L'Escola de Cultura de Pau, en el seu anuari de 2012, estimava una poblaci6 de 32,4 milions de persones. El darrer cens de poblaci6 es va fer el 1979. En aquest treball s'utilitzaran les dades del CSO.

Taula 1: Indicadors bàsics

INDICADOR	UNITAT	ANY	VALOR
Població de menors de 15 anys	% població total	2010	46,4
		2012	47,4
Població >65 anys	% població total	2010	2,2
		2012	2,3
Taxa de fertilitat	Naixements per dona	2010	6,29
		2011	5,4
Esperança de vida en néixer (Homes)	anys	2010	48,1
Esperança de vida en néixer (Dones)	anys	2010	48,4
Llits d'hospital	per 10,000 hab.	2010	4
Metges	per 10,000 hab.	2009	2
Alumnes per mestre (primària)	nombre	2010	44
Alumnes per mestre (secundària)	nombre	2007	32
Estudiants matriculats (terciari)	nombre	2009	95,185
Taxa d'activitat	%	2010	49,2
Terres arables i cultius permanents	% superfície terra	2011	12,1
Superfície forestal	% superfície terra	2011	2,1
Importació de mercaderies	bilions \$EUA	2010	5,2
Exportació de mercaderies	bilions \$EUA	2010	0,4
Exportacions de béns i serveis	% PIB	2010	15,5
		2011	8,8
Automòbils	per 1,000 hab.	2009	21
Preu de la gasolina (benzina)	\$EUA per litre	2010	1,15
		2012	1,28
Usuaris d'Internet	per 100 hab.	2010	4
		2012	5,5
Línies telefòniques	per 100 hab.	2010	0,4
Telèfons mòbils	per 100 hab.	2010	41,4
		2012	60,4

Font: Estadístiques del Bundesamt, Wiesbaden 2012²⁹

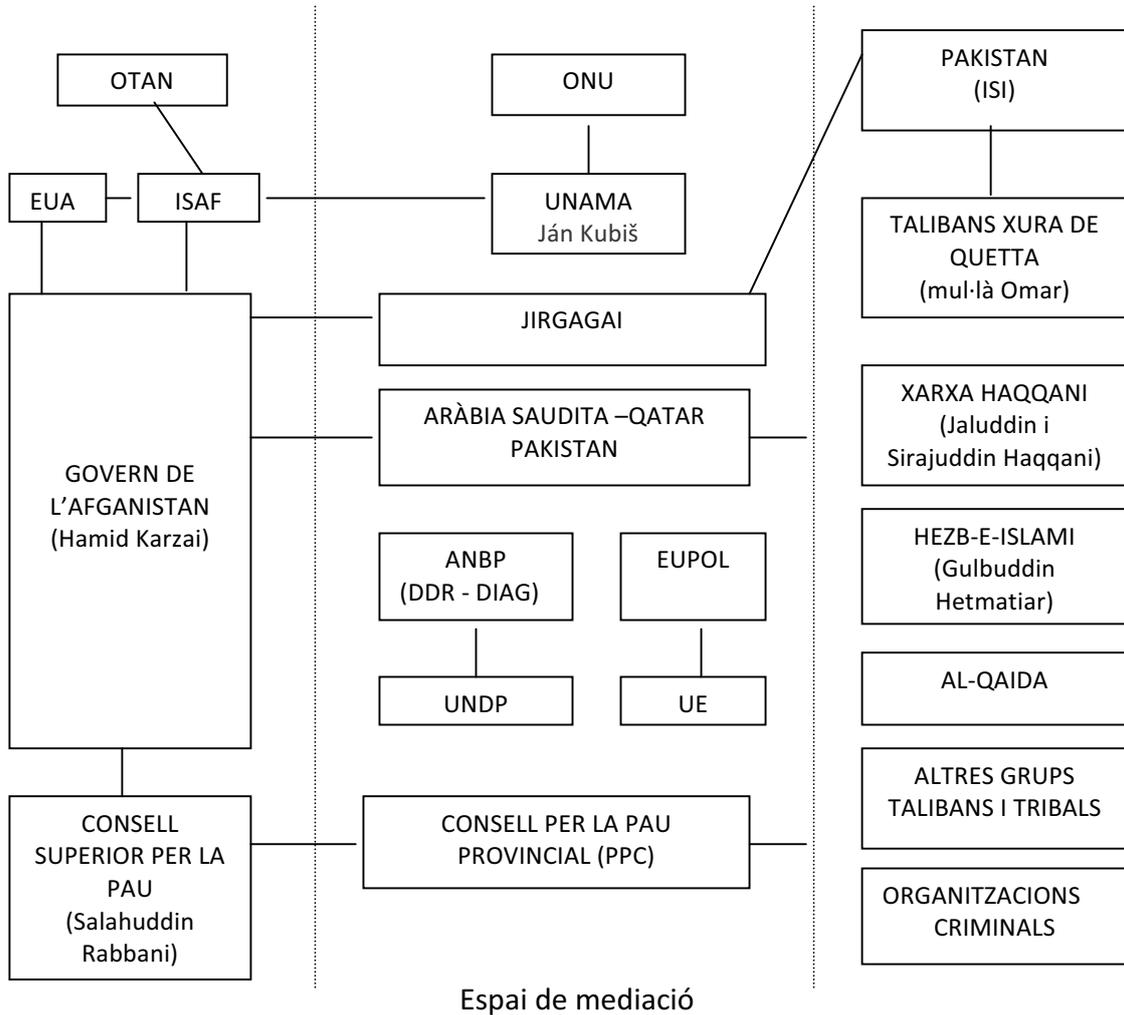
Segons l'Escola de Cultura de Pau (2013),³⁰ PIB: 18.315 M\$ i renda per habitant: 589 \$.

²⁹ Destatis, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden, 2012.

<<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/CountriesRegions/InternationalStatistics/Country/Asia/Tables/AF.html>> [Consulta: 30 octubre 2012].

³⁰ Vicenç FISAS, *Anuari processos de pau, 2013*, Escola de Cultura de Pau (UAB), Barcelona, Icaria, 2013, p. 57.

Taula 2. Principals actors del procés.

Font: Elaborat a partir de l'Anuari Processos de Pau, 2013 (Escola de Cultura de Pau).

L'any 2002 l'ONU crea a l'Afganistan la Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Afganistan (UNAMA) seguint la Resolució del Consell de Seguretat (1401), amb una mandat que s'anirà renovant anualment en les diferents resolucions. La seva missió és política i dirigida a donar suport per establir les bases per a la pau i el desenvolupament del país. El lligam de la UNAMA amb la ISAF és de col·laboració i coordinació, seguint els diferents mandats que marquen les diferents etapes del procés, iniciat amb els Acords de Bonn i que el 2013 dona suport en la transició i el lideratge afganès.

La Jirgagai és una petita jirga (assemblea) formada per 25 membres de l'Afganistan i 25 del Pakistan per treballar en el desenvolupament de la pau i la seguretat a la regió. La primera Jirgagai es va celebrar a Islamabad el 27 i 28 d'octubre de 2008, inaugurada pel ministre d'Afers Exteriors del Pakistan, Shah Mahmood Qureshi Makhdoom.

Els Consells per la Pau Provincials (PPC) estan dirigits pel Consell Superior per la Pau (establert el 2010 per conduir les negociacions per la pau amb els actors no estatals) i actuen a través del Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP) des del 2010, per reintegrar a les comunitats els insurgents que estan disposats a renunciar a la violència i acceptar la constitució i el govern establert.

L'Aràbia Saudita és el facilitador sol·licitat per Hamid Karzai per iniciar negociacions amb els talibans el 2008.

El gener de 2012 els talibans van obrir una oficina a Qatar. El febrer el govern dels EUA i representants talibans es van trobar a Qatar, però sense arribar a cap tipus de negociació de pau.

El Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (UNDP) ha donat suport al desenvolupament de les tasques de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR) dirigides a desmobilitzar els soldats militars de les diferents faccions de mujahidins, així com al Programa per la Dissolució de Grups Armats Il·legals (DIAG) i per retirar les armes pesants, mines, etc. En aquests programes hi participa el Programa per un Nou Afganistan (ANBP) creat per l'UNDP el 2003 amb la col·laboració de la UNAMA i la ISAF.

La missió EUPOL és una missió europea que es va establir el 2007 per donar instrucció a la policia afganesa.

Des de l'agost del 2003, l'OTAN ha dirigit les Forces Internacionals d'Assistència per a la Seguretat (ISAF), autoritzada pel Consell de Seguretat en la Resolució 1386/2001. El 2014 es retirarà del país després de traspasar les responsabilitats de la seguretat a les forces

nacionals afganeses. El comandament de la ISAF i de l'Operació Llibertat Duradora (OEF) dirigida pels EUA es van unificar el 2007.

Dins dels actors armats trobem, d'una banda, els actors multilaterals amb les forces ocupants (ISAF i OEF) i els actors estatals amb les forces governamentals (ANSF), i de l'altra, els actors no estatals amb els diferents grups insurgents, tant talibans com tribals, crim organitzat i Al-Qaida.

CAPÍTOL 2

BREU RESUM HISTÒRIC DES DE LA UNIFICACIÓ DE L'AFGANISTAN FINS ELS ACORDS DE BONN

2.1. ANTECEDENTS HISTÒRICS: DE LA UNIFICACIÓ DE L'AFGANISTAN A LA FI DE LA MONARQUIA

Al llarg de la història, l'Afganistan ha estat anomenat de diferents maneres. Uns 2.000 anys a. de C., quan les tribus àries ocupaven el territori, se l'anomenava *Ariana*; durant l'edat mitjana se'l va anomenar *Khurasan*, i en els temps actuals, *Afganistan*.

L'Afganistan és el resultat de les diferents invasions que es van anar produint des d'Alexandre el Gran passant per Genguis Khan i Tamerlà.³¹ És un territori amb una rica i complexa barreja ètnica, cultural i religiosa, que sempre ha dificultat la construcció d'una nació. A mitjan segle XVIII (1747), l'ètnia paixtu (amb l'Imperi Durrani) va iniciar el control del territori de l'Afganistan, que es va mantenir fins a l'era actual amb només dues curtes excepcions.

Abdali Ahmad Shah,³² un paixtu de la dinastia Durrani,³³ elegit emir per les tribus paixtus en una Loia Jirga,³⁴ és considerat el pare de la nació afgana per haver unificat l'Afganistan el 1747. Va crear un imperi que es va estendre des de l'est pèrsic fins al nord de l'Índia, i des d'Amu Darya fins a l'oceà Índic.³⁵ Les fronteres de l'Afganistan que coneixem avui dia es van consolidar entre el segle XIX i principis del XX.³⁶

Durant el segle XIX, tant l'Imperi britànic com l'Imperi rus, interessats a dominar l'Àsia central i l'Índia, van participar en el que en termes de rivalitat es va denominar el *Gran Joc*: a través de guerres, van anar estenent la seva influència i ideologies per aconseguir territoris i poder. Els britànics no volien que el territori afganès fos controlat per Rússia, ja que els facilitava el

---

³¹ Babur (1504), descendent de Tamerlán i Genghis Khan, va establir l'Imperi Mughal i està enterrat a Kabul en uns jardins reformats per la fundació Agha Khan que porten el seu nom. Durant els segles XVI i XVII, el territori de l'Afganistan se'l disputaven la dinastia Mughal, que controlava l'est d'Afganistan amb Kabul, i la dinastia safàvida persa (l'actual Iran), que controlava l'oest del país amb Herat.

³² Membre dels sadozai, clan que pertany a la tribu dels popalzai de la confederació tribal dels abdali.

³³ Ahmad Shah agafa l'apel·latiu de Durrani (Perla de Perles). Des de llavors, la confederació tribal dels abdali es va denominar durrani.

³⁴ *Jirga* és un terme utilitzat pels paixtus i els que no són paixtus utilitzen el terme *Xura*. Són assemblees tribals on els caps tribals tracten els temes d'interès de la comunitat. Les presideix la persona més respectada o de més edat de la comunitat. La Loia Jirga és la gran assemblea, convocada per les ocasions especials.

³⁵ A l'apartat «Mapes i annexos», Mapa 1. Imperi Durrani, segle XVIII.

³⁶ A l'apartat «Mapes i annexos», Mapa 3. Mapa físic de l'Afganistan actual, 2008.

camí cap a l'Índia i volien crear una barrera a la seva expansió. Al territori afganès es van produir tres guerres angloafganeses: la primera, entre el 1839 i el 1842,³⁷ període en què els britànics van ocupar Kabul amb l'objectiu de posar fi al govern de l'emir Dost Mohammad Khan,³⁸ molt influenciat per Rússia. La segona, entre el 1878 i el 1880,³⁹ també es va produir per l'apropament de l'emir Sher Ali Khan⁴⁰ a Rússia. Aquesta guerra la van guanyar els britànics, que van acceptar com a emir Abdul Rahman Khan, nebot de Sher Ali, anomenat *l'emir de ferro*, que va impulsar reformes polítiques importants durant el seu mandat.

El 12 de novembre de 1893, Abdul Rahman⁴¹ va signar amb els britànics l'establiment d'una nova frontera que dividia les tribus paixtus (futur Paixtunistan) entre l'Índia britànica i l'Afganistan, i la van anomenar *línia Durand*.⁴² Aquesta frontera va excloure milions de paixtus de la jurisdicció de Kabul. Fins al 1840, la religió no havia incidit en la política interna

---

³⁷ Tot i que els britànics van arribar i conquerir Kabul amb facilitat (1839), Dost Mohammad, el 1840, va contraatacar els britànics i aquests el van fer presoner i el van mantenir exiliat a l'Índia. Però el 1842, el fill de Dost Mohammad va aconseguir la victòria amb la mort de quasi tots els combatents britànics (al pas de Khord-Kabul) i va aconseguir l'alliberament i el retorn del seu pare a Kabul el juny de 1843. Després d'aquesta victòria, l'Afganistan va mantenir la seva independència dues dècades més. Mentrestant, els russos van conquerir gran part de l'Àsia central fins a la frontera amb l'Afganistan. En aquell període, l'Afganistan tenia un sistema molt descentralitzat on les diferents regions i tribus mantenien gran autonomia. Tanmateix, tot i el poc control de l'emir a moltes de les zones del país, aconseguia reunir milícies rurals per fer front als invasors. Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 5.

³⁸ La llei musulmana deixava als homes un màxim de cinc mullers, mentre que als emirs no se'ls aplicaven aquestes restriccions, i Dost Mohammad, que va morir als 72 anys, va tenir 27 fills i 25 filles nascudes de 16 mullers. Aquesta situació creava problemes en les successions. Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 135.

³⁹ Alguns historiadors consideren el 1880 com el naixement de l'Estat afganès. Abdul Rahman va abolir el sistema descentralitzat amb nombroses revoltes protagonitzades pels seus propis familiars i grups tribals regionals. La política centralista que va impulsar ja es correspon territorialment a les fronteres de l'actual Afganistan. Va morir per causes naturals el 1901. Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 5-6.

⁴⁰ Tercer fill de la muller preferida de Dost Mohammad, designat emir després de la mort dels seus dos germans. Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 136.

⁴¹ Abdul Rahman rebia regularment subsidis dels britànics. Des de 1883 va rebre 1,2 milions de rupies anuals, que es van incrementar fins a 1,8 milions el 1893 quan va signar l'acord fronterer de la línia Durand. En total, amb les armes i altres suports, va rebre durant el seu regnat 28,5 milions de rupies. Va justificar les seves relacions i aliances estrangeres, i amb els britànics, per mantenir el seu estatus com a defensor de la fe musulmana i protector de la integritat nacional de l'Afganistan. Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 153.

⁴² Sir Mortimer Durand, el 12 de novembre del 1893, va definir la frontera que divideix actualment les tribus paixtus de l'Afganistan i el Pakistan. Aquesta frontera travessa els territoris paixtus i divideix de manera artificial la confederació Ghilzay, rival dels Durrani i separa una de les principals conques de l'Indus. D'altra banda, l'Imperi britànic va concedir una autonomia tribal a la zona fronterera de l'Afganistan —els territoris tribals administrats federalment (FATA)—, zones que van quedar fora de la jurisdicció de la Província Fronterera Nord-Occidental (NWFP), establerta l'any 1901, que dividia el Panjab amb Peshawar. La frontera no ha estat mai reconeguda pels afganesos. Jean-Pierre FILIU, *Les frontières du gihad*, França, Fayard, octubre 2006, p. 88.

del país, però a partir de les guerres i ingerències externes, aquesta va prendre rellevància i va unir les tribus contra les ocupacions estrangeres. L'islam va començar a prendre força i els mul·làs paixtus van començar a influir en la societat afganesa, tant en temes religiosos com en l'educació, i es van tancar a les noves idees encara que vinguessin d'altres llocs del món musulmà.

En la tercera guerra angloafganesa el 1919,⁴³ i amb el rei Amanullah, va sorgir la independència i el final del protectorat britànic (Tractat de Rawalpindi el 8 d'agost de 1919). El tractat, però, va mantenir la frontera angloafganesa de la línia Durand, aquesta frontera encara existeix i és motiu de discòrdia entre l'Afganistan i el Pakistan. Les reformes⁴⁴ que va impulsar Amanullah entre els anys 1919 i 1929 van estar influenciades pels programes de l'Iran i Turquia (d'influència occidental). Amanullah va fracassar en l'intent de modernitzar el país, les reformes que va promoure eren massa avançades en un país que no volia canvis, sobretot a les zones rurals. Els poders tribals i religiosos que s'oposaven als canvis van utilitzar el seu poder per influir en la població, que es va revoltar el novembre de 1928. Amanullah va acabar abdicant i es va exiliar primer a l'Índia i, finalment, a Itàlia amb la seva esposa Soraya, que havia creat la primera escola femenina a Kabul.

Des d'octubre de 1929 i fins al 1933 va governar Nadir Shah,⁴⁵ que va posar fi a la revolta i va executar l'únic governant de l'ètnia tadjik que havia arribat al poder, Bacchech Sagow, que

---

⁴³ L'Afganistan va estar a punt d'entrar a la Primera Guerra Mundial al costat d'Alemanya i Turquia. Els britànics ho van evitar promentent la independència del país.

⁴⁴ Les reformes de modernització portades a terme pel rei Amanullah i el seu assessor Mahmud Tarzi van ser de les més modernes del món musulmà: va promulgar un nou codi de la família, l'ensenyament religiós s'havia de gestionar, va separar l'Estat i les autoritats religioses, va incloure la recaptació d'imposts que, pel que fa als ingressos interns, provenien dels impostos sobre els productes agrícoles que representava el 60 % dels ingressos nacionals. D'altra banda, l'abril de 1923 es va redactar la primera Constitució (que atorgava al sobirà el paper de servidor i protector de la religió islàmica), va abolir els títols de noblesa, va reformar el poder judicial, va disminuir la influència dels codis tribals i va establir un sistema judicial amb jutges i advocats que es van enfrontar al poder religiós musulmà. Es va abolir l'esclavatge i es va instaurar l'educació obligatòria per a tothom, també per a les dones, que no estaven obligades a portar el vel. Els funcionaris només podien tenir una muller. Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 18; i Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 79.

⁴⁵ Nadir Shah era descendent de Dost Mohammad i va morir assassinat per una venjança familiar. L'octubre de 1931 va aprovar una nova Constitució inspirada en la de 1906 i vigent fins a la Constitució de 1964. Aquesta Constitució intentava conciliar la tradició i la modernitat. Va proclamar l'islam la religió de l'Estat i la xaria la llei del país, que seguia l'escola hanefita com a model per a la justícia. El poder legislatiu pertanyia al Parlament; el poder executiu, al rei, que en delegava l'exercici al Govern i a l'Assemblea Nacional Consultiva. Nadir va reobrir les escoles el 1932. Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 81-82.

en els pocs mesos que va governar va situar novament el país a les posicions més conservadores i tradicionals.⁴⁶ Fins a finals del segle xx, els governants van ser sempre paixtus, amb només aquesta curta excepció.

El 8 de novembre de 1933, Zahir Shah, fill de Nadir i amb només dinou anys, va ser proclamat rei i va regnar fins al 17 de juliol de 1973. Va ser l'últim rei de la monarquia Durrani. En l'àmbit intern, Zahir va continuar el programa de reformes polítiques, econòmiques i socials que havia iniciat el seu pare, però sense canviar les forces de seguretat que seguien sent les milícies tribals locals, anomenades *arbokai*. En l'àmbit extern, va establir relacions comercials amb Alemanya, Itàlia i el Japó. També es va proclamar neutral a l'inici de la Segona Guerra Mundial (1939), però el 1941, a petició de la Gran Bretanya i la Unió Soviètica, l'Afganistan va expulsar del seu país uns dos-cents agents alemanys i italians. El 1942, els EUA van establir relacions diplomàtiques amb l'Afganistan i van contribuir amb ajudes econòmiques competint així amb els soviètics.⁴⁷ El novembre de 1946, l'Afganistan va entrar a formar part de les Nacions Unides.⁴⁸

El 1947 amb la independència del Pakistan de l'Índia, l'Afganistan va voler celebrar una consulta perquè les àrees tribals (dividides per la línia Durand) decidissin sobre el seu futur. El Pakistan s'hi va negar i va assumir l'herència britànica de la línia Durand com a frontera amb l'Afganistan i l'autonomia tribal dels territoris administrats federalment (FATA)⁴⁹ fora de la jurisdicció de la North West Frontier Province (NWFP). Com a resposta, l'Afganistan va votar en contra de l'entrada del Pakistan a les Nacions Unides. El 1949, després de diferents enfrontaments a la frontera entre les forces del Pakistan i les tribus paixtus, el Govern

---

⁴⁶ Bacchech Sagow, tadjik d'origen humil, es va proclamar emir el 13 de gener de 1929 amb el nom de Habibullah II (títol de servidor de la religió del Profeta). Va ocupar el poder nou mesos. En el seu curt mandat va abolir totes les reformes d'Amanullah, va restaurar els principis del dret islàmic tradicional i va tancar totes les escoles. Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 80-81.

⁴⁷ Els EUA no volien que l'Afganistan entrés en l'òrbita soviètica: el 1953, el vicepresident Richard Nixon va visitar l'Afganistan; el 1959, ho va fer el president Eisenhower, i el 1963, va ser Zahir Shah qui va visitar els EUA invitat pel president Kennedy. Van proveir d'ajudes per al desenvolupament sobretot per a l'agricultura, irrigació i hidroelèctriques a través d'USAID. Kennet KATZMAN, *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, Congressional Research Service (CRS), 3 de maig de 2012.

⁴⁸ Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 19; i, Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, EUA, Princeton University Press, 2010, p. 207-209.

⁴⁹ Actualment, l'exèrcit pakistanès no entra a les FATA, i les tribus paixtus gestionen els seus afers locals sota l'autoritat dels caps tradicionals.

afganès va aprovar la creació d'un partit/moviment amb la finalitat de crear l'estat independent de Paixtunistan, però el Pakistan va seguir controlant el territori que actualment segueix sent font de conflicte entre els dos països.

El 1953, els germans Mohammed Daud i Mohammed Naim Khan (fills del cosí germà de Zahir Shah) van provocar un cop d'estat i van obligar el primer ministre Shah Mahmud a abandonar el càrrec. Mohammed Daud va ocupar el seu lloc.⁵⁰ Amb el suport de la Unió Soviètica, Daud va promoure reformes i canvis que fins al moment havien estat considerats insuficients.⁵¹ El 1956, el primer ministre soviètic Aleksàndrovitx Bulganin, va visitar l'Afganistan i va donar suport a la creació de l'estat de Paixtunistan, els dos països van fer una declaració conjunta de *coexistència pacífica* per evitar enfrontaments, millorar la confiança i resoldre les diferències. Amb el Pakistan, les relacions es van complicar per la disputa de Paixtunistan des del 1961 i no es van tornar a restablir fins al 1967.⁵²

El 1964, amb la celebració d'una Loia Jirga, es va aprovar una nova Constitució.⁵³ Aquesta Constitució va esdevenir incompatible amb la societat afganesa, una societat de majoria rural i tradicional que seguia sense acceptar els canvis, i una societat urbana amb una elit

---

⁵⁰ El 1955, Mohammed Daud va ser membre fundador del moviment PNA (països no alineats) i va intentar recuperar la neutralitat del país en les relacions internacionals.

⁵¹ Els diferents plans quinquennals iniciats el 1956 i fins al 1972 van promoure l'economia amb l'ajuda dels soviètics. S'havien de construir carreteres, centrals elèctriques, projectes d'irrigació per al desenvolupament agrícola a la regió de Kandahar, posar en marxa indústries de ciment, cotonerres, maquinària lleugera, etc., a més de millorar l'educació i la sanitat. L'ajuda estrangera va assegurar entre els dos terços i les tres quartes parts de les inversions. L'Afganistan va rebre donacions de la Unió Soviètica, els EUA, Alemanya, la Xina, França, l'ONU i el Banc Mundial. El pressupost per a defensa era important per mantenir un exèrcit fort i prevenir possibles revoltes. A partir de 1960, Kabul va obrir hotels, restaurants, es van asfaltar els carrers, es van multiplicar les construccions, etc. En la celebració de la festa de la independència de 1959, les dones de la família reial van aparèixer sense el xador i moltes dones de la classe mitjana i superior en van seguir l'exemple. Gilbert ETIENNE, *Imprevisible Afganistan*, Barcelona, Ed. Bellaterra, 2002, p. 37-38.

⁵² Entre el 1961 i el 1963, la frontera Afganistan-Pakistan es va tancar per un període de 18 mesos amb el consegüent greuge per al trànsit i el comerç. Daud va dimitir (per demanda del rei) el 10 de març de 1963. Va ocupar el càrrec de primer ministre Mohammad Youssuf. Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 86; Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 19-20.

⁵³ La nova Constitució feia referència per primera vegada a la nació afganesa, va instaurar un Parlament Bicameral, amb una Cambra Baixa (elegida pel poble) i un Senat amb un terç elegit pel poble, un terç elegit pels consells provincials i un terç elegit pel rei. Es van introduir canvis: per exemple, els membres de la família reial no podien ocupar determinats càrrecs en el govern, es podien crear partits polítics i celebrar eleccions lliures, hi havia llibertat de premsa i d'expressió, es va declarar la igualtat de tots els habitants sense distinció de gènere i amb dret a l'educació, a la sanitat... Gilbert ETIENNE, *Imprevisible Afganistan*, Barcelona, Ed. Bellaterra, 2002, p. 42.

que volia uns canvis que no arribaven. La majoria de les reformes van quedar sobre el paper.⁵⁴

Durant aquest període, l'Afganistan va rebre suport econòmic⁵⁵ tant de la Unió Soviètica i dels EUA, com d'Alemanya, la Xina, França, l'ONU, el Banc Mundial i el Banc Asiàtic de Desenvolupament, però els canvis i el creixement econòmic⁵⁶ només es van notar a Kabul. La resta del país continuava en la pobresa i amb els seus costums i tradicions, considerant que la Constitució que s'havia aprovat estava més a prop d'Occident que no pas de l'Islam.⁵⁷

Alguns dels partits o moviments polítics que s'havien creat als anys quaranta es van convertir en partits comunistes els anys seixanta per la influència soviètica, volien impulsar canvis en el sistema polític per desenvolupar noves reformes. El Partit Democràtic del Poble Afganès - PDPA (de tendència prosoviètica) va néixer l'1 de gener de 1965, els fundadors eren l'elit educada de Kabul (professors, metges, periodistes, etc.). Nur Mohammad Taraki i Babrak Karmal en van ser els dirigents principals. El 1966, les diferències entre els seus membres va acabar dividint el partit en dues faccions: una de més radical, la facció Khalq (els seus afiliats eren reclutats entre els paixtus de procedència rural i humil), liderada per Nur Mohammad Taraki i Hafizullah Amin, i l'altra d'orientació més marxista, la facció Parcham

---

⁵⁴ «El 1969 es van celebrar eleccions, però el malestar social s'anava traduint en violència (a Kabul es produïen atacs a les dones que anaven sense el *chadri*), que amenaçava l'estabilitat interna del país que estava condicionat per dos grans blocs: el bloc centrista moderat, que agrupava l'elit afganesa, i el bloc conservador, dominat pels caps tribals, religiosos i grans propietaris que no volien les reformes. La Cambra Baixa estava dominada per notables locals i religiosos amb pocs diputats progressistes o marxistes. Al Parlament, es tardava a votar les lleis i es bloquejava la posada en marxa de les reformes. Les classes mitjanes urbanes estaven poc representades i els estudiants (tant islamistes com els més propers al comunisme) se sentien exclosos. Hi havia un sistema molt debilitat a causa de la distància entre l'executiu i el legislatiu i els partits polítics encara no estaven autoritzats». Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 88-90.

⁵⁵ Entre 1958 i 1962 va rebre un total de 244,5 M\$, entre 1962 i 1967 va rebre 495,3 M\$, entre 1967 i 1972 l'ajuda internacional va disminuir a 295,3 M\$ per la desconfiança en com s'invertien les ajudes. Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 91.

⁵⁶ Tant l'agricultura com la ramaderia representaven el gran motor de l'economia afganesa, però no compensaven les pèrdues a la resta de sectors. Es van perdre llocs de treball quan es van acabar grans obres d'infraestructura, les fàbriques del sector públic estaven mal gestionades i no funcionaven al 100 %, hi havia corrupció i evasió fiscal. L'economia no es va regenerar com s'havia previst i els governs que donaven ajudes van posar-les en dubte. Gilbert ETIENNE, *Imprevisible Afganistan*, Barcelona, Ed. Bellaterra, 2002, p. 41.

⁵⁷ Durant el període que va de 1964 a 1973 hi va haver cinc primers ministres: Mohammad Youssuf (1963-1965), Mohammad Hachim Maiwandwal (1965-1966), Nour Ahmad Etemadi (1966-1971), Abdul Zaher (1971-1972) i Mooussa Chafiq (1972-1973). Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 89.

(els seus afiliats eren reclutats entre l'elit urbana de llengua dari), liderada per Babrak Karmal.

El primer moviment islamista,⁵⁸ la Jamiat-e Jawanan-e Mussulman (Associació de Joves Musulmans), va aparèixer el 1968 a la Universitat de Kabul. Va ser creada per estudiants universitaris influenciats pels Germans Musulmans egipcis⁵⁹ que s'oposaven a la monarquia i al moviment comunista. Consideraven que les reformes que es duïen a terme des dels anys cinquanta eren processos que portaven la societat cap a l'occidentalització. El moviment es va escindir entre el Jamiat-e-Islami (Associació Islàmica), fundat el 1971 per Burhanuddin Rabbani⁶⁰ (seguidor dels Germans Musulmans) i que es va convertir en el gran moviment islamista que volia instaurar un estat islàmic, i el Hezb-i Islami de Gulbuddin Hekmatiar, més lligat al Jamaat Islami pakistanès d'Abu Ala Mawdudi, islamista radical que seguia les tesis d'Ibn Taimiyya⁶¹ sobre el *takfir* o «mals musulmans». Mawdudi i Hekmatiar predicaven «la

---

⁵⁸ Kepel, fent referència a Barnett R. Rubin, «fa un paralelisme entre els orígens socials i la trajectòria cultural dels comunistes i islamistes. La originalitat de l'Afganistan en aquest àmbit, es deu a la simultaneïtat de l'aparició d'ambdós moviments, mentre que a la resta del món musulmà, el moviment islamista dels anys setanta i vuitanta van ocupar la primera línia de l'escena política després dels comunistes, que van ser més actius durant les dues dècades precedents.» Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 286.

⁵⁹ L'Associació dels Germans Musulmans va ser fundada per Hasan el Banna a l'Egipte colonial en el moment en què va desaparèixer el califat otomà d'Istanbul el 1928, en resposta a la colonització europea a la substitució del califat otomà per una república nacionalista turca i laica. «Este movimiento islámico, origen de las asociaciones y partidos islamistas actuales y continuador de la tendencia reformista musulmana inaugurada por al-Afgani (1838/39- 1897) y 'Abduh (1849-1905), nació en un contexto histórico muy preciso: la preocupante evolución de la situación de Palestina, el desarrollo de tendencias europeístas secularizadoras que se expresaban con animosidad o desprecio hacia la identidad islámica, y la supresión de la identidad sociopolítica musulmana común con la anulación del califato por Kermal Ataturk. [...] los Hermanos Musulmanes a la vez que agudizaban su enfrentamiento con el poder, acrecentaban también su participación política, optando por presentarse en las elecciones legislativas en 1942 y 1945. Dicha participación para al-Banna era una consecuencia más de su condición de asociación "al servicio de la utilidad social" cuya predicación debía llegar no solo al pueblo, sino también a las instancias oficiales; para ello la tribuna del parlamento era valorada como el camino más corto. [...] Para al-Banna la educación y la reforma progresiva de la sociedad eran los pilares básicos en los que se sustentaba y desde la cual se desarrolló un trabajo social destinado a la creación de escuelas, instalación de dispensarios, clubs deportivos y culturales, cooperativas de producción y construcción de mezquitas. [...] En términos políticos fueron reivindicativos en: la necesidad de volver a los valores del islam y la liberación del control colonial británico. Gema MARTIN MUÑOZ, *EL ESTADO ÁRABE Crisis de legitimidad i contestació islamista*, Barcelona, Ed. Bellaterra, 2005, p.79 - 80

⁶⁰ Burhanuddin Rabbani (tadjik), diplomata a la Universitat d'Al Azhar (el Caire), al principi va intentar trobar un terreny comú amb el món tribal i les elits anticomunistes no islamistes, però més endavant va evolucionar cap a un islamisme moderat que el va fer popular entre els occidentals que donaven suport a la resistència afganesa [...]. Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 293-294.

⁶¹ Ibn Taimiyya (1263-1328) de l'escola hanbalita, rebutjava qualsevol innovació en la pràctica religiosa.

lluita contra els infidels de l'era moderna propera a la ignorància predominant d'abans de la revelació de l'islam». ⁶²

Taula 3. Partits formats a les dècades dels anys seixanta i setanta.

Partit i finançament	Líder	Ideologia	Ètnia
Jamiat-e-Islami Associació Islàmica (partit islamista) (Acaba com a facció tadjik. Els paixtus marxen per donar suport als talibans i al seu mul·là Omar) Finançat per la CIA a través de l'ISI pakistanès	Burhanuddin Rabbani ⁶³ Ahmed Shah Massud (s'incorpora durant la guerra amb els soviètics)	Islamisme influït pels Germans Musulmans (sunnites)	- Tadjiks - Nuristanis - Paixtus
Hezb-e-Islami (partit islamista) Finançat a través del tràfic d'opi i el suport que rep dels EUA a través de l'ISI pakistanès. El 1991 (guerra de l'Iraq) perd el suport dels EUA, però segueix tenint el suport del Pakistan. També rep ajuda saudita	Gulbuddin Hekmatiar	Panislamista ⁶⁴ (sunnites) (posició ortodoxa de l'islam - defensa l'Umma) ⁶⁵	- Paixtus (Kunduz)
Hezb-e-Islami (Khalis) (partit islamista) Finançat per l'Aràbia Saudita (Escissió de Hezb el 1979, possible plataforma de llançament dels talibans afganesos. Donen prioritat als ulemes per sobre dels caps tribals)	Yunis Khalis ⁶⁶ (Jalaluddin Haqqani era el cap del Hezb a la província de Paktia)	Deobandi ⁶⁷ (sunnites)	- Paixtus (Kandahar)

(Continua a la pàgina següent)

⁶² Jean-Pierre FILIU, *Les frontières du gihad*, França, Fayard, octubre 2006, p. 93

⁶³ El van matar en atemptat el 20 de setembre de 2011.

⁶⁴ Moviment que propugna la unitat dels musulmans sota un estat islàmic unificat (califat). Es diferencia d'altres ideologies panarabistes, com ara el panarabisme, perquè exclou la cultura i l'ètnia com a factors d'unificació. El panislamisme sunnita apareix en la segona meitat del segle XX amb els Germans Musulmans i la islamització del panarabisme que va recuperar objectius com ara l'hostilitat al neocolonialisme occidental a Israel i la unificació del món àrab. Aquesta perspectiva deixava en segon terme l'oposició entre xiisme i sunnisme, i la divisió del sunnisme en grans escoles jurídiques. A partir dels anys vuitanta, un nou corrent, el salafisme, es va desenvolupar a l'Aràbia Saudita i al Pakistan, que es va mostrar principalment antixiita, anticomunista, i antioccidental un cop desaparegut el bloc soviètic. El salafisme és panislamista i no panarabista, i insisteix en la xaria no pas en la construcció d'institucions islàmiques. Aquest moviment és avui el que domina acaparant una part del Moviment dels Germans Musulmans, encara que l'organització existeix a escala nacional a Egipte, Jordània, Palestina i Kuwait. Olivier ROY, *Le croissant et le chaos*, França, Ed. Hachette Littératures, 2006, p. 110-111.

⁶⁵ L'Umma significa grup o comunitat i és la comunitat de creients en l'islam. L'Umma ha de mantenir aquells costums i prescripcions que va transmetre el Profeta i rebutja les que provenen de l'època preislàmica. El grup està per sobre de qualsevol manifestació individual.

⁶⁶ Va morir per causes naturals el 19 de juliol de 2006.

⁶⁷ El Deobandi neix el 1867 a Deoband (ciutat índia). Corrent conservador de l'islam que afirmava la identitat musulmana davant la majoria hindú. És un moviment purità i reformista amb molta presència a les madrasses del Pakistan i a les FATA, àrea tribal on es van formar els talibans. Són més puritans i reaccionaris que els ulemes anteriors a la guerra civil, no s'oposen a les pràctiques tradicionals i són ben acceptats per la població rural, a diferència del moviment wahhabita. El deobandisme predica la lluita contra Occident i legitima Al-Qaida. Antoni SEGURA, *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial*, Madrid, Alianza Ed., 2013, p. 164.

Ihtihad-e-Islami Aliança islàmica (partit islamista proàrab) Finançat per l'Àrabia Saudita	Abdul Rasul Sayyaf	Wahhabita ⁶⁸ (sunnites)	- Paixtus
Harakat-e-Inqilab-e-Islami Moviment de la revolució islàmica (partit tradicionalista proislam moderat) Rep poc suport extern	Mohammed Nabi Mohammedi	Sufisme ⁶⁹ (sunnites)	- Paixtus - Uzbeks - Turkmens
Jabha-e-Nejat-e Melli Front d'Alliberament Nacional de l'Afganistan (partit tradicionalista) Rep poc suport extern	Sibghatullah Mohaddedi	Sufisme Naqshbandia (sunnites)	- Paixtus del sud (Kandahar)
Mahaz-e-Melli-e Islami Front Nacional Islàmic de l'Afganistan (partit tradicionalista promonàrquic) Rep poc suport extern	Pir Gailani	Sufisme Qadiriya (sunnites)	- Paixtus del nord i del sud
Choura-e-Ettefag Consell de la Unitat Islàmica	Sayyed Ali Behecti	Xiïtes	- Hazares
Harakat-e-Islami Moviment islàmic	Aiatol·là M. Mohseni	Xiïtes	- Hazares
Sazman-e-Nasr-e- Dgihad Organització dels Guardians de la Gihad	Proper a l'Iran de Khomeini	Xiïtes	- Hazares
Sepah-e-Pasdaran La veu dels soldats de l'islam	Tendència dura del khomeinisme	Xiïtes	- Hazares
A partir de 1988, els partits xiïtes hazares, influenciats per l'Iran, es van agrupar amb el nom de Wahdat ⁷⁰			
Junbesh Finançat per Turquia	Rashid Dostum	Nacionalisme (sunnites)	- Uzbeks
Partit Democràtic del Poble Afganès (PDPA) (escissió en dos partits el 1967) Finançat per Moscou	Facció Parcham (la bandera) Babrak Karmal	Comunisme moderat (sunnites)	- Elits urbanes - Paixtus Durrani - Tadjiks
	Facció Khalq (el poble) Mohammed Taraki	Comunisme radical (sunnites)	- Paixtus Ghilzai
Partit Democràtic Progressista (PDP) (partidaris de la monarquia)	Maiwandwal Primer ministre 1965	Esquerra moderada (sunnites)	
Partit Social Democràtic Afganès (PSDA) (conegut com Afghan Mellat - Nació Afganesa, defensa la identitat paixtu i la qüestió del Paixtunistan)	Grup diputats paixtus	Ultranacionalisme (sunnites)	- Paixtus

Font: Elaboració pròpia a partir de Josep Baqués Quesada, Gilles Kepel, Jean-Pierre Filiu, Dupaigne i Rossignol.⁷¹

⁶⁸ El wahhabisme és una variant doctrinal del sunnisme inspirada en la reforma del jurista hanbalita Ibn Taymiyya (1263-1328). El fundador del wahhabisme va ser Muhammad Ibn Abd al-Wahhab (1703-1791). És la religió oficial de l'Àrabia Saudita i d'altres estats de la península Aràbiga. Antoni SEGURA I MAS, *El món araboislàmic actual II*, UOC, Setembre 1999, p. 41.

⁶⁹ «El sufisme, moviment místic musulmà sovint considerat heterodox per les seves influències cristianes, perses, gregues i hindús. Sorgeix com un moviment ascètic que rebutja i denuncia l'enriquiment que proporciona l'expansió de l'islam. Els sufís insisteixen en la unitat de Déu i practiquen el recolliment esperitual, forma de submissió a Déu i camí de fusió amb ell». Antoni SEGURA I MAS, *L'islam*, UOC, Setembre 1999, p. 38.

⁷⁰ «Khomeini (1902-1989) va influir en el marc de l'islam xiïta amb una visió de l'islam polític que tenia com a objectiu instaurar un estat islàmic. S'oposava al nacionalisme secular i a les concepcions tradicionals de l'islam que no consideraven la lluita política una prioritat absoluta. Va atreure les classes mitjanes, intel·lectuals radicals i els clergues religiosos, fet que pot explicar per què la victòria de la revolució islàmica només es va produir a l'Iran». Gilles KEPPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 58.

Un cop enderrocat el rei (1973) i amb la posterior ocupació soviètica, set de les organitzacions mujahidines (els quatre partits islamistes i els tres tradicionals) que s'havien format com a partit van continuar la resistència a la invasió soviètica, com a faccions militars i dividits en grups ètnics, tribals i religiosos. Després dels soviètics, aquestes faccions van seguir lluitant, aquest cop entre elles, en una guerra civil.

2.2. DE LA REPÚBLICA A LA INTERVENCIÓ DE LA UNIÓ SOVIÈTICA (1973-1979)

Entre 1971 i 1972 una sequera a les províncies de Hazarajat, Ghor i províncies veïnes, va provocar la fam i la mort de milers de persones evidenciant els pocs canvis que s'havien produït en les zones rurals, així com la corrupció de les administracions locals, l'especulació i la falta de reacció per part del govern central a fer-hi front.⁷²

La credibilitat i popularitat del rei Zahir Shah es va anar debilitant, no es produïen els canvis polítics que l'elit de Kabul volia i Mohammed Daud, que havia estat retirat del poder després del període de 1953-1963 quan va ser primer ministre, va retornar a l'esfera política. La facció Parcham del PDPA i militars prosoviètics li van donar suport per recuperar el poder el 17 de juliol de 1973 a través d'un cop d'estat, moment en què el rei estava de vacances a Itàlia. Daud va anunciar una nova Constitució (aprovada el 1977 per una Loia Jirga) i noves reformes (agrària, lluitar contra la corrupció, millorar l'escolarització...). Moltes de les reformes no es van realitzar mai. Un cop al poder va declarar l'Afganistan una república.

La caiguda de la monarquia i la instauració d'un nou règim a Kabul van provocar tensions i revoltes amb detencions i execucions que van empènyer a alguns dels dirigents islamistes a exiliar-se al Pakistan, on les autoritats pakistaneses els van donar suport. La resposta de Daud va ser reobrir la qüestió del Paixtunistan.

---

⁷¹ Josep BAQUÉS, *¿Quo Vadis Afganistán?*, Madrid, Instituto Universitario, General Gutiérrez Mellado (IUGM), 2010, p. 99-108; i, Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 207-210; Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002; i, Jean-Pierre FILIU, *Les frontières du gihad*, França, Fayard, octubre 2006.

⁷² Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 90.

Daud va instaurar un règim autoritari i va afavorir el nacionalisme paixtu per sobre de les altres minories ètniques, que van perdre tots els reconeixements aconseguits en períodes anteriors. Es va enfrontar als grups islàmics, tant a aquells que no acceptaven el règim que havia posat fi a la monarquia, com a aquells que s'identificaven amb el comunisme. D'aquests grups van sorgir líders que més tard van formar la futura resistència contra els soviètics.⁷³ També va centrar la política a afavorir les zones urbanes en detriment de les zones rurals, la qual cosa va fer augmentar les diferències. En política exterior, va fer el doble joc als EUA i a l'URSS, també va afegir l'Iran com a aliat i va millorar les relacions amb l'Àrabia Saudita (tot i que proporcionava ajut als seus oponents islàmics). També es va apropar al Pakistan tot i el desacord en el tema de Paixtunistan. Internament, va treure de l'Administració tant els funcionaris islamistes com els comunistes, i hi va posar només el personal que li era lleial. També va enviar oficials de l'exèrcit a formar-se a l'Índia i a Egipte, i així va reduir la dependència envers els soviètics. Tot i que en el pla econòmic la situació el 1978 havia millorat respecte de 1973, l'Administració de Daud era feble i corrupta i no es duien a terme les reformes compromeses. Tots aquests factors van ajudar perquè el 27 d'abril de 1978⁷⁴ es produís un cop d'estat, encapçalat pels sectors més prosoviètics del PDPA, probablement per persones que l'havien portat al poder. Daud i la seva família van ser assassinats,⁷⁵ el govern va passar a Noor Mohammed Taraki (dirigent de la facció Khalq del PDPA), amb Brabak Karmal (facció Parcham) com a vicepresident. El PDPA es va tornar a apropar a Moscou, i Taraki va declarar la República Democràtica de l'Afganistan.⁷⁶

Les reformes que Taraki va posar en marxa no van ser acceptades per la societat més tradicional. A les zones rurals, els líders tribals i les autoritats religioses s'hi van oposar i van crear moviments de resistència. Es confrontaven dues realitats: una elit urbana comunista i

---

⁷³ Els mujahidins afganesos pertanyien a moviments heterogenis que anaven des de les confraries místiques, sufís i tradicionalistes fins a grups seguidors del wahhabisme saudita i dels Germans Musulmans (vegeu la taula a les pàgines 56-57). Aquests grups només tenien en comú l'islam que expressava el rebuig del comunisme imposat. Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 291.

⁷⁴ Anomenada *la revolució de Saur*, perquè va tenir lloc el mes del «Toro» del calendari de l'hègira solar. Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 225.

⁷⁵ El 2008, als afores de Kabul es va trobar la tomba de Daud, que va ser enterrat una altra vegada en una cerimònia oficial a Kabul, el març de 2009.

⁷⁶ Deu dies abans del cop d'estat, el 17 d'abril de 1978 va ser assassinat Mir Akbar Khyber, un intel·lectual molt respectat i fundador del grup Parcham. El PDPA va convocar manifestacions a Kabul i província. Tot i que no es va saber qui el va assassinar, les sospites cauen sobre el grup Khalq que volia debilitar el grup Parcham. Gilbert ETIENNE, *Imprevisible Afganistan*, Barcelona, Ed. Bellaterra, 2002, p. 50.

una societat rural molt tradicional. L'intent d'imposar un model que no tenia res a veure amb una societat agrícola i estructuralment diferent al model occidental, un cop més, va fracassar.⁷⁷ Al mateix temps, la facció Khalq va voler eliminar la facció Parcham, els dirigents de la qual van fugir i es van refugiar a Moscou.

L'abril de 1979 hi havia revoltes arreu del país. El 15 de setembre de 1979, Hajizullah Amin, comunista de la facció Khalq, va arribar al poder amb un cop d'estat, va ordenar l'assassinat de Taraki i es va mantenir al poder fins a finals de desembre. Les revoltes van continuar i el PDPA ja no podia controlar la resistència. Brabak Karmal (Parcham), amb el suport soviètic, va encapçalar un altre cop d'estat, mentre que Amin era assassinat per la KGB, que creia que era un espia de la CIA. Karmal va demanar a la Unió Soviètica l'enviament de tropes per garantir la seguretat del país, enviament que es va produir el 27 de desembre de 1979.

2.3. EL RÈGIM COMUNISTA I LA INTERVENCIÓ DE LA UNIÓ SOVIÈTICA (1979-1989)

La decisió de la Unió Soviètica d'intervenir militarment a l'Afganistan va ser, d'una banda, per donar suport al PDPA, incapaç de governar el país, i de l'altra, per la preocupació que l'efecte islamista s'estengués cap a les repúbliques socialistes musulmanes de l'Àsia central (feia poc de la revolució islàmica a l'Iran). En termes geopolítics i a escala internacional, es va considerar una continuació del «Gran Joc» i una amenaça a la seguretat occidental. Els EUA tenien interessos a la zona com a regió estratègica i de pas per al control del gas i el petroli. En el món islàmic tampoc no hi va haver unanimitat. La Unió Soviètica tenia aliats que depenien del seu ajut a Algèria, el Iemen del Sud, Síria i la OLP, mentre que l'Aràbia Saudita va fer una crida als estats islàmics perquè cooperessin amb les Nacions Unides⁷⁸ per posar fi a la intervenció. Tot i el rebuig internacional, la invasió soviètica va

---

⁷⁷ El desembre de 1978, l'Afganistan i la Unió Soviètica van signar un tractat d'amistat i van posar en marxa una sèrie de reformes: redistribució de les terres, alfabetització, educació, etc. Les altres llengües també van tenir estatus oficial (balutxi, uzbek, nuristani). Es va substituir la bandera afganesa (negra, roja, verda) per la comunista (roja). Tot això, però, anava acompanyat per la construcció d'un socialisme amb detencions i execucions que va provocar enfrontaments amb la població. Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 287.

⁷⁸ Dues resolucions de les Nacions Unides van fer una crida perquè es respectés la condició de l'Afganistan de PNA (País no Alineat) i s'abstinguessin de tota ingerència, i demanaven la retirada immediata i incondicional de les tropes estrangeres. Resolució ES-6/2 i Resolució 35/37.

començar el 27 de desembre de 1979 amb un doble objectiu: assegurar el control d'una zona clau i crear una barrera antiislàmica. A causa de les dificultats orogràfiques del territori, aquesta guerra es va comparar amb la guerra dels EUA al Vietnam, i la van anomenar el Vietnam de Moscou.

Els adversaris al govern que van iniciar la gihad formaven part de les set organitzacions mujahidines que s'havien format com a partit durant la dècada dels anys seixanta i setanta i es van convertir en faccions militars de la resistència.⁷⁹ Els EUA,⁸⁰ junt amb altres estats (el Pakistan, l'Àrabia Saudita, la Xina i Egipte), els van donar suport amb armes, transport i diners. Els comunistes no van poder derrotar els grups mujahidins i la guerra va provocar el major èxode de refugiats del món.⁸¹

---

⁷⁹ La crida a la gihad a l'Afganistan no va ser una iniciativa dels estats musulmans, sinó de les xarxes religioses islàmiques tradicionals, les quals estaven agrupades al voltant d'alguns ulemes i organitzacions com la Lliga Islàmica Mundial, un moviment "salafista" conservador entre el wahhabisme saudita i els Germans Musulmans. Aquesta gihad pretenia un origen popular; a l'inici, els ulemes van promulgar fatwes per interpretar la intervenció soviètica com una invasió dels infidels del territori de l'Islam, que en la doctrina jurídica tradicional permetia proclamar la gihad a escala de la comunitat dels creients de tota l'Umma dins d'una gihad defensiva (segons la xaria constitueix una obligació individual per a tots els musulmans): és quan el territori de l'Umma és atacat per infidels i la continuïtat de l'existència de l'Islam es veu amenaçada. El Ulemes consideren que quan es proclama una fatwa o una opinió jurídica referida als Texts Sagrats en aquest sentit, tots els musulmans han de participar a la gihad, amb les armes o contribuint a la causa d'altres maneres com ara: donatius, caritat, oració... Fins a mitjan dècada dels anys vuitanta la solidaritat islàmica internacional es va expressar a través del finançament com a complement del suport militar nord-americà als mujahidins afganesos i en col·laboració amb el Pakistan que distribuïa l'ajut als seus destinataris. A partir de 1984-1985 va començar la presència de gihadistes estrangers, sobretot àrabs, primer a Peshawar i més tard a territori afganès. Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 289-291.

⁸⁰ Els EUA van donar assistència, proveir armes a través de la CIA i van cooperar amb el Pakistan a través del seu servei d'intel·ligència (ISI). L'ajuda de la CIA als grups islàmics va començar sis mesos abans de la invasió soviètica (estiu de 1979). Uns mesos més tard, quan el govern de Kabul perdia el control del país, Jimmy Carter va dictar una ordre presidencial sobre una acció encoberta per proveir armes a través de les autoritats pakistaneses i fer front a les tropes d'ocupació soviètiques a l'Afganistan. Charles Cogan, que fins al 1984 va ser funcionari de la CIA a càrrec del Programa Ajuda, deia: «Les primeres armes [...] fonamentalment fusells Enfiels (armes d'infanteria antiquades, però encara efectives) [...] van arribar al Pakistan el 10 de gener de 1980, 14 dies després de la invasió soviètica». No obstant això, els serveis secrets nord-americans ja havien entregat diners i armes a la resistència afganesa sis mesos abans de la invasió. John K. COOLEY, *Guerras profanas, Afganistán, EUA y el terrorismo internacional*, Ed. Siglo XXI de España editores, 2002, p. 16-17.

⁸¹ La invasió soviètica va provocar un èxode massiu de refugiats. En poques setmanes, sis-cents mil afganesos van marxar al Pakistan i a l'Iran. Els refugiats van seguir marxant durant els deu anys de guerra. El desembre de 1990, l'UNHCR calculava que hi havia més de 6,3 milions de refugiats afganesos als països veïns, dels quals 3,3 milions estaven al Pakistan i 3 milions a l'Iran. En aquells moments els afganesos s'havien convertit en la primera població de refugiats del món. Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 23.

«Els camps de refugiats de Peshawar van donar lloc a l'entrada d'idees islamistes oposades a l'Islam tradicional, més vinculat als llocs simbòlics, als rituals de la terra i a la jerarquia social del món rural i tribal. L'escolarització era a través de xarxes controlades pel Hezb de Hekmatiar que, amb importants recursos financers rebuts a través de l'ajuda àrab, va construir bases de reclutament entre les generacions joves que s'havien convertit en una joventut urbana pobra i receptiva a la ideologia islamista. Aquesta escolarització es feia a través de les

Oliver Roy descriu com es comportava la insurgència local:

The revolt usually took the form of a mass uprising preceded by preaching and followed by an attack on the government post of the principal town of the district, using small arms (including flintlock guns). The post was usually captured with heavy casualties on both sides. The communist activists were executed, non-communist soldiers and officials allowed to go. The revolt would spread to the whole area in which there was tribal solidarity. The people who had taken part in the attack then spread out throughout any neighboring villages of their own ethnic affiliation. When the frontier of the territory of the ethnic or tribal group was reached, the dynamic phase was over. Members of the resistance did not attempt to go beyond their own territory.⁸²

El maig del 1986, Brabak Karmal va dimitir i va ser substituït per l'excap de la policia Mohammed Najibullah, que gaudia de la confiança del KGB. El novembre de 1987 va ser elegit president, es va aprovar una nova Constitució i el país va passar a ser la República de l'Afganistan. El PDPA estava molt dividit; tot i així, Najibullah va intentar establir acords amb els grups mujahidins per negociar i acabar amb la guerra. Va oferir una amnistia als presoners i líders de l'oposició i va assegurar la retirada de les tropes soviètiques del país, però els mujahidins van continuar la lluita.

El 14 d'abril de 1988 es van signar els Acords de Ginebra amb el suport dels EUA i l'URSS. Un, entre l'Afganistan i el Pakistan, que garantia la tornada voluntària dels refugiats, i l'altre, entre l'Afganistan i l'URSS, que establí la retirada de les tropes soviètiques. Els soviètics van iniciar la retirada del país que finalitzaria el 15 de febrer de 1989.⁸³

---

madrasses deobandis esteses pel territori pakistanès. Els fills dels refugiats afganesos que vivien en règim de pensionat en aquestes escoles, allunyats de les seves famílies i del seu entorn tradicional, es barrejaven amb els joves pakistanesos de totes les ètnies (patans, penjabis, sindhis, baluchis). Les classes s'impatrien en àrab i en urdú i contribuïen a construir una «personalitat islàmica universal» estructurada al voltant de la ideologia deobandi. Aquests joves, nodrits amb l'esperit de la gihad, quan van arribar a l'edat adulta van donar lloc als talibans a l'Afganistan». Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 298-299.

⁸² Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 235

⁸³ Durant el conflicte, la mitjana de militars soviètics a l'Afganistan va ser d'uns cent mil. Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 23-24.

Des de 1978, qualsevol reforma política que es va voler posar en marxa va acabar fracassant, al mateix temps que es van anar creant grups de resistència «mujahidina» per tot el país. Voler imposar el comunisme a la població afganesa majoritàriament rural i molt tradicional va provocar la revolta en nom de la religió. Tanmateix, tots aquests grups que estaven units per l'islam i que van obtenir importants ajudes externes, tant militars com econòmiques, tant dels EUA⁸⁴ a través del Pakistan com de l'Àrabia Saudita, grups que es van formar segons l'ètnia i la llengua, no van ser capaços d'unir-se per formar un projecte polític i social comú.⁸⁵

2.4. LA RETIRADA DE LA UNIÓ SOVIÈTICA I LA GUERRA CIVIL (1989-1996)

A la fi de la guerra freda, amb la desaparició del bloc soviètic, l'Afganistan es va quedar sense suport extern, els EUA també es van retirar, però aquella guerra no només havia estat una lluita entre dues ideologies, el comunisme i l'islamisme, sinó que havia anat més enllà amb la implicació de potències regionals (el Pakistan i l'Iran) i potències mundials (els EUA i l'URSS).

La retirada de les tropes soviètiques va finalitzar el febrer de 1989. Najibullah (facció Parcham del PDPA) que havia succeït Karmal el 1986 es va mantenir al poder amb l'exèrcit que li seguia sent fidel i amb les armes i el suport que seguia obtenint dels soviètics. El juny de 1990 el PDPA va canviar el nom del partit per Watan (Partit de la Pàtria), però 11 dels 13

---

⁸⁴ Segons el Departament d'Estat, el suport dels EUA als mujahidins des del 1980 fins finalitzada l'ocupació soviètica el 1989 es va traduir en uns tres mil milions de dòlars nord-americans entre assistència militar i ajudes econòmiques. Els informes de premsa mostraven programes d'ajuda durant els anys vuitanta d'uns vint milions per any, fins als tres-cents milions per any durant el període 1986-1990. A partir de la retirada dels soviètics, les ajudes gairebé van desaparèixer. Kennet KATZMAN, *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, Congressional Research Service (CRS), May 3, 2012, p. 3-4.

⁸⁵ Els moviments mujahidins, molt heterogenis, eren una combinació de diferents components, les elits urbanes i estudiantils, i els grups religiosos tradicionals de les zones rurals i de les diferents tribus. Els primers seguien un procés inspirat en els Germans Musulmans d'Egipte, generació d'on procedien la majoria dels islamistes afganesos formats al Caire (Universitat Al Azhar). La diferència entre els intel·lectuals afganesos i els intel·lectuals islamistes d'Egipte i de l'Iran era que aquests últims intentaven mobilitzar la joventut urbana pobra i, en canvi, els afganesos vivien en un país on la població rural era del 85 % a mitjan anys setanta, no s'havia produït cap èxode a les ciutats i la majoria dels joves vivien al camp, organitzats socialment per les xarxes de les confraries i per les estructures tribals. Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 291-293.

dirigents, entre ells Najibullah, eren els mateixos membres del Comitè central del partit comunista el 1980.

Najibullah va oferir el càrrec de president si es formava un govern provisional que havien de compartir els set grups de mujahidins. No obstant això, les desconfiances ètniques i rivalitats personals ho van impedir, malgrat les temptatives fracassades de l'ONU per fer de mitjancera entre els grups en conflicte (islamistes i comunistes) perquè s'avinguessin a fer un govern de coalició i organitzar unes eleccions pacífiques.

La intervenció d'Iraq a Kuwait el 2 d'agost de 1990 va canviar les prioritats d'EUA i l'URSS. Hekmatiar i Sayyaf van donar suport a Saddam Hussein, mentre els líders dels partits moderats van enviar un contingent simbòlic de 300 mujahidins per donar suport a la coalició occidental. La Unió Soviètica estava a punt de fer fallida. Tanmateix, es va produir una trobada entre EUA i l'URSS per intentar un govern de coalició a Kabul. El 10 de novembre de 1991, una delegació de 14 membres de la resistència, conduïda per Rabbani, van anar a Moscou. El 15 de novembre van signar una declaració conjunta, reconeixent la necessitat de lliurar el poder a un Govern de transició islàmic per dos anys fins organitzar unes eleccions.

L'abril de 1992, els mujahidins van ocupar Kabul i Najibullah es va refugiar al recinte de l'ONU.⁸⁶ Els mujahidins van destituir Najibullah i van instaurar un govern de coalició amb les diferents faccions i amb una presidència per rotació. Durant l'abril i maig del mateix any, Sibghatullah Mohaddedi, líder del Front d'Alliberament Nacional de l'Afganistan,⁸⁷ va ser nomenat president interí, i Hamid Karzai,⁸⁸ viceministre d'Afers Exteriors. Mohaddedi va ser

---

⁸⁶ Més endavant, a finals de 1996, quan les forces talibanes van entrar a Kabul, Najibullah s'allotjava al recinte de l'ONU esperant ajuda per sortir de Kabul. Un grup de talibans, sota el comandament del mul·là Razaq, van entrar als locals de l'ONU i es van emportar Najibullah i el seu germà. A Najibullah el van castrar i el van lligar a una furgoneta que el va arrossegar pels carrers fins que va acabar mort a trets. El germà de Najibullah va ser torturat de manera similar i estrangulat. Tots dos van ser penjats en un pal davant del palau i a prop de l'ONU, amb les butxaques plenes de diners i cigarretes sense encendre als dits com a símbol de llibertinatge i corrupció. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 92-93.

⁸⁷ «Partit moderat que tenia el suport dels líders tribals, eren molt crítics amb els partits radicals que tenien el suport de l'ISI, com ara Hekmatiar, ja que per damunt de la militància islamista eren nacionalistes». Antoni SEGURA, *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial*, Madrid, Alianza Ed., 2013, p. 168.

⁸⁸ Va ser detingut pel govern tadjik de Rabbani, però es va escapar de la presó en un bombardeig i es va establir a Peshawar. A l'inici (1994) va donar suport als talibans, però els va deixar quan va veure que aquests tenien el suport de l'ISI (Pakistan) i, més tard, la influència d'Al-Qaida. Més endavant (1999) els talibans van assassinar el

substituït el juny per Burhanuddin Rabbani (tadjik) amb un acord de presidència fins al desembre de 1994. Era el segon tadjik que arribava a la presidència. Els paixtus, però, no volien que un tadjik governés i menys que formés un govern multiètnic. Gulbuddin Hekmatiar, paixtu de les tribus ghilzai i líder de la facció Hezb-e-Islami, a qui el Pakistan donava suport, va entrar a la ciutat de Kabul i la va bombardejar justificant que els paixtus no podien ser exclosos del govern. Rabbani va refusar l'atac amb les forces que li eren lleials, es va autoproclamar president i va trencar el pacte de coalició. L'1 de gener de 1993 van començar a Kabul les lluites entre les tropes de Rabbani amb el cap militar Ahmad Shah Massud (comandant mujahidí) i els seguidors de Hekmatiar. Rabbani va intentar trobar una solució i va nomenar Hekmatiar primer ministre (març de 1993), però aquest va seguir bombardejant la ciutat amb el suport del general Rashid Dostum fins al febrer de 1995. El 1993 Dostum havia estat lluitant al costat de Rabbani i Massud.⁸⁹ A finals de 1994, la lluita entre els diferents grups mujahidins s'havia anat estenent per tot el territori afganès, provocant la mort de milers de persones i l'exili de més de tres-centes mil cap al Pakistan.⁹⁰

Els mujahidins, després d'haver guanyat la guerra soviètica, van prioritzar els interessos personals i no van ser capaços de construir un projecte comú amb un nou estat, tot va derivar cap a una nova guerra, aquest cop civil. Les lluites pel poder els va dur a enfrontar-se entre ells i dividir-se el país en feus personals: Ismael Khan a Herat, Jalaluddin Haqqani a Khost, Hayji Abdul Qader a Jalalabad, Dostum al nord-oest i els xiïtes a Hazarajat.

Ningú no garantia les necessitats més bàsiques de la població i només algunes oenegés i agències de les Nacions Unides van poder aportar uns mínims en ajuda alimentària i sanitat. Altres organitzacions contribuïen a retirar les mines antipersones, ja que el territori de

---

seu pare, Ahad Karzai, líder durranita (popalzai) molt apreciat entre els seus. El Consell Tribal va elegir Karzai com a nou líder dels popalzai. Antoni SEGURA, *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial*, Madrid, Alianza Ed., 2013, p. 168 i 170, i Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Empúries, 2009, p. 16-22.

⁸⁹ Massud (del Jamiat-e-Islami) i Dostum (uzbek que controlava la regió de Mazar-e-Sharif) van ocupar i saquejar Kabul. Els hazares xiïtes (Wahdat) van ocupar el suburbi de Kabul, i Hekmatiar la va bombardejar. Fins a aquell moment, la ciutat havia estat respectada, però a partir de llavors i fins a finals de 1994, va quedar destruïda. Milers de persones van morir i milers més van fugir al Pakistan. Dostum, líder uzbek amb fama de traïdor, havia estat a prop de Najibullah fins al 1992, moment en què es va posar a disposició de les tropes de la coalició de Jamiat-e-Islami i Massud, per més endavant canviar i aliar-se amb Hekmatiar. Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 25; i, Bernard DUPAIGNE, Gilles ROSSIGNOL, *Le carrefour afghan*, França, Gallimard, 2002, p. 230-232.

⁹⁰ Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 26.

l'Afganistan estava farcit d'aquests artefactes i era considerat el segon país del món després d'Angola que patia aquesta situació.⁹¹ Els projectes d'ajuda estaven molt limitats, la guerra entre els grups mujahidins estava creant l'horror i la mort entre la població, fins que el 1996 van arribar els talibans.

2.5. EL RÈGIM TALIBÀ (1996-2001)

Molts dels afganesos que en la guerra amb els soviètics es van refugiar⁹² a Pakistan⁹³ eren estudiants de religió anomenats *talibans*,⁹⁴ la majoria musulmans sunnites i de l'ètnia paixtu (anomenats *patan* al Pakistan). Es van agrupar i organitzar per actuar contra els mujahidins que estaven controlant el territori i abusant del poder: cobraven peatges per circular, robaven, assaltaven combois i camions (fet que dificultava el comerç i els negocis en general), robaven cases fent fora els seus propietaris (després les donaven a qui els feia costat), violaven dones i nens, segrestaven...

El moviment talibà a l'inici estava format per excombatents de la guerra amb els soviètics, decebuts amb els grups mujahidins i les activitats criminals que practicaven.⁹⁵ El 1994 els

---

⁹¹ Les mines antipersones maten, mutilen, destrueixen terres de cultiu i ramats, i comporten greus problemes psicològics per a la població que les pateix. A l'Afganistan, durant els anys vuitanta els soviètics van cobrir el 75 % del territori amb més de 50 tipus diferents de mines. El cost de fabricació d'una mina era de 2 \$, desactivar-la costava entre 300 \$ i 1.000 \$. Centre DELAS, "El negocio de las armas en el conflicto de Afganistan", 25 de febrer de 2004, p. 2.

⁹² «Tots els que es van unir al mul·là Omar eren resultat de la gihad, però estaven molt desil·lusionats per la divisió en faccions i les activitats criminals de la direcció mujahidina, que havien idealitzat. Es consideraven els purificadors d'una guerra de guerrilles esgarriada, un sistema social erroni i un estil islàmic de vida que corria perill a causa de la corrupció i l'excés. Molts havien nascut als camps de refugiats pakistanesos, s'havien educat en madrasses pakistaneses i havien adquirit la seva perícia com a lluitadors dels grups mujahidins establerts al Pakistan. Els talibans més joves quasi no coneixien el seu país ni la seva història, però a les madrasses estudiaven la societat islàmica ideal creada pel profeta Mahoma 1.400 anys abans i això era el que volien emular». Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 55.

⁹³ El Pakistan donava suport als talibans però no intervenia directament a l'Afganistan, ho feia a través de funcionaris de l'ISI. No obstant això, el Pakistan (el president Bhutto) el febrer de 1995 va negar formalment qualsevol suport pakistanès als talibans. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 65.

⁹⁴ Un talibà (talibans, en plural) és un estudiant islàmic que busca coneixement i el mul·là és qui proporciona el coneixement. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 55.

⁹⁵ «Després de 1992, l'activisme islàmic era representat pel moviment talibà i els voluntaris àrabs presents a l'Afganistan. El reclutament es feia a les madrasses rurals paixtu entre Ghazni i Kandahar, i estaven lligades a

talibans es van donar a conèixer a la regió de Kandahar, on el nacionalisme afganès-paixtu tenia més ressò. Volien posar ordre i seguretat, i es van presentar com a salvadors i justiciers per posar fi al sistema establert pels mujahidins. Tanmateix, amb la interpretació de l'islam deobandi que res tenia a veure amb la tradició islàmica afganesa, l'objectiu dels talibans es va decantar cap a establir un Estat fonamentalista, proper al model imaginari dels temps del profeta Mahoma.⁹⁶

Per Ahmed Rashid, els talibans:

Aquells nois pertanyien a una generació que mai no havia vist el seu país en pau, un Afganistan que no estigués en guerra contra els invasors o amb ells mateixos. No tenien records de les seves tribus, de la gent gran, dels seus veïns, com tampoc de la complexitat ètnica dels seus pobles i la seva pàtria [...]. No tenien records del passat ni plans per al futur, mentre que el present ho era tot. Eren literalment els orfes de la guerra, els esgarriats i turbulents, els parats i econòmicament dèbils amb poc coneixement d'ells mateixos. Admiraven la guerra perquè era l'única ocupació a la qual podien adaptar-se. La seva creença en l'islam messiànic i purità que els havien inculcat els mul·làs era el seu únic suport, i allò que donava a les seves vides un cert significat. No estaven preparats per a cap feina, ni per a les ocupacions tradicionals dels seus avantpassats, com ara l'agricultura, la ramaderia, l'artesania [...].⁹⁷

La intervenció talibana va començar per la ciutat de Kandahar el 13 novembre de 1994, el 24 de gener de 1995 controlaven la ciutat de Ghazni, i el febrer del mateix any, dotze de les trenta-dues províncies del país. Quan van arribar a Kabul es van trobar amb les forces de Rabbani, les quals s'hi van enfrontar fins a l'octubre de 1996, moment en què van abandonar

---

una xarxa basada al Pakistan d'escola deobandi. Aquestes madrasses es van polititzar i militaritzar durant la guerra contra els soviètics, i responien als partits centristes conservadors de la resistència afganesa (dels set partits islàmics). Durant la guerra amb els soviètics, les madrasses pakistaneses es van reforçar amb els refugiats afganesos, els talibans afganesos que estudiaven al Pakistan i els voluntaris pakistanesos que s'unien als afganesos. Tot el pla d'estudis era wahhabita sota la influència dels donants saudites i feia perdre tota referència de la cultura musulmana tradicional (filosofia, poesia, ensenyament persa...). A partir de 1994, aquestes xarxes van esdevenir autònomes i es van transformar en moviments politicomilitars com ara el del mul·là Omar amb el suport de les autoritats pakistaneses. [...] El moviment talibà a l'inici no era antioccidental, aquest es va radicalitzar sota la influència de Bin Laden». Mariam ABOU, Olivier ROY, *Réseaux islamiques, la connexion afgano-pakistanaise*, França, Éditions Autrement, 2002, p. 20.

⁹⁶ Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 34; i, Ahmed RASHID, *Jihad, el naixament de la militància islàmica a l'Àsia Central*, Barcelona, 2002, p.288.

⁹⁷ Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 67 i 68.

la ciutat.⁹⁸ Amb el control de Kabul, els talibans van continuar les conquestes. El maig de 1997 van entrar a Mazar-i-Sharif (ciutat al nord del país) i, tot i que van ser derrotats i expulsats, el 8 d'agost de 1998 la van reconquistar, moment en què ja controlaven les províncies de Kunduz, Baghlan i Takhar. A finals de 1998, els talibans controlaven quasi el 90 % del país, l'altre 10 % (frontera amb el Tadjikistan) quedava en mans de l'Aliança del Nord.⁹⁹ Els únics estats que reconeixien el govern talibà el 1996 eren el Pakistan, l'Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs Units. Les Nacions Unides reconeixien el govern de Rabbani.¹⁰⁰

La guerra va resultar tant ferotge com la de 1979 a 1989. Els tadjiks de Massud van ser acusats de matances indiscriminades i els seus serveis secrets acusats d'exercir abominables tortures. Els homes de Dostum i els talibans es destrossaven mútuament sense descans. Les convencions de Ginebra no eren més que una figura retòrica.¹⁰¹

Els talibans aconseguien la rendició i retiraven les armes dels senyors de la guerra locals (mujahidins) a través de suborns. Al principi, les mesures imposades van ser ben rebudes per la població, hi havia més seguretat i menys pillatge, les carreteres es van obrir al trànsit i les mercaderies i els negocis van començar a circular amb el consegüent descens dels preus.

Els talibans van proporcionar als afganesos allò que desitjaven: estabilitat. Però amb l'estabilitat van aparèixer idees i pràctiques fonamentalistes pitjors que les de l'edat mitjana. Tanmateix, l'Afganistan gaudia de certa estabilitat. Els talibans van arribar al poder no per la superioritat dels seus mitjans militars (tenien un armament molt escàs), sinó perquè tenien el suport

---

⁹⁸ Abans que Rabbani fos destituït pels talibans el 1996, el Pakistan ja el volia enderrocar i va proposar una aliança política per atacar Kabul: Dostum (atacaria pel nord), Hekmatiar (atacaria per l'est) i els talibans (atacarien pel sud). Les autoritats pakistaneses van fracassar i Rabbani va fer un viatge a l'Iran, el Turkmenistan, l'Uzbekistan i el Tadjikistan per obtenir suport i ajuda militar. L'Iran, Rússia i l'Índia ja donaven suport a Kabul i els altres s'hi van afegir, mentre que el Pakistan i l'Aràbia Saudita donaven suport als talibans. Els EUA, que estaven interessats a portar a terme el projecte petrolier d'UNOCAL que havia de construir un gasoducte per transportar gas des del Turkmenistan fins al Pakistan a través de l'Afganistan, van instar el Pakistan perquè el règim de Rabbani i els talibans fessin les paus. Els EUA en aquell període estaven a favor dels talibans perquè eren antiiranians i amb el gasoducte evitarien el territori de l'Iran. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 84-86.

⁹⁹ També anomenat Front Unit, formaven part de l'aliança els hazares xiïtes (d'Abdul Karim Halilí), els uzbeks (del general Dostum) i els tadjiks (d'Ahmad Shah Massud). Massud va dirigir les forces militars fins que va ser assassinat el 9 de setembre de 2001 per militants d'Al-Qaida que es van fer passar per periodistes i que anaven armats amb una càmera bomba de televisió.

¹⁰⁰ Les autoritats pakistaneses volien que els països mantinguessin el control a l'Afganistan perquè es tractava d'una ètnia present a ambdós costats de la frontera i al Pakistan exercien una gran influència. Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 28.

¹⁰¹ Gilbert ETIENNE, *Imprevisible Afganistan*, Barcelona, Ed. Bellaterra, 2002, p. 85.

d'un aliat dels EUA, el Pakistan. Un cop al poder, els talibans van instaurar regles que ells entenien com les necessàries per a una societat islàmica pura. El Ministeri de Repressió del Vici i la Promoció de la Virtut (encapçalat per Maulvi Qalamuddin) es va convertir en l'òrgan central del Govern. Les seves patrulles es dedicaven a vigilar-ho tot, des de la longitud de la barba dels homes fins al color de la vestimenta de les dones. Tanmateix, moltes de les prohibicions i restriccions que van sorgir de la interpretació de la xaria ja havien començat amb Hekmatiar o Rabbani.¹⁰²

Tanmateix, amb el model que els talibans volien imposar, tot va tornar a canviar molt ràpidament: van prohibir el cinema, el teatre, la televisió, la música,¹⁰³ el ball (fins i tot en els casaments), els banys públics, l'ús d'imatges o retrats, els esports (el *buzkashi*, esport nacional afganès) i qualsevol tipus d'esbarjo, com ara els estels, als quals els nens de l'Afganistan eren molt aficionats. Si les dones es posaven malaltes, només podien ser visitades per dones metges, van prohibir l'educació femenina i les escoles van tancar, tampoc no podien anar al riu a rentar la roba. Les dones només es podien relacionar entre elles, no podien sortir al carrer soles, només si anaven acompanyades per un home de la família (*mahram*), i no podien donar el seu nom. Tampoc no podien portar sabates de talons, ni sabates blanques, que era el color de la bandera talibana, o fer soroll amb les sabates quan caminaven. No podien ensenyar els canells ni els turmells i no es podien maquillar. Tampoc no podien vestir amb elegància ni portar ornaments. Al carrer havien d'anar cobertes de cap a peus amb una vestimenta que s'anomena *chadri*.¹⁰⁴ Van prohibir que treballessin fora de la llar, fet que va crear un buit important en les àrees de l'administració, la salut i l'educació. Pel que feia als homes, estaven obligats a portar la barba llarga, però no podien portar els cabells llargs, i el cap havia d'anar cobert per un turbant o barret (n'hi havia de diferents tipus depenent de la zona i/o tribu) i havien de portar la vestimenta tradicional *shalwar kameeze*. Eren els encarregats de controlar les dones de la família.

---

¹⁰² Noam CHOMSKY a Luciana COCONI, *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*, Barcelona, Asociación para las Naciones Unidas, 2007, p. 29 i 30.

¹⁰³ El 1999, els carrers de Kabul estaven plens de columnes i pals farcits de cintes de vídeo, de pel·lícules i de cassets de música.

¹⁰⁴ En àrab s'anomena *burca*. Aquesta vestimenta, que cobreix del cap fins als peus, només té una reixeta a l'alçada dels ulls per poder-hi veure, malmet la vista, ja que la reixeta no deixa veure-hi amb claredat i només permet veure el que hi ha al davant, però no a la dreta ni a l'esquerra, dificulta respirar i acaba provocant problemes de visió, malestar, migranyes...

Els talibans van crear el Ministeri de Repressió del Vici i la Promoció de la Virtut, format per grups de talibans que, armats, amb turbants negres i els ulls pintats amb *ranya*,¹⁰⁵ controlaven els carrers amb cotxes Toyota - pick-up. Imposaven càstigs públics, aquests càstigs anaven des de les fuetades que les imposaven en el mateix lloc de la falta, al carrer i/o mercat, fins a la lapidació, l'amputació de membres, etc., que es practicaven a l'estadi esportiu de Kabul, els divendres.

La figura central d'aquest període va ser el mul·là Omar, líder espiritual i polític del moviment.¹⁰⁶ El 4 d'abril de 1996, en la celebració d'una gran assemblea de líders religiosos (Jirga) a la ciutat de Kandahar, el mul·là Omar es va convertir en el «cap dels fidels».¹⁰⁷ L'assemblea va acabar amb una declaració de gihad contra el règim de Rabbanni. El país va passar a anomenar-se Emirat Islàmic de l'Afganistan.

Les decisions que els talibans van prendre mentre ocupaven el poder no eren polítiques, sinó que seguien criteris religiosos. Disposaven de dues assemblees, una s'ocupava del govern i l'altra s'ocupava dels assumptes militars. Els càrrecs més importants eren ocupats per paixtus, molts no parlaven el dari. Els canvis els decidia el mul·là Omar.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ *Ranya* és el nom en paixtu, *sorma* és el nom en dari, d'un tipus de mineral que es troba a les muntanyes de la província de Badakhshan. S'utilitza per pintar una ratlla negra al voltant dels ulls. Se'l posen tant homes i dones com nens i nenes. La tradició diu que és molt bo per a la vista, i des del punt de vista religiós, els homes i les dones se'l posen els divendres abans d'anar a la mesquita perquè el Profeta també se'n posava. En la literatura i la poesia persa és molt utilitzat quan l'autor vol exaltar la bellesa dels ulls de les amants...

¹⁰⁶ El mul·là Omar, d'ètnia paixtu, branca ghilzai, era veí d'un poble a prop de Kandahar. Militant del partit Hezb-e-Islami / Khalis, va tenir contactes amb grups islamistes finançats pel Pakistan en el període de la guerra soviètica. Es va dedicar a divulgar l'Alcorà a la seva madrassa fins que es va convertir en el cap del moviment talibà. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 56.

¹⁰⁷ «El mul·là Omar va aparèixer al terrat d'un edifici del centre de la ciutat, embolicat amb el mantell del Profeta que van treure del santuari per primera vegada després de seixanta anys. Mentre es treia i posava el mantell, la multitud de mul·làs cridaven "Amir-ul Momineen" ('cap dels fidels'). Aquest era un procediment similar a l'utilitzat pel califa Omar quan va ser nomenat dirigent de la comunitat musulmana a l'Àrabia de després de la mort del Profeta. Posar-se el mantell del Profeta suposava el dret a dirigir no només els afganesos, sinó tots els musulmans. [...] No obstant això, per a molts afganesos i musulmans d'altres països, que un mul·là d'un poble sense cap tipus d'instrucció o formació ni pedigrí tribal, ni tampoc cap relació amb la família del Profeta, s'atrevis a posar el mantell del Profeta era una ofensa. Cap afganès no havia adoptat aquell títol des de 1834, quan Dost Mohammad Khan el va assumir abans de declarar la "guerra santa" contra el regne sij a Peshawar. Però Dost lluitava contra estrangers, mentre que Omar havia declarat la "guerra santa" contra el seu propi poble. Tampoc l'Islam no autoritzava aquest títol si no és que tots els ulemes del país li haguessin concedit». Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 81-82.

¹⁰⁸ La naturalesa del moviment talibà era religiosa, puritana i fonamentalista, sense cap projecte polític que no fos instaurar la xaria. L'islam dels talibans era wahhabita i no s'inscrivia en cap projecte revolucionari

El mul·là Wakil, home de confiança d'Omar, va dir en una entrevista el març de 1996:

La xaria no permet la política ni els partits polítics. Per això no paguem salaris als oficials ni als soldats i només els donem aliments, roba, sabates i armes. Volem portar la vida que va portar el Profeta fa 1.400 anys i la gihad és el nostre dret. Volem recrear l'època del Profeta i només estem fent allò que el poble afganès ha volgut durant els darrers 14 anys.¹⁰⁹

Els projectes dels talibans estaven vinculats a la guerra o les drogues. La llei islàmica penalitzava el consum de drogues, però no el comerç, i el negoci de l'opi es va convertir en la principal font d'ingressos. El Consell de Seguretat de les Nacions Unides instava els talibans a complir les resolucions, com ara la 1267/1999, que exigia als talibans, entre altres mesures, entregar Ossama Bin Laden, però aquests no responien als requeriments de cap de les resolucions. El 19 de desembre de 2000, una nova Resolució, la 1333/2000, exigia que no es donés refugi ni entrenament a terroristes internacionals, el tancament de campaments d'entrenament i l'entrega de Bin Laden de nou. La Resolució també imposava sancions als talibans, com ara l'embargament d'armes, confiscava els comptes, fons i actius financers que els talibans tenien fora del país, la no-obtenció de visats per viatjar fora de l'Afganistan i la prohibició de la companyia nacional afganesa Ariana de volar fora del territori. La Resolució també exigia als talibans posar fi a les activitats il·legals relacionades amb el estupefaents (cultiu i producció).¹¹⁰

El Pakistan, principal proveïdor d'armes als talibans, va anunciar que seguiria el compliment de les sancions de l'ONU. No obstant això, l'informe anual sobre terrorisme publicat pel Departament d'Estat nord-americà deia que el Pakistan seguia donant suport als talibans amb carburant, diners i assessorament militar i tècnic. També Human Right Watch publicava

---

antiimperialista, com va ser el cas de l'Iran o de Bin Laden més tard. D'altra banda, era un moviment encapçalat pel nacionalisme paixtu que volia restablir l'Estat afganès per preservar la tradició paixtu, que havia estat arravatada per l'Aliança del Nord de Massoud. La xaria era l'instrument per construir l'Estat que permetria superar les divisions tribals i ètniques. Mariam ABOU, Olivier ROY, *Réseaux islamiques, la connexion afgano-pakistanaise*, França, Éditions Autrement, 2002, p. 20-21.

¹⁰⁹ Entrevista amb Wakil a Kandahar, el març de 1996. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 83.

¹¹⁰ S/RES/1333, 19 de desembre de 2000.

un informe on també donava a conèixer que el Pakistan no seguia les sancions de l'ONU.¹¹¹

El 30 de juliol de 2001, el Consell de Seguretat de les Nacions Unides va aprovar un altra Resolució, la 1363/2001, on instava un grup d'observadors ubicat a la frontera de l'Afganistan a vetllar pel compliment de les resolucions.¹¹²

El juliol de 2001 el mul·là Omar, seguint les demandes de les resolucions del Consell de Seguretat, va declarar que l'Alcorà prohibia el cultiu i la venda de substàncies il·legals i va destruir quasi tot el cultiu de cascall del territori afganès. Tanmateix, duia a terme aquesta mesura perquè disposava d'estoc suficient de pasta d'opi per poder seguir traficant durant uns quants anys més sense necessitat de noves collites.¹¹³

Els talibans en el moment dels atemptats de l'11-S controlaven entre el 75 % i 90 % (segons les fonts) del territori afganès, que incloïa quasi totes les capitals de província.

Els atemptats de l'11 de setembre de 2001 van ser condemnats pels talibans que no creien que fossin dirigits per Ossama Bin Laden. Quan els EUA van demanar el lliurament de Bin Laden, el mul·là Omar va afirmar que Bin Laden havia jurat que no tenia res a veure amb els atemptats, i que busquessin proves de la seva culpabilitat si volien que fos entregat i jutjat, no als EUA, però a un altre país islàmic o tribunal multinacional islàmic.¹¹⁴ El Pakistan continuava donant suport als talibans i l'Umma exigia protegir les persones com a deure religiós i cultural, raons que probablement van determinar que Bin Laden no fos lliurat pel mul·là Omar abans de l'inici de l'Operació Llibertat Duradora dels EUA i els britànics l'octubre de 2001.

Amb la intervenció dels EUA i durant la campanya militar, els talibans es van desfer. Alguns es van rendir, d'altres van marxar al Pakistan, però d'altres van tornar a les seves comunitats

---

¹¹¹ Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 13

¹¹² S/RES/1363, 30 de juliol de 2001. Uns mesos abans, el 26 de febrer de 2001, el mul·là Omar havia ordenat destruir les estàtues gegants de Buda de 1.800 anys d'antiguitat a la Vall de Bamiyan, així com les estàtues de Buda que hi havia al museu de Kabul, i una estàtua d'un Buda reclinat que es trobava a Ghazni.

¹¹³ Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 17-18

¹¹⁴ Alex STRICK VAN LINSCHOTEN, & Felix KUEHN, *Separating the Taliban from al-Qaeda: The Core of Success in Afghanistan*, Center on International Cooperation (CIC), NY University, February 2011, p. 5.

fins que van ser objectiu de les forces especials dels EUA que no van fer distinció entre els dos grups: talibans i Al-Qaida. Molts van morir, d'altres van ser detinguts i enviats a Guantánamo (Cuba), d'altres a Bagram (l'Afganistan) i molts van fugir al Pakistan.

2.6. AL-QAIDA

Els talibans i Al-Qaida eren grups socials i culturals diferents, d'ideologies i nacionalitats diferents, i diferents generacions, ja que els talibans eren més joves. Els líders d'Al-Qaida eren de l'Orient Mitjà on es van desenvolupar políticament, cap d'ells era afganès i els seus moviments responien als esdeveniments regionals, principalment del món àrab. Durant la intervenció soviètica, els militants islamistes àrabs van anar al Pakistan i l'Afganistan per donar suport als grups mujahidins. Un cop acabada la guerra soviètica i mentre els mujahidins van començar a lluitar entre ells, els militants àrabs es van dividir en diferents grups, alguns es van quedar a l'Afganistan, altres van anar a lluitar a Bòsnia, el Tadjikistan, Txetxènia, el Iemen, Sudan...

Ossama Bin Laden¹¹⁵ va néixer el 1957. Fill d'una família multimilionària iemenita, era ciutadà de l'Aràbia Saudita. Va ser un dels àrabs estrangers que van participar en la guerra contra els soviètics a l'Afganistan, i es va convertir en el líder i financer de la xarxa de terrorisme internacional que sorgiria d'aquella guerra. Quan els soviètics van envair l'Afganistan el desembre de 1979, Bin Laden¹¹⁶ viatjava a Peshawar enviat per Turki Bin Faisal (príncep i cap de l'Istakbarat, servei d'intel·ligència saudita) amb l'objectiu de reclutar i entrenar voluntaris àrabs d'altres països. A Peshawar va trobar Abdalà Azzam,¹¹⁷ de qui havia

---

¹¹⁵ Era fill de Mohamed Bin Laden, fundador de l'empresa constructora Bin Laden, la qual va guanyar una gran fortuna. Aquest home es va casar amb diverses dones i va tenir 52 fills, va morir en el seu avió privat el 1966 quan el seu conglomerat l'havia convertit en el contractista privat més gran del món, propietari de noranta de les majors excavadores Caterpillar. John K. COOLEY, *Guerras profanas, Afganistán, EUA y el terrorismo internacional*, Ed. Siglo XXI de España editores, 2002, p. 172-173.

¹¹⁶ Va estudiar un màster d'administració comercial, però es va decantar pels estudis islàmics. Ossama Bin Laden es va apropar a personatges com ara Mohamed Amer (egipci), que va participar en la revolta de la mesquita de la Meca el desembre de 1979 i va ser empresonat nou anys a l'Aràbia Saudita; amb Al Zawahri (egipci), que va intervenir en l'assassinat de Sadat a Egipte, o amb el NIF (National Islàmic Front) i el seu líder Turabi, que estava rere del regim d'Omar Bashir a Sudan. John K. COOLEY, *Guerras profanas, Afganistán, EUA y el terrorismo internacional*, Ed. Siglo XXI de España editores, 2002, p. 176-185.

¹¹⁷ Abdalà Azzam, palestí i Germà Musulmà, era l'intermediari entre el moviment anomenat «àrabs afganesos» que anaven a lluitar contra els soviètics i els interessos saudites i wahhabites, i s'ocupava de garantir

estat alumne a la universitat a l'Àrabia Saudita a finals dels anys setanta. Azzam i el Servei d'Intel·ligència Pakistanès (ISI), sota les ordres directes del dictador militar Zia ul-Haq, van involucrar Bin Laden per finançar i obtenir armes, així com per finançar les famílies dels combatents. El 1983 la família Bin Laden va obtenir contractes importants que li van permetre obtenir fons i reforçar l'aliança amb la família reial saudita i Zia-ul-Haq del Pakistan.¹¹⁸ El 1986, amb finançament de la CIA, Bin Laden va participar en la construcció del túnel de Khost, muntanya propera al Pakistan, on van construir un dipòsit d'armament, una instal·lació d'entrenament i un centre mèdic per als mujahidins. Bin Laden va lluitar al costat dels mujahidins contra les tropes soviètiques, però sobretot va utilitzar la seva fortuna i les donacions saudites per construir i difondre el wahhabisme entre els afganesos.¹¹⁹ El 1989, a la mort d'Azzam,¹²⁰ es va posar al capdavant de la seva organització (al Makhtab al Khidmat) i va crear Al-Qaida (base militar) com a centre de serveis per als «àrabs afganesos» i els seus familiars. Va instal·lar bases a les províncies de Kunar, Nuristan i Badakhshan a l'Afganistan. No obstant això, les pràctiques wahhabites no van ser acceptades pels afganesos, i Bin Laden es va enemistar amb els musulmans xiïtes i paixtus sunnites, i va marxar de l'Afganistan per retornar a l'Àrabia Saudita.¹²¹

---

l'intercanvi doctrinal entre la causa palestina i afganesa. Va popularitzar el concepte de *lluita islàmica armada* que els anys noranta va desenvolupar el GIA algerià. A la dècada dels anys vuitanta, Azzam va tenir vincles amb Hekmatiar i Abdul Rasul Sayyaf. Azzam es va instal·lar a Peshawar (1984) i va crear el centre al Makhtab al Khidmat per reclutar i rebre capital de donacions de la intel·ligència saudita: la lluna roja saudita, la lliga musulmana mundial, donacions privades de prínceps i mesquites saudites. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 211; i, Gilles KEPEL, *La yihad expansión i declive del islamismo*, Barcelona, Ed. Península, 2002, p. 305-306.

¹¹⁸ En aquest període, Ossama Bin Laden estava a prop de Jalalabad, es va unir a la guerrilla per lluitar contra els soviètics amb el suport de la CIA i l'ISI. A l'Afganistan, es va relacionar amb els senyors de la guerra afganesos, Hekmatiar (paixtu) i Massud (tadjik), però més tard aquest últim se li va girar en contra i va crear l'Aliança del Nord. John K. COOLEY, *Guerras profanas, Afganistán, EUA y el terrorismo internacional*, Ed. Siglo XXI de España editores, 2002, p. 362.

¹¹⁹ El 1987, un informe demanat per Bin Laden establia que 2.359 joves àrabs de 8 països havien mort durant la gihad a l'Afganistan. Entre els màrtirs, 433 eren de l'Àrabia Saudita, 526 d'Egipte, 184 de l'Iraq, 285 de Líbia, 180 de Síria, 540 d'Algèria, 111 del Sudan i 100 de Tunísia. Mariam ABOU, Olivier ROY, *Réseaux islamiques, la connexion afgano-pakistanaise*, França, Éditions Autrement, 2002, p. 22.

¹²⁰ Assassinat el novembre de 1989 a Peshawar (Pakistan) en un estrany atemptat amb cotxe bomba que alguns van atribuir al mateix Bin Laden.

¹²¹ El 1990 Bin Laden va retornar a l'Àrabia Saudita per treballar en el negoci familiar. Va fundar una organització benèfica per a veterans «àrabs afganesos» que s'havien establert a Medina i la Meca i va donar diners a les famílies dels que havien mort. D'altra banda, s'oposava a l'arribada dels soldats nord-americans invitats pel rei Fahd després de la invasió de l'Iraq a Kuwait, i criticava la instal·lació de les bases nord-americanes al seu país. Va ser declarat persona *non grata*, però seguia mantenint aliats dins la família reial. Més tard, el 1994, la família reial saudita li va retirar la ciutadania. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 212 -213.

Per Ossama Bin Laden:

Per contrarestar els russos ateu, els saudites em van elegir com el seu representant a l'Afganistan. Em vaig instal·lar al Pakistan, a la regió fronterera afganesa, i allà vaig rebre els voluntaris que arribaven del regne saudita i de tots els països àrabs i musulmans. Vaig establir el meu primer campament on els voluntaris eren entrenats per oficials pakistanesos i nord-americans. Els EUA aportaven les armes, i els saudites, els diners. Vaig descobrir que no era suficient lluitar a l'Afganistan, sinó que havíem de lluitar, en tots els fronts, contra l'opressió comunista i occidental.¹²²

El 1992, Bin Laden va marxar al Sudan per participar en la revolució islàmica de Hassan Turabi.¹²³ Al mateix temps, no deixava de criticar la família reial saudita que permetia als nord-americans disposar de bases militars a l'Aràbia Saudita. La família reial, el març de 1994, li va retirar la nacionalitat saudita. El maig de 1996 va tornar a l'Afganistan junt amb familiars i militars àrabs,¹²⁴ i es va quedar a viure a Jalalabad protegit per la Xura de la ciutat¹²⁵ fins que els talibans van controlar Kabul i Jalalabad el setembre de 1996.¹²⁶ El 1997 es va traslladar a viure a Kandahar sota la protecció dels talibans. La relació entre Al-Qaida i els talibans durant la segona meitat dels anys noranta va ser tensa i poc amigable, ja que els dos grups no es coneixien i tenien diferents objectius. No obstant això, el líder talibà mul·là Omar va continuar donant protecció a Bin Laden.¹²⁷

La CIA controlava les activitats i el finançament de Bin Laden i els campaments d'entrenament a Somàlia, Egipte, el Sudan, el Iemen i l'Afganistan. El 1996 l'Administració

---

¹²² Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 212.

¹²³ Després de l'Aràbia Saudita i abans d'anar al Sudan, Bin Laden va estar a Somàlia i el Iemen. El 1996 el van expulsar del Sudan i es va refugiar a Jalalabad (l'Afganistan). Mariam ABOU, Olivier ROY, *Réseaux islamiques, la connexion afgano-pakistanaise*, França, Éditions Autrement, 2002, p. 23.

¹²⁴ El 1994, Bin Laden, en cooperació amb el NIF al Sudan, finançava tres camps terroristes per a combatents egipcis, algerians, tunisencs i palestins. El 1997, al campament d'entrenament de Kunar a l'Afganistan, entre els estudiants hi havia insurgents clandestins egipcis. John K. COOLEY, *Guerras profanas, Afganistán, EUA y el terrorismo internacional*, Ed. Siglo XXI de España editores, 2002, p. 176-185.

¹²⁵ Convidat per comandants de la regió que coneixia i havien estat aliats durant la guerra dels soviètics. Jalalabad llavors era controlat pel senyor de la guerra Hajji Qadir, aliat de Massoud.

¹²⁶ L'agost de 1996 va llançar la primera declaració de gihad contra els nord-americans per haver ocupat l'Aràbia Saudita.

¹²⁷ Per molts analistes aquesta associació no queda gaire clara, sobretot els dos darrers anys de règim talibà. Alex STRICK VAN LINSCHOTEN, & Felix KUEHN, *Separating the Taliban from al-Qaeda: The Core of Success in Afghanistan*, Center on International Cooperation (CIC), NY University, February 2011, p. 3.

Clinton va aprovar una llei antiterrorista que permetia als EUA immobilitzar els béns d'organitzacions terroristes per així obtenir accés a bloquejar els de Bin Laden. El 1998, Bin Laden va declarar una *fatwa*¹²⁸ (el febrer) contra els nord-americans i aliats, al mateix temps que es donava a conèixer arreu del món pels atemptats a les ambaixades dels EUA a Tanzània i Kenya (l'agost). Després d'aquests atemptats, els EUA van respondre llançant 70 míssils de creuer contra els campaments de Bin Laden a Khost i Jalalabad a l'Afganistan i van oferir (el novembre) una recompensa de cinc milions de dòlars nord-americans per la seva captura. En aquell moment, els EUA responsabilitzaven Bin Laden de tots els atemptats i atrocitats que s'havien produït, tot i que hi havia dubtes de la seva implicació en moltes de les operacions. Era el moment del cas Lewinsky i el mul·là Omar va culpar l'Administració nord-americana de voler desviar l'atenció del món i del poble nord-americà.¹²⁹

El 9 de setembre de 2001, dos tunisencs de la xarxa d'Al-Qaida amb passaport belga van assassinar el dirigent de l'Aliança del Nord, Ahmed Shah Massud.¹³⁰ Es van fer passar per periodistes i, en el moment de l'entrevista, van fer esclatar una bomba que portaven amagada en la càmera de vídeo, immolant-se ells també.

Des de la sortida dels soviètics de l'Afganistan, els EUA i Occident, en general, van deixar d'ocupar-se del que succeïa en aquest país. Mentrestant, els talibans van permetre que el territori afganès fos un lloc segur com a refugi d'extremistes d'altres països. A l'Afganistan, abans de l'11-S, Al-Qaida acollia uns tres mil combatents i disposava d'una xarxa mundial a 34 països. Els talibans també acollien grups extremistes islàmics de Rússia, el Pakistan, la Xina, Birmània, l'Iran, l'Àsia central i altres països d'Orient. L'Afganistan es va convertir en el centre d'una xarxa terrorista mundial totalment aliena al poble afganès.¹³¹

---

¹²⁸ Una *fatwa* és un pronunciament sobre una qüestió específica feta per un especialista de la llei de l'islam.

¹²⁹ Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 131.

¹³⁰ Massud havia viatjat a Europa l'abril de 2001, rebut pel Parlament Europeu d'Estrasburg, per la Comunitat Europea a Brussel·les i pel ministre d'Afers Exteriors francès a París.

¹³¹ Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Ed. Península, 2001, p. 11-12.

2.7. L'11 DE SETEMBRE DE 2001, L'OCUPACIÓ DE L'AFGANISTAN I ELS ACORDS DE BONN

L'11 de setembre de 2001 es van produir uns fets insòlits i terribles quan dinou terroristes suïcides van segrestar quatre avions de passatgers als EUA. Dos avions es van estavellar en les dues torres bessones del World Trade Centre, a Nova York. Les torres es van esfondrar i van morir prop de tres mil persones. Al mateix temps, es va estavellar un avió al Pentàgon (Washington) i un altre va esclatar en ple vol a l'àrea de Filadèlfia, que segons algunes fonts anava dirigit a la Casa Blanca (Washington). Aquests fets marcarien un canvi en la seguretat mundial i les relacions internacionals, van aparèixer noves maneres de veure el món i, consegüentment, nous reptes.

El govern nord-americà estava convençut que el líder de la xarxa Al-Qaida, Ossama Bin Laden, a qui s'atorgaven els atemptats, es trobava a l'Afganistan i els talibans l'amagaven en algun lloc del país. Van exigir al règim talibà que entregués Bin Laden, però s'hi van negar. No obstant això, el Govern nord-americà ja s'estava preparant per envair l'Afganistan, amb l'Aliança del Nord (AN) com a aliat sobre el terreny amb la finalitat de trobar Bin Laden i destruir Al-Qaida, al mateix temps que enderrocaven però no derrotaven el règim talibà.

El 25 de setembre de 2001, l'Aràbia Saudita va trencar les relacions diplomàtiques amb Kabul i els països veïns de Rússia, el Kazakhstan, l'Uzbekistan, el Tadjikistan i el Turkmenistan, van oferir el seu suport a l'operació antiterrorista que els EUA estaven preparant. L'OTAN també s'hi va afegir invocant l'article 5 del Tractat de Washington, en defensa del soci que havia estat atemptat. El 7 d'octubre va començar la guerra contra el terrorisme liderada pels EUA¹³² amb la col·laboració del Regne Unit. Mentre l'operació s'anava desenvolupant, s'hi van anar afegint països com ara el Canadà, Austràlia, Alemanya i França. Els nord-americans i britànics van començar l'atac a l'Afganistan amb el nom d'Operació Llibertat Duradora per als EUA i Operació Herrick per als britànics. Els objectius van ser les ciutats de Kabul, Kandahar i Jalalabad. En pocs dies la zona nord i oest, amb ciutats com ara Mazar-i-Sharif, Kabul, Herat i Bamiyan, van estar sota control de l'Aliança del

---

¹³² En aquell moment, l'Administració nord-americana estava liderada per George W. Bush, que va crear un nou discurs fonamentalista basat en «l'eix del mal» i «l'estàs amb mi o contra mi», amb la consegüent por a noves guerres amb les amenaces a països com ara l'Iran, l'Iraq, Corea del Nord. D'altra banda, els EUA van preferir optar per una política i intervenció unilateral fins el 2003 que va acceptar la col·laboració de l'OTAN.

Nord, amb Burhanuddin Rabbani, encara reconegut per l'ONU com el president de l'Afganistan.¹³³ L'Aliança del Nord (AN) es va fer càrrec dels ministeris i llocs oficials a Kabul i va intentar assegurar el poder creant una policia a les capitals de província més importants. El 16 de desembre de 2001, va caure Tora Bora, l'últim reducte en mans dels talibans. Els membres de la xarxa d'Al-Qaida i dels talibans que van ser detinguts van ser conduïts a Guantánamo (Cuba), a Bagram (Kabul) i a altres presons secretes. Els que no van morir van fugir al Pakistan. Ossama Bin Laden va escapar.¹³⁴

Desenvolupament de la intervenció

Els militars nord-americans no estaven preparats per una guerra a l'Afganistan i recordaven els resultats anteriors dels britànics i soviètics. El Comandament Central de les Forces dels EUA (Centcom), responsable de la zona d'Orient Mitjà, no havia desenvolupat cap estratègia. Aquesta va venir de la CIA que va preparar un pla on intervenia l'AN, que coordinada pels equips de la CIA i les Forces d'Operacions Especials nord-americanes seria l'encarregada de fer la guerra per terra mentre la força aèria dels EUA s'encarregava de fer-la per l'aire. Els EUA volien evitar desplegar un gran nombre de tropes pel territori afganès i l'estratègia proposada per la CIA va ser aprovada per George W. Bush amb la finalitat de capturar Al-Qaida.¹³⁵

Així que es van produir els atemptats de l'11-S, l'Administració nord-americana va intentar involucrar el líder iraquí Saddam Hussein per fer creure que els atemptats a càrrec de Bin

---

¹³³ Era el president de l'Afganistan quan els talibans van agafar el poder el 1996.

¹³⁴ No va ser fins el 2 de maig de 2011 que les forces especials dels EUA van trobar i assassinar Ossama Bin Laden a la seva residència a Abbottabad, a 80 km d'Islamabad al nord del Pakistan. La residència de Bin Laden es trobava a prop d'una acadèmia militar pakistanesa. L'atac, segons el Pakistan, es va fer sense el seu coneixement i consentiment i va obrir un conflicte entre l'Administració nord-americana i les autoritats pakistaneses.

¹³⁵ Per a les operacions secretes de la CIA es van destinar entre 900 i 1.000 milions de dòlars nord-americans. «La CIA, dues setmanes després dels atemptats, es va desplaçar a la vall del Panxir per trobar-se amb dirigents de l'AN, a qui va repartir dos milions de dòlars nord-americans, i Fahim (senyor de la guerra que havia substituït Massud) en va rebre un milió [...]. La CIA va seguir pagant (10 milions) als altres senyors de la guerra (Dostum, Sayyat, etc). [...] El general Franks (cap del Centcom) va negociar amb Fahim l'ocupació del nord del país, que va costar uns cinc milions de dòlars més. [...] La CIA, va continuar pagant —i enriquint— als senyors de la guerra després de la intervenció de 2001 amb l'excusa de perseguir Al-Qaida i el seu dirigent, Ossama Bin Laden. Aquests senyors de la guerra es van construir mansions, van muntar negocis, es van dedicar al narcotràfic, etc. Per exemple Fahim va comprar terrenys i tot el mercat d'or a Kabul, Sayyaf va comprar gairebé tot Paghman [...]. El control de la CIA va influir negativament en l'administració de Hamid Karzai i va alentir el procés de reconstrucció del país [...]». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 77-79.

Laden s'havien produït amb l'ajuda de l'Iraq. Fer caure Saddam Hussein assegurava als EUA les reserves petrolieres i donava seguretat a Israel. Richard Clarke¹³⁶ va escriure:

Al principi no em podia creure que estiguéssim parlant d'alguna cosa que no fos atrapar Al-Qaida. Llavors em vaig adonar, gairebé amb un dolor físic agut, que Rumsfeld i Wolfowitz estaven decidits a intentar aprofitar aquesta tragèdia nacional per promoure els seus objectius respecte a l'Iraq.¹³⁷

D'altra banda, els EUA, per dur a terme els seus propòsits, necessitaven els països de l'Àsia central governats per dictadors, molt influenciats encara per Rússia. Aquests, però, estaven disposats a ajudar els EUA no només pels beneficis que en traurien, sinó per distanciar-se de Rússia i la Xina, i demostrar que n'eren independents. Tots (l'Uzbekistan, el Turkmenistan, el Tadjikistan, el Kirguizistan) van donar d'una o altra manera suport a través d'acords (amb bases aèries, centres de subministraments, permetent sobrevolar el seus territoris, facilitant el pas per proporcionar ajuda, etc.) primer als EUA i països que donaven suport i s'afegien a la intervenció, i més tard als membres de l'OTAN, que va facilitar l'ocupació a l'Afganistan.¹³⁸

El 21 de setembre, el general Franks (Centcom) va presentar l'estratègia d'intervenció de l'Operació Llibertat Duradora (OEF) aprovada el 2 d'octubre per George W. Bush,¹³⁹ sense cap referència ni compromís cap a la reconstrucció del país, tot i que més endavant hi donaria suport. A l'Afganistan hi van arribar 115 agents de la CIA i 300 membres de les Forces d'Operacions Especials nord-americanes per col·laborar amb els dirigents de l'AN (tots eren senyors de la guerra amb l'excepció de Karzai): al nord lluitarien Dostum i Mohammed Atta; a l'oest, Ismail Khan; al centre, Karim Khalili, i al sud, Hamid Karzai. Mentrestant, el Pakistan, jugant a dos bàndols, va demanar als EUA ajornar l'atac per intentar dialogar amb els talibans perquè lliuressin Ossama Bin Laden, al mateix temps que els estava donant suport perquè creia que si els EUA no intervenien per terra amb les seves tropes, els

---

¹³⁶ Era l'encarregat de l'Oficina Antiterrorista de l'Administració Bush en el moment dels atemptats de l'11-S de 2001.

¹³⁷ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 80.

¹³⁸ A l'últim apartat del quart capítol (4.2), es desenvolupen les implicacions de les antigues repúbliques soviètiques en el conflicte.

¹³⁹ Els EUA van desplegar 4 grups de portaavions de combat, 32 vaixells, 40.000 soldats (molt pocs van arribar a l'Afganistan) i 400 avions. El Regne Unit va desplegar 18 cuirassats, 50 aeronaus i 20.000 soldats. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 92.

talibans, amb l'ajut dels militants pakistanesos i d'Al-Qaida, impedirien la victòria, ja que la lluita seria a través d'una guerra de guerrilles. Així, l'ISI va continuar proporcionant armes, suport logístic, etc., als talibans, obviant el seu compromís amb els EUA i la Resolució 1333 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides sobre l'embargament i subministrament d'armes. El Pakistan no volia perdre la seva influència i volia evitar el canvi de govern talibà per un govern de l'AN, que suposaria la influència de l'Índia i la pèrdua del control paixtu.¹⁴⁰

El primer atac dels EUA a l'Afganistan va anar dirigit als aeroports, les defenses aèries, els radars de les principals ciutats i el Ministeri de Defensa talibà a Kabul, on van morir 20 afganesos, al mateix temps que altres avions llançaven 37.500 paquets d'aliments i ajuda humanitària. Amb dues nits van atacar i destruir els objectius aeris previstos, i acabar amb la vida de 100 afganesos. Bin Laden va enviar un missatge a través del canal de televisió Al-Jazira de Qatar amenaçant el poble nord-americà amb més atemptats terroristes. Mentrestant, les forces talibanes, que disposaven d'uns 60.000 mil combatents, estaven desplegades a la província d'Herat a l'oest, a Kandahar al sud, i des de la província nord-oriental de Takhar fins a Kabul, diàriament s'hi anaven afegint combatents estrangers que arribaven des del Pakistan. Al front de Kabul, pel nord, els talibans disposaven de 3.000 combatents vinguts de diferents països àrabs, fidels a Bin Laden, i més de 9.000 militants pakistanesos procedents de les zones tribals del Pakistan, a més del Moviment Islàmic de l'Uzbekistan (MIU), amb uns 2.500 soldats procedents de l'Àsia central. En aquesta batalla va morir el dirigent del MIU, Juma Namangani, i centenars de txetxens i uigurs que defensaven les ciutats del nord de l'Afganistan.¹⁴¹

L'estratègia de la Coalició nord-americana amb l'AN va començar pel nord, on els EUA disposaven de les rutes de subministrament a l'Uzbekistan. Al mateix temps, al nord, la població era més contrària als talibans i aquests eren més vulnerables. D'altra banda, Fahim disposava de 20.000 soldats a la base de Jabal Seraj (plana de Shomali, al nord de Kabul).¹⁴² Després d'un mes de bombardejos aeris, les tropes talibanes van quedar molt debilitades i

---

¹⁴⁰ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 98.

¹⁴¹ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 101-103.

¹⁴² Les tres forces de l'AN que encerclaven Mazar-e-Sharif eren: Dostum (uzbek), Atta (fidel a Fahim) i Mohaqiq (hazara), rivals entre ells i que es negaven a cooperar fins que la CIA va distribuir els seus equips per coordinar les tres forces. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 101.

no van poder combatre als atacs per terra dels senyors de la guerra de l'AN, coordinats per la CIA. El 9 de novembre, uns 800 talibans van ser derrotats a la rodalia de Mazar-e-Sharif i van ser bombardejats des de l'aire mentre fugien en camionetes.¹⁴³ En pocs dies van morir milers de talibans, i els que van sobreviure van fugir a Kunduz, una petita ciutat de majoria paixtu al nord del país, fronterera amb el Tadjikistan. Un cop controlat Mazar-e-Sharif, l'AN va conquerir tot el nord, l'oest i el centre de l'Afganistan, amb Bamiyan, lloc on els talibans havien bombardejat uns mesos abans els budes mil·lenaris. Mentrestant, Ismail Khan, el 13 de novembre, conqueria Herat (oest), d'on van fugir uns 6.000 talibans, al mateix temps que milers fugien del Hazarajat (centre del país); molts dels fugitius es van replegar a Kunduz. El 12 de novembre, grups de talibans van saquejar Kabul, van buidar el Banc Nacional, el mercat de divises i van robar més de 800 cotxes i taxis per fugir cap al sud. Fahim (AN), al mateix temps, estava enviant a la ciutat uns 6.000 soldats. Amb la fugida dels talibans, els ciutadans de Kabul van sortir al carrer a celebrar-ho amb música, balls, nens que tornaven enlairar els estels, dones amb sabates de talons i homes amb les barbes afaitades...

Mentrestant, els talibans es van replegar entre l'àrea de Kunduz (nord-est del país i ruta cap a la frontera amb el Tadjikistan) i Kandahar (sud del país i zona talibana del mul·là Omar). Els combatents àrabs estaven disposats a lluitar fins al final, mentre que els talibans temien ser assassinats si es rendien a l'AN. Van oferir la seva rendició a les forces dels EUA, a l'ONU i al Comitè Internacional de la Creu Roja (ICRC), fins i tot preferien rendir-se a Karzai abans que a la resta de senyors de la guerra de l'AN. El Centcom es va negar a acceptar la rendició, i l'ONU i els altres organismes internacionals van al·legar que no tenien capacitat per una rendició tan nombrosa. Totes les informacions van coincidir que no haver acceptat la rendició i l'absència de tropes nord-americanes sobre el terreny va causar la mort de milers de talibans en mans de l'AN, i la fugida dels seus dirigents i d'Al-Qaida. El general Franks (Centcom) només va enviar tropes per ajudar a ocupar Kandahar (al sud). A Kunduz s'havien quedat atrapats agents de l'ISI i soldats del cos fronterer que ajudaven els talibans. El Pakistan (Pervez Musharraf) va demanar als EUA un corredor aeri perquè l'exèrcit pakistanès pogués treure als seus oficials. George W. Bush i Dick Cheney ho van acceptar com a

---

¹⁴³ Mazar-e-Sharif era la zona econòmica del país amb el 60 % de la producció agrícola i el 80 % de la riquesa industrial, mineral i de gas, així com les rutes per connectar amb l'Uzbekistan i les bases de subministrament. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 103.

compensació per deixar que les forces dels EUA utilitzessin les bases aèries, els ports i els aeroports pakistanesos, mentre el Pakistan seguia el seu doble joc donant també suport als talibans. Així, un seguit de vols nocturns van treure no només els oficials de l'ISI, sinó també comandants talibans, combatents del MIU i personal i dirigents d'Al-Qaida. S'estimava que a Kunduz hi havia entre 5.000 i 7.000 talibans, 3.300 dels quals van rendir-se a l'AN el 24 de novembre, just després de l'últim vol nocturn. Més endavant va passar el mateix a Tora Bora¹⁴⁴ d'on va fugir Bin Laden,¹⁴⁵ permetent que els terroristes estrangers es quedessin a Waziristan del Nord i del Sud (zones tribals). D'altra banda, els talibans que es van rendir a Kunduz van ser transportats a una presó de Dostum als afores de Mazar-e-Sharif, on la CIA els havia d'interrogar. El 26 de novembre, els combatents àrabs que no havien estat correctament desarmats es van revoltar per intentar escapar. Després de sis dies de revolta on van morir 230 presoners i 100 combatents uzbeks de Dostum, els supervivents van ser transportats a la presó de Shiberghan en camions i dins de contenidors sense suficient aire per respirar. Molts pocs van sobreviure al viatge i els que van morir van ser enterrats en fosses comunes, excavades al desert de Dasht-e-Leili. El 18 de novembre, els talibans de Kandahar van intentar assassinar Karzai a la ciutat de Tarin Kowst, mentre l'aviació bombardejava una columna de camions que transportava combatents talibans. El 5 de desembre, Sherzai (senyor de la guerra que va destacar en la gihad contra els soviètics) i els seus homes, junt amb les forces especials dels EUA, van ocupar l'aeroport de Kandahar, mentre Karzai estava negociant perquè el mul·là Omar abandonés Kandahar. Aquest, va fugir de nit, amb moto i acompanyat pels seus guardaespalles. Del 2 al 19 de març de 2002, les

---

¹⁴⁴ Les muntanyes de Tora Bora es troben a més de 3.000 metres d'altitud i a uns 40 km de Jalalabad, a prop de la frontera amb el Pakistan. En la guerra contra els soviètics s'havien construït grutes i refugis a les muntanyes, que van ser bombardejats durant tres dies pels B-52 que havia enviat el general Franks (Centcom). Tanmateix, tot i sabent que Bin Laden i altres dirigents d'Al-Qaida es trobaven a les muntanyes, Franks no hi va voler enviar tropes nord-americanes. «L'operació es va dur a terme amb un petit grup de les forces especials nord-americanes i tres unitats afganeses comandades per tres senyors de la guerra, rivals entre ells. Quan van arribar al cim, Bin Laden i els militants d'Al-Qaida (entre 600 i 800) ja havien escapat al Pakistan subornant els mateixos comandants afganesos que els perseguïen». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 123.

¹⁴⁵ Bin Laden va fugir a l'àrea tribal de Kurram (una de les set àrees tribals de les FATA), va tornar a entrar a Khost i es va refugiar amb Jalaluddin Haqqani al Waziristan del Nord, zona on no hi havia tropes pakistaneses desplegades i per on havien fugit els combatents àrabs. Gary Berntsen (agent de la CIA) havia demanat al general Franks que desplegués 800 rangers nord-americanes per la frontera del Pakistan per impedir la fugida de Bin Laden, però aquest s'hi va negar. El 26 de desembre, a través el canal de televisió Al-Jazira de Qatar, Bin Laden enviava un missatge gravat des de Tora Bora en el qual es vanagloriava d'haver resistit i escapat dels infidels. D'altra banda, reconeixia com a màrtirs els autors dels atemptats de l'11-S (incidia en els crims de Palestina i contra els musulmans d'arreu del món) i pronosticava la fi dels EUA. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 124-126; i, Antoni SEGURA, *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial*, Madrid, Alianza Ed., 2013, p. 176-177.

forces d'OEF i les afganeses van dur a terme l'Operació Anaconda a la vall de Shah-i-Kot, al sud de Gardez, a la província de Paktia, contra uns 800 combatents talibans i d'Al-Qaida. El març de 2003, l'Operació Valiant Strike, amb 1.000 soldats dels EUA, es va enfrontar a suposats combatents talibans i d'Al-Qaida a poblacions a la rodalia de Kandahar.

Semblava que el règim talibà havia estat derrotat, entre 8.000 i 12.000 talibans (20 %) van morir, el doble van ser ferits, 7.000 presoners, i els que van quedar van fugir als seus pobles o al Pakistan. Les noves tecnologies militars i els dòlars nord-americans van fer guanyar en poc temps la guerra. Richard Clarke calculava que la CIA va destinar entre 70 i 100 milions de dòlars nord-americans a través de suborns i per comprar comandants de l'AN i comandants talibans.¹⁴⁶ En aquesta ràpida i reeixida guerra, els senyors de la guerra¹⁴⁷ van continuar les seves pràctiques de saquejar, segrestar civils, violar i utilitzar les dones com a botí de guerra..., mentre les forces especials i la CIA s'ho miraven impassibles o bé miraven cap a una altra banda. Les víctimes civils mortes o ferides es van calcular entre 3.000 i 8.000 pels bombardejos aeris dels EUA,¹⁴⁸ que van llençar 1.228 bombes de dispersió que alliberaven un quart de milió de petites bombes. Aquestes bombes, anys més tard, encara mataven i

---

¹⁴⁶ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 122.

¹⁴⁷ A l'apartat «Mapes i annexos», Mapa 5. Àrees insurgents, 2010. Els senyors de la guerra més influents a l'Afganistan eren: Mohammed Fahim, ministre de Defensa, era el que tenia més poder, mantenia a la nòmina del Govern les milícies dels altres senyors de la guerra perquè depenguessin del seu suport. Poc interessat en la construcció d'un exèrcit nacional, junt amb els altres tadjiks panxirs del govern, controlaven tots els ministeris clau: Defensa, Intel·ligència, Afers Estrangers i Interior; el general Dostum (cap dels uzbeks, amb el suport de Turquia i Rússia), protegia antics comandants talibans i deixava als seus soldats saquejar i robar a la minoria paixtu del seu territori (el febrer de 2002, 50.000 paixtus van fugir del nord); Mohammed Atta, rival de Dostum i fidel a Fahim, rebia armament dels EUA; el general Daud (tadjik), tenia el control de Kunduz i tres províncies del nord-est; Abdul Qadir, governador de la província de Nangarhar (germà de l'assassinat Abdul Haq), va mobilitzar milers de combatents paixtus contra els talibans; Hazrat Ali (minoria patxai), líder tribal que havia aconseguit la categoria de senyor de la guerra després de ser reclutat per la CIA i que es disputava amb Qadir les quatre províncies orientals (Nangarhar, Laghman, Nuristan, Kunar); Gul Agha Sherzai era el governador de Kandahar i prioritzava la seva tribu «barakzai» per damunt de les altres. Els rivals el van denunciar per tràfic de drogues, mantenir contactes amb els talibans i cobrar de la CIA i de l'ISI; Ismail Khan (a l'oest del país, Herat); Karim Khalili, Syed Akbari i Mohammed Mohaqiq (centre del país, Harajat), rebien ajudes de l'Iran. Els EUA van crear nous senyors de la guerra: Abdul Wali Karzai, germà menor del president Karzai (Kandahar); Matiullah Khan (Uruzgan); Assadullah Khalid (Ghazni); Bacha Khan Zadran (Paktia i Khost). Tots cobraven de la CIA, també al sud-est la CIA pagava antics comandants talibans per mantenir l'ordre. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 160-162; i, BASE DE DADES, «Who is who in Afghanistan?» <<http://www.afghan-bios.info/index>> [Consulta: 18 juliol 2012]; i, Dexter FILKINS, «With U.S. Aid, Warlord Builds Afghan Empire», *The New York Times*, 5 de juny de 2010. <<http://www.nytimes.com/2010/06/06/world/asia/06warlords.html?pagewanted=all>> [Consulta: 12 juliol 2012]; i, Malaiz DAUD, «The political landscape of Afghanistan and the presidential election of 2014», CIDOB, febrer 2014.

¹⁴⁸ Marc Herold (Universitat de Nou Hampshire) i Human Rights Watch (HRW) calculaven uns 4.000 morts entre setembre i desembre de 2001.

mutilaven la població. Milers de persones es van veure obligades a marxar de les seves llars, patint la violència, la fam i els errors dels atacs aeris que van continuar matant civils i menyspreant els drets humans. Aquella curta i reeixida guerra no va acabar l'1 de maig de 2003, moment en què el secretari de Defensa Rumsfeld en va anunciar la fi, perquè a finals de 2012 (també el 2013) encara seguien morint combatents de tots els bàndols i civils de totes les edats.

Els Acords de Bonn

Amb la caiguda del règim talibà, les Nacions Unides van convocar una Conferència a Bonn (Alemanya) que va durar nou dies, i el dia el 5 de desembre de 2001 es va aconseguir signar un full de ruta anomenat «Acords de Bonn» per establir un govern i unes institucions a l'Afganistan. Aquests acords van quedar legitimats pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides el 6 de desembre en la Resolució 1383/2001.

A la Conferència de Bonn¹⁴⁹ hi van participar el representant del secretari general de les Nacions Unides a l'Afganistan, Lakhdar Brahimi, el ministre d'Afers Exteriors alemany, Joschka Fischer, que va inaugurar la reunió, 23 representants de les ètnies majoritàries del país, caps provincials, senyors de la guerra, tres grups emigrats: el grup de Peshawar (format per exiliats paixtus, hi participava amb 3 delegats), el grup de Xipre (format per exiliats mujahidins, hi participava amb 3 delegats) i el grup de Roma (format per membres de la monarquia, hi participava amb 8 delegats). En aquesta Conferència hi va faltar representativitat de moltes de les parts implicades de la societat civil que representaven la població i els interessos dels afganesos: no hi havia representants de les víctimes de guerra, tampoc defensors dels drets humans, els talibans en van ser exclosos,¹⁵⁰ i no hi havia cap representació paixtu relacionada amb ells o representants de les zones rurals, com tampoc cap representant de grups de dones. La representació paixtu va ser molt més pobra del que

---

¹⁴⁹ S/2001/1154.

¹⁵⁰ Més endavant Brahimi va dir: «Els talibans haurien d'haver estat a Bonn. Aquest va ser el nostre pecat original [...]». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 130.

s'esperava. Tot i així, la Conferència va elegir un paixtu popalzai de Kandahar per liderar el govern interí, mentre que l'AN va ocupar els ministeris clau.¹⁵¹

A la Conferència es van establir les bases per constituir un govern legítim després de 22 anys de guerres en un procés amb diferents etapes: l'establiment d'un govern interí, un govern provisional a partir d'una Loia Jirga (6 mesos més tard), una nova Constitució (a partir de la Constitució de 1964) i la celebració d'eleccions presidencials i parlamentàries per formar un govern permanent.

La Conferència va començar amb els agraïments cap a l'Aliança del Nord (AN) per haver defensat durant anys la integritat del territori, lluitant contra el terrorisme i l'opressió: «[...] and whose sacrifice has now made them heroes of gihad and champions of peace, stability and reconstruction of they beloved homeland, Afghanistan»,¹⁵² obviant els horrors i crims que havien comès durant la guerra civil, que van motivar l'arribada del règim talibà,¹⁵³ i els que estaven cometent des de la intervenció de 2001.

A la Conferència es van presentar dues propostes per restablir un govern interí: una, de l'AN, que havia participat en l'ocupació nord-americana que presentava Burhanuddin Rabbani, reconegut encara per l'ONU com a president de l'Afganistan. Aquesta opció, però, no interessava als EUA, no només perquè aquest grup estava format majoritàriament per tadjiks, hazaras i uzbeks, sinó perquè l'AN tenia el suport de Rússia, l'Iran i l'Índia, i això impediria que el control fos només dels EUA.

---

¹⁵¹ El govern interí que va arribar al poder el 22 de desembre de 2001: Hamid Karzai (president interí), 3 vicepresidències i 14 ministeris per a l'AN, 2 vicepresidències i 7 ministeris per al Grup de Roma, 1 ministeri per al Grup de Peshawar i 2 ministeris per als independents. Segons les ètnies, quedava distribuït per: 11 paixtus, 8 tadjiks, 5 hazaras, 3 uzbeks i 2 ètnies minoritàries. Antoni SEGURA, *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial*, Madrid, Alianza Ed., 2013, p. 181; i, Document del Consell de Seguretat de les Nacions Unides: S/2001/1154.

¹⁵² Discurs del ministre Alemany Joschka Fischer en la Conferència de Bonn del 5 de desembre de 2001.

¹⁵³ Vegeu l'informe de Human Rights Watch, «Boold-Stained Hands, Past Atrocities in Kabul and Afghanistan's Legacy of Impunity», 2005.

L'altra, dels «Representants de Roma», amb l'últim rei exiliat el 1973, Zahir Shah de 87 anys.¹⁵⁴ Hi havia una part de la població que volia que el rei tornés de l'exili per substituir Rabbani, que era tadjik, ja que es preferia un paixtu per governar, no només perquè era l'ètnia majoritària del país, sinó perquè durant tota la història del país havien estat els paixtus qui havien governat (amb dues curtes excepcions), i així evitar elements de confrontació.

No obstant això, durant la Conferència, els EUA van presentar una nova proposta: Hamid Karzai (de la tribu popalzai, descendent d'Ahmad Shah, fundador de l'Imperi Durrani).¹⁵⁵ La primera presentació en públic va ser a través d'una trucada telefònica per satèl·lit.¹⁵⁶ A l'Administració nord-americana li anava bé l'elecció de Karzai, era fill d'un cap de la tribu paixtu molt popular de Kandahar, no tenia vincles amb les faccions polítiques a l'exili ni tampoc amb les faccions mujahidins, ja que no havia participat en cap de les guerres anteriors i, per tant, no se li podien atribuir actes criminals de guerra. Havia estudiat a l'Índia i residit als EUA, cosa que facilitava la comunicació amb els nord-americans. Karzai es trobava a Quetta (Pakistan) en el moment de l'ofensiva dels EUA i s'hi va afegir per lluitar contra els talibans a Kandahar. Proposar Hamid Karzai com a cap del govern interí, encara que en principi fos per sis mesos, va ser una novetat per a tothom, a escala internacional no se'l coneixia i s'havia especulat sobre altres noms.¹⁵⁷

Sis mesos més tard, durant el juny de 2002, es va celebrar la Loia Jirga que havia d'elegir el govern provisional fins a les eleccions presidencials. Aquesta assemblea es va celebrar amb

---

¹⁵⁴ Havia governat l'Afganistan des de 1933 fins al 1973. Després d'un llarg exili va tornar a l'Afganistan el 18 d'abril de 2002, però ja era massa gran per governar i el van nomenar «Pare de la Pàtria» amb l'estatus de cap d'estat sense poders. Va morir el 23 de juliol de 2007 a Kabul.

¹⁵⁵ Des que Daud va ser enderrocat el 1978, van ser els paixtus Ghilzai els que van formar part de les elits del poder (del PDPA: Taraki, Amin i Najibullah; del grups de mujahidins: Khalis, Sayyaf i Hekmatiar; dels talibans: mul·là Omar i el seu cercle). Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 284.

¹⁵⁶ Hamid Karzai va fer un discurs per telèfon des de Tarin Kowt; no havia pogut assistir a la Conferència perquè aleshores estava col·laborant amb els militars dels EUA i amb la CIA per derrotar els talibans que quedaven a Kandahar. Un helicòpter dels EUA va treure Karzai i li va salvar la vida quan els talibans el tenien rodejat.

¹⁵⁷ L'Afganistan s'estava quedant sense dirigents afganesos de categoria nacional: d'una banda, l'assassinat de Ahmad Sha Massud tres dies abans de l'11-S, i de l'altra, l'assassinat d'Abdul Haq (un comandant de la guerra contra la Unió Soviètica), que era un home molt carismàtic i estimat pels seus seguidors, a qui els talibans van assassinar i penjar després de torturar-lo, el 25 d'octubre de 2001, pocs dies després d'entrar al país per afegir-se a la lluita. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 111 i, Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 289-290.

la presència d'uns 1.000 representants electes, 500 delegats triats pels organitzadors i 45 senyors de la guerra que no havien estat elegits i s'hi van afegir en el darrer moment. A part dels senyors de la guerra, hi havia també representació de la dona i una àmplia representació dels diferents grups ètnics i regions de l'Afganistan.¹⁵⁸ Tanmateix, hi va haver queixes que mostraven les deficiències del procés que no va complir les normes tradicionals que imposava una Loia Jirga: Zalmay Khalilzad (nord-americà i afganès), assessor especial dels EUA, va interrompre i suspendre la discussió de les diferents faccions afganeses que competien per si el govern de transició havia de ser per a l'antic rei Zahir, i Brahimi (cap de la missió de l'ONU) va permetre l'entrada de membres de l'Aliança del Nord durant el debat. De fet Zahir Shah i el Grup de Roma van proposar un altre home per formar el govern provisional: Sattar Sirat (d'ètnia uzbek, era de la província de Samangan de població tadjik), que va obtenir 11 vots en contra dels 2 vots que va obtenir Hamid Karzai (un dels vots era del seu germà). Tanmateix, els EUA van interferir a favor de Karzai i, amb la ingerència de Khalilzad i Brahimi, el rei va optar per no presentar cap càrrec per al govern provisional i la Loia Jirga va acabar nomenant Hamid Karzai tal com demanaven els EUA.¹⁵⁹

Tot i que l'ONU, en el seu discurs inaugural de la Conferència de Bonn, havia dit que la solució de l'Afganistan havia de venir de l'interior i no imposada des de l'exterior, aquest procés arrencava molt internacionalitzat amb una forta intervenció i influència estrangera, on tot estava ja decidit. Encaminar el destí d'un país destruït després de més de vint anys de guerres no semblava pas una qüestió que es pogués decidir en tants pocs dies i sense escoltar totes les parts i propostes afganeses. S'estaven posant les bases d'una reforma democràtica a l'occidental, molt influenciada per la presència internacional, en un país on gran part de la seva població sempre s'havia mostrat contraria als canvis i a les imposicions foranes, sobretot occidentals, i això va fer que la població afganesa comencés a dubtar de les bones intencions internacionals, sobretot, nord-americanes. Els EUA volien legitimar les seves aspiracions d'influència i control a la zona, oblidant però, els interessos i les

---

¹⁵⁸ Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 297.

¹⁵⁹ Que un funcionari d'un govern estranger (Zalmay Khalilzad, afganès i nord-americà, que havia estat assessor de l'empresa UNOCAL en el període talibà) que no era membre de la Jirga intervingués suspent el debat violava els procediments tradicionals i els democràtics, així com Brahimi (cap de la missió de l'ONU), que va permetre l'entrada d'agents de l'Aliança del Nord en ple debat. Astri SUHRKE, *La democratización de un Estado dependiente: El caso de Afganistán*, Fundació per les relacions internacionals i el diàleg exterior (FRIDE), desembre 2007, p. 6-7.

aspiracions del poble afganès. En aquell moment, els EUA no estaven per la reconstrucció i pacificació del país, el seu interès se centrava a trobar Bin Laden i van finançar directament les milícies afganeses perquè continuessin lluitant contra Al-Qaida.¹⁶⁰ D'altra banda, els EUA després de l'èxit de la intervenció militar a l'Afganistan, ja estaven tramant com dur a terme una nova intervenció militar, aquest cop a l'Iraq, que es va fer efectiva el març de 2003.

El procés polític que va sortir de Bonn va concloure amb la redacció d'una Constitució el gener de 2004,¹⁶¹ l'elecció d'un president, Hamid Karzai, l'octubre de 2004,¹⁶² i la formació d'una Assemblea Nacional el desembre de 2005.¹⁶³ Tanmateix, aquesta primera etapa no va tractar els problemes estructurals que havien dominat el conflicte i no es va iniciar cap procés de justícia de transició per ajudar a la reconciliació i resiliència de la població afganesa. De fet, els Acords de Bonn no van ser un acord de pau entre les parts en conflicte, ja que no hi van participar totes les parts, però tampoc les parts que hi van assistir no van mostrar cap interès per iniciar un procés de justícia transicional.

---

¹⁶⁰ EUA va formar noves milícies en la seva guerra contra Al-Qaida i els talibans, i va crear més senyors de la guerra, tots gaudien de poder polític en els seus territoris i d'influència en l'administració central, que van acumular grans riqueses, tant pels contractes amb els EUA com pel tràfic de drogues.

¹⁶¹ La seva aprovació no va ser fàcil, ja que van aparèixer divergències entre els grups que van debatre l'esboryany que es va presentar en la Loia Jirga Constitucional el 2003: si havia de ser un govern centralitzat o federal tenint en compte que a l'Afganistan el sistema centralitzat sempre havia anat en detriment de la resta de regions. Institucionalment, el debat es va centrar en com s'havia de constituir el poder executiu, entre els que volien un sistema de poder presidencial i aquells que preferien un sistema parlamentari amb un primer ministre. Tanmateix, la Constitució va acabar molt influenciada per les idees occidentals. Astri SUHRKE, *La democratización de un Estado dependiente: El caso de Afganistán*, Fundació per les relacions internacionals i el diàleg exterior (FRIDE), desembre 2007, p. 8; i, Thomas BARFIELD, *Afghanistan a Cultural and Political History*, USA, Princeton University Press, 2010, p. 297-298.

¹⁶² La participació en aquestes eleccions va ser molt alta, un 70 % de la població, que va legitimar Karzai com a president del país.

¹⁶³ No hi va haver llista de partits, només es presentava el nom del candidat, hi havia escons reservats per a les dones i per als kuxis (són nòmades majoritàriament de l'ètnia paixtu ghilzai), però cap per a les minories ètniques. Es van celebrar les eleccions al Parlament al mateix temps que per als Consells Provincials, fet que va complicar la identificació dels candidats, ja que molts votants eren analfabets i la papereta identificava el nom, la fotografia i el logotip personal. Astri SUHRKE, *La democratización de un Estado dependiente: El caso de Afganistán*, Fundació per les relacions internacionals i el diàleg exterior (FRIDE), desembre 2007, p. 10.

CAPÍTOL 3

IMPLICACIONS I CONSEQÜÈNCIES DEL CONFLICTE EN L'ÀMBIT INTERN

Les conseqüències de les guerres són execrables: el patiment, les ferides i la mort de persones de totes les edats i sexe, així com les pèrdues en infraestructures, mitjans de producció, de comunicació..., que, tot i que, poden semblar insignificants comparat amb les primeres, la seva importància rau en la capacitat de subsistència i recuperació d'aquells que sobreviuen a la guerra (destrucció dels cultius, els boscs, els ramats, les carreteres, les comunicacions, l'educació, la sanitat, etc.). Estimar-ne les pèrdues pot ajudar a conèixer la gravetat del conflicte, tot i que les conseqüències de la guerra no es poden avaluar dins un marc estàtic, ja que també s'han de tenir en compte els canvis institucionals, el canvis en les relacions socials, les emigracions i els moviments de la població, l'abandonament i/o la destrucció de les terres i els ramats, la reducció del comerç i del transport, l'impacte de les mines terrestres en la societat i en l'economia que comporta la pèrdua de capacitats de producció i benestar social.

Sense unes institucions i una economia que inverteixi en el sector social per reduir la pobresa i millorar el benestar de les persones (salut, educació, treball) no es podrà millorar el capital humà i, per tant, el cicle i/o procés evolutiu econòmic i social no es produirà. Les persones no podran ser productives ni tampoc intervenir perquè el país pugui sortir de la pobresa, créixer i progressar. A l'Afganistan, les pèrdues i els costos de la guerra són immensurables: humanitaris, socials, psicològics, emocionals, culturals, ecològics, econòmics... Els més de vint anys de guerres i la ideologia imposada pels talibans van retornar el país a una economia i societat de l'Edat Mitjana. Canviar la situació de l'Afganistan requereix alguna cosa més que deu anys d'inversió militar: requereix la voluntat política de tots els grups, tribus, ideologies i confessions, de tots els que hi intervenen i/o hi tenen influència, i requereix la reconstrucció i el desenvolupament que, com veurem, ha estat molt feble, i la pau no s'ha assolit.

3.1. DESTRUCCIÓ I EVOLUCIÓ DE L'ECONOMIA I LES INFRAESTRUCTURES

La moneda afganesa és l'afgani (AFN), tot i que a Kabul i en altres ciutats del país també s'accepta el dòlar nord-americà. El tipus de canvi era de 48 afganis per dòlar nord-americà l'abril de 2012 i el novembre del mateix any ja s'havia depreciat a 52 afganis per dòlar nord-americà. Aquesta depreciació es relacionava amb la disminució d'entrades de

capital estranger a causa de la reducció de les tropes militars iniciada el 2012. Es creia que l'afgani estava sobrevalorat i continuaria baixant a mesura que disminuís l'ajuda exterior els propers anys.¹⁶⁴

Hi ha diferents bancs que operen al país: el Banc de l'Afganistan, el Banc de Kabul,¹⁶⁵ l'Azizi Banc, el Pashtany Banc, l'Standard Chatered Banc i el Micro Finances Banc, com els més importants.

L'agricultura

Abans de la invasió soviètica, la principal font d'ingressos del país era l'agricultura, que no només produïa aliments suficients per proveir-se, sinó que exportava els excedents. Es cultivava principalment blat, arròs, civada, blat de moro, verdures, fruites i fruits secs, com ara nous, ametlles, etc. El resultat de tants anys de guerres va destruir l'economia de mercat i molts dels cultius tradicionals, i es van reduir les exportacions a excepció del comerç de l'opi i l'haixix. Quan el règim talibà va caure a finals de 2001, el país només produïa cultius de subsistència. A l'Afganistan, només un 12 % de la terra és apta per cultivar i en el 2012 només se'n cultivava el 6 %. El blat havia tornat a ser el cultiu legal més important, no obstant això, més del 70 % de la seva producció era de secà i totalment dependent de les condicions climàtiques. L'agricultura era la font d'ingressos del 80 % de la població i representava el 30 % del PIB del país.¹⁶⁶

El cultiu d'opi

A l'Afganistan, l'opi va ser introduït per Alexandre el Gran. Sempre ha estat molt apreciat per les seves propietats mèdiques i analgèsiques i s'ha utilitzat com a remei per a l'insomni i malalties comunes com ara la diarrea, la febre, la tos, entre moltes altres. Durant

---

¹⁶⁴ THE WORLD BANK, *Afghanistan Economic update: Poverty Reduction and Economic Management*, South Asia Region, , WB, octubre de 2012, p. 4. <<http://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-economic-update-october-2012>> [Consulta: 17 i 18 octubre 2012].

¹⁶⁵ Va fer fallida el 2012 per desviació de fons.

¹⁶⁶ TRADING ECONOMICS <<http://www.tradingeconomics.com/afghanistan/tax-revenue-percent-of-gdp-wb-data.html>> [Consulta: 18 octubre 2012].

segles i encara avui dia, l'opi és receptat per curanderos tradicionals, coneguts com a *hakim*, i es pot trobar sense problemes als mercats.

A principis de segle xx, el cascall es cultivava en petites quantitats, però en moltes zones del país es podia trobar barrejat entre els altres cultius tradicionals. La producció i el control en grans quantitats estaven en mans d'unes quantes famílies relacionades amb la monarquia. Les primeres informacions de la producció del cultiu daten de 1932, amb una producció anual estimada d'unes 75 tones, que cobria tant el mercat nacional com d'exportació, sobretot el mercat iranià. El creixement demogràfic i l'augment de la demanda del producte per part dels països veïns va fer que la producció s'incrementés. El 1979, els governs del Pakistan i de l'Iran van prohibir la producció del cultiu en els seus països, però la demanda no es va reduir. D'altra banda, amb la intervenció de la Unió Soviètica a l'Afganistan, es va destruir poc a poc l'economia de mercat i va empènyer les zones rurals a una economia de subsistència. Tots aquests factors van incidir en un increment del cultiu durant el 1982 amb la producció d'unes 250 tones. Durant la guerra civil, els mujahidins van utilitzar el cultiu de cascall per finançar-se (comprar armes, munició, combustible, pagar els combatents, alimentació, transport, etc.). En el període talibà, aquests van prohibir cultivar haixix, molt utilitzat al país i que moltes vegades es consumia amb cues d'escorpi triturdades, però el cascall es va continuar cultivant. El 2001, el mul·là Omar, cap del règim talibà, en va prohibir el cultiu en resposta a les pressions, els informes i les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, que condemnaven l'augment de producció i consum d'aquest opiaci.¹⁶⁷ La producció va passar de 3.276 tones l'any 2000 a 185 tones l'any 2001. Molts agricultors es van arruïnar per la pèrdua d'ingressos, ja que la majoria només tenia el cultiu de cascall com a font d'ingrés. Des de la intervenció militar dels EUA a finals de 2001, la producció va tornar a augmentar i va arribar a les 193.000 hectàrees cultivades el 2007.¹⁶⁸

---

¹⁶⁷ Augmentava el consum tant en els països que formaven part de les rutes d'exportació de l'heroïna (l'Uzbekistan, el Turkmenistan, el Tadjikistan, el Kirguizistan), com al Pakistan i l'Iran. Segons el director d'UNDCP, el 80 % de l'heroïna afganesa se subministrava a Europa i el 50 % a escala mundial. L'Iran, el 1998, tenia una de les polítiques antinarcòtiques més dures del món: la possessió d'uns grams es castigava amb la pena de mort. Durant el període talibà, l'Iran va tancar les seves fronteres amb l'Afganistan, cosa que va fer caure les exportacions d'heroïna amb la consegüent caiguda d'ingressos. Ahmed RASHID, *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*, Barcelona, Península, 2001, p. 197.

¹⁶⁸ <<http://www.huumaa.net/opium-and-afghanistan/history-of-opium/76-history-of-opium>> [Consulta: 23 octubre 2012].

El novembre de 2012 i segons l'Enquesta de l'Opi,¹⁶⁹ el cultiu de cascall s'estenia a 154.000 hectàrees, un 18 % més que l'any anterior, amb 131.000 hectàrees. No obstant això, la producció d'aquell any s'havia reduït un 36 % (va passar de 5.800 tones a 3.700 tones respecte al mateix període de l'any anterior) com a conseqüència de les plagues i la climatologia que aquell any havia malmès les collites. Malgrat els intents del Govern per eradicar-ne el cultiu¹⁷⁰ (el 2011 se'n van eradicar 3.800 hectàrees i 9.600 hectàrees el 2012), aquest va augmentar.¹⁷¹ Sembla que l'atur, el baix rendiment de l'agricultura de consum tradicional, les dificultats econòmiques que travessava la població i els alts preus de venda (196 dòlars per quilo) eren els principals factors per al seu conreu.

Taula 4. Preus de l'opi i productes alimentaris bàsics (per quilo i en dòlars nord-americans).

Cultiu	Enquesta 2011	Enquesta 2012	% diferència
Opi sec	256,21	254,39	-0,7
Opi fresc	196,59	183,38	-7
Farina	0,40	0,45	15
Arròs	0,98	1,17	19
Blat	0,33	0,34	3

Font: Opium Rapid Assessment Survey (ORAS), 2012.

Camp de cultiu de cascall. Extracció del làtex

Font: *New York Times*, 26 de maig de 2012.

¹⁶⁹ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, *Afghanistan Opium Rapid Assessment Survey (ORAS)*, Ministeri de la Lluita contra els Estupefaents (MCN) i Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC), novembre 2012.

¹⁷⁰ Vegeu l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS) del Govern, que posa en marxa mesures per eliminar la indústria i tràfic de l'opi, sense èxit.

¹⁷¹ Els resultats de la destrucció de cultius de cascall va provocar que els agricultors dependents d'aquest comerç es venguessin les filles als narcotraficants, ja fos com a esposes, esclaves domèstiques o prostitutes, i/o que els nens fossin segrestats pels traficants per obtenir-ne un rescat. Eradicar aquest cultiu comporta trobar mesures per posar fi al tràfic i solucions per protegir les famílies dels agricultors. Emily SIMONS, «Afghan Opium Brides», *The International*, 13 de febrer de 2013.

<<http://www.theinternational.org/articles/340-afghan-opium-brides>> [Consulta: 24 abril 2012]

Des del 2007, les enquestes mostraven un vincle entre les zones més insegures del país i el cultiu de cascall. Hi havia disset províncies que no en cultivaven, Ghor s'hi havia afegit l'any 2012, però Faryab, que l'havia deixat, en va tornar a recuperar el cultiu. El 95 % del cultiu de cascall es concentrava a les províncies del sud i de l'oest del país, on el crim organitzat i el tràfic il·legal es trobava més present: al sud, el 72 % del cultiu es trobava a Helmand (província on hi havia el 50 % del cultiu total del país amb 75.100 hectàrees; l'any 2012 va augmentar un 19 %), Kandahar, Uruzgan, Kundi Dia i Zabul; a l'oest, el 23 % del cultiu es trobava a Farah, Herat, Nimroz i Badghis; a la regió oriental de Kunar i Laghman, es cultivava el 4 %, i al nord, entre Baghlan, Badakhshan i Kabul, l'1 % restant.¹⁷²

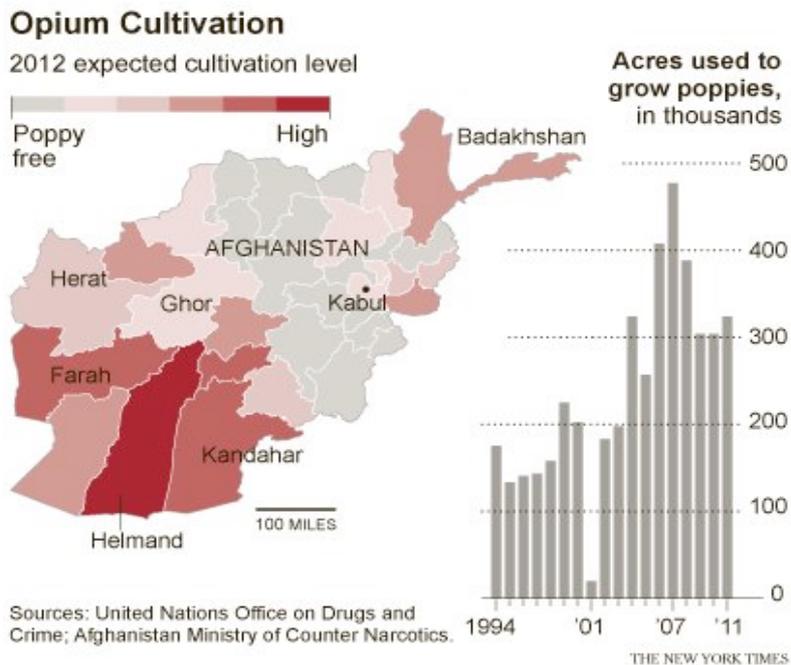
Segons els enquestats, les raons per cultivar cascall eren les següents: el 71 % era pels guanys que n'obtenien, el 13 % perquè no disposaven d'altres mitjans de subsistència i el 5 % perquè obtenien bons ingressos amb poca terra cultivada.

Les raons per no cultivar el cascall eren les següents: el 45 % no cultivaven cascall perquè estava prohibit pel govern, el 17 % perquè les condicions climàtiques eren adverses i no hi havia prou aigua, el 18 % perquè el cultiu anava contra l'islam i el 6 % perquè el rendiment del cultiu era insuficient.

---

¹⁷² UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, *Afghanistan Opium Rapid Assessment Survey (ORAS)*, Ministeri de la Lluita contra els Estupefaents (MCN) i Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC), novembre 2012.

Figura 2. Evolució del cultiu d'opi (1994-2011).

Cal destacar que, segons l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC), el 2011 l'Afganistan patia una taxa de consum d'opi del 2,6 %¹⁷³ que, traduït en un augment de dones amb fills que naixien amb la síndrome d'abstinència i els infants i els joves que en consumien, representava un problema social i de salut creixent, a part de les limitacions per rebre tractament a moltes zones del país.

Recursos naturals, comerç i infraestructures

D'altra banda, l'Afganistan disposa de recursos naturals com ara gas natural,¹⁷⁴ petroli,¹⁷⁵ carbó, marbre, or, coure, cromita, talc, barita, sofre, plom, zinc, ferro, sal i

¹⁷³ Jennifer QUIGLEY-JONES, «The High Costs of Afghanistan's Opium Economy», Center for American Progress, 8 de Juny, 2012. <<http://www.americanprogress.org/issues/security/news/2012/06/08/11715/the-high-costs-of-afghanistans-opium-economy/>> [Consulta: 28 agost 2012].

¹⁷⁴ Entre els anys 1960 i 1980, els soviètics van identificar més de quinze camps de petroli i gas al nord de l'Afganistan i van obrir tres camps a uns 120km de Mazar-e-Sharif: Khwaja Gogerdak, Djarquduk i Yatimtaq. La producció de gas natural en la dècada dels anys setanta va arribar a 275 milions de peus cúbics (Mmcf/d). El camp de Djarquduk va augmentar la producció de gas natural a un màxim de 385 Mmcf/d el 1978. <<http://www.mbandi.com/indy/oil/as/af/p0005.htm>> [consulta: 25 octubre 2012].

¹⁷⁵ Companyies de Kuwait (Kuwait Energy), dels Emirats Àrabs (Dubai's Dragon Oil) i de Turquia (Turkish Petroleum Corp) van obtenir els drets d'exploració a la conca del tadjik al nord de l'Afganistan. Vint companyies més, entre aquestes la Texas-Based Exxon Mobil, hi estaven interessades.

gemmes utilitzades en joieria, com ara el lapislàtzuli. Pocs són els recursos que s'han explotat, tant per la falta d'inversió com d'infraestructures, probablement conseqüència de la inseguretats generada pels grups insurgents. Tot i així, el 2012 es va començar a extreure coure i petroli¹⁷⁶ amb una producció fins al moment de 150.000 barril, i s'esperava que la producció augmentés a 15.000-30.000 barrils per dia en els propers dos anys.¹⁷⁷ Ara per ara, la principal indústria del país encara es basava en les matèries primeres de l'agricultura i la ramaderia, la producció tèxtil (productes de llana i les pells de caracul), sabó, mobles, sabates, fertilitzants, catifes teixides a mà, carbó i pedres precioses.

Les importacions havien crescut (7,4 %), durant el 2011-2012, tres vegades més que les exportacions (2,3 %). Les principals importacions eren: alimentació, productes petrolers, te, sucre, tèxtils i pneumàtics. Les principals exportacions eren: fruits secs, cotó, llana sense processar, pells de caracul, cuir, catifes i ciment. S'havien introduït nous productes d'exportació com ara les llavors d'oli i la laca. El major mercat d'exportació de l'Afganistan era el Pakistan (48 %), seguit de l'Índia (19 %) i l'Iran (10 %).¹⁷⁸

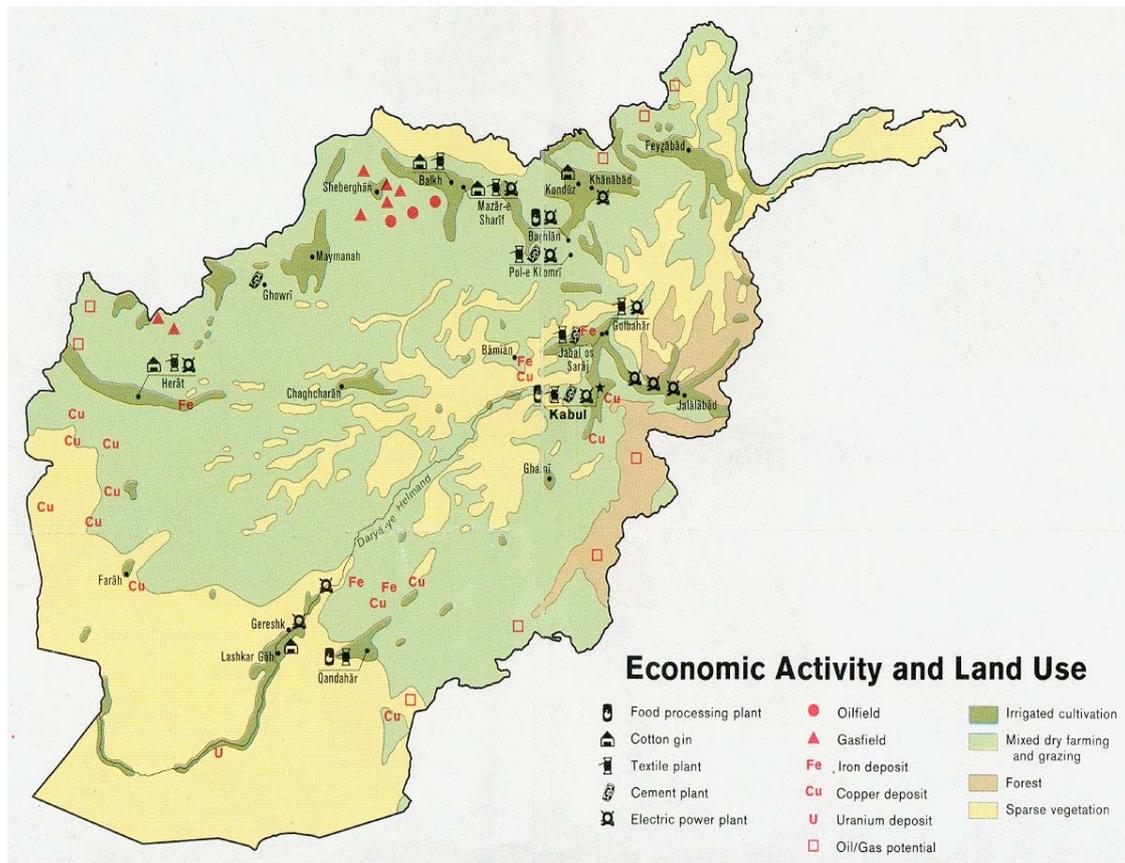
---

¹⁷⁶ La Xina Petroleum Corporation s'ha convertit en la primera companyia estrangera que té la concessió per extreure petroli a la conca de l'Amu Darya a l'Afganistan. També inverteix per extreure coure i gas. Aquesta empresa xinesa va fer una aliança amb el Grup Watan, empresa propietat de la família del president Hamid Karzai. *New York Times*, 5 juliol de 2012. Daltra banda, i relacionat amb l'explotació de la mina de coure que la MCC (Metallurgical Group Corporation Xinesa) està duent a terme a la província de Logar (on es va valorar un benefici de 100.000 milions de dòlars nord-americans), s'han trobat les restes d'una ciutat budista antiga. No obstant això, el Govern afganès de moment no ha fet res per aturar l'explotació de la zona, i si aquesta segueix, la ciutat antiga quedarà destruïda. *New York Times*, 23 d'abril de 2013.

¹⁷⁷ THE WORLD BANK, *Afghanistan Economic update: Poverty Reduction and Economic Management*, South Asia Region, , WB, octubre de 2012, p. 3.

¹⁷⁸ IBÍDEM, p. 5.

Figura 3. Mapa d'activitats econòmiques.

Font: http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/afghanistan_econ_1982.jpg

L'Afganistan era membre de l'Associació Sud-asiàtica per a la Cooperació Econòmica Regional (SAARC),¹⁷⁹ l'Organització Econòmica de Cooperació (ECO)¹⁸⁰ i l'Organització de Cooperació Islàmica (OCI),¹⁸¹ i tenia l'estatus d'observador en l'Organització de Cooperació de Xangai (OCS).¹⁸² L'Afganistan i el Pakistan van signar un nou acord de comerç i transport (APTTA), que permetia el trànsit de mercaderies entre els dos països. D'altra banda, l'Afganistan volia connectar l'Àsia del sud amb l'Àsia central i l'Orient Mitjà a través de la

¹⁷⁹ South Asia Association for Regional Cooperation (SAARC) és una organització sud-asiàtica que promou el progrés econòmic i social, el desenvolupament cultural de la regió sud asiàtica i l'amistat i cooperació amb altres països en desenvolupament. L'Afganistan es va incorporar a l'organització el 2007.

¹⁸⁰ La política de comerç exterior està constituïda per l'Organització de Cooperació Econòmica (ECO), fundada el 1992 i orientada a la creació d'una àrea islàmica de lliure comerç amb els països de l'Iran, el Pakistan, Turquia, l'Azerbaidjan, el Kazakhstan, el Kirguizistan, el Tadjikistan, el Turkmenistan i l'Uzbekistan.

¹⁸¹ Organització creada el 1969 sota el nom d'Organització de Cooperació Islàmica (OCI), reuneix 57 estats membres i té una delegació permanent a l'ONU. L'Organització de Cooperació Islàmica va canviar el nom i l'emblema el juny de 2011 i és l'única organització de caràcter internacional i religiosa.

¹⁸² L'Organització de Cooperació de Xangai (OCS) és intergovernamental i va ser fundada el juny de 2001 per la Xina, Rússia, el Kazakhstan, el Kirguizistan, el Tadjikistan i l'Uzbekistan. Enfocada a la cooperació en matèria de seguretat, economia i cultura, vol evitar conflictes que permetin la intervenció dels EUA i/o l'OTAN.

ruta de la seda, projecte que incloïa l'oleoducte Trans-Afganistan.¹⁸³ El creixement de l'economia es basava en el comerç, l'empresa privada i la inversió. Hi havia una certa inversió estrangera a través d'empreses privades com ara Coca-Cola i Pepsi-Cola, altres productes com ara l'aigua mineral o els sucres, així com empreses proveïdores de serveis de telecomunicacions,¹⁸⁴ logística i serveis de seguretat.

Les comunicacions, sobretot les carreteres, durant els anys de guerres van quedar totalment destruïdes. Algunes estaven en reconstrucció, com ara la carretera Ring Road, que circumval·la tot el país (només quedava per reconstruir el tros que travessava la província de Badghis). No obstant això, se seguïen construint noves carreteres per millorar les comunicacions entre les províncies i els districtes, finançades per la comunitat internacional a través dels fons bilaterals i multilaterals, en coordinació amb el Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD).¹⁸⁵ El desenvolupament d'algunes de les infraestructures estaven en mans d'empreses nord-americanes com ara la Black and Veatch i el grup Louis Berger,¹⁸⁶ que participaven en la reconstrucció de sistemes d'aigua, carreteres i línies elèctriques.¹⁸⁷ La corporació Breshna Sherkat era la que operava i administrava l'energia elèctrica i s'ocupava de la importació, transmissió i distribució d'electricitat a l'Afganistan.¹⁸⁸ L'octubre de 2007 es va inaugurar un pont sobre el riu Panj per enllaçar l'Afganistan amb el

---

¹⁸³ Oleoducte TAPI (des del Turkmenistan passant per l'Afganistan i el Pakistan fins a l'Índia). L'inici del projecte està pendent d'acords com ara els preus, les quantitats a subministrar..., tot i que sembla que el projecte es podria finançar a través del Banc Asiàtic de Desenvolupament (BAD).

¹⁸⁴ La companyia de mòbil Roshan i Wireless afganesa, amb fons de la Fundació Agha Khan. El canal de televisió Tolo TV, propietat dels mitjans de comunicació Moby Media. S'han construït torres de comunicació a les províncies de Bamiyan i Ghor amb fons nord-americsans (4 M\$), i en col·laboració amb el Grup de Consultoria Àsia. El Govern afganès va projectar per al 2012 connectar les principals ciutats amb cable de fibra òptica. COUNTRY OF ORIGIN INFORMATION, *Events in Afghanistan*, COI report, UK Border Agency, Octubre 2011, p. 15. <http://www.ecoi.net/file_upload/90_1319110975_afghanistan-v5-rc-2011-10-11-ukba-clean-version.pdf>. Segons informacions del *Pajhwok Afghan News* (3-12-2012) a través del Ministeri de Telecomunicacions i Tecnologies de la Informació, set províncies del centre i nord-est estarien unides per cable de fibra òptica en els propers dos anys (2013-2014). La companyia xinesa ZTE (Zhongxing Telecommunication Equipment Corporation) havia posat en marxa les obres de la fibra òptica durant el 2007, amb una extensió de 3.300 línies que anaven des de Kabul, passant per Parwan, Balkh, Faryab, Herat, fins a Kandahar. El projecte s'estava retardant a causa de la inseguretat en algunes zones, però a finals del 2012 s'havia completat en un 80 %. El Banc Mundial també el finançava. <<http://www.pajhwok.com/en/2012/12/03/fiber-optic-network-7-afghan-provinces-video>> [consulta: 14 agost 2013].

¹⁸⁵ Un exemple és la Ruta Lithium, a la província de Badghis, finançada per l'AECID.

¹⁸⁶ Empreses col·laboradores d'USAID, Banc Mundial, Banc Asiàtic de Desenvolupament, entre d'altres.

¹⁸⁷ <http://www.economywatch.com/world_economy/afghanistan/> i <www.worldbank.org> [consulta: 23 octubre 2012].

¹⁸⁸ Breshna Sherkat és una societat amb totes les accions de capital propietat del Govern de l'Afganistan (GoA). L'empresa es va crear el 4 de maig de 2008. <<http://www.goodafghannews.com/category/economy/>> [consulta: 30 octubre 2012].

Tadjikistan, finançat pels EUA amb 33 milions de dòlars nord-americans. L'Afganistan, disposava d'aeroport a les ciutats de Kabul, Kandahar, Herat, Mazar-e-Sharif i Ghazni. D'altra banda, la companyia nacional aèria Ariana es trobava amb greus problemes de solvència per corrupció després de 52 anys operativa. Altres línies privades operaven a l'Afganistan, com ara la Safi Air i la Kam Air.

El 2011 es va posar en funcionament el primer ferrocarril per fer el trajecte de Mazar-e-Sharif a Hairaton, frontera amb l'Uzbekistan, amb un cost de 165 milions de dòlars nord-americans finançat a través del Banc de Desenvolupament Asiàtic. Hi havia dues línies de ferrocarril més que es volien annexar des de la carretera que circumval·lava el país (Ring Road), una des de la província d'Herat fins a la frontera de l'Iran, i l'altra des de Kunduz fins a la frontera del Tadjikistan. Aquestes línies havien d'enllaçar amb al sistema ferroviari de l'Àsia central i permetre incrementar el trànsit de mercaderies a la regió. La construcció d'aquestes línies de ferrocarril estaven finançades pel Japó i la Xina.¹⁸⁹

Kabul, amb una població el 2012 que s'estimava en uns quatre milions d'habitants, havia estat sempre el centre de les dinàmiques polítiques, econòmiques, culturals i socials de l'Afganistan; el desenvolupament d'aquesta ciutat no tenia res a veure amb la resta del país. Va quedar destruïda a conseqüència de la guerra, però sobretot pel pas dels mujahidins els anys noranta, quan gran part de la infraestructura urbana, edificis governamentals, municipals, escoles i centres de salut van quedar en ruïnes o completament destruïts, així com les cases de moltes famílies, i la ciutat va quedar sense accés a l'aigua potable, sanejament, recollida de residus, electricitat, etc.¹⁹⁰ Durant aquest nou període, a través del sector privat, tot i que sense gaire ordre, la ciutat es va modernitzant amb nous edificis de gran alçària, oficines, centres comercials amb ascensors i escales mecàniques, hotels de cinc estrelles com ara el Serena¹⁹¹ i el Marriott, entre d'altres. El 2003 van enderrocar el barri de Sherpur, que havia estat ocupat il·legalment per ciutadans pobres i sense feina. Al seu lloc

---

¹⁸⁹ COUNTRY OF ORIGIN INFORMATION, *Events in Afghanistan*, COI report, UK Border Agency, Octubre 2011, p.15.

¹⁹⁰ El 1999 la població de Kabul s'estimava en dos milions d'habitants. A l'estiu, la falta d'aigua potable, sanejament i les altes temperatures ocasionava brots recurrents d'infecció per còlera.

¹⁹¹ Construït per la fundació Agha Khan.

s'hi van construir grans mansions anomenades *narcomansions* i *corruptomansions*.¹⁹² L'ambaixada espanyola es trobava (el 2012) ubicada en aquest barri de Sherpur.

Les diferències entre la zona rural i urbana seguien sent abismals, les taxes d'atur es mantenien molt elevades,¹⁹³ així com les diferències de salaris. A Kabul els salaris mensuals (en dòlars nord-americans i afganis), per exemple, d'un metge entre el segon i el cinquè any d'experiència era de 134 \$ a 172 \$ (de 7.000 a 9.000 afganis), a partir de quinze anys d'experiència de 286 \$ a 382 \$ (de 15.000 a 20.000 afganis); una llevadora i/o infermera amb les guàrdies era de 191 \$ a 229 \$ (de 10.000 a 12.000 afganis); un mestre sense experiència guanyava uns 135 \$ (7.000 afganis) i amb experiència de 191 \$ a 286 \$ (de 10.000 a 20.000 afganis); un càrrec baix guanyava uns 95 \$ (5.000 afganis) i un càrrec mitjà uns 134 \$ (7.000 afganis). La majoria disposava d'altres feines i/o d'algun petit negoci tipus botiga d'aliments (vegetals, fruites, etc), i a les tardes els metges treballaven en clíniques privades. Molts dels afganesos que treballaven en oenegés i organitzacions internacionals rebien els salaris en dòlars nord-americans i podien guanyar més de 1.000 \$ al mes, depenent del càrrec. Pel que fa als salaris dels diputats, es pagaven també en dòlars nord-americans i variaven entre els 5.000 \$ i els 20.000 \$ al mes, a part de gaudir de cotxes oficials i guardaespalles, entre altres beneficis. Llogar un apartament de tres habitacions a Kabul costava entre 200 \$ i 500 \$ al mes, i llogar una habitació, entre 100 \$ i 150 \$ al mes.¹⁹⁴

La corrupció

Les pràctiques de corrupció a l'Afganistan són estructurals i es poden trobar al llarg de tota la seva història. No obstant això, ara era practicada a tots els àmbits de la societat.

---

¹⁹² Els propietaris eren traficants de droga i mujahidins que seguien al poder. Marc W. HEROLD, *Afganistán como un espacio vacío, el perfecto espacio neocolonial del siglo XXI*, Ed. Foca, 2007, p. 93-94.

¹⁹³ En les estimacions que va presentar Indexmundi el 2008, l'atur era del 35 %. L'Organització Internacional per a les Migracions (OIM), el 13 de novembre de 2009, va indicar que la desocupació no es registrava de manera regular, però s'estimava en un 45 % en algunes regions, i una mitjana nacional de 30-35 %. Les taxes eren altes entre tots els grups d'edat i entre els joves de 16 i 25 anys l'atur era de 25 %. L'estacionalitat a les zones rurals era significativa i l'atur segons l'estació podia arribar al 40 %. COUNTRY OF ORIGIN INFORMATION, *Events in Afghanistan*, COI report, UK Border Agency, octubre 2011, p. 19.

¹⁹⁴ Diferents fonts: directes de metges i mestres; COUNTRY OF ORIGIN INFORMATION, *Events in Afghanistan*, COI report, UK Border Agency, Octubre 2011, p. 13; i, Marc W. HEROLD, *Afganistán como un espacio vacío, el perfecto espacio neocolonial del siglo XXI*, Ed. Foca, 2007, p. 113 -116.

Factors com ara l'economia de la droga i l'ajuda internacional havien ajudat a incrementar aquesta pràctica.

Cap dels mecanismes instaurats per fer-hi front no havien tingut èxit. El 2004, el president Karzai va crear la Comissió de Lluita Contra la Corrupció, però sense capacitat institucional ni suport polític. A través del Pacte per a l'Afganistan el 2006 i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), presentats en les conferències de donants, s'havien de desenvolupar estratègies anticorrupció centrades en els temes transversals.

El 2008, l'Informe Azimi, de la Comissió Institucional contra la Corrupció, que presidia el jutge del Tribunal Suprem, explicava així les causes de la corrupció:

The «normal» sources and forms of corruption are related to weak institutional capacity of public administration; weak legislative and regulatory framework as well as weak enforcement of the laws and regulations; poor and/or non-merit based qualifications of public officials; low salaries of public servants; dysfunctional justice sector and insufficient law enforcement; the discretionary power of public administration; and the lack of complaint mechanisms and systems for public scrutiny and illegal profits through opium trade and cross border smuggling. The Afghan specific sources of corruption relates to the very large opium economy which is widely considered to be the most important source of corruption in the country, the large informal economy, as well as the unprecedented large inflows of international assistance and the pressures to commit development aid quickly, carry associated vulnerabilities to corruption.¹⁹⁵

La corrupció estava contribuint a una ajuda externa ineficaç i que afectava tots els àmbits: social, econòmic, polític, institucions, desenvolupament i, per tant, el futur del país. La percepció de la població afganesa, tot i que condemnava aquesta pràctica, era reconèixer que, mentre hi hagués tantes desigualtats, la societat afganesa la seguiria practicant i patint.

---

¹⁹⁵ USAID, *Assessment of Corruption in Afghanistan*, USA, 2009, p. 15 <http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADO248.pdf>; i, UNDP, *Afghanistan National Development Strategy* 1387-1391 (ANDS), Kabul, Islamic Republic of Afghanistan, 2008-2013, p. 146 i 147. <http://www.undp.org.af/publicatons/KeyDocuments/ANDS_Full_Eng.pdf> [Consulta: 16 desembre 2012].

3.2. SANITAT

Els serveis de salut que el 2012 ofería el Govern afganès es trobaven encara lluny dels estàndards considerats acceptables per l'OMS. En moltes parts del país encara no hi havia cap cobertura sanitària. Segons estimacions nacionals, 5,4 milions de persones (un 15 % aproximat de la població) no tenien accés als serveis bàsics de salut, dels quals 4,4 milions eren dones. Segons l'OMS, hi havia un treballador de salut per cada 7.000 afganesos i una treballadora de salut per cada 23.000 afganeses. Faltaven treballadors de salut qualificats i molts eren de fora de les seves regions. Les distàncies i la situació d'inseguretat dificultava la disponibilitat i l'accés als serveis de salut, tant per la població com pel personal que hi treballava. El país disposava de 4.800 llevadores amb títol, xifra que, segons l'OMS, hauria de ser el doble per poder cobrir les necessitats de la població afganesa. A les zones rurals on l'accés era difícil, trobar una llevadora era una quimera, i moltes dones encara no es podien moure amb llibertat, no només per la falta de transport, sinó perquè encara necessitaven un *mahram* (escorta masculina). De moment, només un 1,4 % de les dones tenia accés a una intervenció de cesària i només el 29 % dels hospitals disposaven de banc de sang.¹⁹⁶ El Paquet Bàsic del Servei de Salut, que era un programa governamental responsable de donar assistència sanitària a nivell primari, no s'havia estès a tot el país. Sobre el paper es deia que cobria un 80 %, però a la pràctica només arribava a un 60 %. Eren les oenegés i el sector privat els que intentaven cobrir les mancances governamentals, no sense dificultat per la inseguretat d'algunes zones.¹⁹⁷

La preparació i les respostes a les emergències de salut depenien totalment de l'ajuda externa finançada per donants de l'ajuda humanitària, com ara l'Oficina d'Ajuda Humanitària de la Comissió Europea (ECHO), l'Oficina dels EUA d'Assistència als Desastres a l'Estranger (OFDA), l'Agència Canadenca per al Desenvolupament Internacional (CIDA) i el Fons Central per a Emergències (CERF), entre d'altres.

---

¹⁹⁶ WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Health Compendium Consolidated Appeal Process*, Department for Emergency Risk Management & Humanitarian Response (ERM), WHO, Afghanistan, 2012, p. 2-3.
<http://www.who.int/hac/donorinfo/cap_compendium_web_7mai2012.pdf?ua=1>

¹⁹⁷ HUMANITARIAN NEWS AND ANALYSIS (IRIN), «AFGHANISTAN: Disease outbreaks prompt action», Humanitarian news and analysis, a service of the UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, DUBAI, 1 de novembre, 2012. <<http://www.irinnews.org/report/96680/afghanistan-disease-outbreaks-prompt-action>> [Consulta: 20 novembre 2012].

Els indicadors de salut tampoc no eren acceptables, només un 40 % dels infants estaven completament vacunats i les malalties infeccioses seguien sent la principal causa de mortalitat (> 50 %). Gairebé el 95 % de la població no tenia accés a serveis de sanejament, com tampoc el 68 % a l'aigua potable.¹⁹⁸ A aquestes dades, calia afegir-hi les 620.000 persones desplaçades a causa del conflicte a finals de 2013, i els 2,4 milions d'afeganesos refugiats arreu del món.

3.3. EDUCACIÓ

Amb la guerra soviètica i la guerra civil, es van destruir moltes escoles, i el sistema educatiu de tot el país va quedar molt malmès. No obstant això, va ser amb els talibans que la infraestructura per a l'educació va quedar del tot destruïda.

Durant el període talibà, a la població femenina se li va prohibir rebre cap tipus d'educació que no fos aprendre de memòria l'Alcorà.¹⁹⁹ El juny de 1998 l'administració talibana va tancar les escoles, la formació professional i les universitats per a les dones. El cap del Departament per a la Promoció de la Virtut i la Prevenció del Vici (DPVPV) va acusar les escoles de difondre propaganda antitalibana. El tancament es va fer a través d'edictes i de les ràdios del país, que anunciaven la prohibició per a la població femenina d'anar a l'escola i a la universitat. Moltes dones van veure de sobte estroncats els seus estudis i la seva formació, només la població masculina va poder continuar.²⁰⁰ Tanmateix, molts professors van marxar del país i a les dones professores i mestres que es van quedar se'ls va prohibir exercir.²⁰¹ Qualsevol desafiament dels codis i edictes talibans suposava haver de suportar la humiliació i fuetades en públic per part dels membres del DPVPV.

---

¹⁹⁸ WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Health Compendium Consolidated Appeal Process*, 2012.

¹⁹⁹ Al centre del país, zona xiïta del Hazarajat (any 1999), es podien trobar algunes escoles per a nenes en llocs públics, però a la resta del país les escoles eren clandestines.

²⁰⁰ L'aspecte i la vestimenta per als universitaris va canviar, estaven obligats a portar un turbant negre de 2 metres al cap i vestir el *shalwar kamiz*.

²⁰¹ Les professores d'universitat, durant el primer any del règim talibà, passaven dues vegades per setmana per la universitat a signar, i així durant un any van seguir cobrant la nòmina, però sense treballar. La majoria van anar a treballar a organitzacions internacionals i oenegés.

Tot i així, es van crear escoles clandestines en cases i locals particulars. Aquestes escoles quedaven registrades com a llocs on només s'ensenyava l'Alcorà. Moltes dones van posar en risc les seves vides en les visites sobtades dels talibans, quan aquests s'hi presentaven sense cap tipus d'avís, ja fos per decisió pròpia o perquè havien rebut alguna denúncia de les activitats que s'impartien a la casa o local. Tot i que es possessin en marxa mecanismes socials per pal·liar la manca d'educació, com ara les escoles clandestines, aquestes també es van anar restringint. El retrocés del país va ser ràpid i els efectes de tants anys de guerres i d'ideologies radicals seguien passant factura.²⁰² Per molta de la població afganesa (tadjiks i altres ètnies del país), les imposicions dels talibans eren execrables i anaven contra l'islam, que demana l'educació per a tothom sense tenir en compte el sexe.

Va ser el març de 2002 que les escoles i les universitats van tornar a obrir les portes amb la voluntat que la situació s'anés normalitzant, tot i les dificultats, sobretot a les zones rurals. Moltes dones que havien vist estroncats anys abans els seus estudis universitaris i la seva formació en general van poder continuar. Segons la UNDP, el 2003, només un 28,7 % dels afganesos de més de 15 anys podia llegir i escriure, un 15 % eren dones.

Segons dades del Centre d'Estadístiques (CSO) a finals de 2011, a l'Afganistan hi havia 7,3 milions de nens i nenes que anaven a l'escola, el 62 % eren nens i el 38 % eren nenes, en un país de 33.609 milions d'habitants,²⁰³ on el 46 % del total de la població (15.460 milions) eren menors de 15 anys.

La Constitució afganesa de 2004 recomanava l'escola per a tots els nens i nenes fins als 16 anys, però no hi obligava.²⁰⁴ El percentatge de nenes que anava a l'escola era encara molt baix, també el dels nens, tot i que era el doble.

---

²⁰² Des de l'inici de la guerra soviètica fins a la caiguda del règim talibà van passar 22 anys. Per tant, molts dels joves que el 2012 tenien entre 30 i 35 anys eren analfabets i sense cap tipus de formació, tampoc agrícola ni ramadera, que era l'economia tradicional del país.

²⁰³ Dades del CSO, 2011.

²⁰⁴ L'article 44 de la Constitució afganesa estableix que l'Estat ha de crear i desenvolupar programes efectius per promoure l'educació femenina, millorar l'educació de la població nòmada i eliminar l'analfabetisme a tot el país.

Diferents factors explicaven perquè l'escolaritat seguia sent tant baixa: l'orografia del país que era molt complexa, l'Afganistan és un país molt muntanyós i els pobles es troben dispersos per les seves valls. No es podien obrir escoles arreu i el Ministeri d'Educació tenia dificultats per posar mestres allà on es necessitaven. D'altra banda, hi havia pocs mestres (tant masculins com femenins) i no estaven ben preparats. Molts només sabien llegir i escriure. Les famílies volien dones per impartir les classes a les seves filles. Si una nena havia de caminar més de quinze minuts sola per anar a l'escola, els pares no la deixaven anar per problemes de seguretat, ja que temien que la nena pogués ser raptada o violada. Tampoc no volien que el mestre fos un home, per por que la nena patís algun tipus de greuge.²⁰⁵

Pel que fa a les universitats, patien el mateix problema que les escoles. Hi havia falta de material i recursos, però també hi havia una manca de preparació per part dels docents i d'organització i d'orientació dels estudis: els faltava intercanvis entre les facultats d'altres països que els poguessin ajudar en l'orientació i modernització; els faltava dissenyar plans d'estudi nous, perquè encara utilitzaven els del període soviètic; tenien problemes de corrupció que afectaven tant la part econòmica com la dificultat d'accés a la universitat per aquells que tenien menys poder adquisitiu, tot i que la universitat, sobre el paper, era oberta i gratuïta per a tothom.²⁰⁶

3.4. GÈNERE I DRETS HUMANS

La població afganesa és una població molt tradicional amb una estructura patriarcal molt arrelada, on la dona està totalment sotmesa a l'home, tant de la família com de la comunitat. Moltes vegades, els valors de la religió musulmana es barregen o queden relegats per codis tribals, com per exemple l'ètnia paixtu amb el «paixtunwali».

---

²⁰⁵ Informacions del director provincial d'educació, Dr. Waseqi, i algunes mares i dones de Qala-e-Naw (Badghis), 17 d'abril de 2012.

²⁰⁶ El degà de llengües de la Universitat de Kabul, el professor M. Kabir Nezami, explicava que hi havia alumnes amb males notes i que no superaven els cursos, però que com que eren fills de persones influents, els professors rebien trucades i amenaces i es veien obligats a aprovar-los, 31 de març de 2012. L'home de la neteja d'una *guest house* explicava que la seva filla havia tret molt bones notes, però no li donaven l'accés a la Universitat amb l'excusa que faltaven places, 9 d'abril de 2012.

Si recordem la història de l'Afganistan (capítol 2), una de les legislacions més progressistes que va introduir millores en l'estatus de la dona es va produir per primera vegada amb el rei Amanullah (dècada dels anys vint), amb reformes com ara el dret a l'escolarització, la restricció de la poligàmia, la prohibició del dot, etc. No obstant això, els líders tribals i religiosos s'hi van oposar i Amanullah va acabar abdicant i marxant a Itàlia amb la seva dona Soraya, que havia creat la primera escola per a dones a Kabul. El va succeir el rei Zahir Shah, que va intentar de nou introduir reformes i una nova constitució el 1964 que garantia el mateix estatus tant per als homes com per a les dones, el dret a l'educació i sanitat per a tots, la llibertat d'expressió, etc. Però el resultat va ser molt limitat, ja que només va afavorir les dones de les zones urbanes. El 1978, el govern comunista del Partit Demòcrata Popular (PDPA) va prohibir les pràctiques tradicionals perquè les considerava medievals, com per exemple el matrimoni forçat, la dot, etc., i va introduir programes d'alfabetització i d'educació tant per als homes com per a les dones. De nou, els líders tribals i religiosos s'hi van oposar, sobretot a les zones més rurals, com ja havia succeït en els intents anteriors. Els líders tribals i religiosos no van acceptar mai els canvis, perquè els consideraven imposicions foranes que no formaven part de la seva cultura i religió.

Llicenciats de Medicina de la Universitat de Kabul, 1968

Font: Afghanistan, Land of Glorious Past and Bright Future by Mohammed Ali, 1969.

Durant els deu anys d'invasió soviètica (1979-1989), tant els soviètics com els mujahidins van cometre abusos i violacions contra els drets humans i el dret internacional humanitari. La guerra va tenir efectes terribles en la vida civil de l'Afganistan i s'estima que més d'un milió de persones van ser assassinades i més de set milions es van veure obligades a marxar de casa seva.²⁰⁷

Després de la invasió soviètica, quan els mujahidins van arribar al poder van rebutjar el règim comunista i tots els canvis i les reformes que s'havien dut a terme. Això va repercutir sobretot en la dona, que va retornar als rols tradicionals anteriors, van prohibir la llibertat d'expressió, d'associació i treballar fora de casa, perquè consideraven que aquestes activitats no tenien res a veure amb la seva religió, cultura i tradició. Al mateix temps, el país seguia en guerra, aquest cop civil (1992-1996), entre les diferents faccions mujahidins que abans havien lluitat juntes contra els soviètics, i que ara lluitaven entre elles per aconseguir el control del país. Durant aquest període, la dona va ser tractada com un botí de guerra: caure en mans dels grups mujahidins significava segrest, violació i ser venudes a la prostitució (pràctiques acceptades pels líders mujahidins per recompensar els soldats i intimidar la població). A la dona se la podia arrestar si treballava fora de casa, si anava al metge o treballava en oenegés. Moltes dones se suïcidaven abans de caure a les seves mans.²⁰⁸

No obstant això, l'estructura d'aquests grups era poc organitzada, a causa de la inestable aliança del govern interí després de la caiguda del govern comunista el 1992, i les restriccions a les dones no es van produir de manera sistemàtica. Contradictòriament, a Kabul, per exemple, tot i els pronunciaments per part de les autoritats per restringir els drets de les dones, aquestes van continuar exercint, encara que molt precàriament, un paper en la vida pública treballant en departaments del Govern i en els sectors de la salut i l'educació.²⁰⁹

---

²⁰⁷ HUMAN RIGHTS WATCH, *Blood-Stained Hands, Past Atrocities in Kabul and Afghanistan's Legacy of impunity*, USA, 2005, p. 12.

²⁰⁸ AMNISTIA INTERNACIONAL (AI), *Women in Afghanistan: Pawns in men's power struggles*, AI Index: ASA, November 11, 1999, p. 3.

²⁰⁹ IBÍDEM, p. 4.

Queda reflectida en les denúncies i els informes del Comitè Internacional de la Creu Roja (ICRC) i Human Rights Watch (HRW) la violació dels Convenis de Ginebra i el Dret Internacional Humanitari durant la guerra civil. Els diferents grups mujahidins van participar en crims de guerra i en atacs indiscriminats contra la població. Un exemple del que passava cada dia, l'explica Sharon Herbaugh, periodista de l'*Associated Press*, que va morir en un accident d'helicòpter el 1993. El divendres 5 de juny de 1992 va escriure:

Attacks continued, and more shops, schools and homes were destroyed in the ravaged capital. At least 20 more people were killed and 100 others injured. [...] Rival forces pounded each other with rockets and mortars, destroying entire blocks of shops and houses, and knocking down power lines. In downtown Kabul, rockets slammed into three empty schools, killing four passers-by and setting fires. Missiles also fell on a house in northern Kabul, killing a family of six, witnesses said. Unidentified gunmen raked a row of shops near the Kabul zoo, killing or injuring 10 people, witnesses said. [...] Residents in predominantly Shiite neighborhoods also accused Sunni rebels of looting shops and houses, killing prisoners, gouging out the eyes of wounded guerrillas and burning dead bodies.²¹⁰

El 9 d'agost de 1992, Hamid Karzai, llavors viceministre del Ministeri d'Afers Exteriors, va dir: «I don't know what's going to happen... We're just killing each other. It's senseless».²¹¹

L'arribada dels talibans (1996) va comportar un cert ordre a l'inici, ja que van desarmar els grups mujahidins i van reduir els abusos i les violacions. Tanmateix, la percepció de seguretat va durar poc i les violacions dels drets humans a les zones controlades pels talibans van continuar. La interpretació i l'aplicació de la seva llei islàmica es va traduir en la pèrdua dels drets i les llibertats fonamentals per a la població en general, així com en assassinats indiscriminats duts a terme en les àrees que controlaven. Per a les dones en particular, el règim talibà es va traduir en la restricció total de les llibertats com a éssers humans, els edictes prohibien la llibertat de moviment, d'expressió, d'associació, de treballar fora de casa, d'educació, amb l'excepció de l'àmbit de la salut, perquè només una dona estava autoritzada a fer una consulta mèdica a una altra dona. En l'àmbit públic, només es podien relacionar amb altres dones i només podien sortir de casa si anaven acompanyades per un

---

²¹⁰ HUMAN RIGHTS WATCH, *Afghanistan report*, 2005, p. 27.

²¹¹ *Los Angeles Times*, «Fighting in Afghanistan's Capital Kills 35», from Associated Press, 9 d'agost de 1992. <http://articles.latimes.com/1992-08-09/news/mn-6199_1_presidential-palace> [Consulta: 16 maig 2012].

home de la família, *mahram*. Van imposar un codi de vestimenta molt estricte que obligava la dona a cobrir-se de cap a peus amb una peça tradicional afganesa anomenada *chadri*, i els homes estaven obligats a deixar-se barba, cobrir-se el cap i vestir amb el *shalwar kameeze*, vestimenta també tradicional.²¹² Si no complien les regles, patien humiliacions i fuetades en públic pels guàrdies talibans del Departament per a la Promoció de la Virtut i la Prevenció del Vici (DPVPV). Les conseqüències més perjudicials dels edictes talibans es trobaven en l'àrea de la salut i l'educació, tot i que les dones professionals de la salut (metgesses i infermeres) tenien un permís especial per poder treballar, les imposicions van ser tant estrictes i severes que va impedir que l'accés i l'assistència sanitària a la dona fos suficient. Dues resolucions de les Nacions Unides (1193/1998, del 28 d'agost, i 1214/1998, del 8 de desembre) instaven els talibans a posar fi a la discriminació contra la dona. L'impacte de les restriccions, discriminacions i pràctiques talibanes es va veure a les grans ciutats, com ara Kabul, Herat i Mazar-e-Sharif, però les conseqüències van ser desastroses per al desenvolupament del país en general. Amb els talibans i després de tans anys de guerra l'Afganistan va retornar al període medieval.

Dones amb el *chadri*

La invasió nord-americana a l'Afganistan, l'octubre de 2001, a l'inici va ser molt ben rebuda per la població afganesa. Cansada de guerres i prohibicions, va veure els nord-americans com els seus alliberadors i la oportunitat de recuperar els drets i les llibertats. Tanmateix, aquesta alegria els va durar ben poc, en veure que el poder retornava als mujahidins que tants estralls havien causat en la població. Els EUA i la comunitat internacional substituïen

---

²¹² Vegeu el segon capítol (punt 2.5) sobre el règim talibà a la pàgina 68 i 69.

els talibans i feien retornar els mujahidins, i no només els recompensava incorporant-los en llocs clau del nou govern interí, sinó que els anomenava herois.²¹³ Per tant, el primer cop per a la població va ser no només veure com els responsables de la violència gaudien d'impunitat, sinó que eren recompensats amb posicions de poder. El desengany i la impotència de la població es va anar incrementant amb els anys, no només pel retorn dels talibans, la violència i la falta de seguretat, sinó per la manca de desenvolupament del país i dels drets humans. El 2007, el govern va aprovar una llei d'amnistia que impedia que els autors de violacions dels drets humans i crims de guerra fossin conduïts davant la justícia. Aquesta llei afectava tant els talibans com els mujahidins que el 2012 encara formaven part del Parlament.

Malauradament, després dels Acords de Bonn, l'any 2001, no es van buscar mecanismes per resoldre i reparar els costos socials, psicològics i humanitaris d'una població que havia viscut tants anys de guerres, violència i restriccions. En teoria es van suprimir les prohibicions d'associació, d'expressió... Les dones tornaven a tenir accés a l'educació, al treball i podien participar en la vida pública. Dues dones van ser nomenades ministres, la ministra d'Afers de la Dona, Hassan Banu Ghazanfar, i la ministra de Salut, la doctora Suraya Dalil. Es van legalitzar associacions de dones fins llavors en la clandestinitat. A Kabul moltes dones es van treure el *chadri* i sortien a l'escena pública sense *mahram*. Tanmateix, no es va fer extensiu ni a tot el país ni a totes les dones. Deu anys després, en moltes zones rurals, ni l'educació ni la sanitat estava garantida per a tothom, i moltes dones, sobretot quan visitaven una zona urbana o semiurbana, o anaven al mercat, seguien cobrint-se amb el *chadri* i anaven acompanyades per un *mahram*. Fins i tot a Kabul i segons per quines zones de la ciutat les dones es cobrien amb el *chadri* per motius de seguretat:

[...] Yo llevo burka por mi propia seguridad. La mayoría de las mujeres en Afganistán odian el burka, pero los talibanes las violaban y las mataban, y por eso llevan burka. En provincias retrasadas las mujeres van a las manifestaciones de protesta contra el Gobierno con burka.²¹⁴

En una entrevista a Kabul el 3 d'abril de 2012, l'exdiputada Azita Rafhat explicava:

---

²¹³ Vegeu la Conferència de Bonn, 2001.

²¹⁴ Andy ROBINSON, «Entrevista a Malalai Joya, diputada expulsada del Parlamento de Afganistán», *La Vanguardia*, juny 2007.

[...] En algunes àrees de Kabul moltes dones porten el *chadri* perquè no hi ha gaire seguretat, però en altres llocs, com ara a les províncies, és perquè no volen que se les reconegui, no volen que ningú sàpiga qui hi ha sota el *chadri*. [...] el *chadri* no és part de la nostre religió, però sí que és part de la nostra cultura, i les dones el poden portar com una moda, sobretot en àrees remotes és una realitat. [...] Et posaré un exemple: jo vinc de Badghis, una província molt tradicional, vaig fer tota la primera campanya electoral amb el *chadri*, durant tota la campanya només em deixava veure la cara per parlar, però després me'l tornava a posar. Després, quan vaig arribar al Parlament tothom em veia la cara cada dia, pels mitjans de comunicació i la TV. La segona vegada, quan vaig tornar a Badghis, vaig deixar el *chadri*, ja no me'l vaig tornar a posar, ni em vaig tornar a tancar la cara. Caminava pels carrers amb la cara descoberta i a poc a poc les dones ho estan fent també, i només porten el xador (mocador per tancar-se només el cap, ensenyan la cara). [...] A l'escola, a les oficines, als llocs oficials, ja no es porta el *chadri*, molta gent ho critica, però jo els dic que vosaltres m'heu elegit no pel *chadri*, sinó pel meu talent, perquè tinc respostes per les vostres preguntes [...] per això m'heu elegit, no perquè hagi de portar *chadri*. I amb això he tingut èxit, aquest és el camí. Tothom imita un model. Si intentes ser un bon model, la gent et seguirà. [...].

L'octubre de 2004, a la província de Bamiyan, una dona, Habiba Sarabi, va ser nomenada governadora, l'única de tot el país. En les eleccions parlamentàries de 2009, 69 de 249 escons (el 28 %) van ser per a les dones,²¹⁵ un 9 % més de la mitjana mundial.²¹⁶ No obstant això, Azita Rafhat, portaveu del partit Dret i Justícia i durant cinc anys, de 2005 al 2010, diputada al Parlament, deia que al Parlament afganès la dona no era eficient, perquè el Parlament no escoltava la veu de la dona: «[...] La dona té una posició d'inferioritat respecte dels homes en les institucions del Govern».²¹⁷ L'Afganistan, el març de 2003, va signar i ratificar la Convenció de les Nacions Unides per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW). Tot semblava, però, que quedava sobre el paper, ja que a finals del 2012 la llei EVAW per eliminar la violència contra la dona es mantenia com un decret presidencial enlloc de ser aprovada pel Parlament i adoptada pel sistema judicial.

---

²¹⁵ La Constitució garanteix la participació de la dona en l'Assemblea Nacional amb un 25 % de dones. El 2012, representaven el 28 % del total.

²¹⁶ A Espanya i en aquesta legislatura (2011-2015), la representació de la dona en el Congrés de Diputats era del 36 %, 126 dels 350 escons. Al Parlament de Catalunya, a partir de 26 de novembre de 2012, el 40 % dels diputats eren dones.

²¹⁷ Entrevista a Azita Rafhat (exdiputada) a Kabul el 3 d'abril de 2012.

[...] Després de 2001 i del període talibà, s'han assolit moltes coses per a la dona, com ara participar en la Loia Jirga, la Constitució,²¹⁸ eleccions parlamentàries, també vàrem començar a treballar en diferents parts de la societat, en l'àmbit de la política, del treball social, en les branques tradicionals, a poder parlar amb els mitjans de comunicació sense tapar-nos la cara, etc. Després de dos o tres anys, el procés va començar a empitjorar. [...] El primer problema és que no s'utilitza la llei, aquells que van votar la Constitució hi estan en contra i no la respecten. La corrupció és el segon problema i afecta la vida de les dones, el poder encara està en mans dels mujahidins i la seguretat a poc a poc va empitjorant. La pobresa és un altre gran problema, l'economia base de les famílies és molt precària. Tota aquesta pressió la pateix la dona en primera persona. [...] La comunitat internacional ens dóna suport, tenint en compte que l'Afganistan és un país molt tradicional i ells no hi poden treballar directament, no coneixen la situació, però sempre hem tingut un bon suport. Han arribat molts diners. La comunitat internacional (CI) ha posat molts diners per millorar la situació i els drets de la dona, però mai no s'ha controlat cap a on anaven aquests diners, mai, ni en el meu període de parlamentària ni tampoc després la CI no va demanar al Govern on anaven els diners. Si dónes diners per donar suport a la dona, per què no es demanen responsabilitats al Govern per saber on van aquests diners, en què s'inverteixen? I si la CI ja sap que el Govern els inverteix en assumptes militars, per què no diuen que ja hi ha un altre pressupost o finançament per als assumptes militars? Malauradament, la manca d'observació i supervisió dels nostres amics (CI) deixa que el Govern faci el què vol i, a causa de la corrupció i les pràctiques il·legals, no hi ha ningú que ho controli. [...] El president Karzai va prometre cuidar els drets de les dones. «Faré el millor per a la dona i els infants i per millorar la vida a l'Afganistan», va dir... Però, com què no hi ha cap supervisió ni cap control del que passa amb els diners, ells se'ls gasten en altres coses. Ara el temps s'ha acabat, tot aquests diners ja no tornaran a l'Afganistan, i si haguessin fet una supervisió estricta de la governabilitat, el procés hauria estat més transparent i moltes coses haurien canviat, tant per a la dona com per al desenvolupament del país, i això malauradament no ha passat. Només en algunes províncies i per a molt poques dones les coses han canviat, però no per a aquelles dones que realment ho necessiten.²¹⁹

Per a la promoció dels drets de la dona, es va crear el Ministeri d'Afers de la Dona (MOWA) que s'havia intentat eliminar en diferents ocasions.²²⁰ Una de les cinc àrees programàtiques, la Comissió Afganesa Independent dels Drets Humans, s'encarregava del foment dels drets

---

²¹⁸ L'article 22 de la Constitució afganesa estableix la prohibició de qualsevol discriminació i distinció entre els ciutadans de l'Afganistan. Els ciutadans, homes i dones, tenen els mateixos drets i deures davant la llei.

²¹⁹ Entrevista a Azita Rafhat (exdiputada) a Kabul el 3 d'abril de 2012.

²²⁰ A partir dels Fons d'Emergències es volia treballar per posar fi a la discriminació contra la dona, desenvolupar els seus recursos humans i promoure el seu lideratge per garantir-ne la participació en tots els aspectes de la vida. S'havia intentat eliminar aquest Ministeri en un parell d'ocasions per ineficàcia, la darrera vegada el setembre de 2007. El col·lectiu de dones afganeses en van demanar la reforma, però encara no hi ha hagut cap canvi. <www.mowa.gov.af/en> [Consulta: 6 maig 2012].

de la dona, i el Grup Assessor sobre Qüestions de Gènere actuava com a organisme de coordinació entre els donants i el Govern i treballava per incorporar la perspectiva de gènere dins del marc nacional.²²¹

Segons l'Escola de Cultura de Pau, en matèria de drets humans, la Constitució afganesa havia inclòs la igualtat de tots els afganesos davant la llei, la prohibició de la tortura i l'establiment d'una Comissió de Drets Humans, la protecció de les llibertats i la incorporació d'elements per millorar el sistema judicial amb criteris internacionals. Tanmateix, la promoció i defensa dels drets de les dones i els menors no estaven explícites i no quedaven clares, no establia cap moratòria per a la pena de mort, tot i que es reconeixia la vida, tampoc no tractava de manera específica la protecció i el reconeixement dels Drets Econòmics Socials i Culturals (DESC).²²²

Moltes de les reformes, com ara la nova legislació, no incidien en la vida quotidiana, l'àmbit domèstic²²³ i la vida pública²²⁴ de la dona. La policia,²²⁵ els tribunals i les jirgues locals (consells tribals) no escoltaven ni s'ocupaven de les denúncies de les dones, i difícilment es posava a disposició judicial qui violava els seus drets.²²⁶ El resultat era la desconfiança de la població en el seu Govern i els seus funcionaris.

Per tant, tot i aquests anys de suposades reformes, aquestes havien incidit ben poc a protegir la dona de les situacions de violència, també a la llar. La violació era una pràctica

---

²²¹ Deniz KANDIYOTI, *The Politics of Gender and Reconstruction in Afghanistan*, United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD), febrer de 2005.

²²² ESCOLA DE CULTURA DE PAU (ECP), Afganistan 2001.

<<http://escolapau.uab.es/conflictosypaz/ficha.php?paramidioma=0&idfichasubzona=38>> [Consulta: 12 gener 2012].

²²³ «El Comité Parlamentario Afgano para Asuntos de la Mujer ha apuntado este lunes que alrededor del 70 % de las mujeres que están en las cárceles del país han sido encarceladas por huir de sus casas, a pesar de que este hecho no está contemplado como un delito por la legislación de Afganistán», *Europa Press*, Madrid, 18 de setembre de 2012.

²²⁴ UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION IN AFGHANISTAN, *Silence is Violence, end the abuse of women in Afghanistan*, UNAMA, Kabul, Afghanistan, 8 de juliol de 2009, p. 10.

²²⁵ Una dona de Badghis explicava que la seva germana va ser assassinada pel seu germà per motius de dot a la mort del pare. Tot i que va fer la denúncia a la policia de Qala-e-Naw i a Herat, el germà havia pagat a la policia perquè callés i ningú no es va interessar pel cas. Aquest germà continua lliure i amb els diners de la família, que només va compartir amb l'altre germà. La germana assassinada era vídua i va deixar un fill de pocs anys.

²²⁶ La cap de la diplomàcia europea, Catherine Ashton: «[...] criticó un comentario del ministro de Justicia afgano que consideró que los hogares para la protección de las mujeres son lugares de inmoralidad y prostitución», *elEconomista.es*, dimecres 20 de juny de 2012.

utilitzada per resoldre disputes dins la llar o comunitat, i la violència sexual dins del matrimoni no era considerada delictes. Davant d'una violació, la dona podia ser declarada culpable d'adulteri i, tot i que la Comissió Independent dels Drets Humans a l'Afganistan prohibia el matrimoni a les nenes menors de 16 anys, la realitat era una altra, perquè la majoria no disposava de certificats per demostrar l'edat.²²⁷ A més, el 15 d'abril de 2010 el Govern afganès va aprovar una llei de família dirigida a la comunitat xiïta que, d'una banda, consentia la violació dins del matrimoni, i de l'altra, la dona que volgués estudiar o sortir al carrer necessitava el permís del marit. El president afganès, Hamid Karzai, va donar el vistiplau a la llei per guanyar-se la comunitat xiïta.

La violència de gènere a l'Afganistan encara era tolerada. El sistema judicial i les lleis no protegien la dona,²²⁸ i encara avui (2012) s'imposava la justícia informal, conseqüència del sistema tradicional patriarcal, sobretot a les zones rurals. Moltes dones encara no coneixien els seus drets i pensaven que la violència formava part de la seva vida i del seu destí.²²⁹

---

²²⁷ La legislació no recull el delictes de violació i a les víctimes se les jutja i condemna per adulteri segons el Codi penal de 1976.

<<http://www.womankind.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Country-section-Afghanistan3.pdf>> [Consulta: 28 maig 2012].

En les àrees rurals les dones vídues encara tenien problemes per treballar, ningú les volia i es veien obligades a vendre els fills o casar les filles molt joves per poder subsistir. La Sra. Fahima, directora de l'oenegé Afghan Women's New Foundation que treballaven amb dones vídues i nens orfes així ho explicava: «[...] Fa pocs dies varem acollir una dona que es va quedar vidua amb set fills i volia treballar de coïnera, però ningú la va voler perquè era vidua, tampoc la va acceptar la seva família, sense casa i sense diners per viure i mantenir els fills va vendre a la filla de 10 anys perquè es casés amb un home de 82 anys». Aquesta oenegé a part d'ajudar a alfabetitzar a les dones vídues i nens orfes, donen suport en la fabricació d'artesanía i altres materials (sandàlies, catifes, boses, sabó, etc.) que venen en els mercats. Entrevista a Kabul, el 10 d'abril de 2012. D'altra banda, a la província de Badghis, i altres parts del país, hi ha nenes i adolescents que «es cremen» com a rebuig a l'obligació de casar-se. Normalment estan obligades a casar-se amb homes que podrien ser els seus pares o avis.

²²⁸ UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION IN AFGHANISTAN, *Silence is Violence, end the abuse of women in Afghanistan*, UNAMA, Kabul, Afghanistan, 8 de juliol de 2009.

²²⁹ A la comunitat de Qarqitoo, a prop de Qala-e-Naw, província de Badghis, un grup de dones de totes les edats (des dels 16 anys de la Zarifa, filla del mul·là de la comunitat i l'única dona del grup que sabia llegir i escriure, perquè el pare n'hi havia ensenyat tot aprenent l'Alcorà, però no la deixava anar a l'escola a diferència del seu germà, fins als 60 anys de la Delaran, els 40 anys de la Rahila, els 47 anys de la Hanit, els 29 anys de la Rahita i els 26 anys de la Parisa) van explicar les seves impressions: dues eren membres de la *Xura* local i les seves activitats consistien a donar informació a les nenes i noies que s'escapaven de casa, i/o per prevenir que «s'autocremessin» quan la família les obligava a casar-se. Una oenegé local, Voice of Women, s'ocupava de donar refugi a les nenes i dones víctimes de la violència. Aquest grup de dones mostrava la seva satisfacció amb els canvis que s'estaven produint des de la marxa dels talibans. Explicaven que abans (amb els talibans) s'havien de quedar a casa com presoneres, no podien sortir a treballar i el marit no les deixava anar al mercat, tampoc no podien donar el seu nom. Ara, en canvi, anaven a treballar al camp i anaven al mercat de Qala-e-Naw. El *chadri* només el portaven quan anaven al mercat o visitaven alguna entitat estrangera o institució. Al poble no era necessari perquè tothom es coneixia i només havien de portar el xador. També explicaven que hi havia encara moltes coses que no havien canviat, però amb la ràdio i les oenegés estaven

Tanmateix, les dones seguien lluitant pels seus drets i feien sentir la seva veu, ja fos en les manifestacions, associacions, organitzacions,²³⁰ mitjans de comunicació, i moltes vegades arriscant la seva vida.²³¹

We are concerned today that dark-mindedness, illiteracy and lack of awareness may once again push the people of Afghanistan, our women, men and children, over the precipice and force us to relive the bitter experiences of the past.²³²

---

aprenent moltes coses, havien après que les persones tenien drets i la dona també, i que la violència a la llar no era quelcom normal...

²³⁰ Afghan Women's Network (AWN), creada el 1996 al Pakistan, inclou 65 associacions femenines i 3.000 dones a títol individual de l'Afganistan i el Pakistan, treballen per aconseguir la igualtat entre homes i dones. Afghanistan Women Skills Development Centre (AWSDC), creada el 1999, entre moltes activitats el 2003 van crear el primer refugi per a les dones víctimes de violència, maltractades i que escapen perquè són obligades a casar-se. El partit polític National Need, que reivindica els drets de les dones, dirigit per la diputada Fatima Nazari. El partit Dret i Justícia, creat el 2011, del qual l'exdiputada Azita Rafha és portaveu. Afghan Women's Educational Center (AWEC) es va establir el 1991 a Islamabad (el Pakistan) per donar suport a la població afganesa refugiada, van retornar a l'Afganistan el 2002 i treballen en l'àmbit de l'educació i amb dones i nens marginats. L'Associació Revolucionària de Dones a l'Afganistan (RAWA) és una organització política i social que treballa per la pau, la llibertat, la democràcia i els drets de les dones afganeses des del 1977. Encara treballa en la clandestinitat.

²³¹ El maig de 2007, Malalai Joya, exdiputada del Parlament afganès, va ser expulsada per declarar que el 70 % del Parlament estava format per senyors de la guerra, narcotraficants, corruptes i misògins. Des de llavors ha sofert cinc intents d'assassinat i viu en la clandestinitat, des d'on ha creat l'organització en pro de la dona OPAWC (Organisation of Promoting Afghan Women's Capabilities).

El juny de 2007, dues periodistes van ser assassinades en menys d'una setmana.

²³² Declaració conjunta de diferents organitzacions per les dones de l'Afganistan, drets humans, de la societat civil, xarxes i mitjans de comunicació, en el Dia Internacional de la Dona, Afganistan, Kabul, 8 març de 2012.

3.5. SISTEMA DE GOVERN²³³

Fins a finals del segle xx, els governants a l'Afganistan van ser sempre paixtu (amb dues breus excepcions de governants tadjiks) i amb l'islam com a font de legitimitat dels governs. Des de 1747 fins al 1880, el codi tribal paixtu estava per sobre de l'islam, i els religiosos no van intervenir mai políticament fins a finals del segle xx, però sí que la religió, ja des de 1840 (a causa de les ingerències externes i guerres), incidia en la política interna del país.

Ja hem vist en el segon capítol que la dècada dels anys vint va encetar l'inici d'un període de canvis i reformes (polítiques, socials i econòmiques) que, tot i que amb molts entrebancs, s'anirien produint fins a finals de 1979, quan va començar un període de guerres que va posar fi a les estructures d'estat de l'Afganistan i va convertir el país en un Estat fallit. Cap dels canvis que s'havien anat produint al llarg d'aquells anys no va ser acceptat pels líders tribals i religiosos, els quals sempre s'hi van oposar, fent prevaldre la religió i la tradició per davant de qualsevol progrés i modernització, que consideraven impositcions occidentals i de les potències estrangeres, i que no tenien res a veure amb les seves estructures, la seva religió i la seva cultura. Tanmateix, tampoc no acceptaven canvis provinents d'altres societats musulmanes.

Seguint el marc dels Acords de Bonn, el 2004 el país va celebrar una Loia Jirga, on es va aprovar la nova Constitució a partir de la Constitució de 1964 i les bases d'un Govern i un Parlament, així com un poder judicial independent per garantir els drets constitucionals dels seus ciutadans, adherint-se també al principi internacional dels drets humans. Aquell mateix any el país va celebrar les primeres eleccions presidencials i el 2005 va celebrar les eleccions

---

²³³ INDEPENDENT ELECTION COMMISSION (IEC)

<http://www.iec.org.af/public_html/Election%20Results%20Website/english/english.htm> [Consulta: 12 setembre 2012];

AFGHANISTAN ELECTION DATA <<http://afghanistanelectiondata.org/election/2009/report/presidential-results>>

[Consulta: 15 setembre 2012]; i, <<http://es.getamap.net/about/afghanistan/government.html>> [Consulta: 12 setembre 2012].

parlamentàries.²³⁴ Així, es va iniciar un nou sistema «democràtic» imitant el model neoliberal occidental, basat en la política liberal i l'economia de mercat.

Els partits polítics

El setembre de 2003, quan es va aprovar la llei de partits polítics, diversos grups d'exmujahidins i talibans, que continuaven mantenint la seva autoritat a les regions que abans controlaven, van sol·licitar registrar-se com a partit per així entrar a la política formal.²³⁵ En el període previ a les eleccions parlamentàries i del Consell Provincial de 2005 es van registrar oficialment 86 partits polítics, i es va arribar a 110 partits abans de 2009. No obstant això, en les primeres eleccions només un 14 % dels 2.835 candidats a diputats van declarar que estaven afiliats a algun partit. Alguns van guanyar per suport del seu grup ètnic i de la comunitat, però els que van obtenir representació a l'Assemblea Nacional van sortir de les set organitzacions mujahidines. El sistema de votació es va fer per vot individual i no transferible: una persona, un vot. El sistema va ser criticat perquè fomentava la candidatura individual, no hi havia límit en el nombre de candidats que podien presentar-se en una circumscripció i no requeria que els candidats fossin membres de partits polítics, fet que afavoria els candidats independents i no els membres dels partits. El setembre de 2009 es va aprovar una nova llei de partits polítics²³⁶ que canviava els requisits de l'enregistrament. La nova llei exigia presentar un mínim de deu mil signatures com a aval al partit. A finals de 2011, el nombre total de partits polítics s'havia reduït a 38, que eren els que van completar el procés, i 21 eren els que el 2012 tenien representació en el Parlament.

El president Hamid Karzai no pertanyia a cap partit polític, en part perquè els partits polítics encara no estaven gaire ben considerats. No obstant això, el grup polític que li donava més suport en el Parlament pertanyia a la facció separada i més moderada de Hezb-e-Islami, el

---

²³⁴ Des de l'abril de 1988 que no s'havien tornat a celebrar eleccions per a les dues cambres de l'Assemblea Nacional. El PDPA, en aquell moment, va guanyar 46 escons a la Cambra de Representants i controlava el Govern amb el suport del Front Nacional, que va obtenir 45 escons, i els partits d'esquerra, amb 24 escons. Van quedar vacants 50 escons dels 234 de la Cambra de Representants, esperant que la guerrilla mujahidina posés fi a la lluita armada i participés en el govern. INTER-PARLIAMENTARY UNION (IPU), <http://www.ipu.org/parline-e/reports/arc/AFGHANISTAN_1988_E.PDF> [Consulta: 28 agost 2012].

²³⁵ Alguns dels candidats s'havien format en el règim talibà i van demanar el suport del seu grup ètnic, d'altres eren partits polítics que s'havien convertit en organitzacions mujahidines a finals de la dècada dels anys setanta, primer per lluitar contra els soviètics i després per lluitar entre ells en la guerra civil.

²³⁶ LLEI DE PARTITS, <http://www.afghan-web.com/politics/parties_law.html> [Consulta: 30 setembre 2012].

seu líder polític era el ministre d'Economia, Abdul Hadi Arghandiwal. Aquest partit era l'únic del període mujahidí que va complir els requisits en les darreres eleccions.

Taula 5. Partits amb representació al Parlament.

Partit polític	Líder	Descripció	Registrats 2009
Jamiat-e Islami	Burhannadin Rabbani	Exfacció gihadista, de majoria tadjik	No
Wahdat-e Islami Mardum	Mohammad Mohaqqueq	Exfacció gihadista, de majoria hazara	Sí
Junbish	Sayed Noorullah	Exfacció militar, de majoria uzbek	Sí
Jamhori	Engineer Habib	Nou partit format el 2006, progovern	No
Wahdat-e Islami	Vice president Karim Khalili	Exfacció gihadista, de majoria hazara	Sí
Mahaz-e Milli	Pir Gailani	Exfacció gihadista, de majoria paixtu	Sí
Afghan Millat	Anwar ul Haq Ahadi	Socialdemòcrata - nacionalista, principalment paixtu	Sí
Dawat-e Islami	Abdul Rasul Sayyaf	Exfacció gihadista, principalment paixtu	Sí
Paiwand-e Milli	Sayed Mansoor Naderi	Ismàïlites, branca del xiisme	Sí
Harakat-e Islami	Sayed Hussein Anwari	Exfacció gihadista, de majoria hazara	No
Hezb-e Islami	Abdul Hadi Arghandiwal	Facció que es va separar de Gulbuddin Hekmatiar	Sí
Mutahed-e Milli	Noor ul Haq Oloomi	Ex-PDPA convertit en nou demòcrata	Sí
Adalat-e Islami	Qazi Mohammad Kabir Marzban	Format el 2001 i registrat com a partit el 2004	No
Nahzat Hambastagi-e Milli	Sayed Ishaq Gailani	Registrat abans de les eleccions de 2010	Sí
Wahdat-e Islami-e Millat	Qurban Ali Erfani	Facció xiïta de Hezb-i Wahdat, principalment hazara	No
Eqtedar Milli	Sayed Ali Kazemi	Facció xiïta	No
Niaz Milli	Fatima Nazari	Nou partit, es va formar el 2008 dirigit per Fatima Nazari, principalment hazara	No
Naween Herzb-e-Nuhzhat-e-Milli	Yunus Qanooni	Facció de Jamiat-e Islami	No
Musharakat-e Milli	Najibullah Kabuli	Líder antiiranià, va participar en la controvèrsia de l'Emroz TV que va ser prohibida el 2010	Sí
Jamhorikhwahan	Sibghatullah Sanjar	Del regim talibà. Dóna suport a Karzai en les eleccions de 2009	Sí

Font: Elaborat a partir de les dades del NDI.²³⁷

El sistema polític i constitucional, forma de govern

Basat en la separació de poders: l'executiu, el legislatiu i el judicial

- El poder executiu

²³⁷ National Democratic Institute for International Affairs (NDI), partits polítics a l'Afganistan després de les eleccions de 2009 i 2010, juny 2011.

Format pel president de la República Islàmica de l'Afganistan com a cap de l'Estat i cap del Govern, que des del 7 de desembre de 2004 era Hamid Karzai; un vicepresident, Mohammad Fahim Khan,²³⁸ que va gaudir d'aquest càrrec en el govern interí i de transició i més tard a partir de les eleccions el 19 de novembre de 2009, i el segon vicepresident, Abdul Karim Khalili,²³⁹ des del 7 de desembre de 2004.

L'Administració estava formada per 25 ministres, nomenats pel president i aprovats per l'Assemblea Nacional. A les eleccions, tant el president com els dos vicepresidents eren elegits per vot directe i per un mandat de cinc anys. Només es podien presentar per dos mandats. Si cap dels candidats a la presidència obtenia el 50 % o més dels vots, els candidats que havien obtingut més vots participaven en una segona volta.

Les properes eleccions presidencials a l'Afganistan s'haurien de celebrar l'abril de 2014.

A les eleccions presidencials de 2004, uns mesos abans, es van produir greus incidents contra el procés de pau i reconstrucció del país: el 2 de juny van matar a cinc treballadors de l'organització de metges sense Fronteres a la província de Badghis (fet que va provocar que l'organització marxés del país); el 10 de juny van matar a deu treballadors xinesos que treballaven en la construcció de carreteres; a Herat van cremar l'oficina de la UNAMA i destruir altres oficines de les Nacions Unides en una manifestació contra la destitució del governador, Ismail Khan (conegut senyor de la guerra).

El dia el 9 d'octubre els afganesos van anar a votar, no es van produir incidents, i la participació va ser del 70 %, el 40 % de dones.²⁴⁰ Es van presentar 18 candidats, 14 dels quals no van arribar al 6,6% dels vots. Hamid Karzai va ser elegit per majoria, amb el 55,4 % del total dels vots, seguit de Yonus Qanooni, del partit Herzb-e-Nuhzhat-e-Milli, amb 16,3 %

---

²³⁸ Tadjik i criminal de guerra que durant els anys noranta, intervé en la destrucció de Kabul. HUMAN RIGHTS WATCH, *Blood-Stained Hands, Past Atrocities in Kabul and Afghanistan's Legacy of Impunity*, 2005, p. 119-120.

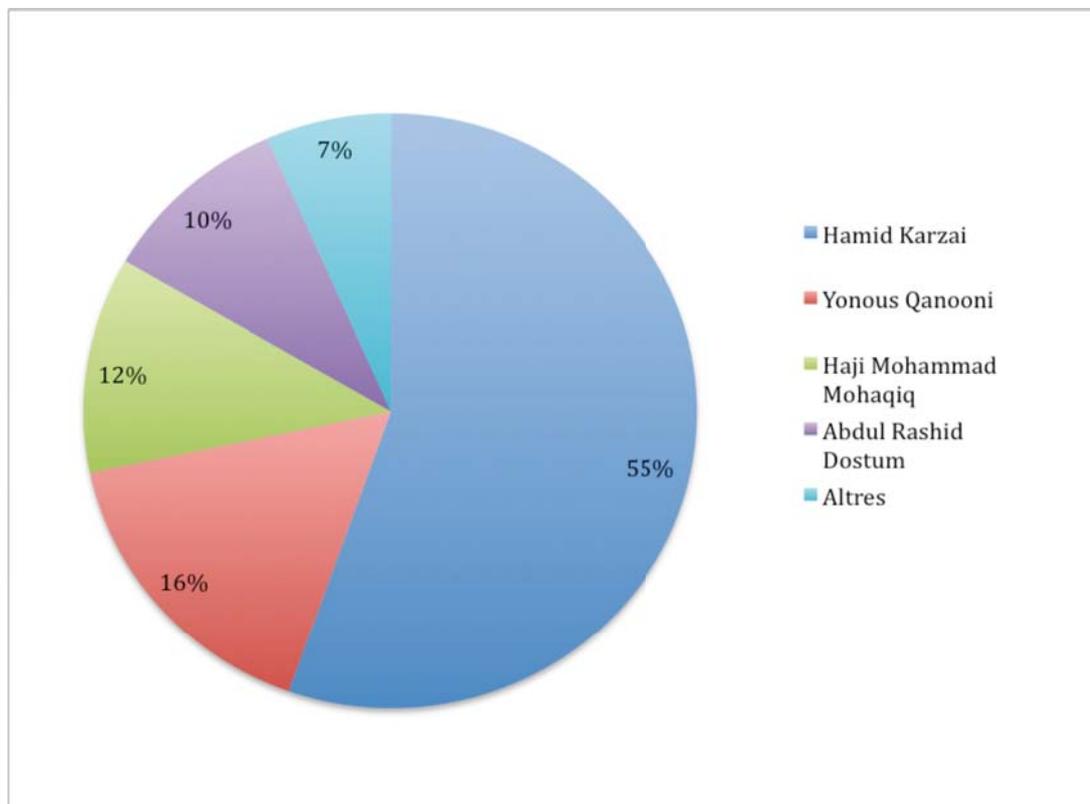
²³⁹ Hazara del partit polític Wahdat, també conegut pels crims de guerra, ocupa el lloc de vicepresident des de 2002. HUMAN RIGHTS WATCH, *Blood-Stained Hands, Past Atrocities in Kabul and Afghanistan's Legacy of Impunity*, 2005, p. 110.

²⁴⁰ INDEPENDENT ELECTION COMMISSION (IEC)

<http://www.iec.org.af/public_html/Election%20Results%20Website/english/english.htm> [Consulta: 28 setembre 2012].

dels vots; Haji Mohammad Mohaqqueq, amb un 11,7 %, i Abdul Rashid Dostum, amb el 10 % de vots. Del total de vots (8.128.949), se'n van invalidar 104.404.²⁴¹

Figura 4. Eleccions presidencials, 2004.

Font: Elaboració pròpia.

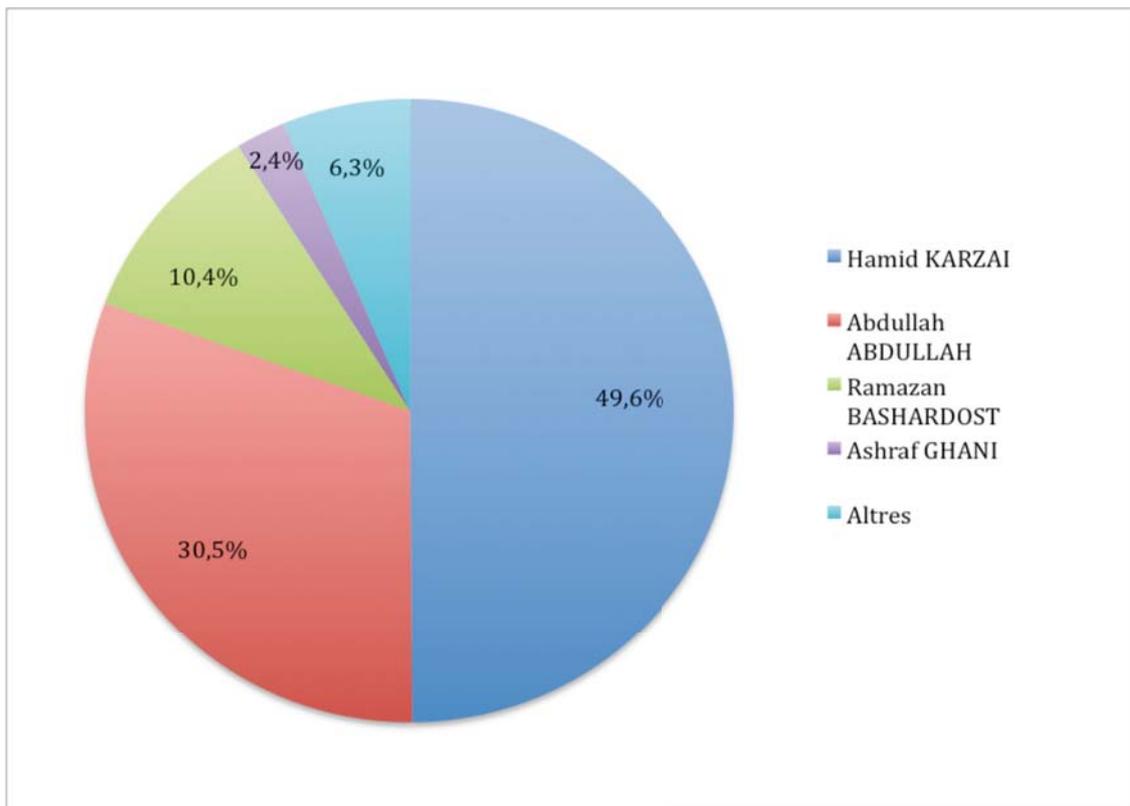
A les eleccions presidencials de 2009 es van presentar 32 candidats. En el recompte total dels vots, només 28 van obtenir el 6,34 % dels vots. Hamid Karzai va ser reelegit president a la primera volta, tot i que no arribava al 50 % dels vots. El seu contrincant, Abdullah Abdullah, que més vots va obtenir, el 30,59 % dels vots, no va voler participar en una segona volta al·legant frau.²⁴² La Comissió de Queixes Electoral va rebre moltes denúncies per frau i irregularitats com ara el robatori d'urnes, el mal ús dels recursos públics, i es va denunciar

²⁴¹ INDEPENDENT ELECTION COMMISSION (IEC), "Decision of the Joint Electoral Mangement (JEMB)", 3 de novembre de 2004. <http://www.iec.org.af/results_2004/leadingCandidate.html> [Consulta: 28 setembre 2012]

²⁴² El Dr. Abdullah va rebutjar presentar-se a una segona volta i va declarar que no es donaven les condicions perquè aquestes fossin lliures i netes. Va demanar la suspensió d'alguns càrrecs, com ara el del president de la Comissió Electoral Independent, d'alguns funcionaris electorals, de governadors, de caps de la policia i de tres membres del Gabinet. Aquestes demandes van ser rebutjades per Karzai i la Comissió Electoral, fet pel qual va renunciar a presentar-se a la segona volta.

que durant la jornada electoral es feia campanya amb amenaces de violència, influència i/o intimidació.²⁴³ La participació va ser més baixa que en les anteriors eleccions, probablement per les intimidacions i augment dels atacs i atemptats el dia d'anar a votar, que podria haver influït en el vot o en no votar. Es van detectar irregularitats, com el vot de menors d'edat, votants que utilitzaven múltiples targetes... Del total de vots (4.597.727), se'n van invalidar 225.363.²⁴⁴

Figura 5. Eleccions presidencials, 2009.

Font: Elaboració pròpia.

- El poder legislatiu

L'Assemblea Nacional era bicameral: una Cambra Baixa / Wolesi Jirga (Casa del Poble), que constava de 249 escons elegits per períodes de cinc anys, i una Cambra de

²⁴³ Comissió de Queixes Electorals a NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUT (NDI), *2009 Presidential and Provincial Council Elections in Afghanistan*, Kabul, Afghanistan, April 2010.

<https://www.ndi.org/files/Elections_in_Afghanistan_2009.pdf>

²⁴⁴ INDEPENDENT ELECTION COMMISSION (IEC), "Decision of the Joint Electoral Management (JEMB)", 21 d'octubre de 2009. <http://www.iec.org.af/results_2009/leadingCandidate.html> [Consulta: 30 setembre 2012].

Notables / Meshrano Jirga (Casa de la Gent Gran), que constava de 102 escons elegits per un terç dels consells provincials per un període de quatre anys, un terç dels consells de districte locals per un període de tres anys, i l'altre terç nomenats pel president i per un període de cinc anys. El poder legislatiu es constituïa per membres de l'Assemblea Nacional i presidents dels consells provincials i de districte.

En les eleccions de 2005, els partits polítics tenien poc ressò en el sistema de l'Afganistan, no presentaven programes i no tenien polítiques ben definides, tot quedava centrat pel grup ètnic i religiós. No hi havia resultats per partits i els candidats es presentaven a les eleccions com a candidats independents.

Hi va haver un total de 2.815 candidats (incloent-hi 347 dones) per a la Cambra de Diputats i 3.185 candidats (incloent-hi 279 dones) per als consells provincials. De les 34 províncies de l'Afganistan, tres (Nangahar, Uruzgan i Zabul) no van reunir prou candidates per assegurar el 25 % de representació femenina en les eleccions provincials. Els escons van romandre vacants fins a les eleccions de 2010. L'OSCE i la UE van enviar una missió d'observació. D'altra banda, la Comissió Electoral (ECC) es va queixar dels 208 candidats vinculats a grups armats i milícies il·legals que es presentaven a les eleccions. Aquestes eleccions van tenir un cost aproximat de 159 milions de dòlars nord-americans provinents de donants internacionals, i els EUA hi van contribuir amb aproximadament 44,9 milions de dòlars nord-americans.²⁴⁵

La participació va ser menor que en les presidencials, només el 57 % (6,8 milions de votants). La baixa participació es va atribuir al tipus de paperetes presentades, que identificaven els candidats pel nom i la fotografia, fet que dificultava el vot de la majoria de la població analfabeta. Els observadors temien un augment de la violència el dia de les votacions, ja que set candidats havien estat assassinats uns dies abans de les eleccions. Durant la votació van morir quinze persones, incloent-hi un soldat francès, i després de les eleccions van assassinar un altre candidat. El Parlament va quedar constituït per mujahidins i

---

²⁴⁵ Kenneth KATZMAN, *Afghanistan: Elections, Constitution, and Government*, CRS Report for Congress, 25 de maig de 2006.

col·laboradors del règim talibà, així com narcotraficants, a part dels escons reservats a les dones.

En les eleccions del setembre de 2010²⁴⁶ la insurgència va amenaçar i provocar incidents fins al dia de les eleccions, fets que van influir en la baixa participació d'algunes zones del país. Van continuar les irregularitats i el frau (van ser expulsats 118 candidats i a 22 províncies es van invalidar els vots de 334 meses electorals), però van millorar respecte de les presidencials de 2009. Després de la jornada electoral, els casos de mala praxi van ser investigats i els vots fraudulents van ser anul·lats per la Comissió Electoral Independent i la Comissió de Queixes Electorals.²⁴⁷ D'altra banda, l'organització Human Rights Watch va informar sobre els fets violents que van succeir durant la campanya electoral.²⁴⁸

En aquestes eleccions de 2010²⁴⁹ es van presentar 2.506 candidats per a les 34 províncies, entre els quals hi havia 396 dones, per ocupar 259 escons. Els resultats no van ser per partits, ja que el grup ètnic era el factor principal que influïa en les aliances polítiques. Un cop més, els senyors de la guerra van seguir dominant la formació del Parlament. La composició dels escons és va fer per grups ètnics:

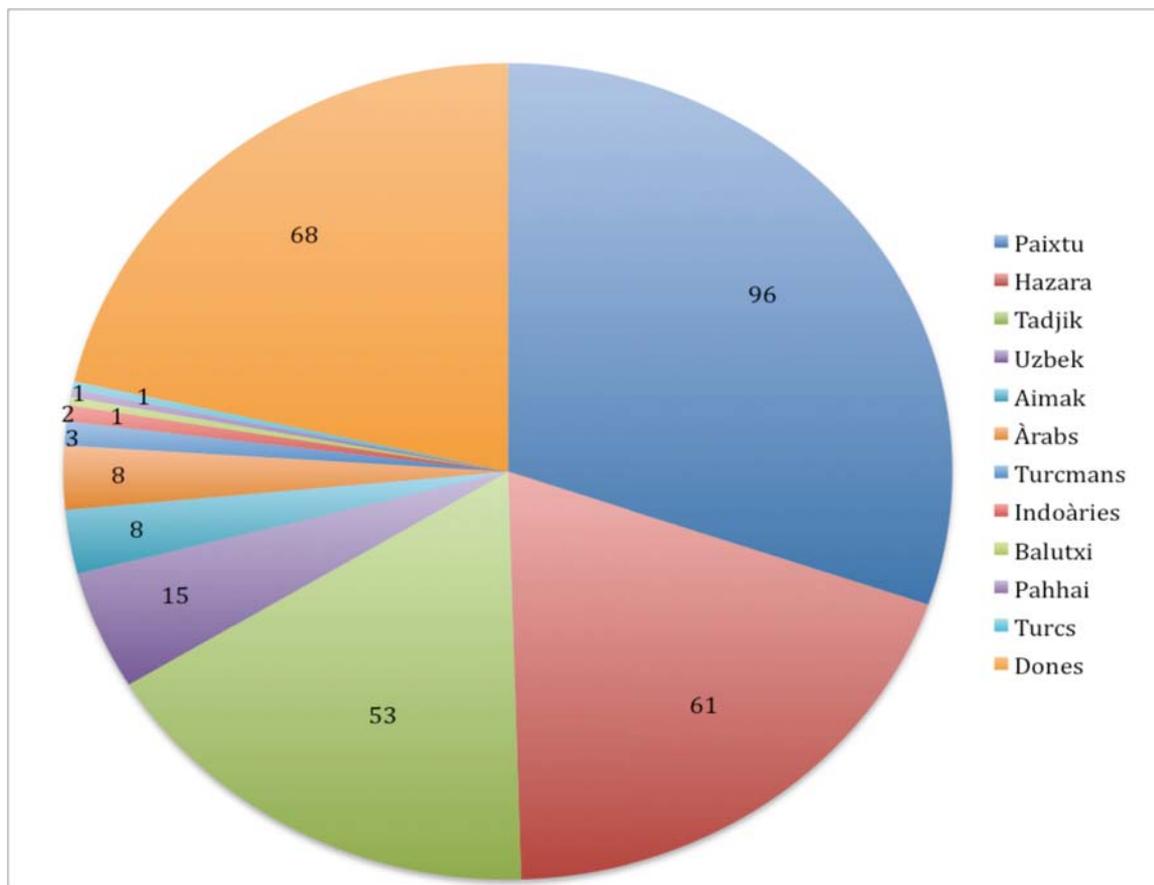
²⁴⁶ INDEPENDENT ELECTION COMMISSION (IEC) , <<http://www.iec.org.af/eng/content.php?id=4&cnid=46>> [Consulta: 25 - 30 setembre 2012].

²⁴⁷ En les eleccions de setembre del 2010, les principals queixes van ser dels candidats que consideraven que molts dels seus vots no havien estat comptabilitzats. D'altra banda, es va detectar que havien augmentat els resultats considerant la baixa participació, i es van invalidar moltes paperetes. Comissió de Queixes Electoral, Consell d'Eleccions Presidencials i Provincials, 2010.

²⁴⁸ Més de trenta persones van ser assassinades durant el període electoral. Els talibans es van adjudicar la mort de tres candidats durant la campanya: Sayedullah Saied, mort per una bomba mentre parlava en una mesquita; el candidat Najibullah Gulisanti (a Ghazni), segrestat i assassinat després de fracassar la demanda d'intercanvi de presos, i Haji Abdul Manan Noorzai, assassinat per un tret mentre es dirigia a una mesquita d'Herat. L'agost, cinc treballadors que donaven suport a la campanya de Fauwzia Gilani a Herat van ser segrestats i assassinats. Dones activistes de tot el país van informar els observadors electorals de les amenaces i intimidacions que havien rebut. HUMAN RIGHTS WATCH, *Afganistan, esdeveniments de 2010*, Informe mundial 2011, publicat el 24 de gener de 2011.

²⁴⁹ INDEPENDENT ELECTION COMMISSION (IEC), <<http://www.iec.org.af/eng/content.php?id=4&cnid=46>> [Consulta: 25- 30 setembre 2012].

Figura 6. Composició del Parlament per grups ètnics, 2010.

Font: Elaboració pròpia.

Escons: paixtu, 96; hazara, 61; tadjik, 53; uzbek, 15; aimak, 8; àrabs, 8; turcmans, 3; indoàries, 2; balutxi, 1; pahhai, 1; turcs, 1, i dones, 68.

- El poder judicial

El màxim òrgan era el Tribunal Suprem, integrat per nou magistrats. Els jutges eren nomenats pel president per un màxim de dos períodes de quatre anys no renovables. La Constitució de gener de 2004 deia que el Tribunal Suprem havia d'estar constituït per 12 jutges.

CAPÍTOL 4

IMPLICACIONS I CONSEQÜÈNCIES DEL CONFLICTE EN L'ÀMBIT EXTERN

4.1. IMPLICACIONS INTERNACIONALS

4.1.1. NACIONS UNIDES I LES RESOLUCIONS DEL CONSELL DE SEGURETAT

És en els anys noranta, acabada la guerra freda, amb la caiguda del mur de Berlín i la desaparició dels dos blocs, que sorgeix un nou context de guerres, les noves guerres o guerres asimètriques, on els estats van deixar de ser els monopolitzadors amb l'aparició d'una nova tipologia de conflictes intraestats i multilaterals, que convertien els civils en les noves víctimes.²⁵⁰

L'ONU, en les resolucions del Consell de Seguretat, va introduir en l'àmbit de les intervencions militars el concepte d'*ajuda humanitària*, que incorporava consideracions humanitàries en els seus mandats. Això va fer que s'alterés i es confongués el concepte de l'ajuda humanitària que fins llavors havia estat en mans dels actors humanitaris, sense vincles militars i sota el codi deontològic dels principis d'imparcialitat, independència i neutralitat.

Humanitarian assistance is aid to an affected population that seeks, as its primary purpose, to save lives and alleviate suffering of a crisis-affected population. Humanitarian assistance must be provided in accordance with the basic humanitarian principles of humanity, impartiality and neutrality.²⁵¹

La Resolució 46/182 de 1991 introduïa per primera vegada consideracions humanitàries en les intervencions militars. El 1994, en el Procés d'Oslo, es van crear les Directrius d'Oslo, on l'acció humanitària incorporava l'ús de mitjans militars, inicialment només en els desastres

---

²⁵⁰ Interessant anàlisi amb diferents interpretacions sobre les guerres: guerres noves i guerres velles. Münkler HERFRIED, *Viejas y nuevas guerras. Asimetría y privatización de la violencia*, Madrid, Siglo XXI, 2005.

²⁵¹ Definició trenta de l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de les Nacions Unides (UNOCHA).

naturals, i les va anomenar *emergències complexes*.²⁵² Aquestes directrius es van ampliar per adaptar-les als nous tipus de conflictes internacionals.²⁵³

Les Directrius d'Oslo de 1994 sobre els recursos militars i la defensa civil consideraven:

MCDA comprises relief personnel, equipment, supplies and services provided by foreign military and civil defence organizations for international humanitarian assistance. Furthermore, civil defence organization means any organization that, under the control of a Government, performs the functions enumerated in Article 61, paragraph (1), of Additional Protocol I to the Geneva Conventions of 1949.²⁵⁴

I sobre l'espai humanitari:

Un element fonamental per als organismes i les organitzacions humanitàries en l'etapa de desplegament és l'establiment i manteniment d'un entorn propici a les activitats humanitàries conegut com a *espai humanitari*. La percepció del respecte dels principis bàsics de neutralitat i imparcialitat de les operacions humanitàries representa la part crítica perquè es compleixi l'objectiu principal de garantir que el sofriment humà s'ha de pal·liar allà on es trobi. Conseqüentment, s'ha de mantenir una distinció clara entre el paper i la funció dels agents humanitaris i el dels agents militars, que serà el factor determinant per a la creació d'un entorn propici perquè les organitzacions humanitàries puguin complir la seva tasca, en condicions tant d'eficiència com de seguretat. L'accés humanitari sostingut a la població afectada es garanteix quan la recepció de

---

²⁵² S'exposaven les mesures que limitaven i orientaven la participació militar; aspectes essencials com ara els principis d'humanitat, imparcialitat i neutralitat; la utilització dels mitjans militars només com a últim recurs; el control del component humanitari, que havia de ser civil... Recomanava que els militars no participessin directament en les tasques d'assistència.

²⁵³ Dins d'aquest procés, el Comitè Permanent d'Interagències, que agrupa les principals agències humanitàries (IASC - establerta el 1992, va agafar el rol d'interagència de coordinació humanitària en la Resolució 48/57), va desenvolupar, com a complement a les Directrius MCDA en emergències complexes, el document sobre la «relació civil i militar en emergències complexes», en anglès «Civil-Military guidelines & reference for complex emergencies», on es recullen els instruments bàsics de l'assistència humanitària. L'objectiu és l'ajuda humanitària i militar professional per fer front a qüestions civils i militars que respectin les preocupacions humanitàries, l'estratègia operacional i els nivells tàctics d'acord amb el dret internacional, els principis i les normes.

²⁵⁴ Directrius sobre la utilització dels recursos militars i de la defensa civil en suport de les activitats humanitàries de les Nacions Unides en situació d'emergència complexa, març de 2003 - Revisió I, gener de 2006. INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE, IASC, Marzo de 2003, Revisión I, enero, 2006, p. 4. <http://www.cihc.org/members/resource_library_pdfs/7_External_Relations/7_5_Civil_Military_Issues/IASC_Ref_Paper_on_Civil_Military_Relations_in_Complex_EM_spn.pdf> ; també a: Nacions Unides (1994), Directrius per a l'ús de recursos militars i civils en situacions de catàstrofe (MCDA), projecte DPR 213/3 MCDA, Ginebra, maig 1994.

l'assistència humanitària no depèn de la lleialtat o el suport a les parts en el conflicte, sinó que es tracta d'un dret independent de l'acció militar i política.²⁵⁵

El 1997 es va crear l'Oficina per a la Coordinació dels Assumptes Humanitaris (OCHA).

Moltes de les operacions de pau amb mandat de l'ONU dels anys noranta que van incorporar dins de la intervenció militar l'assistència humanitària, o l'assistència en coordinació amb les organitzacions humanitàries, van acabar amb fracassos importants.²⁵⁶ A partir d'aquests resultats, Kofi Annan,aleshores secretari general de les Nacions Unides, va demanar una revisió de les activitats de l'ONU vinculades a la pau i seguretat internacional amb el resultat de l'*Informe Brahimi*, publicat l'agost de 2000.²⁵⁷

El resum executiu de l'Informe i sobre les operacions de pau de les Nacions Unides considerava:

[...] Hay muchas tareas que no deberían encomendarse a las fuerzas de mantenimiento de la paz de las Naciones Unidas y muchos lugares adonde no deberían ir. Pero cuando las Naciones Unidas envían sus fuerzas para defender la paz, deben estar preparadas para hacer frente a las fuerzas de la guerra y la violencia que aún persistan con la capacidad y la determinación necesarias para vencerlas.²⁵⁸

---

²⁵⁵ Directrius sobre la utilització dels recursos militars i de la defensa civil en suport a les activitats humanitàries de les Nacions Unides en situació d'emergència complexa, març de 2003 - Revisió I, gener de 2006. INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE, IASC, Marzo de 2003, Revisión I, enero, 2006, p. 3-4. <http://www.cihc.org/members/resource_library_pdfs/7_External_Relations/7_5_Civil_Military_Issues/IASC_Ref_Paper_on_Civil_Military_Relations_in_Complex_EM_spn.pdf>.

²⁵⁶ Exemple: UNAMIR a Ruanda (1994), UNPROFOR a Bòsnia i Hercegovina (1995).

²⁵⁷ Informe Brahimi, 2000. Sol·licitud de revisió: A/55/305-S/2000/809, 21 d'agost de 2000. Cartes dirigides al president de l'Assemblea General i al president del Consell de Seguretat del secretari general Sr. Kofi Annan: «El 7 de març de 2000 vaig convocar un Grup d'alt nivell perquè fes un examen a fons de les activitats de les Nacions Unides relatives a la pau i la seguretat i formulés un conjunt clar de recomanacions específiques, concretes i pràctiques, per ajudar les Nacions Unides a dur a terme aquestes activitats en el futur. Vaig demanar al Sr. Lakhdar Brahimi, exministre de Relacions Exteriors d'Algèria, que presidís el Grup, que estava integrat per personalitats de tot el món amb àmplia experiència en les esferes del manteniment de la pau, la consolidació de la pau, el desenvolupament i l'assistència humanitària: Sr. Brian Atwood, ambaixador Colin Granderson, Sra. Ann Hercus, Sr. Richard Monk, general retirat Klaus Naumann, Sra. Hisako Shimura, ambaixador Vladimir Shustov, General Philip Sibanda i Dr. Cornelio Sommaruga».

²⁵⁸ BRAHIMI REPORT, A/55/305-S/2000/809, 2000, p. 8.

L'informe incidia en la necessitat d'uns mandats realistes per a les operacions de manteniment de la pau, ja que no es podia defensar la neutralitat si no es respectaven les treves i continuava la violència:

El Grupo está de acuerdo en que el consentimiento de las partes locales, la imparcialidad y el uso de la fuerza sólo en legítima defensa deben ser los principios básicos del mantenimiento de la paz. Sin embargo, la experiencia demuestra que en el contexto de conflictos intraestatales/transnacionales, el consentimiento puede manipularse de muchas maneras. La imparcialidad de las operaciones de las Naciones Unidas debe significar, por lo tanto, adhesión a los principios de la Carta: cuando una parte en un acuerdo de paz viola sus condiciones en forma clara e indiscutible, de seguir tratando a todas las partes de la misma manera, las Naciones Unidas, en el mejor de los casos, caerán en la inoperancia y, en el peor, incurrirán en complicidad. Nada perjudicó más el prestigio y la credibilidad de las operaciones de mantenimiento de la paz de las Naciones Unidas en los años 90 que su renuncia a distinguir las víctimas de los agresores.²⁵⁹

L'informe proposava, d'una banda, una reestructuració del Departament d'Operacions de l'ONU, i de l'altra, que el Consell de Seguretat fos clar i realista formulant els mandats perquè les forces militars utilitzin la força quan ho requereixin les operacions:

[...] Significa que en los mandatos se deben especificar las facultades de una operación para usar la fuerza. Significa fuerzas más grandes, mejor equipadas y más caras, pero con un poder de disuasión convincente. En particular, las fuerzas de las Naciones Unidas empleadas en operaciones complejas deberán contar con la inteligencia sobre el terreno y otros recursos necesarios para montar una defensa eficaz contra una oposición violenta. [...] Además, se deberá suponer que el personal militar o policial de mantenimiento de la paz de las Naciones Unidas que sea testigo de actos de violencia contra civiles está autorizado a intervenir, con los medios a su disposición, en apoyo de los principios básicos de las Naciones Unidas. Sin embargo, las operaciones que tengan un mandato amplio y expreso de protección de los civiles deben tener también los recursos específicos que necesitan para desempeñar ese mandato.²⁶⁰

Entre les moltes recomanacions, l'Informe remarcava la necessitat que els mandats fossin clars, viables i amb estratègies adaptades a cada context, a part d'un desplegament ràpid de les operacions (30 dies un cop aprovada la Resolució del Consell de Seguretat i 90 dies en cas d'operacions complexes). Pel que fa a la part operacional, l'Informe Brahimi també

---

²⁵⁹ BRAHIMI REPORT, A/55/305-S/2000/809, 2000, p. 10.

²⁶⁰ IBÍDEM.

proposava un nou «enfocament integral» i suggeria que els instruments polítics, militars i humanitaris s'havien de trobar sota una mateixa direcció unificada perquè fossin més efectius a l'hora d'actuar sota les resolucions del Consell de Seguretat, sense tenir en compte que la doctrina militar (tot i les noves propostes i canvis)²⁶¹ i els principis humanitaris no poden anar agafats de la mà. Mentre l'acció humanitària actua on hi ha necessitat i és aquesta necessitat la que decideix on s'ha d'actuar i destinar els recursos, l'exèrcit sempre actua amb parcialitat i sota les directrius militars i polítiques dels seus estats o aliances, encara que actuï seguint el mandat de les resolucions del Consell de Seguretat, com veurem en el cas de l'Afganistan.

Un any després de la publicació de l'Informe Brahimi, van tenir lloc els atemptats de l'11 de setembre de 2001 a Nova York, Washington, D.C., Pensilvània,²⁶² que van desencadenar una nova guerra a l'Afganistan, la qual introduïa un nou concepte: *guerra preventiva* contra el terrorisme, creat pel llavors president dels EUA, George W. Bush.

Aquest treball ha revisat les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, des del 12 de setembre de 2001, primera Resolució després dels atemptats de l'11 de setembre, fins al 13 d'octubre de 2012,²⁶³ les dinàmiques i implicacions de les resolucions en la consolidació de la pau i reconstrucció a l'Afganistan.

Els governs dels EUA i el Regne Unit van engegar, el dia 7 d'octubre de 2001, una guerra «preventiva i contra el terror» a l'Afganistan, anomenada per l'Administració nord-americana *Operació Llibertat Duradora*, i pel Regne Unit, *Operació Herrick*,²⁶⁴ com a resposta pels atemptats de l'11 de setembre 2001. Aquesta guerra va quedar legitimada per l'ús del

---

²⁶¹ Per exemple, el nou Manual de Terreny actualitzat, *Field Manual 3-24 (2006)*, de l'Armada i els Marines dels EUA, subratlla la necessitat de protegir les poblacions civils, eliminar els líders insurgents, ajudar a establir un govern legítim i responsable de la nació amfitriona capaç d'oferir serveis humans essencials, així com les importants despeses tant econòmiques i de recursos com de temps que exigeix la doctrina de la contrainsurgència (COIN). DEPARTMENT OF THE ARMY, *Field Manual 3-24*, Washington, DC, USA, 2006. <<http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm3-24fd.pdf>> [Consulta: 14 març 2012].

²⁶² Dos avions segrestats es van estavellar a les Torres Bessones del World Trade Centre a Nova York on tots els passatgers i milers de persones que treballaven als edificis van morir. Les dues torres es van esfondrar destrossant els edificis propers. Un tercer avió segrestat es va estavellar al Pentàgon. Un quart avió, també segrestat, va explotar a ple vol en la zona rural de Pensilvània. A cap dels vols hi va haver supervivents.

²⁶³ Darrera resolució del Consell de Seguretat abans de tancar la data del treball a finals de 2012.

²⁶⁴ A partir d'ara, el treball només esmentarà l'Operació Llibertat Duradora, incloent-hi les dues.

capítol VII, article 51, de la Carta de les Nacions Unides, sobre el dret de legítima defensa i amb el suport de molts països, però sense cap resolució per part del Consell de Seguretat de les Nacions Unides que autoritzés explícitament la intervenció militar i l'ús de la força.

La Carta de les Nacions Unides es va redactar l'any 1945²⁶⁵ i, tot i que prohibeix l'ús de la força, en el capítol VII també deixa que se'n pugui regular l'ús a través del Consell de Seguretat. Des de la seva creació, la Carta de les Nacions Unides no ha estat mai modificada,²⁶⁶ però, no obstant això, ha viscut algunes reformes, les darreres els anys 2005 i 2006, quan es van establir dos nous òrgans: la Comissió de Consolidació de la Pau (CCP)²⁶⁷ i el Consell de Drets Humans, que, tal com s'expressava abans de la reforma, eren drets dels estats i no dels individus.²⁶⁸ De totes maneres, queden reformes pendents que haurien de cobrir els canvis de la societat actual, però sobretot queda pendent la reforma del Consell de Seguretat, ja que és necessari un Consell de Seguretat més representatiu, tant en la seva

---

²⁶⁵ L'abril de 1945, delegats de 50 nacions van redactar la Carta de les Nacions Unides a San Francisco. El 24 d'octubre, la Carta va ser ratificada, entre d'altres, pels cinc membres del creat Consell de Seguretat. Amb la Carta va néixer l'Organització de les Nacions Unides (ONU). Tanmateix, aquesta institució va néixer feble. Un dels promotors de la Carta, mentre aquesta s'estava redactant, va llançar dues bombes atòmiques, una a Hiroshima i l'altra a Nagasaki, amb les consegüents morts i seqüeles per a la població durant molts anys.

²⁶⁶ La Carta preveu uns mecanismes formals de reforma (art. 108) i de revisió (art. 109). No totes les veus creuen necessari modificar la Carta, ja que aquesta permet introduir reformes. Segons el catedràtic de Dret Internacional Públic (UB), Xavier Pons: «L'ONU ha sabut adaptar-se, dinàmicament, en el pla de les grans prioritats i les seves actuacions a una societat internacional en constant evolució. La mateixa estructura administrativa i intergovernamental de l'organització s'ha anat modificant per resultar més eficient i funcional. Així, sense reformar la Carta, han estat in comptables les reorganitzacions fetes a la Secretaria sobre la base dels mateixos poders del secretari general, o les reorganitzacions que s'han fet de l'estructura orgànica per la via de la creació —en virtut de l'habilitació de l'article 7 de la Carta— dels òrgans subsidiaris que s'han considerat necessaris. Totes aquestes adaptacions no han necessitat cap modificació de la Carta, ja que té suficient virtualitat per permetre que l'organització s'adapti a les circumstàncies i s'adeqüi a noves realitats i nous problemes. Es pot afirmar, per tant, que es poden introduir reformes d'alt nivell en l'organització sense necessitat de modificar la Carta, però respectant, en tot cas i de manera realista, el pacte polític que està en la base i l'origen de l'organització. [...] L'organització s'ha vist marginada en les qüestions més importants de caràcter econòmic, s'ha vist sotmesa a l'aplicació de polítiques de doble tracte que li han restat credibilitat i s'ha vist ostentament ignorada en greus i importants conflictes de caràcter internacional en relació amb la pau i la seguretat internacionals». Xavier PONS RAFOLS, «Les Nacions Unides: balanç i perspectives (Propòsits, principis i virtualitat d'adaptació) Nacions Unides, un model en qüestió», a *dcidob* 108, primavera 2009, p. 4-8.

²⁶⁷ Creat el desembre de 2005, el seu paper és essencialment d'acompanyant/catalitzador de la cooperació internacional adreçada a la consolidació de la pau en l'estat seleccionat. Identifica amb el govern les necessitats crítiques que aquest ha de fer front per evitar un nou conflicte i estableix en forma de conveni els compromisos que corresponen als diferents actors implicats. El model està aconseguint èxits (Sierra Leone, Burundi, Libèria, etc.). Jaume SAURA ESTAPÀ, «El debat sobre la reforma institucional de les Nacions Unides. Nacions Unides un model en qüestió», a *dcidob* 108, primavera 2009, p. 13.

²⁶⁸ Creat el març de 2006, substitueix la Comissió de Drets Humans creada el 1946. Tot i que no té caràcter d'esmena formal en la Carta, es pot considerar un canvi estructural en l'organització. Jaume SAURA ESTAPÀ, «El debat sobre la reforma institucional de les Nacions Unides. Nacions Unides un model en qüestió», a *dcidob* 108, primavera 2009, p. 14.

composició com en la necessitat de reestructurar el dret de vet dels cinc membres permanents (Rússia, els EUA, el Regne Unit, França i la Xina).²⁶⁹

Molts juristes van considerar la intervenció militar a l'Afganistan fora de la legalitat, ja que no hi havia cap resolució del Consell de Seguretat que autoritzés explícitament la intervenció de l'Operació Llibertat Duradora el dia 7 d'octubre de 2001.

Abans de la intervenció militar del 7 d'octubre, la Resolució 1368 (2001), del dia després dels atemptats, on el Consell de Seguretat reconeixia «el dret immanent de legítima defensa, individual o col·lectiu» de la Carta de les Nacions Unides,²⁷⁰ condemnava els atemptats de l'11 de setembre; instava els estats perquè col·laboressin per sotmetre els autors a la justícia; exhortava la comunitat internacional a prevenir i reprimir actes de terrorisme cooperant, i a complir els convenis internacionals contra el terrorisme autoritzats en la Resolució 1269²⁷¹ del 19 d'octubre de 1999, i expressava que estava disposat a prendre les mesures necessàries per respondre als atacs terroristes de l'11 de setembre i combatre'ls en virtut de la Carta de les Nacions Unides.²⁷² Tanmateix, en cap moment la Resolució autoritzava l'ús de la força o l'Operació Llibertat Duradora.²⁷³

Tampoc no s'autoritzava l'ús de la força en la Resolució 1373 (2001), del 28 de setembre, on es ratificava l'anterior Resolució 1368 (2001) perquè s'adoptessin mesures contra el terrorisme, i es demanava als estats membres de l'ONU que deixessin de proporcionar finançament i refugi, i que impedissin que els terroristes circulessin per les seves fronteres.²⁷⁴

---

²⁶⁹ L'ideal seria abolir el dret a vet; tanmateix, i sabent que és quelcom impossible, s'hauria de buscar la manera de poder redefinir aquest poder.

²⁷⁰ Article 51 del capítol VII de la Carta de les Nacions Unides.

²⁷¹ Aquesta Resolució demanava l'adopció de mesures destinades a eliminar el terrorisme internacional, prevenir i combatre l'amenaça que les activitats terroristes representen per a la pau i la seguretat internacional a través de diferents dinàmiques: la participació en convencions internacionals, la cooperació internacional, no donar refugi ni finançament al terrorisme, etc., però no exhortava a fer ús de la força.

²⁷² Resolució 1368/2001.

²⁷³ Tot i que no l'autoritza, en resolucions posteriors el Consell de Seguretat inclou l'Operació Llibertat Duradora en les seves esmenes.

²⁷⁴ Els EUA van congelar els actius de 27 grups terroristes i van demanar a la resta d'estats membres de l'ONU que fessin el mateix si no volien posar en perill les seves relacions amb Washington. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 83.

La Resolució 1378 (2001), del 14 de novembre, ja iniciada la intervenció militar, expressava el suport als esforços per establir una nova administració de transició, que més endavant va concloure amb la formació d'un nou govern a l'Afganistan. La Resolució donava suport als esforços internacionals per eradicar el terrorisme, no feia cap referència explícita a l'ús de la força, però tampoc no censurava la intervenció.

Apoyando los esfuerzos internacionales encaminados a erradicar el terrorismo, de manera acorde con la Carta de las Naciones Unidas, y reafirmando también sus resoluciones 1368 (2001), de 12 de septiembre de 2001, y 1373 (2001), de 28 de septiembre de 2001.²⁷⁵

La Resolució 1383 (2001) del 6 de desembre de 2001 ratificava els Acords de Bonn que s'havien signat el dia anterior.

La Resolució 1386 (2001) del 20 de desembre no només donava suport als fets que es van anar succeint des del 12 de setembre, primera Resolució després de l'11-S, sinó que autoritzava la creació d'unes forces militars internacionals (ISAF) tal com es demanava en els Acords de Bonn, primer per sis mesos, però en successives resolucions el mandat s'aniria renovant i prorrogant anualment:

Acogiendo complacido la evolución de los hechos en el Afganistán, que permitirá a todos los afganos gozar de los derechos inalienables y de la libertad sin opresión ni terror,

Actuando a estos efectos de conformidad con el Capítulo VII de la Carta de las Naciones Unidas,

1. Autoriza, como se prevé en el anexo 1 del Acuerdo de Bonn, el establecimiento durante 6 meses de una Fuerza Internacional de Asistencia para la Seguridad que apoye a la Autoridad Provisional afgana en el mantenimiento de la seguridad en Kabul y las zonas circundantes, para que la Autoridad Provisional afgana y el personal de las Naciones Unidas puedan realizar sus actividades en un entorno seguro.²⁷⁶

---

²⁷⁵ Resolució 1378/2001.

²⁷⁶ Resolució 1386/2001.

Tanmateix, i abans de l'autorització del Consell de Seguretat d'unes forces militars internacionals, l'Operació Llibertat Duradora s'havia legitimat per intervenir a l'Afganistan al·legant l'article 51 del capítol VII de la Carta de les Nacions Unides on recull el dret de legítima defensa:

Ninguna disposición de esta Carta menoscabará el derecho inmanente de legítima defensa, individual o colectiva, en caso de ataque armado contra un Miembro de las Naciones Unidas, hasta tanto que el Consejo de Seguridad haya tomado las medidas necesarias para mantener la paz y la seguridad internacional. Las medidas tomadas por los Miembros en ejercicio del derecho de legítima defensa serán comunicadas inmediatamente al Consejo de Seguridad, y no afectarán en manera alguna la autoridad y responsabilidad del Consejo conforme a la presente Carta para ejercer en cualquier momento la acción que estime necesaria con el fin de mantener o restablecer la paz y la seguridad internacionales.²⁷⁷

A més a més, els governs dels EUA i del Regne Unit van dirigir una carta al president del Consell de Seguretat, el dia 7 d'octubre de 2001, on expressaven que volien dur a terme una guerra preventiva per impedir nous atacs, emparant-se en l'article 51 i al dret de legítima defensa.

La carta enviada pel representant permanent dels EUA considerava:

En respuesta a estos ataques, y de conformidad con el derecho inmanente de legítima defensa individual y colectiva, las fuerzas de los Estados Unidos han iniciado acciones que tienen por objeto impedir nuevos ataques contra los Estados Unidos, y disuadir de ellos.²⁷⁸

La carta, enviada per l'encarregat interí de la Missió Permanent del Regne Unit, també s'agafava a l'article 51 i al dret de legítima defensa, i considerava:

Estas fuerzas se están empleando ahora en ejercicio del derecho inmanente de legítima defensa individual y colectiva reconocido en el artículo 51 de la Carta de las Naciones Unidas, como consecuencia del atentado terrorista del 11 de setiembre, para impedir que continúe la amenaza de ataques procedentes de la misma fuente.²⁷⁹

---

²⁷⁷ Article 51, capítol VII de la Carta de les Nacions Unides.

²⁷⁸ Document de les Nacions Unides S/2001/946.

²⁷⁹ Document de les Nacions Unides S/2001/947.

Tot i que per alguns governs i juristes²⁸⁰ la intervenció militar s'emparava en les resolucions del Consell de Seguretat (1368/2001 i 1373/2001), en cap de les dues, encara que els preàmbuls recollien el dret de legítima defensa, el mandat autoritzava la intervenció militar de l'Operació Llibertat Duradora i, en conseqüència, l'ús de la força. En canvi, amb les cartes presentades tant pels EUA com pel Regne Unit, es va complir el procediment d'informar el Consell de Seguretat com requereix l'article 51. Per tant, si la responsabilitat per tractar els assumptes de pau i seguretat internacional, com el mateix article diu, només li correspon al Consell de Seguretat, era aquest qui s'havia de manifestar de manera explícita i sense ambigüitats. Tanmateix, si abans de la intervenció militar no hi havia cap resolució que autoritzés l'ús de la força, tampoc després de la intervenció no hi va haver cap resolució que la desautoritzés o censurés. Per tant, la intervenció militar quedava implícitament avalada i acceptada pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

Així doncs, la necessitat d'unes resolucions menys ambigües, més clares i resolutives, i la necessitat de fer front al poder del dret a vet del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, són algunes mostres de la falta de representativitat d'aquesta institució. S'ha de buscar la manera de fer front als *lobbys* i poders econòmics (segurament impossible si no hi ha un canvi en el sistema de relacions i del dret internacional actuals) que permeti engegar reformes per redefinir el Consell de Seguretat i aportar claredat i autoritat a les resolucions i al seu compliment, perquè realment l'ONU pugui vetllar per la vida i els drets de les persones i poblacions víctimes de les guerres i les seves conseqüències.

Les resolucions del Consell de Seguretat estaven directament vinculades a les conferències de donants amb l'objectiu de donar-los legitimitat:

---

²⁸⁰ Hi havia discrepància entre els estats i els juristes sobre el dret de legítima defensa. Vegeu l'article de Carlos ESPÓSITO, "Anticipación, Prevención y Protección: El uso de la fuerza en las propuestas de reforma del Secretario General de las Naciones Unidas" a FRIDE (Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior), Madrid, maig 2005, p. 1-4.

Taula 6. Resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides (setembre 2001 - octubre 2012).

RESOLUCIONS DEL CONSELL DE SEGURETAT DE LES NACIONS UNIDES DES DEL SETEMBRE DE 2001 FINS A L'OCTUBRE DE 2012		
1368	12/09/2001	- Condemna els atemptats de l'11 de setembre - Reconeix «el dret immanent de legítima defensa, individual i col·lectiva». - Demana prevenir i reprimir actes terroristes segons la Resolució 1269 del 19 d'octubre de 1999.
1373	28/09/2001	- Adopta mesures contra el finançament dels atacs de terrorisme - Corroborà la Resolució 1368
07/10/2001 - Inici de la guerra a l'Afganistan amb l'Operació Llibertat Duradora dels EUA i el Regne Unit		
1378	14/11/2001	- Dóna suport per establir una nova administració de transició per formar un nou govern a l'Afganistan.
1383	06/12/2001	- Ratifica els Acords de Bonn signats el dia anterior.
S'iniciava un procés per a l'establiment d'un estat de dret a l'Afganistan		
1386	20/12/2001	- Avala els fets que s'han anat succeint a l'Afganistan des del 12 de setembre. - Autoritza la creació de la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF).
1413	23/05/2002	- Prorroga la Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF) per un període de sis mesos. L'organització i el comandament es fan per raons d'eficàcia en coordinació amb les forces de l'Operació Llibertat Duradora dels EUA per evitar conflictes de seguretat internacional. ²⁸¹ - Sol·licita als estats membres: personal, equipament i altres recursos per a la ISAF i que contribueixin al Fons Fiduciari RE 1386 (2001). - El govern afganès (ministre d'Afers Exteriors) demana (S/2001/1223) coordinació i acords en els desplegaments de les forces a l'Afganistan. ²⁸²
1401	28/05/2002	- El Consell de Seguretat declara que és el poble de l'Afganistan qui ha de decidir lliurement el seu futur polític i dóna suport perquè es vagin implementant els Acords de Bonn (S/2001/1154). ²⁸³ - Aprova l'establiment de la Missió d'Assistència de les Nacions Unides – UNAMA (S/2002/278) per un període de 12 mesos. Anirà renovant el mandat en posteriors resolucions. ²⁸⁴

(Continua a la pàgina següent)

²⁸¹ Carta del 7 de maig de 2002 del ministre d'Afers Exteriors de Turquia dirigida al secretari general de les Nacions Unides on sol·licitava fer-se càrrec de l'organització i el comandament de la ISAF després del Regne Unit (S/2002/568).

²⁸² El Dr. Abdullah Abdullah, ministre d'Afers Exteriors a l'Afganistan entre el 2001 i el 2006, va ser membre de l'Aliança del Nord i assessor d'Ahmed Sha Massud. Es va presentar a les eleccions de 2009.

²⁸³ Carta del 5 de desembre de 2001 signada pel secretari general Kofi Annan, adreçada al president del Consell de Seguretat.

²⁸⁴ Mandat i estructura estipulats en l'informe del secretari general de les Nacions Unides del 18 de març de 2002.

(Continuació)

1419	26/06/2002	- Avala l'elecció del president Hamid Karzai i l'establiment de l'Autoritat de Transició elegit en la celebració (11-19 de juny) de la Loia Jirga d'Emergència.
1444	27/11/2002	- Autoritza la renovació de la ISAF per un any a partir del 20 de novembre i s'anirà renovant cada any. ²⁸⁵
1453	24/12/2002	- Reconeix l'Administració de Transició com a govern legítim. - Dóna suport i demana que es respecti la Declaració de Kabul sobre les relacions de veïnatge entre l'Administració de Transició de l'Afganistan i els governs dels estats veïns: la Xina, l'Iran, el Pakistan, el Tadjikistan, el Turkmenistan i l'Uzbekistan, signada el 22 de desembre de 2002 a Kabul.
1471	28/03/2003	- Estableix una unitat electoral dins la UNAMA (S/2003/333) per donar suport a les eleccions.
1510	13/10/2003	- Autoritza la demanda del govern afganès (ministre d'Afers Exteriors S/2003/986) i l'OTAN (S/2003/970) per estendre la ISAF a la resta del territori afganès. - L'11 d'agost de 2003, l'OTAN assumeix el comandament, el control i la coordinació de la ISAF.
1536	26/03/2004	- Accepta la Constitució aprovada per la Loia Jirga del 4 de gener de 2004. - Dóna suport als objectius de la Conferència que es va celebrar entre el 31 de març i l'1 d'abril a Berlín. - L'octubre i novembre de 2003, una Missió del Consell de Seguretat visita l'Afganistan (presenta les recomanacions). - La ISAF amplia la seva presència fora de Kabul. - La ISAF, segons el seu mandat (1510/2003), dóna suport a les autoritats afganeses i a la UNAMA a les eleccions. - Destaca la importància d'estendre l'autoritat del Govern central a tot el territori per poder assolir el desarmament, la desmobilització i la reintegració de les faccions armades a tot el país (DDR). ²⁸⁶ - La reforma del sector de seguretat (SSR) ha d'incloure la reconstrucció de l'Exèrcit i la Policia Nacional.
1563	17/09/2004	- Demana el compromís dels països de l'OTAN encarregats de la coordinació per crear nous PRT (equips de reconstrucció provincial). - Demana la disposició de la ISAF i l'Operació Llibertat Duradora dels EUA, perquè donin suport i ajudin en la seguretat durant les eleccions que s'han de celebrar.

(Continua a la pàgina següent)

²⁸⁵ Carta amb data 21 de novembre de 2002 dels ministres d'Afers Exteriors d'Alemanya i Holanda, document S/2002/1296.

²⁸⁶ La UNAMA es queixava de les dificultats perquè el programa DDR es pogués dur a terme amb eficàcia. Els propòsits dels EUA i els de les Nacions Unides no sempre coincidien i, en aquest cas, que els senyors de la guerra i líders tribals obtinguessin finançament dels EUA i continuessin reclutant milicians per lluitar contra Al-Qaida i els talibans dificultava l'èxit del programa.

(Continuació)

1623	13/09/2005	- El Govern afganès (ministre d'Afers Exteriors) sol·licita (S/2005/574) l'extensió de l'OTAN cap al sud i est del país.
S'iniciava un nou procés dirigit al desenvolupament del país		
1659	15/02/2006	- Demana al Govern afganès, a la comunitat internacional i a organitzacions internacionals que apliquin el Pacte per a l'Afganistan, presentat en la Conferència de Donants a Londres el 31 de gener de 2006. - Demana la constitució d'una Junta Mixta de Coordinació i Seguiment (JCMB) sota la presidència conjunta del Govern afganès i les Nacions Unides amb una secretaria de suport.
1662	23/03/2006	- Accepta l'informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan i les conseqüències per a la pau i seguretat internacionals i la reconstrucció, així com per al retorn del país a la normalitat. - Accepta el document final de la Conferència de Doha del 28 de febrer sobre la gestió de les fronteres. - Fa una crida al Govern afganès per a la reforma de l'Administració pública i la lluita contra la corrupció, segons el Pacte per a l'Afganistan. - Dóna suport a l'estratègia per 10 anys, per reformar el sistema judicial segons el document «Justícia per a tots», presentat pel Ministeri de Justícia.
1707	12/09/2006	- Fa referència a l'augment de la violència i les activitats terroristes dels talibans, Al-Qaida i altres grups il·legals armats, i aquells que estan involucrats en el comerç de narcòtics. - Constata que augmenten les víctimes civils.
1746	23/03/2007	- Constata que hi ha un augment de producció i tràfic d'opi i dóna suport a les mesures i als programes contra el narcotràfic (S/2006/598), segons la segona Conferència Ministerial (ECOSOC - RE 2007/11) sobre les rutes de tràfic de drogues, organitzada per Rússia en cooperació amb l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte, celebrada a Moscou del 26 al 28 de juny de 2006.
1776	19/09/2007	- Condemna els atacs amb explosius (IED), els atacs suïcides, els segrests d'actors humanitaris, de civils afganesos i de les forces internacionals amb el consegüent efecte nociu sobre l'estabilització i els esforços per a la reconstrucció i el desenvolupament del país. - Finalitza l'expansió de la ISAF pel territori afganès en coordinació amb l'OEF i en cooperació amb la UE i la seva missió de policia EUPOL Afganistan.

(Continua a la pàgina següent)

1806	23/03/2008	<ul style="list-style-type: none"> - Mostra preocupació pel reclutament i la utilització de nens per les milícies talibanes, i l'assassinat i la mutilació de molts nens com a resultat del conflicte. - A través de la UNAMA es vol enfortir el component de protecció a la infància aplicant la Resolució 1612 (2005) sobre els nens en els conflictes armats. - Celebrada a Kabul la Jirga per a la Pau, l'agost de 2007. - Presentat l'informe sobre la situació de l'Afganistan pel secretari general el 3 de març de 2008 (S/2008/159). - Mostra el suport de la comunitat internacional i el Govern afganès a través de la Junta Mixta de Coordinació i Seguiment (JCMB) per facilitar la coordinació i el seguiment en la implementació del Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS). - Demana seguir avançant en la implementació del Programa de Dissolució dels Grups Armats Il·legals (DIAG) amb el suport de la comunitat internacional. - Destaca la instrucció a l'Exèrcit Nacional amb els equips d'enllaç per a la instrucció de l'exèrcit (OMLT) i la Policia Nacional amb els equips de l'EUPOL. - Demana establir un registre permanent de votants (CVR) per a les properes eleccions de 2009 amb assistència tècnica a través de la Comissió Electoral Independent (IEC). - El mandat de la UNAMA és renovat per un any més i li demana cooperació amb la ISAF i el Govern afganès. La UNAMA estava obrint oficines a moltes de les províncies del país.
1817	11/06/2008	<ul style="list-style-type: none"> - Es posa en marxa, dirigit per l'UNODC (Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte) i el «Project Cohesion Task Force», l'eradicació del tràfic regional d'heroïna (TARCET). - Demana al secretari general de les Nacions Unides que inclogui en els informes la situació, les observacions i les recomanacions contra el tràfic i la producció de drogues en consultoria amb l'UNODC i l'INCB (Fiscalització d'Estupefaents Internacional).
1833	22/09/2008	<ul style="list-style-type: none"> - Constata la necessitat de frenar el ressorgiment dels talibans i el tràfic de narcòtics i reduir les víctimes civils.

(Continuació)

1868	23/03/2009	<ul style="list-style-type: none"> - Celebrada a Turquia, el desembre de 2008, la segona Cimera trilateral (Afganistan-Pakistan-Turquia) per fomentar la confiança i cooperació entre els socis veïns. - Celebrada el desembre de 2008, a la Celle Saint-Cloud a França, la reunió ministerial que incideix en la importància d'augmentar la cooperació entre l'Afganistan i els seus associats, contra el talibans, Al-Qaida i altres grups extremistes en pro de la pau i la prosperitat, fomentant la cooperació en els sectors de l'economia i el desenvolupament com un mitjà per aconseguir la plena integració de l'Afganistan en la dinàmica regional i l'economia mundial.
1890	08/10/2009	<ul style="list-style-type: none"> - Informa sobre la situació de l'Afganistan. - Prorroga la ISAF per un any, fins a l'octubre de 2010.
1917	22/03/2010	<ul style="list-style-type: none"> - Destaca la importància de promoure la cooperació regional com un mitjà eficaç per promoure la seguretat, la governança i el desenvolupament econòmic i social a l'Afganistan. - Insisteix en la importància de la Conferència de Cooperació per a l'Afganistan d'Economia Regional (RECCA) que se celebrarà a Turquia. També la iniciativa del gener a Istanbul amb la Cimera regional «Cor d'Àsia». - La UNAMA participarà com a facilitador en la transició de l'Afganistan, que finalitzarà el 2014.
1943	13/10/2010	<ul style="list-style-type: none"> - Reconeix la importància de la contribució dels països veïns i socis regionals, i de les organitzacions regionals com ara la UE, l'OSCE, l'Organització per a la Cooperació de Xangai, per a l'estabilització de l'Afganistan. - Dóna suport a la nova etapa de transició, procés que s'hauria d'acabar el 2014 amb el lideratge afganès de totes les funcions (governamentals, desenvolupament, operacions militars i policials).
S'iniciava la nova etapa de transició		
1974	22/03/2011	<ul style="list-style-type: none"> - Accepta la contribució del Grup de Contacte Internacional de les Nacions Unides en la coordinació d'esforços per ampliar el suport internacional per a l'Afganistan, en particular, els resultats de l'última reunió del grup de contacte Internacional «Jeddah», que rep el suport de l'Organització de la Conferència Islàmica (OIC) amb el suport creixent dels països de la regió per la pau, l'estabilitat i el desenvolupament de l'Afganistan. - Dóna suport a l'aplicació del Pla d'Acció Nacional per a la Dona a l'Afganistan (NAPWA) i per desenvolupar una estratègia que posi en pràctica les lleis i els serveis a les víctimes per eliminar la violència contra la dona (EVAW). - La UNAMA participa en el programa de reintegració junt amb el Consell Superior per la Pau (HPC).
2011	12/10/2011	<ul style="list-style-type: none"> - Informa sobre la situació de l'Afganistan. - Prorroga la ISAF per un any, fins a l'octubre de 2012.

(Continua a la pàgina següent)

2041	22/03/2012	<ul style="list-style-type: none"> - Informa sobre la situació de l'Afganistan. - Dóna suport al procés de transició perquè les institucions afganeses agafin la responsabilitat per conduir el seu país. - Insisteix en la importància de tirar endavant el «Procés de Kabul», encaminat a enfortir la col·laboració internacional i la cooperació regional, important per a la seguretat, l'estabilitat i el desenvolupament de l'Afganistan. - Demana que es respectin els drets humans, les llibertats fonamentals i el dret humanitari internacional a tot l'Afganistan. - Insisteix, que s'ha de combatre la corrupció, assegurar la bona governança, la rendició de comptes, la transparència, etc., i avançar en la reconstrucció i el sistema de reformes, incidint en el sistema de justícia, penitenciari, etc., la necessitat de combatre el consum i tràfic de drogues. - Constata que cal millorar per garantir els drets de les dones i nenes perquè obtinguin protecció a través de la llei i l'accés a la justícia, contra la discriminació i la violència que aquestes pateixen, sobre la violació dels drets dels nens, contra el reclutament de nens per als grups talibans, Al-Qaida i d'altres, i sobre l'assistència de les persones desplaçades i refugiades que vulguin tornar a casa seva.
2069	13/10/2012	<ul style="list-style-type: none"> - Avala la Conferència de Tòquio (S/2012/532) i el marc sobre la rendició mútua de comptes entre la comunitat internacional i el Govern afganès. - Acull les iniciatives i els resultats regionals del «Procés d'Istanbul» i la «Seguretat i Cooperació en el Cor d'Àsia», celebrats el 2011, així com el seguiment a escala ministerial «Cor d'Àsia», celebrat a Kabul (juny de 2012). - Dóna suport a la feina feta pel Govern de l'Afganistan amb l'assistència de la CI, la ISAF i la coalició de l'Operació Llibertat Duradora (OEF), per continuar millorant la seguretat i fer front a l'amenaça dels talibans, Al-Qaida i altres grups violents i extremistes, i grups armats il·legals. Incideix en la necessitat, en aquest context, d'una acció internacional sostinguda, fins i tot per part de la ISAF i la coalició de l'OEF. - Manifesta la necessitat de prevenir la violació dels drets dels nens, ja que els nens són reclutats i utilitzats pels talibans, amb la consegüent mort i mutilació com a resultat del conflicte. - Fa una crida perquè totes les parts i grups afganesos participin en el diàleg polític i pacífic, en el marc de la Constitució, col·laborin amb els donants internacionals en el desenvolupament econòmic, evitin la violència i donin suport al Consell Superior per la Pau (HPC). - Prorroga la ISAF per un període d'un any, fins a l'octubre de 2013. <p>Tot i l'evolució en la situació de l'Afganistan i els progressos en la reconciliació, la situació de la seguretat segueix sent un greu problema tant a l'Afganistan com a la regió, i determina que l'Afganistan segueix sent una amenaça per a la pau i la seguretat internacionals.</p>

Elaboració pròpia. Taula basada en les resolucions del Consell de Seguretat.

Totes les propostes que s'anaven presentant en les conferències de donants, el Consell de Seguretat les legitimava a través de les seves resolucions. Altrament, el secretari general de les Nacions Unides presentava els informes sobre la situació de l'Afganistan, amb l'evolució, el compliment de les propostes i les observacions.²⁸⁷

L'ONU es trobava present a l'Afganistan des de 1960 a través de diverses agències especialitzades. Tanmateix, la *missió integrada*²⁸⁸ amb la Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Afganistan (UNAMA) i 26 agències més de l'ONU²⁸⁹ es va establir el 2002, després dels Acords de Bonn i la Resolució del Consell de Seguretat (1401/2002). El Consell de Seguretat, a través de les seves resolucions, va donar l'autoritat internacional a la UNAMA²⁹⁰ per representar l'ONU i les seves operacions a l'Afganistan, implicada en tots els àmbits excepte el militar (a l'Afganistan no hi havia cascs blaus). Els mandats de la UNAMA es renovaven periòdicament a través de les resolucions del Consell de Seguretat que anaven reflectint els canvis i les responsabilitats a les qual s'havia de fer front. El concepte de *missió integrada* tenia a veure amb la manera d'organitzar la missió, la qual, perquè funcionés, necessitava personal expert que entengués i conegués la situació del país per desenvolupar estratègies dins dels diferents àmbits i en les diferents etapes de transició i reconstrucció.²⁹¹

Les agències de l'ONU, les institucions financeres internacionals (BM i FMI) i els membres voluntaris, com ara el Banc Asiàtic de Desenvolupament i l'Organització Internacional per les

---

²⁸⁷ Vegeu els informes del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan i les conseqüències per la pau i la seguretat internacionals.

<<http://www.un.org/es/sc/documents/sgreports/2012.shtml>> [Consulta: any 2012 i 2013].

²⁸⁸ El gener de 2012, Ján Kubis va assumir el càrrec de la missió integrada com a representant especial.

²⁸⁹ Annex 1, Estructura de la UNAMA a l'Afganistan i membres de l'UNCT.

²⁹⁰ La UNAMA i les agències de l'ONU, com ara l'Alt Comissionat per als Refugiats (UNHCR), el Programa Mundial d'Aliments (PMA), el Fons Internacional de les Nacions Unides per a l'Ajuda Urgent a la Infància (UNICEF), disposaven de suboficines i projectes en diverses províncies, mentre que altres organismes implementaven els programes a escala local i exclusivament a través del govern, oenegés i comunitats. La UNAMA, a més de les oficines principals a Kabul, tenia set oficines regionals (Kandahar, Herat, Mazar-e-Sharif, Jalalabad, Kunduz, Bamiyan, Gardez) i catorze oficines provincials (Dya Kundi, Jawzjan, Faryab, Sar-i-Pul, Badakhshan, Takhar, Khost, Uruzgan, Zabul, Nimroz, Farah, Ghor, Kunar i, fins el primer trimestre de 2012, a Badghis). Per la cooperació regional disposava d'oficines d'enllaç a Teheran, Asghabad i Islamabad.

²⁹¹ «El sistema de reclutament d'experts es feia des de la seu a Nova York, però a l'Afganistan enviaven personal sense suficient coneixement i experiència del país, i així no es podia donar la qualitat i eficàcia que es necessitava en les competències específiques d'assessorament, recomanacions i suport al govern». Iselin HEBBERT LARSEN, *UNAMA in Afghanistan, challenges and opportunities in peacemaking, state-building and coordination*, Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI), Oslo, 2010, p. 38.

Migracions (OIM), es trobaven regularment sota el paraigua de l'Equip de Coordinació de les Nacions Unides (UNCT).²⁹²

La UNAMA posava en pràctica l'«enfocament integral» recomanat en l'Informe Brahimi, amb dos pilars: el pilar d'assumptes polítics, que com a missió política tractava qüestions com ara la coordinació de l'assistència internacional, el suport institucional, la reforma de la policia, les eleccions i la cooperació regional; i el pilar de desenvolupament i assumptes humanitaris, que tractava i coordinava programes de desenvolupament i d'ajuda humanitària.

Taula 7. Funcionament de la UNAMA.

UNAMA	
PILAR 1 Assumptes polítics	PILAR 2 Desenvolupament i assumptes humanitaris
<p>Exemples de funcions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seguiment, anàlisi i presentació d'informes sobre la política general, drets humans, aplicació dels Acords de Bonn, relació amb el medi ambient... - Suport a la Comissió Independent per a la celebració de la Loia Jirga d'Emergència. - Mantenir contacte amb els líders afganesos, els partits polítics, els grups de la societat civil, les institucions i els representants de les autoritats centrals. - Participar en la supervisió de les eleccions. - Lluitar contra la corrupció i contra el narcotràfic. - Reforçar la sobirania afganesa. - Etc. 	<p>Exemples de funcions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Direcció, coordinació i supervisió dels organismes de les Nacions Unides que desenvolupen programes per a la recuperació i les activitats de reconstrucció i desenvolupament a l'Afganistan. - Retorn i reintegració dels refugiats i desplaçats. - Oficines, organismes, fons i programes per dur a terme les activitats. - Etc.

Font: UNAMA.

El 2002, la UNAMA iniciava el seu primer mandat amb activitats dirigides a complir l'objectiu general de donar suport a l'aplicació dels Acords de Bonn. En aquest àmbit va rebre crítiques per limitar les seves activitats a donar assessorament i simplificar la seva responsabilitat

²⁹² L'UNCT reunia totes les agències i els departaments de la Secretaria de l'ONU inclosa la UNAMA. Això incloïa els no-residents d'algunes agències que tenien programes i activitats al país, però sense oficina, com per exemple: UNAIDS, el Fons Internacional pel Desenvolupament Agrícola (IFAD), la Conferència sobre Comerç i Desenvolupament (UNCTAD).

explicitada en el mandat. Des de l'inici del procés de transició, ja en la celebració de la Loia Jirga d'Emergència, en lloc d'ajudar a establir un entorn polític neutral i fer front a les diferents faccions i interessos, va deixar que intervinguessin en el procés amb la consegüent pèrdua de legitimitat davant la població. Segons Johnson i Leslie,²⁹³ tant les Nacions Unides com altres actors internacionals van utilitzar la noció *Afghan ownership*²⁹⁴ com una excusa per evitar prendre part en temes problemàtics de la transició, com ara els drets humans²⁹⁵ i la justícia transicional. La UNAMA va començar a informar dels incidents (atacs, morts, violacions dels drets humans, de gènere...) després d'establir-s'hi el 2002, i va descartar investigar els abusos dels períodes anteriors i del període recent, tot i que es disposava d'informació dels diferents períodes atès que les Nacions Unides havien estat sempre sobre el terreny. D'altra banda, un alt funcionari de la UNAMA va dir que la justícia transicional només s'aplicava en les situacions de postconflicte i l'Afganistan no estava en aquesta fase.

«Transitional justice only applies to post-conflict situations, and Afghanistan is not in a post-conflict phase»²⁹⁶

Les Nacions Unides, després de les experiències anteriors a Kosovo i Timor Oriental,²⁹⁷ no volien que la presència estrangera fos gaire nombrosa. Volien evitar percepcions

---

²⁹³ Chris JOHNSON and Jolyon LESLIE, *Afghanistan the mirage of peace*, Londres, Zed Books, 2008, p. 218.

²⁹⁴ Perquè el procés fos legítim, en lloc de les Nacions Unides o altres líders internacionals era l'Afganistan qui s'havia de fer càrrec i ser el líder del procés institucional i la governança del seu país.

²⁹⁵ Els EUA es van negar a adoptar les Convencions de Ginebra per als presoners de guerra després de l'11-S a l'Afganistan, així com també els senyors de la guerra que van participar-hi. Es van dur a terme violacions dels drets humans, com la que va succeir a càrrec de Dostum (senyor de la guerra) en el transport de milers de presoners talibans dins de contenidors i en camions de mercaderies (uns 250 presoners per contenidor), cap a la presó de Shebergan. Els presoners que hi van arribar van viure en condicions infrahumanes fins al maig de 2004, molts, però, van morir de gana, fred i malalties. De cada contenidor, van sobreviure molt poques persones (en un contenidor només van sobreviure sis persones), la resta van morir asfixiades. Els morts van ser enterrats en grans fosses excavades al desert de Dasht-e-Leili. L'oenegé Metges pels Drets Humans va investigar i denunciar els fets, però tant l'ONU com el Govern afganès es van negar a dur a terme cap investigació contra Dostum, igual que els EUA (Donald Rumsfeld i el general Franks), a qui l'oenegé va enviar una còpia de l'informe. Dostum havia de formar part del govern amb Karzai, i en les eleccions de 2004 es va presentar a la presidència. Aquests fets no van rebre cap resposta fins que van ser publicats l'agost de 2002 per la revista *Newsweek*. Llavors, el Govern afganès (Karzai), l'ONU (Brahimi) i els EUA (Franks) van donar suport públic per dur a terme una investigació de les fosses comunes. D'altra banda, Human Rights Watch també va informar que les tropes uzbeques i tadjiques violaven dones, segrestaven civils, saquejaven les cases i granges dels paixtus i se les quedaven. «Més d'un milió de paixtus del nord van fugir cap al sud. Les atrocitats comeses als paixtus pels comandants de l'Aliança del Nord, mentre els nord-americans callaven, va alimentar la ira dels paixtus al sud i va contribuir a revifar el moviment talibà». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 117-119; i, Carlotta GALL, «Witnesses Recount Taliban Dying While Held Captive», *The NY Times*, 11 de desembre de 2001.

²⁹⁶ Chris JOHNSON and Jolyon LESLIE, *Afghanistan the mirage of peace*, Londres, Zed Books, 2008, p. 218.

colonitzadores i que fossin els mateixos afganesos qui s'encarreguessin del destí del seu país, *light footprint* (Empremta lleugera). El 2002, el personal internacional de les Nacions Unides estava format per 300 persones, la resta es va formar amb personal afganès, tant de dins com de fora de l'Afganistan que volien retornar i ajudar en el procés de reconstrucció. Tanmateix, per a alguns, aquest enfocament va ser insuficient tenint en compte l'ambiciosa agenda creada en els Acords de Bonn, ja que molts dels afganesos reclutats no tenien experiència professional prèvia, i molts tampoc no tenien una educació bàsica adequada. Es considerava que l'enfocament no era suficient i perjudicava el desenvolupament, els resultats i les respostes que s'anaven donant a les necessitats socials, amb conseqüències com ara la corrupció de l'Administració, la creació d'unes institucions febles, etc., mentre que, per a altres, aquest enfocament era correcte i la inseguretat i les errades provenien dels ambiciosos projectes dels actors internacionals. Hi havia també qui creia que era impossible que la comunitat internacional fos capaç de construir un estat afganès.²⁹⁸ D'altra banda, la UNAMA, com a líder del pilar de desenvolupament i humanitari, no va saber promoure i negociar l'espai humanitari i de desenvolupament per l'accés de les ONGs i organitzacions internacionals i locals a tot el territori, sobretot a les àrees més vulnerables i limitades pel conflicte, fet que va generar una pèrdua de credibilitat dins de la comunitat internacional i en la població en general.

Després de Bonn, començava el 2006 un altre procés amb el Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan, i el 2010 es presentava el procés de transició, on la UNAMA també jugava un paper rellevant. Havia de continuar com a coordinador internacional, renovant i incorporant objectius i activitats a través dels diferents mandats, dins del marc de les conferències de donants i les resolucions del Consell de Seguretat:

- Promoure l'aplicació de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS) i dels programes de prioritat nacional (governança, infraestructures, desenvolupament del sector privat, estratègia per al control de les drogues, etc.).

---

²⁹⁷ No es volia repetir el fracàs de Timor Oriental, on va arribar l'ajuda internacional *per capita* més alta del món i el fracàs en la reconstrucció.

²⁹⁸ Iselin HEBBERT LARSEN, *UNAMA in Afghanistan, challenges and opportunities in peacemaking, state-building and coordination*, Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI), Oslo, 2010, p. 9-19-20.

- Suport als donants a través de la Junta Mixta de Coordinació i Seguiment (JCMB) en la implementació del Pacte per a l'Afganistan.
- Promoure la pau i la reconciliació mitjançant el programa de suport a la pau i la reintegració al país (APRP), liderat pel Consell Superior per la Pau (HPC).
- Promoure els drets humans mitjançant el seguiment i la publicació d'informes sobre la protecció de la població civil i les víctimes civils, els drets de la dona i l'eliminació de la violència.
- Assegurar la transició fins al 2014 amb la sortida de les tropes internacionals i continuar el desenvolupament a través del diàleg i les polítiques de seguretat.
- Donar suport al Govern per aconseguir els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i fer arribar l'ajuda humanitària a les poblacions més vulnerables, així com contribuir al desenvolupament segons els mandats de cadascuna de les seves agències.

UNAMA també va tenir un rol important en la participació regional en les diferents conferències i treballs de grup per a la cooperació, integració i estabilitat de l'Afganistan a escala regional.

Com a coordinador, havia de ser coherent entre la comunitat internacional i el Govern afganès, compartir la informació, assegurar que els programes, les activitats i els recursos no es dupliquessin, dur a terme estratègies per assegurar activitats complementàries, mobilitzar els donants en relació amb l'aportació dels fons, prioritzar temes, etc. La UNAMA no implementava projectes ni tampoc disposava de recursos per desenvolupar-los, cosa que sí que feien les diferents agències de les Nacions Unides dins de la missió integrada. Per tant, el treball de la UNAMA se centrava principalment a impulsar determinades polítiques estratègiques a través de reunions de coordinació per aconseguir acords entre el Govern i la comunitat internacional.

D'altra banda, la UNAMA tenia el mandat de coordinar les seves activitats amb la ISAF. Aquest àmbit va significar un repte per als malentesos i desacords relacionats amb l'estratègia de seguretat de la ISAF. La ISAF volia una relació propera amb la UNAMA, ja que les operacions de contrainsurgència (COIN) depenien dels efectes tant militars com civils.

Tanmateix, la UNAMA es mantenia distanciada dels militars i no volia que se l'associés amb ells, tant per les baixes de civils afganesos que s'anaven produint, com per no posar en risc la seguretat del seu personal, fet que dificultava la coordinació i les activitats entre els dos actors.²⁹⁹

En general, la UNAMA va rebre crítiques pel mal funcionament de la missió integrada, falta de claredat en l'autoritat i les responsabilitats, entre els donants i dins de la Missió, tant en la gestió com en els mecanismes de finançament per fer complir els compromisos de manera efectiva. En definitiva, dificultats per promoure les diferents agendes i actuar com a coordinador. El fet que no disposés de professionals i experts en les diferents àrees, per molts, va tenir greus conseqüències, tant en l'àmbit de la governança i l'establiment d'institucions, en la corrupció, com en l'àmbit del desenvolupament i donar respostes als problemes socials.

4.1.2. L'ORGANITZACIÓ DEL TRACTAT DE L'ATLÀNTIC NORD (OTAN), LA FORÇA INTERNACIONAL D'ASSISTÈNCIA PER A LA SEGURETAT (ISAF) I LES FORCES DE COALICIÓ (CF) DE L'OPERACIÓ LLIBERTAT DURADORA (OEF)

L'annex 1 dels Acords de Bonn, signats el 5 de desembre de 2001, demanava la creació d'una força de seguretat internacional per a l'Afganistan. La Resolució 1386 del Consell de Seguretat de l'ONU, el 20 de desembre de 2001, autoritzava la creació d'aquesta força, que es va anomenar Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF), però es tractava d'una força multinacional i no pas d'una força de pau de l'ONU, és a dir, els soldats no eren «cascs blaus». Els costos de manteniment de la ISAF anaven a càrrec dels països que hi contribuïen.³⁰⁰

---

²⁹⁹ Iselin HEBBERT LARSEN, *UNAMA in Afghanistan, challenges and opportunities in peacemaking, state-building and coordination*, Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI), Oslo, 2010, p. 30-32.

³⁰⁰ Hi havia poca informació desclassificada sobre el que havia gastat la intervenció militar des de 2001. Els països implicats no donaven gaire informació, i ni la UNAMA ni l'OCDE/DAC no donaven informacions útils sobre la despesa total. Les poques dades que es presenten estan basats en l'informe de Lydia POOLE, *Afghanistan: tracking major resource flows 2002-2010, Conflict & Military*, gener 2011; i també a l'OTAN < www.nato.int/isaf/topics/ana/index.html > [Consulta: 28 juliol 2012].

La participació espanyola en la ISAF entre el 2002 i el 2010 va costar 2.225 milions d'euros, finançada a través del pressupost del Ministeri de Defensa «Participación de las FAS en Operaciones de Mantenimiento de la Paz».³⁰¹

Taula 8. Estimacions d'alguns donants governamentals (2002-2009) - (en milions de dòlars nord-americans).

Donant	ISAF	PRT	Donant militar
Finlàndia	8,7	3,2	
Polònia		4,3	
Suècia	5,3	2,0	
EUA		508,3	372,3
EUA (USAID)			33,5
Total	14	517,8	405,8

Font: Lydia Poole, *Afghanistan: tracking major resource flows 2002-2010*, Conflict & Military.

El 4 de gener de 2002, el govern interí de l'Afganistan i el Regne Unit van signar un acord internacional, l'Acord Tècnic Militar,³⁰² per a l'establiment de la ISAF a Kabul i rodalia. Tots els estats que es van anar afegint per participar en la ISAF estaven obligats a acceptar l'acord a través d'un Memoràndum d'Enteniment.³⁰³

La participació de les forces espanyoles a la ISAF va ser autoritzada pel Consell de Ministres el 27 de desembre de 2001. Segons les interpretacions d'alguns juristes, Espanya va infringir l'article 94.1b de la Constitució espanyola quan va signar el Memoràndum d'Enteniment.³⁰⁴

Art. 94.1. La prestación del consentimiento del Estado para obligarse por medio de tratados o convenios requerirá la previa autorización de las Cortes Generales, en los siguientes casos:

a) Tratados de carácter político. b) Tratados o convenios de carácter militar.³⁰⁵

³⁰¹ Eduardo MELERO ALONSO, *Las Operaciones Militares de España en el Exterior*, a l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), gener de 2012, p. 36.

³⁰² Document amb data del 14 de gener de 2002, dirigit al president del Consell de Seguretat de l'ONU, inclou l'acord que el 4 de gener de 2002 van signar el Regne Unit, Irlanda del Nord i el Govern interí de l'Afganistan per a l'establiment de la ISAF a Kabul i rodalia. L'agència de notícies Pajhwok informava que el Parlament, el 24 d'octubre de 2011, va rebutjar l'Acord Tècnic Militar entre el Govern afganès i la ISAF, declarant que l'acord violava la sobirania del país perquè donava total llibertat de moviment i acció a la ISAF en el territori i l'espai aeri de l'Afganistan. <<http://www.pajhwok.com>> [Consulta: 12 agost 2012].

³⁰³ Document de les Nacions Unides S/2002/117.

³⁰⁴ Eduardo MELERO ALONSO, *La declaración de guerra en el ordenamiento jurídico español*, Ed. Dykinson, S.L., 2006; i, document del 9 de gener de 2009 del Centre d'Estudis per a la Pau (JMDELàs), així com del mateix autor *Las Operaciones Militares de España en el Exterior*, a l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), gener de 2012.

No es va sol·licitar l'autorització necessària a les Corts Generals per poder signar tractats o convenis de caràcter militar com l'Acord Tècnic Militar:

Para ordenar operaciones en el exterior que no estén directamente relacionadas con la defensa de España o del interés nacional, el Gobierno realizará una consulta previa y recabará la autorización del Congreso de los Diputados.³⁰⁶

El Govern espanyol va argumentar que considerava el Memoràndum un acord polític i per això no era necessari demanar l'autorització a través de les Corts Generals.³⁰⁷ Així doncs, les tropes es van enviar sense l'autorització prèvia del Congrés de Diputats i del Senat, com obliga l'article 63.3 de la Constitució:

Art. 63. 1) El Rey acredita a los embajadores y otros representantes diplomáticos. Los representantes extranjeros en España están acreditados ante él. 2) Al Rey corresponde manifestar el consentimiento del Estado para obligarse internacionalmente por medio de tratados, de conformidad con la Constitución y las leyes. 3) Al Rey corresponde, previa autorización de las Cortes Generales, declarar la guerra y hacer la paz.³⁰⁸

Quan s'utilitza l'exèrcit és perquè hi ha un conflicte armat, una guerra, per molt que es vulgui embolcallar amb consideracions humanitàries o per al manteniment de la pau. L'Administració espanyola (del Partit Popular en aquell moment) va considerar que intervenir militarment a l'Afganistan no tenia res a veure amb un conflicte armat, al·legant que només tenia efectes polítics. Més endavant i amb una altra administració al poder (Partit Socialista Obrer Espanyol), es reconeixeria que les tropes espanyoles estaven participant en un conflicte armat.³⁰⁹ D'altra banda, el juliol de 2004 i el juny de 2009, aquest cop acollint-se a la Constitució espanyola, es va demanar autorització a través del Congrés

---

³⁰⁵ Constitució espanyola (art. 94.1).

³⁰⁶ Article 17.1 de la Llei orgànica 5/2005 de la defensa nacional.

³⁰⁷ Eduardo MELERO ALONSO, «La guerra de l'Afganistan és una guerra il·legal?», a Centre d'Estudis per la Pau (JMDELàs), 9 de gener de 2009, p. 2

³⁰⁸ Constitució espanyola (art. 63.3).

³⁰⁹ L'exministra de Defensa Carme Chacón, en la seva compareixença al Parlament el juliol de 2011 per informar sobre les morts de dos soldats espanyols en un atemptat el mes de juny, va reconèixer: «Nuestras Fuerzas Armadas actúan en una misión que se está desarrollando en un escenario altamente arriesgado, de conflicto y guerra». Comparecencia de la ministra de Defensa sobre la Misión ISAF, Congreso de los Diputados, 11 de julio de 2011, p. 8. <<http://www.defensa.gob.es/Galerias/actualidad/intervencion/2011/07/DGC-110711-Comparecencia-Chacon-AFGANISTAN.pdf>> [Consulta: 16 juny 2012].

de Diputats quan Espanya va voler augmentar el nombre de les seves tropes en la participació de la missió ISAF.

Primero. Solicitar autorización del Congreso de los Diputados para ampliar nuestra participación en la misión ISAF de la Alianza Atlántica, bajo mandato de las Naciones Unidas, según lo explicado a continuación [...].³¹⁰

Pel que fa a la participació de l'OTAN, aquesta va invocar l'article 5 quan van succeir els fets de l'11-S com un atac contra l'Aliança. Tanmateix, en la intervenció militar del 7 d'octubre, els EUA van preferir preservar el lideratge i intervenir a l'Afganistan amb el Regne Unit, tot i que més endavant l'OTAN seria el seu aliat principal. La ISAF, des de l'autorització del Consell de Seguretat el 20 de desembre de 2001, era qui operava a Kabul i rodalia per donar suport al govern provisional afganès i mantenir la seguretat; el lideratge de la ISAF es feia per rotació entre els països participants.³¹¹ Va començar el Regne Unit, amb qui el Govern afganès havia signat l'Acord Tècnic Militar, seguit de Turquia, Alemanya i Holanda conjuntament, i el Canadà. El 16 d'abril de 2003, l'OTAN va assumir el lideratge de la ISAF, que es va fer efectiu l'11 d'agost quan es va fer càrrec del control i comandament. En aquells moments la intervenció es limitava a Kabul i rodalia, però es va ampliar a tot el país a partir de l'autorització del Consell de Seguretat en la Resolució 1510, el 13 d'octubre d'aquell mateix any 2003. En aquesta Resolució també es demanava la cooperació entre la ISAF i l'Operació Llibertat Duradora (OEF) encarregada de perseguir els terroristes.³¹²

Calls upon the International Security Assistance Force to continue to work in close consultation with the Afghan Transitional Authority and its successors and the Special Representative of the Secretary-General as well as with the Operation Enduring Freedom Coalition in the implementation of the force mandate, and to report to the Security Council on the implementation of the measures set out in paragraph 1.³¹³

---

³¹⁰ Acord pel qual es va decidir sol·licitar l'autorització del Congrés de Diputats per a l'enviament i la participació d'efectius addicionals de les Forces Armades Espanyoles i de la Guàrdia Civil, dins de la missió ISAF-Afganistan. Autorització 095/000004. 19 de juny de 2009. Sèrie D. Núm. 225, p. 22.

³¹¹ Costava trobar un país que volgués liderar el comandament fins que l'OTAN se'n va fer càrrec.

³¹² Mihai CARP, «Building stability in Afghanistan», 2006. Avalua els reptes i perspectives de l'operació afganesa de l'OTAN. <<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/english/art2.html>> [Consulta: 28 juliol 2012].

³¹³ Carta del govern provisional (S/2003/986, annex) i de l'OTAN (S/2003/970) al Consell de Seguretat de l'ONU.

La legitimitat de la intervenció de l'OTAN en el conflicte de l'Afganistan també es va posar en dubte. L'OTAN va fer una interpretació funcional i no geogràfica de l'article 5 del tractat de Washington per dur a terme les seves activitats fora de les seves fronteres d'actuació.³¹⁴

Segons alguns juristes es va vulnerar l'article 5 i 6 del Tractat de Washington:

Art. 5.º Las Partes convienen en que un ataque armado contra una o varias de ellas, ocurrido en Europa o en América del Norte, será considerado como un ataque dirigido contra todas, y, en consecuencia, convienen en que si tal ataque se produce, cada una de ellas, en el ejercicio del derecho de legítima defensa, individual o colectiva, reconocido por el art. 51 de la Carta de las Naciones Unidas, asistirá a la Parte o Partes atacadas tomando individualmente, y de acuerdo con las otras, las medidas que juzgue necesarias, comprendido el empleo de la fuerza armada para restablecer y mantener la seguridad en la región del Atlántico Norte.

Art. 6.º Para la aplicación del art. 5.º se considera ataque armado contra una o varias Partes: una acción militar contra el territorio en Europa o en América del Norte, contra los Departamentos franceses de Argelia, contra las fuerzas de ocupación de cualquiera de las Partes en Europa, contra las islas situadas en la jurisdicción de una de las Partes en el Atlántico al Norte del Trópico de Cáncer o contra los navíos o aeronaves de cualquiera de las Partes en la citada región.³¹⁵

Però la intervenció es va legitimar a través del Nou Concepte Estratègic de l'OTAN de 1999, que permetia a cada estat membre prendre la decisió de participar en la intervenció militar segons la constitució del país. Aquesta modificació del Tractat feia que l'Estat espanyol necessités l'autorització de les Corts Espanyoles segons l'article 94.1.b de la Constitució espanyola per la modificació de tractats internacionals militars, com ja hem vist abans.³¹⁶

---

³¹⁴ Antonio MANRIQUE DE LUNA-BARRIOS, *La ISAF: Aspectos jurídicos de su implementación práctica*, a *Dikanon*-ISSN0120-8942, Año 24- Vol. 19 núm. 1 - 219-236, Colòmbia, juny de 2010, p. 233.

³¹⁵ Article 5 i 6 del Tractat de l'OTAN signat a Washington DC, el 4 d'abril de 1949.

³¹⁶ Eduardo MELERO ALONSO, «La guerra de l'Afganistan és una guerra il·legal?», a *Centre d'Estudis per a la Pau (JMDEIàs)*, 9 de gener de 2009, p. 3.

Concepte Estratègic de 1999:

Apartado 31. [...] la OTAN recuerda el ofrecimiento que formuló en Bruselas en 1994 de sostener, caso por caso y según sus propios procedimientos, operaciones de mantenimiento de la paz y otras operaciones desarrolladas bajo la autoridad del Consejo de Seguridad de las Naciones o bajo la responsabilidad de la OSCE, incluso poniendo a su disposición los recursos y la tecnología de la Alianza. En ese contexto, la OTAN recuerda sus decisiones ulteriores relativas a las operaciones de respuesta a las crisis de los Balcanes. Habida cuenta, la necesidad de solidaridad y cohesión en el seno de la Alianza, la participación en cualquier operación o misión de esta naturaleza seguirá estando sometida a las decisiones que tomen los Estados miembros de conformidad con sus constituciones nacionales.³¹⁷

Quan es parla de les tropes internacionals a l'Afganistan, cal distingir entre la ISAF, encarregada de donar suport al Govern i mantenir la seguretat, i les Forces de Coalició (CF), liderades pels EUA amb el nom d'Operació Llibertat Duradora (OEF), encarregades de perseguir els terroristes. El comandament general de les dues forces (ISAF i OEF) es va unificar el 2007 però aquestes van continuar tècnicament separades.

A partir de l'octubre de 2003 i fins a l'octubre de 2006, l'OTAN/ISAF, en coordinació amb l'OEF, es van anar estenent per tot el país³¹⁸ i es van fer càrrec de la seguretat i dels equips de reconstrucció provincials (PRT),³¹⁹ junt amb un programa d'instrucció dirigit a l'Exèrcit Nacional Afganès (ANA).³²⁰ Aquesta era la primera operació de l'OTAN fora de l'entorn europeu i en l'àmbit de la pau i seguretat internacionals, amb un mandat per desenvolupar operacions per consolidar la pau, el desenvolupament d'institucions i donar suport al treball

---

³¹⁷ El Concepte Estratègic de l'OTAN, aprovat pels caps d'estat i de govern que van participar en la reunió del Consell de l'Atlàntic Nord, celebrada a Washington els dies 23 i 24 d'abril de 1999.

³¹⁸ A partir de l'autorització del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, es van començar a estendre per les províncies del nord i l'oest, que eren les menys conflictives. Aquestes províncies havien estat territori dels senyors de la guerra ara propers al president Hamid Karzai i també havien participat amb l'Aliança del Nord en la intervenció militar l'octubre de 2001. Les zones més conflictives eren les del sud, amb més insurgència i cultiu de cascals.

³¹⁹ El gener de 2003, els EUA van establir el primer PRT amb activitats només militars a la província de Paktia i dins de l'OEF. Més endavant va ser l'OTAN, dins del marc de la ISAF, qui se'n faria càrrec i aniria estenent els PRT per quasi totes les províncies del país: entre desembre de 2003 i juny de 2004 (zona nord), maig 2006 (zona oest), a partir del 31 de juliol (zona sud), a partir del 5 d'octubre de 2006 (zona est). Antoni SEGURA, *Estados Unidos, El Islam i el Nuevo Orden Mundial*, Madrid, Ed. Alianza, 2013, p. 190.

³²⁰ Programa Operacional d'Equips d'Enllaç per a la Instrucció de l'Exèrcit (OMLT), que incorporava els mentors (formadors) en batallons seleccionats (*kandaks*) de l'Exèrcit Nacional Afganès (ANA). El programa havia de formar les noves forces militars afganeses.

de reconstrucció de l'Afganistan. Tanmateix, les seves activitats no van ser només defensives, ja que van incorporar operacions de combat contra la insurgència. Alguns estats membres s'hi van oposar (per exemple França, Espanya i Alemanya) i defensaven, d'una banda, que l'OTAN no estava equipada per dur a terme operacions d'antiterrorisme, i de l'altra, que eren forces de manteniment de la pau i només farien ús de la força en circumstàncies de legítima defensa.³²¹

A la Cimera de l'OTAN de Riga el 28 i 29 de novembre de 2006:

Para que en nuestro mundo actual pueda existir al menos un mínimo de orden y seguridad, la comunidad trasatlántica debe aceptar la responsabilidad de actuar allá donde sea necesario, sea para combatir el terrorismo o para prestar ayuda humanitaria.³²²

George W. Bush va demanar més tropes i que els països retessin les seves limitacions per fer front a la insurgència.³²³

A partir de 2006 la insurgència havia incrementat els atacs, i les víctimes, tant militars com civils, havien augmentat. Els líders de 26 països es van posar d'acord per intervenir en operacions de combat. Del total de 32.000 soldats dirigits per l'OTAN en aquell moment, van decidir que 26.000 es podrien utilitzar per missions d'emergència segons ho decidís el

---

³²¹ «L'OTAN no estava preparada, no disposava d'exèrcit permanent, equipaments, avions a punt. No tenia pressupost centralitzat i els desplegaments els pagaven els països. Necessitava transports aeris de gran capacitat, helicòpters, entrenament especial, tropes sensibilitzades en la cultura local [...]. A l'OTAN li resultava difícil enviar soldats a l'Afganistan. Els governs europeus obtenien el suport dels respectius parlaments i societats prometent que les tropes es dedicarien a missions de reconstrucció i manteniment de la pau [...]. Cap dirigent europeu no s'atrevia a esmentar la possibilitat de guerra, les morts en combat o haver d'aplicar tàctiques de contrainsurgència (COIN) contra els talibans [...] d'aquí les restriccions i limitacions de les tropes. [...] Els terminis de les diferents fases s'anaven endarrerint per falta de tropes i equipaments que els països no aportaven a temps». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 437-438.

³²² Jaap DE HOOP SCHEFFER, secretari general de l'OTAN. Declaracions en el resum dels assumptes que es van discutir a la capital de Letònia a la Cimera de Riga.

<<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue4/spanish/art1.html>> [Consulta: 12 agost 2012].

³²³ «Bush pedirá en la cumbre de la OTAN de Riga más soldados en Afganistán», a *Euronews*, 28 de novembre de 2006. <<http://es.euronews.com/2006/11/28/bush-pedira-en-la-cumbre-de-la-otan-de-riga-mas-soldados-en-afganistan>>; i, «Bush pide a los países de la OTAN que “acepten las misiones difíciles” y refuercen Afganistán», *El Mundo*, 28 de novembre de 2006.

<<http://www.elmundo.es/elmundo/2006/11/28/internacional/1164703984.html>> [Consulta: 12 agost 2012].

comandament de l'OTAN/ISAF.³²⁴ Espanya només va acceptar participar i sortir de la seva zona operacional per donar suport mèdic en cas que les tropes aliades ho necessitessin.

A la Cimera de l'OTAN a Bucarest, el 3 d'abril de 2008, l'OTAN mantenia la voluntat de no permetre, junt amb el Govern afganès, que l'extremisme i el terrorisme recuperessin el control de l'Afganistan. Van aprovar una estratègia politicomilitar amb quatre principis: compromís compartit a llarg termini, suport al lideratge afganès, enfocament integral de la comunitat internacional (CI) agrupant esforços civils i militars, i augment de la cooperació i el compromís amb els països veïns, sobretot amb el Pakistan.³²⁵

En la Cimera d'Estrasburg i Kehl el 3 i 4 d'abril de 2009, es publicava una declaració on l'OTAN corroborava l'estratègia dels quatre principis exposats en la Cimera anterior de Bucarest, i assegurava que l'Afganistan seguia sent prioritat per a l'Aliança Atlàntica. Van incrementar les operacions en suport de les activitats de lluita contra el narcotràfic, i la ISAF va proporcionar instructors per entrenar l'Exèrcit i la Policia afganesos a través del programa NTM-A,³²⁶ es va donar assistència i suport a les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF) per assegurar el procés electoral i es va ampliar el fons fiduciari també per a les forces afganeses.³²⁷

D'altra banda, es va decidir revisar el Concepte Estratègic de l'OTAN per substituir el darrer, vigent des del 1999, que es trobava més a prop del context de seguretat postguerra freda que no pas del nou context de seguretat després de l'11S. Es va proposar la revisió de temes

---

³²⁴ «L'OTAN augmenta els esforços a l'Afganistan», a la Conferència de Riga, 28 de novembre de 2006. <<http://www.nato.int/docu/update/2006/11-november/e1128a.htm>> [Consulta: 12 agost 2012].

³²⁵ Declaració de la Cimera de Bucarest: Emès pels caps d'Estat i de Govern que van participar en la reunió del Consell de l'Atlàntic Nord a Bucarest el 3 d'abril de 2008. <http://www.nato.int/cps/en/SID-46141E7060718BF3/natolive/official_texts_8443.htm?bInSublanguage=true&selectedLocale=hr&submit=select> [Consulta: 13 agost 2012].

³²⁶ Abans de l'OTAN amb el programa NTM-A, era el Combined Security Transition Command Afghanistan (CSTC-A), creat durant l'Operació Llibertat Duradora, qui s'ocupava de facilitar la formació i el desenvolupament de les forces de seguretat nacional a l'Afganistan. A partir de 21 de novembre de 2009, el CSTC-A es va unir a l'OTAN amb qui compartia tant la seu com el comandament general, i es coordinaven per dur a terme el programa NTM-A (NATO Training Mission-Afghanistan) en les tasques de formació i orientació de les forces de seguretat afganeses, desenvolupament de l'exèrcit, suport institucional, suport aeri, evacuació mèdica, intel·ligència, educació militar professional. Eren 38 els països de l'OTAN que contribuïen en les missions d'entrenament (NTM-A).

³²⁷ Declaració de l'OTAN: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Strasbourg / Kehl on 4 April 2009. <http://www.nato.int/cps/en/SID-161DEAC3-F82B4BD7/natolive/news_52836.htm> [Consulta: 13 agost 2012].

clau, com ara el multilateralisme, la multipolaritat i els riscos i les amenaces fora del territori nacional. Es volia un nou concepte de defensa que anés més enllà dels territoris aliats.³²⁸

En la Cimera de Lisboa, el 19 i 20 de novembre de 2010, es va aprovar el nou Concepte Estratègic amb un nou «enfocament integral»:

La nostra experiència operacional ens ha ensenyat que els mitjans militars, encara que essencials, no són suficients per si sols per complir amb desafiaments a la seguretat tan complexos. Tant dins com fora de la zona euroatlàntica, l'OTAN ha de treballar amb altres actors per contribuir a un enfocament integral que combini de manera efectiva els instruments de crisi polítiques, civils i militars de gestió. La seva aplicació efectiva requereix tots els actors per contribuir en un esforç concertat, basat en un sentit compartit de responsabilitat, obertura i determinació, i tenint en compte els respectius punts forts, els mandats i funcions, així com la seva autonomia en la presa de decisions.³²⁹

[...] Sobre la base de l'orientació política que s'ha aprovat en aquesta Cimera, l'Aliança ha de tenir la capacitat per planificar, contractar i coordinar tant civils com militars, en la gestió de crisi acordades en les missions aliades. Per millorar la contribució de l'OTAN a un enfocament integral amb capacitat per contribuir, quan sigui necessari, a l'estabilitat i la reconstrucció, s'ha acordat formar una capacitat civil adequada, però modesta, per interactuar més eficaçment amb altres actors i dur a terme una adequada planificació en la gestió de crisi [...].³³⁰

---

³²⁸ Els temes que van revisar: 1) Sobre els límits de la zona d'actuació, restringit en l'article 6 del Tractat de Washington, però que en el Concepte Estratègic de 1999 (SC99) l'espai geogràfic passava a ser euroatlàntic, mentre que en el Concepte Estratègic de 1991 (SC91) era regional i l'espai d'actuació quedava limitat a la zona europea. Tanmateix, en el debat sobre el nou Concepte Estratègic, alguns estats van preferir no establir límits territorials. 2) La interpretació del compromís de defensa col·lectiva, relacionat amb l'article 5 del Tractat. 3) La definició d'amenaces, riscos i reptes i l'«enfocament integral» de l'OTAN. Aquest últim punt estava relacionat amb si les activitats que havia de dur a terme l'OTAN s'havien de restringir en el camp de la seguretat militar i/o en cooperació amb altres organitzacions internacionals, les quals desenvoluparien les altres dimensions; si les activitats havien d'estar sota el lideratge comú de l'ONU, o si el paper de l'OTAN havia de ser un paper general que agafés totes les dimensions amb capacitats tant civils com militars. Amador ENSEÑAT Y BERE, «La revisión del concepto estratégico de la OTAN: Cuestiones claves para un debate», a Real Instituto El Cano (ARI), 19 d'agost de 2009.

³²⁹ Punt 8 de la declaració. Lisbon Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon on 20 November, NATO Press Release (SC2010).

³³⁰ Punt 9 de la declaració. Lisbon Summit Declaration, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon on 20 November, NATO Press Release (SC2010).

Tot i que no fa referència explícita a les activitats humanitàries, deixa entreveure aquestes pràctiques obviant novament que no poden anar agafades de la mà.

En aquesta Cimera els participants van valorar de manera positiva les contribucions realitzades per la ISAF a través dels seus països aliats a l'Afganistan per promoure la seguretat i l'estabilitat internacional. D'altra banda, van fixar el calendari de transició que gradualment havia de traspasar la responsabilitat de la seguretat a les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF), les quals s'haurien de fer càrrec i responsabilitzar de la seva seguretat a finals de 2014. Es va acordar continuar donant suport tècnic i financer més enllà de 2014, temes que es tractarien més endavant.

Successful transition of security responsibility requires that Afghan National Security Forces, under effective Afghan civilian control, will be capable of tackling existing and new security challenges, with continued support from ISAF. Transition assessments will also consider the ability and authority of the Afghan government to provide the rule of law and manage public administration at sub-national and local levels; and the capacity of an area to sustain socio-economic development. Transition must be irreversible".³³¹

En la Cimera de Chicago de l'OTAN el 20 i 21 de maig de 2012, es va confirmar el període de transició i la seva finalització el 2014. També es va corroborar la col·laboració per a després de 2014. En la Conferència de Donants de Bonn celebrada el 5 de desembre de 2011, la CI havia previst que el país necessitaria una força nacional de 228.500 contingents, amb un pressupost anual estimat en 4,1 mil milions de dòlars només dirigits a la seguretat.

[...] In Lisbon, in November 2010, we decided on the phased transition of security responsibility from ISAF to the Afghan National Security Forces (ANSF), in order to enable Afghans to take full responsibility for their own security. NATO/ISAF and the Government of the Islamic Republic of Afghanistan remain committed to this transition strategy which began in July 2011. Irreversible transition is on track and will be completed by the end of 2014. [...] Preliminary model for a future total ANSF size envisages a force of 228,500 with an estimated annual budget of \$4.1billion.³³²

---

³³¹ FACTSHEET, «NATO's role in Afghanistan», 2012.

³³² Chicago Summit Declaration on Afghanistan Issued by the Heads of State and Government of Afghanistan and Nations contributing to the NATO-led International Security Assistance Force (ISAF), NATO, 21 May 2012.

No només s’havien de crear i formar unes forces de seguretat nacional afganeses (policia i exèrcit) professionals, suficients i eficaces, sinó que aquestes s’havien de poder mantenir si es volia garantir la seguretat i estabilitat del país després que les forces internacionals deixessin el país el 2014.

L’abril de 2012, com es pot veure en el quadre que segueix, dels 50 països que intervenien a l’Afganistan, 49 països tenien tropes desplegades amb un total de 128.961 soldats:

Taula 9. Nacionalitats i nombre de contingents desplegats a l’Afganistan (abril 2012).

NATO		OTAN		International Security Assistance Force		ISAF		
Troop Contributing Nations								
	Albania	290		Georgia	800		Norway	525
	Armenia	126		Germany	4,900		Poland	2,457
	Australia	1,550		Greece	122		Portugal	133
	Austria	3		Hungary	337		Romania	1,843
	Azerbaijan	94		Iceland	6		Singapore	39
	Bahrain	95		Ireland	7		Slovakia	331
	Belgium	522		Italy	3,816		Slovenia	89
	Bosnia & Herzegovina	59		Jordan	0		Spain	1,481
	Bulgaria	605		Republic of Korea	350		Sweden	500
	Canada ¹	508		Latvia	175		The former Yugoslav Republic of Macedonia ²	177
	Croatia	320		Lithuania	245		Tonga	55
	Czech Republic	527		Luxembourg	10		Turkey	1,327
	Denmark	692		Malaysia	46		Ukraine	23
	El Salvador	25		Mongolia	113		United Arab Emirates	35
	Estonia	153		Montenegro	39		United Kingdom	9,500
	Finland	176		Netherlands ²	274		United States	90,000
	France	3,308		New Zealand	153		Total	128,961

Note on numbers: Figures are calculated by Allied Command Operations based on the military personnel required for the mission. Figures do not include troops deployed on a bilateral basis, personnel above minimum requirements, or those serving in a national support or command capacity. Numbers of troops should be taken as indicative as they change daily.

¹ to train Afghan National Security Forces. In total, Canada deploys approx. 950 personnel
² In total the Netherlands deploys approx. 500 personnel
³ Turkey recognises the Republic of Macedonia with its constitutional name

18 April 2012

Font: <http://www.aco.nato.int/resources/10/documents/2012-04-13%20ISAF%20Placemat%2018%20April%202012-final.pdf>

L’objectiu principal de l’OTAN a l’Afganistan era proporcionar seguretat a tot el país.³³³ Els països membres de l’OTAN que formaven la ISAF eren els encarregats de desenvolupar les

³³³ L’OTAN a l’Afganistan, <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_8189.htm#isaf> [Consulta: 8 agost 2012].

operacions de seguretat i la instrucció o l'entrenament (OMLT)³³⁴ de les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF).³³⁵

El 2007 es va crear el fons fiduciari que havia de proporcionar els mecanismes de suport a les activitats de desenvolupament de l'Exèrcit Nacional Afganès (ANA) per cobrir despeses d'instal·lació, transport, compra d'equipaments, serveis, projectes d'infraestructura i de formació. El 2011 es va estimar en 2.992 bilions de dòlars nord-americans les necessitats de suport a l'ANA. El fons fiduciari pagava els salaris, els uniformes, la formació, les municions, la construcció de les infraestructures de seguretat i el seu manteniment. El 2009 el cost s'havia estimat en 13,7 bilions de dòlars nord-americans. Es calculava que, des de 2007 i fins al 15 de setembre de 2010, s'hi havia contribuït amb 159.832.666 d'euros.³³⁶

Taula 10. Contribucions al fons fiduciari de l'ANA per nacionalitats (2007-2010).

Austràlia	32.354.606 €	Luxemburg	9.726.000 €
Bulgària	160.000 €	Països Baixos	22.600.000 €
República Txeca	284.404 €	Noruega	16.429.919 €
Dinamarca	4.250.000 €	Eslovènia	230.000 €
Estònia	50.000 €	Espanya	4.000.000 €
Finlàndia	1.100.000 €	Suècia	860.163 €
Alemanya	50.000.000 €	Suïssa	131.118 €
Itàlia	3.100.000 €	Turquia	1.500.000 €
Japó	8.476.450 €	Regne Unit	4.540.006 €
Lituània	40.000 €		
TOTAL 159.832.666 €			

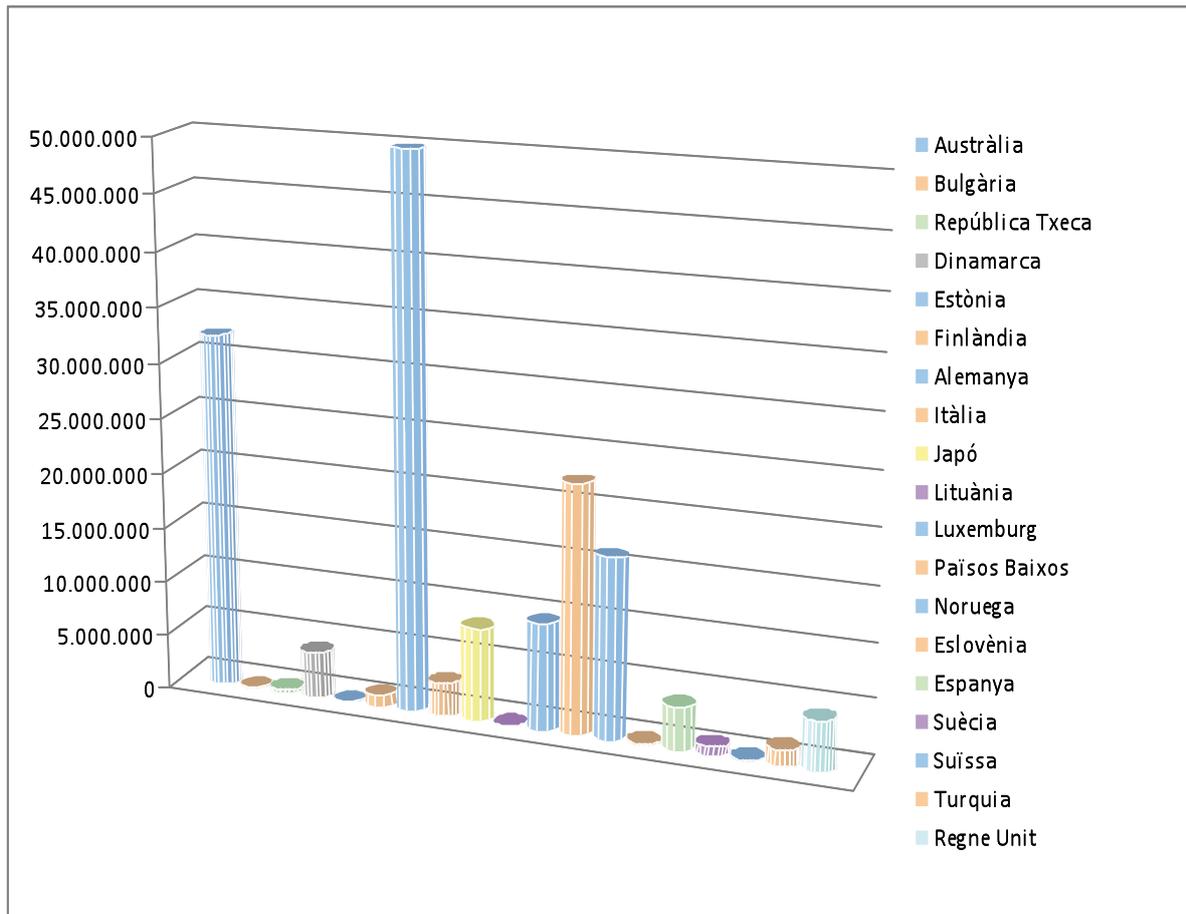
Font: ANA Trust Fund.

³³⁴ Equips d'enllaç per a la instrucció de l'Exèrcit, anomenats *mentorització* (OMLT - Operational Mentor and Liaison Team).

³³⁵ La creació d'un exèrcit professional nacional i la d'una policia professional nacional afganesa eren dos dels cinc pilars de la Reforma del Sector de Seguretat (SSR) que es van establir en la Conferència de Tòquio a inicis de 2003.

³³⁶ Information on the ANA TRUST FUND, <www.nato.int/isaf/topics/ana/index.html> [Consulta: 12 agost 2012].

Figura 7. Contribucions al fons fiduciari de l'ANA per nacionalitats (2007-2010) - (quantitats en €).

Font: Elaboració del gràfic a partir de la taula anterior de les contribucions al fons fiduciari.

La missió d'instrucció o entrenament va començar les seves activitats el 2009 (NTM-A), en col·laboració amb el Ministeri de Defensa i el Ministeri de l'Interior afganès que també col·laborava amb la Missió de la UE de Suport a la Policia Afganesa (EUPOL) i la Força de Gendarmeria Europea (FGE).³³⁷ La majoria del personal reclutat a qui s'havia de donar instrucció, tant per formar part de l'Exèrcit com de la Policia, era entre el 20 % i el 40 % analfabet, i les desercions havien arribat al 25 % (2005) i al 13 % (2006).

³³⁷ La Missió de la UE de Suport a la Policia Afganesa (EUPOL) va començar el 2007, uns sis anys després de la intervenció militar dels EUA. Els principals problemes als quals es van enfrontar: la falta de seguretat, múltiples actors internacionals, un govern feble, una força policial i un sistema de justícia gairebé inexistent, analfabetisme i corrupció. THE EU'S AFGHAN POLICE MISSION, *European Union Committee, 8th Report of Session 2010-11*, HOUSE OF LORDS, London, 16 febrer de 2011. A l'apartat «Mapes i annexos», Mapa 6, Exèrcit Nacional desplegat per regions, abril 2012.

El 31 de març de 2012, uns 345.000 soldats formaven el total de les forces a l'Afganistan: 195.000 eren de l'Exèrcit (ANA) i 150.000 de la Policia Nacional (ANP).

Taula 11. Ètnies que conformen l'Exèrcit (ANA) i la Policia Nacional (ANP) (desembre 2011).

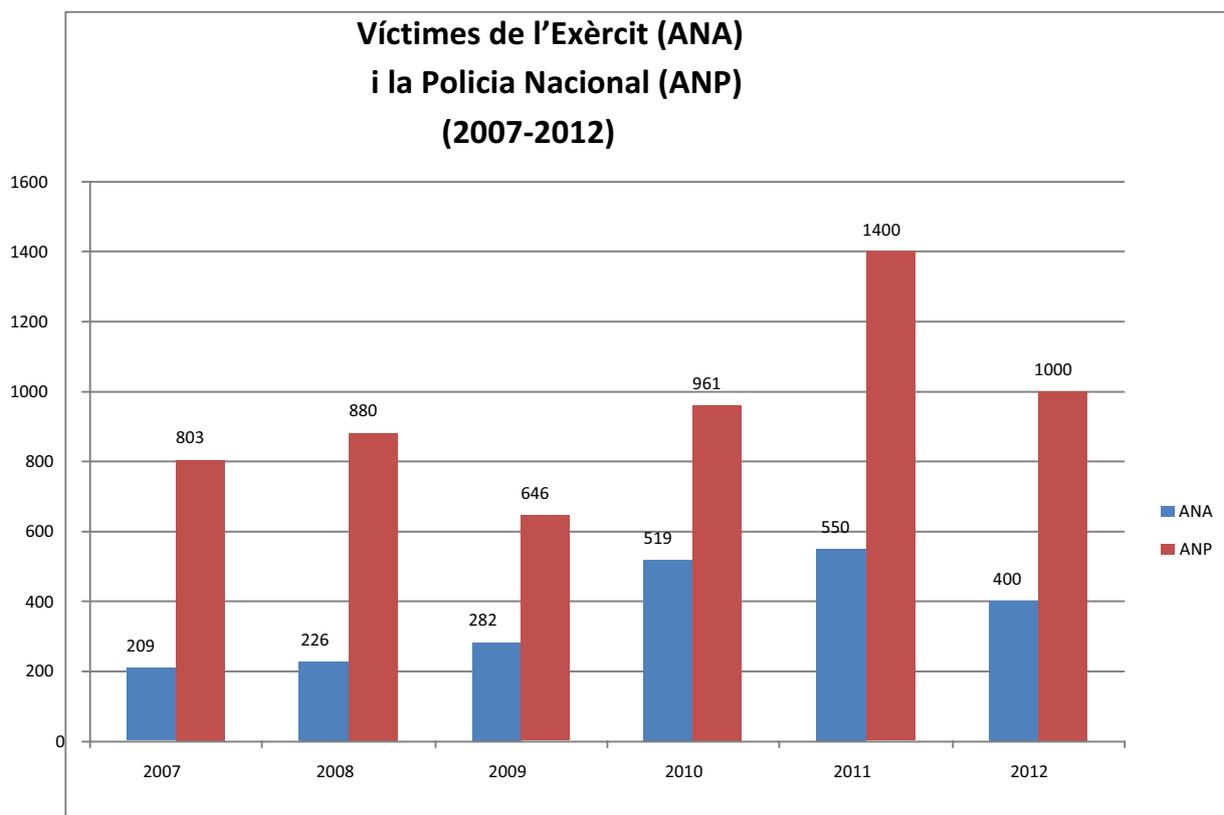
	Paixtu		Tadjik		Hazara		Uzbek		Altres	
	ANA	ANP	ANA	ANP	ANA	ANP	ANA	ANP	ANA	ANP
Oficials	43 %	40 %	40 %	49 %	7 %	5 %	4 %	3 %	6 %	3 %
Suboficials	48 %	32 %	41 %	55 %	6 %	5 %	3 %	4 %	2 %	4 %
Soldats	44 %	47 %	30 %	35 %	13 %	4 %	8 %	7 %	5 %	7 %
Total	45 %	42 %	35 %	42 %	10 %	5 %	6 %	6 %	4 %	6 %
Mitjana nacional	44 %		25 %		10 %		8 %		13 %	

Font: Afghanistan Index, 16 de maig de 2012.

Quan es va començar a constituir l'ANA, moltes de les posicions clau les tenia l'ètnia tadjik i l'ètnia paixtu va respondre negant-se a ser contractats i abandonant el Programa. El desembre de 2004, Abdul Rahim Wardak, de l'ètnia paixtu, va ser nomenat ministre de Defensa, i aquell nomenament va ajudar a reduir les desercions entre aquesta ètnia. Els problemes també van millorar quan van millorar els salaris i la participació entre les forces estrangeres i locals. El 2012, segons les dades de l'Informe Afghanistan Index, l'Exèrcit i la Policia afganesa s'apropaven a la distribució demogràfica i ètnica del país. D'altra banda, per evitar malentesos dins de l'ètnia paixtu, es va igualar la participació de la tribu Ghilzai i la tribu Durrani.³³⁸

³³⁸ Kennet KATZMAN, *Afghanistan Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, a Congressional Research Service (CRS), 3 de maig de 2012, p. 35.

Figura 8. Estimació de víctimes de l'Exèrcit (ANA) i la Policia Nacional (ANP) (2007-2012).

Font: Afganistan Index 2012.³³⁹

Com mostra el gràfic, eren moltes les morts que s'anaven produint dins de les forces de l'Exèrcit, però sobretot dins del cos de la Policia afganesa: entre el 2007 i el 2012 van ser 2.186 els morts a l'Exèrcit i 5.690 a la Policia.

L'estructura de la ISAF estava formada pel comandant i l'adjunt de la ISAF, les forces de l'aire i els comandaments regionals per a cadascuna de les sis regions (capital, nord, oest, sud-oest, sud i est), les bases de suport avançades i els equips de reconstrucció provincial (PRT). L'agost de 2009, els aliats de l'OTAN van modificar l'estructura de la ISAF i el novembre es van separar les responsabilitats segons objectius estratègics, operacions funcionals politicomilitars i el dia a dia. Amb la nova estructura de comandament, la seu va quedar

³³⁹ Segons l'Informe de l'Afganistan Index, les xifres de 2007 fins a mitjan 2009 proporcionades per l'OTAN/ISAF diferien de les publicades en l'informe del gener de 2009 del Departament de Defensa dels EUA, que per al 2007 estimava 332 morts (ANA) i 692 morts (ANP). Les xifres de 2008 només arriben fins a l'octubre. Les dades del segon semestre de 2009 són a partir de diverses fonts. Les dades de 2011 i 2012 són fins a finals de juliol.

dirigida per un general de 4 estrelles, el general John R. Allen,³⁴⁰ que el 18 de juliol de 2011 havia agafat el relleu al general David Patraeus.

El comandant de la ISAF, John R. Allen, va centrar les seves activitats en l'estratègia politicomilitar de la missió i coordinava les operacions amb l'OEF. El comandant adjunt, tinent general Curtis M. Scaparotti, en el càrrec des del juliol de 2011, centrava les seves activitats en les operacions del dia a dia: l'execució de les operacions tàctiques, el comandament dels «comandaments regionals», els PRT i la coordinació de la ISAF i les forces de seguretat del Govern afganès.

Commander: [General John R. Allen \(US\)](#)
NATO Senior Civilian Representative: [Ambassador Simon Gass \(UK\)](#)

50 Troop Contributing Nations
ISAF Total Strength: 128,961 as at 12 April 2012

ISAF Commands in KABUL

ISAF Headquarters

Commander: [General John R. ALLEN \(US\)](#)

ISAF Joint Command (IJC)

Commander: [Lieutenant General Curtis Michael SCAPAROTTI \(US\)](#)

NATO Training Mission - Afghanistan (NTM-A)

Commander: [Lieutenant General Daniel P. BOLGER \(US\)](#)

Regional Command Capital:

Headquarter RC(C) in Kabul (TU)

Commander: [Brigadier General Levent GÖZKAYA \(TUR\)](#)

Regional Command South:

Headquarter RC(S) in Kandahar (US)

Commander: [Major General James L. HUGGINS \(US\)](#)

Regional Command South West:

Headquarter RC(SW) in Lashkar Gah (US)

Commander: [Major General Charles M. GURGANUS \(US\)](#)

Regional Command West:

Headquarter RC(W) in Herat (IT)

Commander: [Brigadier General Luciano PORTOLANO \(IT\)](#)

Regional Command North:

Headquarter RC(N) in Mazar-e Sharif (GE)

Commander: [Major General Erich PFEFFER \(GE\)](#)

Regional Command East:

Headquarter RC(E) in Bagram (US)

Commander: [Major General Daniel B. ALLYN \(US\)](#)

Font: www.nato.int.

³⁴⁰ El 10 d'octubre de 2012, el president dels EUA, B. Obama, va nomenar el general Joseph F. Dunford Jr., comandant assistent del Cos de la Marina dels EUA, per reemplaçar el general John R. Allen fins a la retirada de les tropes de l'Afganistan a finals de 2014.

La coalició de forces amb l'Operació Llibertat Duradora (OEF)³⁴¹ era una força de combat separada de la ISAF i encapçalada pels EUA amb 12 socis. Abans del comandament de l'OTAN, 19 països de la coalició, principalment el Regne Unit, França, el Canadà i Itàlia, van donar suport a l'Operació Llibertat Duradora amb aproximadament unes 4.500 tropes de combat, que més tard van entrar sota el comandament de la ISAF. Totes les forces de l'OTAN i la meitat de les forces dels EUA van quedar sota el mateix comandament OTAN/ISAF, i la resta de soldats dels EUA, uns 8.000, van seguir dins de l'OEF executant operacions antiterroristes i sota un comandament nord-americà independent fins al 2007, que es va unificar.³⁴² Els EUA haurien estat disposats a prescindir de l'OEF si la ISAF s'hagués fet càrrec de lluitar i posar fi als grups insurgents i Al-Qaida, així com donar suport al Govern per l'eradicació del cultiu de cascals, operacions a les quals alguns dels països membres de l'OTAN es van oposar.

Estados Unidos se había mostrado dispuesto a la desaparición de OEF sólo en caso de que ISAF incluyese entre sus objetivos centrales la destrucción de Al Qaeda y de otros grupos terroristas, así como el apoyo al Gobierno afgano para lograr la erradicación del opio.³⁴³

Espanya es va incorporar i participar en l'Operació Llibertat Duradora (OEF) després de l'acord del Consell de Ministres del 14 de desembre de 2001, fins a la seva retirada el 2 de juliol de 2004. Va donar suport i logística a Kabul, va enviar forces navals al golf Pèrsic i va donar suport des de les bases espanyoles de Morón i Rota per l'aprovisionament dels avions en trànsit.³⁴⁴

---

³⁴¹ L'OEF mai no va ser autoritzada directament pel Consell de Seguretat a diferència de la ISAF, però diferents resolucions de les Nacions Unides li demanaven millorar la coordinació amb la ISAF. Hi havia una part de l'Operació Llibertat Duradora que operava fora de l'Afganistan. Els EUA lideraven una multinacional naval antiterrorista i anticontraban al golf Pèrsic i al mar d'Aràbia amb seu a Bahrain. Aquesta missió es va estendre després de la caiguda de Saddam Hussein per protegir les plataformes de petroli iraquiana al golf Pèrsic.

³⁴² El 30 de juliol de 2006, un general que no era nord-americà (el general Richards) es feia càrrec del comandament de l'OTAN/ISAF dirigint per primera vegada tropes nord-americanes. «L'OTAN volia conduir una guerra diferent, amb menys víctimes civils, i tractar els presoners de guerra segons les Convencions de Ginebra. Aquell any els atacs insurgents es van incrementar de manera alarmant, van morir molts civils i les forces especials nord-americanes que estaven sota el control de l'OEF van seguir amb els atacs aeris i sense respondre de les seves maniobres secretes davant de l'OTAN». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 455.

³⁴³ Luis PERAL, *Afganistán: desafíos de la estabilidad y oportunidades del caos*, a Centro Internacional de Toledo para la Paz, CIT Pax, Informe CIT paz nº. 2, desembre 2006, p. 9.

³⁴⁴ L'argument d'Espanya, igual que el dels EUA, es basava en el dret de legítima defensa després dels fets de l'11-S i les posteriors resolucions de les Nacions Unides.

Entre 2005-2006, mentre l'OTAN/ISAF s'estava estenent arreu del país per fer-se càrrec de la seguretat, el territori afganès vivia una certa estabilitat. Tanmateix, l'Administració nord-americana no va donar a les primeres incursions dels talibans a partir de 2003 la importància que la situació requeria, i en aquell moment va prioritzar la guerra contra l'Iraq.

Els talibans van ressorgir i començar la seva campanya militar durant la primavera de 2003 amb atacs a les províncies de Helmand i Zabul. Per Ahmed Rashid: «[...] si a la tardor de 2003 s'haguessin incrementat els contingents nord-americans sobre el terreny, amb més diners per reconstruir el país i una reconstrucció de l'exèrcit i la policia afganesa més ràpida, s'hauria pogut canviar el curs dels esdeveniments de manera negativa per als talibans i haurien fet créixer el suport de la població al govern [...], però la reacció de Washington davant el ressorgiment dels talibans era negar-ho tot i no admetre que alguna cosa no rutllava.»³⁴⁵

Coincidint amb l'expansió de les forces militars estrangeres, els atacs i els atemptats de la insurgència (milícies talibanes i tribals) es van intensificar, i van augmentar les víctimes civils i militars. La insurgència va començar a actuar sobretot a l'est i al sud del país com mostra el mapa següent. Utilitzaven noves tàctiques, com ara els artefactes explosius improvisats (IED) i els atacs suïcides.³⁴⁶ Les tàctiques de les forces internacionals utilitzades per combatre la insurgència eren les operacions preventives amb batudes nocturnes³⁴⁷ i els avions no tripulats *drone*.³⁴⁸

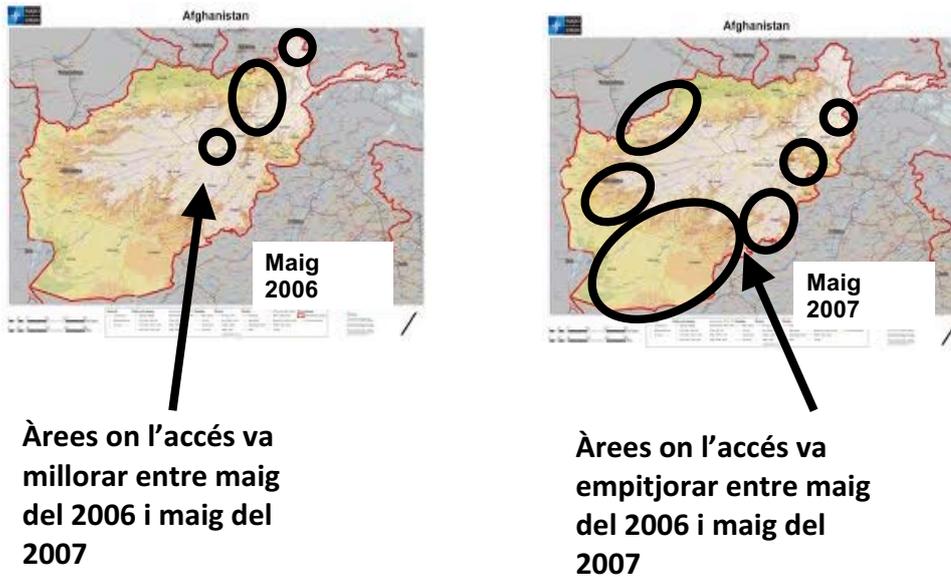
³⁴⁵ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 305 i 309.

³⁴⁶ Les noves tàctiques utilitzades per la insurgència eren resultat d'una nova onada de combatents estrangers que tornaven massivament al Pakistan i a l'Afganistan per primera vegada des del 2002. Van arribar combatents de l'Àsia central, l'oest de la Xina, Turquia i àrabs de diferents països en resposta a la crida d'Al-Qaida per ajudar els talibans. La majoria treballaven a la zona de les FATA (Pakistan). Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 457.

³⁴⁷ Operacions específiques contra líders insurgents a través de batudes nocturnes a domicilis i comunitats, que la majoria de les vegades provocaven morts civils, anomenades militarment *dany col·laterals*.

³⁴⁸ Els avions no tripulats *drone* (*Unmanned Aerial Vehicles* - UAVs) s'estaven utilitzant a l'Afganistan des de la intervenció militar de 2001, sobretot a la frontera entre l'Afganistan i el Pakistan. El 2001 a la província de Lowgar, el Comandament Central dels EUA (Centcom), va enviar un *drone* Predator per llançar un míssil contra els talibans, que havien capturat Abdul Haq, líder paixtu molt carismàtic, que havia lluitat contra els soviètics. Però els talibans ja l'havien traslladat a Kabul, on el van torturar i penjar. «El 19 de desembre de 2006, un avió no tripulat nord-americà va disparar un míssil contra un cotxe a Helmand i va matar el mul·là Akhtar Mohammed Usmani, número dos del mul·là Omar a la *Xura* dels talibans. També hi van morir dos comandants talibans més.» Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 110 i 461. «Entre gener de 2009 i novembre de 2011, els *drone* van posar fi a 1.500 talibans i més de 700 civils al Pakistan». Antoni SEGURA, *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial*, Madrid, Alianza Ed., 2013, p. 194.

Figura 9. Canvis d'accessibilitat (maig 2006 - maig 2007).

Font: Afghanistan Index, 2007.

El juliol de 2006, un informe sobre el moviment talibà i els grups insurgents declarava que aquests grups, molts d'ells refugiats fora del país, estaven formats per extremistes radicals relacionats amb Al-Qaida, combatents reclutats al Pakistan, joves a l'atur i tribus enemistades.³⁴⁹ Tom Koenings, al capdavant de la UNAMA a partir del febrer de 2006, declarava que hi havia cinc comandaments talibans actius: el que actuava a les províncies del nord-est, el que actuava a l'est, el del sud i dos fronts independents amb dos aliats dels talibans, Gulbuddin Hetmatiar i Jalaluddin Haqqani.³⁵⁰

Del 2 al 17 de setembre de 2006, l'OTAN/ISAF va liderar una ofensiva contrainsurgent anomenada *Operació Medusa* a la província de Kandahar, i es va convertir així en una força de combat. En la Cimera de Riga que es va celebrar a finals de novembre del mateix any, 26 països es van posar d'acord per intervenir en operacions de combat, mentre que alguns van mantenir que aquest no era el seu mandat i només ho farien en cas de ser atacats, és a dir, en activitats defensives. En l'Operació Medusa hi van participar les Forces de Seguretat

³⁴⁹ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 457.

³⁵⁰ Per altres analistes, la insurgència afganesa estava segmentada principalment per set grups armats de diversa procedència que inclou Haqqani i Hetmatiar. Matt WALDMAN, *The Sun in the Sky: The relationship between Pakistan's ISI and Afghan insurgents*, Carr Center for Human Rights Policy, Kennedy School of Government, Harvard University, June 2010, p. 2.

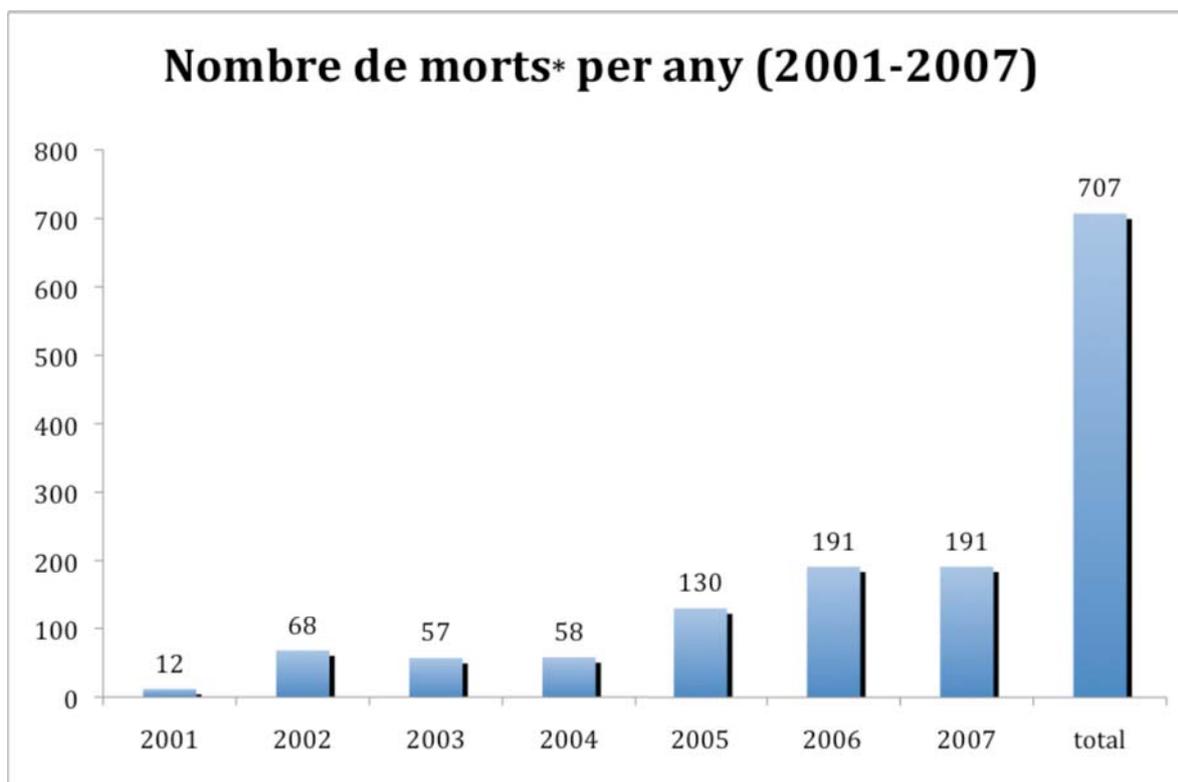
Nacional Afganeses (ANSF) i tropes de la ISAF del Canadà, el Regne Unit, Dinamarca, Holanda i els EUA. Segons informacions, van morir 500 insurgents i 12 soldats canadencs, un dels quals va morir quan avions de guerra nord-americans van bombardejar per error les tropes canadenques; 14 membres del servei britànic van morir quan el seu avió de reconeixement *Nimrod* es va estavellar. També va morir un soldat dels EUA, a part de les morts de molts civils (segons les fonts, el nombre varia entre 60 i 85). Per l'OTAN aquesta operació va aconseguir l'objectiu proposat, que era guanyar el control governamental sobre les àrees rurals de la província de Kandahar, per així restablir l'estabilitat i seguretat que havia de permetre iniciar la reconstrucció de les carreteres i altres infraestructures.

La tàctica militar utilitzada en aquest tipus d'operacions de combat i en la teoria COIN s'anomena *taca d'oli*, que es desenvolupa quan les forces militars entren a les zones en conflicte per anar guanyant i establint a poc a poc zones de seguretat amb l'objectiu d'anar restablint l'ordre, la vida social, els mercats locals, al mateix temps que es va estenent la governabilitat i el desenvolupament. Un cop s'han aconseguit zones de seguretat, s'han de mantenir, però només es poden mantenir si tenen el suport de la població. Tanmateix, els informes indicaven que, a finals d'octubre, la insurgència talibana havia ressorgit a la província de Kandahar i els enfrontaments entre l'OTAN i els talibans continuava; per tant, la zona no s'havia pogut estabilitzar.³⁵¹

---

³⁵¹ Andrew FEICKERT, *U.S. and Coalition Military Operations in Afghanistan: Issues for Congress*, a CRS Report for Congress, Updated December 11, 2006, p. 4.

Figura 10. Víctimes mortals en les tropes internacionals (2001-2007).

* Inclou tot tipus d'incidents.

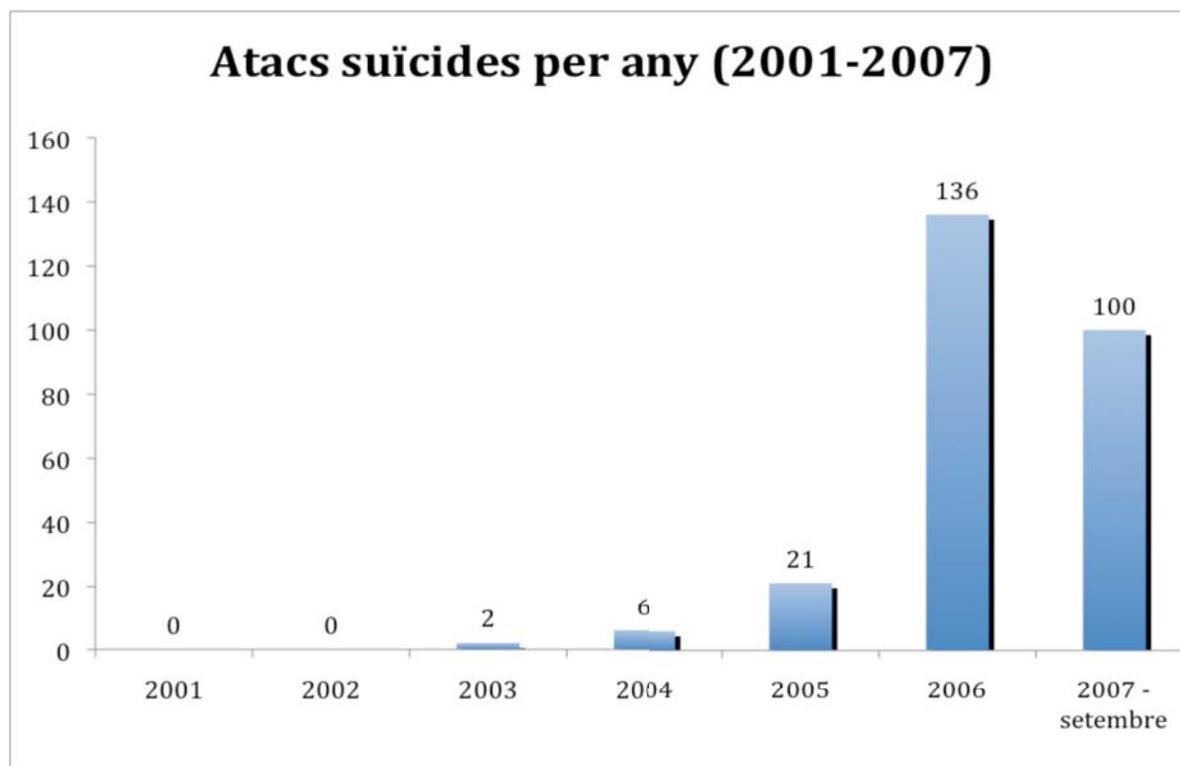
Font: Afghanistan Index, 2007.

Com mostren els gràfics, a partir de 2005³⁵² les morts de soldats va començar a augmentar de manera important, així com els atacs suïcides, sobretot entre el 2006 i el 2007.³⁵³

³⁵² El 19 de desembre de 2005, Donald Rumsfeld (secretari de Defensa) va signar les ordres per retirar 3.000 soldats nord-americans del sud, moment en què l'ofensiva insurgent creixia i s'escampava.

³⁵³ «Els talibans començaven a utilitzar terroristes suïcides (era nou per a la població afganesa) per crear por i inseguretat. En la guerra contra els soviètics no s'havia utilitzat mai un atemptat suïcida. El primer va ser el 1992 quan van matar amb suport saudita un senyor de la guerra, el *maulvi* Jamil-ur Rehman, a la província de Kunar. El 2001 dos terroristes suïcides van matar Massud. A partir de 2004 es va convertir en una pràctica comuna. Els primers suïcides eren orfes i adolescents mentalment pertorbats, procedents d'hospicis i orfenats del Pakistan, per més endavant reclutar terroristes més capacitats en les madrasses i camps de refugiats afganesos al Pakistan [...]». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 455-456. Els Tigres Tàmils de Sri Lanka, nacionalistes de religió no islàmica, van ser els primers a utilitzar el terrorisme suïcida. Walter LAQUEUR, «Lecciones de una década de terrorismo», 11-S, el mundo diez años después, la Vanguardia dossier, núm. 41, octubre / desembre 2011, p. 96.

Figura 11. Atacs suïcides (2001-2007).

Font: Afghanistan Index, 2007.

Entre el 6 de març i el 30 de maig de 2007, l'OTAN/ISAF, amb soldats del Regne Unit i dels EUA, i les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF) a la província de Helmand, va llançar una altra operació de combat anomenada *Operació Aquiles*, que incloïa operacions nocturnes. Com deia el tinent coronel Rory Bruce, l'objectiu era establir la província de Helmand nord, per permetre al Govern de l'Afganistan la reconstrucció i el desenvolupament d'aquesta part del país.

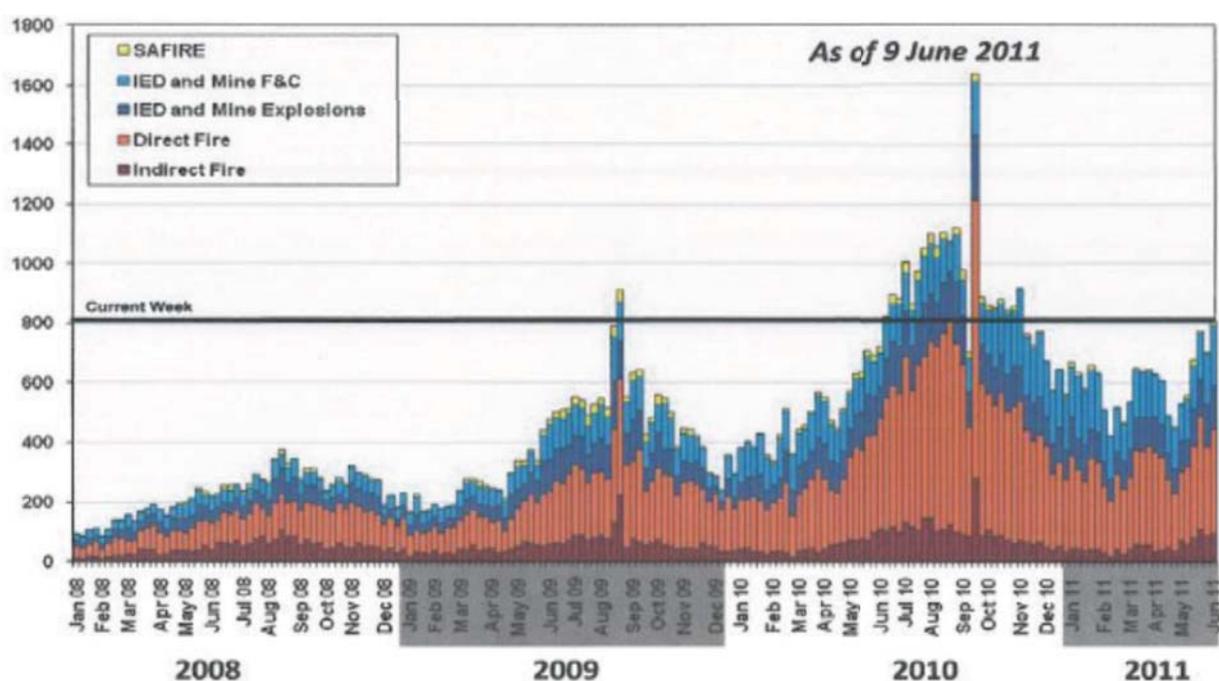
«This operation helps fix Taliban extremists in the southern area so that reconstruction and development can take place in the north. This will enable us to provide a secure environment in which we can increase economic prosperity and repair major infrastructure to improve the lives of the people of Afghanistan», said TF Helmand spokesman, Lieutenant Colonel Rory Bruce.³⁵⁴

³⁵⁴ OTAN/ISAF, «Operation Achilles making progress», 8 de març de 2007. <<http://www.nato.int/isaf/docu/pressreleases/2007/03-march/pr070308-160.html>> [Consulta: 13 octubre 2012].

En aquesta operació no hi van morir militars, però van ser capturats 28 talibans i van morir entre 750 i 1.000 insurgents, a part de les morts de molts civils (que inclouen nens i dones).³⁵⁵ Aquestes operacions només eren solucions a curt termini, ja que no mantenien la seguretat en les àrees que intentaven estabilitzar.

Diferents elements expliquen el deteriorament de la situació i el ressorgiment de la insurgència: la corrupció governamental, el desenvolupament d'unes institucions febles, la falta de forces de seguretat en moltes zones rurals, que el Pakistan donés refugi als talibans, els països de l'OTAN que no volien combatre la insurgència, l'augment de les morts de civils en les accions militars, l'atur i la pobresa de gran part de la població i amb un desenvolupament que no arribava.³⁵⁶

Figura 12. Atacs de la insurgència (gener 2008 - juny 2011).

Font: Afghanistan Index, 16 de maig de 2012.

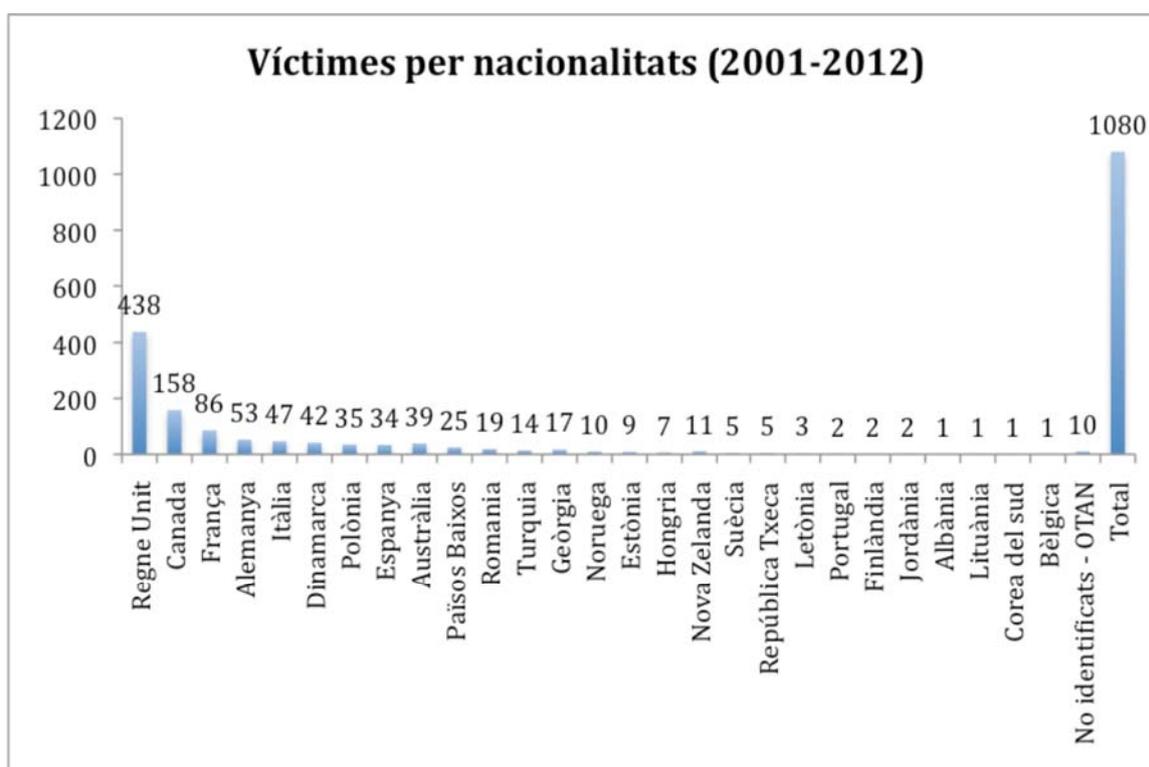
³⁵⁵ William DERMODY, «The longest war», USA Today, 2001-2010.

<<http://usatoday30.usatoday.com/news/afghanistan-ten-years-of-war/index.html>> [Consulta: 13 octubre 2012].

³⁵⁶ Kenneth KATZMAN, *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security and U.S. Policy*, a Congressional Research Service (CRS), 4 de gener, 2012.

Com mostra el gràfic, els artefactes explosius improvisats (IED), les mines antipersones i l'atac directe eren les tàctiques més utilitzades per la insurgència. El 2010 va ser un dels pitjors anys per a la ISAF, amb 212 morts entre les diferents nacionalitats que hi participaven, més els 499 morts de soldats nord-americans i més de 2.000 civils morts. Els anys que segueixen tampoc no van ser millors pel que fa a les víctimes mortals. Tot i que les víctimes militars van disminuir, les víctimes civils van augmentar.³⁵⁷

Figura 13. Víctimes per nacionalitats (2001-2012).

Font: Afghanistan Index, 2012, i <<http://icasualties.org/oef/ByYear.aspx>>.

Com mostra el gràfic, 1.080 va ser les víctimes entre les diferents nacionalitats que participaven en el conflicte des de l'octubre de 2001 fins al desembre de 2012, sense

³⁵⁷ «Amb l'ajuda d'Al-Qaida i els extremistes pakistanesos, els talibans havien creat una indústria casolana letal al llarg de la frontera entre l'Afganistan i el Pakistan: la manufactura dels IED. Els components (circuitos electrònics, detonadors, material explosiu i embolcalls) els fabricaven a casa seva famílies de tribus establertes a la banda pakistanesa de la frontera; després els talibans els recollien i els enviaven a l'Afganistan, on es muntaven les bombes. Aviat els talibans pakistanesos farien servir aquests IED contra forces pakistaneses». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 449. D'altra banda, el Govern afganès va prohibir l'ús del fertilitzant de nitrat d'amoni per controlar els materials explosius i químics utilitzats en els artefactes explosius improvisats (IED).

incloure-hi els soldats nord-americans. Pel que fa aquests, el Departament de Defensa dels EUA comptabilitzava en 2.117 les víctimes fins a l'octubre de 2012.

Entre el 2006 i el 2008 van augmentar les operacions preventives en zones dominades per l'ètnia paixtu, amb l'objectiu de respondre a l'augment dels atacs insurgents talibans en àrees on abans no havien estat actius, com ara Lowgar, Wardak i Kapisa. A Kabul, un atac a l'hotel de luxe Serena³⁵⁸ el dia 14 de gener dels 2008 va matar 7 persones; a l'ambaixada de l'Índia³⁵⁹ el 7 de juliol de 2008 un altre atac va matar 41 persones; el 27 d'abril van intentar assassinar el president Hamid Karzai, durant la celebració militar anual en memòria de la sortida dels soviètics del país,³⁶⁰ i el 12 de juny de 2008 un atac a la presó de Sarposa³⁶¹ a Kandahar va provocar la fugida de centenars de talibans.

Amb el canvi de l'Administració nord-americana després de les eleccions del novembre de 2008 i l'elecció d'un nou president, Barack Obama, també es va canviar l'estratègia que s'havia conduït fins llavors a l'Afganistan. El general Stanley McChrystal (cap de les forces internacionals) va dissenyar per al 2009 una nova estratègia a partir d'un estudi³⁶² que s'havia dut a terme amb el recull d'informacions sobre les experiències, idees i perspectives de la societat civil, diferents ètnies, llocs i estatus social de la població afganesa. Les principals conclusions de l'estudi quedaven resumides en tres punts: 1) Per molts afganesos, les estratègies que s'estaven duent a terme no eren prou efectives, no hi havia compromís per part de les forces internacionals. Les forces nord-americanes s'aliaven amb els líders i

---

³⁵⁸ Primer atac a un hotel després de 2001, on van morir 7 persones (5 guàrdies de seguretat, 1 periodista noruec i 1 ciutadà dels EUA). Dut a terme per 3 persones armades que van escapar i un suïcida. <www.guardian.co.uk> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁵⁹ Atemptat suïcida amb cotxe bomba contra la paret exterior de l'Ambaixada de l'Índia en un barri de Kabul ple de gent. Hi van morir 41 persones i 140 van resultar ferides. Bill ROGGIO, «41 killed in Kabul suicide strike at Indian embassy», a *Longwarjournal*, 7 de juliol de 2008. <http://www.longwarjournal.org/archives/2008/07/41_killed_in_kabul_s.php#ixzz29jk3DjIW> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁶⁰ Atac contra el president, on van morir 3 persones (un cap tribal, un membre del Parlament i un nen de deu anys que va quedar atrapat en el foc creuat). També 11 persones, entre oficials, exèrcit i civils, van quedar ferides. Carlotta GALL, «Karzai Escapes Attack in Kabul by Gunmen», a *The New York Times*, 28 d'abril de 2008. <<http://www.nytimes.com/2008/04/28/world/asia/28afghan.html?pagewanted=all>> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁶¹ Van fugir unes 900 presoners en un atac suïcida que va matar quinze guàrdies. <<http://www.bbc.co.uk>> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁶² Marika ATHEROS and Mary KALDOR, *Building Afghan Peace from the Ground Up*, a The Century Foundation, 2011, p. 7, on presenta l'estudi «Human Security and Bottom-up Engagement in Afghanistan», undertaken by LSE Global Governance at the London School of Economics, in partnership with the Civil Society Development Centre (CSDC) in Afghanistan. Estudi portat a terme l'agost de 2009.

homes forts de les autoritats locals, mentre que la societat civil i els seus drets quedaven marginats. 2) Molts afganesos creien que les estratègies desenvolupades pels EUA mantenien un sistema de poder i lucre que fomentava el ressentiment i la inseguretat en la població. No s'ocupaven de les causes principals d'inseguretat. 3) Molts afganesos percebien la inseguretat no tant com un conflicte entre el Govern i aliats internacionals, d'una banda, i els talibans i Al-Qaida, de l'altra, sinó com una empresa comuna, on els diferents actors armats convivia a través de pràctiques abusives i conductes criminals. Com a conclusió final, la política internacional s'havia dedicat a derrotar els talibans o a arribar a acords amb ells, i havia oblidat reduir la violència, administrar la justícia i mobilitzar la població afganesa al voltant d'una visió política, per ajudar a dissenyar un projecte polític comú.³⁶³

A partir de l'estudi es va intentar reconduir l'estratègia dels EUA per a l'Afganistan i el Pakistan (Af-Pak) amb: 1) Una nova estratègia COIN dissenyada per revertir els avenços de la insurgència, desmantellar i derrotar els talibans, Al-Qaida i els seus centres al Pakistan, a més d'impedir el seu retorn a cap dels dos països. 2) Promoure un govern efectiu i responsable, frenar la corrupció i millorar la qualitat de la governança afganesa. 3) Contribuir a la formació d'unes forces de seguretat afganeses autosuficients, millorar l'economia... L'estratègia es va presentar i va ser acceptada per tots els participants en la Conferència de la Haia el març de 2009, i reconeixia que el conflicte no es podia guanyar militarment i que faltava la reconciliació i reintegració dels combatents.³⁶⁴

Tanmateix, si la iniciativa de l'estudi per analitzar les causes i reconduir l'estratègia havia estat pertinent, els resultats no van ser els esperats. La nova estratègia, tot i que volia centrar-se en la seguretat i el desenvolupament, augmentant els compromisos tant militars com econòmics i civils, i amb especialistes per desenvolupar projectes de reconstrucció i desenvolupament, no es va aplicar de manera efectiva. No millorava el desenvolupament ni tampoc la seguretat en la població, ja que continuaven els combats contra Al-Qaida i els talibans, així com els atacs de la insurgència. El 28 de juny de 2011, els insurgents van atacar l'Hotel Intercontinental de Kabul en un enfrontament amb les forces afganeses que tenien el

---

³⁶³ Marika ATHEROS and Mary KALDOR, *Building Afghan Peace from the Ground Up*, a The Century Foundation, 2011, p. 8-9.

³⁶⁴ Conferència a la Haia, el 31 de març de 2009.

suport de les forces de l'OTAN.³⁶⁵ El 19 d'agost de 2011, van atacar el complex de la British Council³⁶⁶ a Kabul, durant la celebració de l'aniversari de la independència de l'Afganistan de la Gran Bretanya el 1919. El 13 de setembre de 2011, l'atac es va produir contra l'ambaixada dels EUA i la seu de l'OTAN a Kabul.³⁶⁷ Els atacs van continuar durant el 2012 i 2013 afectant la vida diària de la població afganesa.

Els artefactes explosius improvisats (IED) eren la principal causa de la mort de civils. Segons el seguiment que fa la UNAMA, durant el 2012, des de l'1 de gener fins al 30 de setembre, aquests explosius havien matat 340 persones civils i havien ferit 599 persones de totes les edats i sexe. L'augment era de gairebé el 30 % si es comparava amb el mateix període de l'any anterior.³⁶⁸

A l'Afganistan, les mines antipersones, els explosius improvisats i els objectes sense detonar es podien trobar per tot el país, tant en zones rurals com a les zones urbanes i zones considerades estables, fet que posava en perill la població, que vivia permanentment amenaçada i en risc de morir o ser ferida per aquests artefactes explosius, que també afectaven el conreu i la ramaderia, perquè mataven animals, i atemptaven diàriament contra la vida i l'economia de moltes persones.

---

³⁶⁵ L'atac va durar cinc hores, van morir 19 persones i els 8 atacants. "Intercontinental Hotel Attack: NATO Helicopters End Kabul Hotel Siege That Leaves At Least 19 Dead" a *Huffington post world*, 28 de juny de 2011. <http://www.huffingtonpost.com/2011/06/28/intercontinental-hotel-attack-kabul_n_886224.html> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁶⁶ Atac suïcida on van morir 8 membres de la policia nacional i 1 soldat estranger, a més de 22 ferits. Mirwais HAROONI, "Nine dead in Taliban assault on British Council in Kabul" a *Reuters* el 19 d'agost de 2011. <<http://www.reuters.com/article/2011/08/19/us-afghanistan-blasts-idUSTRE77I0FX20110819>> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁶⁷ El setge va durar 19 hores, hi van morir 7 persones (4 policies i 3 civils) a més de 17 persones ferides i 9 insurgents morts. Mirwais HAROONI, "Taliban attack across Kabul, target U.S. Embassy" a *Reuters*, 14 de setembre de 2011. <<http://www.reuters.com/article/2011/09/14/us-afghanistan-blast-idUSTRE78B61S20110914>> [Consulta: 18 i 19 juliol 2012].

³⁶⁸ UNAMA, *Protection of Civilians in armed conflict*, Mid Year Report 2012, Kabul, Afghanistan, juliol 2012.

Taula 12. Víctimes per mines, explosius de guerra i IED.

Total víctimes des del 1979 fins al 2011	21.100 (17.097 ferits i 4.003 morts)
Víctimes 2011 716 civils (372 nens, 49 nenes, 51 dones) 71 militars 25 desminadors	812 (481 ferits i 331 morts)
Víctimes 2010	1.211 (646 ferits i 565 morts)
Víctimes 2009	859

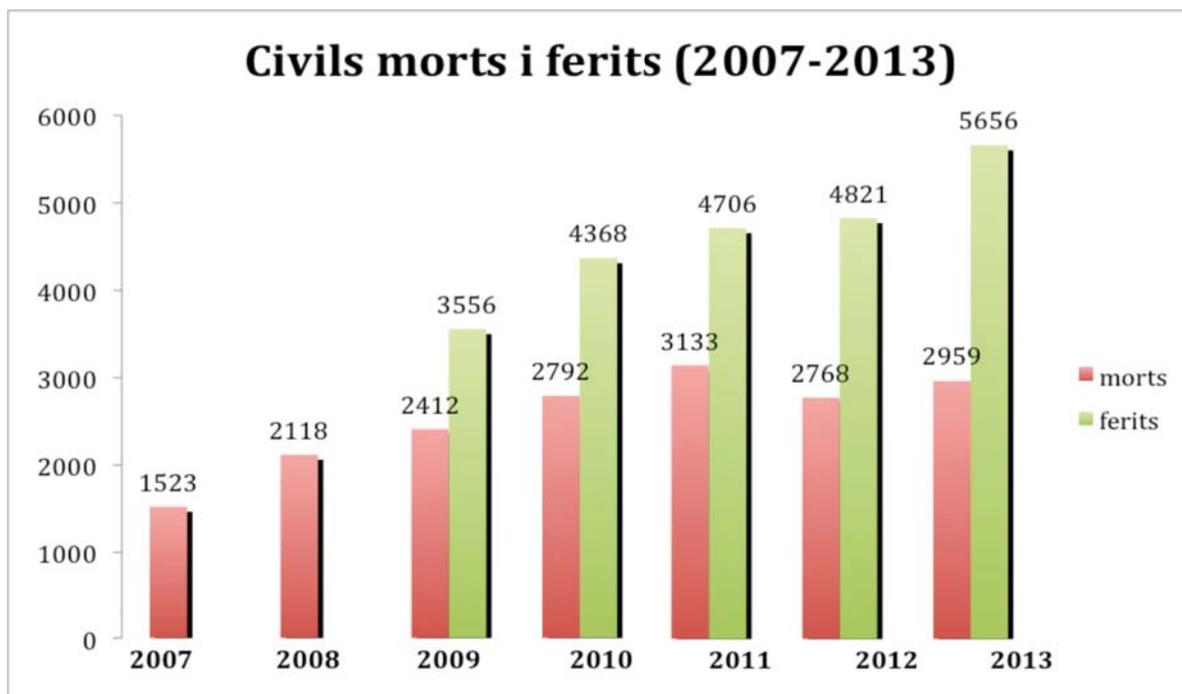
Font: Mine Action Coordination Centre of Afghanistan (MACCA).³⁶⁹

D'altra banda, els atemptats i els atacs de la insurgència i de les tropes internacionals tampoc no s'aturaven.³⁷⁰ L'informe de la UNAMA de 2013 feia un balanç entre el 2007 i el 2013 amb un total de 17.705 víctimes mortals civils, tot i que, segons l'informe, durant el 2012 les víctimes civils s'havien reduït un 12 % principalment perquè van disminuir els atacs suïcides dels grups insurgents i les operacions aèries del Govern i les forces aliades, les víctimes civils van tornar augmentar durant el 2013.

³⁶⁹ Landmine & Cluster munition monitor, 20 de desembre de 2012.

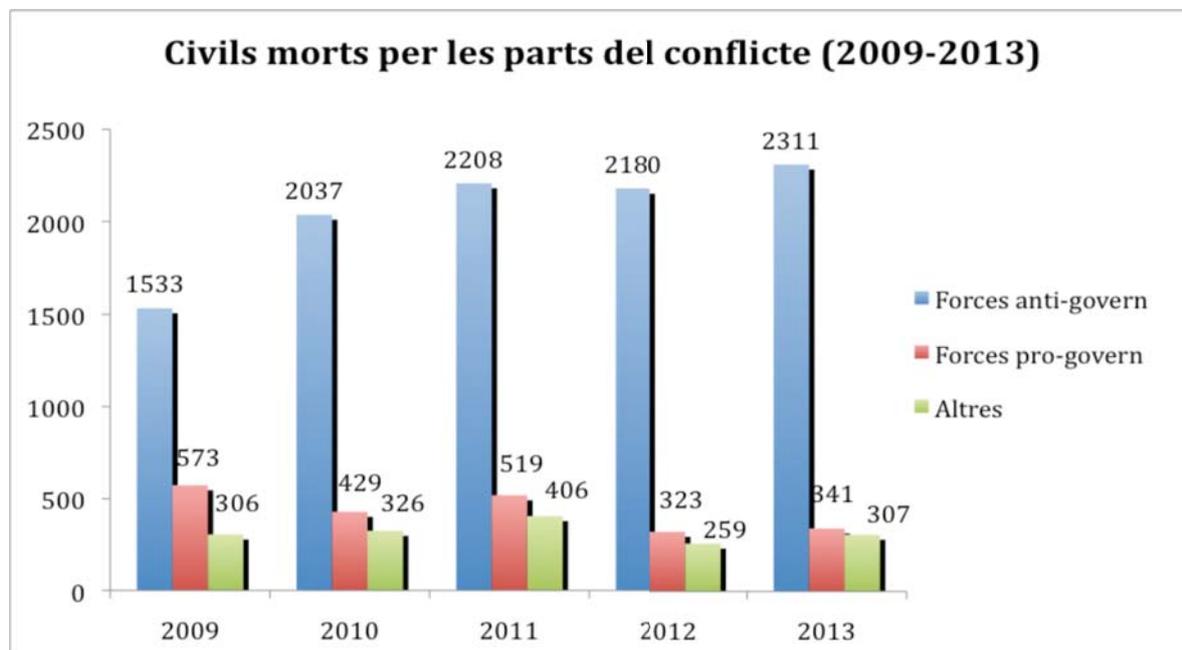
³⁷⁰ Només en els primers quatre mesos de 2012 es van produir 72 morts. A finals de febrer la crema d'uns exemplars de l'Alcorà per soldats nord-americans a la base aèria de Bagram, a prop de Kabul, va provocar una sèrie de protestes violentes que van deixar 5 morts i diversos ferits a les províncies de Parwan, Nangahar i Kabul. L'11 de març un soldat nord-americà va matar 16 persones (entre nens, nenes, dones i gent gran) a plena nit en un poble del districte de Panjwai. El 15 d'abril de 2012 es van produir una sèrie d'atacs en diversos llocs de Kabul (a prop del Parlament i la zona de les ambaixades), al mateix temps que en altres províncies del país (Paktia, Nangahar, Jalalabad, Logar). Aquests atacs van acabar amb la mort de 39 insurgents, 16 dels quals a Kabul, 11 membres de les forces armades afganeses i un civil. Els atacs van ser relacionats amb la xarxa Haqqani. Els incidents i atacs per les diferents parts del conflicte van continuar durant el 2012 i 2013.

Figura 14. Víctimes civils (2007-2013).

Font: UNAMA.

Figura 15. Víctimes civils per les diferents parts del conflicte (2010-2013).

Font: UNAMA.³⁷¹

³⁷¹ UNAMA, *Afghanistan Annual Report on Protection of Civilian in Armed Conflicts*, 2013. <<http://unama.unmissions.org>> [Consulta: 18 febrer 2013 i febrer 2014].

A més a més, a finals de 2013 s'estimava que unes 620.000 persones (unes cent mil famílies) seguien desplaçades per tot el país a causa del conflicte, mentre que uns 2,4 milions d'afganesos continuaven vivint a l'exili en els països veïns. Des del 2002 havia retornat al país 5,7 milions de persones (¼ de la població refugiada).³⁷²

La situació de seguretat a l'Afganistan seguia inestable a finals de 2012 i tampoc havia millorat durant el 2013. Hi havia zones molt complicades i sota control de la insurgència on l'accés governamental i humanitari, si no difícil, era quasi impossible. La falta de seguretat continuava i era la causa del desplaçament de moltes famílies. Tanmateix, aquelles famílies desplaçades o refugiades que volien tornar tampoc no rebien suficient suport, no trobaven feina i no podien cobrir les seves necessitats més bàsiques.

Taula 13. Població desplaçada estimada

Maig 2008	150.000
Octubre 2009	275.945
Març 2010	329.000
Desembre 2010	352.000
Maig 2012	396.808
Desembre 2012	507.000
Octubre 2013	620.000

Font: Afghanistan Index, juliol 2012, i UNHCR, 2012 i 2013.

El procés de transició³⁷³

A la Cimera de Lisboa el novembre de 2010, l'OTAN va decidir preparar un full de ruta cap a una transició gradual de les responsabilitats de la ISAF a les Forces Nacionals de Seguretat Afganeses (ANSF) per fer-se càrrec del control de la seguretat del seu país a finals de 2014. Aquest procés de transició era conegut com a «Inteqal» (en dari i paixtu) i va ser llançat pel president Karzai el 2011. En aquell moment el nombre de forces de la ISAF era d'uns 140.000

³⁷² UNHCR IN AFGHANISTAN, *Conflict- Induced Internally Displaced Persons in Afghanistan*, July 2012 Interpretation of data as of 31 May 2012. <<http://www.unhcr.org/pages/49e486eb6.html>> [Consulta: 2 octubre 2012]; i, UNHCR, *Country Operations Profile*, Afghanistan, 2014. <www.unhcr.org/pages/49c486cb6.html> [Consulta: 2 febrer 2014]

³⁷³ <www.aco.nato.int/page26912489.aspx> [Consulta: 2 octubre 2012].

soldats, aproximadament. Amb el procés, i a partir del gener de 2012, el nombre de soldats va començar a disminuir, i es va estimar que uns 40.000 soldats deixarien la ISAF a finals d'any. Segons el pla de retirada, un 10 % de les tropes internacionals van marxar durant el 2012 (Espanya va començar el replegament a finals d'octubre, fet que va representar uns 150 soldats menys), el 40 % de les tropes marxaria durant el 2013, i la resta (50 %), quan acabés el procés a finals de 2014. A mitjan 2012 es van començar a estudiar les rutes de sortida, com s'havia de coordinar el procés de retirada durant el 2013 i 2014, ja que logísticament suposava treure uns 120.000 contenidors de material i equips, més uns 80.000 vehicles, del país.³⁷⁴

El calendari va començar a posar-se en marxa el 22 de març de 2011, quan el president Karzai va anunciar la primera fase de transició. El procés va començar pels subdistrictes, després pels districtes i va acabar per les províncies. Les decisions de quines havien de ser les primeres zones a ser traspassades es va fer a partir de consideracions operatives, polítiques i econòmiques, segons les avaluacions i recomanacions dels organismes implicats: el Govern afganès i l'OTAN/ISAF a través del JANIB - Comitè Mixt de l'Afganistan i l'OTAN Inteqal (Joint Afghan-NATO Inteqal Board).

En la primera fase (zones verdes del mapa), les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF) s'havien de responsabilitzar dels municipis de Lashkar Gah (sud), Herat (oest), Mazer-i-Sharif (nord) i Mehterlam (a l'est), de totes les províncies de Bamiyan i Panshir i de la província de Kabul (a excepció del districte de Surobi).

---

³⁷⁴ <www.Europapress.es> [Consulta: 19 octubre 2012].

Figura 16. Mapa de la primera fase del procés de transició. Primeres províncies i municipis en mans de l'ANSF.

Font: www.aco.nato.int.

El 27 de novembre de 2011, el president Karzai va anunciar la segona fase de traspàs (zones grogues del mapa). En aquesta fase també va començar la reducció de les tropes de la ISAF.

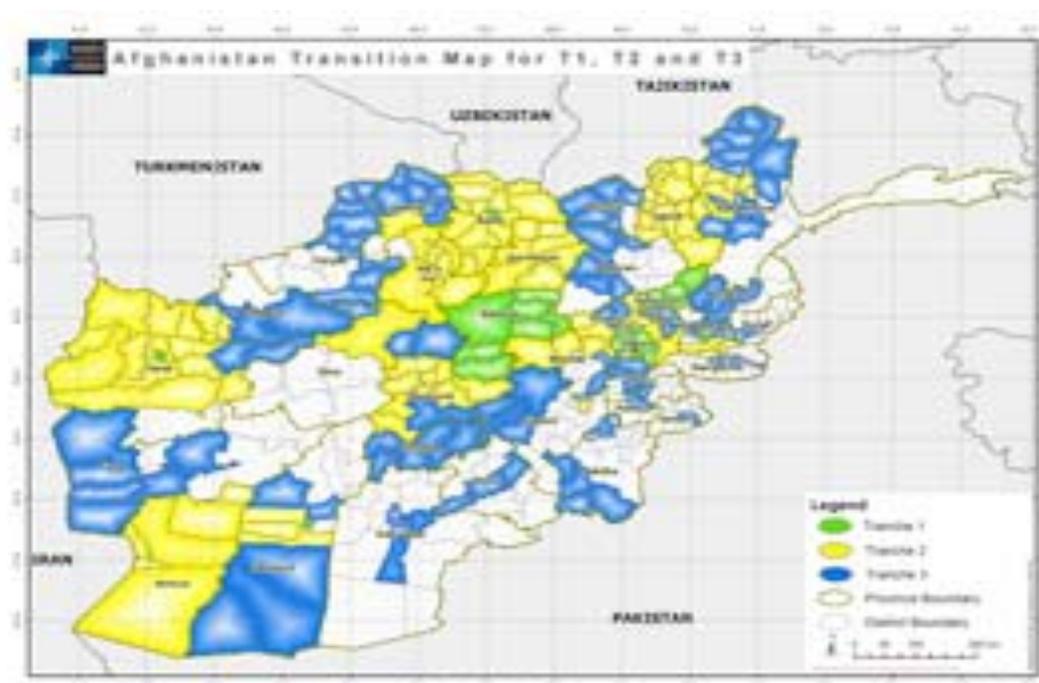
Figura 17. Mapa de la segona fase del procés de transició. Províncies, ciutats i districtes en mans de l'ANSF.

Font: www.aco.nato.int.

El 13 de maig de 2012, el president Karzai va anunciar la tercera fase de traspàs (zones blaves del mapa) que abastava més del 75 % de la població afganesa. El 2013, Espanya aniria traspasant els districtes de Qadis i Muqur de la província de Badghis, al districte de Jawand no hi havien estat mai, i el districte de Bala Murghab va ser traspasat pels italians el setembre de 2012. Espanya, el 2013 reduiria les seves tropes en un 40 %, i la resta durant el 2014.³⁷⁵

Figura 18. Mapa de la tercera fase del procés de transició. Províncies, ciutats i districtes en mans de l'ANSF.

Font: www.aco.nato.int.

³⁷⁵ El 22 de setembre de 2013, «El ministro de Defensa, Pedro Morenés, ha anunciado a Efe que España deja la provincia de Badghis, zona de responsabilidad de las tropas en la guerra de Afganistán, y cede su base de Qala i Naw a las autoridades afganas con “la misión cumplida” y “los deberes hechos”. [...] A partir de ahora la presencia española se limitará a la base d’Herat, donde los militares participan en labores de seguridad, la gestión del aeropuerto y del hospital Role2 [...]». Ángel APEZTEGUÍA, «Morenés: España deja Badghis y la base de Qala i Naw con la misión cumplida», a *el Confidencial*, 22 de setembre de 2013. <http://www.elconfidencial.com/ultima-hora-en-vivo/2013-09-22/morenes-espana-deja-badghis-y-la-base-de-qala-i-naw-con-la-mision-cumplida_48676/> [Consulta: 23 setembre 2013].

En la Cimera de l'OTAN a Chicago, el maig de 2012, els aliats van posar-se d'acord per continuar la missió de l'OTAN més enllà de 2014³⁷⁶ i donar suport a les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF). L'acord incloïa, d'una banda, un compromís financer, i de l'altra, una missió militar amb tropes estrangeres de «no-combat». No obstant això, els termes de participació encara no s'havien definit.

4.1.2.1. LES FORCES ESPANYOLES DE LA ISAF

Espanya el 2001 estava dirigida pel Partit Popular (PP) i amb J. M. Aznar com a president del Govern, després de les eleccions de 2000, en les quals va obtenir una majoria absoluta. Aznar, que en aquell període no volia perdre l'oportunitat d'estar al costat dels «poderosos», va seguir una política exterior subordinat a l'Administració dels EUA i va ser dels primers països a donar suport i incorporar-se a l'Operació Llibertat Duradora (OEF). Fora del territori afganès, va enviar forces navals al golf Pèrsic i va donar suport amb les bases aèries de Morón³⁷⁷ i Rota. El contingent espanyol eren forces de suport i logística, no forces de combat. La participació d'Espanya a la ISAF va ser autoritzada pel Consell de Ministres a finals de desembre de 2001, amb una primera tanda de soldats de l'Exèrcit de Terra i Aire que van arribar a l'Afganistan a finals de gener de 2002.

España participó en la Operación Libertad Duradera con una unidad médica de apoyo al despliegue en Kabul, dos aviones de transporte C-130 Hércules en Manas (Kirguizistán), las fragatas Santa María y Numancia, el buque de aprovisionamiento Patiño, un avión de patrulla marítima P-3 Orión y dos helicópteros del Ejército de Tierra, lo que supuso un total de 850 hombres de los tres Ejércitos. La contribución española fue variando desde los máximos del principio hasta una media de 300 efectivos. Por Acuerdo del Consejo de Ministros de 2 de julio de 2004 se decidió la finalización de la participación española en esta operación, concentrando todo el esfuerzo nacional en ISAF. En la operación Libertad Duradera hubo dos bajas españolas.³⁷⁸

---

³⁷⁶ A més a més, l'1 de maig de 2012, el president dels EUA, B. Obama, va fer una visita sorpresa a Kabul per signar un acord estratègic d'associació amb el president de l'Afganistan, Hamid Karzai, per a després del 2014.

³⁷⁷ Va ser utilitzada en el trasllat de detinguts cap a Guantánamo. La CIA va utilitzar aeroports civils espanyols entre 2002 i 2005. <http://elpais.com/elpais/2008/11/30/actualidad/1228036625_850215.html> [Consulta: 29 octubre 2012].

³⁷⁸ Gilbert DE FARAMIÑAN, Juan Manuel PARDO DE SANTA YANA, José y Gómez DE OLEA, *El Conflicto de Afganistán*, a Ministerio de Defensa, 2009, p. 117.

Com a membre de la comunitat internacional, Espanya havia de complir amb els compromisos adquirits i els organismes dels quals formava part, tant l'OTAN com les Nacions Unides. Tanmateix, quan Espanya es va comprometre a enviar tropes a l'Afganistan, l'OTAN encara no hi intervenia (fins a l'abril de 2003), i les tropes espanyoles van participar primer en l'OEF i després en la ISAF, aquesta última autoritzada pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides. El compromís d'Espanya i l'enviament de tropes es va fer sense la prèvia consulta i autorització del Congrés de Diputats. Les tropes van ser enviades a l'Afganistan amb només l'autorització del Consell de Ministres, infringint la Constitució espanyola.

Tot i que la permanència de les tropes espanyoles a l'Afganistan inicialment no s'havia d'allargar gaire en el temps, la participació es va anar ampliant complint amb les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides: en les dues primeres resolucions el mandat va ser renovat per sis mesos i després es va anar renovant cada any.³⁷⁹

L'abril de 2004 va canviar l'Administració espanyola amb un nou president, J. L. Rodríguez Zapatero, del Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), que va modificar la política exterior per apropar-se de nou als socis europeus. La nova administració va retirar les tropes d'Iraq, es va retirar de l'Operació Llibertat Duradora i va augmentar el contingent espanyol de la ISAF amb l'enviament de més soldats, prèvia consulta i autorització del Congrés de Diputats.

La permanència d'Espanya a l'Afganistan va continuar sense canvis i assumint els compromisos que adquiria com a membre de la comunitat internacional. Tanmateix, van canviar els procediments, tant pel que fa a la sol·licitud d'autorització al Congrés de Diputats en l'enviament de més tropes espanyoles (sempre acceptat per tots els grups polítics, llevat d'Esquerra Unida-IU), com per mantenir el Parlament informat sobre la situació a l'Afganistan. Les informacions, però, no eren regulars ni clares. En general aquest període tampoc no va destacar per un Ministeri de Defensa transparent.

---

³⁷⁹ El febrer de 2002, el ministre de Defensa, Federico Trillo, anunciava que les tropes espanyoles es quedarien a l'Afganistan fins a finals de juny, dos mesos més del que s'havia acordat. Però Trillo també va informar que els soldats no abandonarien Kabul fins que s'acabés el mandat de l'ONU a la ISAF. Aquest mandat es va anar renovant regularment fins encara el dia d'avui (finals de 2013). «Las tropas españolas estarán hasta junio en Afganistán», *El País*, 19 de febrer de 2002. <http://elpais.com/diario/2002/02/19/internacional/1014073216_850215.html> [Consulta: 29 octubre 2012].

Les forces espanyoles destinades a l'Afganistan s'anomenaven ASPFOR (Afganistan Spanish Force) i portaven una referència en nombres romans en cada rotació que indicava el canvi. El 25 de gener de 2002, es va desplegar la primera agrupació militar espanyola a Kabul, denominada ASPFOR I, amb aproximadament uns 350 soldats entre les unitats de comandament, les unitats de comunicacions, les unitats de suport logístic, els enginyers, un equip per desactivar explosius i un equip de suport al desplegament aeri.³⁸⁰ El juliol de 2004, amb l'autorització del Congrés de Diputats, les tropes espanyoles a l'Afganistan van augmentar en 540 soldats, que es van desplegar a mitjan 2005 a la província d'Herat i Badghis seguint el mandat de la ISAF. El juny de 2009 es va aprovar una altra autorització del Congrés de Diputats per desplegar 532 soldats més (450 soldats per donar suport a la seguretat de les eleccions afganeses que es van celebrar l'agost de 2009, i la resta per mantenir la seguretat a l'aeroport internacional de Kabul i les activitats d'entrenament de l'exèrcit afganès).³⁸¹ L'abril de 2012 el contingent espanyol era d'uns 1.500 soldats.

L'abril del 2012 a Badghis hi havia l'ASPFOR XXX (30 Afganistan Spanish Force) era el trentè contingent de tropes que Espanya havia enviat a l'Afganistan. Aquest contingent formava part de la Brigada de la Legió «Rey Alfonso XIII», que havia arribat a l'Afganistan el gener de 2012. S'hi havien de quedar durant uns cinc mesos. El temps d'estada de les tropes espanyoles era curt, màxim sis mesos

---

³⁸⁰ Missió ISAF, (MDE).

<http://www.defensa.gob.es/areasTematicas/misiones/enCurso/misiones/mision_03.html> [Consulta: 20 octubre 2012].

³⁸¹ Missió ISAF, (MDE).

<http://www.defensa.gob.es/areasTematicas/misiones/enCurso/misiones/mision_03.html> [Consulta: 20 octubre 2012]; i, «El Congreso aprueba el despliegue de 532 soldados en Afganistán», a *El País*, 17 de juny de 2009. <http://elpais.com/elpais/2009/06/17/actualidad/1245226632_850215.html> [Consulta: 20 octubre 2012].

Figura 19. Mapa de localització de la presència espanyola a l'Afganistan.

Font: Instituto de Estudios Estratégicos (ieee.es).³⁸²

La distribució sobre el terreny de les tropes espanyoles era la següent.³⁸³

- 353 efectius a la base de suport avançada a Herat (un hospital «Role 2», dos helicòpters d'evacuació sanitària, tres helicòpters de transport, personal de gestió de l'aeroport d'Herat).
- 875 efectius a la capital de la província de Badghis, Qala-e-Naw, ubicació de l'Equip Provincial de Reconstrucció (PRT).
- 52 efectius per entrenar l'exèrcit i la policia afganesa, anomenats equips d'enllaç i mentoria operacional (OMLT) de l'Exèrcit.
- 26 efectius al quarter general del Centre Regional Oest a Herat.
- 38 efectius al quarter general de la ISAF a Kabul.
- El 2009 s'hi van afegir 220 contingents de reforç.

El transport del personal a la zona d'operacions es feia amb vols xàrter de companyies aèries comercials, des del territori nacional espanyol fins a les bases aèries de suport, que fins al 2009 va ser la base de Manas, al Kirguizistan, i més tard la base de Duixanbe, al Tadjikistan. Des d'allà, i amb mitjans de l'exèrcit de l'aire, es traslladava el personal a Herat.

³⁸² INSTITUT ESPANYOL D'ESTUDIS ESTRATÈGICS (IEEE).

<http://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2011/DIEEE005_2011PRT_espanol.pdf> [Consulta: 18 agost 2012].

³⁸³ Missió ISAF, (MDE).

<http://www.defensa.gob.es/areasTematicas/misiones/enCurso/misiones/mision_03.html> [Consulta: 30 agost 2012].

Les missions de les tropes espanyoles a l'Afganistan es podien definir com a:³⁸⁴

- Missions d'evacuació mèdica tant per avió com helicòpter (MEDEVAC i HELISAF).
- Missions de suport a través dels helicòpters (HELISAF).
- Missions per controlar la seguretat de la ruta Opal entre Qala-e-Naw i la localitat de Darrah-i-Bum (tram final de la ruta Ring Road, que és la ruta que circumval·la el país) amb la base operativa avançada «Hernan Cortés».
- Missions per controlar la seguretat en la construcció de la ruta Lithium (ruta de comunicació entre Qala-e-Naw i Bala Murghab) finançada per l'AECID, amb la base operativa avançada «Bernardo de Gálvez» a Ludina, districte de Muqur.
- Missions de desplegament de cinc equips d'enllaç i mentoria operacional (OMLT) per entrenar l'exèrcit afganès, més dos equips operatius policials d'assessorament i enllaç (POMLT), per entrenar les forces de seguretat locals i la policia.

Fins al juny de 2012 van morir 99 soldats i 2 intèrprets. Hi va haver 79 morts per accident aeri (62 morts per la caiguda de l'avió *Yak-42* a Turquia el 26 de maig de 2003 i 17 morts per la caiguda de l'helicòpter *Cougaren* a Herat el 16 d'agost de 2005); 15 morts en atemptats (11 soldats, 2 guàrdies civils i 2 intèrprets): 1 soldat el 8 de juliol de 2006, 1 soldat el 21 de febrer de 2007, 2 soldats i 1 intèrpret el 24 de setembre de 2007, 2 soldats el 9 de novembre de 2008, 1 soldat el 7 d'octubre de 2009, 1 soldat l'1 de febrer de 2010, 2 guàrdies civils i 1 intèrpret el 25 d'agost de 2010, 2 soldats el 26 de juny de 2011 i 1 soldat el 6 de novembre de 2011. També van morir 2 soldats per accident de trànsit i 5 soldats per infart.³⁸⁵

El 15 de setembre de 2010, el president del Govern, en aquell moment J. L. Rodríguez Zapatero, va comparèixer al Congrés de Diputats per explicar la situació d'Espanya a l'Afganistan i la despesa militar que fins llavors s'havia desemborsat. Des del 2002 i fins al setembre de 2010, Espanya havia contribuït amb 1.900 M€. En aquesta quantitat no

---

³⁸⁴ Missió ISAF (MDE).

<http://www.defensa.gob.es/areasTematicas/misiones/enCurso/misiones/mision_03.html>
[Consulta: 30 agost 2012].

³⁸⁵ El total de víctimes espanyoles no es corresponen amb les donades per l'OTAN/ISAF, probablement perquè no inclouen ni les víctimes del *Yak-42* ni les morts per infart.

quedaven inclosos els 220 M€ d'ajuda en l'àmbit del desenvolupament, durant el període 2006-2012.³⁸⁶

Del total de la despesa militar, 14,5 M€ es van invertir en el programa NTM-A d'instrucció a Herat i a Qala-e-Naw, on es van formar 3.200 militars de l'Exèrcit Nacional afganès i 750 policies i comandaments de la Policia Nacional, a més, de la policia afganesa de fronteres i de l'aeroport d'Herat). Es van invertir 44,08 M€ en la base «Ruy González de Clavijo» (PRT de Qala-e-Naw), més una contribució financera de 4 M€ al fons fiduciari per a l'Exèrcit Nacional afganès (ANA).³⁸⁷

4.1.2.2. LA LLUITA CONTRA LA INSURGÈNCIA (COIN)

L'objectiu inicial dels EUA en la guerra de l'Afganistan era trobar i eliminar Al-Qaida i el seu líder, Ossama Bin Laden. En aquells moments, l'Administració Bush s'havia mostrat en contra d'involucrar-se en la reconstrucció afganesa i continuava finançant milícies afganeses en la lluita contra el terrorisme. A mitjan 2003, els resultats adversos tant en la intervenció de l'Iraq com a l'Afganistan (no s'acomplien els objectius de posar fi a Al-Qaida i trobar Bin Laden) perjudicaven la campanya d'eleccions presidencials nord-americanes de 2004. L'administració nord-americana va decidir canviar d'estratègia envers l'Afganistan. D'una banda, va continuar donant suport a les milícies afganeses i a la lluita contra Al-Qaida, i de l'altra, va augmentar els ajuts en la reconstrucció i suport al nou govern de l'Afganistan.

Quan l'administració Obama va arribar al poder, el 2009, va revisar l'estratègia i va enviar 30.000 soldats addicionals a l'Afganistan, també va revisar el pla d'operacions i va incorporar principis de la doctrina COIN amb l'objectiu d'aportar seguretat al poble afganès, utilitzant la metodologia de «netejar, mantenir i construir», que significava fer fora els insurgents i establir un govern legítim, construir unes forces de seguretat i millorar l'economia afganesa

---

³⁸⁶ «Diario de sesiones del Congreso de los Diputados», Sessió plenaria nº 178 (IX legislatura núm.189), celebrat el 15 de setembre de 2010, p. 7. Hi ha una diferència d'uns 325 milions d'euros segons les dades aportades per Eduardo MELERO, p. 151 d'aquest capítol.

³⁸⁷ Fonts: «Diario de sesiones del Congreso de los Diputados», Sessió nº 24 (IX legislatura núm.468), celebrat el 17 de febrero de 2010, p. 7; MINISTERI DE DEFENSA; MINISTERI D'AFERS EXTERIORS I COOPERACIÓ.

per així fer créixer la capacitat del Govern afganès. Així, es podria anar disminuint l'assistència internacional i la insurgència seria derrotada. Tot això, però, no va ser suficient i va arribar massa tard (vuit anys després d'haver començat la guerra). Així és com Karl W. Eikenberry explicava els resultats fracassats de l'estratègia COIN presentada pels EUA i acceptada pels participants de la Conferència de la Haia el març de 2009.³⁸⁸

Els talibans havien ressorgit durant el 2003 amb atacs a Zabul i Helmand, que eren zones amb poca presència militar governamental i internacional i, any rere any, la insurgència es va anar incrementant i estenent, convertint el que havia de ser una intervenció per a la pau i la reconstrucció de l'Afganistan en una guerra per derrotar la insurgència dels diferents grups de milícies: talibans, grups tribals, el grup Hebz-e-Islami, amb Hekmatiar al capdavant, i la xarxa Haqqani,³⁸⁹ que eren les principals forces que s'interposaven al Govern afganès, l'OEF i l'OTAN/ISAF. Les operacions en general van seguir centrades a derrotar la insurgència i Al-Qaida, i van donar poca importància a la política i reconstrucció afganesa.

La guia de contrainsurgència (COIN) del govern dels EUA defineix la insurgència:

Insurgency can be defined as the organized use of subversion and violence to seize, nullify, or challenge political control of a region.

Insurgents seek to subvert or displace the government and completely or partially control the resources and population of a given territory. They do so through the use of force (including guerrilla warfare, terrorism and coercion/intimidation), propaganda, subversion and political mobilization. Insurgents fight government forces only to the extent needed to achieve their political aims: their main effort is not to kill counterinsurgents, but rather to establish a competitive system of control over the population, making it impossible for the government to administer its territory and people.

---

³⁸⁸ Karl W. EIKENBERRY, «The limits of Counterinsurgency doctrine in Afghanistan», *Foreign Affairs*, September/October 2013. Karl W. Eikenberry va exercir com a comandant general de les forces combinades a l'Afganistan de 2005 al 2007 i com ambaixador dels EUA a l'Afganistan des del 2009 fins al 2011.

³⁸⁹ Els Haqqani són membres de la tribu zadran de la província de Paktia i es van establir al nord-oest del Pakistan per formar una milícia amb la qual combatre la invasió soviètica (1979-1989). Va ser en aquest període quan van rebre suport financer i militar de la CIA i del servei d'intel·ligència pakistanès (ISI). El grup basa la seva estratègia en els atacs i les extorsions, i en aliances amb altres grups tribals (s'han aplegat amb diversos clans tribals de Waziristan). L'objectiu principal de Haqqani és combatre per expulsar les tropes de l'OTAN. GLOBAL SECURITY, «Haqqani Network», a *globalsecurity organization*. <<http://www.globalsecurity.org/military/world/para/haqqani.htm>> [Consulta: 28 setembre 2012].

Insurgent activity is therefore designed to weaken government control and legitimacy while increasing insurgent control and influence.³⁹⁰

I defineix la contrainsurgència (COIN):

Counterinsurgency may be defined as 'comprehensive civilian and military efforts taken to simultaneously defeat and contain insurgency and address its root causes'.

Best practice COIN integrates and synchronizes political, security, economic, and informational components that reinforce governmental legitimacy and effectiveness while reducing insurgent influence over the population. COIN strategies should be designed to simultaneously protect the population from insurgent violence; strengthen the legitimacy and capacity of government institutions to govern responsibly and marginalize insurgents politically, socially, and economically.³⁹¹

Per donar resposta als nous contextos d'inseguretat i les noves situacions d'estats fràgils o fallits que presenten els conflictes actuals, s'han dissenyat nous models de «resposta integral», que inclouen l'acció humanitària i el desenvolupament i l'acció militar i política dins d'un mateix paquet, amb l'objectiu de prevenir, reduir i/o resoldre els conflictes. A l'Afganistan (també a l'Iraq) en l'àmbit militar es van implementar aquests models i doctrines militars per actuar en zones inestables,³⁹² així com en els àmbits civil i diplomàtic es van implementar models governamentals, com per exemple, el Whole of Government Approach (WGA), dissenyat per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), dirigit a desenvolupar polítiques en estats i entorns fràgils amb l'objectiu de repercutir directament en l'estabilització, la consolidació de la pau i la reconstrucció del país. Alguns països com ara Suècia, Bèlgica, França, el Regne Unit, Holanda, el Canadà, etc., van incorporar aquest model en les seves administracions.³⁹³ Els EUA van desenvolupar el

---

³⁹⁰ U.S. GOVERNMENT, *Counterinsurgency Guide*, United States Government Interagency, CounterInsurgency Initiative, Bureau of Political-Military Affairs, gener 2009, p. 6.

³⁹¹ U.S. GOVERNMENT, *Counterinsurgency Guide*, United States..., p. 12.

³⁹² Doctrines militars: *JP 3-0 Joint Operations*, *AJP-9 NATO civil-military co-operation (CIMIC) doctrine*, *FM-3-24 Contrainsurgency*, *FM 3-07 Stability Operations*, U.S. Government, *Counterinsurgency Guide 2009*.

³⁹³ DEVELOPMENT ASSISTANCE COMMITTEE'S (DAC) FRAFILE STATES GROUP (FSG), *Whole of Government Approaches to Fragile States, Governance, Peace and Security*, OCDE, 2006.

Comprehensive Approach (enfocament integral), que integra les anomenades «3D» (desenvolupament, defensa i diplomàcia).³⁹⁴

Aquests models es van desenvolupar a l'Afganistan utilitzant els equips de reconstrucció provincials (PRT) i la teoria COIN com a eines per establir i reconstruir el país.

Taula 14. Components de l'enfocament integral COIN.

Elaborat a partir del manual nord-americà COIN.³⁹⁵

Una de les teories COIN més coneguda és la teoria «guanyar els cors i les ments» (Hearts and Mind - HAM). Aquesta frase té les arrels en la doctrina protestant anglosaxona. El concepte va ser utilitzat per primera vegada pels britànics a Malàisia (1948-1960),³⁹⁶ més tard pels

³⁹⁴ Joseph R. CERAMI, and Jay W. BOOGGS Editors, *The Interagency and Counterinsurgency warfare: Stability, Security, Transition and Reconstruction roles*, Strategic Studies Institute (SSI), Desembre 2007.

³⁹⁵ Teoria de la contrainsurgència que completa la doctrina militar vigent. U.S. GOVERNMENT, *Counterinsurgency Guide*, United States Government Interagency, CounterInsurgency Initiative, Bureau of Political-Military Affairs, gener 2009.

³⁹⁶ El JDP3-40, *Seguretat i estabilització: la contribució militar*, Regne Unit, novembre 2009. Contrainsurgència britànica, utilitzat per restaurar la seguretat i estabilitzar els estats fràgils o fallits.

francesos a Algèria (1954-1962)³⁹⁷ i pels nord-americans al Vietnam (1964-1975),³⁹⁸ aquests dos últims sense èxit.

La insurgència viu entre la població i de la població, intentant legitimar-se a través de diferents mitjans com ara la propaganda, la intimidació, la coacció, les mobilitzacions polítiques i religioses, i a través de l'ús de la força. En l'àmbit militar i a través de la teoria dels «cors i les ments», són les forces estrangeres qui també a través de la propaganda, les mobilitzacions polítiques, l'ús de la força i altres activitats intenten guanyar-se a la població, i legitimar la seva força en les zones que volen controlar. Per a la contrainsurgència aconseguir el suport de la població és essencial, ja que, si es guanyen la població, teòricament, podran guanyar la insurgència i dur l'estabilitat i seguretat a les zones en conflicte que es troben fora del control del Govern. Per aconseguir-ho, posen en pràctica la tàctica que en la doctrina COIN s'anomena *taca d'oli*, explicada anteriorment.³⁹⁹ D'altra banda, la CIMIC (Unitat de Cooperació Civil-Militar) i el PSYOPS (Unitat d'Operacions Psicològiques i Responsables de la Comunicació) eren les unitats de les tropes militars que a l'Afganistan s'ocupaven, a través de les activitats i projectes d'impacte ràpid (QIP), de guanyar-se els cors i les ments de la població per mantenir el seu suport.

A l'Afganistan diferents factors no van permetre l'èxit de la teoria COIN. En primer lloc, i en l'àmbit de la seguretat, zones insegures on les forces internacionals entraven per establir zones de seguretat (taques d'oli) seguien inestables per les incursions i els atemptats que seguien patint de la insurgència, amb les consegüents dificultats tant per al desenvolupament com per al Govern per estendre la governabilitat. En canvi, hi havia zones controlades per la insurgència que per a la població que hi vivia eren més segures, ja que les tropes internacionals no hi accedien i, per tant, no hi havia atacs, ni lluita, ni morts entre els diferents bàndols i la població. En segon lloc, el factor temps jugava a favor de la insurgència, i més sabent que les tropes internacionals es retiraven de l'Afganistan a finals de 2014. Si les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF) no estaven ben preparades o eren insuficients i no podien garantir la seguretat de la població, la insurgència tornaria a agafar el

---

³⁹⁷ Els francesos no parlaven de contrainsurgència, sinó que utilitzaven la paraula *contrarebelió* (CREB).

³⁹⁸ El manual d'operacions FM 100-5 de 1962, influenciat per les tàctiques contrainsurgents britàniques i franceses, es va posar a prova al Vietnam sense èxit.

³⁹⁹ Vegeu pàg. 169.

control, això ho sabia tant la població com els insurgents. A banda d'això, els comandaments de les forces militars internacionals que eren enviades a l'Afganistan rebien una formació abans d'arribar al seu destí (amb diferents graus de coneixement de l'entorn afganès), sobre el context, la diversitat cultural, la religió, els costums, les maneres de comportar-se, etc. No obstant això, l'etnocentrisme era evident i la mirada i els comportaments no deixaven de ser occidentals, fet que influïa en les relacions i interpretacions, entre la població local i l'estrangera. D'altra banda, els programes de la CIMIC per guanyar-se els cors i les ments de la població eren activitats d'impacte ràpid i de gran visibilitat en la població. No obstant això, aquestes activitats només se centraven en les zones on les tropes estaven desplegades, buscaven l'acceptació de la població, no eren imparcials i no sempre afavorien la població més vulnerable.

Les unitats CIMIC estaven incorporades en els equips de reconstrucció provincial (PRT), dels quals a l'Afganistan n'hi havia 26 de repartits per les diferents províncies del país.⁴⁰⁰ Els PRT, sobre paper, eren estructures militars i civils per establir i mantenir la seguretat, al mateix temps que pretenien estendre la governabilitat i el desenvolupament a les zones on s'havien ubicat. Els PRT van començar a ser operatius a l'Afganistan el gener de 2003. No seguien un mateix model, ja que depenia de les zones on es trobaven ubicats, de les necessitats de seguretat i desenvolupament de cada zona, i del país que conduïa el PRT. Tanmateix, la ISAF, l'OTAN i la UNAMA van desenvolupar un manual de PRT per oferir una guia que garantís a qui treballava en aquestes estructures un enfocament coherent i uns objectius comuns en les activitats de tots els PRT.⁴⁰¹

El que aconseguien a cada lloc depenia en gran manera de com era de segura la regió i de la mena de relació que el comandant del PRT establia amb el senyor de la guerra local i l'administració afganesa. [...] Els PRT encapçalats pels EUA a les zones paixtu s'enfrontaven a uns problemes locals enormes: enveja, enemistats tribals, disputes per la terra, tràfic de drogues i competència entre els ancians de les tribus per guanyar-se la simpatia de l'oficial nord-americà. No obstant això, el comandant nord-americà no tenia l'ordre d'ajudar a resoldre conflictes locals, i per tant no hi podia

---

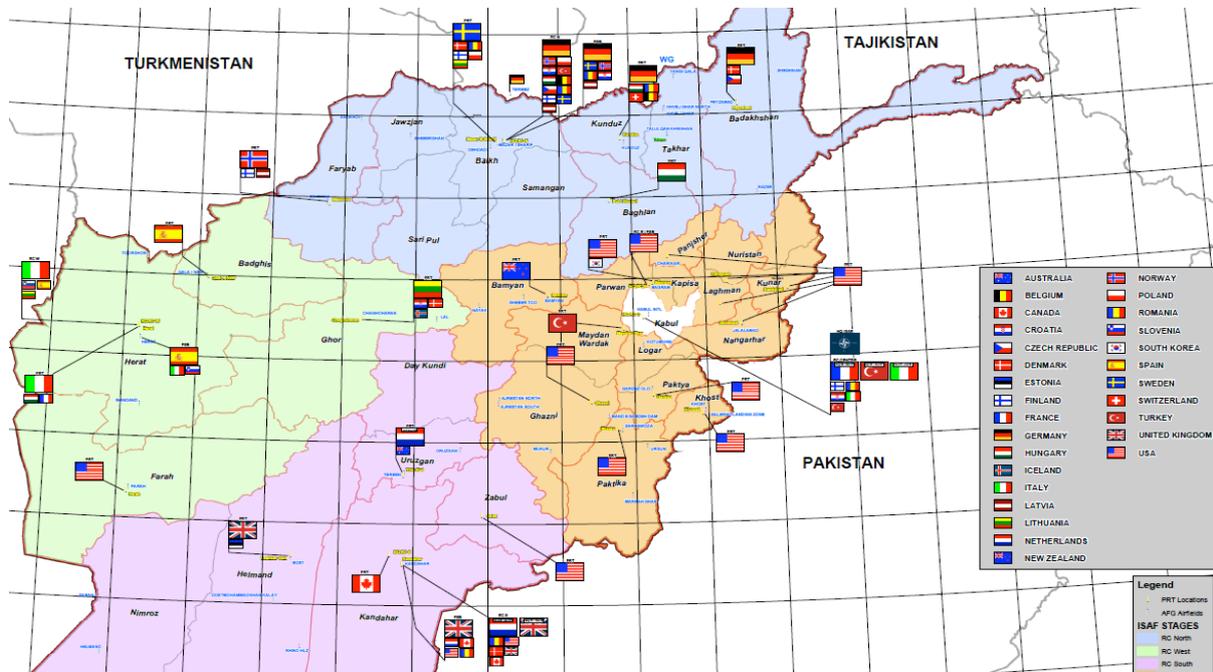
⁴⁰⁰ Louise OLSSON, and Johan TEIPAR (EDs, et all), *Operational Effectiveness and UN Resolution 1325 - practices and lessons from Afghanistan*, a Defence Research Agency (FOI), Stockholm, maig 2009.

⁴⁰¹ CIMIC, *ISAF PRT Handbook*, Four Edition, 2010.

<<https://www.cimicweb.org/Documents/PRT%20CONFERENCE%202010/PRT%20Handbook%20Edition%204.pdf>> [Consulta: 20 març 2012].

fer res, tret d'escoltar les queixes. El finançament dels PRT per part del Pentàgon era insuficient: només havia destinat 18 milions de dòlars l'any per a tasques de reconstrucció, que calia repartir entre tots els PRT dels EUA desplegats —una gota d'aigua al mar comparat amb el que es necessitava, i amb els diners que es gastaven a l'Iraq.⁴⁰²

Figura 20. Mapa de localització dels PRT per nacionalitats a l'Afganistan.⁴⁰³

Font: <https://publicintelligence.net/wp-content/uploads/2009/12/kabul2.png>.

4.1.3. ORGANITZACIONS INTERNACIONALS I OENEGÉS

A l'Afganistan, s'hi trobaven actors locals i internacionals tant d'ajuda humanitària com per al desenvolupament. L'Agència de Coordinació d'Ajuda i Desenvolupament a l'Afganistan (ACBAR) era una agència creada el 1998 per coordinar l'assistència entre les diferents organitzacions no governamentals a partir de diferents objectius: 1) proporcionar informació, 2) defensar i representar els interessos de les oenegés, i 3) promoure els seus estàndards ètics i professionals.⁴⁰⁴ A l'Afganistan, el 1999 hi havia registrades 46 oenegés, mentre que el novembre de 2002 n'hi havia unes 350 d'internacionals que s'havien registrat

⁴⁰² Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 249.

⁴⁰³ Dotze PRT conduïts pels EUA i distribuïts principalment per l'est del país. Els catorze PRT restants distribuïts pel nord, sud i oest, i conduïts pel Canadà, la República Txeca, Alemanya, Hongria, Itàlia, Lituània, els Països Baixos, Nova Zelanda, Noruega, Espanya, Suècia, Turquia i el Regne Unit.

⁴⁰⁴ AGÈNCIA DE COORDINACIÓ D'AJUDA A L'AFGANISTAN (ACBAR): <www.acbar.org> [Consulta: 22 agost 2012].

en el Ministeri de Planificació. L'any 2012, hi havia més de 250 oenegés sota el paraigua de l'ACBAR, de les quals només 114, tant nacionals com internacionals, estaven enregistrades, la qual cosa dificultava el control de les que no ho estaven.

L'Oficina de Seguretat de les Oenegés a l'Afganistan (ANSO) va ser creada el 2002. Es va definir com una organització independent que proporcionava anàlisi i assessorament als treballadors humanitaris. Donava suport a les operacions de les 250 organitzacions, tant nacionals com internacionals, i oferia informació sobre la situació del conflicte i els riscos existents en el sector de l'ajuda humanitària i el desenvolupament. L'ANSO es basava en els principis humanitaris bàsics d'independència, imparcialitat i neutralitat. Presentava de manera imparcial dades i perspectives del conflicte per ajudar les organitzacions a prendre decisions. Es finançava a través del Ministeri d'Afers Exteriors noruec, l'Oficina d'Ajuda Humanitària de la Comissió Europea (ECHO) i l'Agència Suïssa per al Desenvolupament i la Cooperació (SDC).⁴⁰⁵

Totes les oenegés i organitzacions internacionals s'identifiquen a través de la seva deontologia i/o mandat intern. Cal distingir entre aquelles que treballen en l'ajuda humanitària i s'ocupen de salvar vides en situacions d'emergència, i aquelles que s'ocupen de portar a terme programes per a la rehabilitació, la reconstrucció i el desenvolupament. Hi ha organitzacions d'ajuda humanitària que un cop han donat resposta a l'emergència continuen treballant en programes de rehabilitació, però no totes les organitzacions que treballen en desenvolupament poden donar resposta a situacions d'emergència.

Què és l'ajuda humanitària?

Quan hi ha poblacions que estan patint una situació de crisi que pot ser provocada tant per un desastre natural (terratrèmols, huracans, crisis alimentàries, etc.) com per conflictes armats, o una barreja d'ambdós, l'ajuda humanitària s'ocupa de donar resposta i cobrir les necessitats urgents i immediates de la població que pateix la crisi, amb l'objectiu principal de salvar vides. Són accions a curt termini.

---

⁴⁰⁵ OFICINA DE SEGURETAT DE LES OENEGÉS A L'AFGANISTAN (ANSO): <www.afgnso.org> [Consulta: 22 i 23 agost 2012].

Les organitzacions que porten a terme l'ajuda humanitària responen a situacions de necessitat i vulnerabilitat, sempre dins dels principis de caràcter humanitari d'imparcialitat, neutralitat i independència. Les Directrius d'Oslo s'apliquen de manera estricta en l'acció humanitària.

Què és la cooperació per al desenvolupament?

Actua en les situacions de postcrisi o postconflicte, així com també en la prevenció. Les accions se centren en la rehabilitació, la construcció i el desenvolupament tenint en compte els aspectes econòmics, les persones, els drets humans i la governabilitat en situacions d'estat fallit o fràgil, institucions febles, etc. Cal tenir en compte la sostenibilitat, que ha de permetre la convivència amb el medi. Les accions haurien de ser autòctones i participatives en lloc de venir imposades des de fora. Són accions a llarg termini.

Els principis són de caràcter polític, ja que les decisions i respostes són polítiques. Les Directrius d'Oslo no s'apliquen en el desenvolupament.

L'octubre de 2007, l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE)⁴⁰⁶ va establir els «Principis pel compromís internacional en estats fràgils i en situació de fragilitat».⁴⁰⁷ Els principis eren deu: 1) Entendre el context. 2) No fer mal amb les seves intervencions. 3) Centrar-se en la construcció de l'estat com a objectiu principal. 4) Prioritzar la prevenció. 5) Reconèixer els vincles entre els objectius polítics, de seguretat i de desenvolupament. 6) Promoure la no-discriminació com a fonament per a les societats estables i inclusives. 7) Alinear-se amb les prioritats locals de manera diferent en contextos diferents. 8) Desenvolupar acords sobre els mecanismes pràctics de coordinació entre els actors internacionals. 9) Actuar ràpid, però romandre compromès per tenir possibilitats d'èxit. 10) Evitar les bosses d'exclusió.⁴⁰⁸

---

⁴⁰⁶ L'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) va ser fundada el 1961 i agrupa 34 països amb la missió de promoure polítiques que millorin el benestar econòmic i social de les persones arreu del món. <<http://www.oecd.org/centrodemexico/laocde/>> [Consulta: 14 agost 2012].

⁴⁰⁷ Aquests principis van ser aprovats oficialment pels ministres i responsables d'organismes d'ajuda en el «Foro de Alto Nivel del Comité de Ayuda al Desarrollo», el 3 i 4 d'abril de 2007.

⁴⁰⁸ DOCUMENT DE PRINCIPIS. <<http://www.oecd.org/dac/incaf/39465358.pdf>> [Consulta: 14 agost 2012].

Aquests principis es van desenvolupar (octubre 2007) després de l'informe de les Nacions Unides «Un concepte més ampli de llibertat: desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots», presentat pel secretari general de les Nacions Unides en la Cimera Mundial el setembre de 2005.⁴⁰⁹ Com estableix el document, els principis pretenen ajudar els actors internacionals a promoure un compromís constructiu entre els participants nacionals i els internacionals en aquells països amb problemes de governança i conflicte, i donar suport als processos de diàleg i coordinació ja existents i no generar-ne de nous. L'adopció dels principis vol contribuir a potenciar un impacte positiu del compromís internacional, tot i sabent que aquest, per si sol, no és suficient per posar fi a la fragilitat de l'estat, però sí que es vol reduir al mínim els danys involuntaris. Els principis volen complementar els compromisos d'associació establerts en la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda.

Els principals donants van acceptar aquests principis, tant per donar suport al govern establert com per ser aplicats en la cooperació per al desenvolupament. Com a principis de caràcter polític, les seves accions se centraven en la rehabilitació, la construcció, el desenvolupament i la governança. Aquests principis, però, no es poden aplicar en l'ajuda humanitària perquè no responen als principis de caràcter humanitari segons les Directrius d'Oslo. Tanmateix, la separació de l'ajuda humanitària i el desenvolupament en contextos de conflicte de vegades és complexa. Hi ha contextos eminentment humanitaris i contextos eminentment de desenvolupament, però el context humanitari pot passar, segons el moment, del conflicte (per exemple, estabilitat del conflicte) a un context de desenvolupament.

Taula 15. Actors d'ajuda humanitària i desenvolupament.

Actors d'ajuda humanitària			
Organitzacions no governamentals (oenegés)	Organitzacions d'ajuda i/o assistència humanitària		<ul style="list-style-type: none"> - Metges sense Fronteres (MSF) - Save de Children (SDC) - OXFAM - Etc.

(Continua a la pàgina següent)

⁴⁰⁹ CIMERA MUNDIAL 2005, Reunió Plenària d'Alt Nivell del 60è Període de Sessions de l'Assemblea General, 14-16 de setembre de 2005. <<http://www.un.org/spanish/summit2005/>> [Consulta: 14 agost 2012].

(Continuació)

Organitzacions mixtes	Organitzacions entre les oenegés i organismes d'execució	- Organitzacions de Nacions Unides com ara: UNICEF, ACNUR... - Organitzacions no governamentals amb un mandat internacional com ara el moviment de la Creu Roja ⁴¹⁰
Organitzacions per als drets Humans	Oenegés que fan <i>advocacy</i> de temes relacionat amb als drets humans	- Amnistia Internacional (AI) - Human Rights Watch (HRW) - Etc.
Organismes d'execució legal	Cobreix els organismes que defensen els drets humans, el dret dels refugiats, la llei humanitària internacional	- La Cort Penal de Drets Humans Europea - El Comitè de Drets Humans de Nacions Unides - El Tribunal Criminal Internacional (ICC)
Actors per al desenvolupament		
Oenegés de desenvolupament (ONGD)	Organitzacions no governamentals pel desenvolupament	- Locals i/o Internacionals
Estats donants	A través de les seves agències de cooperació	- Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID) - Agència de Cooperació i Desenvolupament dels EUA (USAID) - Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) - Etc.

(Continua a la pàgina següent)

⁴¹⁰ La Creu Roja Internacional (ICRC) va consolidar el 1990 temes fonamentals com ara la cooperació amb les missions militars multinacionals en les situacions de conflicte armat. Els temes centrals de la cooperació es poden definir en: permetre l'accés a les víctimes, permetre fer visites a les persones detingudes per les forces militars multinacionals, poder intercanviar informació sobre la seguretat i la situació del conflicte en general, poder donar assistència i tractar els malalts i ferits, i difondre el dret internacional humanitari.

(Continuació)

Exèrcits	Dels estats involucrats, aliances, Nacions Unides	- Els cascs blaus segons les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides (ONU) - L'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) - Etc.
----------	--	---

Font: Elaboració pròpia.

Des de la dècada dels anys noranta han augmentat les intervencions militars internacionals (sota mandat de l'ONU, coalicions o aliances entres Estats, etc.) en països amb conflictes armats, on les intervencions van des de la protecció de combois d'ajuda humanitària fins a la implementació directa de l'ajuda.⁴¹¹ El mandat militar es dirigeix a fomentar la seguretat i protegir els civils a partir d'establir un entorn segur i estable. El mandat de l'acció humanitària es dirigeix a cobrir la necessitat allà on es troba. El mandat militar no pot posar en pràctica els principis de l'acció humanitària, com ara la neutralitat i la imparcialitat, ja que les seves operacions es basen en mandats militars i polítics.⁴¹² El mandat de l'acció humanitària, si no fos neutral, no podria actuar amb imparcialitat i, per tant, els seus actors han de ser neutrals, i les parts en conflicte els hi han de veure i no dubtar que el seu objectiu només és arribar a totes les persones necessitades. Si la neutralitat es posa en dubte, llavors no només perilla l'ajuda a les persones necessitades, sinó que la seguretat i la vida dels actors humanitaris també està en perill.

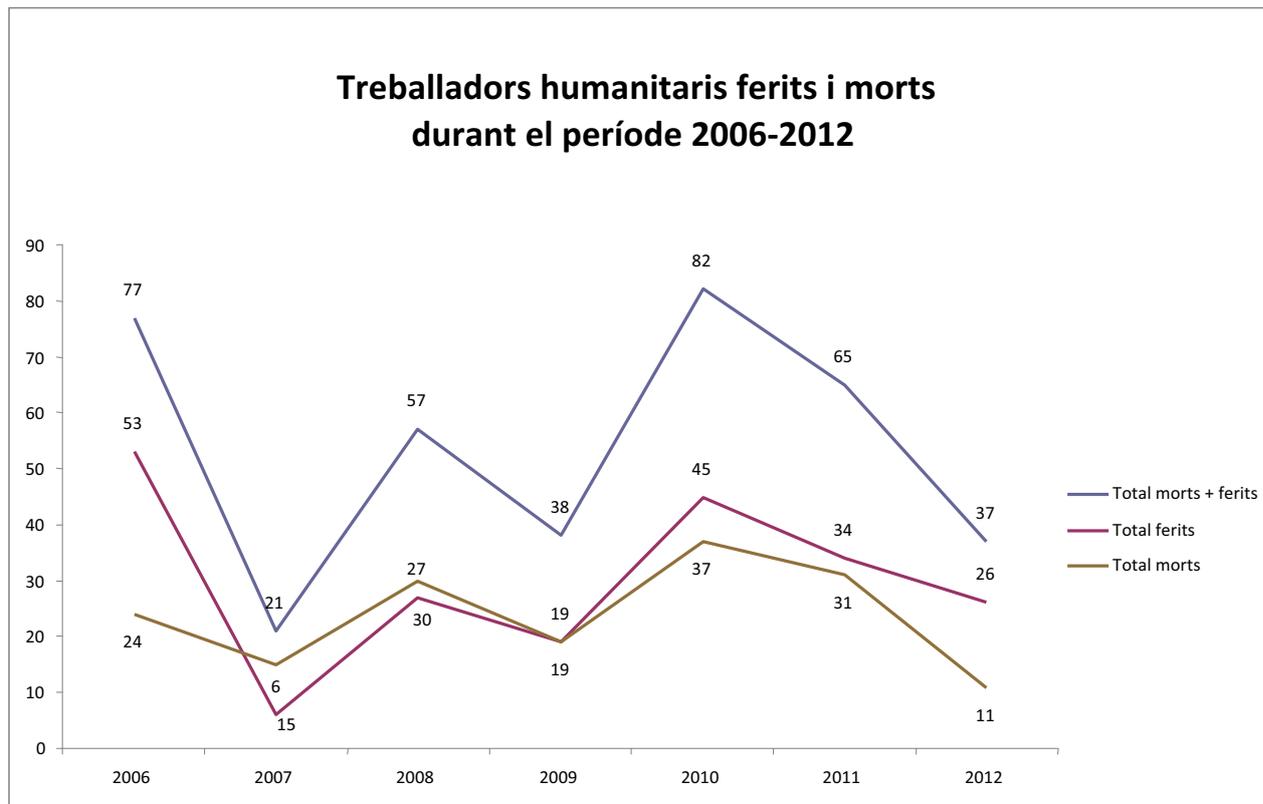
L'Afganistan, el 2012, encara era un dels països en conflicte armat amb més riscos per als treballadors humanitaris: el 2010 va ser el pitjor any, amb 45 ferits i 37 morts, i el 2012 va acabar amb 11 morts i 26 ferits.⁴¹³

⁴¹¹ L'ajuda donada directament pels militars moltes vegades és inadequada i pot resultar, fins i tot, perillosa. Per exemple: l'Operació Llibertat Duradora del 7 d'octubre de 2001 va llançar des dels avions paquets amb racions d'aliments sobre diferents zones del país. L'Afganistan és un país amb moltes mines antipersones i aquesta mesura, en lloc de pal·liar i ajudar, podia augmentar els riscos de morts i ferits entre la població.

⁴¹² Els exèrcits són instruments al servei del seu govern, amb objectius com ara la resolució d'un conflicte, posar fi a una força enemiga, protegir els interessos nacionals, etc., però mai l'objectiu d'una operació militar, encara que s'anomeni *de pau*, serà l'assistència a tots els necessitats.

⁴¹³ El 2013 seguia sent el país més perillós amb un total de 80 treballadors humanitaris víctimes d'atacs, segrests o assassinats.

Figura 21. Treballadors humanitaris que han perdut la vida o han estat ferits en incidents armats a l'Afganistan (2006-2012).

Font: ANSO, Quarterly Data Report, 2012.

Incorporar l'ajuda humanitària i/o les activitats de rehabilitació i desenvolupament en l'estratègia militar i política pot posar en perill les activitats i els actors humanitaris i de desenvolupament, com per exemple, les activitats de les agències de cooperació i desenvolupament dels estats que participen en la missió de l'OTAN/ISAF, integrats en els diferents PRT a l'Afganistan, ja que els diferents grups armats poden identificar els actors de desenvolupament com una part militar. Per tant, és important que aquestes parts estiguin clarament separades i diferenciades per no crear dubte ni confusió.

Segons l'informe del Feinstein International Center de 2012, l'accés del treball humanitari i de desenvolupament en zones on actuava la insurgència estava molt limitat, i ocupava gairebé un 50 % del territori: principalment la zona del centre, sud-est, sud i sud-oest del país. Tot i així, era més perillosa i estava més restringida la mobilitat per al personal de les Nacions Unides i els donants, que no viatjaven per carretera i ho feien per via aèria o amb

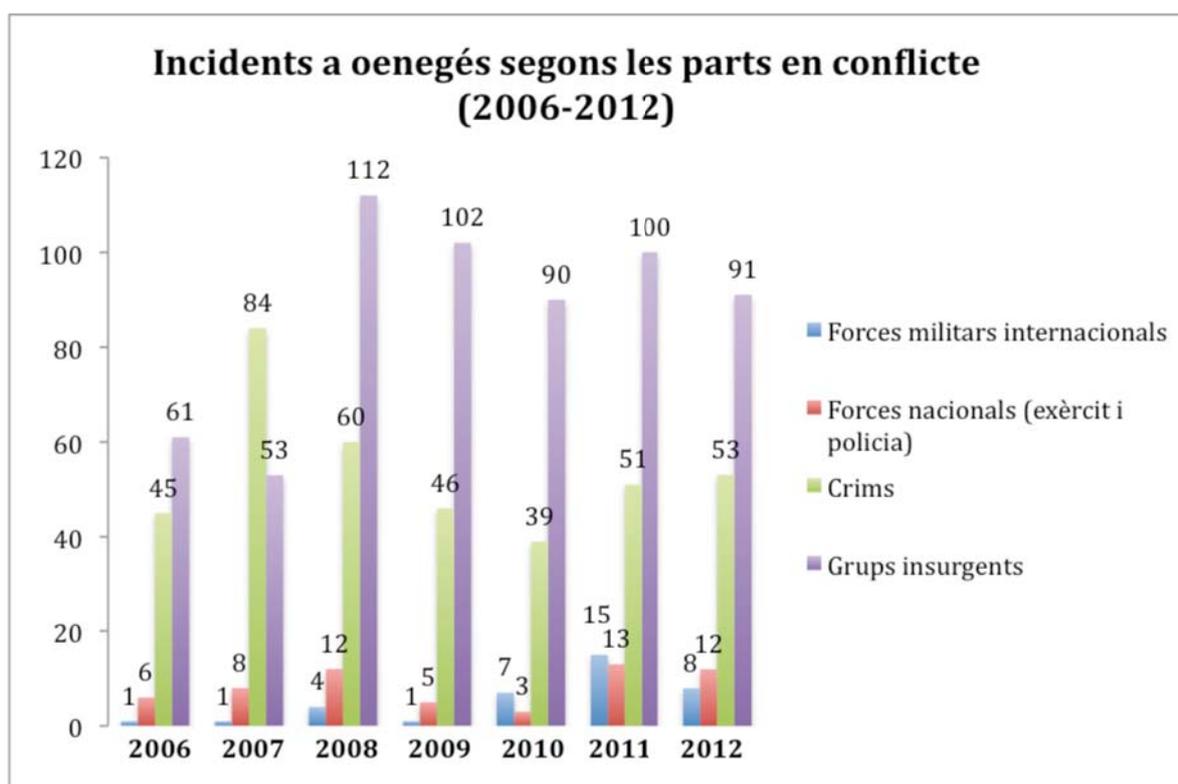
combois militars, que no pas per a les oenegés, algunes de les quals continuaven treballant amb vehicles sense identificació o utilitzant el transport públic. Amb tot, les que corrien menys perill eren les oenegés afganeses amb arrels locals, com ara la Societat de la Mitja Lluna Roja afganesa (Afghan Red Crescent Society - ARCS) que duia a terme activitats d'ajuda humanitària en zones que no estaven controlades pel Govern.

La nova tipologia de conflictes armats potser fa inevitable que tant la participació militar com l'assistència humanitària i el desenvolupament hagin de buscar maneres per entendre's. Tanmateix, el paper d'un exèrcit en l'acció humanitària no hauria de ser altre que establir i mantenir la seguretat, a banda de donar suport logístic en aquelles activitats que siguin necessaris. L'exèrcit no hauria d'instrumentalitzar l'ajuda humanitària per aconseguir els seus objectius militars i polítics, utilitzant el terme *humanitari* en les seves accions, les quals no són humanitàries, encara que en algunes de les seves activitats se'n derivi algun benefici per a la població. D'altra banda, l'acció humanitària ha de negociar «l'espai humanitari» amb tots els actors, tant els governamentals i internacionals, com amb els no governamentals i/o grups insurgents a qui ha de donar a conèixer l'organització, els seus principis, quines seran les seves activitats i a qui aniran dirigides, demostrar que els seus interessos no són altres que cobrir les necessitats bàsiques de totes les persones. Els mandats de l'ajuda humanitària no són polítics i no inclouen assumptes que pertanyen només als governs; per tant, per poder crear l'espai humanitari, els diferents grups armats han de poder distingir entre l'acció humanitària i l'acció politicomilitar. Tanmateix, no és així pel que fa al desenvolupament, on els principis són de caràcter polític i les accions se centren a donar suport i treballar pel govern establert dins de diferents àmbits (governabilitat, rehabilitació, construcció...) i on negociar «l'espai per al desenvolupament» pot ser complex, si no impossible. Encara que aquests actors desenvolupin programes dirigits a tota la població i als grups més vulnerables, treballen i donen suport a un govern a qui els grups insurgents no reconeixen. Per tant, dins d'un marc de conflicte armat difícilment es podran dur a terme programes de desenvolupament eficaços, amb èxit, i en els quals no perilli la vida dels seus actors.

L'Agència de Coordinació d'Ajuda i Desenvolupament a l'Afganistan (ACBAR) recomanava que els PRT es centressin exclusivament a desenvolupar la Reforma del Sector de Seguretat (SSR) i posessin fi a la participació en projectes d'assistència humanitària.

We recommend the development and rapid implementation of plans that will anchor all PRTs exclusively in the area of Security Sector Reform. Specifically PRTs should focus on supporting the DDR [Disarmament, Demobilization, and Reintegration] process and the training of the Afghan National Army and police. We recommend ending PRT involvement in humanitarian assistance-type projects and a shift to selecting projects that focus on practical measures to strengthen the government's authority provincially, such as the rebuilding of police stations, customs houses and local administrative offices. To this end, we call for a change to the PRT mandate which should be clearly and precisely defined. The name of PRTs should be changed to Provincial Stability Teams for greater clarification.⁴¹⁴

Figura 22. Grups armats que han intervingut en incidents a diferents oenegés (2006-2012).

Font: ANSO, Quarterly Data Report, 2012.

⁴¹⁴ Yuji UESUGI, *Provincial Reconstruction Teams (PRTs) in Afghanistan: Filling the Gaps in Peace-building*, 2009, p. 180.

A l'Afganistan hi havia un gran nombre d'oenegés, unes 250 operatives. Coordinar tantes oenegés i assegurar la qualitat i eficàcia dels seus programes no potser quelcom fàcil. La UNAMA, i en aquest cas l'agència OCHA, per una banda, no va estar capaç de gestionar l'accés del treball humanitari i de desenvolupament a zones necessitades però insegures, com tampoc unificar criteris per millorar l'eficàcia i qualitat dels programes a través de dirigir i promoure un consens unificat sobre els mètodes i continguts en la recollida i anàlisi de dades, en la prioritització i l'avaluació de les necessitats i en l'actuació a les zones vulnerables.⁴¹⁵ D'altra banda, moltes oenegés i organitzacions internacionals no tenien experiència en el país, no coneixien el context, la cultura, etc. L'etnocentrisme en els diferents comportaments entre diferents cultures condueixen moltes vegades a una falta de sensibilitat envers la població local, que aquesta percep i interpreta com a comportaments inadequats i/o ofensius envers la seva cultura i confessió, fet que dificulta les relacions que s'haurien d'establir amb la població per assegurar un desenvolupament eficaç i sostenible dels projectes.

4.2. PAÏSOS IMPLICATS: LA UE, ELS EUA, EL PAKISTAN, L'ÍNDIA, L'IRAN, RÚSSIA, LES ANTIGUES REPÚBLIQUES SOVIÈTIQUES (EL TURKMENISTAN, L'UZBEKISTAN I EL TADJIKISTAN), LA XINA, ELS ESTATS DEL GOLF PÈRSIC, ELS EMIRATS ÀRABS UNITS I QATAR

L'Afganistan sempre ha estat un enclavament de gran valor estratègic i desitjat per les grans potències del moment. Disposa de jaciments minerals i reserves de gas i petroli, tot i que aquestes reserves no són tan importants com les dels seus països veïns. La seva situació geogràfica, encara que sense sortida al mar, li dona un gran valor estratègic com a porta d'entrada als recursos energètics de la regió. Per als EUA, des del punt de vista polític i militar, situar-se a l'Afganistan els permet incrementar la influència a la zona, influència, però, que tampoc no volen perdre Rússia i la Xina. D'altra banda, es vol utilitzar el seu territori com a ruta (oleoductes i gasoductes) de les riqueses energètiques dels països veïns cap a altres països com ara l'Índia, així com a ruta de sortida al mar a través del Pakistan.

---

⁴¹⁵ Prisca BENELLI, Antonio DONINI, Norah NILAND, Feinstein International Center, *Afghanistan: Humanitarianism in Uncertain Times*, Feinstein International Center, Tufts University, USA, Novembre 2012, p. 27.

La Unió Europea (UE)

El paper de la UE a l'Àsia central se centra principalment en el compromís polític i l'ajuda per al desenvolupament. A l'Afganistan, ha contribuït a través de l'OTAN amb la Missió de Suport a la Policia Afganesa (EUPOL) i la Força de Gendarmeria Europea (FGE) per formar una policia afganesa, així com en projectes dirigits a donar suport al Govern afganès en les estructures de governança i drets humans, dins del marc de les propostes de reconstrucció i desenvolupament presentades en les conferències de donants i resolucions de les Nacions Unides. Les ajudes s'han fet a través de l'instrument de cooperació al desenvolupament.⁴¹⁶

Des del punt de vista energètic, la UE és molt dependent de Rússia (un terç en petroli i més del 40 % en gas); no obstant això, no s'ha implicat en els sectors de l'energia, ni a l'Afganistan ni a la regió de l'Àsia central, per cercar alternatives energètiques com han fet altres grans potències com ara la Xina, l'Índia, Rússia i els EUA. D'altra banda, a Brussel·les, el 26 d'octubre de 2011 les indústries mineres de l'associació europea EUROMINES van celebrar una Conferència amb la participació de més de cinquanta empreses internacionals, amb l'objectiu de promoure la inversió del sector privat per desenvolupar els recursos miners (ferro, coure, etc.) de què disposa l'Afganistan. El resultat va ser un pla d'acció amb nou punts centrats en la seguretat, la transparència, el marc legal, el regim fiscal, el sector financer, les infraestructures, l'accés a la terra, etc., que havia d'implementar el Govern afganès si volia que les companyies estrangeres invertissin en el país.⁴¹⁷

Els Estats Units d'Amèrica (EUA)

Líders de la intervenció militar a l'Afganistan, però també implicats en la resta d'àmbits per a la reconstrucció del país, dins del marc de les resolucions de les Nacions Unides i les conferències de donants, evidencien com els interessos i les rivalitats entre els

---

⁴¹⁶ DEVELOPMENT CO-OPERATION INSTRUMENT (DCI) – EUROPEAID.

<http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/dci_en.htm> [Consulta: 12 novembre 2012].

⁴¹⁷ EUROPEAN ASSOCIATION OF MINING INDUSTRIES, METAL ORES AND INDUSTRIAL MINERALS (EUROMINES), *Investment Opportunities and the Economic Future of Afghanistan*, Nine Point action plan, Brussels, 26 d'Octubre 2011.

estats segueixen marcant les agendes per davant de la resolució dels conflictes, la construcció i el desenvolupament de les poblacions, i els drets fonamentals de les persones.

Els EUA, en la intervenció a l'Afganistan, van renegar de les Convencions de Ginebra deixant que els detinguts que van ser empresonats a l'Afganistan i a Guantánamo perdessin els drets que corresponen als presoners de guerra. Això va suposar un retrocés en el progrés dels drets humans. Deu anys més tard, encara no s'havia afrontat ni resolt la situació dels presos a Guantánamo.

Bush va decidir predeterminar que tots els presoners d'Al-Qaida i els talibans serien «combatents enemics il·legals», als quals es negava l'estatus de presoner de guerra d'acord amb les Convencions de Ginebra i qualsevol dret legal atorgat per la Constitució nord-americana.⁴¹⁸

Excepte el Regne Unit, on el Parlament també va aprovar una nova llei antiterrorista que deixava de banda les Convencions de Ginebra, cap de la resta de països implicats en la intervenció a l'Afganistan no va seguir la nova política dels EUA. D'altra banda, alguns països com ara Egipte, Jordània, el Pakistan, Romania, el Marroc, Polònia, l'Aràbia Saudita, Síria, Tailàndia, l'Uzbekistan, l'Azerbaidjan i Qatar van proporcionar als EUA llocs «secrets» per als presoners, que eren traslladats en avions privats de la CIA.

Els que van caure presoners a l'Afganistan, però també al Pakistan, van ser empresonats en diferents llocs del país, a Kandahar, Bagram i altres presons, o bé se'ls va traslladar a Guantánamo (Cuba). Encara que no hi hagués proves suficients que els detinguts pertanyien a Al-Qaida, molts van acabar a Guantánamo. Les pràctiques que s'utilitzaven en totes les presons (tortura, vexacions, fam...) conduïen moltes vegades a la mort o la mutilació dels detinguts. Pel que fa als senyors de la guerra, com ara Dostum i Sayyaf, a més de mantenir presons privades, els seus homes es dedicaven a atemorir la població amb robatoris,

---

⁴¹⁸ David ROSE, «Using terror to fight terror», *The Observer*, 26 de febrer de 2006. <<http://www.guardian.co.uk/film/2006/feb/26/features.review>> [Consulta: 16 juliol 2012]; i, Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 366

violència sexual, etc., pràctiques que també exercien quan estaven sota les ordres de les forces especials dels EUA perquè sabien que no hi havia represàlies i/o conseqüències.⁴¹⁹

Que els EUA, que predicaven voler exportar la democràcia arreu del món, fossin els que vulneressin els drets humans i l'accés a la justícia de manera tan flagrant, no era precisament el model d'exemplaritat i credibilitat que necessitava el context on intervenien. Les relacions (amb els governs de l'Iran, Pakistan, i dictadures de l'Àsia central) i intervencions militars (per exemple a l'Iraq), i la seva intervenció passada i recent a l'Afganistan..., no feien més que incentivar els radicalismes i el rebuig cap a Occident, que grups com Al-Qaida aprofitaven generant la percepció que Occident volia acabar amb la religió i poble musulmà.

Les estratègies dutes pels EUA a l'Afganistan es van centrar més a finançar els líders i senyors de la guerra, a reclutar milicians per lluitar contra els talibans i a buscar Al-Qaida per eliminar-la, que no pas a donar suport per a la reconstrucció i el desenvolupament del país. La nova administració de Barack Obama va establir una nova estratègia politicomilitar, la *Quadriennial Defence Review* (QDR), per quatre anys (2010-2014). En principi aquesta estratègia només canviava el nom a l'estratègia anterior de l'Administració Bush, ja que deixava d'anomenar-se *guerra preventiva*, però els objectius seguien sent els mateixos mantenint la guerra al terrorisme internacional i a Al-Qaida. El document QDR establí als EUA en guerra allà on es pogués trobar Al-Qaida i/o altres grups terroristes, un nou tipus de guerra política i militar contra el terrorisme. Tanmateix, sobre el terreny, aquest nou tipus de guerra es traduïa en assassinats selectius, la utilització dels avions no tripulats (*drone*) i la mort de molts civils innocents anomenats *danys col·laterals*.⁴²⁰

In executing these responsibilities, we must recognize that first and foremost, the United States is a nation at war. In Afghanistan, our forces fight alongside allies and partners in renewed efforts to disrupt, dismantle, and defeat Al Qaeda and the Taliban. In Iraq, U.S. military personnel advise, train, and support Iraqi forces as part of a responsible transition and drawdown. Above all,

---

⁴¹⁹ «No només es van empresonar els combatents del moment de la intervenció militar, sinó que funcionaris pakistanesos i senyors de la guerra van continuar denunciant persones a canvi de diners als nord-americans. Van ser detingudes moltes persones innocents, però la CIA pagava recompenses a canvi de militants d'Al-Qaida». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009.

⁴²⁰ Vegeu el document *Quadriennial Defence Review* (QDR) and *Ballistic Missile Defense Review*, Departament de Defensa dels EUA, febrer 2010.

the United States and its allies and partners remain engaged in a broader war – a multifaceted political, military and moral struggle – against Al Qaeda and its allies around the world.

Furthermore, as a global power, the strength and influence of the United States are deeply intertwined with the fate of the broader international system – a system of alliances, partnerships, and multinational institutions that our country has helped build and sustain for more than sixty years. The U.S. military must therefore be prepared to support broad national goals of promoting stability in key regions, providing assistance to nations in need, and promoting the common good.⁴²¹

La influència dels EUA a la regió de l'Àsia central es va definir per la seva presència militar a partir de l'octubre de 2001, però l'acord que van signar el president Barack Obama dels EUA i el president Hamid Karzai de l'Afganistan, l'1 de maig de 2012 a Kabul, anava una mica més enllà i permetia als EUA allò que volien: assegurar-se el futur en la zona. Els dos països van signar un acord d'associació estratègica dins d'una visió en comú en les relacions i el futur de l'Afganistan. D'una banda, l'acord ratificava la transició i retirada de les tropes dels EUA, i de l'altra, consolidava una associació que anava més enllà de 2014.⁴²² En l'acord, els EUA no mantindrien bases militars permanents, però l'Afganistan es comprometia a proporcionar als EUA l'accés i ús de les seves instal·lacions sempre que els EUA ho sol·licitessin. Mantenir la presència a l'Afganistan, a més de les aliances que va establir amb les antigues repúbliques soviètiques, no només els permetia ocupar un lloc estratègic, sinó també tenir accés a les riqueses energètiques de la regió.

El Pakistan

Ha tingut un paper central en el conflicte de l'Afganistan, a qui aquest ha culpats de donar suport i acollida als líders talibans i de la situació d'inseguretat i inestabilitat a la regió. Durant la intervenció militar dels EUA el 2001, els talibans que van fugir van trobar refugi al Pakistan i aquest, a través del Servei d'Intel·ligència Pakistanès (ISI), els va continuar donant suport tant militar i logístic com per reclutar i formar nous combatents. Va acollir Gulbuddin Hekmatiar, líder del partit Hezb-e-Islami, que va obrir una oficina al camp de refugiats

---

⁴²¹ *Quadriennial Defence Review (QDR)*, Departament de Defensa dels EUA, febrer 2010, p. 8 (iii).

⁴²² En l'acord, els EUA es comprometien a buscar finançament anual per entrenar i equipar les forces armades afganeses, però sense donar xifres. Les quantitats havien de ser aprovades pel Congrés. L'acord prometia continuar la inversió dels EUA en desenvolupament, salut, educació, etc.

afganesos de Shamshatoo, a prop de Peshawar, oficina que va acabar convertint-se en una base de Hezb-e-Islami. A Jalaluddin Haqqani, a qui l'ISI considerava un talibà moderat, li va donar suport per reconstruir una xarxa a Waziristan del Nord⁴²³, així com a altres grups estrangers que també van trobar refugi al Pakistan, com ara el Moviment Islàmic de l'Uzbekistan (MIU) i els uigurs de la Xina.

One southern commander described their predicament as follows: «Another group of Taliban is directly supported by the ISI. They will never stop fighting in the country; they want to destroy the government and bring chaos. Behind all the attacks on [...] NGOs, schools, teachers, doctors, this is Pakistan. We cannot deny that it is Taliban; but there are Pakistan controlled groups among us. They want destabilisation. They are the enemies of our nation and our country. The people in charge of these factions are members of the Pakistani intelligence. The fighters are Afghans, but they are not true Afghans. We have spoken to them, and they feel that only the Taliban are Muslims, but those who are just normal, working Afghans – who die in the suicide attacks – they think they are all infidels. The ISI Taliban are stronger than us, they have more money, and are supporting us. [...] When we are ordered to do these things, we cannot say no, but try to persuade our commanders that we shouldn't do it. If I don't do it, they will make me powerless or a foot soldier.... Many [Taliban commanders] have been assassinated by the ISI».⁴²⁴

The other southern commander said: «The ISI gives orders to the Taliban to attack road contractors, schools or aid workers. They tell our commander and he orders us. They say it is the Taliban's plan, we know it is their [the ISI's] plan. We know the projects are for the welfare of communities, we know that burning schools is not against the [Afghan] government; they benefit the community, so we know they are ISI activities. If he doesn't accept he will be dismissed or killed. [...] On the Kabul-Kandahar highway all the bridges are destroyed, this is on the orders of the ISI. Our country is like our house, nobody from the family wants to destroy his own home. If you see such destruction, you should know your neighbour [Pakistan] has done this».⁴²⁵

El Pakistan volia compensar la influència de l'Índia a l'Afganistan i aprofitava la proximitat ideològica amb els talibans per mantenir la seva influència entre els paixtus afganesos i els talibans. L'ISI els va protegir entregant als EUA els àrabs d'Al-Qaida i els combatents no

---

⁴²³ Operava principalment al sud-est de l'Afganistan (Paktia) i a les províncies de més al nord, a prop de Kabul.

⁴²⁴ Matt WALDMAN, *The Sun in the sky: The relationship between Pakistan's ISI and Afghan Insurgents*, Carr Center for Human Rights Policy Kennedy School of Government, Harvard University, Juny 2010, p. 10-12.

⁴²⁵ IBÍDEM, p. 11-12.

afganesos. Els EUA en cap moment no van intervenir en contra del suport militar que els talibans estaven rebent del Pakistan.⁴²⁶

Els EUA i l'OTAN, l'any 2004, tenien informes confirmats que l'ISI dirigia camps per a reclutes talibans al nord de Quetta, que dels països del golf els arribaven carregaments d'armes i diners, i que els talibans havien fet grans compres a Quetta i Karachi, on havien adquirit centenars de motos, camionetes descobertes i telèfons per satèl·lit. El 2003 i 2004, els soldats nord-americans destinats a les bases d'artilleria a la frontera oriental de l'Afganistan, i els avions no tripulats que vigilaven des de l'aire, van veure com camions de l'exèrcit descarregaven talibans a la frontera de nit, perquè s'infiltrassin a l'Afganistan i després els recollien de tornada al cap d'uns dies. L'artilleria pakistanesa proporcionava foc de cobertura als talibans que entraven a l'Afganistan, i l'exèrcit va instal·lar punts d'atenció mèdica prop de la frontera per a talibans ferits.⁴²⁷

Amb la necessitat d'estabilitzar la frontera entre els dos països, el Pakistan i l'Afganistan van col·laborar (almenys sobre paper) per desenvolupar la nova estratègia (Af-Pak) proposada per la nova administració dels EUA el 2009, centrada en la zona fronterera de Balutxistan, Àrea Tribal d'Administració Federal (FATA), però sobretot a Waziristan. Aquesta estratègia anava dirigida a posar fi als militants talibans i Al-Qaida a partir d'una col·laboració multilateral, no només entre els dos països i els EUA, sinó que l'enfocament era regional amb la voluntat d'incloure els estats de l'Àsia central, també l'Índia, Rússia i la Xina, utilitzant mecanismes diplomàtics, d'informació o comunicació, militars i econòmics. D'altra banda, el novembre de 2011 Turquia va organitzar una Cimera «Turquia-Afganistan-Pakistan», on l'Afganistan i el Pakistan es van comprometre a utilitzar les tècniques biomètriques per impedir el moviment de la insurgència per les seves fronteres, però la trobada no va ser suficient per millorar les relacions entre els dos països. A finals de 2012 els resultats no eren els esperats.

---

⁴²⁶ Segons Ahmed Rashid (durant el període Bush i Musharraf): «El fet que el president Bush hagi fet costat a Musharraf i als militars, i no al poble pakistanès i al desenvolupament d'institucions estatals i un procés democràtic, ha originat un odi immens envers els Estats Units i l'exèrcit nord-americà, un odi que arriba a totes les classes socials. El 90 % de l'ajuda que els Estats Units van donar al Pakistan des de l'11-S ha anat a parar als militars i no al desenvolupament. A més, l'antiamericanisme ha afectat els valors essencials de la societat pakistanesa i n'ha dificultat la comprensió de la democràcia, l'educació laica, la modernització i la societat civil, perquè tots aquests aspectes de la societat es consideren americans». Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. XLII.

⁴²⁷ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 277.

El Pakistan jugava un paper ambigu i contradictori dient que era un aliat dels EUA per posar fi a Al-Qaida i els talibans, mentre que, al mateix temps, els donava suport. Els EUA van intervenir a l'Afganistan per perseguir Al-Qaida, però Bin Laden va ser trobat i assassinat al Pakistan, fet que va malmetre les relacions entre els EUA i el Pakistan, i va posar en evidència la poca voluntat del Pakistan per combatre el terrorisme. Els EUA, per la seva banda, tot i que coneixien el suport que el Pakistan estava donant als talibans, continuaven aportant ajudes econòmiques al Pakistan: des del 2001 i fins al 2010 van contribuir amb uns 11,6 bilions de dòlars nord-americans en l'àmbit de la seguretat, 6 bilions per donar suport en l'àmbit econòmic i 7,5 bilions més en l'àmbit del desenvolupament. Per Matt Waldman, que els EUA actuessin d'aquesta manera era per prevenir les amenaces que podien arribar de les diferents xarxes d'Al-Qaida a escala global, i no pas dels talibans; perquè no volien enfrontar-se a un país inestable i que disposava d'armes nuclears; perquè no els interessava posar en perill la cooperació amb el Pakistan per prevenir atacs terroristes contra objectius occidentals, i per prevenir l'extremisme en les comunitats pakistaneses.⁴²⁸

Al Pakistan tampoc no li interessaven les negociacions de pau amb els talibans. Va arrestar el líder talibà de la Xura de Quetta, el mul·là Baradar, quan aquest es disposava a iniciar negociacions amb el govern afganès.⁴²⁹ D'altra banda, el Pakistan s'avenia a establir acords comercials i de cooperació per millorar el creixement econòmic i el desenvolupament, tant a escala regional, en les conferències de cooperació econòmica (RECCA) que des del 2005 (Kabul) i fins al 2012 (Duixanbe) s'havien celebrat regularment,⁴³⁰ com a escala bilateral amb l'acord de comerç i trànsit (APTTA) signat entre el Pakistan i l'Afganistan el 2010.

El Pakistan i l'Índia disposen d'armament nuclear que els converteix en una amenaça per a la regió. No obstant això, tot i que el conflicte pel Caixmir⁴³¹ i el conflicte per l'aigua (per

---

⁴²⁸ Matt WALDMAN, *The Sun in the sky: The relationship between Pakistan's ISI and...* p. 21-22.

⁴²⁹ IBÍDEM, p. 7-8.

⁴³⁰ Conferències de cooperació regional, que comprèn diferents sectors i infraestructures (connexions amb vies de tren, túnels), desenvolupament energètic (elèctric, gas, etc.), mineria, desenvolupament en recursos humans, comerç, etc. La primera va ser a Kabul el 2005, i després n'hi va haver a Nova Delhi el 2006, a Islamabad el 2009, a Istanbul el 2010 i a Duixanbe el 2012.

⁴³¹ Des del 1997 l'Afganistan va ser base d'entrenament d'Al-Qaida i els talibans, on entrenaven militants caixmiris per promoure la gihad al Caixmir amb el suport de l'ISI. Els serveis d'intel·ligència nord-americans n'estaven assabentats.

exemple, la glacera de Siachen) segueixen sent motiu de discòrdia entre els dos països, durant el 2012 van aconseguir iniciar relacions a través d'acords comercials per millorar el comerç, el trànsit de mercaderies i un acord de visats.

L'Índia

La seva relació amb l'Afganistan ve de lluny, sobretot durant el període del rei Zahir Shah (1933-1973), però es va estroncar durant el període de la guerra civil i es va trencar del tot amb l'arribada dels talibans al poder. Durant el període talibà, l'Índia va donar suport a l'Aliança del Nord.

Va ser a partir de 2002 que Hamid Karzai va tornar a iniciar les relacions amb l'Índia i aquesta va fer costat a Karzai implicant-se en l'àmbit del desenvolupament i aportant finançament a través del Banc Asiàtic de Desenvolupament (BDA). En el sector de la salut, va contribuir amb donacions d'aliments, enviament de metges, provisió de material per a discapacitats, etc. En el sector de l'educació, va contribuir amb beques per als estudiants afganesos: el Consell de Relacions Culturals de l'Índia (ICCR) va concedir unes 500 beques l'any a estudiants afganesos. En el sector de les infraestructures, va contribuir amb la construcció del nou Parlament, la formació de legisladors, la construcció de carreteres, com ara la de la província de Nimruz (frontera amb l'Iran) per connectar amb el port iranià de Chahbahar al mar d'Aràbia, a més de les línies elèctriques que anaven des de l'Àsia central fins a l'Afganistan. L'Índia també havia ofert a l'Afganistan empreses per a l'explotació de mines de coure i d'or a prop d'Herat. D'altra banda, també va invertir 8 M\$ en equipament militar i va compartir assessors militars i tècnics del seu servei d'intel·ligència estranger. A principis d'octubre de 2011, el president Hamid Karzai va establir una associació estratègica que preveia l'entrenament de les forces de seguretat afganeses un cop els EUA retiressin les seves forces de l'Afganistan el 2014.

L'Iran

Els grups ètnics afganesos hazaras, tadjiks i uzbeks sempre han estat aliats de l'Iran, i l'Iran, junt amb Rússia i l'Índia, ha donat suport a l'Aliança del Nord. L'Iran és contrari al fet

que l'Afganistan recuperi l'emirat sunnita i, per tant, contrari al govern talibà, que és incompatible amb els seus interessos i la seva seguretat. També és contrari a l'Administració nord-americana, però, no obstant això, en la intervenció militar de després de l'11-S, va donar suport als EUA per a la recerca i el salvament de pilots nord-americans en cas que els seus avions fossin abatuts. També va desplegar les seves forces armades per tancar els 900 km de frontera amb l'Afganistan.

L'Iran ha estat sempre en contra de la presència militar internacional a l'Afganistan, ja que considera que és la causa de la seva inestabilitat. Al mateix temps, davant el fracàs tant dels EUA com de l'OTAN per derrotar els talibans, i davant la incertesa del futur de l'Afganistan després de 2014, l'Iran ha jugat un doble paper: d'una banda, donant suport polític i econòmic al govern de Hamid Karzai, i de l'altra, donant ajuda militar a la insurgència talibana⁴³² intentant desestabilitzar els EUA i l'OTAN.

Els interessos de l'Iran cap a l'Afganistan no estaven vinculats ni a la ideologia ni a la religió. Li interessava la seguretat del territori afganès que implicava seguretat en el seu territori i volia augmentar la seva influència política sortint de l'aïllament internacional i regional en què es trobava. Per això va començar a participar en les conferències i els acords regionals i internacionals. D'altra banda, l'Iran era consumidor d'opi (segons l'ONU, el 3 % de la població de més de 15 anys era addicta a l'heroïna), però també era una de les rutes de l'opi de l'Afganistan cap als mercats de Turquia i Occident. L'Iran s'havia compromès des de la seva participació en la Conferència de la Haia, el 31 de març de 2009, a cooperar per combatre el narcotràfic afganès i ajudar econòmicament en el desenvolupament de l'Afganistan. Karzai, a finals de 2010, va acceptar del Govern de l'Iran pagaments en efectiu d'uns 2 M\$ anuals que es feien a través de Mohammad Daudzai (cap d'Estat afganès), a més del petroli que arribava de l'Iran, tot i que aquest es va veure reduït, suposadament per les sancions que els EUA havien imposat a l'Iran el juliol de 2010. Des de la participació en les conferències de donants i amb el compromís que va adoptar de contribuir amb un bilió de

---

⁴³² Donava suport en entrenament i armes (explosius plàstics, morters, granades, *roquettes*, entre d'altres). Les forces iranianes vinculades als talibans eren les del comandant Hossein Musavi (cos de les forces Qods iranianes d'Ansar), unitat involucrada a l'Afganistan, i Hasan Mortezaei, oficial responsable de proveir fons i material als talibans. Kenneth KATZMAN, *Afghanistan: Post-taliban governance, security, and U.S. policy*, CRS report for congrés, 3 de maig de 2012, p. 53.

dòlars nord-americans en ajuda a l'Afganistan, aquests, a finals 2012, s'havien traduït en 500 M\$ utilitzats per construir carreteres que connectaven l'oest de l'Afganistan amb els ports de Chahbahar i Bandar Abbas (l'Iran), cosa que permetria ampliar el comerç amb l'Àsia central. També va contribuir amb crèdits al sector privat afganès, va donar suport per electrificar Herat i l'oest de l'Afganistan, va donar material escolar i finançament als hazares de Bamiyan, Ghazni i Dai Kundi, va construir mesquites a Herat, va proporcionar seminaris xiïtes en els districtes xiïtes de Kabul, a més de contribuir amb beques per estudiar a les universitats de l'Iran.

La població afganesa que es trobava refugiada a l'Iran era considerada població immigrant, no vivien en camps de refugiats, sinó que estaven integrats en la societat iraniana. No obstant això, feien aquelles feines que la població iraniana no volia fer, com ara treballar en el sector domèstic, la construcció, la neteja..., i molt pocs refugiats afganesos arribaven als estudis universitaris.⁴³³

Rússia

Els EUA, en la intervenció a l'Afganistan, van sol·licitar utilitzar les bases militars a les antigues repúbliques soviètiques amb la negativa de Rússia. Tanmateix, l'Uzbekistan va cedir la seva base K2, fet que va provocar que Rússia hi acabés accedint a través d'un acord temporal que limitava la presència dels EUA a la durada de la guerra. Rússia volia assegurar-se que els EUA no es quedarien a la zona. A canvi, els EUA no opinarien sobre la guerra de Rússia a Txetxènia, ajudarien a Rússia a integrar-se en els organismes econòmics occidentals i consultarien a Moscou qualsevol decisió que volgués prendre a l'Àsia central. Rússia va col·laborar aportant informació a escala operativa i va enviar carros de combat T-55 i vehicles de combat d'infanteria BMP-1.

Tanmateix, amb l'establiment dels EUA a la base de Manas al Kirguizistan, els russos van temer que tant els EUA com l'OTAN podien establir-se a l'Àsia central. Rússia va pressionar el Kirguizistan, i el juny de 2002 va establir la base aèria de Kant a només 16 km de la de Bixkek,

---

⁴³³ Roberto TOSCANO, «Iran's role in Afghanistan» a CIDOB, gener de 2012.

on es trobaven els EUA. D'aquesta manera, Rússia mantenia la influència en les seves antigues repúbliques i la regió no quedava en mans dels EUA. Al Tadjikistan, Rússia seguia mantenint la presència militar amb uns 11.000 soldats russos i tadjiks que vigilaven la frontera de l'Afganistan amb una base a Duixanbe. Quan l'OTAN va demanar suport, Rússia va respondre amb helicòpters, peces de recanvi, gasoil i entrenament per a les forces de seguretat afganeses.

Amb l'objectiu de guanyar influència i millorar les relacions amb l'Afganistan, els dos països van signar, a mitjan 2011, un acord sobre la creació d'una comissió mixta amb l'objectiu de millorar la cooperació econòmica i les relacions comercials a través del finançament d'inversors russos, projectes econòmics, transport... El comerç bilateral entre els dos països havia augmentat un 40 %.⁴³⁴

Les antigues repúbliques soviètiques del Turkmenistan, l'Uzbekistan, el Tadjikistan, el Kirguizistan i el Kazakhstan

Governats per dictadures des de la seva independència el 1991, aquests països disposen d'importants reserves de gas i petroli. No obstant això, la riquesa se la queda l'elit dirigent que manté la població en la pobresa. Les importants desigualtats econòmiques i la falta de llibertats han fomentat la inestabilitat i l'augment dels moviments radicals islàmics, com ara el Moviment Islàmic de l'Uzbekistan (MIU),⁴³⁵ el Partit per l'Alliberament Islàmic (Hizb ut-Tahir al-Islami – HT),⁴³⁶ grup extremista radical que no practica la violència, i el

---

⁴³⁴ MINISTERI DE FINANCES AFGANÈS, «Afghanistan and Russia Sign an Agreement to establish Joint Commission on Trade and Economic Cooperation», Ministeri de Finances de la República Islàmica de l'Afganistan, 14 de juny de 2011. <<http://mof.gov.af/en/news/1730>> [Consulta: 29 desembre 2012].

⁴³⁵ Format per militants uzbeks i tadjiks de la vall de Fergana i dirigit per d'ideòleg Tohir Yuldashev i el comandant Juma Namangani, que va morir en un atac a prop de Mazar-e-Sharif el novembre de 2001. El MIU (després de diferents canvis polítics) volia crear un estat islàmic a l'Uzbekistan i l'Àsia central i va obtenir ajuda de l'ISI i dels serveis secrets saudites. L'hivern de 2000 va passar a l'Afganistan i es va unir a Ossama Bin Laden. Els talibans també van reclutar militants del MIU per lluitar contra l'Aliança del Nord.

⁴³⁶ L'HT va ser creat el 1952 per un jutge palestí amb creences properes al wahhabisme (Qadir Zalum), que es va establir a Beirut el 1977, però una base de l'organització es trobava a Londres. Tot i que defensava les mateixes idees que Bin Laden, el moviment no defensava la lluita armada, i el seu objectiu per restaurar el califat el volia aconseguir a través de mobilitzar la gent a partir d'un sistema de grups o cèl·lules. Tot i que és un moviment islamista radical mai no ha estat considerat grup terrorista.

Partit del Renaixement Islàmic (PRI).⁴³⁷ Els grups antiixiïtes del Pakistan es van unir al MIU quan aquest lluitava al costat dels talibans i Al-Qaida. Els EUA van incloure el MIU a la llista de moviments terroristes.

Abans de la intervenció dels EUA a l'Afganistan el 2001, el Tadjikistan donava suport a l'Aliança del Nord, i Rússia, l'Índia i l'Iran proporcionaven subministrament militar. L'Uzbekistan donava suport als uzbeks de l'Aliança del Nord amb Dostum al capdavant, i els proporcionava refugi, diners i armes. El Turkmenistan, a través d'un acord amb els talibans, proporcionava electricitat i altres subministraments.

Per intervenir a l'Afganistan, l'octubre de 2001, els EUA van obtenir acords amb aquests països per instal·lar bases militars en els seus territoris. Donar suport als EUA permetia a aquestes repúbliques distanciar-se de la influència de Rússia i de la Xina, i mostrar a les seves poblacions que n'eren independents, al mateix temps que la nova aliança els aportaria beneficis importants, ja que va suposar una gran font d'ingressos, no només pels diners que van rebre directament, sinó pels contractes que van obtenir a canvi de proporcionar subministrament a les bases i a les tropes, de la venda de combustible, etc. Aquests beneficis, però, només van beneficiar les elits dirigents.

Els EUA i els països que es van anar afegint a la guerra, així com més endavant l'OTAN, van poder utilitzar l'espai aeri i establir bases militars. A Kirguizistan,⁴³⁸ Manas i Bixkek (que es troba al costat de Manas), els EUA hi van instal·lar la base aèria de Ganci⁴³⁹ de 150.000 m². També van instal·lar base de Karshi-Khanabad (anomenada també K2) a l'Uzbekistan,⁴⁴⁰ així com a Termez, a prop de la frontera afganesa, on l'Uzbekistan va permetre als alemanys la

---

⁴³⁷ Partit tadjik creat a través del PRI soviètic el setembre de 1990. D'ideologia propera als Germans Musulmans, volia un estat islàmic a través de l'acció política i no pas a través de la lluita armada, però van lluitar en la guerra civil del Tadjikistan del 1992. El partit es va nacionalitzar i va entrar a l'arena política el 1997.

⁴³⁸ Els EUA van donar 92 milions de dòlars el 2002, i van destinar més de la meitat d'aquests diners a reforçar i ampliar l'exèrcit de Kirguizistan amb 12.000 soldats.

⁴³⁹ El Canadà i països europeus van contribuir en la construcció de la base, avions i tropes. Espanya, Holanda i Dinamarca feien vols a Europa i eren responsables dels avions de càrrega; els avions dels EUA KC-135 proporcionaven el combustible per als bombarders i vols de reconeixement sobre l'Afganistan.

⁴⁴⁰ L'Uzbekistan va rebre dels EUA 15 milions de dòlars, a finals de 2002 va rebre 120 milions en equipament, entrenament militar per a l'exèrcit, 55 milions en crèdits i 82 milions per als serveis d'intel·ligència. Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 89.

construcció d'una base d'aprovisionament. Al Tadjikistan⁴⁴¹ i fins al novembre de 2005, els francesos van poder utilitzar l'aeroport de Duixanbe per als caça bombarders *Mirage*. El Turkmenistan i el Kazakhstan van permetre que els avions nord-americans sobrevolessin el seu territori i el Turkmenistan, a més, va facilitar el pas de l'ajuda humanitària a l'Afganistan.

Aquests països, a part de compartir amb l'Afganistan història, cultura i llaços socials i ètnics, també comparteixen una orografia molt difícil i cap sortida al mar. D'altra banda, tots estaven interessats a aturar el tràfic d'heroïna procedent de l'Afganistan. La falta d'instal·lacions comercials i infraestructures per al transport havien limitat el comerç entre ells, cosa que feia necessària la cooperació i els acords comercials per permetre millorar el creixement, la seguretat i l'estabilitat de la zona. Des del 2005 s'estava desenvolupant regularment el fòrum regional RECCA, amb la participació dels països veïns de l'Afganistan. Aquest fòrum estava centrat en la cooperació econòmica (infraestructures, comerç, recursos humans, etc.) amb l'objectiu de millorar la seguretat, el creixement econòmic i el desenvolupament a través de la cooperació regional per incrementar el comerç, aconseguir acords, reduir aranzels i construir ponts i carreteres per millorar les relacions entre tots. Si es volia estabilitat a la regió i aturar el creixement dels moviments radicals, s'havien d'instaurar reformes que milloressin les oportunitats econòmiques per disminuir la pobresa, l'atur i millorar la situació de les seves poblacions. Tanmateix, a finals de 2012, els progressos eren poc visibles i tangibles.

La Xina

A la Xina no li va agradar que els EUA, a finals de 2001, disposessin d'una base militar a Manas, que es trobava a només 320 km de la seva frontera. Com a resposta, el gener de 2002 va convocar una reunió amb l'Organització de Cooperació de Xangai per crear una aliança de seguretat amb els estats de l'Àsia central i Rússia, i va demanar que les forces dels EUA només es quedessin a la regió temporalment. D'altra banda, li interessava millorar les relacions amb els règims de l'Àsia central per resoldre les disputes que tenia amb el

---

⁴⁴¹ El Tadjikistan va rebre dels EUA 125 milions de dòlars. D'altra banda, es va afegir a l'Associació per a la Pau de l'OTAN, igual que la resta de països de l'Àsia central que ja hi havien entrat el 1994, amb l'excepció del Turkmenistan.

Kirguizistan, el Kazakhstan i el Tadjikistan per les fronteres i les maniobres militars que hi duia a terme, va contribuir aportant ajuda i entrenament militar.

La Xina no havia mostrat mai gaire interès per l'Afganistan. L'únic que li preocupava era la frontera de la regió de Xinjiang de població musulmana, que en cas de conflicte i inestabilitat de les poblacions musulmanes dels països veïns (el Tadjikistan, l'Afganistan, el Pakistan) es podia estendre cap el seu territori. Hi havia extremistes de l'ètnia uigur (únics musulmans de la Xina) que s'havien refugiat al Pakistan i l'Afganistan, però per fugir dels EUA durant la guerra, alguns van tornar a la regió de Xinjiang, d'altres van ser capturats i traslladats a Guantánamo i d'altres es van refugiar a les àrees tribals pakistaneses. D'altra banda, i per motius estratègics militars, la Xina, de sempre, havia cooperat amb el Pakistan compartint l'Índia com a rival. Tot i així, la Xina intentava construir llaços econòmics i polítics amb l'Índia, però sense oblidar el Pakistan, a qui havia donat suport en el desenvolupament dels seus programes nuclears i la indústria d'armament.

La Xina, com a potència emergent, però, s'havia convertit en el segon consumidor de petroli al món, i els recursos de petroli a la regió de l'Àsia central s'havien convertit en el seu principal interès, així com l'Afganistan i el Pakistan, que podia suposar una ruta per al trànsit de l'energia i el comerç. Per tant, la Xina, interessada a millorar la seva posició i influència a la zona, va invertir tant a l'Afganistan com al Pakistan en els sectors de la comunicació, mineria, petroli, gas i construcció de preses i carreteres. Tanmateix, la inversió xinesa en aquests països es podia comparar amb la inversió que duia a terme a Àfrica, ja que s'ocupava més de l'explotació que no pas del desenvolupament.⁴⁴²

Estats del golf Pèrsic

Considerats clau per a l'estabilitat de l'Afganistan, les seves donacions han estat una font important per al finançament dels talibans a l'Afganistan, més importants que el finançament a través del narcotràfic. Els ulemes wahhabites sempre han exercit una

---

⁴⁴² Els llocs de treball que estaven creant tant al Pakistan com a l'Afganistan eren feines no qualificades, totes les feines tècniques estaven desenvolupades pels mateixos xinesos, actuaven amb la població local més com a explotadors que com a col·laboradors, i tampoc no coneixien la llengua i la cultura locals. D'altra banda, no hi havia transparència a escala internacional, normes de contractació, etc. Ayesha SIDDIQA, «Expansion by Stealth: China's interests, Infrastructure and investments in Pakistan and Afghanistan», CIDOB, gener de 2012.

influència important a través dels fons que controlaven de moltes organitzacions islàmiques. Alguns fons també es van destinar al desenvolupament.

El paper de l'Àrab Saudita a l'Afganistan ve de l'ocupació soviètica, quan va donar suport als grups islamistes més radicals de l'Àsia central. També va contribuir a la resistència afganesa amb fons importants, sobretot a Hekmatiar i Sayyaf, i va reconèixer el règim talibà. L'Àrab Saudita va participar com a intermediari en les negociacions entre el govern de Karzai i els talibans anomenats *moderats*. Aquest paper va ser reconegut per Karzai en el seu discurs inicial en la Conferència de Londres el 28 de gener de 2010. Karzai sempre havia preferit mantenir les negociacions amb els talibans a l'Àrab Saudita en lloc de Qatar, perquè aquest país podria suposar una solució política si arribés la possibilitat d'exili al mul·là Omar. D'altra banda, l'Àrab Saudita va trencar relacions amb els talibans a finals de setembre de 2001, i va col·laborar amb l'OEF permetent als EUA utilitzar una base per a les operacions aèries a l'Afganistan.

Els Emirats Àrabs Units

També havien reconegut el règim talibà. Des de l'any 2002 van contribuir com a donants a través d'uns 135.000 M\$ (segons el Ministeri de Finances afganès), van participar amb l'OEF amb uns 300 soldats i amb la ISAF en operacions a la província d'Helmand al sud de l'Afganistan. Amb personal mèdic militar van donar suport a programes i clíniques de salut a les províncies del sud. Per a la construcció i el desenvolupament, van finançar projectes d'habitatge a Kandahar, carreteres a Kabul, un hospital a la província de Zabul i una universitat a Khost. D'altra banda, el mercat immobiliari dels Emirats Àrabs va donar sortida a la inversió dels afganesos que s'havien enriquit mitjançant la corrupció, contractes de donants i altres negocis, així com amb l'adquisició de fons a través de préstecs tous del Banc de Kabul, que va acabar en fallida.⁴⁴³

Qatar

Aquest país va entrar en escena com a actor important a finals de 2011, quan els talibans van obrir una oficina al país.

---

⁴⁴³ Kennet KATZMAN, *Afghanistan Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, a Congressional Research Service (CRS), 2012, p. 60.

CAPÍTOL 5

LA RECONSTRUCCIÓ DEL PAÍS: LES CONFERÈNCIES DE DONANTS I DOS ESTUDIS DE CAS A BADGHIS

La reconstrucció de l'Afganistan estava directament lligada a les conferències internacionals, on la comunitat de donants, amb els principals donants implicats en la guerra excepte Suïssa, s'anaven reunint per decidir quines eren les necessitats del país, tant pel que fa a les institucions, a les infraestructures i al desenvolupament, com als fons que s'hi havien d'invertir.

Tot va començar en el procés de Bonn,⁴⁴⁴ celebrat el desembre de 2001 després de la intervenció militar dels EUA i el seu aliat, el Regne Unit. Els Acords de Bonn⁴⁴⁵ es van signar el 5 de desembre de 2001, amb representants de diverses faccions afganeses, tot i que hi va faltar representació important de la societat civil i grups de dones.

A Bonn 2001, els representants de l'Afganistan que hi van poder participar, les Nacions Unides (a través del representant especial del secretari general de les Nacions Unides a l'Afganistan, senyor Lakhdar Brahimi) i la comunitat internacional participant van establir el full de ruta que va marcar l'inici d'un nou model polític per als afganesos, amb la creació de noves institucions que seguien el model liberal occidental: un govern provisional (president i 30 membres). Sis mesos més tard es va celebrar una Loia Jirga d'emergència que va instaurar el govern de transició, fins a la redacció d'una nova Constitució (a partir de la Constitució de 1964), i es va arribar a través d'eleccions generals a un govern permanent (2004) i a un Parlament (2005).

Els Acords de Bonn van ser substituïts pel Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), presentats en la Conferència de Londres el 31 de gener de 2006, per cinc anys, que va marcar una nova etapa dirigida al desenvolupament del país. El 2011 es va iniciar una tercera etapa, de transició, fins a finals de 2014, quan el Govern afganès hauria de liderar totes les funcions governamentals, tant pel que fa a la governabilitat i al desenvolupament, com a les operacions militars i policials de tot el

---

⁴⁴⁴ Abans de Bonn, es va celebrar la Conferència de Washington, on es van avaluar les necessitats, les prioritats i els recursos per a la reconstrucció de l'Afganistan. La Conferència d'Islamabad, on es va donar suport a la reconstrucció de l'Afganistan i es va incidir en que fossin els afganesos qui s'encarreguessin del procés de reconstrucció. La Conferència de Bonn és on es van signar els acords finals el 5 de desembre de 2001.

⁴⁴⁵ Document de les Nacions Unides S/2001/1154.

territori afganès. Tres etapes ben diferenciades que van encaminar el procés de pau i la reconstrucció de l'Afganistan.

5.1. RECONSTRUCCIÓ DEL PAÍS: LES CONFERÈNCIES DE DONANTS I ELS COMPROMISOS DELS PAÏSOS IMPLICATS

Les conferències de donants marcaven el camí de la transició de l'Afganistan cap a la pau i la reconstrucció. En aquest treball s'analitzen les dinàmiques, les propostes i els compromisos adquirits pels participants, des dels Acords de Bonn (desembre 2001) fins a la Conferència de Tòquio (juliol de 2012). A totes les conferències hi van participar regularment entre 60 i 66 països i entre 20 i 22 organitzacions internacionals.

En la **Conferència de Bonn** (desembre de 2001) dirigida a la reconstrucció política es va dissenyar el full de ruta per establir un govern de transició, un govern permanent, una Constitució i un Parlament.

- Es va establir un govern provisional per sis mesos, substituït per un govern de transició, el qual es va encarregar de redactar una Constitució i de celebrar eleccions dos anys després (2004 i 2005).
- Es va establir una Força Internacional d'Assistència per a la Seguretat (ISAF), que va ser autoritzada pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides⁴⁴⁶ per donar seguretat i instruir les noves forces afganeses (exèrcit i policia).
- Es van definir les prioritats de les institucions polítiques, judicials i econòmiques del país, es va fundar: un Banc Central, una Comissió Judicial per reconstruir el sistema judicial d'acord amb els principis islàmics i les normes internacionals d'un estat de dret, un Tribunal Suprem, una Comissió Independent pels Drets Humans i un Codi de Conducta, que es va elaborar segons els estàndards internacionals.

---

⁴⁴⁶ Resolució 1386/2001, que va autoritzar el desplegament d'una força internacional de seguretat per donar suport al govern provisional afganès en el manteniment de la seguretat de Kabul i rodalia.

Totes les funcions, fins i tot les dels membres del govern de transició es van elaborar amb l'assistència de l'ONU.

A la Conferència de Bonn, la comunitat internacional (CI) no es va comprometre amb contribucions financeres, però va estimar entre 22.000 i 45.000 milions de dòlars nord-americans els fons necessaris per reconstruir el país. El Programa de Nacions Unides pel Desenvolupament (UNDP), el Banc Mundial (BM) i el Banc Asiàtic de Desenvolupament (BAD) es van comprometre a elaborar un projecte conjunt per identificar les necessitats i presentar-lo a la Conferència de Tòquio el gener de 2002, quan suposadament havia acabat la guerra.

A la **Conferència de Tòquio**⁴⁴⁷ (21 i 22 de gener de 2002) es van identificar els fons necessaris per a la reconstrucció del país, la CI va ressaltar la importància d'establir un marc general macroeconòmic i monetari, centrant-se en les reformes econòmiques que anaven encaminades cap al desenvolupament econòmic i sostenible.

L'UNDP, el BM i el BDA van presentar el projecte que identificava els fons necessaris:

- Per als primers cinc anys, 4.500 M\$.
- 1.800 M\$ anaven destinats al període 2002.

La comunitat internacional es va comprometre a contribuir amb 5.100 M\$.

L'UNDP va ser l'encarregat de dirigir i decidir el grup de treball per coordinar el govern provisional, els donants, les oenegés i un grup de reconstrucció afganès per definir les necessitats, fer-ne el seguiment i revisar-ne i avaluar-ne els progressos. L'UNDP i el BM havien d'anar facilitant informació sobre la implementació, els progressos i els resultats que s'anaven obtenint dels diferents programes i actors participants.

---

⁴⁴⁷ Celebrada a Tòquio i inaugurada per Ashraf Ghani, que va deixar l'ONU per ocupar el càrrec de ministre de Finances a l'Afganistan, junt amb Kofi Annan (secretari general de les Nacions Unides), Hamid Karzai (president del govern provisional) i seixanta països participants.

Els mecanismes de finançament es van anar creant en les diferents conferències i la gestió s’atorgava a diferents organismes multilaterals: les Nacions Unides, el Banc Mundial, el Banc Asiàtic de Desenvolupament, el Banc de Desenvolupament Islàmic (BDI), sempre amb la col·laboració del Govern afganès.

Taula 16. Mecanismes de finançament (1).

MECANISMES DE FINANÇAMENT	
El Fons Fiduciari per a l’Afganistan	Administrat per l’Oficina d’Emergència de les Nacions Unides (OCHA), es va fundar per finançar la prevenció de desastres, emergències i activitats de desminar. La gestió es coordinava amb el Ministeri de l’Interior i el DMIS (Disaster Management Information System).
El Fons per al Govern Provisional a l’Afganistan (AIAF)	Administrat per l’UNDP (dins del marc de la missió integrada de les Nacions Unides), es va fundar per donar suport al procés governamental.

Font: Elaboració pròpia.

A la **Conferència d’Oslo** (17 i 18 de desembre de 2002), el Govern afganès va manifestar la falta de compromís de la CI en les donacions. Al mateix temps, va fer una crida als donants perquè contribuïssin amb les quantitats compromeses a la Conferència de Tòquio. També va posar de manifest la confusió en el tipus de donacions, ja que no quedava clar quines quantitats eren fons nous i quines quantitats pertanyien als fons compromesos a Tòquio per cinc anys.

El ministre de Finances afganès, Ashraf Ghani Ahmadzai, insistia en el fet que era el Govern afganès i no els donants qui havia de definir les prioritats i àrees que s’havien de desenvolupar, i va prioritzar: defensa, administració pública, infraestructures, educació, salut, aigua i sanejament.

La CI es va comprometre a contribuir amb 1.240 M\$ el 2003. En aquest període, els EUA estaven deixant de banda l’Afganistan i es mostraven més interessats per la guerra de l’Iraq.

El 22 de desembre de 2002 es va celebrar a Kabul una **Conferència regional** amb el resultat de la «Declaració de bon veïnatge», on els sis països veïns de l'Afganistan (la Xina, l'Iran, el Pakistan, el Tadjikistan, el Turkmenistan i l'Uzbekistan) es van comprometre a no ingerir en els afers interns i a mantenir relacions bilaterals basades en els principis d'integritat territorial, respecte mutu i bones relacions de cooperació.

Progressos, amenaces i retrocessos⁴⁴⁸ (període abril 2002 - març 2003)

L'abril de 2002, l'ONU va convocar una reunió per avaluar els compromisos que s'anaven adquirint. La reunió va concloure amb el repartiment de responsabilitats en algun dels sectors de reconstrucció que s'havien prioritzat a Tòquio: els EUA es farien càrrec d'instruir un nou exèrcit, Alemanya instruiria la policia, el Regne Unit es faria càrrec de la lluita contra la droga i Itàlia s'encarregaria del sistema judicial, mentre que el Japó s'encarregaria de dirigir el programa per desarmar les milícies. Aquests cinc components van quedar inclosos dins de la reforma del sector de seguretat a la Conferència de Tòquio del febrer de 2003.

Els àmbits d'intervenció que s'havien prioritzat (agricultura, construcció de carreteres, hospitals, escoles, aigua i sanejament) no van avançar durant el 2002 i tampoc no ho van fer el 2003. Els fons dels dos primers anys es van invertir en ajuda humanitària i no hi havia fons suficients per desenvolupar projectes de reconstrucció d'infraestructures a causa del dèficit de 397 milions de dòlars nord-americans en les contribucions dels donants promeses a Tòquio, segons informava l'ONU el juliol de 2002 a Ginebra, en una reunió amb els donants per fer la primera avaluació de l'ajuda a l'Afganistan.

D'altra banda, l'Administració del Govern afganès necessitava personal, i aquest era contractat tant a dins del país com entre els refugiats que volien tornar i ajudar en la reconstrucció. Però mentre que un funcionari del Govern en aquell període cobrava una

---

⁴⁴⁸ Els diferents apartats «Progressos, amenaces i retrocessos» que s'aniran desenvolupant al llarg d'aquest punt (5.1) junt amb les conferències de donants, es vol emfatitzar, sense pretendre ser exhaustiu, alguns aspectes i/o canvis que es van produir en períodes determinats, marcats principalment per les conferències, i seguint els diferents informes de la situació de l'Afganistan de l'Assemblea General i el Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

mitjana de cinquanta dòlars nord-americans al mes, els conductors afganesos que treballaven per les oenegés internacionals en podien guanyar mil. El ministre de Finances, Ashraf Ghani, manifestava: «Sis mesos després d’haver començat a ocupar el càrrec de ministre de Finances, les organitzacions d’ajuda internacionals m’havien robat la millor gent que tenia, perquè els podien oferir entre quaranta i cent vegades el sou que oferíem nosaltres».⁴⁴⁹

El balanç del primer any en projectes de reconstrucció deixava molt a desitjar. El Centre de Cooperació Internacional (CIC) va calcular que (17 mesos després de l’inici dels compromisos per a la reconstrucció) només s’havien dut a terme projectes per valor de 191 milions de dòlars nord-americans, d’un total de 2.100 M\$ compromesos per al primer any.⁴⁵⁰ No obstant això, l’octubre de 2002 es va introduir una nova moneda (que substituïa les tres monedes que estaven circulant), emesa pel Da Afghanistan Bank que al canvi corresponia a cinquanta afganis nous per un dòlar nord-americà. Al mateix temps, molts nens i nenes tornaven a l’escola, ja que la UNICEF havia engegat un programa a escala nacional per a l’escola primària. D’altra banda, durant el primer any, l’ONU es va veure desbordada i sense fons suficients davant el retorn d’uns dos milions de refugiats del Pakistan i l’Iran.

A l’Afganistan hi ha una carretera que circumval·la tot el país. Va ser construïda pels nord-americans i els soviètics a la dècada dels seixanta, però estava destruïda per les guerres. La seva reconstrucció era important per activar l’economia, abaratir les importacions i connectar les diferents províncies amb Kabul. Per tant, no només milloraria el comerç i l’economia, sinó també l’accés a tot el territori. L’Administració Bush va accedir a la reconstrucció de la carretera en el tram de Kabul-Kandahar. La reconstrucció d’aquest tram la va fer la companyia Louis Berger, amb moltes dificultats a causa dels atacs talibans als obrers que hi treballaven, però la reconstrucció del tram va acabar a finals de 2003 amb un cost de 190 M\$ (1 milió per 1,6 km). Per al tram de Kandahar fins a Herat, era el Japó qui s’havia compromès a finançar-ne la reconstrucció, però no volia començar les obres fins que

---

⁴⁴⁹ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 226.

⁴⁵⁰ Burnet R RUBIN, Humayun HAMIDZADA, Abby STODDARD, *Afghanistan Reconstruction project, Through the Fog of Peacebuilding: Evaluating the Reconstruction of Afghanistan*, a Center of International Cooperation (CIC), New York, juny de 2003, p. 1.

la seguretat millorés. El Banc Mundial i la UE van anar construint altres trams. El 2012, només faltava la reconstrucció del tram de la província de Badghis.

Mentrestant, els senyors de la guerra, amb el suport de la CIA, anaven recuperant el domini dels seus territoris i recaptant els drets de duana. Es negaven, però, a pagar impostos i a col·laborar amb el Ministeri de Finances amb els diners recaptats: «Ghani calculava que Ismail Khan, a Herat, guanyava 160.000 dòlars nord-americans cada dia gràcies al trànsit procedent de l'Iran i el Turkmenistan. Gul Agha Sherzai, el governador de Kandahar, controlava les taxes del trànsit que circulava per Quetta amb un moviment important de camions a Herat i Kabul. Al nord, a la duana de Hairatan, a la frontera amb l'Uzbekistan, el botí se'l repartien entre: el general Dostum que rebia el 37 % del que s'obtenia; el seu rival, el general Mohammed Atta, que en treia el 50 %, i els hazares, amb el 12 %, mentre que un 1 % es feia servir per cobrir costos i salaris. Els senyors de la guerra també controlaven els recursos naturals del país: mines de carbó i de sal a les províncies de Baghlan i Takhar, fàbriques de ciment i de cotó, jaciments de gas a Sheberghan...».⁴⁵¹ El Govern només recaptava uns 80 M\$ dels 500 M\$ que es calculava que recaptaven anualment les duanes. Finalment, el Govern va poder signar un acord amb tretze punts perquè els senyors de la guerra transferissin els diners.

El febrer de 2003, a Tòquio es va celebrar una Conferència encaminada a consolidar la pau a l'Afganistan. En aquesta Conferència es va tractar la seguretat a l'Afganistan i es va crear una estratègia formada per cinc pilars que desenvoluparia la reforma del sector de seguretat (SSR).⁴⁵²

1. La creació de l'Exèrcit Nacional Afganès (ANA).
2. La creació de la Policia Nacional afganesa (ANP).
3. La reforma del sector de justícia (JSR).
4. La Lluita contra els Estupefaents (CN).
5. Desarmament, desmobilització i reintegració (DDR) dels grups armats.

---

⁴⁵¹ Ahmed RASHID, *Descens al Caos*, Barcelona, Editorial Empúries, 2009, p. 233.

⁴⁵² Per l'ONU, la reforma del sector de seguretat (SSR) es referia a les estructures, les institucions i el personal responsable de la gestió, prestació i supervisió de la seguretat del país. El terme *seguretat* anava més enllà de l'àmbit militar i hi havien de participar tant les institucions i els actors nacionals com els internacionals. La seva reforma era política i s'havia de col·locar tant en el context nacional com regional.

A l'Afganistan, des del 2001, la manca d'un sistema de seguretat en el sector públic va fomentar contractar la seguretat des del sector privat, sector que majorment estava format per milícies il·legals, grups de suport armats (alguns operaven sense permisos o llicències) i contractats per les ambaixades, les organitzacions internacionals, les empreses internacionals que desenvolupaven programes de reconstrucció, les forces armades internacionals, etc. Com que les estructures de seguretat públiques es desenvolupaven molt lentament i no generaven suficient confiança, aquest sector privat de seguretat no només no va ser una estructura eventual, sinó que va anar creixent. Els principals serveis que aquestes empreses oferien era: seguretat estàtica (en un lloc concret), protecció de combois, protecció a les persones que viatjaven a les zones de risc, seguretat de 24 hores a persones públiques i/o amb càrrecs. També oferien serveis de seguretat sense armes, com ara la coordinació d'operacions, la negociació d'ostatges i la instrucció en seguretat.⁴⁵³ També se'ls contractava per a la retirada de mines, l'eradicació del cascall, la seguretat en els processos electorals i la instrucció de les forces afganeses. La falta de rendició de comptes d'aquests grups, els va fer moltes vegades responsables de violacions dels drets humans i/o els va involucrar en tràfic de narcòtics, mercat negre...⁴⁵⁴

El desembre de 2010, el ministre de l'Interior va modificar el decret presidencial de l'agost del mateix any on exigia dissoldre les empreses de seguretat privada:

El 6 de diciembre, el Ministerio del Interior anunció que las empresas de seguridad privadas podrían seguir trabajando en el Afganistán, aunque sujetas a ciertas restricciones adicionales, principalmente para impedir que esas empresas lleven a cabo acciones, como cortes de carreteras o registros, que forman parte del mandato legal de los organismos de orden público nacionales. Ese anuncio supuso la revisión en la práctica de un decreto presidencial de 17 de agosto en el que se

---

⁴⁵³ Mark CHECCHIA, *Private Security Companies Give Way to the Afghan Public Protection Force*, a Civil-Military Fusion Centre (CFC), Octubre de 2011.

⁴⁵⁴ Segons un estudi del CIC de la Universitat de Nova York: «L'absència de supervisió del sector de seguretat privat a l'Afganistan debilitava la credibilitat i la seguretat del Govern afganès i els esforços internacionals per l'estabilització. El setembre de 2009, una investigació de l'ArmorGroup North America, companyia de seguretat privada (PSC) contractada pel Departament d'Estat dels EUA, per protegir la seva ambaixada a Kabul, va revelar la mala conducta i gestió que posava en perill la seguretat del personal de l'ambaixada. Conductes culturalment ofensives, que podia perjudicar la percepció afganesa de la PSC i podien erosionar la legitimitat dels Estats Units». Jake SHERMAN, and Victoria DIDOMENICO, *The Public Cost of Private Security in Afghanistan*, a Briefing Paper of the Center on International Cooperation (CIC), New York University, Setembre de 2009, p. 1.

exigia la dissolució de totes les empreses de seguretat privades, tant afganeses com internacionals, per al 17 de desembre de 2010. [...] Les Nacions Unides i altres representants de la comunitat internacional a Afganistan van acollir favorablement l'esperit del decret presidencial però van expressar dubtes sobre el calendari per a la seva aplicació. Temien que la dissolució de aquestes empreses abans que les autoritats afganeses poguessin garantir la seguretat podria donar lloc a la retirada de molts projectes i activitats de desenvolupament, en particular les de empreses i bancs internacionals, que eren crucials per al sector privat i el desenvolupament del país. [...] No obstant això, la preocupació fonamental del President respecte de la necessitat de que les institucions de l'Estat prenguessin responsabilitat de la seguretat del país segueix sent vàlida i ha de tenir-se en compte en el procés de transició.⁴⁵⁵

El març de 2011, el president Hamid Karzai va ratificar la modificació i va anunciar que el nombre d'empreses de seguretat privada que treballen a l'Afganistan s'havia de reduir:

As we move towards the transition process, all foreign parallel functions and institutions including private security firms, the PRTs, existence of the militias, detention of Afghan citizens by foreign forces and arbitrary house searches must stop immediately.⁴⁵⁶

A la **Conferència de Kabul**⁴⁵⁷ (16 i 17 de març de 2003) dirigida al desenvolupament de l'Afganistan, el govern de transició va presentar els pressuposts per al 2004 amb una quantitat estimada de 1.700 M\$ per invertir en programes de reconstrucció finançats pels donants. El president del Govern i el ministre de Finances van fer una crida a la CI per demanar la gestió dels fons, argumentant que Kabul podia administrar els diners i gastar-los de manera eficient i creïble.⁴⁵⁸

A la **Conferència de Brussel·les** (24 i 25 de març de 2003), l'ambaixador afganès a Brussel·les, Humayun Tandar, va manifestar que l'Afganistan podia ser oblidat amb la guerra de l'Iraq i no rebre l'ajuda ni els fons que necessitava el país per a la reconstrucció. Tanmateix, en aquesta Conferència, la CI es va comprometre amb 1.800 M\$ dels 1.700 M\$ estimats pel Govern afganès uns dies abans a la Conferència de Kabul, dirigits als programes

---

⁴⁵⁵ Assemblea General, Consell de Seguretat de les Nacions Unides, document A /65/612-S /2010/630, 10 de desembre de 2010, p. 5.

⁴⁵⁶ Discurs del President Karzai el 23 de març de 2011 mentre anunciava la primera fase del procés de transició.

⁴⁵⁷ AFGHANISTAN NEWS CENTER, març 2003, p. 1.

<<http://afghanistannewscenter.com/news/2003/march/mar172003>> [Consulta: 20 juliol 2012].

⁴⁵⁸ IRIN, «Afghanistan Development Forum, Kabul», 16 de març de 2003.

de reconstrucció per a l'any 2004. Els principals donants eren els EUA, amb 820 M\$; la UE, amb 400 M\$, i el Japó, amb 500 M\$.

Progressos, amenaces i retrocessos (2003)

Tot i que les donacions es destinaven a l'ajuda humanitària i eren molt pocs els fons que es podien destinar a la reconstrucció i al desenvolupament, durant el 2003 el ministre de Rehabilitació Rural i el Banc Mundial van crear un programa per al desenvolupament nacional centrat en les comunitats de les zones rurals, anomenat Programa de Solidaritat Nacional (NSP). D'altra banda, s'estaven desenvolupant programes dirigits a millorar l'assistència sanitària i rehabilitar hospitals, així com a les escoles (amb uns 4,2 milions de nens, un terç nenes, que anaven a l'escola), a més d'invertir reconstruint carreteres. També s'estava posant en marxa la reforma del sector de seguretat (SSR), i es va crear la Comissió Independent de Drets Humans a l'Afganistan (AIHRC), que es va estendre a totes les províncies.

En aquest període estaven augmentant les activitats vinculades al narcotràfic i la seguretat estava empitjorant. Els talibans estaven ressorgint a la zona sud i sud-est, amb un augment dels enfrontaments i atacs contra civils i contra treballadors humanitaris, i on les agències de les Nacions Unides no viatjaven sense escorta militar. Tanmateix, no hi havia suficients efectius dels cossos de seguretat nacionals i tampoc internacionals per fer-hi front i garantir la seguretat de la població.

A la **Conferència de Berlín**⁴⁵⁹ (31 de març i 1 d'abril de 2004), es van presentar tres objectius: renovar els compromisos dels fons per a la reconstrucció del país, continuar amb el suport a llarg termini i planificar la fase post Bonn.

L'OTAN/ISAF es va comprometre a ampliar la missió de la ISAF mitjançant l'establiment de PRT a partir de 2004, que es va estendre a poc a poc per tot el territori. També es va comprometre a donar suport a la celebració de les eleccions a l'octubre. En el marc de la

---

⁴⁵⁹ Conferència copresidida per les Nacions Unides i el Govern de l'Afganistan, el Govern Federal d'Alemanya i el Govern japonès.

reconstrucció i el desenvolupament, el Govern afganès va presentar un document per recaptar fons anomenat *Assegurar el futur de l'Afganistan*, amb un pressupost d'uns 27.400 milions de dòlars per cobrir les necessitats de reconstrucció i per ajudar l'Afganistan a ser autosuficient. La CI va aprovar contribuir-hi amb 8.200 M\$ per un període de tres anys (des de març de 2004 fins al març de 2007). Tanmateix, aquesta quantitat incloïa compromisos anteriors i, per tant, els nous compromisos van quedar en 5.600 M\$. Els EUA, com a major donant, es van comprometre amb 1.000 M\$ per al primer any,⁴⁶⁰ seguits de la UE, segon major donant, que es va comprometre amb 750 M\$ anuals. El Regne Unit es va comprometre amb 500 M\$; Alemanya, amb 320 M\$, i Itàlia, amb 140 M\$.

A la Conferència es va informar sobre la situació en l'aplicació dels Acords de Bonn i es va presentar el pla i la ruta que les parts implicades havien de seguir:

- Fins a aquell moment s'havien dut a terme reformes institucionals i polítiques bàsiques. Hi havia un govern de transició i s'estaven preparant eleccions presidencials i parlamentàries per a l'octubre de 2004.
- Des del 4 de gener de 2004, el país disposava d'una nova Constitució, s'havia establert un Banc Central i un sistema monetari.
- Les donacions s'havien destinat majoritàriament a l'ajuda humanitària. A partir de 2004 s'havien de posar en marxa els programes destinats a la reconstrucció, el desenvolupament i el creixement econòmic.
- S'estava treballant per posar en marxa el programa de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR), que havia de dirigir el Govern afganès en col·laboració amb la CI.
- Dins del marc de la reconstrucció nacional, s'havia posat en marxa una comissió per als drets humans, la reforma del Dret civil i del poder judicial, i la lluita contra el terrorisme internacional, encapçalada pels EUA.

---

⁴⁶⁰ A mitjan 2003, els EUA va decidir canviar la seva estratègia envers l'Afganistan i van augmentar els ajuts en la reconstrucció i suport al nou govern afganès. També van augmentar les forces nord-americanes, que van passar de 10.000 a 18.000 soldats, es van comprometre a accelerar la instrucció de l'exèrcit, molt lent fins llavors, i es van fer càrrec de la instrucció de la policia, fins llavors a càrrec d'Alemanya.

- L'Afganistan havia signat un nou acord sobre la lluita contra les drogues amb la Xina, l'Iran, el Pakistan, l'Uzbekistan i el Turkmenistan. Amb aquest acord, els països signants s'havien de coordinar per eliminar el cultiu, la producció i el tràfic de les drogues il·legals.
- El Govern afganès va sol·licitar a la CI que les forces internacionals continuessin al país fins que la policia i l'exèrcit afganesos fossin suficients i operacionals.
- Va començar el desplegament dels equips de reconstrucció provincials (PRT) per tot el país amb l'objectiu d'estabilitzar la situació de seguretat i participar en la reconstrucció i el desenvolupament de les províncies on s'anaven estenent.
- Les forces internacionals van donar suport en termes de seguretat durant les eleccions, i seguint el mandat de les Nacions Unides estaven entrenant l'exèrcit i la policia nacional afganesos.

Mecanismes de finançament

Dins del marc del document *Assegurar el Futur de l'Afganistan*, els fons es recaptarien a través de diferents mecanismes:

Taula 17. Mecanismes de finançament (2).

MECANISMES DE FINANÇAMENT		
El Fons Fiduciari per a la Reconstrucció de l'Afganistan (ARTF)	Es va fundar l'abril de 2002, administrat pel BM (els donants posaven els fons a l'ARTF i el BM s'ocupava d'introduir-los als pressuposts nacionals). Només la meitat de les aportacions es movien a través del Govern central i ministeris, tot i que era el principal mecanisme de finançament de l'Administració afganesa per a la reconstrucció del país.	Fins al desembre de 2011, la CI hi havia contribuït amb un total de 5.000 M\$

(Continua a la pàgina següent)

El Fons Fiduciari per a la Llei i l'Ordre per a l'Afganistan (LOTFA)	Es va fundar el maig de 2002, administrat per l'UNDP per finançar al Ministeri de l'Interior i la reforma de la policia. Era el principal mecanisme per pagar els salaris dels funcionaris, transport, comprar equipaments, despeses d'instal·lacions, formació, construcció i manteniment de les infraestructures, etc.	Fins al desembre de 2011, la CI hi havia contribuït amb un total de 2.200 M\$
El Fons Fiduciari de Lluita contra els Estupefaents (CNTF)	Es va fundar el maig de 2005, pel Govern afganès i l'UNDP per finançar les activitats destinades aconseguir els objectius de l'Estratègia Nacional pel Control de Drogues (National Drug Control Strategy Objectives - NDCSO), desenvolupar cultius alternatius al cultiu d'opi, a la cooperació regional i reduir la demanda de drogues, oferir tractament a drogodependents, etc.	A finals de 2007 el fons es va tancar. Fins llavors havia rebut 44 M\$, però va fracassar operacionalment

Font: Elaboració pròpia.

Progressos, amenaces i retrocessos (2004-2005)

El 9 d'octubre de 2004 es van celebrar les eleccions presidencials sense incidents (s'hi va presentar una dona) i va votar el 70 % de la població amb una participació del 40 % de dones. Tanmateix, es van produir greus incidents un mesos abans amb la mort de treballadors humanitaris, de treballadors de la construcció i rehabilitació de carreteres, i amb oficines de la UNAMA cremades, incidents que es produïen en zones del país que no es consideraven d'alt risc i que va evidenciar que la situació de seguretat s'anava degradant ràpidament.

A l'Afganistan, l'assistència sanitària no era igual en la zona rural i en la urbana. En segons quines zones rurals, l'accés era quasi nul, amb una taxa de mortalitat materna molt elevada (mil sis-cents per cada cent mil nascuts vius). La prioritat dels programes de salut anaven dirigits a l'atenció primària, a l'obstetrícia, a la salut reproductiva i a l'infant. D'altra banda, l'educació primària entre els nens de 7 a 13 anys havia augmentat un 54 % (67 % els nens i 37 % les nenes). Pel que fa a la població refugiada, des del 2002 havien retornat a l'Afganistan tres milions de persones procedents del Pakistan i de l'Iran. Un 70 % dels retornats no tenia terres i un 27 % no tenia casa ni lloc per instal·lar-se. L'Alt Comissionat de

les Nacions Unides per als Refugiats (UNHCR) era qui els donava suport, amb moltes dificultats atès el gran nombre de persones que retornaven i els pocs fons de què disposava.

Un altre programa en marxa eren les activitats de desminatge, un programa dirigit pel Grup Consultiu d'activitats relatives a les mines i el Ministeri d'Afers Exteriors, amb el suport del Canadà i l'equip de les Nacions Unides per a les activitats de desminatge. Aquest programa tenia l'objectiu de posar fi a les mines antipersones en deu anys (2014), i la destrucció de les mines que hi havia emmagatzemades el 2007. En el programa hi treballaven 8.000 afganesos, 22 tècnics internacionals i 700 soldats desmobilitzats. Des del 2003 s'havien destruït 2.354.244 mines antipersones i municions sense explotar, s'havien netejat 33 km² de camps minats i 69 km² de camps de batalla.

According to UN Afghanistan is one of the top three most-mined countries on the planet. About 200,000 civilians have died and 400,000 have been disabled in mine incidents in Afghanistan. Approximately 6,000 more will lose their lives or limbs every year in the war battered country due to mine incidents, says a report issued by the United Nations Office for Coordination of Humanitarian Assistance to Afghanistan-mine clearance programme (UNOCHA). Afghanistan is infested with 10 Million anti-personnel mines ready to explode the moment anyone stepped on them. In Afghanistan alone, about 20 innocent civilians including children and women, daily fall victim to mines, half of whom loss their lives due to lack of medical facilities. Due to the presence of mines, access has been denied to more than 488 square kilometer of land, including agricultural fields, irrigation canals roads and residential areas. Over 30% mine victims in Afghanistan are children. The legacy of that long war also included 750,000 amputees.⁴⁶¹

D'altra banda, s'havia posat en marxa la reforma del sector de seguretat (SSR) avalada el febrer de 2003 a Tòquio, amb cinc pilars:

1. La creació de l'Exèrcit Nacional Afganès (ANA). Aquest programa estava dirigit pels EUA amb el suport de França. L'objectiu era crear unes forces amb 70.000 soldats per al 2010 i formar cinc cossos: un cos central a Kabul i quatre cossos regionals (Kandahar, Paktia, Herat, Balkh). Fins al 2004, el cos disposava de 15.000 soldats operatius que van participar en la seguretat de les eleccions, entre altres operacions.

---

⁴⁶¹ RAWA, «Disabled land-mine victim in Afghanistan», <<http://www.rawa.org/image4.htm>> [Consulta: 2 agost 2012].

2. La creació de la Policia Nacional afganesa (ANP). Aquest programa havia estat dirigit primer per Alemanya i després pels EUA. L'objectiu era formar un cos de 50.000 policies, més 12.000 policies de fronteres. El programa es va iniciar amb moltes dificultats, tant per la falta de personal idoni, com pel dèficit de finançament de 72,6 M\$ del Fons Fiduciari per a la Llei i l'Ordre per a l'Afganistan (LOTFA) per pagar els salaris, els equipaments, etc.

3. La reforma del sector de justícia (JSR). Aquest programa, dirigit per Itàlia, es va iniciar amb moltes dificultats per la falta de personal format i la necessitat de formar el personal que ja hi havia. L'ensenyament s'havia de reformar, ja que es treballava amb l'antic model francès de la Facultat de Dret i Estudis Polítics, i la Facultat de la Xaria. Els plans d'aquests estudis no s'havien revisat des de feia vint-i-cinc anys. En la reforma quedava inclòs rehabilitar el sistema penitenciari.

4. La Lluita contra els Estupefaents (CN). El programa anava dirigit a eradicar el cultiu de cascull. Tanmateix, segons l'Opium Survey de 2004, el cultiu havia augmentat fins a 131.000 hectàrees cultivades arreu del territori. L'Afganistan era el primer productor mundial d'opi, amb un 75 % de la producció total. Molts excombatents no volien entrar en el programa de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR), perquè els suposava perdre el poder i beneficis que els oferia el comerç de les drogues.

5. Desarmament, desmobilització i reintegració (DDR). Aquest programa va començar l'octubre de 2003 i estava dirigit pel Japó amb el suport de l'UNDP. En el seu inici, el programa constava de dos components: desmobilitzar els soldats de les unitats militars existents i retirar les armes pesants. A la Conferència de Berlín i abans de les eleccions de 2004, es volia aconseguir l'objectiu de desmobilitzar el 40 % dels soldats (d'un total de 100.000) i retirar les armes pesants, però aquest objectiu no es va aconseguir. En aquest període es van desmobilitzar uns 20.000 soldats (la meitat de l'objectiu amb un 20 % del total). D'altra banda, hi havia les milícies irregulars (dels grups armats il·legals que estaven fora de la nòmina del Ministeri de Defensa), que s'havien quedat fora del programa, però que eren responsables de la inseguretat a moltes zones del país. El programa s'havia d'ampliar per incloure-hi aquests grups, i el gener de 2005 (fins al març de 2011) es va crear

la Dissolució dels Grups Armats Il·legals (DIAG) amb la participació de la UNAMA, la ISAF, el Ministeri de l'Interior, el Ministeri de Defensa i l'ANBP, que era una entitat creada per l'UNDP l'abril de 2003 per ajudar el Govern de l'Afganistan a desenvolupar el programa DDR. A partir de 2005, el mandat de l'ANBP dins de la reforma del sector de seguretat va englobar tres projectes: mines antipersones i destrucció de municions; desarmament, desmobilització i reintegració (DDR), i retirada de les armes pesants. Aquests projectes, dins de la reforma del sector de seguretat (SSR), més endavant quedarien emmarcats dins de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS).⁴⁶²

En el període 2002-2004, sense incloure els beneficis del narcotràfic, l'Afganistan creixia una mitja anual del 15 %. El país era tan pobre que qualsevol entrada produïa creixement: petits negocis, els diners dels refugiats que tornaven, els diners dels militars i dels organismes internacionals... D'aquí l'abast de rehabilitar carreteres, activar l'economia, el comerç tant exterior com interior, obtenir acords comercials amb els països veïns... Tanmateix, els fons compromesos pels donants no arribaven en els períodes pactats, faltava personal contractat amb experiència, i tampoc s'aconseguien els objectius per la reconstrucció i el desenvolupament del país. A més, la corrupció, els preus i els sous exagerats que pagaven les empreses subcontractades, les oenegés i les agències internacionals, també l'Administració, anava contra els objectius d'estabilització i desenvolupament, i era una ofensa a la població afganesa que estava a l'atur o cobrava sous minsos, seguia vivint en la pobresa i sense poder cobrir les necessitats més bàsiques...

Amb tot, el setembre de 2005 es van celebrar les eleccions parlamentàries, on molts dels candidats eren mujahidins de l'Aliança del Nord que van participar en crims de guerra, violacions dels drets humans i la destrucció del país durant la guerra civil dels anys noranta. El desembre de 2005, amb l'inici de les funcions del Parlament es va donar per acabada la primera etapa dels Acords de Bonn.⁴⁶³

---

⁴⁶² A la pàgina <http://www.undp.org.af/whoweare/undpinafganistan/Projects/psl/prj_anbp.htm> es poden trobar els informes semestrals i anuals sobre el progrés del programa. [Consulta: 21 desembre 2012].

⁴⁶³ El 9 d'octubre de 2004 es van celebrar les eleccions presidencials amb l'elecció de Hamid Karzai com a president del país. El 18 de setembre de 2005 es van celebrar les eleccions parlamentàries. Quan es va celebrar la Conferència de Londres, s'havien complert els objectius de Bonn, el país disposava d'un Govern, d'un Parlament i d'una Constitució, una quarta part dels escons del Parlament estaven formats per dones (68 diputades dels 249 escons), que era el mínim que la nova Constitució afganesa obligava a reservar.

La **Conferència de Londres**⁴⁶⁴ (31 de gener i 1 de febrer de 2006) destinada a la reconstrucció de l'Afganistan va marcar l'inici d'una nova etapa per al desenvolupament del país amb la presentació oficial del Pacte per a l'Afganistan⁴⁶⁵ (Afghanistan Compact), en un marc de cooperació per a cinc anys (2006-2010) entre el Govern afganès i la CI, coordinat per les Nacions Unides. A la Conferència es va crear la Junta Mixta de Coordinació i Seguiment (JCMB), mecanisme que havia de supervisar la implementació del Pacte per a l'Afganistan i més endavant l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), elaborada pel Govern afganès per coordinar els projectes de desenvolupament i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), fer el seguiment i verificar el compliment dels objectius.

La CI es va comprometre a contribuir amb 10.500 M\$ per un període de cinc anys. Tanmateix, després de confirmar quins eren els compromisos anteriors i excloure les promeses que no es duïen a terme, el nou compromís real es va quedar en 8.700 M\$.

El pla del Pacte per a l'Afganistan identificava tres àrees prioritàries d'actuació:

- Seguretat. Amb el suport i lideratge de l'OTAN/ISAF i els EUA/OEF, per donar suport al Govern a establir la seguretat i l'estabilitat del país, així com entrenar un exèrcit i una policia afganesos.

El Pacte per a l'Afganistan considerava que la seguretat no s'aconseguiria només per mitjans militars i era necessari treballar en altres sectors com ara la governança, la

---

⁴⁶⁴ Hi van participar 66 estats i 15 organitzacions internacionals. La Conferència va ser copresidida pel primer ministre, Tony Blair, el president de l'Afganistan, Hamid Karzai, i el secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan.

⁴⁶⁵ El Pacte per a l'Afganistan quedava aprovat en diferents resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU: 1659/2006, 1662/2006 i 1746/2007, reafirmant el compromís del govern afganès i la CI de treballar per a la reconstrucció del país i aconseguir l'estabilitat, el bon funcionament de les institucions i la protecció dels drets humans. Amb el Pacte per a l'Afganistan es proposava l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS) que, tot i que es va presentar en la Conferència de Londres el 2006, no es va fer oficial fins a la Conferència de París de 2008. Va expirar oficialment el febrer de 2011. Tanmateix, el Pacte per a l'Afganistan no va ser presentat i discutit al Parlament, tot i que més tard s'hi van afegir alguns punts que van necessitar ratificació parlamentària. Geoffrey HAYES and Mark SEDRA Editors, *Afghanistan, Transition under threat*, Ed. Centre for International Governance Innovation (CIGI) and Wilfrid Laurier University Press, Canada, 2008, p. 107.

justícia, el desenvolupament i la reconstrucció del país si es volia aconseguir un estat de dret.

- Governança, justícia i drets humans. Àrea per prioritzar la reforma del sistema judicial i promoure els drets humans segons la Constitució i el Dret Internacional. D'altra banda, volia impulsar la governança democràtica, la transparència i la lluita contra la corrupció.
- Desenvolupament econòmic i social. Àrea per promoure el creixement econòmic, reduir la fam, la pobresa i l'atur, potenciar tant el sector públic com el sector privat, frenar la indústria dels narcòtics (que en aquell moment era l'àmbit que generava més riquesa al país), assegurar l'estabilitat macroeconòmica, restaurar i promoure el desenvolupament de capital humà i social, i d'una nova generació de líders i professionals, enfortir la societat civil, treballar per la igualtat de gènere, així com reintegrar els refugiats, desplaçats i excombatents.

Les inversions públiques s'havien de reestructurar en sis sectors: infraestructures i recursos naturals; educació; salut; agricultura, ramaderia i desenvolupament rural; protecció social, i governança econòmica i desenvolupament del sector privat.

En el Pacte per a l'Afganistan es va presentar el paper que la CI havia de representar i els principis de cooperació entre aquesta i el Govern afganès, sempre coordinats per les Nacions Unides. El lideratge era del Govern afganès, però necessitava el suport i la coordinació dels donants de la CI, tant per a la implementació dels compromisos del Pacte per a l'Afganistan com pel seu seguiment. En el document s'exigia transparència i responsabilitat a ambdues parts.⁴⁶⁶

El Ministeri d'Afers Exteriors espanyol (Miguel Ángel Moratinos) es va comprometre a enviar més tropes per mantenir la seguretat del PRT espanyol i contribuir amb 150 M€ per a un període de cinc anys (2006-2011). D'aquests, l'AECID en gestionaria 50 M€ (10 M€ / any), la

---

⁴⁶⁶ En l'annex III del Pacte per a l'Afganistan quedava detallat quin havia de ser el seguiment del Govern afganès i de les Nacions Unides que, junt amb el suport d'un secretari, havien d'assegurar la coherència i l'esforç en la implementació. S'havien de presentar informes públics de manera regular sobre l'execució i consecució de les diferents activitats i els diferents objectius.

Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional (SECI), 50 M€, i el Ministeri d'Economia 50 M€.⁴⁶⁷

Progressos, amenaces i retrocessos (2006)

Havien passat cinc anys des de la intervenció militar dels EUA i el Regne Unit, però la situació d'inseguretat al país anava en augment. Els atacs de la insurgència⁴⁶⁸ s'anaven incrementant i augmentaven les víctimes mortals entre els civils i militars. També augmentaven els atacs a les escoles, sobretot a la zona sud i sud-est. D'altra banda, la majoria de la població no tenia accés a l'aigua potable, tampoc a un habitatge adequat ni a l'assistència sanitària. A més, l'Afganistan, el 2006 estava vivint una sequera que afectava 2,5 milions de persones i la població seguia desplaçant-se cap a altres zones del país, no només per la violència, sinó per intentar millorar la seva situació social i econòmica.⁴⁶⁹ Tanmateix, la majoria de la població que es desplaçava a altres zones del país seguia malvivint, sense feina, sense casa i sense poder cobrir les necessitats més bàsiques atesa la situació de subdesenvolupament en què seguia immers el país. La situació de seguretat s'anava deteriorant amb greus conseqüències per als drets humans, en general, i per a la dona, en particular, així com pel treball de reconstrucció, de desenvolupament i d'ajuda humanitària de les organitzacions internacionals i oenegés que es trobaven presents en molts dels districtes del país, pels assassinats i amenaces de segrest que patien. Això havia fet que algunes organitzacions, com ara Metges sense Fronteres, abandonessin el país, tot i que més

---

⁴⁶⁷ Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID).

⁴⁶⁸ «Els dirigents tant dels grups insurgents talibans com senyors de la guerra locals que es dedicaven al comerç d'opi utilitzaven combatents afganesos dels camps de refugiats i de les madrasses del Pakistan. Molts d'aquests combatents eren joves aturats que havien viscut sempre en els camps de refugiats i no havien conegut el seu país. Eren entrenats i pagats per actuar com a comandants de rang mitjà, operaven a l'Afganistan però retornaven a les seves bases. En canvi, els soldats rasos de la insurgència eren afganesos reclutats dins de l'Afganistan, normalment gent pobra, sense feina, educació ni recursos. Tots ells, segurament, haurien canviat de bàndol si haguessin obtingut incentius socials i econòmics». Assemblea General, Consell de Seguretat de les Nacions Unides, document A /61/326-S /2006/727, 11 de setembre de 2006, p. 2-3.

⁴⁶⁹ Informe de la Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan amb el suport d'UNHCR a partir de 8.000 entrevistes a 29 províncies. Assemblea General, Consell de Seguretat de les Nacions Unides, document A /61/326-S /2006/727, 11 de setembre de 2006, p. 10.

endavant la secció belga d'aquesta organització tornaria a ser-hi present.⁴⁷⁰ Els EUA recomanaven als seus ciutadans que no viatgessin a l'Afganistan.

En diálogos con ancianos, clérigos y otros dirigentes de las comunidades en las zonas afectadas por la insurrección se mostró una serie de quejas comunes. Según estos dirigentes, la adecuada resolución de estas cuestiones podría reducir considerablemente el apoyo a la insurrección. La corrupción de las autoridades en las provincias y los distritos, en particular en la policía y el poder judicial, y el incumplimiento de las expectativas de desarrollo tras la caída del régimen talibán han hecho perder al Gobierno el apoyo de las poblaciones locales. Los desequilibrios en la distribución del poder entre las diferentes tribus pashtunes en el nivel provincial también han contribuido a que tribus enteras se sientan marginadas. Para concluir, los sectores conservadores de la población (que son la clara mayoría en las zonas rurales) consideran que las políticas sociales del Gobierno no protegen las normas tradicionales religiosas, tribales y culturales lo suficiente, o incluso que las perjudican.⁴⁷¹

La reconstrucció i el desenvolupament del país anaven massa lents i els objectius no s'acomplien, les morts entre la població civil augmentaven, com també augmentava la decepció i frustració de la població envers el govern i la comunitat internacional.

La **Conferència de Roma**⁴⁷² (2 i 3 de juliol de 2007), dirigida a la reforma del sistema judicial, va preparar el marc per reformar el sistema judicial basat en la visió de «justícia per a tots» que es trobava dins del marc del Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), presentat a la Conferència de Londres de 2006. Les prioritats estaven centrades en el procés legislatiu, l'estratègia institucional, la construcció, i la formació i l'educació legals (ajuda i accés a la justícia, drets humans, drets de propietat i terres, així com la transparència en el sistema judicial). També es va incidir en la necessitat de treballar en els sectors de la lluita contra la droga, la lluita contra la corrupció i la perspectiva de gènere.

---

⁴⁷⁰ El 2004 van assassinar cinc treballadors de l'oenegé Metges sense Fronteres a Badghis. El retorn al país el van fer a partir de negociar amb els talibans, grups armats de l'oposició i resta d'actors per crear l'espai humanitari en les zones on volia intervenir.

⁴⁷¹ Assemblea General, Consell de Seguretat de les Nacions Unides, document A /61/326-S /2006/727, 11 de setembre de 2006, p. 3.

⁴⁷² La Conferència va ser copresidida pel Govern de l'Afganistan, el Govern d'Itàlia i les Nacions Unides.

El compromís inicial de la CI destinat a la reforma del sistema judicial era per a un període de cinc anys, amb una contribució d'uns 360 M\$, però el compromís real va ser de 40 M\$.

Progressos, amenaces i retrocessos (2007)

La participació en activitats il·legals, la impunitat i el clientelisme es podien trobar en tots els àmbits, també en les institucions. El Pacte per a l'Afganistan dins del pla d'acció per a la pau, la reconciliació i la justícia va aprovar eines i mesures per permetre lluitar contra la corrupció, com ara la Comissió de Lluita Contra la Corrupció, creada pel president Hamid Karzai. Tanmateix, cap de les propostes van tirar endavant, les mesures que s'adoptaven no servien de res, tot quedava sobre paper...

La Fiscalía General del Estado, en su empeño por aplicar una estrategia proactiva en la lucha contra la corrupción, ha arrestado, investigado y procesado a funcionarios gubernamentales de mediano y alto nivel, así como a algunos de sus propios fiscales. Sin embargo, esos esfuerzos se ven frustrados por el hecho de que quienes son objeto de la investigación suelen estar en condiciones de defenderse mediante sus contactos particulares con personajes poderosos. Es habitual el soborno de los funcionarios de policía o judiciales para evitar los arrestos, lograr la liberación de detenidos o retirar los cargos. Las sentencias, cuando llegan a imponerse, suelen ser indulgentes. Además, no se han registrado éxitos de consideración en la restitución o confiscación de los montos provenientes de delitos relacionados con la corrupción.⁴⁷³

L'aplicació de les lleis i la justícia eren molt limitades, per no dir nul·les. Durant el 2007, el cultiu de cascall augmentava, també el narcotràfic i el de crim organitzat. Els grups insurgents obtenien beneficis del narcotràfic, tràfic d'armes i altres activitats il·legals a canvi de garantir la seguretat als traficants. Alguns membres de la policia a canvi de beneficis permetien als diferents grups traficar per les fronteres. L'objectiu de col·laboració de tots aquests grups no era perquè hi compartissin ideologies ni projectes polítics, sinó pels beneficis que n'obtenien, a cap d'aquests grups l'interessava construir un estat de dret que suposaria un perill pels seus negocis i interessos.

D'altra banda, la Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan rebia denúncies

---

⁴⁷³ Asamblea General Consejo de Seguridad, documento A/62/345-S/2007/555, 21 de setembre de 2007, p. 3-4.

sobre detencions il·legals i arbitràries dels ciutadans, i sobre les tortures i els maltractaments que aquests patien a canvi de confessions. Les denúncies no eren investigades i els detinguts no tenien dret a un advocat. La violència contra la dona i les pràctiques tradicionals, com ara els casaments forçats (augmentaven els casos de dones que s'autoimmolaven cremant-se), els assassinats relacionats amb l'honor..., encara que fossin denunciats, tampoc no s'investigaven ni tenien judici, ja que seguia imposant-se la justícia informal del sistema tradicional. D'altra banda, el març de 2007, el Parlament va aprovar una llei d'amnistia que impedia que aquells que havien comés crims de guerra en les dècades anteriors poguessin ser jutjats. Els partidaris a aquesta llei argumentaven que així s'ajudaria a la reconciliació nacional, però la realitat era que molts eren criminals de guerra amb un escó al Parlament i el que volien era protegir-se i mantenir la seva impunitat. Als afores de Kabul es van trobar unes fosses comunes que evidenciaven la necessitat d'una justícia transicional per rendir comptes pels abusos del passat.

Els atacs de la insurgència havien augmentat un 20 % en comparació amb l'any anterior (2006). Els atacs contra la població civil, la policia i institucions públiques, anava en augment i convertia el Govern en un govern feble, i la població li anava perdent la confiança. Els atacs contra les escoles, en general, havien disminuït, però un atac contra una escola de nenes va matar tres nenes i en va ferir vuit. Aquest fet va fer que es tanquessin 412 escoles de les 721 que hi havia a Kandahar, Helmand, Uruzgan i Zabul, de les quals només se'n van reobrir 72.

El 2007, l'exèrcit afganès disposava de 40.360 efectius i seguia amb l'objectiu de 70.000 efectius per al 2010, mentre que la policia havia augmentat l'objectiu a 82.000 efectius, dels quals 18.000 serien policies de fronteres, 4.995 serien policies d'antidisturbis i 11.271 serien policies auxiliars. L'evolució de la policia era més lenta que l'exèrcit, perquè el programa de reclutament i formació s'enfrontava a moltes dificultats a l'hora d'entrenar aquest cos: corrupció, falta de disciplina, clientelisme..., amb la consegüent desconfiança de la població cap el cos que consideraven que no els podia garantir seguretat. La UE va donar suport en la formació i instrucció del cos de la policia a través de l'EUPOL, a partir del 17 de juny de 2007, amb la participació de 21 països, dels quals el Canadà, Croàcia, Turquia i Noruega no formaven part de la Unió Europea.

Des del 2000, la taxa de mortalitat infantil s'havia reduït un 3,5 % i la taxa de mortalitat materna un 6,6 %. El 2007 la climatologia va ser favorable amb una bona collita de blat de moro (4,5 milions de tones).⁴⁷⁴ Tot i així, la inseguretat alimentària continuava a causa de la falta d'infraestructures i la falta d'accés als aliments de molta població, com a conseqüència de la falta de seguretat en moltes zones del país. Un dels programes del Programa Mundial d'Aliments (PMA) era distribuir aliments a les poblacions més vulnerables. No obstant això, el programa no sempre aconseguia els seus objectius a causa dels atacs i robatoris que patia. D'altra banda, continuava el programa per retirar les mines antipersones, amb uns 132 milions de metres quadrats de zona desminada, i també continuava la reconstrucció de carreteres, que ja havia aconseguit reconstruir i obrir a la circulació un 84 % de la carretera que circumval·lava el país (Ring Road).

La **Conferència de París**⁴⁷⁵ (12 de juny de 2008) anava dirigida a continuar el suport a l'Afganistan, la CI va ratificar que el Pacte per a l'Afganistan era la base per al desenvolupament i la construcció del país. El Govern afganès va presentar oficialment l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS),⁴⁷⁶ document on quedaven reflectits els principals reptes als quals el país s'enfrontava en termes de seguretat, governabilitat i necessitats per al desenvolupament. L'Estratègia plantejava els principis i objectius que s'havien d'implementar per assolir els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) per a l'any 2020 i del Pacte per a l'Afganistan, presentats en la Conferència de Londres el 2006. Tanmateix, tot i que el document també plantejava un enfocament per avaluar les necessitats, no donava cap guia sobre com prioritzar les necessitats de manera eficaç, tema important i complexa a la pràctica, ja que vindria determinat per la disponibilitat de fons, per com s'invertien i per la capacitat des del punt de vista tècnic i polític dels diferents ministeris i organismes per captar i desemborsar

---

⁴⁷⁴ Segons l'informe de les Nacions Unides, amb aquella collita el país podia cobrir en un 91 % les necessitats en cereals i recomanava al Govern que emmagatzemés reserves (entre 20.000 i 40.000 tones mètriques) en les zones més allunyades i de difícil accés per passar l'hivern. Assemblea General Consell de Seguretat, document A/62/345-S/2007/555, 21 de setembre de 2007, p. 16.

⁴⁷⁵ La Conferència va ser copresidida per Nicolas Sarkozy, president de França, Hamid Karzai, president de l'Afganistan, i Ban Ki-moon, secretari general de les Nacions Unides.

⁴⁷⁶ L'ANDS, presentat junt amb el Pacte per a l'Afganistan a la Conferència de Londres el 2006, va quedar aprovat per Hamid Karzai el 21 d'abril de 2008 i es va presentar oficialment a la Conferència de París amb l'objectiu de guanyar el suport de la comunitat internacional per a la seva implementació.

els fons de manera eficaç, així com en la definició de les estratègies de desenvolupament i els plans de pressupost anual.

La preparació de l'ANDS s'havia fet a partir de diferents grups compromesos en la reconstrucció del país: 1) el govern i els ministeris que van designar els participants, 2) les oenegés i la societat civil, 3) el sector privat, 4) les Nacions Unides i la comunitat de donants. Tanmateix, en el moment de difondre l'esborrany, la consulta va ser molt limitada fora de les reunions de donants i no es va traduir a les llengües nacionals.⁴⁷⁷

La CI va donar suport a l'ANDS i es va comprometre amb uns 21.000 M\$ de finançament dels quals la quantitat real compromesa va quedar en 14.000 M\$.⁴⁷⁸ En aquest finançament quedava inclòs el suport per preparar les eleccions de 2009 i 2010.

---

⁴⁷⁷ Geoffrey HAYES and Mark SEDRA, editors, *Afghanistan, Transition under threat*, Ed. Centre for International Governance Innovation (CIGI) and Wilfrid Laurier University Press, Canada, 2008, p. 107.

⁴⁷⁸ La meitat del finançament compromès corresponia als EUA: 10.200 milions de dòlars, anunciats per l'esposa de George W. Bush, present a la Conferència.

Taula 18. Pilars de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS).

Font: Elaboració pròpia a partir dels pilars i sectors transversals de l'ANDS.

L'ANDS desenvolupava tres pilars complementaris al Pacte per a l'Afganistan:

- Pilar Seguretat, que anava dirigit a les forces de seguretat per aconseguir l'estabilitat del país, fer aplicar la llei i millorar la seguretat de tots els afganesos.
- Pilar Governabilitat, Estat de dret i Drets humans, dirigit a les agències de cooperació i oenegés que estaven treballant per donar suport als processos i les institucions democràtiques, als drets humans, a les lleis i a la prestació dels serveis públics, junt amb les institucions governamentals.
- Pilar Desenvolupament econòmic i social, també dirigit a les agències de cooperació i oenegés per portar a terme programes dirigits a reduir la pobresa, garantir el desenvolupament sostenible, millorar els indicadors de desenvolupament humà i progressar cap als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM).

Com a temes transversals hi havia: lluitar contra el narcotràfic, lluitar contra la corrupció, treballar per a la igualtat de gènere, desenvolupar les capacitats i la gestió mediambiental, i afavorir la cooperació regional.

El 70 % de l'ajuda no passava pel Govern afganès, i el secretari general de les Nacions Unides, Ban Kimoon, va insistir que l'ajuda internacional havia de passar per les institucions afganeses, que havien de poder respondre amb transparència de la utilització dels fons i resultats obtinguts. El consens en la Conferència va ser «afganització» en el sentit que tota l'ajuda havia d'anar dirigida a aconseguir articular un estat afganès i una societat capaç de dirigir el destí del seu país.

Espanya va presentar una iniciativa compartida amb Polònia i els Emirats Àrabs anomenada «Pla Marshall Agrícola», per crear una escola de formació agrícola a Kabul i a Badghis on hi havia el PRT espanyol. Aquesta proposta es duria a terme amb els fons compromesos en la Conferència de Londres el 2006 (150 M€). D'aquests fons, Espanya hi havia contribuït amb 82 M€ fins al moment. Tanmateix, des del 2001 i fins al 2010, Espanya havia destinat a l'Afganistan 286 M€ (no estaven inclosos els 150 M€ compromesos a Londres), d'aquests ja n'havia gastat 218 M€.⁴⁷⁹

Tots els objectius i les prioritats de la Conferència es van centrar a reforçar i donar suport a l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS) presentada per Hamid Karzai. Els participants a la Conferència van convenir que les prioritats estaven en les institucions i el creixement econòmic, sobretot en l'àmbit de l'agricultura i l'energia. Els altres elements identificats en la declaració de la Conferència incidien en la necessitat de celebrar unes eleccions lliures i segures el 2009 i el 2010, així com garantir i protegir els drets humans. D'altra banda, els projectes de desenvolupament havien de millorar en eficàcia si es volia assegurar que el desenvolupament fos real i tangible per a la població afganesa.

---

⁴⁷⁹ *Agència Efe*, «España pide apoyo para un «Plan Marshall agrícola» en Afganistán», 12 de juny de 2008. <http://www.soitu.es/soitu/2008/06/12/info/1213287217_495485.html> [Consulta: 7 juliol 2012].

Progressos, amenaces i retrocessos (2008)

Els nens eren utilitzats en els conflictes armats no només com a víctimes d'abusos i violència sexual, sinó per ser reclutats com a soldats o utilitzats com a armes suïcides. Tant a la presó de Bagram, sota control nord-americà, com en altres presons afganeses, els organismes que vetllaven pels drets humans hi tenien prohibida l'entrada i, per tant, no podien controlar què passava quan aquets nens eren detinguts i empresonats. D'altra banda, a l'Afganistan, la llei prohibeix ser reclutat per les Forces de Seguretat Nacional Afganeses (ANSF) abans dels 18 anys; no obstant això, en algunes províncies hi havia casos de nens menors d'edat reclutats per la policia (per exemple, a Badghis). El Consell de Seguretat de les Nacions Unides s'havia preocupat en diferents resolucions per la situació dels nens en els conflictes armats en general (1612/2005) i també a l'Afganistan (1806/2008), i va demanar a la UNAMA que millorés la seva col·laboració amb la ISAF per així reforçar la protecció de la infància.

L'informe del secretari general de les Nacions Unides sobre els nens i conflictes armats a l'Afganistan:

En el informe se recogen graves violaciones perpetradas contra los niños en el Afganistán y se identifican las partes en el conflicto, tanto estatales como no estatales, que cometen abusos graves contra los niños. En particular, se pone de manifiesto que grupos armados estatales y no estatales han reclutado y utilizado a niños y que grupos armados no estatales como los talibanes siguen adiestrando y usando a niños como terroristas suicidas. El informe arroja luz sobre la detención por el Gobierno de Afganistán y las fuerzas militares internacionales de niños acusados de asociación con grupos armados, vulnerando el derecho afgano y las mejores prácticas internacionales. También se examina el preocupante aumento de los casos de niños víctimas de ataques de grupos armados no estatales contra escuelas y comunidades, en particular la cantidad cada vez mayor de niños que resultan muertos inadvertidamente en enfrentamientos entre fuerzas internacionales y afganas. Por último, se examina la necesidad de prestar una mayor atención al problema de la violencia sexual ejercida contra menores, particularmente varones, en el contexto del conflicto armado que persiste en el Afganistán.⁴⁸⁰

---

⁴⁸⁰ Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre els nens i els conflictes armats a l'Afganistan, S/2008/695, 10 de novembre de 2008.

La **Conferència de la Haia**⁴⁸¹ (31 de març de 2009) es va centrar a prioritzar la necessitat de reforçar el sector regional (sobretot el Pakistan i l'Iran) a través de la cooperació i la seguretat. La declaració final de la Conferència exposava la necessitat de més cooperació, més desenvolupament econòmic, millorar la governança i més seguretat per a l'Afganistan.

En les eleccions nord-americanes de 2008, els EUA van canviar d'administració, i Barack Obama va ser elegit president. En aquesta Conferència a la Haia, el Govern dels EUA va donar a conèixer una nova estratègia que, d'una banda, suposava més compromís, fons i tropes a l'Afganistan, i de l'altra, l'estratègia militar a la frontera entre l'Afganistan i el Pakistan (Af-Pak) anava dirigida a acabar amb les milícies talibanes i d'Al-Qaida. Aquesta Conferència també va ser el inici per promoure el programa per la reconciliació i reintegració a la societat afganesa de tots aquells grups o individuals que renunciessin a la violència i que seria presentat en la propera conferència de Londres.

Els participants de la Conferència van prioritzar la necessitat de treballar per aconseguir: la bona governança, reforçar les institucions afganeses, el creixement econòmic, la seguretat i la cooperació regional. Espanya es va comprometre a enviar guàrdies civils dins la missió europea (EUPOL) per a la instrucció de policies afganesos.

Progressos, amenaces i retrocessos (2009)

El Govern afganès havia de crear llocs de treball i estimular el creixement si volia millorar l'economia i treure a la població de la situació de pobresa en què es trobava, i per això s'havia de centrar en algunes de les prioritats de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), com ara l'agricultura, el desenvolupament rural, el desenvolupament dels recursos humans i la governança. Tanmateix, la situació no millorava i el Govern afganès seguia sense capacitat per donar serveis bàsics a la població i donar resposta a les necessitats socials i econòmiques dels més pobres i vulnerables. D'altra banda, per evitar que els joves aturats fossin reclutats per la insurgència, es va engegar un

---

⁴⁸¹ La Conferència va ser organitzada pel Govern dels Països Baixos i copresidida pel ministre d'Afers Exteriors de l'Afganistan, el ministre d'Afers Exteriors dels Països Baixos i el representant especial del secretari general de les Nacions Unides a l'Afganistan.

programa anomenat «LEARN» dirigit a l'alfabetització i conduït per algunes de les agències de les Nacions Unides dins la missió integrada d'UNAMA i el Govern afganès.

Cada any la falta de seguretat al país s'anava agreujant: la insurgència ja no només actuava al sud i sud-est del país, sinó que s'anava estenent cap altres zones com ara Badghis, Kapisa, Khost... La població civil i els programes de desenvolupament eren els primers a ressentir-se'n, ja que perjudicava l'accés a les escoles i als centres de salut, i reduïa la mobilitat i l'accés dels treballadors civils, les oenegés i les agències de desenvolupament, que deixaven d'implementar i desenvolupar projectes en zones on corrien el perill de ser atacats. El treball de construcció de carreteres seguia sota la seguretat de les empreses de seguretat i dels exèrcits, tant nacionals com internacionals, que protegien els treballadors dels atacs insurgents. D'altra banda, per poder dur a terme les campanyes de vacunació, com ara la que anualment es feia contra la poliomièlitis, es negociava amb els grups insurgents l'accés dels vacunadors perquè aquests no fossin atacats i els nens poguessin ser vacunats. No obstant això, no sempre es mantenia el pacte i a la zona sud, el 2009, un 3 % dels nens es van quedar sense vacunar amb l'aparició, més endavant, de casos de poliomièlitis. A més a més, moltes famílies continuaven fugint cap a altres províncies. Aquell mateix any, l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (UNHCR) va estimar que hi havia un total de 275.945 persones desplaçades dins del país.

La falta d'estabilitat i seguretat no només anava contra la legitimitat del Govern afganès i l'establiment d'un estat de dret, sinó que també estava lligada al cultiu de cascals. El 21 d'octubre, l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC) va publicar l'informe *Addiction, crime and insurgency: the transnational threat of afghan opium*, que descrivia la distribució de la droga des de l'Afganistan i analitzava com aquest cultiu era causa d'inestabilitats i insurgències.⁴⁸²

El 2009, s'estimava que quedaven en activitat uns 1.800 grups armats il·legals i unes 336.000 armes. Molts d'aquests grups no s'havien integrat al sistema i seguien implicats en activitats

---

⁴⁸² UNODC, *Addiction, crime and insurgency: the transnational threat of afghan opium*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, Octubre de 2009. <http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Afghanistan/Afghan_Opium_Trade_2009_web.pdf> [Consulta: 24 maig 2012].

il·legals com ara el tràfic de drogues i armes. De tant en tant, hi havia alguns grups, que deixaven les armes: a Paktika, 26 homes; a Ghazni, 24; a Herat, 57, i a Baghlan, 51. Tots, però, demanaven entrar a la Policia Nacional afganesa o a la policia de la seva comunitat.

A la UNAMA, cada any li era renovat el mandat. A partir de 2009 els informes sobre la situació de l'Afganistan s'havien de presentar cada tres mesos en lloc de cada sis. En aquell període la UNAMA disposava de 20 oficines regionals i provincials per dur a terme les activitats de coordinació i assessorament als diferents organismes governamentals i internacionals. A continuació, es descriuen la situació i els projectes per a la seguretat de la missió política de la UNAMA a l'Afganistan el 2010:

El proyecto incluye: a) el aumento de la dotación actual del personal de la Sección de Seguridad de la UNAMA, incluidas las seis oficinas nuevas propuestas para 2010; b) un aumento del personal, el equipo y la capacitación en la Unidad de Escolta; c) la utilización de servicios de protección armada privados para las oficinas de la UNAMA que existen o están proyectadas en zonas de riesgo elevado y mediano; d) evaluaciones de los emplazamientos de la UNAMA desde el punto de vista de la protección contra explosivos; e) servicios de seguridad, equipo y control del acceso para las oficinas de la UNAMA que ya existen o están proyectadas; f) la aportación de la UNAMA al proyecto «Closing the security gap», que básicamente apunta a mejorar drásticamente el reclutamiento, el desempeño, el equipo y la capacitación de las fuerzas afganas designadas para prestar servicios externos de seguridad armada a las oficinas y los lugares de residencia de la UNAMA, y g) un mejor programa de instrucción de seguridad. Las necesidades de seguridad de la UNAMA, indicadas en el proyecto de presupuesto para 2010, incluyen también equipo y material de ingeniería para la protección básica contra explosivos de las oficinas de la UNAMA que ya existen o están proyectadas, vehículos blindados B6, equipo técnico para poner en práctica un sistema de información de seguridad consistente en el rastreo de las operaciones y equipo aéreo adicional para atender la creciente demanda de viajes por esa vía y que será destinado también a lugares clave dentro del país de manera de estar listos con antelación para fines de emergencia. [...] La UNAMA es una misión política especial y, como tal, los recursos necesarios para ella fueron incluidos en el presupuesto general de esas misiones, que ha sido aprobado con algunos recortes. La Misión tendrá que mantener y ampliar la ejecución de programas con menos recursos que los previstos, en condiciones de seguridad cada vez más peligrosas y en un entorno político cada vez más difícil.⁴⁸³

---

⁴⁸³ Asamblea General, Consell de Seguretat de les Nacions Unides, document A /64/613-S /2009/674, de 28 de desembre de 2010, p. 12.

La UNAMA rebia crítiques perquè operativament era poc eficaç, tant a l'hora d'actuar de coordinador, com perquè no disposava de prou professionals i experts en les diferents àrees de l'àmbit polític i del desenvolupament.

En cuanto a la coordinación entre los donantes y la eficacia de la ayuda, la UNAMA trata de estirar sus limitados recursos para apoyar la labor de reestructuración y reorientación que lleva a cabo el Gobierno, ayudar a los ministerios a formular y ejecutar nuevas iniciativas de programas en sectores fundamentales y coordinar el apoyo de los donantes en estos procesos. La comunidad internacional exige también cada vez más de la UNAMA que mejore la coordinación en áreas distintas del desarrollo económico, al que se presta especial atención, como la cooperación regional. Además, el papel cada vez más importante de la Fuerza Internacional de Asistencia para la Seguridad, especialmente en los aspectos civiles del desarrollo, como la gobernanza y la creación de capacidad, exige también una nueva y sustancial labor de coordinación. Sin embargo, la salida del país de expertos que trabajaban con los ministerios y las dificultades para encontrar y contratar nuevo personal cualificado han redundado en grave desmedro de la capacidad de la Misión para responder en forma eficaz.⁴⁸⁴

El 2009 va ser any d'eleccions presidencials. El 20 d'agost es va celebrar la primera volta, però cap dels candidats electes no va aconseguir més del 50 % i, per tant, era necessària una segona volta. Tanmateix, l'únic contrincant de Hamid Karzai que havia aconseguit més vots, el Dr. Abdullah, va rebutjar presentar-se a una segona volta per frau. Karzai va quedar així reelegit per cinc anys més com a president. En aquestes eleccions es van produir incidents el dia d'anar a votar i la participació va ser més baixa, també es van detectar moltes irregularitats i la Comissió de Queixes Electoral va rebre moltes denúncies per irregularitats i frau.

La **Conferència de Londres**⁴⁸⁵ (28 de gener de 2010) es va centrar en l'àrea de la seguretat, per elaborar un calendari que marcaria el traspàs de les responsabilitats de seguretat de la ISAF a les forces de seguretat afganeses (exèrcit i policia). D'altra banda, es va establir l'objectiu i la necessitat d'un exèrcit nacional format per 171.600 efectius i una policia nacional amb 134.000 efectius per a l'octubre de 2011. En l'àrea de la governança i

---

⁴⁸⁴ Asamblea General, Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas, documento A /64/613-S /2009/674, de 28 de diciembre de 2010, p. 9

⁴⁸⁵ La Conferència va ser organitzada pel primer ministre britànic, Gordon Brown, i copresidida pel president de l'Afganistan, Hamid Karzai, i el secretari general de les Nacions Unides, Ban Ki-moon.

desenvolupament, els participants de la Conferència van donar suport al pla econòmic presentat pel Govern, que prioritzava: l'agricultura i el desenvolupament rural, el desenvolupament dels recursos humans i les infraestructures. En l'àrea regional, hi havia consens en la necessitat de donar suport, a partir d'acords regionals, a l'establiment de mesures encaminades a millorar l'estabilitat.

El president Karzai va presentar un nou programa dirigit a la reconciliació i la reintegració d'aquells que renunciaven a la violència i que implicava negociar amb els insurgents. Es va anomenar Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP). La CI va donar suport a la iniciativa i durant la Conferència es va debatre sobre el fons fiduciari que el finançaria. El Programa oferiria ajudes econòmiques als combatents que renunciessin a la violència. Aquest fons es va aprovar en la següent Conferència de Kabul.

El Govern afganès esperava que la CI li permetés controlar el 50 % del total de l'ajuda, des de l'inici només el 20 % de l'ajuda havia passat pels circuits governamentals. El Govern afganès es va comprometre en adoptar mesures contra la corrupció.⁴⁸⁶

A la **Conferència de Kabul**⁴⁸⁷ (20 de juliol de 2010) dirigida a la transició de la seguretat al Govern afganès, els participants a la Conferència van acordar que:

- A partir de la primavera de 2011, les autoritats afganeses començarien a fer-se càrrec de la seguretat d'algunes de les zones del país.
- A finals de 2014 les autoritats afganeses haurien de liderar les operacions militars i policials de tot el territori de l'Afganistan.
- A finals de 2014 el Govern afganès s'hauria de fer càrrec i liderar totes les funcions governamentals, pel que fa tant a la governabilitat com al desenvolupament.

A la Conferència es va incidir en la cooperació regional, clau per aconseguir la pau i l'estabilitat de l'Afganistan. Els participants van donar suport als objectius i principis que

---

⁴⁸⁶ Aquest compromís depenia de l'aplicació de les reformes per millorar la gestió financera, reduir la corrupció, millorar l'execució dels pressuposts i augmentar la recaptació d'ingressos. El gener de 2012, el Ministeri de Finances afganès va informar que era poc probable que es complissin els objectius.

⁴⁸⁷ Organitzada pel Govern de l'Afganistan i copresidida per les Nacions Unides.

s'havien establert en la Declaració de Kabul de 2002 sobre «bon veïnatge» i a la visió integradora de la Declaració d'Istanbul⁴⁸⁸ sobre l'«amistat i cooperació al Cor de l'Àsia» del gener de 2010, que ofería mesures per millorar la cooperació a la regió. Dins d'aquest marc i amb l'objectiu de millorar la cooperació i organització regional, el dia anterior a la Conferència, el 19 de juliol de 2010, s'havia celebrat una reunió d'organitzacions regionals promoguda pel Govern de l'Afganistan amb la participació de: l'Organització Econòmica de Cooperació (ECO), l'Associació Sud-asiàtica per a la Cooperació Regional (SAARC), l'Organització de Cooperació de Xangai (OCS), l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), el Centre Regional de Cooperació Econòmica d'Àsia (CAREC) / Banc Asiàtic de Desenvolupament (BAD), la Comissió Econòmica i Social per a Àsia i el Pacífic (CESPAP), i la Conferència sobre la Interacció i Foment de la Confiança a l'Àsia (CICA), per tractar i centrar les àrees prioritàries regionals amb els temes següents: la millora i modernització de les infraestructures de transports i duanes, la construcció de carreteres, l'accés ferroviari i la mineria. D'altra banda, l'Afganistan havia signat un acord de comerç i trànsit amb el Pakistan (APTTA)⁴⁸⁹ que havia de permetre que els productes afganesos fossin transportats a través del Pakistan per ser venuts als mercats regionals i mundials. L'Afganistan i el Tadjikistan també van acordar cooperar en el comerç, l'agricultura i la seguretat de les fronteres.

Més enllà de la seguretat i la cooperació regional, els participants van centrar les prioritats en la governança, les lleis i els drets humans a l'Afganistan, insistint en la necessitat de reformar el procés electoral; d'instaurar procediments pel Codi penal i civil; de preparar guies amb els objectius i les prioritats dels programes nacionals del Govern; d'establir les bases per a un tribunal anticorrupció (Major Crimes Task Force - MCTF); d'establir un comitè per revisar les lleis afganeses junt amb l'agència de l'ONU contra la corrupció (UNCAC); d'establir un comitè de seguiment i avaluació (JCMB); de millorar la cooperació amb la societat civil i la Comissió Independent dels Drets Humans a l'Afganistan (AIHRC); de treballar en el programa per les dones de l'Afganistan (NAPWA) i eliminar la violència contra la dona (EVAW); d'estructurar el fons de confiança (Trust fons) amb el suport del Banc

---

⁴⁸⁸ Declaració d'Istanbul sobre l'amistat i la cooperació al «Cor d'Àsia», Istanbul, 26 de gener de 2010. <<http://heartofasiaministerial-mfa.gov.af/friendshipstatementf2012105919.html>> [Consulta: 28 setembre 2012].

⁴⁸⁹ APTTA, «Agreement between the governments of the islamic republic of Afghanistan and the islamic of Pakistan», Transit Trade Agreement, 2010. <<http://www.commerce.gov.pk/Downloads/APTTA.pdf>> [Consulta: 28 setembre 2012].

Asiàtic de Desenvolupament (BAD), el Banc Mundial (BM) i el Fons Monetari Internacional (FMI).

Des del 2006 els atacs dels talibans anaven en augment i, després de celebrar diferents assemblees (xures/jirgues) dirigides a restablir la pau, entre el 2 i 4 de juny es va crear el Consell Superior per la Pau (HPC) amb l'objectiu de negociar amb els talibans, que va ser acceptat en la Conferència i es va establir el 5 de setembre de 2010. Tanmateix, atesa la composició d'aquest Consell, les organitzacions de la societat civil van demanar al Govern la destitució dels membres acusats de violacions dels drets humans i crims de guerra. D'altra banda, el 4 d'octubre de 2010, els grups de dones van demanar que s'incrementés la representació femenina, que només era del 10 %.⁴⁹⁰

Mecanismes de finançament

Es van aprovar dos nous mecanismes de finançament: un dirigit al programa per la pau i reintegració, i l'altre dirigit a finançar les infraestructures.

---

⁴⁹⁰ El Consell Superior per la Pau (HPC) estava format per 70 membres, 53 dels quals pertanyien a grups armats de les guerres dels anys vuitanta i noranta, i 12 ocupaven càrrecs en el govern talibà entre 1996 i 2001. Com deia Rutting: «Tots ells molt més capacitats per fer la guerra que no pas la pau». El cap era Burhanuddin Rabbani (expresident de l'Afganistan després del període soviètic i assassinat el setembre de 2011, el va substituir el seu fill Salahuddin). Thomas RUTTING, «The Ex Taleban on the High Peace Council, A renewed role for the Khuddam ull Furqan?», Afghanistan Analysts Network (AAN), Discussion Paper, abril 2012.

Taula 19. Mecanismes de finançament (3)

MECANISMES DE FINANÇAMENT		
El Fons Fiduciari per la Pau i Reintegració (APRTF)	Es va fundar el 2010, liderat pel Govern afganès. Havia de finançar el procés de reintegració dels insurgents que deixaven la lluita armada per incorporar-se a les seves comunitats a través de mitjans de vida sostenibles, formació i feina.	Durant el 2010, el total contribuït al fons va ser de 86 M\$
Fons Fiduciari d'Infraestructures a l'Afganistan (AITF)	Es va fundar el desembre de 2010 amb el Banc Asiàtic de Desenvolupament (BAD) com a soci i amb el suport del Japó i el Regne Unit per finançar projectes d'infraestructures, com ara transports (tren, aeroports, etc.) i seguretat energètica (generar i distribuir energia, etc.), i amb altres socis, per desenvolupar el sector mineral, crear sistemes d'irrigació, desenvolupar el sector privat, etc.	Durant el 2011, el total contribuït al fons era de 1.176 M\$

Font: Elaboració pròpia.

Progressos, amenaces i retrocessos (2010)

El 18 de setembre es van celebrar les eleccions a la Cambra Baixa (Wolesi Jirga). S'hi van presentar 2.506 candidats, entre els quals hi havia 396 dones, per ocupar 259 escons. Les amenaces de la insurgència i els incidents fins al dia de les eleccions van influir en la baixa participació d'algunes zones del país. Els resultats finals no van agradar als candidats que no van ser elegits, que van organitzar manifestacions en diferents zones del país. Tot i que els incidents de seguretat van disminuir després de les eleccions, l'any 2010 va ser un dels més cruentos i difícils: van augmentar els atacs i les morts entre la població civil i la policia, i també van augmentar els segrests a treballadors de les oenegés (134 segrests en cinc mesos, entre juny i octubre). En tots els casos els segrestats van ser alliberats, excepte un treballador local a qui van matar. Les tropes internacionals i bases militars, i els policies i funcionaris del Govern van patir una mitjana de tres atemptats suïcides per setmana.

Alguns dels grups armats il·legals a Badghis, Faryab, Herat i Kunduz van contactar amb les autoritats locals per entrar al Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP).

Tanmateix, se sospitava que no tots eren combatents i molts es volien aprofitar dels incentius que oferia el Programa.

El deteriorament de la seguretat a moltes zones del país pels atacs de la insurgència impedia implementar els programes de desenvolupament. Les campanyes de vacunació se seguïen negociant amb l'ajuda dels líders locals i de les autoritats de salut dels districtes, que pactaven amb els talibans l'accés dels treballadors per vacunar els nens dels districtes. Es van vacunar 7,8 milions de nens menors de cinc anys de poliomielitis a 34 províncies. A Badghis, on la seguretat havia empitjorat, també es va vacunar.⁴⁹¹ D'altra banda, el PMA, tot i que patia restricció de fons, va dur a terme distribucions generals d'aliments per a 6,8 milions de persones vulnerables.

Dins del marc de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS), la UNAMA supervisava el tracte que rebien els detinguts a les presons de la Direcció Nacional de Seguretat i el Ministeri de Justícia, i si els drets dels presoners estaven garantits des de la detenció fins al judici.

La **Conferència d'Istanbul** (2 de novembre de 2011) dirigida a la cooperació i la seguretat regional va establir l'objectiu d'aconseguir una major cooperació regional entre l'Afganistan i els seus veïns, en els àmbits de l'economia i la seguretat, a més de millorar la confiança entre els països de la regió. Tots els participants van signar el Procés d'Istanbul per millorar la cooperació regional en matèria de seguretat, economia, desenvolupament i lluita contra les drogues. Els plans específics per aconseguir els objectius s'havien de presentar en la reunió de Kabul de 2012.

La **Conferència de Bonn**⁴⁹² (5 de desembre de 2011) commemorava els deu anys des de la primera conferència de 2001 amb l'establiment dels Acords de Bonn. No hi va haver donacions perquè es van deixar per a la Conferència que se celebraria el juliol de 2012 a Tòquio.

---

⁴⁹¹ A Badghis, el 2010 van matar el governador de la província, un oficial de la policia local, junt amb insurgents, 2 guàrdies civils espanyols, 1 intèrpret, 5 policies locals i 3 soldats afganesos.

⁴⁹² Organitzada pel Govern alemany, hi van participar 85 països i 15 organitzacions internacionals.

El ministre d'Afers Exteriors alemany (Guido Westerwelle) expressava la voluntat de prolongar l'ajuda fins al 2024, deu anys després que les tropes internacionals sortissin del país, si l'Afganistan duia a terme les reformes per posar fi a la corrupció, promoure els drets civils i millorar la governança. Totes les parts (l'Afganistan i la CI) van defensar el nou compromís i els acords de col·laboració.

D'altra banda, es volia trobar una solució regional contra el terrorisme a l'Afganistan a través d'un acord amb tots els actors de la societat afganesa incloent-hi els talibans, sempre que aquests renunciessin a la violència. Tanmateix, l'Afganistan necessitava la col·laboració del Pakistan, que no va participar en la Conferència.⁴⁹³

A la Conferència, la CI va donar suport al desenvolupament dels recursos minerals sempre que s'implementés un marc regulador per garantir els beneficis per al poble afganès.⁴⁹⁴

La Conferència de Bonn va corroborar el compromís de la CI per donar assistència a l'Afganistan no només en el període de transició, sinó també un cop s'hagués acabat, i allargar l'ajuda (2015-2024) dins del marc del desenvolupament econòmic i assolir la conciliació i la pau.

Progressos, amenaces i retrocessos (2011)

En l'àmbit regional, es van establir diferents acords entre l'Afganistan i algun dels països veïns: el 29 de setembre de 2011, l'Afganistan i el Kazakhstan van signar un acord per ampliar els vincles comercials entre els dos països. El 4 d'octubre, l'Afganistan i l'Índia van signar un acord de col·laboració que s'aniria celebrant anualment dins del marc del Consell d'Associació, presidit pels ministres d'Afers Exteriors dels dos països. Aquest acord agafava diferents àmbits de cooperació: política i seguretat, economia i comerç, l'educació... Entre el

---

⁴⁹³ El Pakistan no hi va participar arran de l'incident a la frontera amb l'Afganistan on van morir 24 soldats pakistanesos el 26 de novembre de 2011 en un atac on participaven forces dels EUA i de l'OTAN.

⁴⁹⁴ Conferència celebrada a Brussel·les el 26 d'octubre de 2011, dirigida per l'associació europea EUROMINES amb l'objectiu de promoure el sector privat sempre i que el govern afganès es comprometí a implementar el Pla d'acció aprovat.

Tadjikistan i l'Afganistan, el 24 d'octubre es va iniciar un acord fins al 2015 per conduir electricitat, anomenat el *pont d'energia*, amb una línia elèctrica que havia de connectar la planta hidroelèctrica de Sangtuda (el Tadjikistan) i Baghlan (l'Afganistan). Turquia, l'Afganistan i el Pakistan, abans de la Conferència d'Istanbul, l'1 de novembre, van celebrar una reunió trilateral per intentar millorar les relacions entre els dos països veïns. També es van comprometre a investigar la mort de l'expresident de l'Afganistan, Burhanuddin Rabbani.⁴⁹⁵ El 3 de novembre, després de la Cimera d'Istanbul, l'Afganistan i el Pakistan, en una reunió per separat, es van comprometre a utilitzar les tècniques biomètriques per impedir el moviment de la insurgència entre les seves fronteres. El 7 de novembre, a Sant Petersburg, es va celebrar la d reunió del Consell de Caps de Govern dels estats membres de l'Organització de Cooperació de Xangai, a la qual es van afegir com a observadors l'Iran, el Pakistan, l'Índia i l'Afganistan. El resultat de la reunió es va traduir en el compromís de Rússia de contribuir amb 500 M\$ en el projecte d'intercanvi d'electricitat a l'Àsia central i meridional per enllaçar les línies elèctriques del Turkmenistan, el Tadjikistan i Kirguizistan amb el Pakistan i l'Afganistan.

D'altra banda, es va iniciar la primera etapa (juliol de 2011) del procés de transició (*Inteqal* en dari i paixtu). El fet que s'iniciés el traspàs de competències militars no va incidir en un augment dels incidents respecte a les tendències estacionals. També es va posar en marxa un procés per dissoldre les empreses de seguretat privada que havien de ser reemplaçades per les forces de seguretat afganeses. Pel que fa al nombre d'efectius de les forces de seguretat afganeses, el Comitè Permanent de Seguretat va confirmar que els efectius de la Policia Nacional s'augmentarien de 134.000 a 157.000, i els efectius de l'exèrcit s'augmentarien de 171.600 a 195.000, fet que podia portar conseqüències en l'obtenció de recursos suficients per mantenir i garantir els efectius a curt termini.

Les poques pluges i nevades de l'hivern de 2011 van acompanyar la greu sequera que va afectar uns tres milions de persones de 14 províncies de la zona sud, nord-est i oest, que van patir problemes de seguretat alimentària, desnutrició, problemes de salut i falta d'accés a

---

⁴⁹⁵ Burhanuddin Rabbani va ser assassinat en un atac suïcida quan un home es va fer passar per un enviat de pau dels talibans, el 20 de setembre de 2011. Rabbani ostentava el càrrec de president del Consell Superior per la Pau.

l'aigua potable. El PMA i la FAO van dur a terme programes de distribució d'aliments, pinso per als animals i llavors per als cultius. A través de tancs d'emmagatzematge d'aigua i la rehabilitació de pous, es va subministrar aigua a un milió de persones. Altres programes de les Nacions Unides també conduïts per oenegés van tractar la desnutrició aguda, i van tractar el doble de nens amb desnutrició aguda severa (31.385) en comparació amb l'any anterior, el 2010 (16.700). Van seguir les campanyes per eradicar la poliomielitis, sobretot al sud, on seguien augmentant els casos. El 2011, l'UNHCR ja comptabilitzava en gairebé 450.000 persones les desplaçades dins del país com a resultat del conflicte, tant per la falta de seguretat com pels elements de vulnerabilitat econòmics i socials, amb greus conseqüències per a totes aquestes famílies que difícilment milloraven la situació a causa del subdesenvolupament en què seguia el país.

El Centre d'Estadístiques de l'Afganistan (CSO), amb el suport tècnic de les Nacions Unides, va presentar la primera enquesta sociodemogràfica i econòmica de les províncies afganeses. Va començar per Bamiyan, però amb l'objectiu d'ampliar-ho a la resta de les 33 províncies, que suposaria un cost addicional de 96 M\$. L'enquesta donava dades per a la planificació del desenvolupament i la formulació de polítiques, sobre l'administració pública... D'altra banda, aquell mateix any, la UNAMA va publicar dos informes: un el 10 d'octubre sobre «la tortura i maltractament de les persones que eren detingudes i sota custòdia afganesa», i l'altre el 23 de novembre anomenat *A long way to go*, sobre el sistema de justícia penal per eliminar la violència contra la dona, segons la llei de 2009. L'informe repassava les actuacions dels jutges, dels fiscals i de la policia des del març de 2010 fins a l'agost de 2011.⁴⁹⁶

A la **Conferència de Tòquio**⁴⁹⁷ (juliol 2012), i tenint en compte la retirada de les tropes internacionals el 2014, la CI va voler esvaïr el temor d'una retirada total que comportaria no només una retirada militar, sinó també política i econòmica dins del marc de l'ajuda per al

---

⁴⁹⁶ CENTRE D'ESTADÍSTIQUES DE L'AFGANISTAN (CSO), *Bamyan Socio-Demographic and Economic Survey*, Kabul, maig de 2012. <<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/English-SDES%20Bamiyan%20Highlights%2C%20Bamiyan.pdf>>; i, MISSIÓ D'ASSISTÈNCIA DE LES NACIONS UNIDES A L'AFGANISTAN, *A long way o go Implementation of the Elimination of Violence against Women Law in Afghanistan*, UNAMA, Kabul, Novembre de 2011, <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/AF/UNAMA_Nov2011.pdf>; i, *Treatment of Conflict-Related Detainees in Afghan Custody*, Kabul, Octubre de 2011, <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Documents/October10_%202011_UNAMA_Detention_Full-Report_ENG.pdf> [Consulta: 28 novembre 2012].

⁴⁹⁷ Presidida pels governs del Japó i afganès amb la participació de ministres i representants de 55 països i 25 organitzacions internacionals.

desenvolupament, i va ratificar el compromís de continuar el suport fins el 2024 ja expressat en la Conferència de Bonn el 2011. Tanmateix, no va detallar els compromisos que adquiriria després de 2014, però va insistir en què les reformes havien de millorar l'actuació afganesa en els sectors de la governança i el desenvolupament, amb objectius específics i mesurables. En cas que no s'acomplissin els objectius i compromisos acordats amb el Govern afganès, la CI podria congelar l'ajuda com ja va fer la UE en el sector judicial perquè no van complir amb la reforma del sector de governança i justícia.

La CI es va comprometre a contribuir amb 16.000 M\$, i el 50 % de l'ajuda seria a través del pressupost afganès. D'altra banda, el Govern afganès es va comprometre a complir amb la constitució i la democràcia, fer funcionar les institucions, lluitar contra la corrupció, promoure els drets humans...

Progressos, amenaces i retrocessos (2012)

Tot i que a les conferències de Londres i Kabul ja s'havia insistit en la necessitat que el 50 % de l'ajuda fos a través del Govern afganès, es calculava que un 80 % de l'ajuda externa es movia a través de sistemes paral·lels creats pels donants. Eren els mateixos donants qui, a través de les seves agències contractades i/o oenegés, invertien en projectes, identificaven les necessitats i les executaven directament, moltes vegades sense consultar el Govern ni les parts implicades. D'altra banda, hi havia una part de les contribucions dels donants que retornaven al país d'origen, ja fos a través de salaris, consultories, personal expatriat o beneficis corporatius.⁴⁹⁸

Els donants buscaven oenegés per implementar projectes que ja havien estat prèviament definits i dissenyats seguint un model predeterminat. Si una oenegé volia desenvolupar un projecte independentment del donant, no trobava finançament. Això volia dir que les oenegés s'havien de centrar en projectes i objectius prèviament establerts, tret que fossin

---

⁴⁹⁸ Un informe d'OXFAM/ACBAR de 2008 confirmava que el 40 % dels diners de l'ajuda tornava als donants occidentals i només una tercera part passava pels pressuposts afganesos. Juan GARRIGUES y Robert MATTHIEWS, *Afganistán: Los límites de la contrainsurgencia y las perspectivas de negociación*, FRIDE, Madrid, 26 de març de 2008, p. 12.

organitzacions solvents i poguessin treballar de manera independent. Treballar en projectes prèviament dissenyats i amb els fons predeterminats significava que moltes vegades els projectes s'havien definit sense tenir en compte la població o el context on anava dirigit el projecte, amb les consegüents deficiències en la qualitat i els resultats esperats. L'oenegé implementadora no podia optar a desenvolupar altres activitats encara que fossin prioritàries en el context on intervenia; per tant, les prioritats les posava el donant, no l'oenegé ni la població o les autoritats a qui anava destinat el projecte. Així, moltes oenegés es van convertir en subcontractats que desenvolupaven programes específics i no programes segons les necessitats i prioritats de la població.⁴⁹⁹

L'informe de l'UNDP de 2011 destacava alguns èxits aconseguits a través dels programes que donaven suport al govern per a la construcció i el desenvolupament del país dins del marc de l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS). Destacava els programes dirigits a la governabilitat, que donaven suport a la governança a través de desenvolupar capacitats individuals i institucionals a escala nacional, provincial i local, en la igualtat de gènere, la justícia i els drets humans, així com les eines necessàries per ajudar a formar i desenvolupar les capacitats dels funcionaris públics. Programes per al desenvolupament, dirigits a reduir la pobresa, millorar la transparència i els pressuposts dels governs provincials i locals, com ara el programa de desenvolupament nacional (NABDP), que donava assistència a les comunitats més vulnerables per reconstruir escoles, clíniques, carreteres i pous. Segons l'informe, 14 milions de persones s'havien beneficiat de més de 2.360 projectes d'infraestructures rurals des de 2004. Destacava també, els programes que donaven suport al govern en la prevenció de conflictes, construcció de la pau i gestió de desastres, entre els quals destacava el Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP) on l'UNDP gestionava el fons fiduciari i donava suport al govern per liderar la iniciativa perquè grups o individuals insurgents renunciessin a la violència i es reintegressin a les seves comunitats. Segons l'informe, més de 3.000 reintegrats de 20 províncies s'hi havien reincorporat, i uns 2.700 havien rebut les ajudes per retornar a la vida civil.⁵⁰⁰ L'informe, però, no parlava dels reintegrats que havien retornat a la insurgència perquè les ajudes no els arribaven. Un altre èxit que destacava l'informe era el fons LOTFA, que continuava

---

⁴⁹⁹ Chris JOHNSON and Jolyon LESLIE, *Afghanistan the mirage of peace*, Londres, Zed Books, 2008, p. 124.

⁵⁰⁰ Vegeu un exemple d'aquest programa a Badghis, p. 362 d'aquest capítol.

donant suport al Govern per desenvolupar les capacitats i professionalitzar a la Policia Nacional afganesa (ANP), que ja s'havia estès a 65 districtes i subdistrictes amb la incorporació al cos de policia d'unes 1.300 dones. L'informe de l'UNDP incidia que havia millorat la percepció i confiança de la població cap a la policia, perquè havia augmentat la capacitat d'aquesta per proporcionar seguretat i control. Tanmateix, quan es parlava amb la població, aquesta en desconfiava i la percepció era que treballaven de policies pels beneficis (diners i poder), no per vocació, ja que no hi havia altres opcions per guanyar-se la vida, i igual que treballaven per al Govern podien marxar a treballar per a la insurgència.⁵⁰¹

D'altra banda, l'Informe anual de cooperació i desenvolupament del Ministeri de Finances afganès declarava que dels 10.150 M\$ que havien passat pel Govern durant el període 2002-2010, s'havien destinat 1.650 M\$ a finançar les activitats de seguretat, i 8.500 M\$ s'havien destinat a finançar el sector de la reconstrucció i el desenvolupament. Segons l'informe, els principals èxits es centraven en l'àmbit de l'educació, on destacava la construcció de més de 3.500 escoles amb nous plans d'estudis, nous llibres de text per a l'ensenyament primari i un augment del nombre de professors. Així com, els més de set milions de nens que anaven a l'escola, dels quals un terç eren nenes, i el Programa Nacional d'Educació (EQUIP) dissenyat per millorar la qualitat educativa. En l'àmbit de la salut, destacava que el 85 % de la població tenia accés als serveis bàsics de salut, i l'èxit dels programes nacionals que s'havien posat en marxa: el Paquet Bàsic del Servei de Salut i els programes d'immunització. Tanmateix, hi havia dubtes sobre la qualitat de l'assistència. En l'àmbit de les infraestructures, s'havien pavimentat més de 4.000 quilòmetres de carreteres, havia augmentat l'accés als serveis de telecomunicacions i també l'oferta energètica a través de programes nacionals. Tanmateix, reconeixia que la qualitat de les infraestructures havia de millorar. D'altra banda, el procés de desenvolupament de les comunitats rurals s'estava fent a partir de la participació de les mateixes comunitats locals, que eren les que determinaven les seves pròpies prioritats, i desenvolupaven els projectes a través del Programa de Solidaritat Nacional (NSP). L'informe governamental incloïa l'èxit de les dues rondes d'eleccions presidencials i parlamentàries tot

---

⁵⁰¹ L'idea de crear un cos de policia local va ser del general David Petraeus, nord-americà i cap de les forces internacionals fins al 2011. Inicialment, Hamid Karzai es va negar a la iniciativa, per por que en el futur es convertissin en grups armats descontrolats com va passar a la dècada dels anys vuitanta, quan els soviètics van crear les milícies locals per lluitar contra les faccions mujahidins, més tard, aquests grups van anar contra la població amb extorsions i abusos. Mònica BERNABÉ, «Una guerra en manos de niños», *El Mundo*, 19 d'agost de 2012.

i que reconeixia la necessitat de millorar i regular els procediments, així com la necessitat de millorar en la protecció dels drets humans i de reduir la violència contra les dones i nenes.⁵⁰²

Els èxits anunciats pel Govern eren limitats, només calia fer un seguiment pels diferents pilars proposats en l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament (ANDS) i el Pacte per a l'Afganistan per veure que els objectius estaven lluny de l'acompliment. D'altra banda, la dificultat en l'obtenció de dades i resultats en molts dels projectes de desenvolupament feia difícil poder avaluar l'eficàcia de l'ajuda fins al moment. Eren multitud les agències, organitzacions i oenegés internacionals i locals que operaven al país. Algunes no estaven ni enregistrades, i d'altres no sempre donaven informacions sobre els seus projectes i resultats, ja fos perquè no volien, perquè no tenien les informacions disponibles o perquè tampoc no disposaven de registres sobre dades i desemborsaments. S'hi havia d'afegir les dificultats (a causa de la falta de seguretat) de moltes organitzacions (depenent de la zona o província) per implementar les activitats i dur a terme el seguiment, la supervisió i l'avaluació adequats dels projectes, imprescindible per avaluar-ne l'eficàcia. D'altra banda, moltes de les oenegés i organitzacions s'havien acomodat a les zones (sobretot a les zones urbanes, no pas a les rurals) controlades pel Govern i les forces internacionals, fet que, moltes vegades, deixava fora de tota intervenció les zones més pobres i vulnerables del país. Tot i així, també a les zones controlades pel Govern i les forces internacionals, els projectes a les zones rurals eren insuficients i/o no tenien en compte les prioritats de la població, a banda que faltava més implicació de la població afganesa a l'hora d'identificar les necessitats.

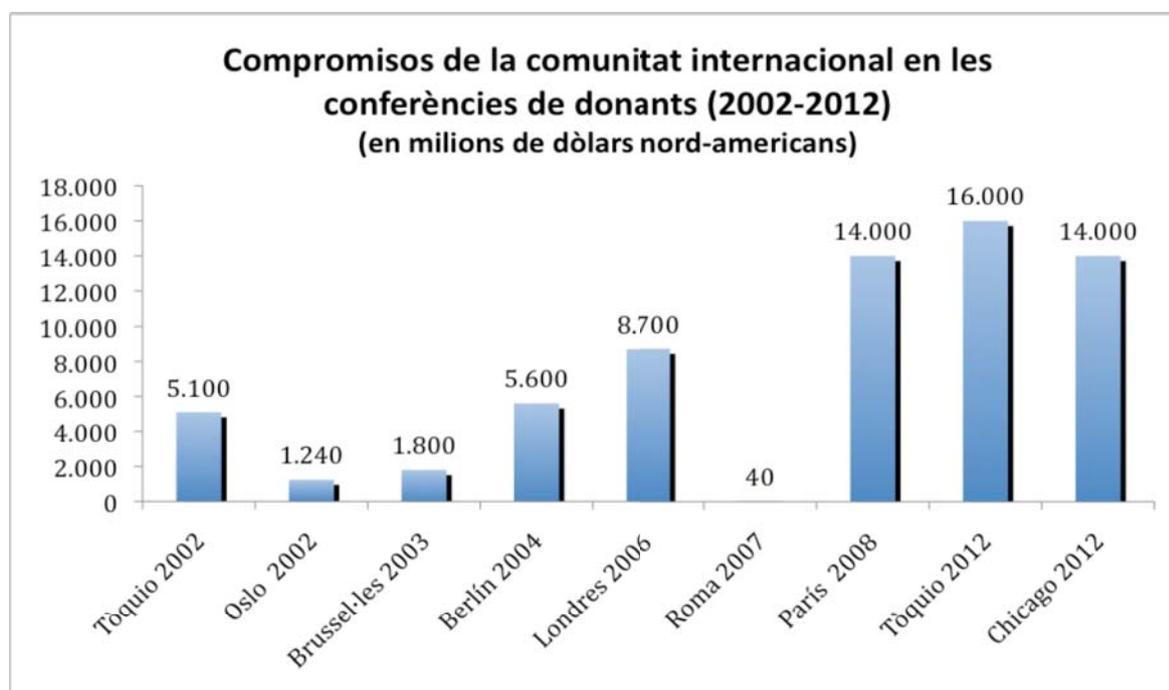
Resoldre els problemes d'inseguretat i assegurar la pau del país era fonamental, com també era fonamental resoldre els problemes que sorgien en l'àmbit del desenvolupament en les zones on es podia treballar: millorar la identificació de les necessitats per ser capaç de prioritzar, així com millorar el disseny, la planificació i la distribució de l'ajuda, involucrar les parts implicades perquè els programes fossin sostenibles i eficaços, amb objectius realitzables perquè l'ajuda fos de qualitat, sense deixar de banda la supervisió, el seguiment i l'avaluació dels projectes, així com una major responsabilitat i transparència en la informació, la rendició de comptes, per finalment fer l'exercici d'aprendre dels errors...

---

⁵⁰² Informe anual de cooperació i desenvolupament del Ministeri de Finances afganès, 2010.

D'altra banda, s'anaven celebrant conferències regionals dirigides a millorar les relacions i la cooperació: la Declaració de Kabul sobre les relacions de bon veïnatge, el 2002; el Procés d'Istanbul per aconseguir una major cooperació en els àmbits de l'economia i la seguretat, el novembre de 2011; la Conferència Ministerial de Seguiment a Istanbul, el juny de 2012, i les cinc conferències de cooperació RECCA que s'havien celebrat des del 2005 i fins al 2012 (RECCA I a Kabul el 2005, RECCA II a Delhi el 2006, RECCA III a Islamabad el 2009, RECCA IV a Istanbul el 2010 i la darrera, RECCA V, a Duixanbe el 2012). Pocs dels compromisos acordats i adquirits en les conferències, a finals de 2012, s'havia traduït en resultats tangibles, probablement per les rivalitats i els interessos de cada país. Calia, però, remarcar alguns dels passos iniciats: el Kirguizistan, el Tadjikistan i el Turkmenistan en l'àmbit de subministrament de l'electricitat; l'Uzbekistan, que bilateralment havia augmentat el comerç amb l'Afganistan; l'acord de col·laboració amb l'Índia que agafava diferents àmbits; la Xina, a qui s'havia atorgat importants concessions per extreure petroli, gas i coure, entre altres inversions en infraestructures, o l'acord de comerç i transport entre l'Afganistan i el Pakistan amb l'APTTA, entre els més destacables.⁵⁰³

Figura 23. Compromisos de la comunitat de donants (2002-2012).

Font: Elaboració pròpia.

⁵⁰³ Vegeu també el capítol 3, p. 96 (Recursos naturals, comerç i infraestructures) i el capítol 4, p. 203 (Països implicats).

El gràfic inclou els 14.000 M\$ compromesos en la Cimera de l'OTAN de Chicago el maig de 2012 per donar suport a les forces de seguretat afganeses. El total promès per la CI en les diferents conferències va ser de 66.480 M\$. No obstant això, en l'Informe anual de cooperació i desenvolupament presentat pel Ministeri de Finances de l'Afganistan,⁵⁰⁴ com es veu en la taula que segueix, no es van incloure les conferències de Berlín i Brussel·les, on els donants es van comprometre amb un total de 3.040 M\$, i sí que s'hi van afegir 56.000 M\$ en concepte de contribucions suplementàries. El total era de 119.440 M\$ per al període 2002-2012.

Taula 20. Compromisos adquirits en les conferències de donants (2002-2012).

Compromisos adquirits en les conferències per l'Afganistan en M\$							Total confe- rències	Altres compro- misos	Total
Tòquio 2002	Berlín 2004	Londres 2006	Roma 2007	París 2008	Chicago 2012	Tòquio 2012			
5.100	5.600	8.700	40	14.000	14.000	16.000	63.440	56.000	119.440

Font: Informe anual de 2012 de cooperació i desenvolupament presentat pel Ministeri de Finances de l'Afganistan.

La taula següent mostra els compromisos per donant i el que cada donant havia desemborsat el desembre de 2011.

⁵⁰⁴ Informe anual de cooperació i desenvolupament presentat pel Ministeri de Finances de l'Afganistan amb el suport de l'UNDP, 2012. <<http://www.budgetmof.gov.af/www.mof.gov.af>> [Consulta: 6 novembre 2012].

Taula 21. Compromisos i desemborsaments per donant (2002-2011)

	Donant	Compromís 2002-2011	Desemborsat 2002-2011
1	EUA	57.383	47.524
2	Japó	3.821	3.821
3	UE	3.077	2.816
4	Regne Unit	2.574	2.578
5	Alemanya	2.435	978
6	Banc Asiàtic de Desenvolupament	2.400	1.129
7	Banc Mundial	2.378	1.852
8	Índia	1.588	759
9	Canadà	1.371	1.371
10	Països Baixos	1.109	1.110
11	Austràlia	953	806
12	Noruega	852	712
13	Suècia	736	736
14	Itàlia	697	589
15	Dinamarca	503	503
16	Nacions Unides	446	182
17	Iran	399	367
18	França	376	199
19	Turquia	226	193
20	Espanya	220	194
21	Finlàndia	178	178
22	Emirats Àrabs Units	169	151
23	Rússia	151	147
24	Xarxa pel Desenvolupament Agha Khan	140	140
25	Aràbia Saudita	140	103
26	Xina	139	58
27	Suïssa	138	120
28	Corea del Sud	116	83

(Continua a la pàgina següent)

(Continuació)

29	República Txeca	111	105
30	Banc de Desenvolupament Islàmic	77	24
31	Bèlgica	61	57
32	Nova Zelanda	40	40
33	Polònia	30	28
34	Irlanda	22	21
35	Kuwait	19	19
36	Luxemburg	12	11
37	Hongria	6	5
38	Lituània	5	5
39	Àustria	5	5
40	Pakistan	5	0
41	Brunei	4	0
42	Grècia	2	1
43	Singapur	2	2
44	Estònia	1	1
45	Portugal	1	0
Total		85.116 M\$	69.723 M\$

Font: Informe anual de cooperació i desenvolupament presentat pel Ministeri de Finances de l'Afganistan.

5.2. DOS ESTUDIS DE CAS A LA PROVÍNCIA DE BADGHIS: L'EQUIP DE RECONSTRUCCIÓ PROVINCIAL (PRT) ESPANYOL I EL PROGRAMA DE SOLIDARITAT NACIONAL (NSP)

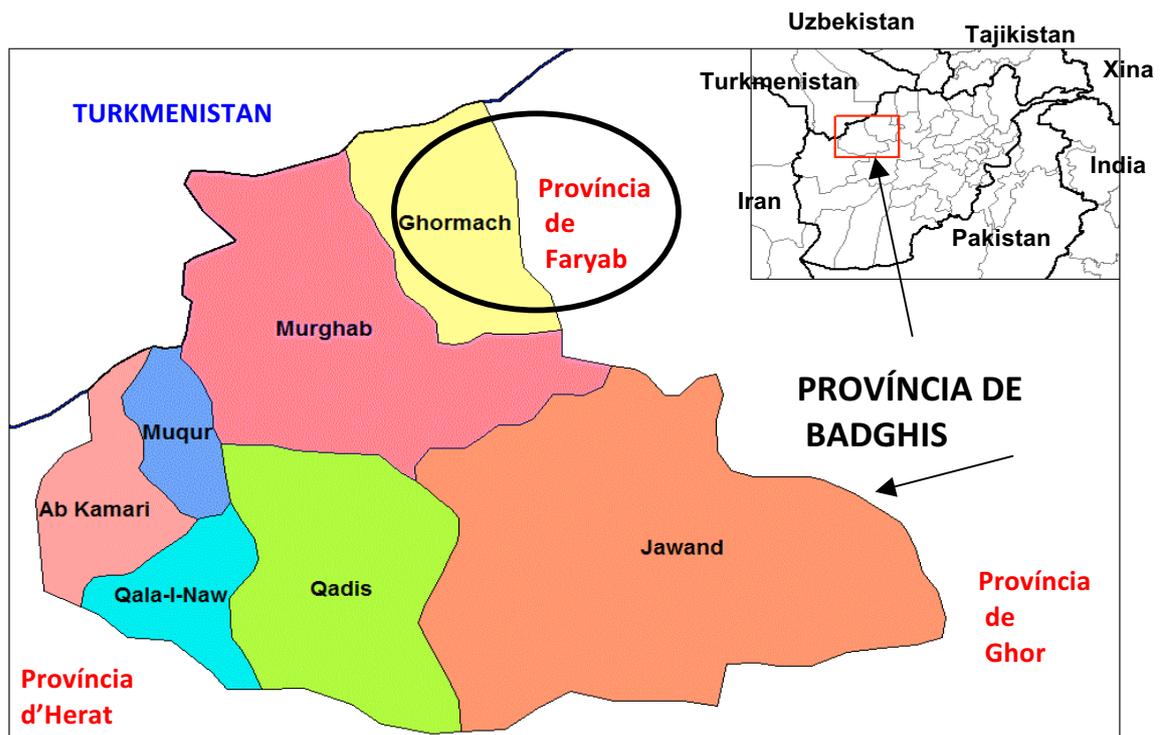
La província de Badghis

Badghis és una de les 34 províncies de l'Afganistan localitzada al nord-oest del país. Al sud és veïna amb la província d'Herat, al nord amb la província de Faryab, a l'est amb la província de Ghor i a l'oest amb la frontera amb el Turkmenistan.

Badghis és una província rural considerada entre les més pobres de l'Afganistan i té set districtes: Ghormarch, Bala Murghab, Ab Kamari, Muqur, Jawand, Qadis i Qala-e-Naw. El

districte de Ghormach al nord, a causa de la falta de recursos a escala provincial i la dificultat d'accés perquè es troba entre la província de Faryab i Bala Murghab (districte insegur on operen milícies insurgents), es trobava temporalment annexat i gestionat per la província de Faryab.

Figura 24. Mapa de la província de Badghis (1).

Font: <http://www.google.es/search?source=ig&rlz=&q=Badghis+province+of+Afghanistan+map>.

La extensió de la província de Badghis era de 20.591 km², amb el 69 % de muntanya poc rocosa, pujols d'argila i valls. Dues serralades s'estenien d'est a oest, pel nord la serralada Selseleh ye Band-e Turkestan (des dels 1.750 m fins als 3.000 m d'altura), des del riu Murghab fins a la frontera oriental de la província amb el Turkmenistan. Pel sud, la serralada Selseleh i Safid-Kum que feia la barrera meridional de la vall de Murghab. Dos rius importants, el Murghab al nord i el Hari-Rud al sud. La climatologia era extrema: nevades i gelades a l'hivern amb temperatures que podien anar des dels 5 °C durant el dia als -30 °C durant la nit; a la primavera les pluges eren fortes, podien ser aïllades, però deixaven molt

de fang, fet que dificultava la mobilitat, i a l'estiu, les temperatures es podien enfilars fins als 40 °C.⁵⁰⁵

A Badghis el 97 % de la població vivia en zona rural i només un 3 % vivia en zona urbana, la mitjana de membres per família era de 5,5 persones. S'estimava una població de 446.827 persones (sense incloure el districte de Ghormach). Les llengües més parlades eren: el dari (56 %) i el paixtu (40 %),⁵⁰⁶ seguits de l'uzbek, que es parlava a cinc pobles; el turkmani, que es parlava a quatre pobles, i el balutxi que es parlava en un poble, del total de 964 pobles que comprenien tota la província.⁵⁰⁷

A la província també hi havia el grup kuxi, nòmades, amb una població que variava segons el període de l'any. A l'hivern i l'estiu la població podia arribar a 115.100 kuxis. El 4,7 % de la població total de kuxis vivia en unes trenta comunitats.

Taula 22. Població a la província de Badghis (7 districtes).

Districte	Àrea en km ²	Masculí	Femení	Total
Ab Kamari	1.233	41.696	40.147	81.843
Ghormach	-----	26.672	25.894	52.566
Jawand	7.925	39.095	38.540	77.635
Muqur	695	10.408	10.072	20.480
Murghab	4.708	55.974	53.407	109.381
Qadis	3.202	45.504	42.635	88.139
Qala-e-Naw	1.061	35.505	33.844	69.349
Badghis	20.591	254.854	244.539	499.393

Font: Centre d'Estadístiques de l'Afganistan (CSO), 2011-2012.

L'aïllament de la província de Badghis i els darrers trenta anys de conflictes havien agreujat la falta d'infraestructures i equipaments. No hi havia institucions públiques o eren quasi inexistents, ni tampoc hi havia funcionaris i els pocs que hi havia no estaven ben preparats. Quan l'AECID el juny de 2005 va avaluar la situació de la província es va trobar amb unes

⁵⁰⁵ Centre de Fusió Civil Militar (CFC), abril 2012.

⁵⁰⁶ A Bala Murghab la població era majoritàriament paixtu.

⁵⁰⁷ CIVIL- MILITARY FUSION CENTRE (CFC), *Afghanistan Resource Desk: Overview of Western Afghanistan*, abril 2012; i, MICS - Multiple Indicator Cluster Survey, realitzat amb el suport de l'UNICEF, Kabul, 2011.

estructures sanitàries en molt males condicions, no hi havia una bona gestió del sistema de salut públic, faltaven recursos humans, els salaris eren baixos i el personal disponible era insuficient, poc motivat i poc preparat. També l'aigua i el sanejament a la província eren deficients, l'aigua no era potable i la higiene i l'educació sanitària bàsica de la població patien moltes mancances. D'altra banda, les carreteres no eren transitables, cosa que dificultava la mobilitat de les persones, el comerç i el trasllat de malalts a la província més propera d'Herat que es troba a 150 km de Qala-e-Naw.⁵⁰⁸

El desenvolupament econòmic de la província de Badghis se centrava majoritàriament en el sector agrícola (el producte líder era el cultiu de pistatxo) i ramader (cabres i ovelles). A l'arribada del PRT espanyol, l'agricultura era la font d'ingressos més important, representava el 59 % del total de les famílies (65 % zona rural). La majoria de les famílies tenien o administraven parcel·les agrícoles. El bestiar també representava un ingrés de gairebé la meitat (45 %) de les famílies. El 7 % de totes les famílies de la província obtenien ingressos a partir del comerç i els serveis, i un 5 % obtenien ingressos a través de mà d'obra no agrícola.

Taula 23. Fonts d'ingressos de les famílies de Badghis.

Fonts d'ingressos declarats per les llars (%)		
Font d'ingressos	Rural	Total
Agricultura	65	59
Bestiar	45	51
Opi	0	1
Comerç i serveis	8	7
Manufactures	7	7
Mà d'obra no agrícola	6	5
Remeses	1	1
Altres	13	13

Font: foodsecurityatlas.org - NRVA, 2005.⁵⁰⁹

⁵⁰⁸ Pla Director de la Cooperació Espanyola període 2005-2008, PAE - País d'Atenció Especial.

⁵⁰⁹ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007. <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012]; i, MINISTRY OF REHABILITATION AND DEVELOPMENT & CENTRAL STATISTICS OFFICE, *The National Risk and Vulnerability Assessment (NRVA) 2005: Afghanistan*, Kabul, Juny de 2007.

No hi havia producció industrial important, només de productes agrícoles o ramaders. El sèsam es produïa (aproximadament en un 20 %) a Qadis, Murghab, Jawand i Ghormach. El tabac es cultivava principalment en pobles de Jawand i Qadis. També es produïa artesanía relacionada amb catifes i joieria, on la producció es trobava principalment a Jawand, seguit de Qadis i Ab Kamari. Durant el 2005, el 36 % de les famílies de Badghis van demanar préstecs per invertir en alguna activitat econòmica, com ara productes agrícoles (3 %) i inversió empresarial (3 %).⁵¹⁰

L'abril de 2012, després de deu anys d'implicació de la CI contribuint en la reconstrucció i el desenvolupament del país, a Badghis, les autoritats provincials encara rebien molts pocs recursos del Govern central i la presència d'oenegés, organitzacions internacionals i agències de les Nacions Unides era bastant limitada. Les organitzacions que es trobaven operacionals a la província eren:

- BRAC (oenegé de Bangladesh), que amb l'AECID havia coordinat activitats en temes de salut.
- WORLD VISION (oenegé nord-americana), que rebutjava qualsevol contacte militar i a l'inici relacionava l'AECID amb els militars del PRT com si fossin un mateix equip, però, més tard, el 2007, van col·laborar en projectes d'aigua.
- El Comitè Internacional de la Creu Roja (ICRC), amb oficina a Qala-e-Naw des del juny de 2009, que no tenia cap tipus de col·laboració amb l'AECID i que realitzava programes de desenvolupament (projectes agrícoles, aigua potable, pous,...), però, a més a més, treballava en un programa d'assistència a presoners i ostatges capturats per la insurgència, i en un programa d'assistència a les víctimes per danys col·laterals militars.
- MOVE i ACTC (oenegés locals), que treballaven en l'àmbit de la salut en coordinació amb el director provincial de salut i amb fons del BM.
- Com a agències de cooperació operaven USAID (nord-americana) al districte de Bala Murghab, i l'AECID, que operava sobretot a quatre districtes de la província: Qala-e-Naw, Qadis, Ab Kamari i Muqur.

---

⁵¹⁰ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007. <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012].

- Les agències de Nacions Unides, UNICEF (Fons Internacional de les Nacions Unides per a l'Ajuda Urgent a la Infància) i PMA (Programa Mundial d'Aliments), eren operatives a totes les províncies del país.
- La UNAMA estava tancant l'oficina de Badghis, fins feia poc operativa com a coordinadora dins del marc del Comitè de Desenvolupament Provincial, el govern provincial, donants i altres actors.

Pel que fa a la seguretat, durant la primera meitat de 2012, Ab Kamari, Qadis i Qala-e-Naw es consideraven districtes «segurs» (seguretat alta-mitjana), Muqur estava en situació d'alerta (seguretat mitjana) i Bala Murghab i Jawand eren els més insegurs i amb més possibilitat d'atacs insurgents (seguretat baixa o molt baixa).⁵¹¹

A Bala Murghab eren les forces italianes⁵¹² i dels EUA⁵¹³ les que es feien càrrec de la seguretat. Sempre havia estat una zona molt insegura. Tot i que les tropes militars havien millorat la bombolla de seguretat de la població de Bala Murghab uns 20 km cap al sud i 10 km cap al nord, hi havia altres zones, com ara Komuri i el nord de Darrah-e-Bum, considerades zones de tràfic de drogues, que seguien insegures. Tot i així, la majoria de les forces dels EUA a l'abril de 2012 ja s'havien replegat a Herat i només quedaven tres grups de les forces especials que marxarien el mes de setembre. De les forces de policia local (ALP - Afghan Local Police) instruïdes pels EUA, uns 70 policies havien desertat per tornar a la insurgència.⁵¹⁴

Les forces italianes, que en principi tenien previst retirar-se l'octubre, per així donar suport a les forces espanyoles en la construcció de la ruta Lithium⁵¹⁵ des del nord, mentre els espanyols ho feien des del sud, s'havien de trobar a Mangan⁵¹⁶ (a mig camí), es van retirar a

---

⁵¹¹ La classificació de zona «segura» corresponia a zones amb presència militar de la ISAF.

⁵¹² La ISAF italiana amb la base principal a Herat va estar fins a principis de setembre a Bala Murghab (districte de Badghis). Tenia acords amb la ISAF espanyola (que feia de punt mitjà a Qala-e-Naw) per utilitzar el PRT en l'àmbit logístic amb uns 15-20 oficials d'enllaç.

⁵¹³ Un contingent dels EUA estava desplegat a Bala Murghab (Darrah-e-Bum i Komuri) i també tenia acords amb la ISAF espanyola per disposar de la base de Qala-e-Naw, amb helicòpters, equips de transmissió, fer provisions, etc.

⁵¹⁴ Informacions del representant del Departament d'Estat dels EUA.

⁵¹⁵ Ruta en construcció a partir de fons espanyols.

⁵¹⁶ Vegeu el mapa de la província de Badghis a la p. 274.

principis del mes de setembre de 2012,⁵¹⁷ avançant el pla de retirada i deixant a les forces de seguretat local el control del territori i la protecció dels treballadors en la construcció de la ruta, junt amb els espanyols.

El districte de Jawand encara era terra de ningú. No se sabia què passava en aquell districte, ningú no hi havia entrat (cap força estrangera) atesa la dificultat orogràfica i els grups insurgents i/o senyors de la droga establerts al districte, que era qualificat de seguretat molt baixa.

Les forces espanyoles,⁵¹⁸ d'una banda, es feien càrrec de la resta de districtes: Qala-e-Naw, Ab Kamari, Muqur, Qadis, i el PRT espanyol amb base a Qala-e-Naw. I d'altra, de les bases avançades de combat (COP): a la localitat de Ludina, la COP «Bernardo de Gálvez» i a la localitat de Moqur, la COP «Ricketts». A totes dues COP, les tropes espanyoles actuaven en coordinació amb l'exèrcit afganès (ANA), tant a través d'activitats operatives conjuntes, com mitjançant les activitats d'instrucció i assessorament que desenvolupaven els equips mentors (OMLT). Una altra COP, l'«Hernán Cortés», ja s'havia transferit a l'exèrcit afganès.

A Badghis, la insurgència no era d'ideologia talibana, eren grups armats lligats al tràfic de drogues. No era una província on es cultivaven grans quantitats d'opi, però era una regió de pas (fronterera) que permetia el transport i mercat il·legal.

L'assessor polític (POLAD) del PRT ho explicava així:

La insurgència no vol la consolidació de l'Estat i per això el desafia. A Badghis, la insurgència és criminal, no és ideològica, s'emparen en la Xura de Quetta perquè els resulta més pràctic i convenient, però no són talibans convençuts, són narcotraficants que procuren pel seu negoci. No els interessa el desenvolupament de la província ni que l'Estat els pugui demostrar que està treballant per interès de la població. Es guanyen la gent a través de la por. El narcotràfic els dona uns beneficis que mai obtindran amb els programes de desenvolupament. La gent ho prefereix, és més fàcil.⁵¹⁹

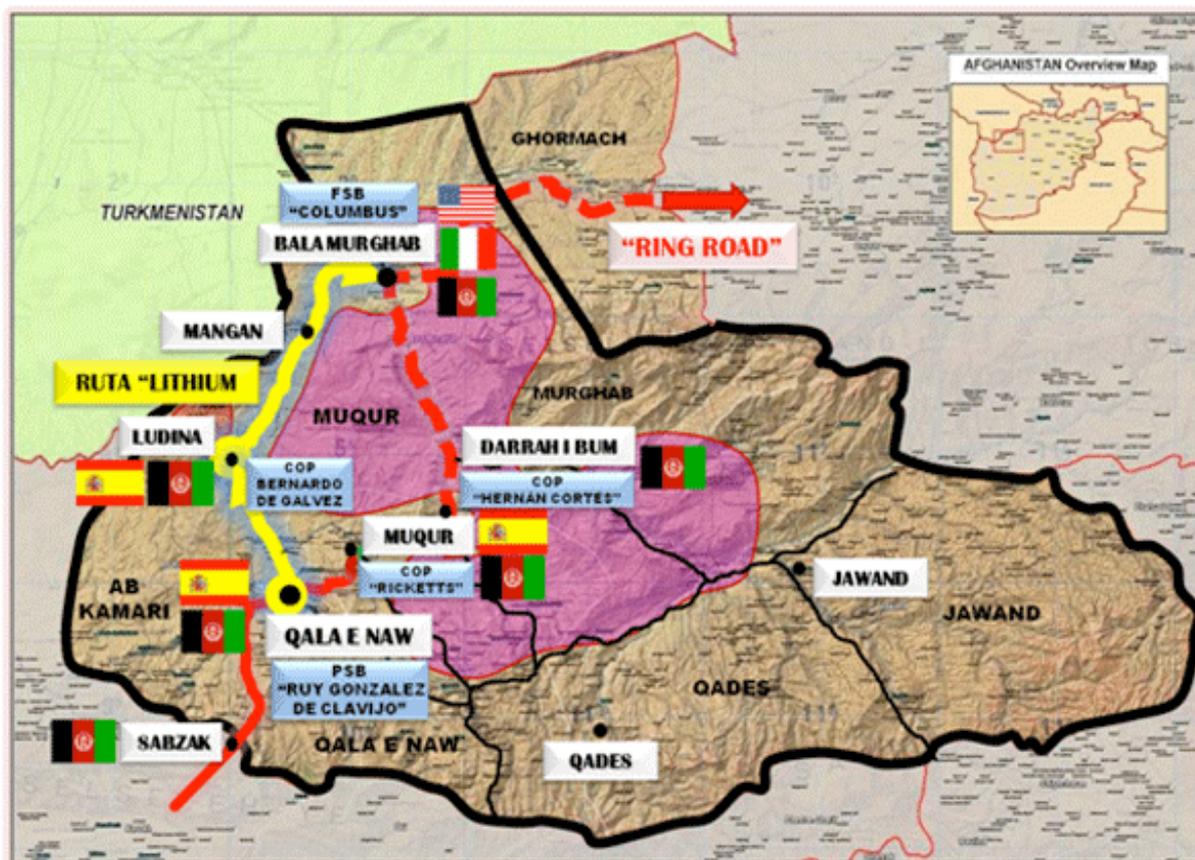
---

⁵¹⁷ *europapress.es/nacional*, 2 de setembre de 2012. <<http://www.europapress.es>> [Consulta: 2 setembre 2012].

⁵¹⁸ A l'abril de 2012, la representació espanyola de la ISAF ocupava el lloc desè amb 1.500 efectius.

⁵¹⁹ Assessor polític del PRT espanyol (POLAD), Badghis 20 d'abril de 2012.

Figura 25. Mapa de la província de Badghis (2), localització de les forces espanyoles, italianes i nord-americanes a la província de Badghis.⁵²⁰

Font: Ministeri de Defensa (Exèrcit de Terra).

El cultiu de cascull a Badghis va disminuir un 33 % el 2011 respecte del 2010. No obstant això, l'any 2012 s'esperava que augmentés. Els districtes on es cultivava eren Bala Murghab i Ghormach.

Taula 24. El cultiu de cascull a Badghis.

Hectàrees cultivades el 2010	Cultius	Tendències per al 2012	Índex de cultiu	Moment de sembrar	Moment de collir	Situació de seguretat
1.990	Regadiu i secà	Augment del cultiu	Moderat	Primavera	Mitjan juny	Bona, excepte en dos districtes

Font: Afghanistan Opium Survey, 2012.

⁵²⁰ ASPFOR XXX, (MDE), 2012. <http://www.ejercito.MDE.es/misiones/asia/afganistan/70_ASPFOR_XXX.html> [Consulta: 8 setembre 2012].

5.2.1. L'EQUIP DE RECONSTRUCCIÓ PROVINCIAL (PRT) ESPANYOL A BADGHIS

PRT són les sigles en anglès dels equips de reconstrucció provincial (Provincial Reconstruction Teams). Es van establir per primera vegada a l'Afganistan el 2004,⁵²¹ però tenen les arrels en The Strategic Hamlet Project,⁵²² que els EUA van implementar durant la guerra del Vietnam.

La ISAF va ser autoritzada en la Resolució del Consell de Seguretat 1386/2001 i els PRT dins la missió ISAF van començar a desplegar-se per tot el país després de l'autorització de la Resolució del Consell de Seguretat 1510/2003, a partir de 2004.

Authorizes expansion of the mandate of the International Security Assistance Force to allow it, as resources permit, to support the Afghan Transitional Authority and its successors in the maintenance of security in areas of Afghanistan outside of Kabul and its environs, so that the Afghan Authorities as well as the personnel of the United Nations and other international civilian personnel engaged, in particular, in reconstruction and humanitarian efforts, can operate in a secure environment, and to provide security assistance for the performance of other tasks in support of the Bonn Agreement.⁵²³

Els PRT no proporcionaven protecció a la població local. Segons el mandat de les Nacions Unides, es van crear per donar estabilitat, facilitar el desenvolupament i donar suport al Govern per estendre la seva autoritat per tot el territori. Va ser dins d'aquest marc que es van realitzar les actuacions civils i militars i es van establir les relacions entre les institucions afganeses i els PRT. La ISAF espanyola no intervenia en operacions de combat, però sí que responia en situacions defensives.

---

⁵²¹ El primer PRT va ser conduït pels EUA a Paktia dins de l'OEF (2003). A partir de 2004, amb l'OEF i en el marc de la ISAF, els PRT es van anar estenent per totes les províncies de l'Afganistan.

⁵²² THE PENTAGON PAPERS, «The Strategic Hamlet Program, 1961-1963», Gravel Edition, Volume 2, Chapter 2, Boston: Beacon Press, 1971, p. 128-159. <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon2/pent4.htm>> [Consulta: 28 agost 2012].

⁵²³ Expansió de la ISAF per tot el territori sol·licitada a la Conferència de Donants a Berlín, l'abril de 2004, i autoritzada en la Resolució del Consell de Seguretat 1510/2003.

Figura 26. Mapa de la distribució regional dels PRT a l'Afganistan (abril 2012).

Font: Ministeri de Defensa (Exèrcit de Terra).

Les tropes espanyoles de la ISAF a l'Afganistan es van ubicar des del 2002 a Kabul, encarregades de la rehabilitació i la seguretat de l'aeroport internacional, fins al 2005, moment en què es van establir a la província de Badghis (també a Herat) i van posar en marxa, a través del PRT, un nou model governamental d'«enfocament integral» seguint el model dels EUA de les «3D» (defensa, diplomàcia, desenvolupament) que hauria de repercutir en l'estabilitat, la pau i reconstrucció de la província, així com del país en general, a través de la resta dels països aliats que van estendre PRT arreu del país. Espanya no era la primera vegada que participava amb les seves tropes en un conflicte armat, però sí que era la primera vegada que desenvolupava el model PRT.

El PRT és una base militar que s'estableix com a instrument de la comunitat internacional (CI) per estendre a tot el territori les Forces Internacionals d'Assistència per a la Seguretat (ISAF) i l'autoritat del Govern afganès.⁵²⁴

El PRT espanyol es va establir a Qala-e-Naw (província de Badghis) a partir del maig de 2005. Va posar en pràctica la nova doctrina militar amb el nou model d'«enfocament integral», que coordinava les activitats militars, polítiques i de desenvolupament sota un mateix comandament, el militar. El PRT constava de tres pilars: el component militar del Ministeri de Defensa (MDE), encarregat de la seguretat; el component civil i diplomàtic del Ministeri d'Afers Exteriors (MAEC), encarregat de la política, i el component civil i de desenvolupament, amb l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID).

El coronel del PRT gestionava el component militar que comprenia: la Unitat CIMIC, la Unitat PSYOPS, la Unitat de Protecció i Seguretat (UPS), els equips mentors que s'ocupaven de la instrucció tant de la Policia (PAT) com de l'Exèrcit (OMLT) que formaven part de l'estructura ISAF. Però, a més a més, el PRT també disposava d'una sèrie d'unitats que no depenien de l'estructura ISAF, no eren unitats internacionals, però eren les unitats que s'ocupaven de donar suport a les unitats anteriors, com ara: la logística, els enginyers, les unitats de transmissions, la unitat de suport sanitari, els desactivadors, la base aèria a l'aeroport de Qala-e-Naw i la unitat de suport a la base militar de Qala-e-Naw. Hi havia també contingents ubicats a les bases de suport avançades (FSB).⁵²⁵ Els combois militars sempre portaven incorporat un servei mèdic, aeri i per desactivar explosius.

El component civil constava de dos pilars: un pilar, el diplomàtic, format per un representant del Ministeri d'Afers Exteriors, que no només era el cap del component civil, sinó que també era l'assessor polític del coronel al PRT, i l'altre pilar, l'AECID, que també pertanyia al Ministeri d'Afers Exteriors, era l'encarregat de dur a terme les activitats de

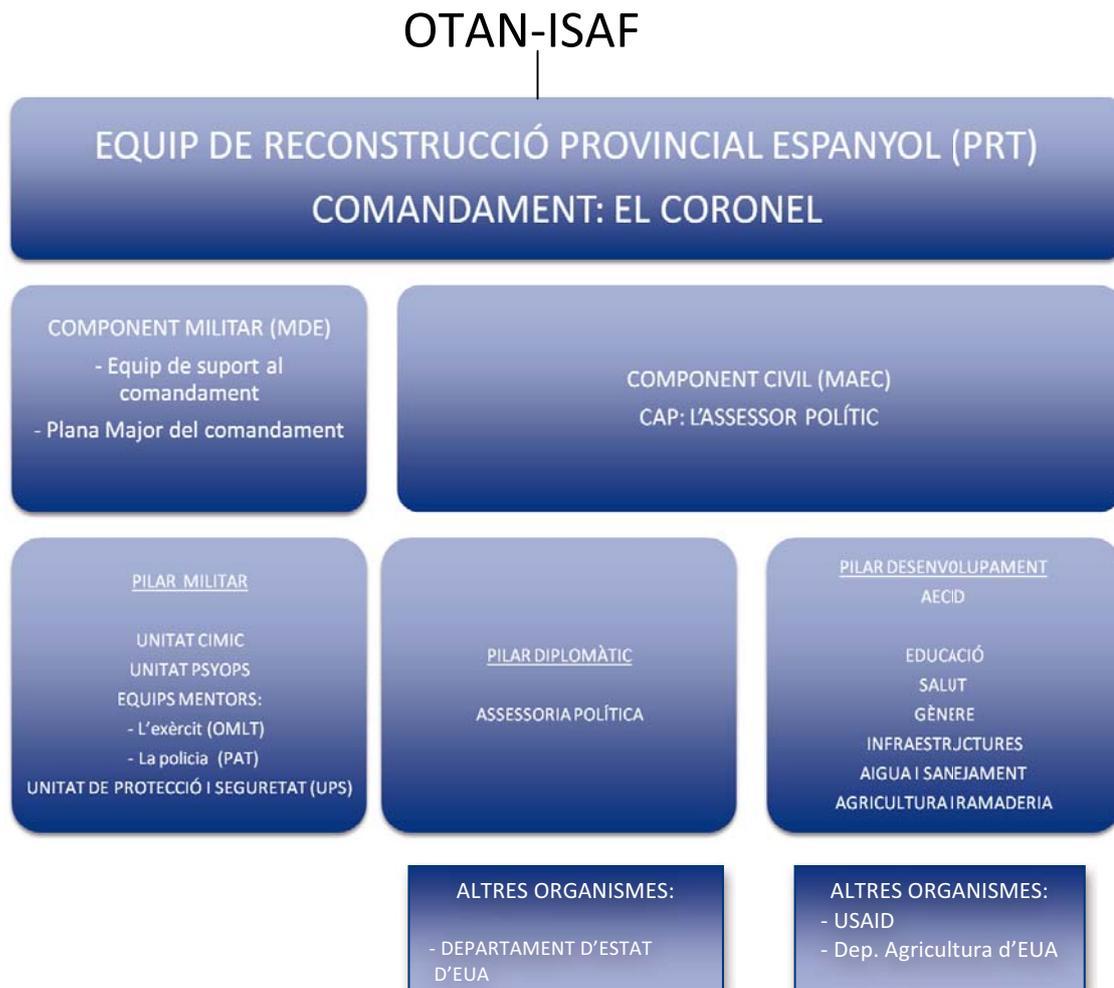
---

⁵²⁴ Enrique SILVELA, «Las Fuerzas Armadas en la reconstrucción nacional: los PRT en Afganistán», Real Instituto Elcano. Área: Seguridad y Defensa - ARI Nº 49/2005, 14 d'abril de 2005.

⁵²⁵ La FSB anomenat *Camp Arena* disposava d'una unitat de logística retardada (ULOG R) i la FSB anomenat *Camp Stone* disposava d'un equip d'enllaç i mentoria operacional (OMLT) per instruir una unitat afganesa de reconeixement i neteja de rutes (RCC). Totes dues estaven ubicades a Herat (capital de la regió). ASPFOR XXX (MDE), 2012. <<http://www.ejercito.mde.es/misiones/asia/afganistan/70>> [Consulta: 8 i 10 setembre 2012].

desenvolupament. No obstant això, hi havia també altres organismes inclosos al PRT espanyol de Qala-e-Naw que es dedicaven al desenvolupament i a la diplomàcia, com ara l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID), el Departament d'Estat dels EUA i el Departament d'Agricultura dels EUA.

Taula 25. Composició del PRT espanyol a Badghis.

Font: Elaboració pròpia.

No tots els PRT a l'Afganistan seguien el mateix model: depenia del context, de la província on estaven ubicats i del país que els liderava. El component militar podia estar desplegat en un lloc diferent del que es trobava desplegat el component civil (per exemple, Alemanya), i la seguretat podia dependre d'un país diferent (per exemple, Lituània, que obtenia la seguretat d'altres nacionalitats). En aquestes situacions podia semblar més difícil la part de

coordinació, ja que hi havia més d'un cap i visions diferents. Això no passava en el PRT espanyol, on els diferents pilars es trobaven sota un mateix i únic comandament, el militar.

Al PRT espanyol li van posar el nom de Ruy González de Clavijo, perquè va ser el primer militar que el segle XV va arribar a Samarcanda.⁵²⁶ Cada cinc o sis mesos canviaven les unitats militars del contingent destinat a Badghis. L'abril de 2012, hi havia la Brigada de la Legió, que formava el 80 % del contingent militar del PRT.⁵²⁷ Tot i les rotacions, a molts els podia tocar repetir el país més d'una vegada, però mai abans d'un any, amb l'excepció d'aquells que eren especialistes en temes específics, com ara explosius i conductors d'equips especials. Abans de marxar cap a Badghis, havien de passar per una fase preparatòria que durava sis mesos. Se'ls preparava específicament per al context de l'Afganistan amb diferents cursos: per a conductors, tiradors, operadors de comunicacions, utilització de material operacional, cursos de topografia... Però també rebien cursos sobre les diferents ètnies afganeses, cultura, religió i com tractar i treballar amb els líders civils i religiosos. En el cas de la Legió espanyola havien començat la fase preparatòria el 15 de juny de 2011 per marxar cap a Badghis a mitjan desembre i tornar a Almeria a mitjan juny de 2012.⁵²⁸

En canvi, el component civil, tant el personal expatriat de l'AECID com l'assessor polític, passaven al PRT mínim un any, tot i que alguns renovaven per més temps.

La base militar del PRT a Qala-e-Naw era una petita colònia espanyola. Com deia la majoria del personal, era un «trosset d'Espanya» traslladat a l'Afganistan. Estava format per diferents estructures gestionades per personal militar i civil espanyol a través de contractes

---

⁵²⁶ Ambaixador del Regne de Castella que va viatjar a Samarcanda el 1403 amb la voluntat, tot i que va fracassar, d'establir llaços de comerç.

⁵²⁷ Un dels components principals de la força espanyola a l'Afganistan, l'ASPFOR XXX, era el Batalló de Maniobra (MNB) que la Legió denominava *Bandera de Maniobra*. Aquesta era una unitat militar tipus batalló d'infanteria que s'havia format sobre la base de la VII Bandera de la Legió «Valenzuela», mort en combat i Creu de l'Orde de Santiago que pertanyia al Terç «Don Juan de Austria», tercer de la Legió, amb seu a Viator (Almeria), i amb el coronel de l'ASPFOR XXX com a cap del PRT. Informació del tinent coronel de Bandera, cap de Bandera de Maniobra i cap de la coordinació de les bases avançades a la província de Badghis, 29 d'abril de 2012.

⁵²⁸ L'Agrupació Espanyola ASPFOR XIV va agafar el relleu a la Legió el 14 de juny de 2012. Estava organitzada per la Brigada Paracaidista (BRIPAC, amb seu a Alcalà de Henares de Madrid), amb 380 efectius, personal de la Força Logística Operativa i personal de les Forces Aeromòbils de l'Exèrcit de Terra i sota el comandament del coronel Fernando Lázaro. <http://www.ejercito.mde.es/misiones/asia/afganistan/86_ASPFOR_XIV.html> [Consulta: 8 setembre 2012].

amb diferents empreses espanyoles. Tot el material, els productes i l'alimentació eren importats directament des d'Espanya. Hi havia dues cantines, un restaurant i un menjador general, una perruqueria, una petita botiga, una petita biblioteca, un gran gimnàs, una capella (el capellà era un militar de la Legió), cabines per trucar per telèfon i ordinadors per poder utilitzar Internet, etc. Dins del PRT la moneda era l'euro a diferència del dòlar nord-americà i l'afgani arreu del país.

Figura 27. Vista aèria del PRT espanyol i la població de Qala-e-Naw a Badghis.

Font: Fotografia pròpia on es pot veure la pista de l'aeroport que divideix, a una banda, la població de Qala-e-Naw, i a l'altra, el PRT espanyol, 29 d'abril de 2012.⁵²⁹

5.2.1.1. EL COMPONENT MILITAR

El pilar militar

Era la part del PRT que havia de dur l'estabilitat i seguretat tant a la població de la província com als civils de l'AECID per portar a terme les activitats de reconstrucció i desenvolupament.

---

⁵²⁹ El petit barri que hi ha a tocar del PRT és un barri paixtu. Tot i que no ho va aconseguir, el PRT el va voler desallotjar quan va construir l'estructura militar.

Comboi militar del PRT espanyol⁵³⁰

Fotografies pròpies.

Els equips mentors

Els equips d'assessorament de la policia (Police Advisor Teams - PAT)⁵³¹

La ISAF va demanar policies a les forces estrangeres per instruir la policia afganesa, i va ser la Guàrdia Civil espanyola l'encarregada a Badghis de conduir aquesta tasca des del març de 2010. Aquest grup depenia de la UE - missió EUPOL⁵³² i el seu comandament es trobava a Herat, d'on depenien funcionalment (considerat confidencial) i tècnicament seguint el programa NTM-A.⁵³³ No obstant això, estaven integrats al PRT, d'on depenien orgànicament. De la mateixa manera que la resta de països participants, havien anat creant gendarmeries en les respectives províncies a partir de les tasques d'instrucció a la policia local.

Els guàrdies civils espanyols eren unitats especials,⁵³⁴ molts pertanyien a la unitat antiterrorista.⁵³⁵ L'equip estava format per 32 guàrdies civils entre caps i suboficials. Abans d'arribar a l'Afganistan van passar per una fase de preparació amb diferents cursos, entre

---

⁵³⁰ Els combois militars sempre portaven incorporats servei mèdic, aeri i per desactivar explosius.

⁵³¹ Informacions del tinent coronel de la Guàrdia Civil.

⁵³² La Gendarmeria General de l'EUPOL estava ubicada a Itàlia d'on depenien tècnicament (activitats i informes).

⁵³³ Era el programa d'instrucció i orientació de les forces afganeses.

⁵³⁴ Constaven de tres unitats formades per tiradors, conductors i intèrprets: dues unitats ubicades a Badghis i una unitat ubicada a Herat, que s'ocupava d'instruir la policia de fronteres.

⁵³⁵ La majoria venia del País Basc per la seva formació específica antiterrorista, pels anys de lluita contra ETA, ja que tenien més experiència i estaven més acostumats al risc.

d'altres, cursos especials de contrainsurgència (COIN). El temps d'estada a Badghis era d'uns cinc mesos.⁵³⁶

Eren missions d'enllaç i control de les unitats de la policia afganesa. Donaven suport en l'entrenament i la utilització de les forces amb l'objectiu de preparar una policia autosuficient, competent i operativa per mantenir l'ordre públic (seguretat i protecció dels ciutadans) amb uns estàndards de professionalitat.⁵³⁷

La Guàrdia Civil espanyola a Badghis no podia actuar com una força executiva, només podia assessorar. Per exemple, davant qualsevol acció, ja fos un crim, una violació, etc., no podien fer res, havien d'avisar la policia local i esperar que fossin ells els que actuessin.

En què instruïa la Guàrdia Civil:

- En l'entrenament, a través de cursos, mètodes de treball i mètodes d'actuació.
- En suport logístic, mostraven a les unitats locals com havien de definir les seves necessitats, com havien de dur a terme el subministrament, manteniment i emmagatzematge de material, etc.
- En les operacions, orientaven sobre quines eren les necessitats, com planejar-les, com dur-les a terme, etc.

En les operacions COIN i segons el tinent coronel en cap: «[...] del tema insurgència són ells (locals) qui més en saben, en són experts, coneixen el context i on es troben els punts calents, com actuar i com combatre la insurgència. Nosaltres ens dediquem a temes de seguretat, com ara preparar un dispositiu antidisturbis... És a dir, temes molt puntuals». D'altra banda, el tinent coronel considerava que la societat afganesa respectava l'autoritat i el lideratge dels seus superiors, les ordres dictatorials eren obeïdes sense ser qüestionades, a diferència del que passa a la societat occidental.

---

⁵³⁶ Els relleus espanyols a l'Afganistan de la policia i l'exèrcit no coincidien, és a dir, no es feien en el mateix període, però durant el 2012 volien unificar el relleu d'ambos cossos i el grup de la Guàrdia Civil que hi havia en aquells moments es quedaria uns mesos més, fins al novembre de 2012, per fer el relleu junt amb l'exèrcit.

⁵³⁷ Segons el tinent coronel de la Guàrdia Civil, molt del personal que formava part de la policia local fins feia molt poc es dedicaven quasi exclusivament a combatre la insurgència. L'entrenament anava dirigit perquè a poc a poc s'anessin obrint a treballs propis de la policia.

Les diferents fases d'instrucció de la policia local eren:

- 1) Es començava pel *coaching*, com els entrenadors, explicant allò que havien de fer.
- 2) Seguia el *partnering*. Era com una associació, la Guàrdia Civil i la policia local anaven junts i feien junts el mateix (per exemple, entrar en una casa a fer un escorcoll, etc.).
- 3) Seguia el *mentoring* (*police mentoring* - POMLT). Era quan la policia local era qui actuava i els instructors (Guàrdia Civil) es quedaven al darrere per seguir i corregir quan fos necessari, etc.⁵³⁸
- 4) Seguien els *advisors* (Police Advisor Teams - PAT), etapa en la qual es trobaven l'abril de 2012. La policia local estava treballant sola i els instructors només assessoraven sobre «com millorar» quan era necessari.
- 5) La part final de la instrucció, que era la fase de supervisió.

Per ser policia local havien de passar primer per una selecció i, un cop acceptat l'ingrés, passaven un curs d'alfabetització. Més endavant, quan arribaven a l'etapa més avançada, rebien cursos sobre temes de trànsit, seguretat viària, fronteres, passaports, documents d'identitat, i també sobre drets humans.⁵³⁹ Els salaris de la policia afganesa local els pagava el Govern afganès.⁵⁴⁰

---

⁵³⁸ *Mentoring*, en català *mentoria*, té a veure amb «assessorar». El 25 d'agost de 2010, 2 guàrdies civils espanyols, 1 policia conductor afganès i 1 intèrpret van morir mentre s'impartia una sessió d'instrucció. En aquell moment estaven en la fase de mentoria. Segons les informacions, el responsable de les morts va ser un policia local de l'equip a qui tothom considerava una bona persona i que gaudia de l'afecte tant de la Guàrdia Civil espanyola com dels locals. Aquell dia va arribar a la instrucció amb un kalàixnikov (fusell soviètic d'assalt, molt utilitzat en els conflictes bèl·lics) i es va posar a disparar. Des d'aleshores, ja han perdut la confiança, treballen molt protegits i amb cotxes blindats. Aquests fets no són aïllats, les notícies informen sovint de casos com aquest, la darrera, a *El Mundo.es*: «EEUU deja de entrenar a policías afganos por la infiltración de los talibán» [Consulta: 2 setembre 2012].

⁵³⁹ Segons informacions del tinent coronel, l'objectiu de la formació era per aconseguir una policia local més normalitzada i avançada, ja que havien viscut situacions molt hostils.

⁵⁴⁰ El salari mensual de la policia local era de quasi 9.000 afganis (uns 150 €). Mònica BERNABÉ, «Una guerra en manos de niños», a *El Mundo*, 19 d'agost de 2012.

Taula 26. Nombre de policies locals formats a la província de Badghis.

Unitats	Total
HQ (central)	187
Seguretat central	84
Calabossos	11
QRF (fronteres)	409
Comissaria 1 Qala-e-Naw	39
Comissaria 2 Qala-e-Naw	39
Comissaria 3 Qala-e-Naw	40
Comissaria 4 Qala-e-Naw	40
Bala Murghab	480
Qadis	147
Jawand	150
Muqur	134
Ab Kamari	203
TOTAL	1959

Font: Dades obtingudes en el PRT (abril de 2012).

A continuació, es detallen algunes situacions a què la Guàrdia Civil s'enfrontava a Badghis en la conducció del programa d'instrucció NTM-A:

- Corrupció dins del sistema (estructura social retardada, tot i que utilitzaven el mòbil, la TV, etc.).
- Van haver de crear-ho tot, no hi havia institucions ni estructures.
- Entregaven armes i municions a la futura policia local sota supervisió directa i constant a partir d'establir sistemes de control.
- La Guàrdia Civil no s'implicava en els temes de les drogues (no actuava i tampoc no duia a terme campanyes d'eradicació).
- Falta de disciplina i falta de compromís dels futurs policies.
- La deserció dels futurs policies locals es produïa durant els cursos. Les causes principals eren el baix salari i perquè alguns no tenien mentalitat policial i no s'adaptaven a les noves normes.

- Hi havia una selecció anterior per evitar que els futurs policies locals es relacionessin amb la insurgència. Es feia a través de mitjans especials que s'ocupaven de buscar l'origen i donar informació sobre el futur policia.
- Hi havia centres repartits per tot el país on es feia la selecció i la primera formació (alfabetització). Després eren distribuïts per les diferents unitats territorials i continuaven els diferents nivells d'instrucció (*coaching, mentoring, etc.*), que duraven uns tres anys en total.
- El nombre de policies als districtes i províncies depenia de diferents paràmetres, com ara: població, extensió/superfície, conflictivitat, delinqüència, orografia, zones particulars (frontera, relacions comercials, interessos propis, etc.).

A Qala-e-Naw, la policia local ja treballava sola i la Guàrdia Civil només assessorava. A Muqur estaven començant les activitats de transferència, i a Ab Kamari i Qadis ja s'havia transferit a inicis d'any. A Jawand la Guàrdia Civil espanyola no hi havia estat mai a causa de la insurgència i de l'orografia de la província.

Les dificultats que la Guàrdia Civil es trobava en les instruccions eren:

- La policia local no era vocacional.
- Costava instruir en el servei policial normal, ja que estaven més acostumats a actuar en situacions de contrainsurgència.
- El perill de deserció, ja que hi havia rehabilitats (abans insurgents) i el salari el cobraven a través del Ministeri, però guanyaven més en les activitats il·legals.
- Corrupció, clientelisme ètnic o familiar a través de la imposició de líders.
- Drogues (dins la policia tant podien traficar com consumir drogues, tot i els controls).
- L'acceptació per part de la societat encara no era bona, necessitaven temps per demostrar que estaven al costat de la població.

Centre de formació de la Policia a Qala-e-Naw

Fotografies pròpies.

Un article del diari *El Mundo*, del 19 d'agost de 2012, informava que s'estaven trobant nens menors de divuit anys reclutats com a policies locals. Molts eren fills de policies, els nens no anaven a l'escola perquè segons explicaven en l'article no hi havia mestres, però la raó més probable era econòmica, ja que rebien el mateix sou que un policia adult. Aquests nens anaven uniformats de policia i amb un kalàixnikov carregat. El pare policia els havia instruït i ensenyat a disparar. Això de moment estava passant al districte de Qadis (zona de Darr-e-bum), àrea on les forces nord-americanes havien instruït la policia. Un cop aquestes van transferir les activitats i el control al cos local de la policia afganesa, van començar a reclutar els menors.⁵⁴¹

*L'Exèrcit i els equips d'enllaç i mentoria operacional (Operational Mentoring Liaison Teams - OMLT)*⁵⁴²

El contingent militar espanyol desplaçat al PRT de Badghis, a part del manteniment de la seguretat de la zona, tenia el mandat de donar suport i instruir l'Exèrcit Nacional afganès (ANA), amb l'objectiu de formar un exèrcit autosuficient, competent i professional. Els criteris d'instrucció s'ajustaven, en general, als criteris de l'OTAN i més específicament als criteris militars espanyols.

La instrucció, igual que amb la policia, constava de diferents fases. L'abril de 2012, a Badghis estaven en la fase de la mentoria (a través dels OMLT), moment en què l'Exèrcit local era qui actuava i els instructors (Exèrcit espanyol) estaven al darrere per veure com ho feien i

⁵⁴¹ Mònica BERNABÉ, «Una guerra en manos de niños», a *El Mundo*, 19 d'agost de 2012.

⁵⁴² Informacions del tinent coronel (TCOL) de l'Exèrcit (cap de l'OMLT).

corregir quan era necessari. Els militars espanyols assessoraven en la manera de manar i coordinar els equips.⁵⁴³ Qualsevol afganès que volgués accedir a l'Exèrcit primer havia de passar una selecció al centre d'entrenament de Kabul, per després continuar la instrucció en els equips mentors dels diferents PRT distribuïts per les diferents províncies del país.

Els mentors espanyols de l'Exèrcit, abans d'arribar al PRT de Badghis, havien de passar per un entrenament de sis mesos.⁵⁴⁴ En el PRT hi estaven uns sis o set mesos. L'equip mentor estava format per 160 membres, tot i que el mes de novembre de 2012 s'havia de reduir la xifra a 119 membres, relacionat amb el procés de transició. El contingent destinat a les posicions avançades de combat (COP) passava els sis o set mesos al mateix lloc, amb la mateixa gent, no hi havia rotacions durant el període per qüestió d'empatia i per crear confiança amb el grup que s'havia d'instruir i assessorar. Normalment, 50 soldats mentoraven un contingent de 400 soldats afganesos. Fins al 2011 havien format 3.200 militars de l'Exèrcit afganès.

El mentor disposava d'una fitxa amb les dades personals i professionals de qui mentorava. Mensualment hi havia avaluacions per veure els progressos, el manteniment o la falta de progrés en les diferents àrees que anaven treballant: comunicació, logística, etc. L'Exèrcit local (ANA) rebia els salaris a través del Ministeri.

Les principals dificultats amb què els instructors espanyols es trobaven en la fase de mentoria era la incomprensió dels soldats afganesos de les missions que havien de dur a terme habitualment, i s'emparaven en els mentors o instructors. L'escletxa cultural era molt important, a part de la necessitat de treballar sempre amb intèrprets. Un dels reptes que tenien els instructors era millorar el suport logístic i que cada batalló estigués amb el seu equip d'enllaç i mentoria operacional (OMLT).

Els problemes i les dificultats principals a què l'Exèrcit espanyol s'enfrontava en la instrucció de les forces de l'Exèrcit local (ANA) eren:

---

⁵⁴³ Duien a terme cicles d'instrucció trimestrals en maniobres, infanteria, combat, etc.

⁵⁴⁴ L'entrenament era de sis mesos en territori espanyol i dues setmanes en una escola de l'OTAN on rebien diferents formacions sobre temes relacionats amb la seguretat i la cultura de l'Afganistan.

- Falta de disciplina i falta de compromís.
- Falta de planificació i organització (per exemple, quan havien de sortir de la base per alguna operació ho feien sense revisar la gasolina).
- El règim de permisos establert era totalment anàrquic, no el regulaven.
- No eren eficaços i el rendiment no era bo.
- Hi havia dificultats en la logística i el manteniment de la part mecànica, les armes, els cotxes, etc.
- Prenien drogues tot i els controls.
- Corrupció i clientelisme dins del sistema.
- Recels entre les ètnies, tot i que aquest aspecte estava millorant comparat amb els mesos anteriors.
- Tenien un 20 % de desertors.

El procés de transició ja s'havia iniciat i el replegament de soldats espanyols havia de començar a finals d'octubre. Un 10 % menys de soldats seria enviat a l'Afganistan en el reemplaçament següent, xifra que representava una reducció del contingent espanyol en 150 soldats menys. El 2013 el contingent espanyol disminuiria un 40 %, i la resta, el 50 % del contingent, es replegaria totalment a finals de 2014.

*La Unitat CIMIC (unitat de cooperació civil-militar)*⁵⁴⁵

El concepte de *cooperació civil-militar* fa referència al «conjunt d'activitats encaminades a aconseguir el suport a la missió militar mitjançant la cooperació i coordinació entre el comandament de la força i l'entorn civil de l'àrea on estan o són emprades les forces militars».⁵⁴⁶

Totes les activitats de la CIMIC eren puntuals i es duien a terme a escala comunitària. Anaven dirigides a obtenir l'acceptació de la població per diferents vies. Per aquesta unitat militar era important conèixer i respectar la diversitat cultural, ja que el comportament amb la població era clau per a l'èxit de les seves activitats. Les activitats que duia a terme la CIMIC

⁵⁴⁵ Informacions del tinent coronel (TCOL) de la secció S5 d'afers civils del PRT espanyol a Badghis.

⁵⁴⁶ IBÍDEM.

anaven dirigides a «guanyar els cors i les ments» de la població, tema que ja s'ha tractat en l'estratègia COIN del quart capítol.

També duien a terme activitats per establir relacions entre les unitats militars i la població civil, perquè aquesta respongués de manera positiva en el desenvolupament de les operacions militars. Sempre intentaven mantenir i no perdre les relacions que anaven establint. Aquest tipus de funció era anomenada *enllaç civic-militar*. Per exemple, a Qala-e-Naw, la CIMIC, a través d'un programa anomenat «Cervantes», utilitzava personal militar voluntari per donar classes d'espanyol als afganesos. També organitzava cursos d'informàtica que finançava l'empresa MACC, dirigits a diferents grups de la població: funcionaris designats pel Departament de Governació, joves designats per la Prefectura d'Educació, dones designades per la Prefectura d'Afers de la Dona, etc. Aquests cursos tenien una durada de sis mesos (més o menys com l'estada d'un contingent a Badghis). També preparaven activitats el Dia de la Dona (8 de març) i/o col·laboraven amb el programa de gènere de l'AECID, amb qui coordinaven activitats.

D'altra banda, duien a terme altres activitats que anaven dirigides a donar suport a les autoritats civils i organitzacions per col·laborar en el suport humanitari que pogués necessitar la població civil. Aquesta funció era anomenada *suport a l'entorn civil*. D'una manera o altra, molts dels actors de la zona estaven implicats o relacionats en les activitats de la CIMIC, tant locals com internacionals, de dins o de fora del PRT. Per exemple, en la rehabilitació de la presó de Qala-e-Naw, sol·licitada directament pel governador; l'AECID, a qui donava escorta militar quan el personal de TRAGSA s'havia de moure per Qala-e-Naw, o la visita a programes als districtes (clíniques o construcció d'una escola a Murghab).⁵⁴⁷ A Badghis, el Comitè Internacional de la Creu Roja (ICRC) treballava en un programa d'assistència a les víctimes per danys col·laterals militars, on la relació amb la CIMIC es donava quan el PRT podia estar relacionat o involucrat per danys a víctimes civils i necessitava depurar responsabilitats. Hi havia altres organitzacions locals i internacionals que no volien tractes directes amb els militars perquè no volien que la insurgència els

---

⁵⁴⁷ Alguns dels moviments de la CIMIC els preparaven a tres setmanes vista i el component civil de l'AECID es podia programar visitar algun dels programes de la zona. Tanmateix, quan el component civil de l'AECID no hi anava, ja fos per motius de seguretat o d'altres, era la CIMIC qui feia la visita en lloc de l'AECID, com per exemple a una clínica o a la construcció d'una escola, si l'AECID ho sol·licitava.

associés amb aquests, com per exemple World Vision (oenegé nord-americana) o el Programa de Solidaritat Nacional (NSP).

A més a més, les unitats militars de la CIMIC buscaven, a través d'activitats directes amb la població, facilitar la cooperació amb aquesta, perquè així l'entorn civil els donaria suport en les missions i els desplegaments. Aquesta funció era anomenada *suport de l'entorn civil a la força*. Un exemple era el *mercadillo* que es feia cada divendres dins del PRT. Es permetia l'entrada de venedors ambulants (venda de catifes, ornaments, roba, etc.) i d'aquesta manera els militars i els civils del PRT gaudien d'un esplai en un dia de festa, i els venedors tenien uns guanys amb les vendes. Altres exemples eren la relació que intentaven mantenir amb diferents centres públics o privats de Qala-e-Naw, com ara la Garden School, que visitaven regularment. La CIMIC havia pintat l'escola i, de tant en tant, la visitaven i proveïen de plats o altres materials que, segons la directora de l'escola, no necessitaven: «[...] Tenim moltes necessitats, com ara arreglar els lavabos, necessitem material escolar, un desguàs al pati perquè l'aigua no es quedi estancada quan plou, etc., però només vénen, miren i se'n van». No obstant això, hi havia altres centres públics o privats que s'ho miraven més positivament, com ara l'orfenat amb el qual la CIMIC havia contactat i amb el qual s'havia de reunir per veure quines millores podien aportar al centre, etc.

Altres exemples eren les operacions «sobre el terreny» on programaven visites per mantenir el contacte en les zones i poblacions on hi havia bases militars o dins de les rutes militars (Luvina, Muqur, Qadis...), poblacions per on havia de passar la ruta Lithium, etc. Contactaven a través de reunions amb les autoritats locals, els elders o caps tribals, caps religiosos, etc., a qui oferien suport a través de projectes d'impacte ràpid (QIP), que eren projectes d'execució ràpida que tenien un gran impacte mediàtic i molta visibilitat en la població, com ara la rehabilitació de pous, la donació de plaques solars, els anomenats *neveros*, que eren unes cisternes per recol·lectar l'aigua de la pluja, canals de reg, donació de materials, etc.⁵⁴⁸

---

⁵⁴⁸ Visita a Qadis (abril de 2012) amb el comboi militar espanyol. La CIMIC va donar dues tendes per suplantar una escola, va visitar una mesquita per avaluar les necessitats i veure quin suport podien aportar. Es va reunir amb el governador del districte per detectar altres necessitats, a més d'inaugurar unes plaques solars instal·lades amb anterioritat al Centre de Salut.

Per portar a terme els QIP i atès que s'utilitzaven fons espanyols des del Ministeri de Defensa, aquests havien de ser aprovats des d'Espanya. El projecte s'enviava un cop identificades les obres que es volien dur a terme i s'esperava la resposta (que normalment era ràpida, entre una setmana o deu dies com a molt) des d'Espanya per començar les activitats. Els QIP els feia la gent de la comunitat: tant la mà d'obra com els contractistes eren locals. Els fons de la ISAF no s'utilitzaven per a aquestes activitats (QIP), sinó que s'utilitzaven per pagar els danys col·laterals que podia patir la població a causa de les accions militars.

Inauguració d'una donació de la CIMIC de plaques solars al centre de salut de Qadis.

Fotografies pròpies.

Dins la unitat CIMIC hi havia una unitat d'operacions psicològiques i responsables de la comunicació (PSYOPS) que s'ocupava de la part de propaganda, comunicació i premsa, feia enquestes per conèixer l'opinió de la població i també feien un seguiment del programa governamental sobre l'eradicació de l'opi, tot i que no intervenien en el pla militar i operacional. D'altra banda, hi havia la unitat SAYOS, que era la unitat d'intel·ligència que s'ocupava, a través de contactes, d'obtenir informació entre la població.⁵⁴⁹

Les accions CIMIC, tot i que eren puntuals, rebien crítiques per part de l'acció humanitària i de desenvolupament. A Badghis havia rebut crítiques per part de l'Oficina de Nacions Unides per a la Coordinació d'Afers Humanitaris (UNOCHA) per obviar l'Agència en una intervenció de transport de materials i aliments (6 tones) a poblacions que havien quedat aïllades a causa d'unes inundacions. El Governador de la província va sol·licitar el suport del PRT

---

⁵⁴⁹ Durant la visita al PRT espanyol, va ser denegat el permís i l'accés tant a la unitat PSYOPS com a la unitat d'intel·ligència SAYOS.

espanyol per fer el transport amb els helicòpters i les tropes espanyoles hi van accedir, però sense coordinar ni donar cap tipus d'informació a l'oficina d'UNOCHA.

De vegades, com que les accions CIMIC no eren accions regulars, mentre la unitat militar feia visites i entrevistes programades amb els líders locals, la unitat sanitària oferia consultes mèdiques a la població i regalava objectes, com ara ràdios, tovalloles, etc., per atreure la població a les seves consultes. Aquestes accions, les tropes militars i alguns mitjans de comunicació les anomenaven *ajuda o acció humanitària*,⁵⁵⁰ quan en realitat seguien la doctrina CIMIC per «guanyar els cors i les ments» i, com a molt, les haurien d'anomenar *suport a l'entorn civil*. Aquest tipus d'accions podien, fins i tot, ser perjudicials per a la població, com en aquest cas, en què que s'oferien unes consultes mèdiques i uns medicaments gratuïts sense cap tipus de seguiment posterior. No només no hi havia seguiment del pacient, de la malaltia que patia o del tractament rebut, sinó que els pacients probablement no podrien comprar o trobar els medicaments en cas d'haver de continuar el tractament.

El programa de salut de l'AECID, a través de donar suport al Ministeri de Salut de la província des del 2006, desenvolupava activitats dirigides a millorar la provisió dels serveis de salut bàsics per apropar la població al sistema formal de salut. La metgessa que a mitjan 2012 coordinava el programa de salut de l'AECID opinava així sobre les activitats de la unitat mèdica militar: «Es en el Hospital y en los Centros de Salud donde se debe recibir la atención médica. Así, se logrará por una parte reforzar el sistema sanitario y además aumentar la confianza de los ciudadanos en el sistema. De esta manera, los ciudadanos podrán y deberán exigir el derecho a la salud y la responsabilidad del Estado en responder a este derecho básico».

Un altre article del diari *El Mundo* mostrava un altre exemple de la ingerència militar en les activitats d'ajuda humanitària i desenvolupament.⁵⁵¹ En aquest cas es tractava de la

---

⁵⁵⁰ Mònica BERNABÉ, «Atención médica sin pacientes» a *El Mundo*, 17 d'agost de 2012.
<<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/08/17/espana/1345160297.html>> [Consulta: 18 agost 2012].

⁵⁵¹ Mònica BERNABÉ, «Misión Humanitaria» a *El Mundo*, 22 d'agost de 2012.
<<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/08/11/espana/1344660044.html>> [Consulta: 23 agost 2012].

rehabilitació de pous i escoles en localitats insegures, però en zones amb presència militar espanyola de la ISAF. L'article informava «que per falta de seguretat», el personal civil de l'AECID responsable de les tasques de desenvolupament no es podia desplaçar, i les tasques humanitàries les duïen a terme els militars. Era cert que l'AECID, tot i que treballava amb personal local, havia estat molt limitada en mobilitat; amb dificultats no només per posar en marxa els projectes, sinó per al posterior seguiment, supervisió i avaluació. Tanmateix, no es va crear el PRT perquè, entre altres funcions, pogués aportar seguretat i permetre el treball de desenvolupament del component civil? S'havia de tenir en compte que a la zona de Muqur, de la qual parlava l'article, les tropes de la ISAF espanyola, junt amb les tropes afganeses, hi havien establert una base avançada (COP Ricketts) on hi havia un contingent militar permanent amb forces espanyoles i afganeses. Per tant, després d'anys de presència militar a la zona, la seguretat encara no es podia garantir, és a dir, no s'havia aconseguit aquella «taca d'oli» de la doctrina COIN que significava que el component militar controlava la zona i podia garantir la seguretat per estendre el desenvolupament i la governabilitat. Quina havia estat, doncs, l'efectivitat del PRT espanyol a les zones insegures de la província de Badghis?

Els militars negaven la seva ingerència en les tasques d'acció humanitària i desenvolupament i afirmaven que només feien activitats puntuals i de poca envergadura. Tanmateix, i els exemples ho mostraven, la confusió entre la població estava servida, així com el perill tant per als treballadors, que duïen a terme tasques humanitàries i de desenvolupament, com per a les poblacions a qui anaven dirigits els projectes, que podien convertir-se en objectius de segrests, morts, amenaces...

Las tropas españolas en Afganistán llevan a cabo acciones de ayuda humanitaria. Son proyectos de poca envergadura, pero no por ello de importancia. Y no sólo eso. Los militares actúan a veces como gobernantes, preocupándose por la existencia y calidad de servicios públicos mínimos como la sanidad y la enseñanza. Por lo tanto, es cierto el mensaje cacareado mil veces por el Ministerio de Defensa: la misión española en Afganistán es en parte humanitaria.⁵⁵²

---

⁵⁵² Mònica BERNABÉ, «Misión Humanitaria» a *El Mundo*, 22 d'agost de 2012. <<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/08/11/espana/1344660044.html>> [Consulta: 23 agost 2012].

Seguint amb l'exemple de l'article sobre les excel·lents accions humanitàries que l'exèrcit, en aquest cas l'espanyol, duia a terme a l'Afganistan en detriment dels treballadors humanitaris que no podien fer la seva feina per falta de seguretat, no només estava erròniament legitimant que l'Exèrcit s'autoanomenés «humanitari», sinó que podia confondre la percepció del lector cap al treball dels actors humanitaris i cap a l'Exèrcit i les seves funcions. D'altra banda, erròniament justificava, a través de les «accions humanitàries», la presència de l'Exèrcit a l'exterior.⁵⁵³

5.2.1.2. EL COMPONENT CIVIL

Era la part del PRT format per dos pilars: el pilar diplomàtic i el pilar desenvolupament. Tots dos es trobaven sota les directrius del Ministeri d'Afers Exteriors i duïen a terme les activitats de diplomàcia, reconstrucció i desenvolupament a la província de Badghis.

El pilar diplomàtic

En el PRT espanyol, el cap del component civil tenia dos càrrecs: era el cap del component civil i, alhora, era l'assessor polític (POLAD) del coronel en les relacions amb les institucions provincials a Badghis.⁵⁵⁴ Els interlocutors eren el governador i els quatre departaments provincials (Economia, Salut, Educació i Infraestructures) a qui el PRT donava suport, així com altres autoritats de la província, caps tribals i caps religiosos.

L'assessor polític es relacionava directament amb el Ministeri d'Afers Exteriors del qual l'AECID també depenia. No obstant això, la planificació i l'execució dels programes de desenvolupament eren exclusius de l'AECID. L'assessor polític del PRT s'ocupava de coordinar, amb el coordinador de l'AECID, els aspectes de conjunt en l'acció i enllaç amb els

---

⁵⁵³ El 2012 i en plena crisi, el Govern espanyol va augmentar el 28 % el pressupost del Ministeri de Defensa en detriment de la cooperació, la cultura, la sanitat, l'educació, etc., a l'Estat espanyol.

⁵⁵⁴ En altres PRT, com per exemple l'italià, hi havia dues persones que ocupaven aquest càrrec: una com a cap del component civil i l'altra com a assessor polític.

militars, i com a assessor polític era la connexió política a la província, perquè a Kabul aquest paper corresponia a l'ambaixada espanyola.

Dins el PRT hi havia la reunió de comandament integrat, amb la participació dels diferents representants civils i militars: el coronel (cap del PRT amb la seva Plana Major), l'assessor polític i cap del component civil, el coordinador de l'AECID i els civils nord-americans que compartien base en el PRT espanyol:

Gianni Paz, del Departament d'Estat dels EUA, feia nou mesos que treballava a la província de Badghis, amb el compromís d'un any. Encara li quedaven tres mesos en cas de no voler renovar el contracte. Es queixava de la dificultat per intercanviar informació davant d'aquest nou concepte de treballar civils i militars i entre els diferents països. En aquest cas entre Espanya, Itàlia i ells, els nord-americans, creia que els diferents equips havien de millorar la coordinació per millorar l'intercanvi d'informació, però no només a escala local o provincial, sinó també a escala nacional i internacional.⁵⁵⁵

Dins del concepte de PRT, els objectius tant civils com militars eren els de donar suport i legitimar el Govern de l'Afganistan, com quedava palès en els tres àmbits principals de treball: Seguretat, Governabilitat i Desenvolupament.

En l'aspecte de la governabilitat, l'objectiu era ajudar el Govern a establir-se a la província donant suport a les institucions afganeses. El governador era la peça clau de la província a qui donaven suport perquè obtingués el prestigi i lideratge necessaris per legitimar-se dins la població.⁵⁵⁶

---

⁵⁵⁵ Qala-e-Naw, PRT espanyol a Badghis, 26 d'abril de 2012.

⁵⁵⁶ Segons l'assessor polític, el governador de la província, Dellbar Jan Arman, tenia molt de prestigi i estava ben reconegut per la població. Molta part de l'èxit l'havia obtingut implicant-se directament en les converses amb els líders insurgents dins del Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP). Tanmateix, va ser substituït després d'una avaluació de la Direcció Independent de Governança Local a finals de 2012.

El pilar Desenvolupament i l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID)⁵⁵⁷

S'ocupava de la identificació, planificació i execució dels programes de reconstrucció i desenvolupament. En el PRT a Badghis, aquest pilar estava format per un coordinador general i un adjunt al coordinador, tots dos contractats per l'AECID. D'altra banda, hi havia els experts dels diferents programes i/o àmbits de treball, contractats per l'empresa pública TRAGSA.⁵⁵⁸

Des de Bonn (2001) Espanya estava compromesa amb l'Afganistan, tant militarment dins la ISAF, com amb donacions per contribuir a les reformes polítiques i institucionals bàsiques del país. A la Conferència de Londres (2006) i amb el Pacte per a l'Afganistan, Espanya es va comprometre a contribuir en la reconstrucció i el desenvolupament per un període de cinc anys (2006-2011),⁵⁵⁹ amb una inversió global de 150 milions euros, dels quals 100 milions van anar destinats a fons multilaterals i 50 milions van anar als fons bilaterals gestionats directament per l'AECID per desenvolupar els projectes a Badghis. L'abril de 2012, l'AECID continuava treballant a Badghis seguint el marc lògic de permanència per al mateix any i en els mateixos sectors. El pressupost per al 2012 es va reduir a 5 milions d'euros.⁵⁶⁰

L'actuació de l'AECID es trobava emmarcada dins del Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament (ANDS) que incloïa els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni presentats i acceptats en les diferents conferències de donants, així com programes de desenvolupament provincial (PDP) o contactes amb les xures i els comitès de

---

⁵⁵⁷ L'instrument de l'AECID per desenvolupar projectes a l'Afganistan era a través d'una subvenció d'Estat en espècies, on s'encarregava a l'empresa pública TRAGSA (mitjà propi de l'Administració) la realització de les obres d'infraestructura, i al Ministeri de Defensa, la funció de proporcionar la seguretat necessària per desenvolupar els treballs.

⁵⁵⁸ L'abril de 2012 estava format per vuit coordinadors: un cap d'actuació, un administratiu i sis coordinadors dels programes específics (infraestructures, salut, gènere, agricultura i ramaderia, aigua i sanejament, i educació).

⁵⁵⁹ A través del Ministeri d'Afers Exteriors (MAEC) es pot trobar documentació de l'Afganistan: el Pla Director de la Cooperació Espanyola període 2005-2008, PAE - País d'Atenció Especial, el Pla Director 2009-2012 com a Grup B - País d'Atenció Focalitzada.

http://www.maec.es/es/menuppal/cooperacioninternacional/Publicacionesydocumentacion/Paginas/publicaciones_cooperacion.aspx [Consulta: 4 maig 2012].

⁵⁶⁰ L'abril de 2012, el pressupost per a l'any encara no s'havia aprovat. El setembre va ser aprovat i reduït a la meitat (5 milions d'euros).

decisió comunitaris (CDC), entre d'altres. Segons l'AECID, les activitats que portava a terme a la província de Badghis eren consensuades abans amb les autoritats afganeses, fet que reforçava, al mateix temps, la legitimitat d'aquestes institucions.

A la Conferència de Donants a París del 12 de juny de 2008, apareixia el concepte *afganització*, en el sentit que tota l'ajuda que s'aportava al país ajudés a articular l'Estat i la societat afganeses per dirigir el seu propi país. L'AECID ho entenia de manera que tot el treball s'havia de desenvolupar a través —i amb— el govern provincial, ministeris i comunitats locals, empreses i personal afganès, perquè aquests es fessin seus els projectes. S'havia fet una enquesta que conclouïa que la majoria de la població de Qala-e-Naw pensava que l'hospital, les escoles, etc., eren projectes del Govern (no anomenava l'AECID) i, per tant, l'AECID havia aconseguit a través del Govern afganès que la població s'impliqués de tal manera que els projectes els feia seus i no hi veia la presència internacional.⁵⁶¹ Tanmateix, aquest resultat podia ser la conseqüència de la poca visibilitat que l'AECID tenia a la província atesa la situació d'inseguretat i la poca mobilitat dels equips expatriats de TRAGSA que no podien sortir de la base PRT sense protecció militar, ni tampoc sempre que volien.⁵⁶²

S'identifiquen dues etapes en el desenvolupament dels projectes de l'AECID a Badghis: una etapa (2006-2007) que va intentar cobrir necessitats bàsiques de la població, i una segona etapa (2008-2011) amb programes dirigits al desenvolupament bàsic i sostenible de diferents sectors (agricultura, salut, educació, etc.), a partir dels fons bilaterals i multilaterals, i a través de programes nacionals de desenvolupament afganesos i d'organismes internacionals (BM, UNDP, PAM, OIM).

L'AECID va arribar a Badghis el juny de 2005 per realitzar una fase d'identificació i diagnòstic de la situació de la província. Havia de conèixer el context i quines eren les principals necessitats, problemes i prioritats de la població.⁵⁶³ En la fase següent, a partir del diagnòstic

---

⁵⁶¹ No va ser possible accedir a cap informe de l'enquesta, només informació oral per part del component civil i militar del PRT espanyol. Es desconeix la metodologia, la mostra, on i com es va fer l'enquesta, etc.

⁵⁶² Quan l'equip de TRAGSA es movia per Qala-e-Naw ho feia sempre amb escorta militar i mai en cotxe. Igual que quan es movia per la província.

⁵⁶³ Segons l'informe PAE Afganistan 2006-2008, la identificació de les necessitats i el diagnòstic es va dur a terme a través d'una anàlisi DAFO.

i la identificació de les necessitats, va dissenyar el programa que es va centrar en tres sectors: salut, aigua i sanejament, i infraestructures.

Taula 27. Diagnòstic de desenvolupament a la província de Badghis, 2005.

	Fortaleses	Debilitats/Vulnerabilitats
Anàlisi interna	Diferents capacitats Avantatges naturals Recursos superiors	Recursos i capacitats escasses Resistència al canvi Problemes de motivació del personal
	Oportunitats	Amenaces
Anàlisi externa	Noves tecnologies Debilitament de competidors Posicionament estratègic	Riscs - Canvis en l'entorn

Font: Anàlisi DAFO.⁵⁶⁴

Debilitats i vulnerabilitats identificades a la província de Badghis:⁵⁶⁵

- La taxa de mortalitat maternoinfantil: 258 nens i 256 nenes per cada 1.000 nascuts morien durant el part.
- Aigua potable i sanejament: la província de Badghis quasi no disposava de sistemes d'aigua potable ni sanejament bàsic. Les mancances estaven directament relacionades amb les malalties i els indicadors de mortalitat.
- No hi havia un sistema sanitari bàsic: centres de salut deficients en nombre i funcionament. La població s'havia de desplaçar a Herat (entre 8 i 10 hores de viatge pel mal estat de les carreteres) per rebre tractaments bàsics.
- Nivell d'educació baix: les taxes d'analfabetisme eren molt elevades, i la taxa d'escolarització, quasi nul·la.
- Desigualtat entre homes i dones: aquesta desigualtat afectava directament el desenvolupament, ja que les dones quasi no participaven en els mitjans productius ni en l'Administració pública. Les causes es podien trobar en l'àmbit social, cultural i religiós de la població.
- Absència de recursos naturals a la província de Badghis.

⁵⁶⁴ És una eina per conèixer la situació real en què es troba una organització, empresa o projecte, per planificar una estratègia de futur.

⁵⁶⁵ Informe PAE (país d'atenció especial) Afganistan 2006-2008. És el Pla Director de la Cooperació Espanyola.

- Situació d'inseguretat: associada a la violència política, al tràfic d'armes i de drogues i als elements insurgents vinculats a l'islamisme radical. No hi havia sistema policial ni judicial.
- Deteriorament mediambiental: s'havien perdut molts boscos, entre ells els de pistatxo, que era una de les fonts principals de l'economia de la província. La falta de combustible alternatiu feia que s'utilitzés l'arbre del pistatxo com a combustible.
- Dificultat per obtenir materials per a les obres que s'havien de construir: faltava material i no hi havia empreses a la província, s'havia de comprar a fora, fins i tot a Espanya, fet que encaria els preus per l'alt cost del transport.

Fortaleses identificades a la província de Badghis:

- Badghis no és una regió gran i l'impacte de les accions de cooperació podrien ser importants.
- Col·laboració amb el govern civil de la província: la coordinació entre ambdós actors era essencial per entendre les característiques de la regió i identificar les activitats dirigides a reduir les vulnerabilitats.

Amenaces identificades a la província de Badghis:

- La situació d'inseguretat del país: afectava directament les relacions amb altres actors, sobretot els econòmics i polítics.
- Probabilitat de sofrir catàstrofes humanitàries a causa de la situació de vulnerabilitat de la regió: sequeres, inundacions, etc.

Oportunitats identificades a la província de Badghis:

- A partir del compromís d'Espanya amb l'Afganistan, l'AECID disposava d'un pressupost de 10 milions d'euros anuals (2006-2011) per assegurar l'execució dels projectes destinats al desenvolupament de la província.

A partir d'aquesta anàlisi qualitativa, l'AECID va definir vuit problemes generals i va centrar els seus projectes en els cinc primers: 1) Aïllament geogràfic de la província de Badghis. 2) Índex elevat de mortalitat maternoinfantil i malalties infeccioses. 3) Debilitat institucional

pública. 4) Iniquitat de gènere. 5) Elevat índex d'analfabetisme. 6) Perillositat. 7) Situació política del país en els últims trenta anys. 8) Deteriorament mediambiental.

L'AECID va definir els objectius a la província de Badghis tenint en compte el Pla Director de la Cooperació Espanyola de 2005, l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS) amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i els problemes detectats en el diagnòstic.

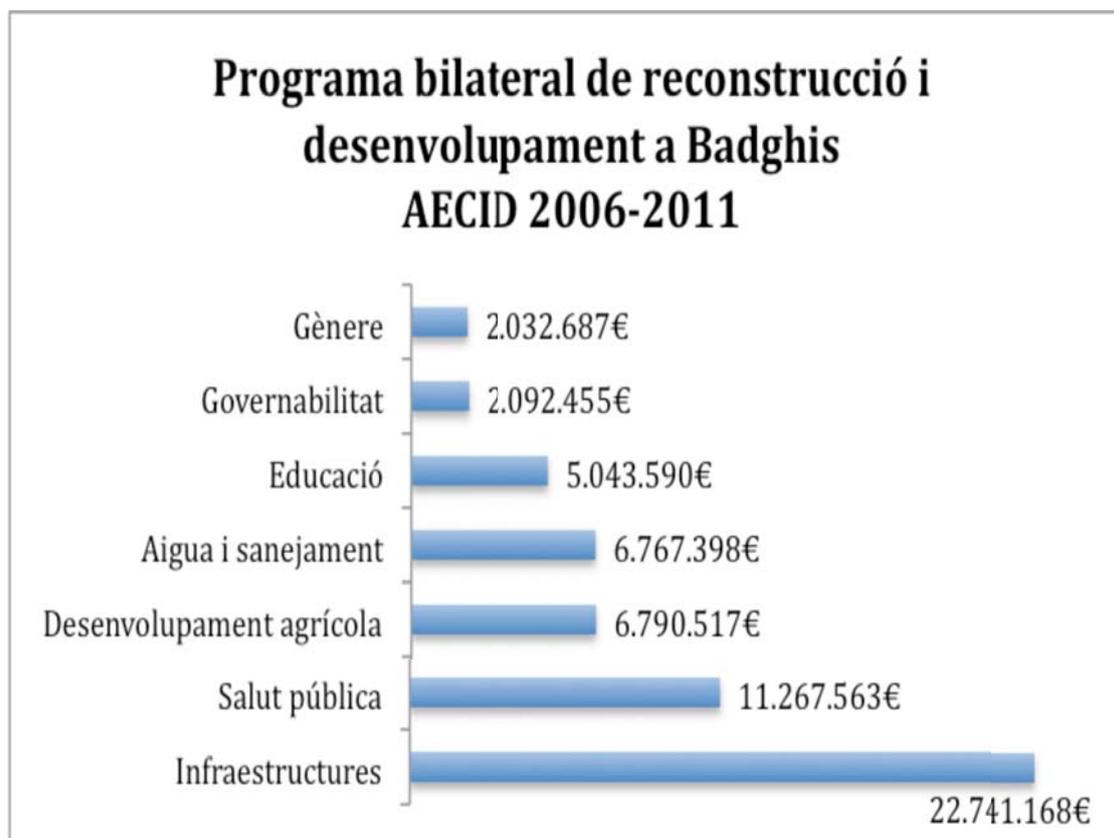
L'objectiu general era contribuir a la disminució de l'índex de pobresa a la província de Badghis, primer per un període de cinc anys per, després, ampliar-lo.

Nota: Cal remarcar que les informacions sobre programes, objectius i activitats de l'AECID a la província de Badghis són informacions cedides per la mateixa organització, l'abril de 2012.

Els projectes de desenvolupament de l'AECID a Badghis

Badghis és una província agrícola i amb una població que es dedicava principalment a aquest sector com a mitjà de subsistència. L'AECID, dins del marc de l'Estratègia Nacional de Desenvolupament (ANDS) i els programes de desenvolupament provincial (PDP), va centrar la seva estratègia en el sector agrícola i, dins d'aquesta estratègia, hi va incloure els altres sectors: desenvolupament agrícola (protecció de cultius, millora productiva, serveis veterinaris, equipaments), governabilitat, infraestructures (camins rurals, irrigació), sanitat, aigua i sanejament, i gènere.

Figura 28. Inversió bilateral de l'AECID a Badghis.

Font: AECID (abril 2012).⁵⁶⁶

Segons el dossier de l'AECID en l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) sobre l'Afganistan: «Espanya se ha comprometido a ejecutar 220 M€ entre 2006-2012. Hasta el momento, se han ejecutado un total de 195.218.658 €: 68.063.837 € por vía bilateral y 127.154.821€ a través de organismos internacionales. Si bien es cierto que la contribución española, si se computan todas las Administraciones y Ministerios, asciende a alrededor de 460 M€, cumpliendo ampliamente con dicho compromiso. En 2012, el programa de cooperación bilateral española ascenderá a 5.000.000 €».⁵⁶⁷

⁵⁶⁶ Segons informacions obtingudes per l'AECID, l'abril de 2012, el total invertit per via bilateral era de 56.735.378 €, quantitat que no es correspon amb les dades del dossier «DOSSIER COOPERACIÓN ESPAÑOLA EN AFGANISTAN». <<http://static.presspeople.com/attachment/553df77174e84ce08f79f4bc6149ea1a>> [Consulta: 18 desembre 2012].

⁵⁶⁷ La Cooperación Española en Afganistán, DOSSIER COOPERACIÓN ESPAÑOLA EN AFGANISTAN. <<http://static.presspeople.com/attachment/553df77174e84ce08f79f4bc6149ea1a>> [Consulta: 18 desembre 2012].

Governabilitat

Després de tants anys de guerres, l'Administració pública a Badghis, i a l'Afganistan en general, estava molt limitada: funcionaris amb deficiències de formació, escassetat de recursos, un entorn legislatiu nul, un sector privat molt limitat, corrupció, poca participació de la dona en l'àmbit públic... Per millorar l'Administració pública i els serveis a les persones, comunitats i districtes, calia millorar les capacitats tècniques i professionals dels funcionaris i de les autoritats governamentals, prioritats que estaven establertes en l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament (ANDS). Dins d'aquest marc, l'AECID va desenvolupar un programa per reforçar les institucions governamentals provincials de Badghis amb l'objectiu de dotar l'Administració pública de les capacitats necessàries per exercir les seves responsabilitats, principalment en la prestació de serveis públics bàsics. El pressupost per a aquest sector en el període 2006-2011 va ser de 2.092.455 €.

Programa per Reforçar les Institucions Governamentals Provincials de Badghis:

El Programa constava de diferents seccions:

1. L'AECID va finançar els contractes a professionals afganesos qualificats perquè ocupessin llocs per donar suport directe als directors responsables de les institucions provincials de Badghis.⁵⁶⁸

Es van contractar professionals per al Departament Provincial del Ministeri d'Economia i per a l'Oficina del Governador. Aquests professionals assessoraven en la redacció de propostes de desenvolupament, en matèries de planificació i gestió de pressuposts, en la coordinació de les institucions amb altres organismes governamentals i/o internacionals a la província, en l'anàlisi i també en la formació especialitzada als funcionaris dels departaments, etc. Les activitats es van centrar a donar suport integral a l'Oficina del Governador i suport tècnic i logístic als departaments provincials dels principals ministeris

---

⁵⁶⁸ L'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) i la Comissió Europea havien desenvolupat un programa (Placement of Afghan Expatriate Professionals Programme) amb la finalitat d'incorporar ciutadans i ciutadanes afganesos residents a la UE en alts llocs de l'Administració pública afganesa.

afganesos que lideraven el desenvolupament de la província: Agricultura, Salut Pública, Rehabilitació i Desenvolupament Rural, i Obres Públiques.

Des de 2009, 400 funcionaris i personal dels diferents departaments provincials i de l'Oficina del Governador de Badghis van participar en els diversos cursos conduïts per experts afganesos contractats per l'AECID.

Contractació d'experts afganesos per als departaments provincials

Fotografia cedida per l'AECID.

2. Suport a les institucions provincials: Comitè de Desenvolupament Provincial (Provincial Development Council - PDC) i Comitè Provincial (Provincial Council - PC).

Aquestes estructures es van crear a escala provincial amb l'objectiu de dur a terme un seguiment i control de les activitats que desenvolupaven els diferents programes. El PDC era una institució provincial amb la responsabilitat de planificar, supervisar i avaluar les activitats de desenvolupament a la província. El PC, en canvi, no tenia responsabilitats executives, però es dedicava, d'una banda, a reforçar la comunicació entre les diferents comunitats i les institucions governamentals, i de l'altra, a informar de les necessitats de les comunitats i supervisar les actuacions de les institucions governamentals. Els representants del PC eren membres elegits cada quatre anys en les eleccions provincials i el seu mandat estava fixat en la Llei de consells provincials.

Per reforçar els dos comitès (PDC i PC) i l'Oficina del Governador, a partir del 2010, l'AECID va posar en marxa un programa per reforçar les capacitats tècniques dels seus membres a través de seminaris: formació en gestió de l'administració pública, bona governabilitat, lluita

contra la corrupció, anàlisi i redacció de propostes d'intervenció públiques i gestió dels resultats. Fins aleshores (abril de 2012) s'havien impartit sis seminaris de 216 hores lectives amb la participació de 35 membres del PDC i del PC.

Cursos i seminaris

Fotografies cedides per l'AECID.

3. Suport tècnic i logístic al Departament Provincial del Ministeri d'Afers de la Dona (DoWA) per millorar les capacitats tècniques i operatives a través d'activitats de formació i temes relacionats amb l'equitat de gènere.

El 2010, el Departament d'Afers de la Dona (DoWa) va identificar la necessitat de millorar els coneixements de gènere dels equips i organismes públics que participaven en la implementació del Pla d'Acció Nacional per a la Dona a l'Afganistan (NAPWA).⁵⁶⁹ L'AECID hi va participar donant suport en la formació d'aquells que ocupaven llocs clau, com ara alcaldies i policia, per millorar l'accés de les dones a les institucions i garantir els seus drets dins del marc legal i constitucional afganès.

A través del DoWA i amb el suport de l'AECID, es van impartir cursos teòrics i pràctics sobre gènere dirigits a: representants dels comitès de desenvolupament comunitari (CDC), Comitès Provincial (PC), associacions i institucions públiques (justícia, fiscalia, policia, Departament d'Afers Religiosos...). Com a resultat dels cursos, es va formar una comissió a Badghis amb

---

⁵⁶⁹ UNDP, Gender Equality Project (GEP), Annual Progress Report, 2010 <<http://www.undp.org.af/Projects/Report2011/gep/2011-03-08-%20Annual%20Report%20of%20Gender%202010.pdf>> i National Action Plan for the Women of Afghanistan (NAPWA), January, 20 2010. <<http://www.saarcgenderinfobase.org/pages/featuredstory.php?id=18>>.

grups de treball per fomentar la reflexió i discussió en qüestions relatives a la dona. D'altra banda, la UNAMA, que va tenir una oficina a Badghis fins a mitjan any 2012, també impartia cursos sobre equitat de gènere i el Pla d'Acció Nacional per a la Dona a l'Afganistan (NAPWA).

Cursos relacionats amb l'equitat de gènere

Fotografies cedides per l'AECID.

4. Centre de formació per a funcionaris públics finançat per l'AECID.

El governador de Badghis i la Comissió Independent de la Reforma Administrativa i la Comissió d'Administració Pública (IARCSC) de la República Islàmica de l'Afganistan van preparar una proposta en la qual demanaven un centre de formació per a funcionaris públics (Civil Service Training Centre). El 2009, l'AECID es va comprometre amb el finançament de la totalitat de les despeses del centre (inclosos els salaris del personal directiu, docent i administratiu). El centre també tenia el suport de l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID).⁵⁷⁰

Les activitats del centre es desenvolupaven segons el programa de formació continuada i de reciclatge de l'IARCSC, amb cursos d'idiomes (anglès), informàtica, tècniques bàsiques de gestió administrativa i recursos humans. També impartien altres activitats, com ara seminaris relacionats amb la reforma de l'Administració pública, la Llei de la funció pública

---

⁵⁷⁰ Mentre que l'AECID se centrava a reforçar la governabilitat de les autoritats a escala provincial a Qala-e-Naw, la USAID treballava amb les autoritats polítiques locals, els consells comunitaris dels districtes (DCC) i els membres de les xures locals per reforçar la governabilitat a escala de districtes de la província de Badghis. L'objectiu era reforçar la seguretat i la pau, millorar l'eficàcia, la prestació de serveis i la capacitat de resposta des dels districtes de la província promovent la coordinació de les autoritats locals amb el Govern.

(Civil Service Law), la reforma de reestructuració (Priority Restructuring Reform) i el nou sistema de creació de llocs de treball i salaris (Pay and Grading). Els assistents eren funcionaris dels diferents departaments provincials de cada ministeri, professors d'escoles primàries i secundàries, personal sanitari i facultatiu, i personal de l'Oficina del Governador.

Cursos i formació continuada per a funcionaris públics, professors, personal sanitari, etc.

Fotografies cedides per l'AECID.

5. El 2011, l'AECID va construir una casa i una oficina per al governador.

L'AECID va finançar la construcció de la casa i oficina del governador provincial de Badghis perquè la que tenia no era adequada a la seva posició i càrrec.

Casa i oficina del governador de Badghis en construcció

Fotografia cedida per l'AECID.

Desenvolupament agrícola

Si l'agricultura i la ramaderia eren la principal economia de les famílies a la província de Badghis, millorar la productivitat agrícola, desenvolupar les infraestructures rurals, donar suport en formació i millorar els serveis financers (per exemple, per poder crear microempreses) era per l'AECID la manera com les llars i comunitats de la província podien millorar la seva economia.

Des de les diferents conferències de donants, els diferents organismes internacionals, juntament amb el Govern afganès, havien centrat com a àrea prioritària d'actuació l'agricultura i la ramaderia, sectors que quedaven emmarcats dins del Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament (ADNS). L'agricultura era el mitjà de subsistència per a la majoria de les famílies, no només a la província de Badghis, sinó a tot el país. La terra s'estava explotant per sota de les seves possibilitats i les tècniques que s'utilitzaven estaven més a prop de l'edat mitjana que no pas de l'època actual. D'altra banda, hi havia el cultiu de l'opi, el qual el Govern volia eradicar, però encara era l'única font d'ingressos per a moltes famílies i la principal font de finançament de grups tribals i senyors de la guerra.

A la província de Badghis, els cultius més importants eren el blat, el blat de moro, la síndria, les llavors de colza i el lli. Els cultius de l'horta incloïen arbres fruiters i nous (67 %), i raïm (33 %). L'arbre del pistatxo era autòcton de la província. Un 13 % de les llars de la província tenien accés a terres de reg, i gairebé totes les llars rurals (94 %) tenien accés a terres de secà. El 83 % de les llars rurals i el 99 % de les llars «kuxi» tenien bestiar o aus de corral. Els animals més comuns eren els rucs, les cabres, les ovelles i les aus de corral.⁵⁷¹

---

⁵⁷¹ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007. <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012].

Mercat ramader a Qala-e-Naw

Fotografia pròpia, 22 d'abril de 2012.

L'AECID va desenvolupar les activitats en aquest sector amb l'objectiu de millorar les pràctiques agrícoles i ramaderes introduint coneixements i tècniques que ajudessin a augmentar la productivitat del sector i la recuperació dels ecosistemes. Les activitats van començar entre el juny de 2008 i el 2009. L'interlocutor nacional de l'AECID en aquesta àrea era el Departament afganès d'Agricultura, Reg i Ramaderia (DAIL). El pressupost per al període 2006-2011 va ser de 6.790.517 €.

El projecte es va dissenyar per poder arribar a les llars rurals a través d'equips locals en el terreny i formats en les diferents seccions del programa (desglossades més endavant). D'altra banda, es proporcionava formació sobre metodologies relacionades amb com mobilitzar les comunitats i com identificar els problemes, a part d'altres habilitats agrícoles. El suport tècnic i metodològic provenia d'un grup d'experts que coordinava i supervisava els equips sobre el terreny. El projecte es va desenvolupar a quatre districtes amb quatre oficines: Qala-e-Naw, Ab Kamari, Qadis i Muqur.

En aquest projecte hi van treballar 35 persones entre enginyers, agrònoms i tècnics, formats en veterinària, agricultura i economia domèstica. Els funcionaris del DAIL estaven funcionalment integrats en el projecte. Dels quatre districtes, el programa va arribar a 15 comunitats, amb 34.440 beneficiaris directes.

Diferents seccions del projecte:

- Extensió agrària. A partir de compartir idees i mètodes de cultiu amb demostracions, millorant els sistemes de reg i els cultius clàssics, i incorporant nova tecnologia rural (per exemple, canviant el ruc i el bou pel tractor).

Mètodes de cultiu i demostracions

Fotografia cedida per l'AECID.

Fotografia pròpia.

- Protegir els recursos nacionals a través de:
  - Reforestació del pistatxo. Aquest arbre era autòcton de la província i estava desapareixent per l'ús de la seva fusta com a combustible. El programa donava suport a la replantació i conscienciava la població perquè en el futur no es tornessin a tallar.⁵⁷²

Replantació

Fotografies cedides per l'AECID.

⁵⁷² Un arbre de pistatxo necessita set anys per començar a donar fruits i no és fins als deu anys que millora el fruit.

- Gestió de les terres de pastura per alimentar les cabres i els xais. Molta terra de pastura havia desaparegut i era utilitzada per a altres tipus de cultius. El programa proveïa llavors per refer les pastures.

Refer les pastures

Fotografia cedida per l'AECID.

- Millora de la producció agrícola. A Qala-e-Naw, en uns terrenys propietat del DAIL, s'havia creat una granja, la granja Shuqufan, on es desenvolupaven activitats per experimentar, investigar i utilitzar nous mètodes. També es desenvolupaven activitats formatives i divulgatives per millorar les pràctiques agrícoles i augmentar la producció dels cultius. La granja, a partir de parcel·les demostratives, formava en la producció de cultius, arbres fruiters i hortalisses. Amb els vivers s'impartia formació per a la producció de llavors i s'estudiaven diferents varietats d'hortalisses i la seva adaptació al context de Badghis.

Vivers d'arbres fruiters

Hortalisses

Fotografies cedides per l'AECID.

- Protecció per a les plantes. El programa anava dirigit a la protecció dels cultius contra les plagues i a augmentar el rendiment de les collites (per exemple, el blat).
  - a) Detecció de malalties (per exemple, llagostes, mosca del meló, etc.).
  - b) Fertilitzants. S'ensenyava a barrejar els fertilitzants, tant a partir de productes químics com de preparats naturals.

Fertilitzants

Fotografia cedida per l'AECID.

- Serveis veterinaris.⁵⁷³ El programa donava formació i suport logístic a 34 unitats veterinàries per proveir els serveis bàsics per a la salut animal (reduir brots de malalties, morbiditat i mortalitat). Aquestes unitats veterinàries formaven part d'una xarxa d'intercanvi d'informacions a les comunitats on treballaven.

Aquestes activitats van començar el 2008, el suport consistia en aportar coneixements i capacitats tècniques a l'equip de les unitats veterinàries per millorar els serveis i el subministrament de medicines i vacunes, i per regular els preus (de moment l'AECID encara donava les vacunes gratuïtes i els tractaments tenien el mateix preu que si es compraven a Herat). El programa incloïa ajuda econòmica mensual. Treballar amb aquests grups veterinaris donava accés a informacions sobre la incidència de malalties, els problemes de comercialització i la situació productiva dels ramaders en general.

---

⁵⁷³ Unitats veterinàries de camp.

Laboratori veterinari

Fotografies cedides per l'AECID.

Formacions

Fotografia cedida per l'AECID.

- Bestiar. El programa donava suport a les infraestructures ramaderes, com millorar la cabana ramadera, la captació d'aigua, els paratges on els pastors recollien el bestiar per protegir-lo de la intempèrie, etc.
- Economia domèstica. El programa donava suport als horts familiars i a la cria d'aus de corral a través de formacions. Normalment, era la dona qui s'ocupava dels cultius domèstics i l'aviram. Segons l'AECID, el 2011 hi van participar 688 beneficiaris.

Programa d'aus de corral

Programa d'horts familiars

Fotografies cedides per l'AECID.

Per portar a terme aquesta intervenció, l'AECID disposava d'un coordinador enginyer agrònom que dirigia l'equip, un tècnic i un capatàs, tots dos amb titulació acadèmica, més una plantilla de deu treballadors.

D'altra banda, a mitjan 2012 s'estava construint un centre d'investigació, formació agrícola i desenvolupament rural⁵⁷⁴ a Qal-e-Naw, les obres del qual havien de finalitzar aquell mateix any. Aquest centre havia de permetre cursar estudis de graduat superior en matèries relacionades amb l'agricultura, la ramaderia i el desenvolupament rural, dirigit principalment a les activitats de la província, així com també estudis de formació continuada per a mestres i altres sectors.

El Departament afganès d'Agricultura, Reg i Ramaderia (DAIL) era la institució que tenia la responsabilitat de donar continuïtat als projectes, recursos humans, pagament de salaris, vacunes, tractaments, manteniment de les estructures, etc., quan l'AECID deixés la província. Tanmateix, el dubte era de si disposarien de suficient pressupost i si el suport tècnic ja no seria necessari.

---

⁵⁷⁴ Aquest programa es trobava dins de la iniciativa «Pla Marshall Agrícola» que l'Estat espanyol havia proposat en la Conferència de Donants a París el 12 de juny de 2008, amb la creació d'una escola de formació agrícola i ramadera a Badghis. El Centre de Badghis, amb 500 m² i tres plantes, tretze aules, laboratori, biblioteca, aula d'informàtica i sala de conferències, no només anava dirigit a la investigació i formació agrària, ramadera i de desenvolupament rural, sinó també a donar formació de grau superior i formació continuada als mestres de la província.

Educació

Els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni inclosos a l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament de l'Afganistan (ANDS) per a l'any 2015 en l'àmbit de l'educació tenen com a objectiu assegurar que tots els nens i les nenes del món puguin acabar l'escola primària i garantir una educació de qualitat i l'accés equitatiu a l'educació i formació, com a aspectes més importants per incrementar el capital humà, a més de reduir la pobresa i facilitar el creixement econòmic.⁵⁷⁵

Quan les escoles van reobrir, l'any 2002, la província de Badghis disposava d'11 escoles actives amb uns 1.200 escolars.⁵⁷⁶ El 2006, quan l'AECID estava començant a treballar a la província, la taxa general d'alfabetització era d'un 11 %, només un 14 % dels homes sabien llegir i escriure, i les dones representaven un 7 %. Entre els 15 i els 24 anys, la situació dels homes era la mateixa: un 11,5 % sabien llegir i escriure, mentre que per a les dones la xifra es reduïa al 5,3 %. No hi havia dades sobre les taxes d'alfabetització entre la població kuxi de la província, però molt pocs estaven alfabetitzats. Una mitjana del 19 % dels nens entre 6 i 13 anys estaven matriculats a l'escola. Tanmateix, els fills de la població kuxi no anaven a l'escola durant alguns períodes de l'any.⁵⁷⁷

Taula 28. Educació primària i secundària a Badghis, 2006.

	Escoles		Escolars		Mestres	
	Nens	Nenes	Nens	Nenes	Homes	Dones
Primària	152	23	36.400	8.863	-	-
Secundària	23	2	1.217	94	-	-
	175	25	37.617	8.957	670	67
Total	200		46.574		737	

Font: foodsecurityatlas.org - Centre d'Estadístiques de l'Afganistan (CSO), 2006.⁵⁷⁸

⁵⁷⁵ Informe 2010 dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni: MDG Report 2010. <<http://www.un.org/spanish/millenniumgoals/>> [Consulta: 1 octubre 2012].

⁵⁷⁶ Dades obtingudes del director provincial d'educació, S. Ziauddin Wasegi, Qala-e-Naw, abril 2012.

⁵⁷⁷ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007. <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012].

⁵⁷⁸ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007.

En total hi havia unes 200 escoles entre primària i secundària amb 46.574 escolars. Els nens representaven el 81 % dels estudiants, i el 88 % de les escoles eren escoles per a nens. Hi havia 737 mestres a la província, el 9 % dels quals eren dones.

Un escolar de cada cinc tenia l'escola a uns cinc quilòmetres, quasi un 62 % dels escolars de primària tenien l'escola a més de 10 km, i per cursar estudis superiors, quatre de cada cinc s'havia de desplaçar més de 10 km.⁵⁷⁹

A Badghis la majoria de la població vivia en zona rural, amb una orografia molt complexa i on els pobles es trobaven dispersos per les valls. Hi havia dificultat per obrir escoles arreu i disposar de mestres allà on es necessitaven. Els pocs mestres que hi havia no estaven ben preparats i el nombre de nenes que anaven a l'escola era baix no només per la distància (més de 10 quilòmetres) per arribar a l'escola, també per la falta de dones mestre.⁵⁸⁰

La província comptava amb un centre d'educació superior i un centre de formació per a professors (Badghis Teacher Training Institut). Aquest centre ja funcionava a l'arribada de l'AECID a la província. El juny de 2005 s'hi van graduar 137 professors: el 57 % homes i el 43 % dones.

Quan l'AECID va arribar a Badghis, no hi havia cap actor internacional que donés suport en aquest àmbit excepte la UNICEF, que a través del Govern havia estès un programa a escala nacional per a l'escola primària desenvolupant projectes d'educació. Davant la falta d'escoles que patia la província, l'AECID va donar 160 tendes de campanya a petició del Ministeri de Salut perquè fossin utilitzades com a escoles i també material escolar (pissarres, catifes, etc). Aquestes tendes anaven destinades a les escoles tant masculines com femenines atesa la separació de gènere en els espais públics.

<<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012]; i, CSO Afghanistan Statistical Yearbook, 2006.

⁵⁷⁹ Civil-Military Fusion Centre (CFC), «Afghanistan Resource Desk: Overview of Western Afghanistan», abril 2012.

⁵⁸⁰ Informacions del director provincial d'educació, S. Ziauddin Waseqi, i mares de Badghis, abril 2012; i, Civil-Military Fusion Centre (CFC), «Afghanistan Resource Desk: Overview of Western Afghanistan», abril 2012.

L'AECID va justificar la intervenció de donar tendes de campanya en lloc de construir escoles, «[...] per la inseguretat que patien les escoles afganeses, sobretot les escoles femenines [...]». Segons informava el PAE, «[...] diàriament, les escoles de la regió patien amenaces integristes i aquestes se centraven en els edificis escolars. Les escoles menys formals situades en tendes de campanya són elements més habituals i estan, per tant, més integrats a la comunitat, mentre que construir 160 escoles en poc temps els resultava complicat tant pel que fa al pressupost com tècnicament [...]». Per l'AECID, «[...] les tendes de campanya podien tenir un impacte més ràpid i difuminar l'objectiu terrorista pel seu major nombre [...]».⁵⁸¹

Els interlocutors de l'AECID per desenvolupar el programa de suport a l'educació eren el Ministeri d'Educació, el governador provincial, el Consell Sectorial d'Educació i el Departament d'Educació de la província de Badghis. El programa el desenvolupava l'Oficina Tècnica de Cooperació de l'AECID, amb col·laboració amb l'empresa pública TRAGSA com a mitjà propi de l'Administració. El pressupost invertit durant el període 2006-2011 va ser de 5.043.590 €. Per al 2012, s'estimava un pressupost d'1.086.860 €.

Seguint el Pla Nacional d'Educació del Ministeri d'Educació que es trobava dins del marc de l'ANDS i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, l'objectiu de l'AECID era augmentar la taxa d'escolarització dels nens i les nenes fins al 2012:

- Havia instal·lat 428 mòduls d'escolaritat temporals en els districtes on operava.
- Havia construït un nou centre de formació (a l'escola de professors s'havien format 1.076 professors, dels quals 189 eren dones).
- Havia construït tres instituts d'educació secundària, un dels instituts era femení (amb 1.109 estudiants femenines).

---

⁵⁸¹ Informe PAE Afganistan 2006-2008.

Construcció institut femení

Fotografia cedida per l'AECID.

- Havia construït sis escoles primàries en zones rurals on rebien classes 2.313 escolars, dels quals 756 eren nenes.
- El 2011 es va iniciar la construcció d'un nou institut d'educació secundària femení a Qala-e-Naw.

El programa també donava suport al funcionament del Departament Provincial d'Educació amb reparacions de l'edifici, donacions d'equipaments i també les despeses per l'ús d'Internet, així com formació al personal administratiu (elaborar un marc lògic, informes, etc.). A més, rehabilitava escoles permanents i millorava les temporals amb equipaments escolars (pupitres, prestatgeries, tancs d'aigua, etc).

Des del 2007, l'AECID donava suport de manera integral al Centre de Formació de Professors (CFP) de Qala-e-Naw. L'objectiu era incrementar el nombre de mestres tant masculins com femenins a la província, i millorar la qualitat de l'educació mitjançant el reciclatge dels docents actuals. D'altra banda, el Centre formava diferents promocions de professors de l'escola secundària i de diferents districtes de la província. El Centre es trobava integrat al Centre d'Investigació, Capacitació Agrícola i Desenvolupament Rural de Qala-e-Naw, un edifici de 500 m², que incloïa 23 aules, laboratori, sala d'informàtica (25 ordinadors i connexió a Internet), biblioteca i sala de professors. El 2010, 450 estudiants (97 dones) havien participat en les activitats del Centre i 17 dones i 72 homes s'havien graduat com a professors. A mitjan 2012, 414 estudiants (77 dones) s'estaven formant. La formació

continuada i les convocatòries es planificaven conjuntament amb el Departament Provincial d'Educació, que era qui coneixia les necessitats dels mestres a la província. El Centre disposava d'una plantilla docent permanent de 13 professors i 10 treballadors addicionals (personal de serveis i administratiu). El suport incloïa, a més dels equipaments ja esmentats, generadors (per quan no hi havia llum), gasoil i beques, així com els costos de desplaçament (autobusos i gasoil), mantenició i allotjament dels assistents. Del suport a la formació continuada per als professors, se'n ocupava una organització privada.

Aula d'informàtica

Fotografia cedida per l'AEICID.

Des del 2009, els estudiants també rebien suport per preparar les proves d'accés universitari. Hi van accedir 375 noies i 626 nois.

Preparació de proves d'accés universitari

Fotografia cedida per l'AEICID.

A Badghis, pel que fa a l'accés a l'educació, a mitjan 2012, tenint en compte la seva població total de 446.827 habitants,⁵⁸² el 45 % (201.072 habitants aproximadament) era menor de quinze anys, dels quals 112.600 (56 %) nens anaven a l'escola, el 74 % nens i el 26 % nenes.⁵⁸³ Hi havia un total de 443 escoles actives, 147 tenien una estructura física i 300 feien les classes a l'aire lliure (a l'hivern no hi havia classe pel fred i la dificultat de mobilitat), a la mesquita o bé utilitzaven les tendes de campanya cedides pel PRT (tant l'AECID com la CIMIC). Hi havia un total de 2.200 mestres, 2.045 (93 %) homes i 155 (7 %) dones.⁵⁸⁴

A Qala-e-Naw, els nens i les nenes d'entre tres i sis anys anaven al Garden School, les aules en aquest període són mixtes en una societat tan segregada en l'àmbit públic. No és fins als set anys que comencen l'escola primària i se'ls separa en escoles per a nenes i escoles per a nens.

Garden School de Qala-e-Naw

Fotografia pròpia.

El Dr. Zianddin Wasegui, director provincial d'Educació de la província de Badghis, es queixava dels pocs diners que el Govern invertia en el sistema educatiu. Quan enviava el Pla d'Educació anual al Ministeri, aquest no era acceptat i retornava perquè no hi havia suficients recursos per invertir en educació.

---

⁵⁸² S'ha exclòs la població de Ghormach, que estava gestionada per la província de Faryad.

⁵⁸³ Aquestes dades eren de 2011, obtingudes del director provincial d'educació, S. Ziauddin Wasegi, de Badghis a Qala-e-Naw, abril 2012, dades que coincideixen amb les dades obtingudes pel CSO a Kabul.

⁵⁸⁴ Aquestes dades varien de les obtingudes pel CSO a Kabul, amb 1.714 mestres homes i 259 mestres dones.

El Ministeri d'Educació, segons el Dr. Wasegui, «[...] s'hauria de fer càrrec de tot el material, mestres, salaris i construcció d'escoles, però com que no disposa de suficients recursos hem de demanar ajut a les oenegés i organitzacions internacionals atès el poc suport ministerial que tenim».

Pel Dr. Wasegui, els obstacles a què s'enfrontava el sistema d'educació a Badghis responien, d'una banda, als problemes d'inseguretat que no permetien arribar a totes l'escoles actives per poder fer supervisió, seguiment i avaluació de les necessitats, i de l'altra, faltaven escoles (estructures físiques), ja que s'utilitzen les tendes o l'ombra d'un arbre. Aquest podria no ser un problema rellevant si no fos per les temperatures extremes del període d'estiu i hivern.⁵⁸⁵ També s'ha de tenir en compte la falta de mestres, i sobretot de mestres preparats, ja que molts tenien un nivell de formació molt baix, només sabien llegir i escriure, i molt pocs eren mestres professionals. Molts dels mestres eren mul·làs, amb l'únic avantatge que podien fer classes a les nenes.

Les prioritats per al 2012 segons el director eren: la formació i preparació dels mestres per millorar la qualitat de l'ensenyança a l'escola i la construcció o rehabilitació de vint escoles promeses pel Ministeri d'Educació. No obstant això, estaven buscant donants per la poca confiança que tenien que el Ministeri complís les seves obligacions i promeses.

El progrés que havia fet la província de Badghis era important i es podia veure en les 11 escoles i els 1.200 escolars (nens) que hi havia el 2002 quan les escoles van reobrir, i els 111.572 escolars (nens i nenes), les 443 escoles i els 2.200 mestres a l'abril de 2012. Tanmateix, només representava la meitat de la població de menors de 15 anys. A l'educació, en general, i la femenina, en particular, encara li quedava molt de camí per recórrer.

---

⁵⁸⁵ Les vacances a l'escola es fan en el període hivernal, tant per les baixes temperatures com per la dificultat d'accés i mobilitat a causa de les nevades.

Taula 29. Progrés en l'educació a la província de Badghis (2002-2012).

	2002	2006	2012
Escoles	11	200	443
Escolars	1.200	46.574 (19 % nenes)	111.572 (26 % nenes)
Mestres	--	737 (9 % dones)	2.200 (7 % dones)

Font: Director provincial d'educació de Badghis, Ministeri d'Educació de Kabul i CSO.

Si el Ministeri incomplia les seves obligacions, el dubte era com es garantirien els pressuposts i les necessitats del sector Educació als quan donava suport l'AECID quan aquesta deixi de donar suport amb fons bilaterals i no s'inverteixin suficients fons bilaterals.

Aigua i sanejament

No disposar d'aigua potable ni sistemes de sanejament adequat era una de les principals causes d'infeccions i, com a conseqüència, de l'augment de la morbiditat i la mortalitat entre la població més vulnerable (infants, dones embarassades...). A Kabul, i de manera recurrent, cada estiu no disposar d'aigua potable i sanejament causava brots de còlera, a part d'altres infeccions (giardiosis, amebiasis, etc.) durant tot l'any.

A l'arribada de l'AECID el juny de 2005 a la província de Badghis, només una mitjana del 17 % de les famílies en zones semiurbanes utilitzaven aigua potable, i un 15 % a les zones rurals. El 27 % de les famílies havien de desplaçar-se una hora aproximadament per accedir a l'aigua potable, i un 5 % s'havia de desplaçar fins a 6 hores per anar a buscar aigua.

Taula 30. Temps que ocupaven les famílies de la província de Badghis per anar a buscar aigua.

% famílies	Accés directe dins de la comunitat	< 1 hora	Entre 1 i 3 hores	Entre 3 i 6 hores
	60 %	27 %	7 %	5 %

Font: foodsecurityatlas.org - NRVA, 2005.⁵⁸⁶

⁵⁸⁶ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007. <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012]; i, MINISTRY OF REHABILITATION AND DEVELOPMENT & CENTRAL STATISTICS OFFICE, *The National Risk and Vulnerability Assessment (NRVA) 2005: Afghanistan*, Kabul, 2005.

Accés a l'aigua

Fotografia pròpia, abril de 2012.

Com es mostra en la taula següent, només un 7 % de les famílies de la província de Badghis tenia accés a instal·lacions sanitàries segures.

Taula 31. Instal·lacions sanitàries (comunes, latrines, etc.) utilitzades per les famílies de la província de Badghis.

% famílies	Cap / muntanya / camp obert	Zona del pati (no hi ha forat)	Forat obert	Latrina tradicional coberta	Latrina millorada
	41 %	6 %	9 %	36 %	7 %

Font: foodsecurityatlas.org - NRVA, 2005.⁵⁸⁷

L'AECID tenia molt limitada la mobilitat per la província a causa de la situació d'inseguretat, i va centrar els projectes a Qala-e-Naw, on es trobava ubicat el PRT. Com que la majoria de la població no disposava d'accés a l'aigua potable, va proveir la capital de la província (de 69.349 habitants) d'un sistema d'aigües. Va construir una xarxa de canonades i dipòsits que facilitava l'accés a l'aigua potable a tota la població, així com una xarxa de sanejament i depuració de les aigües residuals que permetia reutilitzar-les per al reg. A partir de 2007 i si la situació de seguretat millorava, el projecte s'havia d'ampliar cap a les zones rurals, mitjançant la construcció de micropantans de terra per retenir l'aigua del desglaç durant la primavera.⁵⁸⁸

⁵⁸⁷ Programa Mundial d'Aliments (PMA), Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial de Badghis, elaborat pel Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD), 2007. <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 10 agost 2012]; i, MINISTRY OF REHABILITATION AND DEVELOPMENT & CENTRAL STATISTICS OFFICE, *The National Risk and Vulnerability Assessment (NRVA) 2005: Afghanistan*, Kabul, 2005.

⁵⁸⁸ Informe PAE Afganistan 2006-2008.

El projecte el desenvolupava l'Oficina Tècnica de Cooperació de l'AECID en col·laboració amb TRAGSA. Els interlocutors locals eren el Departament de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (DDRR), el governador provincial i el Departament Provincial d'Aigües de Badghis. El pressupost per al període 2006-2011 va ser de 6.767.398 €.

Activitats del projecte a Qala-e-Naw - zona urbana:

- 1) L'AECID va donar suport tècnic i logístic a l'oficina d'aigües de Qala-e-Naw.
- 2) A Qala-e-Naw es van construir xarxes d'aigua per al consum domèstic i per al sanejament públic que van beneficiar directament 18.625 persones.

El maig de 2009, l'AECID finalitzava la xarxa que proveïa aigua a Qala-e-Naw.⁵⁸⁹ La gestió de la xarxa corresponia a l'Oficina d'Aigües, però l'AECID els donava el suport tècnic i financer. La captació d'aigua es feia des de dos punts diferents: la deu de Gargaitu i un pou conegut amb el nom d'Indian Well, a Qala-e-Naw. No obstant això, el volum d'aigua no era suficient per cobrir les necessitats de tots els seus habitants i es feien cinc torns diaris de quatre hores cada torn per transportar aigua i cobrir les deficiències del subministrament. D'altra banda, s'havien de cobrir altres activitats específiques a les quals l'AECID donava suport: a) la gestió hidràulica de la xarxa amb personal qualificat contractat; b) la revisió i reparació de les connexions a domicili, i c) la neteja i el dragatge periòdic de la deu de Gargaitu. Les activitats es cobrien amb una plantilla de sis treballadors i nou lampistes que realitzaven les operacions de manteniment, més un gestor administratiu.

---

⁵⁸⁹ Una xarxa de 50 quilòmetres de canonades de polietilè amb més de 2.200 connexions a domicilis, en una població de 20.000 habitants.

Suport xarxa d'aigües a Qala-e-Naw

Fotografia cedida per l'AECID.

Activitats del projecte a les comunitats - zona rural (a partir del 2007):

1. Per millorar l'accés a l'aigua a la zona rural, l'AECID va comprar tres equips de sondeig i perforació de 500.000 €.
2. Es van construir 102 pous a les comunitats (no es disposa d'informació del districte o districtes).

Pous rurals

Fotografies cedides per l'AECID.

3. També van posar en marxa una estratègia educativa sobre l'ús racional de l'aigua, la higiene, etc.

Sessions formatives

Fotografia cedida per l'AEICID.

D'altra banda, l'AEICID va construir cisternes d'aigua potable com a prevenció i per a situacions d'emergència en els districtes més afectats per períodes de sequera. També va contribuir en un estudi hídric sobre les necessitats d'aigua a la província i la viabilitat de portar aigua des del riu Hari-Rud, del districte de Qadis, als districtes d'Ab Kamari i Qala-e-Naw.

Construcció de recol·lectors d'aigua

Fotografies cedides per l'AEICID.

La gestió dels programes d'aigua i sanejament corresponia a l'Oficina d'Aigües de Qala-e-Naw, però l'AEICID era qui donava tot el suport tècnic i financer que, quan quedés en mans afganeses, hauria de garantir la sostenibilitat total del projecte.

Gènere i desenvolupament

Des del 2009, l'AECID havia estat desenvolupant activitats de sensibilització sobre l'equitat de gènere, drets de la dona, accés a serveis bàsics i temes legals, amb l'objectiu de promoure la igualtat entre dones i homes. Aquestes activitats anaven dirigides a líders locals i religiosos, a organitzacions locals i a la població en general. El pressupost per al període 2006-2011 va ser de 2.032.687 €.

L'AECID col·laborava amb el Departament d'Afers de la Dona (DoWA) per desenvolupar les activitats. Va donar suport a «associacions productives» de dones, com ara l'associació de confecció de catifes amb l'aportació de material (telers, fil, etc.). Aquest programa es va adreçar als grups de dones més vulnerables, com per exemple les vídues. Hi van participar unes 2.200 dones.

Confecció de catifes

Fotografia cedida per l'AECID.

Com ja s'ha vist en el sector agrícola, hi havia el programa d'horts i aviram dirigit a les llars afganeses, però eren les dones les que se'n feien càrrec.

Des del 2010, l'AECID donava suport a campanyes de sensibilització en qüestions de gènere a través d'un programa de ràdio (dues dones periodistes) i la publicació cada dos mesos d'una revista amb temes definits pel DoWA sobre la dona (cuina, drets de la dona, etc.).

També organitzava seminaris i cursos en temes de gènere dirigits als líders locals, xerrades dirigides a la població, així com als nens i a les nenes a les escoles, tant en zones més

urbanes com en les comunitats rurals. A més, s'organitzaven campanyes i esdeveniments en el Dia Internacional contra la Violència de Gènere, el Dia de la Mare o el Dia de la Dona. També s'impartia formació en temes de gènere dirigits als mul·làs per la influència que aquests tenien en la població i els missatges que podien transmetre tant en la promoció dels drets de la dona, com en detriment d'aquesta. Alguns dels temes tractaven: les interpretacions de l'islam i de l'Alcorà sobre la dona, els drets de les dones a través de les lleis i la Constitució afganesa, el dret de les nenes d'anar a l'escola, no forçar casaments, tampoc en nenes abans i durant l'adolescència...⁵⁹⁰

Ràdio Qala-e-Naw

Seminaris

Fotografies cedides per l'AECID.

No es disposava d'informació sobre resultats i/o impacte d'aquestes activitats.

Infraestructures i desenvolupament rural

Abans de l'arribada de l'AECID a Badghis, només el 33 % de les carreteres de la província eren transitables durant tot l'any, el 29 % només es podien transitar a l'estiu i un 37 % del territori no disposava de carreteres. Aquest tipus d'infraestructura era imprescindible perquè la província es pogués desenvolupar a partir de l'accés i la mobilitat de persones i mercaderies. L'única connexió de Badghis amb la resta del país era per terra i a través d'Herat, segona ciutat en importància després de Kabul, però arribar a Herat no era gens fàcil abans de l'arribada de l'AECID, ja que es necessitaven entre 8 i 10 hores de viatge.

⁵⁹⁰ La Zarifa és una noia de 16 anys de la comunitat de Qarqitoo (districte de Qala-e-Naw) i filla d'un mul·là. El seu pare no la deixava anar a l'escola a diferència del seu germà. El pare li va ensenyar a llegir i escriure a través de l'Alcorà, però no va tenir accés a cap altre tipus d'estudi.

Dins del sector infraestructures, l'AECID va contribuir amb grans obres, tant a través de les comunicacions terrestres, com en l'estructura aeroportuària. Els projectes els va desenvolupar directament l'Oficina Tècnica de Cooperació de l'AECID en col·laboració amb TRAGSA. El pressupost per al període 2006-2011 va ser de 22.741.168 €.

Activitats desenvolupades per l'AECID:

1. Rehabilitació de 160 quilometres de carreteres rurals transitables tot l'any.

L'AECID destacava la carretera d'Herat i el tram rehabilitat de 50 quilòmetres, el port de Sabzak, que millorava l'accés i, per tant, les evacuacions mèdiques que no eren viables a l'hospital de Qala-e-Naw a Herat. D'altra banda, es millorava l'accés de béns i serveis, mercats fora de la província, així com per a l'exportació de productes locals i la mobilitat de les persones, que permetia l'arribada de professionals qualificats (metges, enginyers, funcionaris, etc.), molt necessaris per al desenvolupament i la governabilitat de la regió.

2. Construcció de l'edifici del Departament de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (DRRD) i rehabilitació de l'edifici administratiu de les oficines d'aigües i carreteres.

Edifici del DRRD i parc de màquines

Fotografia pròpia.

3. Pavimentació de 8 quilòmetres de carrers a Qala-e-Naw (72.214 m² de superfície asfaltada) i posada en marxa d'un sistema de recollida d'escombraries domèstiques i d'un sistema d'enllumenat públic en alguns carrers de Qala-e-Naw.

Enllumenat a Qala-e-Naw

Fotografies cedides per l'AEICID.

Recollida escombraries

Fotografia cedida per l'AEICID.

4. Construcció de l'única pista d'aterratge a Badghis, l'aeròdrom de Qala-e-Naw, operativa tot l'any.

Pista d'aterratge a Qala-e-Naw

Fotografies pròpies.

La població estrangera era la que se'n beneficiava directament, no pas la local, ja que permetia una sortida d'emergència, tant mèdica com de seguretat durant tot l'any. Era utilitzat per vols d'organitzacions internacionals, les Nacions Unides i l'OTAN.

5. Construcció i habilitació del Parc Provincial de Maquinària de Badghis per al manteniment de la xarxa viària a la província (amb 35 màquines d'obres públiques).

L'AECID havia creat un parc de màquines amb una superfície de 10.000 m². La seu era un parc mòbil que comptava amb un edifici principal de 1.251 m² que incloïa un taller, un magatzem, unes oficines i aules de formació. Estava equipat amb 18 màquines pesants per a obres públiques, 17 camions i formigoneres, 16 vehicles de suport i 2 equips de perforació de pous. Pel que fa als recursos humans, hi havia 70 treballadors: tècnics mecànics, soldadors, pintors, tècnics d'electrònica i conductors de maquinària, a part del personal administratiu i de logística.

Hi havia cursos de formació en matèries de gestió i administració (relacionats amb les necessitats del parc de màquines, com ara producció, adquisició i facturació de consumibles, fuel, recanvis, etc.), especialització en formació continuada i reciclatge per a mecànics, maquinistes, electricistes, pintors, etc.

Nau taller del parc de màquines

Fotografies pròpies.

Com es podrà mantenir el parc de màquines (maquinària, recanvis, personal, etc.) quan l'AECID deixi de donar suport i fons bilaterals?

Parc de màquines

Fotografies pròpies.

6. La ruta Lithium

La ruta Lithium havia de connectar Qala-e-Naw amb Bala Murghab en un intent de millorar l'economia i el mercat entre les dues ciutats principals de la província de Badghis. La carretera s'estava construint a través del Departament de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (DRRD), que havia contractat dues empreses per construir la ruta. El finançament era espanyol a través dels fons bilaterals de l'AECID (3 milions d'euros) que va pagar el 2009 al DRRD. Els militars espanyols s'ocupaven de la seguretat dels treballadors en la construcció de la ruta, així com les forces locals des del setembre de 2012, moment en què les forces italianes es van retirar seguint el procés de transició.⁵⁹¹

Figura 2. Rutas entre las distintas instalaciones sanitarias. Imagen modificada de Montánchez E. Ruta Lithium, misión cumplida. Revista española de defensa 2012; 287: 15-21.

Font: www.defensa.gob.es/Galerias/documentacion/revistas/2012/red-287-afganistan.pdf

⁵⁹¹ La ruta passava per una zona d'insurgència que controlava el mercat il·legal i la ruta de l'opi, que no tenia cap interès en la construcció de la ruta per l'impacte que podria suposar en l'evolució econòmica de la zona.

Salut

Quan l'AECID va arribar a la província de Badghis el juny 2005, es va trobar amb un sistema de salut molt deficient, tant per l'accés⁵⁹² (a causa de l'orografia, la situació dels camins i carreteres, la climatologia, els transports, etc.), com per la disponibilitat⁵⁹³ (infraestructures de salut, personal, medicaments, material, etc.). Aquesta situació incidia directament en la mortalitat materna i infantil, i en les malalties infeccioses i parasitàries que a casa nostra es poden prevenir i tractar.

Indicadors de salut a Badghis el 2005:⁵⁹⁴

- Taxa de naixement: 46,6/1.000 habitants (estimació de 10.000 naixements per any)
- Mortalitat infantil: 165/1.000 naixements
- Mortalitat materna: 1.700/10.000 (a Ab Kamari moria una de cada sis dones en el part per hemorràgia puerperal)
- Naixements per dona: 6,69
- Taxa de mortalitat en menors de cinc anys (TMM5): 257/1.000 habitants

La província de Badghis disposava de pocs estudis en l'àmbit de la salut i tenim poques referències que ens permetin comparar i conèixer la situació i els canvis produïts durant aquests anys amb l'arribada i intervenció de diferents actors tant locals i nacionals com internacionals a la província. S'han trobat dos estudis interessants: l'un, elaborat el febrer i

---

⁵⁹² El 2005, només un 3,5 % de la població disposava de centre de salut al poble, l'11 % de la població s'havia de desplaçar uns 5 km, mentre que més de dues de cada tres persones que necessitaven atenció mèdica havien de desplaçar-se més de 10 km. World Food Programme (PAM) Badghis, material extret del Pla de Desenvolupament Provincial per al Perfil de Badghis, elaborat pel Departament de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (DRRD), 2007: punt cinquè <<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-profile/Badghis/Badghis>> [Consulta: 12 agost 2012].

⁵⁹³ El 2005 hi havia 17 centres de salut i un hospital amb un total de 60 llits. També hi havia 49 metges i 163 infermers i infermeres empleats pel Ministeri de Salut que treballaven a la província. No obstant això, aquesta dada representava més del doble del nombre de metges (23) i d'infermeres (80) si es comparava amb l'any 2003. La província també comptava amb 113 farmàcies, de les quals 111 eren de propietat privada i dues eren administrades pel Govern. A la majoria de les comunitats no hi havia cap treballador de la salut amb presència permanent. *Ibidem*.

⁵⁹⁴ Informe PAE Afganistan 2006-2008.

març de 2002 per la UNICEF i el Centre de Prevenció i Control de Malalties dels EUA,⁵⁹⁵ i l'altre, elaborat pel Comitè de Foment Rural de Bangladesh (BRAC)⁵⁹⁶ el 2007, que atès que no disposava d'informacions de referència va comparar els resultats de la seva enquesta amb una enquesta d'indicadors múltiples a escala nacional de 2003 (MICS)⁵⁹⁷ i amb un estudi que la mateixa ONG havia elaborat en un altra província del país, la província de Balkh, el 2006.⁵⁹⁸

El primer estudi de la UNICEF i el Centre de Prevenció i Control de Malalties de 2002 mostra la situació en què es trobava la província de Badghis en el període postintervenció militar:

- Mortalitat. Tenia una taxa de 0,5 morts per cada 10.000 habitants al dia. No excedia el llindar d'emergència considerat a partir d'1,0 mort/10.000.
- Aigua. L'accés i la qualitat de l'aigua no eren adequats (les fonts no eren potables i anar a buscar aigua ocupava molt de temps cada dia). Només un 5,2 % de la població podia utilitzar aigua potable.
- Alimentació. No hi havia suficient accés i disponibilitat d'aliments necessaris per cobrir les necessitats de les famílies. La sal que es consumia a la llar no contenia iode. Només un 2,4 % de la població podia consumir sal amb iode.
- Desnutrició aguda. Entre els menors de 5 anys, els nens de 12 a 24 mesos era el grup amb més risc de patir desnutrició aguda. La desnutrició aguda a la província estava molt relacionada amb les patologies més importants, com ara les diarrees (29,8 %) i les infeccions respiratòries (33,8 %). Tot i que segons els indicadors la desnutrició aguda a la província no es trobava en situació d'emergència sí que estava per sobre dels llindars considerats normals. La prevalença de desnutrició aguda global per

---

⁵⁹⁵ Nutrition and Health Survey Badghis Province, Afghanistan, February-March 2002, A collaborative survey by: UNICEF and U.S. Centers for Disease Control and Prevention. Les dades es van recollir del 17 al 31 març de 2002, amb una mostra de 507 famílies amb 545 nens menors de 5 anys i 555 dones de 15-49 anys.

⁵⁹⁶ BRAC (oenegé de Bangladesh) treballava a la província de Badghis des del 2004 per garantir l'accés de la població als serveis de salut. Rebia fons de la UNICEF, el BM i l'AECID, treballava donant suport a les estructures governamentals en l'àmbit de la salut i les microfinances (facilitava el petit crèdit), va arribar a l'Afganistan el 2002 i a Badghis el 2004. Utilitzava agents de salut comunitaris per treballar en àrea rural i sensibilitzar la comunitat sobre planificació familiar, immunització i serveis d'atenció prenatal, identificar els nens malalts, proveir tractament de les malalties més comunes, promoure els beneficis de parir en centres de salut o hospitals en cas de complicacions. BRAC treballava a través dels hospitals, centres de salut, centres bàsics de salut i clíniques mòbils. Treballava amb metges, llevadores, vacunadors i altres professionals.

⁵⁹⁷ Enquesta d'indicadors múltiples per conglomerats d'UNICEF (MICS, 2003).

⁵⁹⁸ Health Status of Mothers and Children in Rural Badghis Province, Afghanistan 2007.

grups d'edat era: de 0-11 mesos, 4,6 %; de 12-23 mesos, 16 %; de 24-59 mesos, 3,3 %, i totes les edats, 6,5 %.

- Desnutrició crònica (també anomenada *retard del creixement*). Era un problema molt important i que afectava tots els grups d'edat entre els nens menors de 5 anys. La prevalença de desnutrició crònica global per grups d'edat era: de 0-11 mesos, 26,7 %; de 12-23 mesos, 59,5 %; de 24-59 mesos, 64,9 %, i totes les edats, 57,5 %. Les causes són multifactorials: tipus d'alimentació, deficiències en micronutrients, no tenir accés al sistema de salut, problemes relacionats amb lactància materna, la climatologia que aïlla les poblacions durant el hivern, etc.
- Deficiències en micronutrients.⁵⁹⁹ Eren molt elevades a la província per les causes multifactorials descrites en el punt anterior. El iode (sal sense iode), el ferro (a causa de les infeccions per helmints i la mala absorció per la ingesta de te en nens molt petits), la vitamina A,⁶⁰⁰ C i D⁶⁰¹ eren les més incidents en la província de Badghis.
- Lactància materna. A Badghis era generalitzada. L'ús de la llet en pols i el biberó era molt poc freqüent. Tanmateix, s'introduïen els aliments complementaris abans de l'edat recomanada de 6 mesos, i amb una alimentació complementària poc adequada per als nens d'aquesta edat.
- Salut infantil i vacunació. L'estudi indicava quines eren les malalties més comunes en els nens menors de 5 anys: les diarrees amb sang (21 %), la pneumònia (19 %), la meningitis (9 %), les diarrees líquides (6 %) i el xarampió (6 %). Pel que fa a la cobertura vacunal, aquesta era molt baixa: vacunats de xarampió, un 59,4 %, i vacunats de BCG, un 13,5 %.
- La dona en edat reproductiva. Segons l'estudi, un 18,5 % de dones en edat fèrtil (15-49 anys) patia de desnutrició aguda i es trobaven per sota dels valors considerats normals de > 18,5 de l'índex de massa corporal (IMC). La falta d'accés al sistema de salut, les deficiències en micronutrients i els parts a casa i sense assistència feien que les taxes de mortalitat maternoinfantil fossin elevades.

---

⁵⁹⁹ Vitamines i minerals que es troben en els aliments, necessaris i essencials per al bon creixement i funcionament del cos humà.

⁶⁰⁰ La seva deficiència pot augmentar la taxa de mortalitat ja que té un paper immunològic molt important. Pot donar pèrdua de visió nocturna, xeroftàlmia i, fins i tot, arribar a la ceguera.

⁶⁰¹ Falta d'exposició al sol. No obstant això, la deficiència de vitamina D és una condició temporal i dels mesos d'hivern, que es resol a l'estiu quan els nens passen més temps a la llum del sol.

Del segon estudi, elaborat pel BRAC el 2007, se'n resumeixen els resultats més rellevants:⁶⁰²

- L'aigua i el sanejament. L'enquesta presentava una millora en comparació amb el MICS 2003:⁶⁰³ sobre l'ús d'aigua potable, la proporció millorava del 30 % al 59 %, i sobre les pràctiques d'higiene després de la defecació, augmentava del 8 % al 26 %.
- Les consultes prenatales. Hi havia un 32 % de les dones que coneixien el perill de patir complicacions durant l'embaràs; un 48 % s'immunitzava del tètanus; un 44 % seguia les consultes durant l'embaràs. Segons l'oenegé, aquests resultats no havien ni millorat ni augmentat si es comparaven amb els de la província de Balkh.
- Els parts a domicili. S'havien mantingut igual quan es comparava amb el MICS 2003, per tant, les dones seguien parint a casa. Havia millorat l'ús de la llevadora tradicional i s'havia passat d'un 10 % el 2003 (MICS), a un 83 % el 2007. L'ús del centre de salut seguia baix, un 35 %.
- La planificació familiar. Aquesta pràctica havia augmentat en els darrers anys: del 16 % al 56 % en l'ús d'anticonceptius semipermanents, i de l'1 % al 19 % en l'ús d'anticonceptius permanents. L'ús del preservatiu entre els homes era impopular i només l'utilitzava un 0,7 %.
- Pràctica de la lactància materna. Aquesta pràctica havia disminuït dins de les sis primeres hores després del part, d'un 79 % a un 72 %.
- Programa d'immunització. Havia millorat la cobertura vacunal en general, a excepció de la cobertura en vitamina A, que havia disminuït. En els menors de 5 anys, la BCG passava del 21 % al 84 %; la poliomielitis (3 dosis), un 76 % de vacunats, i el xarampió, un 55 % de vacunats.
- Prevalença de diarrees. S'havia mantingut elevada, superior al 50 %, però el coneixement de les mares del perill durant un episodi de diarrees s'havia incrementat fins a un 65 %. No així el coneixement sobre altres malalties comunes. La utilització dels serveis de salut havia augmentat del 15 % al 38 %.

---

⁶⁰² Aquest va ser un estudi transversal amb una mostra aleatòria de llars ($n = 450$) que seguia el mateix procediment de mostreig que l'Enquesta d'indicadors múltiples per conglomerats d'UNICEF (MICS, 2003). L'enquesta es va fer el setembre de 2007. Les enquestades eren dones casades en edat reproductiva (15-49 anys) i la mare dels nens menors de cinc anys trobats a les llars identificades de la mostra.

⁶⁰³ MICS, elaborat per la UNICEF a escala nacional, 2003.

Tenint en compte aquests resultats i la situació identificada per l'AECID durant el 2005, veurem els programes, les prioritats, les accions i els resultats de la intervenció en salut de l'agència espanyola a la província de Badghis.

Els interlocutors locals de l'AECID a Badghis eren: el Ministeri de Sanitat, el governador de Badghis, el Consell Sectorial de Salut de la Província de Badghis i l'oenegé BRAC.

Les activitats directes de l'AECID en salut es van centrar en Qala-e-Naw i en el seu hospital provincial: rehabilitació, equipament i administració. La falta de seguretat que vivia la província va dificultar la mobilitat del personal expatriat pels diferents districtes. Davant d'aquesta situació, l'AECID va arribar a un acord de col·laboració amb l'oenegé BRAC, a qui donava suport tant financer com en forma de medicaments, transport i equipaments, perquè s'ocupés d'implementar les activitats de salut (salut reproductiva, prevenció d'embarassos no desitjats, lluita contra les malalties de transmissió sexual i malalties que es podien prevenir, etc.) a quatre districtes de Badghis: Ab Kamari, Muqur, Qadis i Qala-e-Naw.

El pressupost que l'AECID va invertir en l'àmbit de la salut a la província de Badghis durant el període 2006-2011 va ser d'11.267.563 €. El pressupost per al 2012⁶⁰⁴ va ser d'1.898.922 €.

Tanmateix, tot i les limitacions en termes de mobilitat, l'objectiu anava dirigit a millorar els indicadors de salut de la província.

Àmbit urbà - Qala-e-Naw

L'hospital provincial de Qala-e-Naw disposava, l'abril de 2012, de 100 llits. Havia estat ampliat amb la construcció d'un nou pavelló maternoinfantil i una unitat per a nens desnodrits. Estava prevista la construcció d'un nou pavelló de medicina interna durant el 2012 amb fons de la cooperació grega. L'AECID, des del juny de 2006, havia subvencionat el 75 % de la plantilla de l'hospital i el 100 % dels fàrmacs i havia creat un centre de logística

---

⁶⁰⁴ No hi quedava inclosa la construcció del Centre de Salut de Darreh-e-Bum, ja que va ser finançat per la cooperació grega.

mèdica. L'hospital provincial de Qala-e-Naw també disposava de personal preparat per donar atenció a cremats.⁶⁰⁵

Unitat de desnutrició

Fotografia cedida per l'AECID.

Atesa la dificultat per trobar professionals en l'àmbit de la salut per treballar a la província de Badghis,⁶⁰⁶ l'AECID, junt amb el Departament Provincial del Ministeri de Salut Pública, va crear una escola⁶⁰⁷ de llevadores, d'infermeria i per a tècnics de laboratori, amb l'objectiu d'incrementar el personal sanitari a les zones rurals de la província (a partir del compromís dels estudiants). L'AECID, el 2008, va construir l'escola dins el recinte de l'hospital provincial de Qala-e-Naw i, a partir de 2009, el Ministeri de Salut va autoritzar l'inici dels cursos (segons el programa definit per l'Institut de Ciències de la Salut afganès). El programa de formació era per a tres anys. El 2012, estava previst que acabessin els primers titulats.⁶⁰⁸

---

⁶⁰⁵ En aquesta regió, moltes nenes i dones s'autoimmolaven cremant-se per protestar contra els abusos que rebien: obligació de casar-se, violència domèstica, abusos sexuals...

⁶⁰⁶ El personal local no patia atacs de la insurgència, a diferència del personal que venia d'altres llocs del país, ja que, tot i que eren afganeses, eren considerats estrangers pel fet de venir d'altres províncies.

⁶⁰⁷ L'escola va obrir el 2009. L'AECID finançava totes les despeses (transports, material, salaris, estades, beques, etc.) i era el BRAC, en col·laboració amb el Departament Provincial del Ministeri de Salut, qui desenvolupava el programa d'estudis i implementava les activitats de l'escola. Estava previst que la gestió i el finançament de l'escola passés al Ministeri de Salut Pública el 2013.

⁶⁰⁸ L'any 2012, 30 alumnes havien de finalitzar el segon curs d'infermeria (12 dones i 18 homes) i 30 alumnes havien d'iniciar un nou primer curs. També 25 llevadores estaven a punt de diplomar-se. El 70 % d'aquests professionals s'havien d'incorporar als centres de salut de les zones rurals de Badghis.

Escola d'infermeria

Fotografia cedida per l'AECID.

Amb l'objectiu de millorar la gestió de l'hospital a través de la governabilitat, l'AECID (que participava en el Comitè Provincial de Salut), en col·laboració amb el Departament Provincial del Ministeri de Salut Pública, va desenvolupar un projecte de reforma hospitalària i va crear, d'una banda, un comitè ciutadà que participava en les decisions de la gestió de l'hospital seguint les normes del Ministeri de Salut, i de l'altra, un programa de formació continuada amb l'objectiu de reforçar les capacitats tècniques del personal, millorar la qualitat assistencial i l'atenció al pacient, dirigit al personal sanitari, facultatiu i administratiu de l'hospital.⁶⁰⁹

Aquest programa de formació continuada es va iniciar el 2010, i des de 2011 s'havien ofert 12 seminaris sobre temes de prevenció de malalties infeccioses, ètica mèdica i orientació professional. A més a més, es va promoure la participació de professionals en cursos a altres hospitals fora de la província de Badghis; l'AECID es va fer càrrec de totes les despeses (desplaçament, estada, etc). En aquest període, cinc professionals sanitaris es van poder beneficiar i rebre formació específica en anestèsia, cirurgia i odontologia en altres hospitals del país (Kabul i Herat).

---

⁶⁰⁹ El 2008, Badghis era de les pitjors províncies de l'Afganistan en qualitat assistencial segons l'estudi «Afghanistan Health Sector Balanced Scorecard», de la Johns Hopkins University Bloomberg School of Public Health and Indian Institute of Health Management Research, 2008.

Comitè ciutadà

Formació continuada

Fotografies cedides per l'AECID.

Àmbit rural - Districtes

Fins al 2011, l'AECID va construir vuit centres de salut bàsics i estava previst per al 2012 la construcció d'un altre centre de salut a Darreh-e-Bum (districte de Qadis que dóna accés a la vall de Murghab).

Centre de salut a Qadis

Fotografia pròpia.

Des del juny de 2008, l'AECID donava suport a un programa d'educació i promoció per a la salut, dirigit a la població de les comunitats rurals, per sensibilitzar en temes bàsics de salut, higiene, etc. L'objectiu d'aquest programa era disminuir la mortalitat i la prevalença de les malalties amb més incidència a la província, com ara les diarrees, les infeccions respiratòries, etc., dins del marc del Programa Nacional d'Educació Comunitària en Salut del Ministeri de Salut Pública.⁶¹⁰ Aquesta activitat la desenvolupava personal especialitzat sobre matèries estandarditzades en prevenció de malalties més comunes, nutrició, higiene, planificació familiar, etc., que era qui formava els agents de salut, els quals visitaven regularment les comunitats de la província.⁶¹¹

Realitzaven visites als districtes d'Ab Kamari, Qadis i Qala-e-Naw. Durant el 2009, 50.000 habitants van participar en alguna de les sessions, i fins uns 115.771 habitants fins al 2011.

Educació comunitària

Fotografies cedides per l'AECID.

---

⁶¹⁰ L'AECID finançava la contractació dels educadors (sis parelles) que diàriament anaven a diferents comunitats rurals. Per verificar la implementació, es presentaven informes i activitats de formació continuada sobre les matèries del programa. La planificació de les activitats, les comunitats que s'havien de visitar i els temes que s'havien de tractar es consensuaven conjuntament amb el Departament Provincial de Salut Pública.

⁶¹¹ L'equip, quan arribava a una comunitat per primera vegada, es presentava als líders de la comunitat per presentar el programa. En les sessions, l'equip utilitzava missatges i material amb pòsters, tríptics i fitxes.

Educació comunitària, amb participació dels homes

Fotografia cedida per l'AECID.

D'altra banda, l'AECID havia implementat un sistema provincial de transport de pacients amb 16 ambulàncies o clíniques mòbils (equipades amb oxigen, ulleres nasals i respirador Ambu). L'any 2011 van traslladar uns 3.083 pacients.

Per millorar el sistema de comunicació entre els centres de salut dels districtes i la capital Qala-e-Naw, l'AECID van comprar i instal·lar equips de ràdio HF.

Ambulàncies a l'hospital provincial de Qala-e-Naw i al centre de salut de Qadis

Fotografies pròpies.

L'AECID, des de l'hospital, donava suport a la campanya nacional contra la tuberculosi:⁶¹² pagava els salaris del personal responsable, gestionava el programa «Menjar per al tractament dels pacients»⁶¹³ i mantenia el laboratori en la seva detecció.

⁶¹² Programa de lluita contra la tuberculosi i la malària en col·laboració amb l'OMS.

També donava suport al sistema sanitari en les campanyes de vacunació (poliomielitis, xarampió, rubèola, meningitis, etc.) que s’anaven desenvolupant.

Informació sobre el programa de control de tuberculosi a Qadis

Fotografia pròpia.

No sense dificultat es van obtenir dades del programa de salut de l’hospital provincial de Qala-e-Naw directament de l’AECID, i de les oenegés que treballaven en els districtes en l’àmbit de la salut (MOVE i ACTD), així com del Ministeri de Salut a Kabul.⁶¹⁴ Aquestes dades van permetre analitzar algunes de les activitats de salut i, tot i que malauradament no eren comparables amb els estudis de 2002 i 2007 esmentats a l’inici del programa de salut, ens podien donar una idea de l’evolució, les millores i els progressos que s’havien produït a la província de Badghis en l’àmbit de la salut.

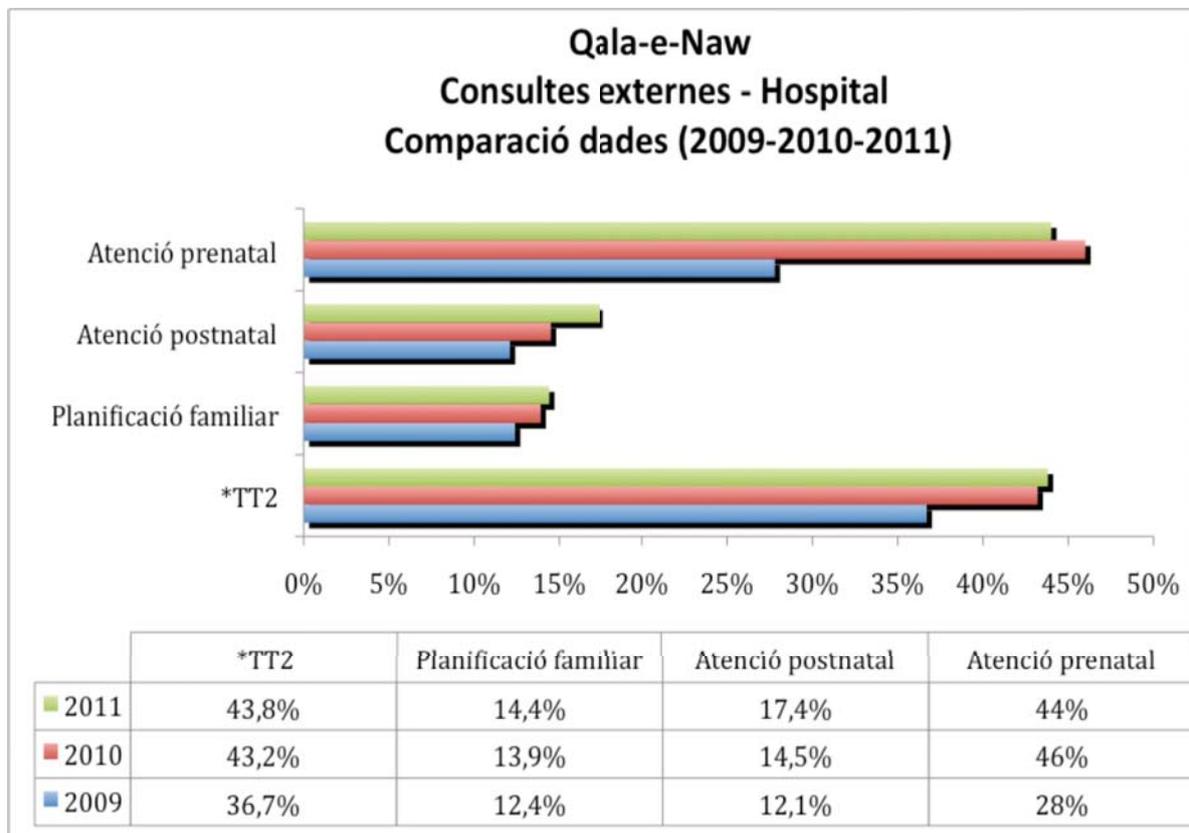
La lectura dels resultats que segueixen s’han d’agafar amb cura i com unes estimacions o aproximacions. L’anàlisi es va fer a partir dels indicadors demogràfics que permetien

⁶¹³ Els pacients diagnosticats de tuberculosi i que seguien el tractament mèdic rebien un suplement en aliments (distribuït pel PMA) que normalment contenia cereals i oli.

⁶¹⁴ Es van obtenir algunes dades en nombres totals, per any i des de l’any 2009, de l’AECID (hospital de Qala-e-Naw); de MOVE, una oenegé que treballava en l’àmbit de la salut (centres de salut dels districtes de la província), i del Ministre de Salut a Kabul.

conèixer la distribució de la població (per exemple, nens < 5 anys, dones embarassades, en edat fèrtil, etc.).

Figura 29. Consultes externes a l'hospital de Qala-e-Naw.⁶¹⁵

* TT2: vacuna tetànica (segona dosi).

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades i informacions obtingudes de l'AECID.

El gràfic mostra com cada any l'ús de les consultes externes a l'hospital de Qala-e-Naw anava en augment. No obstant això, els resultats encara eren molt pobres. Hi havia una baixada del 2 % en les consultes prenatales el 2011 respecte al 2010. La consulta després del part havia augmentat un 2,9 %.

⁶¹⁵ S'utilitzen els indicadors demogràfics a partir de la població de Qala-e-Naw.

Taula 32. Nombre de parts a l'hospital provincial de Qala-e-Naw.

	2009	2010	2011
Total parts	673 (11 %)	1.114 (18,2 %)	1.280 (20,9 %)

Font: AECID.

En general, havien augmentat els parts tant a l'hospital com als centres de salut. A l'hospital de Qala-e-Naw, i segons les dades de l'AECID, entre el 2009 i el 2010 l'augment havia estat important, un 7,2%; en canvi, l'augment només era d'un 2,7 % de 2010 a 2011. La dona seguia parint a casa.

Taula 33. Altres indicadors de l'hospital provincial de Qala-e-Naw.

	2009 (100 llits)	2010 (80 llits)	2011 (100 llits)
Total ingressos	5.902	7.425	10.379
Total morts	149 (2,5 %)	167 (2,3 %)	167 (1,6 %)
Mortalitat infantil (dades rebudes en %)	6,4 %	4,8 %	3,2 %
% nascuts amb baix pes	6,6 %	6,6 %	4,7 %

Font: AECID.

Els ingressos havien augmentant any rere any, fet que indicava que l'accés de la població a la sanitat havia millorat. Segons les dades, la mortalitat a l'hospital també s'havia reduït any rere any. Això es podia relacionar amb la gravetat de la malaltia, però també amb la millora del diagnòstic, el tractament i l'assistència que els pacients rebien a l'hospital. També era rellevant la reducció de nens nascuts amb baix pes. Aquestes dades mostraven canvis importants en el conjunt de les activitats de l'hospital i la millora de salut en la població.

Taula 34. Tractament de la desnutrició aguda a l'hospital provincial de Qala-e-Naw.

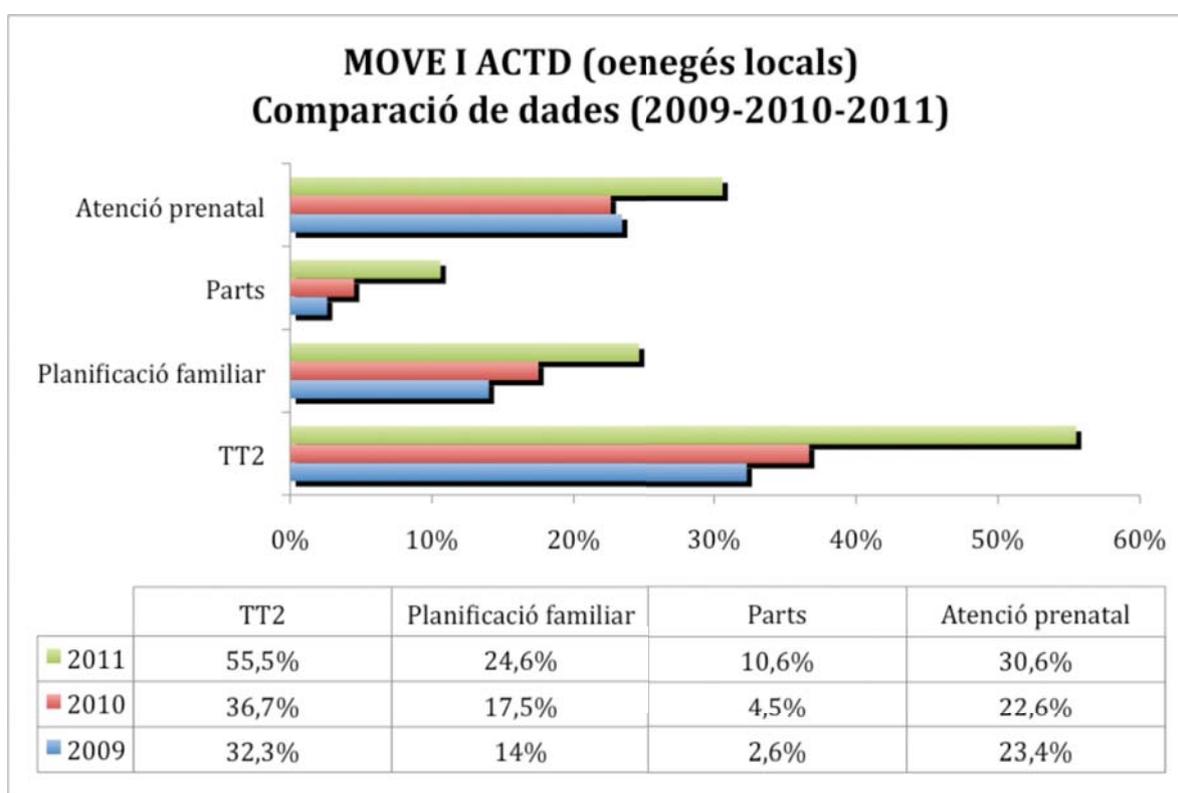
Desnutrició aguda	2009	2010	2011
Total admissions < 5 anys	125	128	173
% curats	78 %	86 %	91 %
Morts	10	4	3

Font: AECID.

Només els nens que patien desnutrició aguda severa (amb complicacions o sense complicacions) eren admesos a l'hospital per a tractament. Els nens amb diagnòstic de desnutrició aguda moderada en principi, i segons informacions, eren tractats en els centres

de salut. El nombre d'admissions als centres era molt baix; per tant, o la prevalença de desnutrició aguda a la província havia millorat molt o no hi havia enquestes nutricionals i dades suficients per poder-ho avaluar o el diagnòstic de la desnutrició aguda no era el correcte. No obstant això, a l'hospital de Qala-e-Naw la reducció de la mortalitat i l'augment del percentatge de curats en nens tractats de desnutrició aguda severa havia millorat any rere any. Els resultats es trobaven per sobre dels indicadors acceptats (curats > 80 % i mortalitat < 5 %), xifres que indicaven una millora en la utilització dels protocols (de la UNICEF).

Figura 30. Dades dels centres de salut de sis districtes de Badghis⁶¹⁶ (MOVE i ACTD⁶¹⁷ oenegés).

Font: Elaboració pròpia a partir de les informacions i dades obtingudes de l'oenegé MOVE.

Aquest gràfic mostrava com en els darrers anys havia millorat l'accés de la dona als centres de salut. Tot i que els parts assistits per personal sanitari seguien sent molt baixos, un 10,6 % el 2011, l'augment respecte a l'any anterior era important, un 6,1%. Les dones seguien

⁶¹⁶ Es van utilitzar els indicadors demogràfics a partir de la població dels sis districtes on treballaven les dues oenegés: Qadis, Ab Kamari, Muqur, Murghab, Jawand i Qala-e-Naw.

⁶¹⁷ ACTD és una oenegé que treballava sota les directrius i la supervisió de MOVE.

parint a casa; no obstant això, s'havien creat uns equips mòbils⁶¹⁸ i s'havia format les llavadores tradicionals amb l'objectiu de millorar i donar atenció domiciliaria a zones on la població no disposava de cobertura de salut. Se sensibilitzava la població no només en temes de salut, sinó també perquè es desplaressin als centres quan ho necessitessin (no es van obtenir dades i/o resultats d'aquestes activitats).

MOVE i ACTD eren dues organitzacions locals que treballaven amb fons del Banc Mundial i a través del Ministeri de Salut Pública (a Badghis, el responsable era el director provincial de Salut). MOVE donava suport als centres de salut dels districtes d'Ab Kamari, Qala-e-Naw, Qadis i Jawand, i ACTD donava suport als centres de salut dels districtes de Bala Murghab⁶¹⁹ i Muqur. La referència d'actuació era el Paquet Bàsic del Servei de Salut⁶²⁰ i els components més importants d'aquest programa es basaven en la comunitat: la salut materna i del nadó, la salut infantil, la immunització, la nutrició, les malalties transmissibles, la salut mental i el subministrament de medicaments essencials.

Després de visitar el centre de salut de la població de Qadis (districte de Qadis), un dels principals problemes detectats era la falta de medicaments i ruptures d'estoc que de manera regular patia aquest centre. Segons informacions, molts dels centres de salut dels districtes de la província patien el mateix problema, però segons MOVE i ACTD els centres de salut regularment rebien les comandes sol·licitades de medicaments i material per cobrir les necessitats del període sol·licitat i, en cas de ruptures d'estoc, aquest es cobria el més ràpid possible.⁶²¹ No obstant això, les realitats no eren les mateixes i diferien entre els treballadors dels centres de salut i els responsables de les oenegés, ja que segons el personal que treballava al centre de salut de Qadis, els medicaments s'acabaven en uns 20 dies i consideraven que la comanda de medicaments que rebien era insuficient. En cas d'emergència, com per exemple les inundacions que havia patit el districte de Qadis el mes

---

⁶¹⁸ BRAC treballava en els districtes amb equips mòbils de tres persones (un metge, una llevadora i un vacunador).

⁶¹⁹ La població del districte de Ghormach quedava exclosa de l'anàlisi, tot i que és possible que les comunitats properes a Bala Murghab arribessin a l'hospital de Bala Murghab i als centres de salut de la zona.

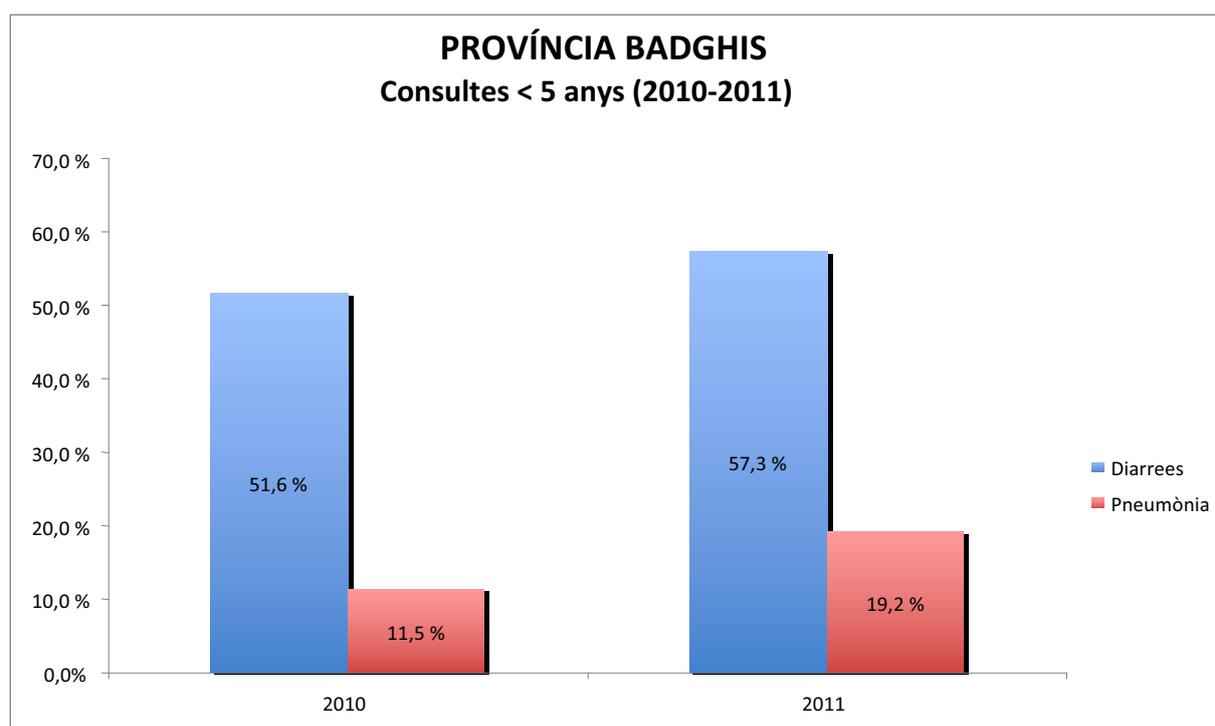
⁶²⁰ El Paquet Bàsic del Servei de Salut el va desenvolupar el Govern afganès junt amb la CI. S'estava implementant des del 2003 i constava de diferents guies revisades des d'aleshores, l'última el 2010: "A Basic Package of Health Services for Afghanistan", Islàmic Republic of Afghanistan Ministry of Public Health, 2010/1389.

⁶²¹ Informacions de Fazlullah Fazil, responsable de l'oenegé MOVE.

d'abril de 2012, els medicaments s'havien acabat abans i no s'havia rebut cap més comanda fins al següent enviament regular.

A l'hospital de Bala Murghab, la USAID,⁶²² que hi estava donant suport, es queixava que l'hospital no rebia medicaments suficients, que el personal feia tres o quatre mesos que no rebia el salari i que molts deixaven la feina per marxar cap a altres províncies. Les intervencions de cirurgia les feien els cirurgians militars nord-americans perquè el cirurgià local de l'hospital havia marxat. No obstant això, MOVE va justificar el retard dels salaris com un problema d'informes, i que la marxa del cirurgià era per «por», ja que la seguretat del districte era molt volàtil. Sobre la falta de medicaments, va aclarir que els medicaments que disposava l'hospital eren suficients.

Figura 31. Consultes de les patologies més freqüents en menors de cinc anys a la província de Badghis.

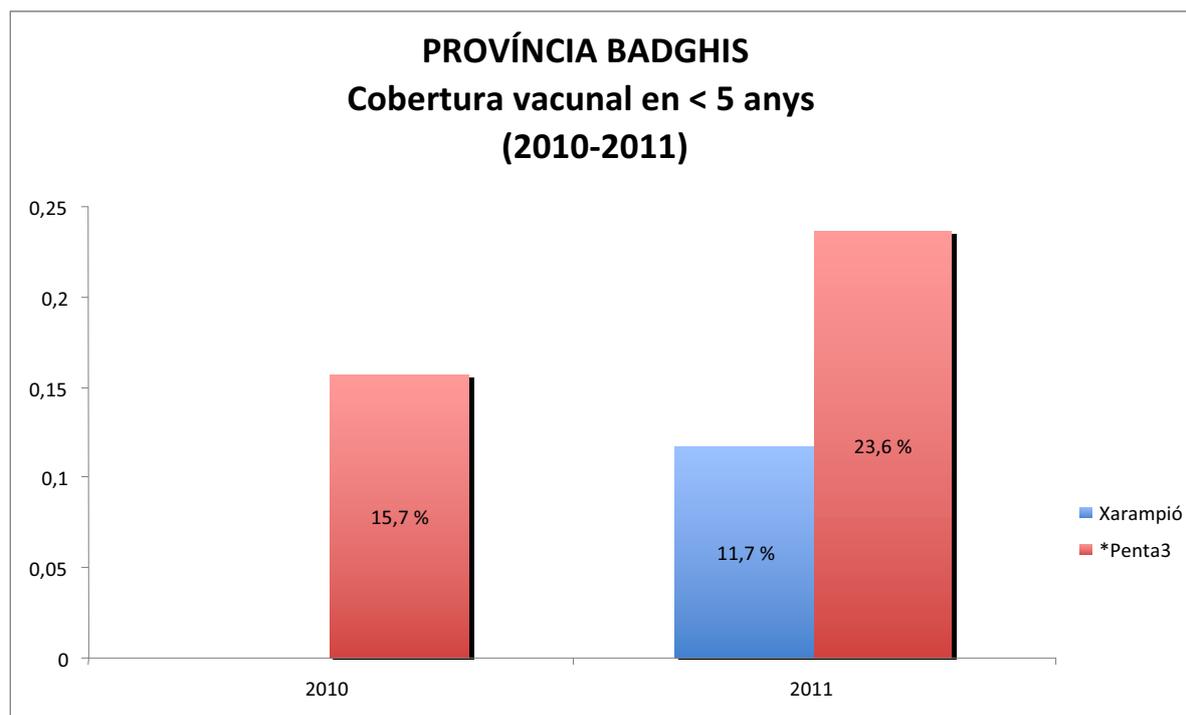
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Salut Pública (Kabul).

El gràfic mostra el percentatge de casos diagnosticats de diarrees i infeccions respiratòries (en aquest cas, pneumònia), que eren les malalties més comunes entre els nens menors de 5 anys a la província de Badghis i les que causaven la majoria de les morts en aquest grup

⁶²² USAID donava suport tècnic a l'hospital fins al setembre de 2012.

d'edat. Tanmateix, no es disposava de suficient informació per saber si el total de diagnòstics per aquestes causes corresponia a només un nen per malaltia o si un mateix nen se l'havia diagnosticat de la mateixa malaltia diverses vegades. Del programa d'immunització, i segons el Ministeri de Salut, el 82,8 % de nens i nenes havien estat immunitzats de poliomielitis entre el 2010 i el 2011.

Figura 32. Cobertura vacunal en menors de cinc anys a la província de Badghis.

* Penta 3: tercera dosi de la vacuna pentavalent (diftèria, tètanus i tos ferina).

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Salut Pública (Kabul).

La cobertura vacunal en nens menors de 5 anys seguia sent molt baixa, sobretot a les zones rurals.

Taula 35. Admissions per tractament de la desnutrició aguda en menors de 5 anys a la província de Badghis.

DESNUTRICIÓ AGUDA	2010	2011
DAS (severa)	1,1 %	1,8 %
DAM (moderada)	5,7 %	12,3 %
DAG (global)	6,8 %	14,1 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Salut Pública (Kabul).

Aquests resultats no pertanyen a cap enquesta nutricional, corresponien als nens diagnosticats de desnutrició aguda als centres de salut de la província de Badghis. Tanmateix, a la província, i com ja s'ha dit, només l'hospital provincial de Qala-e-Naw tractava la desnutrició aguda severa i no disposaven d'informació sobre el que passava a la resta de districtes sobre desnutrició aguda i el seu tractament a l'ambulatori.

Els avenços en l'àmbit de la salut a la província havien estat importants, però febles, ja que no es podien estendre a tota la població, només a l'àrea urbana i a aquelles persones que disposaven de mitjans per poder-se desplaçar. Els avenços més rellevants es trobaven a l'hospital provincial de Qala-e-Naw. Aquells que podien arribar a l'hospital havien millorat en qualitat de vida, sobretot perquè ja no s'havien de desplaçar a Herat com uns anys abans. Per a aquells que no eren de Qala-e-Naw o no disposaven de mitjans per desplaçar-se, ben poc o res havia canviat (cal recordar que estem parlant de zones rurals disperses); per tant, per a gran part de la població de la província de Badghis, l'accés i/o disponibilitat a l'assistència sanitària seguia deficient i/o de mala qualitat. Per al 2012, no hi havia dades reals de la situació de salut a la província, no s'havia conduït cap avaluació i/o enquesta de salut i mortalitat retrospectiva i/o prospectiva que permetés conèixer, detectar i prioritzar intervencions a les àrees més vulnerables, així com conèixer l'eficàcia d'aquells projectes que s'estaven desenvolupant. Els pocs indicadors de salut a escala de la província que s'havien pogut analitzar en aquest treball corresponien a les activitats conduïdes per MOVE i ACTD (no es disposava de dades de l'oenegé BRAC). Alguns dels resultats no es podien considerar rellevants, ja que no mostraven canvis importants respecte a l'estudi de BRAC de 2007.⁶²³

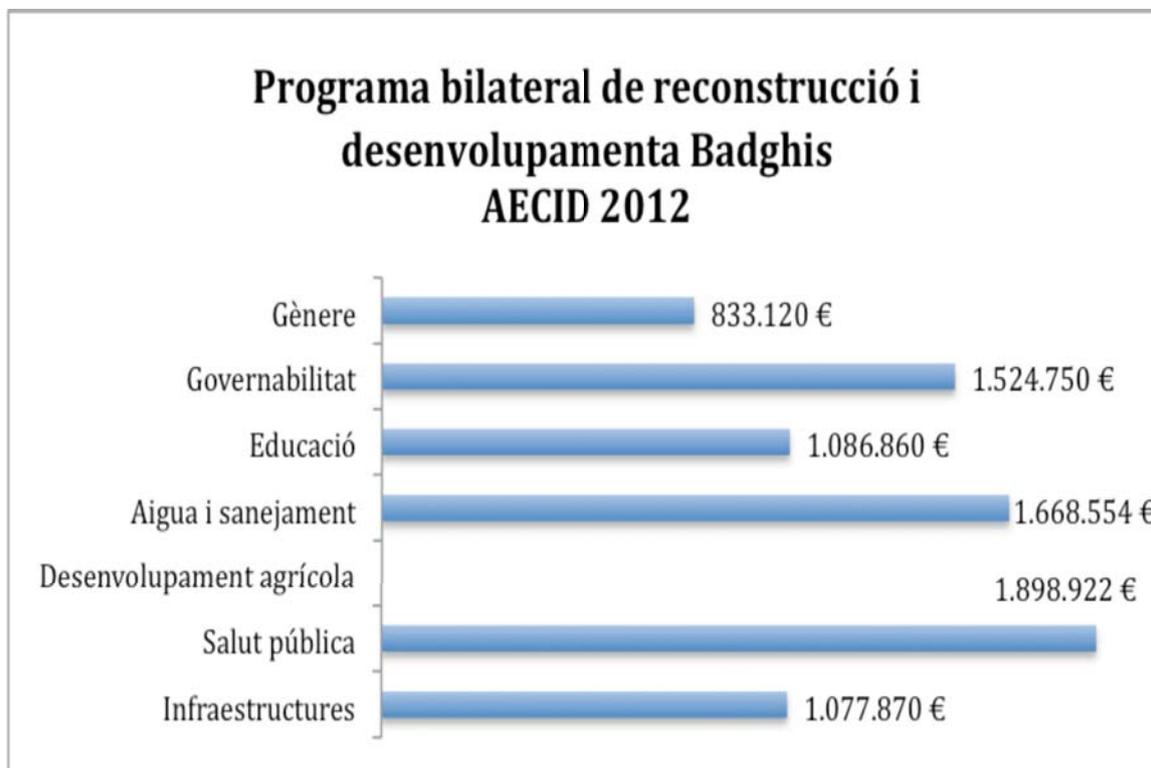
D'altra banda, les actuacions de MOVE i ACTD, organitzacions locals que treballaven amb fons del BM i amb el govern provincial de salut, no semblaven gaire exemplars. Els medicaments, els materials i els salaris no eren suficients o no arribaven de manera regular als centres de salut de la província, així com tampoc no es duia a terme una supervisió, un seguiment i una formació continuada per al personal que hi treballava.

---

⁶²³ No es comparen els resultats perquè el 2007 era un estudi que va conduir BRAC i ara partíem d'estimacions de les activitats conduïdes als centres de salut dels districtes de Badghis. No obstant això, donen una visió general de la situació i evolució.

Proposta inversió bilateral 2012

Figura 33. Proposta d'inversió bilateral de l'AECID a Badghis (2012)*

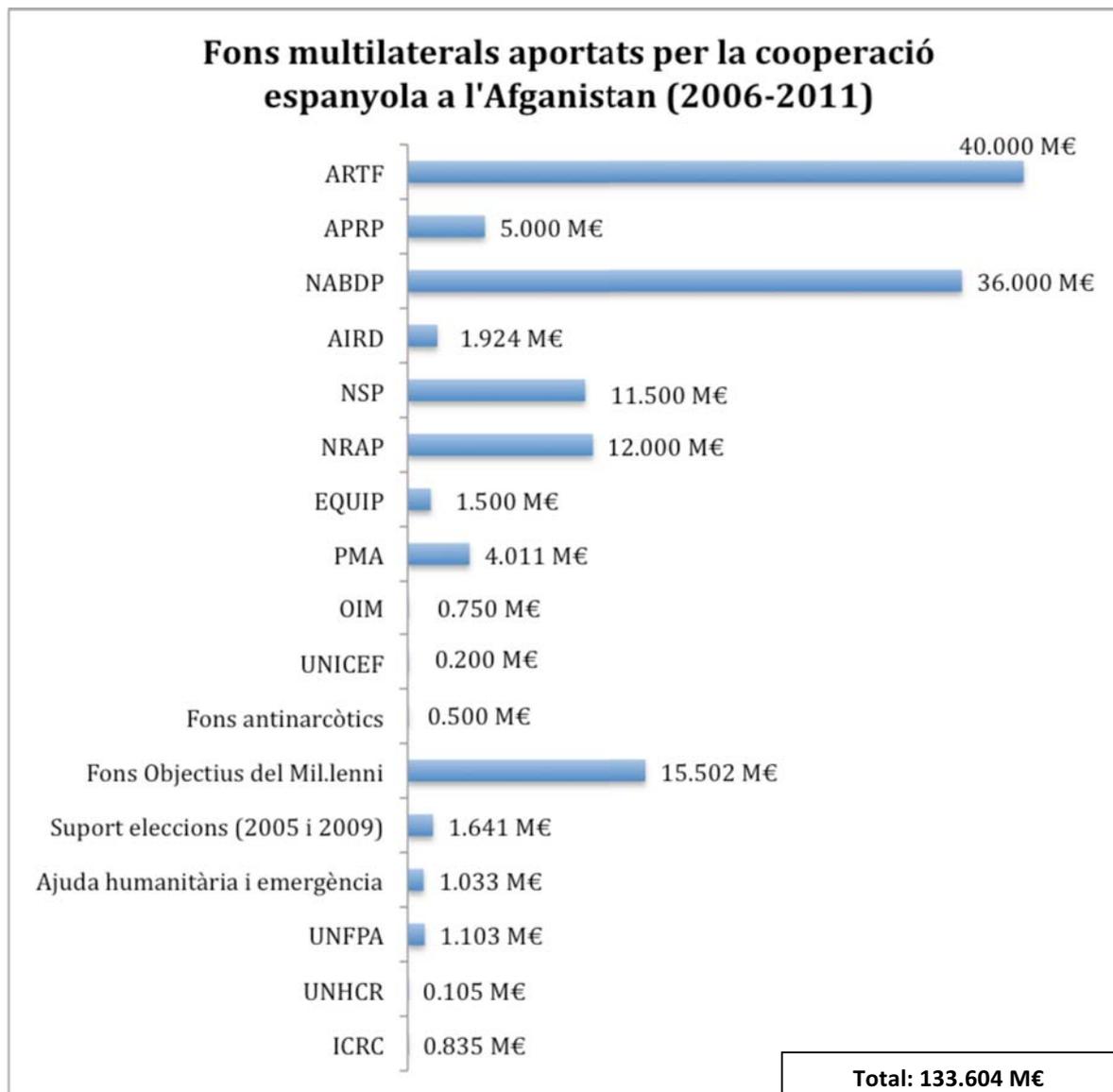

* Sense disposar de dades per a la inversió en desenvolupament agrícola, el total proposat per a l'any 2012 s'estimava en 8.090.076 €, que es correspon amb els 10 milions d'euros anuals invertits en els programes bilaterals. Tanmateix, i segons informacions rebudes el mes de setembre, el pressupost per al 2012 quedava reduït a la meitat, 5 milions d'euros, amb les corresponents conseqüències directes a cada programa per fer front al suport financer (com per exemple el de salut: medicaments, salaris, etc.), però també tècnic, ja que la majoria de coordinadors experts de TRAGSA tornaven a l'Estat espanyol sense ser reemplaçats.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'AECID.

Cooperació multilateral

Figura 34. Fons multilaterals aportats per la cooperació espanyola a l'Afganistan (2006-2011)*.

*Les dades del gràfic s'han extret de la taula que segueix.

Font: AECID (abril 2012).⁶²⁴

⁶²⁴ Segons el dossier de la cooperació espanyola els fons multilaterals invertits fins el 2012: 127.154.297 M€, quantitat que no es correspon amb la informació obtinguda directament de l'AECID, l'abril de 2012. La Cooperación Española en Afganistán, DOSSIER COOPERACIÓN ESPAÑOLA EN AFGANISTAN. <<http://static.presspeople.com/attachment/553df77174e84ce08f79f4bc6149ea1a>> [Consulta: 18 desembre 2012].

Taula 36. Fons multilaterals aportats per la cooperació espanyola a l'Afganistan (2006-2011).

Fons Fiduciari per a la Reconstrucció de l'Afganistan (ARTF)	Xifres en milers d'euros
Pressupost operatiu del Govern afganès	40.000
Programa de Solidaritat Nacional (NSP) - Badghis (fons destinats a microprogrames vinculats al programa nacional)	11.500
Programa Nacional d'Accés Rural - Badghis (NRAP) (fons destinats a millorar les carreteres i a la construcció de la ruta Lithium)	12.000 (3 milions d'euros destinats a la ruta Lithium)
Programa Nacional d'Educació - Badghis (EQUIP) (fons destinats a equipaments, no a formació)	1.500
Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD)	
Programa Nacional d'Àrea Base Badghis (NABDP)	36.000
Programa AIRD (Institut per al Desenvolupament Rural a l'Afganistan)	1.924
Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP)	5.000
Fons Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)	15.502
Suport al procés electoral	1.641
Programa d'Ajuda Humanitària i d'Emergència per a Badghis	1.033
Fons Fiduciari Antinarcòtics (Banc Mundial)	0,500
Programa Mundial d'Aliments (PMA)	4.011
Organització Internacional per a les Migracions (OIM)	0,750
Fons Internacional de les Nacions Unides per a l'Ajuda Urgent als Infants (UNICEF)	0,200
Fons de les Nacions Unides per a Activitats de Població (UNFPA)	1.103
Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (UNHCR)	0,105
Comitè de la Creu Roja Internacional (ICRC)	0,835
TOTAL	133.604 €

PNUD: Els fons estan vinculats i prèviament concertats per desenvolupar programes a la província de Badghis.
Banc Mundial: disposa de comptes comuns amb altres donants.

El treball conduït per l'AECID a la província es va desenvolupar principalment a través de les institucions, les autoritats i el personal local i nacional. Per tant, amb la marxa de l'Agència espanyola, tota la responsabilitat quedava en mans dels corresponents ministeris. No es podia assegurar quin seria el finançament que arribaria a la província ni si a través dels fons multilaterals es podria assegurar el manteniment i la continuïtat dels projectes engegats, ja que serà el Govern central qui els gestionarà. Tampoc no quedava clar què passaria amb el suport tècnic que les diferents institucions rebien fins al moment, i si aquest seguia sent necessari i havia de continuar.⁶²⁵ Tampoc no hi havia informació disponible sobre l'eficàcia

⁶²⁵ L'abril de 2013, l'AECID estava treballant en la transferència a les autoritats afganeses dels projectes que havia estat desenvolupant en els diferents sectors exposats: salut, educació, governabilitat, aigua i sanejament, gènere... A més, l'objectiu de l'AECID era donar suport al Programa Nacional de Desenvolupament Comunitari (NABDP) que rebia també el suport de la UNDP, amb un finançament espanyol a través de fons bilaterals per a dos anys més (2013 i 2014) de 22 milions d'euros. Aquesta institució (NABDP) continuaria el suport que l'AECID havia donat a les autoritats locals afganeses en l'accés als serveis d'enllumenat públic i al sistema de

dels diferents projectes desenvolupats per l'AECID que en permetés conèixer la situació i l'impacte a la província de Badghis.

L'assessor polític (POLAD) del PRT ho veia així:

[...] Estoy convencido de que cuando se vaya la comunidad internacional va a haber muchos problemas, muchos pasos atrás, pero como cuando enseñan a andar un niño y se cae, se van a caer muchas veces y llega un momento que solo cuando ellos sean conscientes que tienen que asumir la responsabilidad, y las cuestiones de corrupción, lo irán resolviendo, esto no lo vamos a conseguir nosotros.

5.2.2. PROGRAMA DE SOLIDARITAT NACIONAL (NSP) A BADGHIS⁶²⁶

El Programa de Solidaritat Nacional (NSP) era el programa de desenvolupament per excel·lència del Govern afganès. Treballava principalment a les comunitats (zona rural) i molt poc a les ciutats (zona urbana). El programa s'estava desenvolupant a totes les províncies de l'Afganistan, les quals disposaven d'una oficina central a cada capital de província. En dari, el programa s'anomena *Hambastag-i-Milli*, i en paixtu, *Milli Paiwastoon*. El programa intervenia en el desenvolupament de la governança local a través de la creació de consells de desenvolupament comunitari, formats per membres elegits entre la comunitat i que representaven la població, tant en la decisió i la planificació com en la prioritat de les necessitats. Volia millorar les oportunitats socioeconòmiques de les poblacions a través de crear accés a infraestructures bàsiques, així com millorar les carreteres o fer pous, canals i altres construccions.

L'objectiu del NSP era reforçar el govern local, la reconstrucció rural i disminuir la pobresa. Tot això a través de desenvolupar capacitats per identificar, planificar, gestionar i controlar

---

sanejament i aprovisionament d'aigua a Qala-e-Naw. D'altra banda, s'afegia al finançament 5 milions d'euros més per continuar amb el suport al Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP) que ja s'estava desenvolupant a la província de Badghis amb el suport del PRT. «España entrega a Afganistán la gestión de los proyectos de cooperación para el desarrollo en el país» web del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació (MAEC), 8 d'abril de 2013. <http://www.aecid.es/es/noticias/2013/04-2013/2013_04_08_afganistan.html> [Consulta: 13 abril de 2013].

⁶²⁶ Informacions rebudes pel director del Programa de Solidaritat Nacional (NSP) a Badghis, l'abril de 2012.

els propis projectes de desenvolupament. Les comunitats podien prendre les decisions sobre quins eren els projectes que necessitaven i gestionar els recursos en totes les etapes del cicle del projecte. D'aquesta manera, les mateixes comunitats contribuïen a incrementar la seguretat humana.

El NSP va ser creat el 2002-2003 pel Banc Mundial (BM) en col·laboració amb el govern de transició (ministre de Finances i ministre de Desenvolupament Rural, Rehabilitació i Desenvolupament). A finals de desembre de 2011, el NSP havia cobert més del 75 % de la població rural. Des que es va crear, el programa havia contribuït amb uns 914 M\$ per subvencionar les comunitats rurals. Els projectes principals que es desenvolupaven eren: transport (25 %), aigua i sanejament (24 %), reg (18 %), educació (12 %) i altres sectors (21 %).

El NSP constava de diferents fases. La primera fase (NSP I) es va completar el març de 2007 i havia cobert 17.300 comunitats. La segona fase (NSP II) comprenia el període entre abril de 2007 i setembre de 2011 i havia cobert 6.000 comunitats. El total cobert, doncs, era de 23.300 comunitats.⁶²⁷ La tercera fase (NSP III) anava des del 2010 fins al 2015, i introduïa nous elements,⁶²⁸ però seguia sent un programa de desenvolupament impulsat per la comunitat, amb els mateixos objectius de reforçar-ne la governança local i el desenvolupament socioeconòmic. Els costos per la tercera fase s'estimaven en 1.500 M\$ per al període de cinc anys. La responsabilitat de la supervisió i el seguiment anava a càrrec del Ministeri de Rehabilitació Rural i de Desenvolupament (MRRD) i l'administració del Banc Mundial (BM).

A Badghis, i a l'oficina de Qala-e-Naw, hi treballaven unes tretze persones entre enginyers, monitors, assistents i comptables. Com que no trobaven personal preparat a la mateixa província de Badghis, el personal el reclutaven en altres províncies i amb contractes per a un

---

⁶²⁷ Per a l'aplicació de les fases I i II, el NSP havia rebut 1,1 bilions de dòlars de suport financer (395 M\$ de donacions internacionals d'ajuda al desenvolupament, 619 M\$ del Fons Fiduciari per a la Reconstrucció de l'Afganistan (ARTF), 41 M\$ del Fons de Desenvolupament Social del Japó, i un addicional de 113 M\$ a través de donants bilaterals). Els contribuents eren: Austràlia, Bèlgica, el Canadà, Xipre, la República Txeca, Dinamarca, la Comissió Europea, França, Alemanya, Itàlia, el Japó, els Països Baixos, Nova Zelanda, Noruega, Espanya, Suècia, Suïssa, el Regne Unit i els Estats Units.

⁶²⁸ Les comunitats que en les fases anteriors ja havien desenvolupat projectes amb èxit podien tornar a presentar noves propostes.

parell o tres d'anys (no es volien quedar més temps a la província). Els enginyers que treballaven en el programa (abril de 2012) eren de Kapisa i altres províncies del país. No obstant això, tot el personal era afganès, no així quan varen començar i fins al 2006, ja que alguns dels gerents eren estrangers. Actualment, només a l'oficina central de Kabul, hi treballaven una o dues persones de l'Índia. Hi havia altres organitzacions que també col·laboraven en els programes del NSP, organitzacions estrangeres anomenades *socis facilitadors (facilitating partners - FP)*.⁶²⁹ Actualment treballen amb l'oenegé BRAC i una de Noruega (NPO/RRAA - Norwegian Project Office / Rural Rehabilitation Association in Afghanistan), organitzacions que també treballaven amb personal local.

El treball es feia des de la comunitat i a partir dels comitès de desenvolupament comunitari (CDC). El nom del comitè no era el nom del poble, sinó el del representant que havia elegit la comunitat com a líder. Cada CDC estava format per quatre persones (un líder, un sublíder i dues persones més), que eren les que representaven el poble i gestionaven el programa entre els enginyers i la comunitat.

El criteri per seleccionar la comunitat s'aplicaven segons el nombre de famílies (entre 25 i 300 famílies). No s'acceptaven comunitats de menys de 25 famílies i tampoc comunitats de més de 300 famílies. Aquest criteri de selecció estava relacionat amb el pressupost, ja que cada família rebia 200 dòlars (10.000 afganis) i el pressupost màxim per comunitat era de 60.000 dòlars, per tant, 300 famílies. Els diners no anaven directament a les famílies, sinó que es quedaven al banc.

La comunitat havia d'elegir els projectes segons les seves prioritats. Per exemple, la primera prioritat era la construcció d'una carretera; la segona prioritat, fer un canal; la tercera, un centre comunal; la quarta, la construcció d'una escola, etc. Els FP donaven suport a la comunitat en el procés d'elecció dels líders que els havien de representar, en com fer la identificació dels projectes a partir de les seves necessitats i en el desenvolupament de la proposta que havien de presentar al NSP. Si les prioritats demanades eren viables, el CDC

---

⁶²⁹ Per treballar amb el NSP, primer l'organització havia de contactar amb el Ministeri i un cop acceptada la proposta, s'ocupava de donar suport a les comunitats en l'elecció dels seus líders com a representants en el CDC. Els FP donaven suport als CDC per identificar i prioritzar les necessitats.

rebia la formació per fer una proposta de projecte anomenat *pla de desenvolupament comunitari* (CDP) on es definien les prioritats de la comunitat. La proposta era revisada pels enginyers segons els estàndards del NSP i era enviada a Kabul, oficina central on seria aprovada, i, en aquest cas, els diners serien transferits al banc de la província per poder començar els projectes. Els projectes eren realitzats per la comunitat amb el suport d'enginyers, que eren els que dissenyaven, supervisaven, aconsellaven i feien el seguiment. El nombre de projectes que una comunitat podia desenvolupar depenia de la magnitud de les obres sol·licitades i de la quantitat de famílies per comunitat, perquè la quantitat a rebre no podia excedir de 200 dòlars per família.

El NSP treballava amb els CDC un màxim de tres anys, i després la responsabilitat era transferida al Ministeri de Rehabilitació i Desenvolupament Rural (MRRD). Els projectes es basaven en infraestructures (carreteres, canals, pous, etc.), no treballaven en altres àmbits. Fins i tot si la comunitat demanava la construcció d'una escola i no n'hi havia cap a la zona, primer es contactava amb el Ministeri d'Educació per veure la viabilitat de l'escola en recursos humans i material. Només si el Ministeri es comprometia a portar un mestre i proveir el material necessari, el NSP ajudaria a fer l'escola. Passava el mateix si la comunitat demanava un centre de salut, ja que el Ministeri de Salut hauria d'implementar els recursos humans, materials, etc. Tres anys abans, el NSP havia treballat en altres àmbits com per exemple programes de formació, tallers, programes d'elaboració de catifes, etc. Tanmateix, molts d'aquests programes van fracassar. Per exemple, en algun programa s'havia proveït de generadors perquè la comunitat tingués llum en algunes àrees, però quan el gasoil s'acabava la comunitat no en podia comprar i es quedava sense llum i, per tant, la inversió havia estat inútil. Per això, van decidir dedicar esforços a infraestructures viables, com ara la rehabilitació de centres i escoles, o a la construcció de carreteres, pous, molins per obtenir farina, etc.

L'abril de 2012, a la província de Badghis hi havia 582 CDC. Faltava cobrir alguns districtes per problemes de seguretat, com ara el de Bala Murghab. El 2006 van intentar treballar-hi, però la seguretat va anar empitjorant i van marxar. Faltava per cobrir 131 comunitats d'aquest districte. A la resta de districtes hi podien treballar de manera regular. A Jawand, d'accés difícil, s'hi desplaçaven amb moto. Estaven treballant a 121 CDC, però en volien

establir 141 més. A les zones on hi havia problemes de seguretat, era la població de les comunitats les que anaven a Qala-e-Naw per rebre la formació. El treball el justificaven amb fotografies. A Jawland i Muqur no sempre hi havia problemes de seguretat, mentre que a Bala Murghab era quasi impossible treballar-hi.

Taula 37. Comitès de Desenvolupament Comunitari a Badghis (CDC) fase I i fase II (2003-2011)

FP	Districte	Nre. comunitats cobertes	Programes finalitzats	Programes en curs	Famílies beneficiades
BRAC	Ab Kamari	103	264	0	14.720
	Jawand	121	201	0	13.083
	Moqur	63	119	0	10.963
NPO/RRAA	Qala-e-Naw	64	195	0	6.823
DACAAR	Qadis	196	459	0	25.151
No FP	B. Murghab	35	0	0	0
TOTAL		582	1.238	0	70.740

Sectors

Educació	Irrigació	Economia familiar	Governança	Desenvolupament rural	Transport	Aigua i sanejament	Total
165	168	224	45	13	347	276	1.238

CDC a Badghis fase III (2012)

FP	Districte	Nre. comunitats cobertes	Programes finalitzats	Programes en curs	Famílies beneficiades
NPO/RRAA	Qala-e-Naw	31	11	60	7.049

Sectors

Educació	Irrigació	Economia familiar	Governança	Desenvolupament rural	Transport	Aigua i sanejament	Total
0	20	8	0	14	15	14	71

Font: Programa de Solidaritat Nacional (NSP), Kabul i Badghis, abril de 2012.

La comunitat de Qadis Abad van construir tres molins i un canal perquè les aigües anessin cap al riu i no inundessin o quedessin estancades en la població. A més, van millorar la carretera que els comunicava amb Qala-e-Naw, la van fer transitable per als cotxes, camionetes i ambulàncies.

Molí de blat al poble de Qadis Abad

Fotografies pròpies.

Canals al poble de Qadis Abad

Fotografies pròpies.

Quin havia estat l'impacte i l'eficàcia del PRT espanyol a Badghis? S'havia mesurat l'eficàcia i la pertinència de les intervencions del component militar i les del component civil a la província?

Ara per ara, ni des de l'àmbit militar, ni des de l'àmbit del desenvolupament i la governança per part de l'AECID, no es disposava d'avaluacions que permetessin donar resposta a les preguntes. Tanmateix, en termes generals es podia dir que a Badghis no s'havien reduït les vulnerabilitats i la província seguia dependent de l'ajuda exterior. Tot i així, s'havien produït canvis importants amb la construcció i millora de carreteres i escoles, la pista d'aterratge de Qala-e-Naw, dos hospitals, centres de salut; s'havien construït obres de sanejament; treballat amb les institucions afganeses per millorar la governabilitat a escala local; preparat un exèrcit i una policia local... Alguns indicadors havien millorat, però faltava molt perquè fossin els desitjables. D'altra banda, la seguretat a la província sempre havia estat molt volàtil i inexistent en moltes zones dels districtes per les milícies que mai no hi havien deixat d'operar. Era difícil creure que la situació no empitjoraria amb la sortida de les tropes internacionals (espanyoles, nord-americanes i italianes) de la província. Tot i que el Govern disposés d'un exèrcit i una policia, no se sabia si aquestes forces afganeses serian suficients i/o ben preparades. Sí que sabíem, però, que la policia local amb la sortida de les forces nord-americanes ja reclutava menors d'edat...

El PRT espanyol a Badghis havia estat operant en una zona d'insurgència, que tot i que no era d'ideologia talibana eren milícies que lluitaven contra el règim establert per així mantenir el negoci il·legal del cultiu i tràfic d'opi, encara a finals de 2012 era la font de subsistència per a moltes famílies de la província. En aquest context, el PRT va posar en pràctica el nou model d'enfocament integral, desenvolupat pels EUA i anomenat les «3D» (defensa, diplomàcia i desenvolupament), amb l'objectiu, sobre el paper, de mantenir una província estable i segura i, al mateix temps, donar suport per crear estructures d'estat a escala provincial i impulsar l'economia i el desenvolupament. En l'àmbit de defensa, pilar militar, les forces espanyoles defensaven que no eren forces de combat i no participaven en aquests tipus d'operacions: es definien com a forces de manteniment de la pau (*peacekeeping*), una pau, però, inexistent a la província. El PRT espanyol es feia càrrec de quatre districtes de la província que no incloïa el districte de Bala Murgab, un dels districtes

més perillosos i amb més activitat insurgent, que era controlat per les forces dels EUA i Itàlia, ni tampoc el districte de Jawand, on cap força militar no va tenir cap presència i el desenvolupament es practicava des de la llunyania. Aquest districte es trobava totalment abandonat i quan es preguntava per què la resposta era que l'orografia del districte era molt complicada i a favor de les milícies que hi operaven, les quals coneixien molt bé el terreny. D'altra banda, les forces espanyoles eren poc nombroses i no podien cobrir tota l'àrea dels quatre districtes d'intervenció, tot i que havien desplegat tres bases en diferents zones, anomenades *bases avançades de combat* (COP), on actuaven en coordinació amb les forces nacionals afganeses (Exèrcit i Policia Nacional) i duïen a terme operacions conjuntes. Les operacions seguien el pla provincial de seguretat convingut amb les autoritats afganeses, i els tipus d'operacions que realitzaven, segons les informacions, eren activitats de vigilància, de desactivació de mecanismes explosius... No portaven a terme operacions de combat només defensives, a diferència de les forces afganeses, que un cop passats els tres anys de formació ja podien actuar com a forces de seguretat i control de la població i combatre la insurgència. Quan es parlava o preguntava sobre les tropes espanyoles a la població de Qala-e-Naw, capital de la província i on el PRT tenia la base, la majoria reconeixia que des que hi havia tropes internacionals (la població anomenava *estrangers* a tot el PRT, sense distinció de nacionalitats, civils o militars), Qala-e-Naw i la rodalia eren molt més segures. D'altra banda, la població estava tan acostumada a les armes que no se sentia amenaçada amb la presència de les tropes espanyoles pels carrers, ni tan sols quan els militars entraven armats als centres, a les escoles o, fins i tot, a l'hospital.

De les funcions i responsabilitats del PRT militar espanyol, les més clares eren les que donaven suport al Govern per desenvolupar la reforma del sector de seguretat (SSR) instruint l'Exèrcit i la Policia Nacional afganesa. El contingent espanyol, tot i que es trobava en un context amb molts elements en contra (analfabetisme, falta de compromís per part dels locals, desconeixement de la llengua i la cultura per part dels espanyols, etc.), va instruir unes forces afganeses (Exèrcit i Policia Nacional). D'altra banda, va donar suport al Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP) del qual no es disposa de més elements dels que s'exposen el següent punt 6.1, així com tampoc no es disposava d'informació suficient en les implicacions, si és que n'hi havia, en la lluita contra el narcotràfic, ja que Badghis era una zona tant de cultiu com de tràfic d'opi, perquè és una província fronterera amb el

Turkmenistan. Tanmateix, el contingent espanyol no participava en la destrucció dels camps de cultiu de cascall, perquè la subsistència de moltes famílies de la província depenia d'aquesta activitat i la població se'ls hauria girat en contra. La unitat militar d'intel·ligència era la que s'ocupava de recaptar la informació.

Que sigui necessària la seguretat per poder dur a terme el desenvolupament no vol dir que, en contextos insegurs, el desenvolupament l'hagi de portar a terme l'àmbit militar, ja que el dilema seguretat-desenvolupament no es resoldrà realitzant projectes QIP com els desenvolupats per la unitat CIMIC a Badghis. S'ha de tenir en compte que aquestes obres, a part de ser obres de poca envergadura, només es portaven a terme a les zones amb presència militar i, per tant, no tenien res a veure amb les necessitats i les prioritats de les poblacions, i la majoria de les comunitats dels districtes es quedaven fora del seu radi d'acció. D'altra banda, la majoria de les activitats CIMIC no s'informaven o coordinaven amb l'AECID, que no semblava gaire interessada ni preocupada pel que feien o deixaven de fer els militars en aquest àmbit. Per l'AECID, aquestes obres no només eren de poca envergadura, sinó que tampoc no interferien en els seus projectes.

No va ser tan efectiva la seguretat que el PRT militar espanyol havia d'estendre per la província per assegurar el desenvolupament i la governança de les institucions locals. Aquesta «seguretat» només es feia «efectiva» en les zones on hi havia presència militar permanent, fet que limitava poder estendre les activitats de desenvolupament per la resta de la província. L'AECID, part civil del PRT i encarregada d'aquest àmbit, va veure limitats els seus projectes i es va centrar sobretot a Qala-e-Naw, capital de la província i base del PRT. Per desenvolupar projectes arreu de la província, va invertir a través de les oenegés que treballaven a les comunitats rurals i va seguir la proposta de la UNAMA del *light footprint* i el *ownership*, contractant experts afganesos nacionals i treballant amb personal local per desenvolupar tant l'aspecte governabilitat amb les autoritats i institucions locals, com els projectes que coordinava TRAGSA, tot i que no sempre amb possibilitat de supervisió i seguiment, i sense avaluar-ne l'efectivitat i sostenibilitat. Com s'ha vist en els diferents projectes desenvolupats per l'AECID durant el període 2006-2012, alguns eren molt ambiciosos i, atès el context, poc sostenibles tant tècnicament com econòmicament. D'altra banda, tenir en compte les prioritats de la població hauria de ser cabdal tant per l'eficàcia i

continuitat com per al futur dels programes desenvolupats: Per què prioritzar l'enllumenat d'alguns carrers de Qala-e-Naw, encara que fos amb plaques solars, quan aquestes segurament serien més necessàries en altres estructures? Com es mantindran mecànicament setze cotxes d'ambulància, recanvis, gasoil, etc.? I com es podrà mantenir el parc de màquines? Com els quatre directors provincials (salut pública, obres públiques i rehabilitació, desenvolupament rural, educació) podran mantenir i donar continuïtat als programes engegats si no els arriba suficient finançament del Govern central? I tot això sense comptar amb el problema de la corrupció estès en tots els àmbits. Tanmateix, com ja s'ha esmentat, per al 2013 i 2014, l'AECID va donar continuïtat amb fons bilaterals als projectes engegats a través d'una donació de 22 milions d'euros, que serien gestionats pel Programa Nacional de Desenvolupament Comunitari (NABDP), i 5 milions d'euros més per continuar amb el suport al Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP).

D'altra banda, l'AECID també compartia espai en el PRT amb la USAID. La percepció i les informacions rebudes de la USAID reflectien més una falta de comunicació entre les dues agències que no pas de coordinació, perquè treballaven en zones diferents i no duplicaven esforços. La USAID treballava a l'hospital de Bala Murghab, per estendre la governabilitat a les autoritats locals del districte (xures, elders...) i també amb programes d'agricultura. A diferència de l'AECID, la USAID va compartir informació, informes i reunions amb més transparència.

Un article del desembre de 2012 donava dades sobre la contribució espanyola a l'Afganistan:

[...] los españoles habrán contribuido con más de 3.500 millones de euros al compromiso internacional de llevar la estabilidad a un país que acumula décadas de conflictos. A esta cantidad hay que sumar también los más de 61 millones de euros aportados de manera bilateral por la Agencia Española de Cooperación Internacional al Desarrollo (AECID) y los 132,5 millones a través de fondos multilaterales, entre los años 2006 y 2011.⁶³⁰

---

⁶³⁰ Laura CALDITO PEREZ, «El fin de la misión en Afganistán y el futuro de la cooperación española», Redactora de Defensa. *Europa Press*, Cátedra Paz, Seguridad y Defensa, Universidad de Zaragoza, 9 desembre de 2012. <<http://catedrapsyd.unizar.es/observatorio-psyd/opina/el-fin-de-la-mision-en-afganistan-y-el-futuro-de-la-cooperacion-espanola.html>> [Consulta: 28 desembre 2012].

CAPÍTOL 6

EL PROCÉS DE PAU

EVOLUCIÓ I SITUACIÓ ACTUAL (2012)

Els atacs de la insurgència continuaven a finals de 2012, també el 2013, i continuaven les operacions COIN i de combat per part de les forces militars internacionals i nacionals amb les consegüents morts en tots els bàndols, però afegint-hi les morts de molts civils (de tots els grups d'edat i sexe). Davant la incapacitat d'establir la pau al país per la via militar, el Govern i la CI van decidir buscar solucions a través de la negociació amb els talibans, que segons va manifestar Brahimi va ser un dels errors a la Conferència de Bonn de 2001. Dins d'aquest marc, a la Conferència de Londres de 2010 es va presentar un pla per negociar amb els talibans, conduït a escala central pel Consell Superior per la Pau (HPC), i a escala provincial pel Consell per la Pau Provincial (PPC), que incloïa, d'una banda, el diàleg i la negociació amb la insurgència, i de l'altra, desenvolupava el Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP). A finals de 2013, tots els intents de negociació havien fracassat. L'administració dels EUA, l'OTAN, l'ONU i el HPC del Govern afganès havien intentat diverses vegades, sense èxit, negociar una reconciliació amb els talibans i els grups insurgents que permetés l'estabilitat del país.

6.1. EL PROCÉS DE PAU: NEGOCIAR AMB ELS TALIBANS, EL PROGRAMA AFGANÈS PER LA PAU I LA REINTEGRACIÓ (APRP), JUSTÍCIA TRANSICIONAL

Negociar amb els talibans

Els talibans ja no eren els mateixos que governaven l'Afganistan el 2001. S'havien dividit en diferents faccions i s'havien convertit en un moviment heterogeni i descentralitzat. El febrer de 2010 es van iniciar els primers diàlegs de pau amb Baradar (segon comandant talibà de la Xura de Quetta) i les Nacions Unides a Dubai.⁶³¹ Tanmateix, els serveis de seguretat pakistanesos van arrestar Baradar⁶³² (no fou alliberat tot i les demandes de l'HPC i el Govern afganès) i va ser reemplaçat pel mul·là Abdul Qayoum Zakir⁶³³ i el mul·là Akhtar

---

⁶³¹ El setembre de 2007 els talibans van declarar estar disposats a iniciar negociacions amb el govern afganès, i a l'octubre del 2008 Karzai va sol·licitar a l'Aràbia Saudita que fos mediador en les negociacions. Vicenç FISAS, *Anuari processos de pau, 2012*, Escola de Cultura de Pau (UAB), Barcelona, Icaria, 2012, p. 57.

⁶³² L'ISI va arrestar Baradar junt amb set líders talibans més. Sembla que amb aquesta acció volia donar el missatge als talibans i als EUA que l'ISI havia de tenir un rol important en el procés de negociació. Matt WALDMAN, *The Sun in the Sky: The relationship between Pakistan's ISI and Afghan insurgents*, Carr Center for Human Rights Policy, Kennedy School of Government, Harvard University, Juny 2010, p.7.

⁶³³ Expresoner de Guantánamo.

Mohammad Mansur (anomenat Mansoor)⁶³⁴ que operaven regularment a Helmand, Kandahar i Uruzgan. EUA va mantenir trobades a Doha (on els talibans van obrir una oficina el gener de 2012) i Alemanya amb diferents representants del mul·là Omar considerant que si els talibans posaven en marxa alguna mesura de confiança, com denunciar el terrorisme internacional o la voluntat d'iniciar negociacions formals amb el govern afganès, traslladarien presos talibans de Guantànamo a l'Afganistan sota el control del govern afganès.⁶³⁵ Tanmateix, els diàlegs no van arribar més enllà. No semblava que els diferents grups, com ara la xarxa Haqqani,⁶³⁶ estiguessin a favor d'iniciar negociacions per trobar una solució al conflicte, no hi havia informació de quins grups s'hi volien afegir i no hi va haver continuïtat a causa de les divisions entre els diferents grups. D'altra banda, l'OTAN, en un document filtrat, havia acusat els serveis de seguretat del Pakistan de donar suport a la milícia talibana, i considerar que tornarien a aconseguir el poder quan les tropes internacionals abandonessin l'Afganistan el 2014. El Pakistan va rebutjar aquestes acusacions, al mateix temps que els talibans negaven qualsevol pla de diàleg per iniciar negociacions amb el Govern afganès a l'Àrabia Saudita. L'heterogeneïtat i els interessos dels diferents grups feia difícil qualsevol intent de trobar solucions al conflicte.⁶³⁷

El gener de 2012, un portaveu dels talibans, Zabiullah Mujahid's de la Xura de Quetta del sud de l'Afganistan va anunciar que obrien una oficina a Doha (Qatar) per iniciar negociacions de pau amb la comunitat internacional. A l'inici, el Govern afganès preferia l'Àrabia Saudita i es va oposar al rol de Qatar i al lideratge dels EUA. Finalment, però, el president afganès s'hi va afegir el 16 de febrer de 2012. D'altra banda, a la Conferència trilateral Iran-Pakistan-

---

⁶³⁴ Se'l relacionava amb els serveis d'intel·ligència del Pakistan (ISI).

⁶³⁵ Abans de la mort de Rabbani, el 7 d'abril de 2011, Mohammad Stanekzai, cap del procés de reintegració (APRP) i secretari de l'HPC (ferit en l'atemptat contra Rabbani), va confirmar que el Govern afganès i representants dels talibans, amb Tayeb Agha (proper al mul·là Omar), havien iniciat converses. Tanmateix, l'assassinat de Rabbani va tirar enrere qualsevol pas que s'hagués iniciat. Les converses liderades pel Departament d'Estat i facilitades per Alemanya i Qatar, més tard confirmades per Karzai i Gates, llavors secretari de Defensa, van continuar el 2012. Kenneth KATZMAN, *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, CRS (Congressional Research Service) Report for Congress, 3 de maig, 2012, p. 45; i, Vicenç FISAS, *Anuari processos de pau, 2012*, Escola de Cultura de Pau (UAB), Barcelona, Icaria, 2012, p. 58.

⁶³⁶ La xarxa Haqqani havia construït aliances amb altres grups terroristes internacionals, com ara el Moviment Islàmic de l'Uzbekistan, Lashkar-i-Taiba, els talibans pakistanesos i Al-Qaida. A diferència de la Xura de Quetta del sud de l'Afganistan que havia perdut poder, la influència dels Haqqani havia crescut. Jeffrey DRESSLER, *Can Taliban leaders bring the peace?* Institute for the Study of War (ISW), 6 de gener, 2012.

⁶³⁷ Michael SEMPLE, «Com parlar amb als talibans, Una oficina a Qatar canvia les regles del joc». *Foreign Affairs*, 9 gener, 2012; i, Lawrence BARTLETT, «Pakistan denies hidden agenda, Taliban deny talks», *Foreign Affairs* (AFP), 1 de febrer, 2012.

Afganistan del 24 de febrer, el Pakistan públicament va demanar als talibans negociar una solució al conflicte. Tanmateix, els diàlegs es van aturar. Hekmatiar també va cancel·lar la seva participació amb els incidents de l'11 de març de 2012 quan un soldat nord-americà va matar 16 civils afganesos. A aquests fets els van succeir els atacs insurgents del 15 d'abril en diferents localitzacions al mateix temps (Kabul i diferents províncies del país).

Mentre els contactes d'EUA i els talibans s'havien aturat, el desembre de 2012 a França, la *Fondation pour la Recherche Stratégique* (think tank francès) va liderar una trobada amb representants del govern afganès, membres de l'AN i líders de la insurgència talibana amb el representant de l'oficina a Qatar, Shahabuddin Delawar, i membres del grup de Hezb-e-Islami. D'altra banda, es va donar a conèixer un pla de l'HPC que manifestava la possibilitat de que els diferents grups insurgents s'incorporessin al Govern central i provincial si participaven en els processos polítics del país a partir de 2015. Mentre l'HPC parlava d'avenços per negociar la pau amb els talibans,⁶³⁸ el director de la Comissió Independent de Drets Humans a l'Afganistan (AIHRC) acusava l'HPC de no liderar un procés de pau transparent i no donar lloc a la dona per asseure's a la taula de negociacions. Al mateix temps, amb els assassinats de Rabbani i Rahmani,⁶³⁹ els talibans estaven mostrant que no tenien intenció de negociar i el seu objectiu era continuar lluitant.

Amb l'alliberament de Baradar el 21 de setembre de 2013 pel primer ministre pakistanès, Nawaz Sharif, Pakistan reiterava la voluntat de liderar els diàlegs amb la insurgència talibana i va designar a Chaudhry Nisar Ali Khan (ministre de l'Interior) com a mediador.

Els diferents objectius i idees que cada grup insurgent tenia sobre el futur de l'Afganistan dificultava la unió i la voluntat per intentar algun tipus de negociació. Durant el 2013 la violència no només va continuar sinó que va augmentar. Mentre la violència continuï s'esvaeix cap esperança de negociació i, per tant, d'assolir la pau.⁶⁴⁰

---

⁶³⁸ Va desenvolupar un full de ruta per conduir el procés de pau fins al 2015. <http://121213_Peace_Proces_Roadmap_to_2015.pdf>.

⁶³⁹ Exministre talibà i membre del Consell Superior per la Pau (HPC), va ser mort a trets al seu cotxe el 13 de maig de 2012.

⁶⁴⁰ Hussain YASA, «HPC is Optimism about Peace Talks with Taliban» Editor en cap a Outlook Afghanistan Newspaper, 16 d'octubre de 2012. <http://outlookafghanistan.net/editorialdetail.php?post_id=5686> [Consulta: 18 desembre 2012].

El Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP)

Aquest Programa⁶⁴¹ va iniciar les activitats durant el 2010 i tenia l'objectiu de reintegrar a la societat afganesa aquells membres de l'oposició armada que estaven disposats a renunciar a la violència i acceptar el govern establert, tot i que no explicitava que fos un programa d'amnistia. El Parlament afganès, el març de 2007 (publicat al butlletí oficial el desembre de 2009) ja va adoptar una amnistia general per a tots aquells que havien estat involucrats en les guerres de les dècades passades. Aquesta llei atorgava l'amnistia a tots els grups i persones sense definir límits.

L'APRP estava dirigit a escala central pel Consell Superior per la Pau (HCP), amb l'expresident del país Burhanuddin Rabbani, que seria president del Consell fins al seu assassinat un any després (setembre de 2011). El va succeir el seu fill Salahuddin Rabbani. A escala provincial, era conduït pel Comitè de la Pau Provincial (PPC) i l'Equip Provincial Mixta (Provincial Joint Secretarian Team - PJST), amb la implicació directa dels governadors provincials i dels districtes. La ISAF, el PNUD i la UNAMA donaven suport directe al Programa a escala provincial, mentre que les forces de seguretat afganeses (ANSF) a poc a poc s'anaven fent càrrec de les comunitats i districtes.

El Programa tenia un pressupost de 782 M\$. Els donants de la CI i sobretot els EUA,⁶⁴² màxim donant del Programa, a finals de maig de 2011 havien lliurat al Govern afganès 133.4 M\$, però per al Programa s'havien gastat només 7,7 M\$. El desembre de 2011 el Govern afganès havia rebut 148,5 M\$.⁶⁴³

La ISAF, i en aquest cas la unitat CIMIC del PRT espanyol a Badghis, tenia un paper important en el Programa (el fet que la ISAF participés en el programa es percebia com si les forces militars internacionals fossin les que conduïen l'APRP). D'una banda, donava suport a la

---

⁶⁴¹ Aprovat el juny de 2010 pel president Hamid Karzai, que va nomenar directament els membres del Consell Superior per la Pau (HPC).

⁶⁴² Cada PRT tenia un oficial de l'exèrcit nord-americà que era l'enllaç de suport i seguiment.

⁶⁴³ DeeDee DERKSEN, *Impact or Illusion? Reintegration under the Afghanistan Peace and Reintegration program*, a United States Institute of Peace (USIP), Peacebrief 106, 22 de Setembre, 2011, p. 2.

població reintegrada a través d'ajudes i projectes d'impacte ràpid, i de l'altra, donava suport a les autoritats i els organismes de l'APRP, que a escala provincial era liderat pel Comitè per la Pau Provincial (PPC) i l'Equip Provincial Mixta (PJST). El seu objectiu era que els reintegrats retornessin a les seves comunitats, abandonessin la lluita i acceptessin el govern del país. No es considerava un programa de rendició dels insurgents, ja que l'amnistia estava garantida. Abandonar la lluita quedava recompensat, el Programa es comprometia a donar uns diners durant un període de tres mesos i donar una feina al reintegrat.

El Programa constava de tres fases. La primera fase era de difusió local. Era la fase informativa i divulgativa, en la qual es passava informació i missatges per intentar influir en els avantatges que obtindrien si deixaven la lluita. La ISAF, a través de la unitat CIMIC del PRT espanyol, donava suport a les autoritats de la província en la difusió local del Programa. Encara hi havia zones de Badghis que no sabien que existia, per exemple a Luvina, població al nord del districte d'Ab Kamari amb Muqur. Una manera ràpida de divulgació era a través de la celebració de xures o jirgues (assemblees) on es donava a conèixer el Programa i els beneficis cap a la comunitat. Per iniciar el procés, s'havia de contactar amb els insurgents, cosa que es feia a través del PJST o bé del NDS, que era l'estructura d'intel·ligència i seguretat afganesa. També podien ser els mateixos insurgents els que contactaven amb els organismes. Un cop decidien deixar la lluita i entrar en el programa de reintegració passaven pel Departament de Governació on hi havia la part de negociació i resolució dels greuges. En aquell moment s'havia de gestionar el retorn a la seves comunitats d'origen. Primer s'intentava que tornessin a les seves comunitats, però, si aquestes no ho acceptaven, s'havia de buscar altres zones i comunitats.

La segona fase era de desmobilització. L'insurgent havia de passar un procés biomètric on se'l fitxava a escala internacional a través d'un registre, empremtes dactilars, iris, etc. Aquest procés era gestionat pel PPC i el PJST i podia trigar uns tres mesos. L'insurgent entregava les armes de manera simbòlica, ja que les armes no eren requisades, només registrades. L'insurgent se les tornava a quedar per defensar-se de les pressions i amenaces dels grups insurgents.

Entrega simbòlica de les armes

Fotografia del Ministeri de defensa Espanyol durant l'entrega d'armes per part dels insurgents (*El Mundo*, 13 de juny de 2011).

En aquesta fase, i fins que no passaven el procés biomètric, no rebien cap ajut governamental. En aquest període era quan la ISAF, a través del PRT espanyol a Badghis i la unitat CIMIC, donava ajudes a les famílies dels reintegrats fins passat el procés biomètric. Els ajuts per als reintegrats solien ser en productes alimentaris.⁶⁴⁴

Donació d'aliments al governador de Qadis

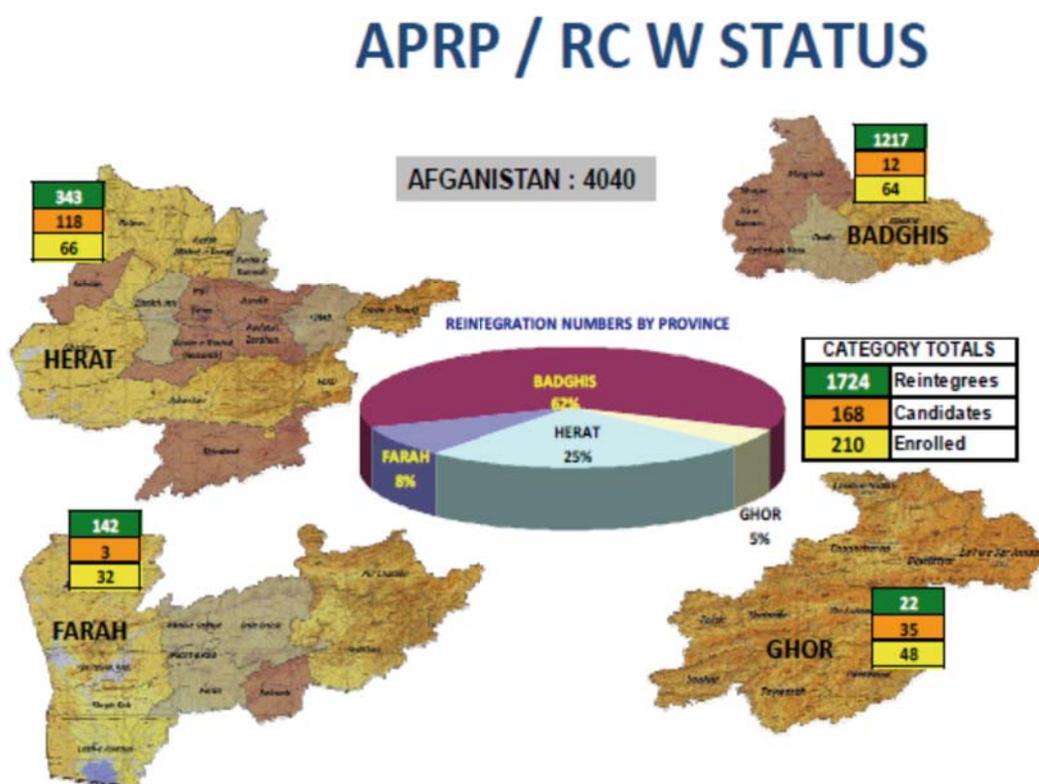
Fotografia pròpia.

---

⁶⁴⁴ Tot i que el Programa era governamental, la ISAF donava suport al Govern afganès. Durant el 2011 els reintegrats que començaven a entrar al Programa no rebien ni els diners promesos ni trobaven feina, i en van donar la culpa a l'Exèrcit espanyol de la ISAF a Badghis. Com que això no ajudava gens l'estratègia militar «de guanyar els cors i les ments», van optar per incloure un suport amb aliments fins a l'arribada de la paga governamental. Durant la visita a Qadis (població semiurbana dels districtes amb el mateix nom) l'abril de 2012, el comboi militar escortava també un camió amb aliments per ser distribuïts a unes 96 famílies de reintegrats que havien passat la primera fase i estaven pendents del procés biomètric. La distribució es va fer a través del governador del districte, i els productes distribuïts eren diversos (ampolles d'aigua, arròs, oli, sal, llaunes de pebrots, etc.). No hi havia cap control sobre la diversitat dels productes, quantitats o necessitats per a una família.

La tercera fase era de consolidació. La persona reintegrada recuperava la seva comunitat d'origen, o una altra comunitat en cas de no ser acceptat a la seva, i començava a cobrar una paga mensual (cinc mil afganis) durant tres mesos.⁶⁴⁵ Durant aquest període podia optar a diversos cursos: alfabetització, fusteria, etc., i se li donava l'oportunitat de trobar una ocupació. Aquesta formació no anava només dirigida als grups de reintegrats, sinó que anava dirigida a tota la comunitat, fins i tot a les dones.

Figura 35. Total reintegrats al programa governamental APRP (actualitzat l'abril de 2012).

Font: CIMIC (PRT espanyol).

Aquestes dades corresponen al mes d'abril de 2012, amb un total de 4.040 insurgents a tot l'Afganistan que havien deixat les armes i s'havien reintegrat a la comunitat. D'aquests, 1.217 (30 %) eren de la província de Badghis, amb 64 insurgents pendents del procés

⁶⁴⁵ A l'inici del Programa, amb la paga també rebien cinc xais per reintegrat. L'oferta dels xais va fracassar per falta de finançament i es va treure.

biomètric i 12 que havien demanat entrar en el Programa. Cal remarcar que el 90 % de la reintegració a la província de Badghis eren tadjiks, més relacionats amb el mercat i cultiu de l'opi il·legal com a medi de subsistència, que no pas amb la ideologia talibana.

El Programa de reintegració a Badghis tenia cert èxit, però la realitat mostrava que un 20 % dels reintegrats retornaven a la insurgència,⁶⁴⁶ o perquè no rebien els diners promesos pel Programa o perquè no trobaven cap alternativa laboral a les armes.

Justícia transicional

La justícia transicional hauria d'engegar un procés d'investigació dels crims i criminals de guerra que permetés establir les bases per a la rendició de comptes d'aquells abusos i violacions dels drets humans duts a terme en el llarg període de guerres a l'Afganistan. Cal reconèixer els errors del passat per no recaure de nou en la violència. Cal investigar la veritat, però també calen mecanismes judicials necessaris per dur a terme el procés, i l'Afganistan no els té. L'Estat de dret encara no existeix, el Govern és massa feble i el sistema judicial no és independent. Molts dels criminals de guerra ocupaven a finals de 2012 càrrecs institucionals, escons al Parlament i/o càrrecs públics importants.

La Comissió Independent de Drets Humans a l'Afganistan (AIHRC) va elaborar un informe d'entre 800 i 1.000 pàgines, *Conflict Mapping*, que documentava els criminals de guerra i els crims que s'havien comès durant els darrers trenta anys. Aquest document donava informació sobre qui (noms i cognoms) i què van fer els responsables. Tanmateix, l'informe no es va publicar a causa de les pressions, tant per part del Govern afganès com per part d'alguns països amb tropes internacionals a l'Afganistan. A més, es posava en risc les persones que van elaborar l'informe, ja que molts dels noms que apareixien en l'informe gaudien de càrrecs de poder i influència.

D'altra banda, Gossman Patti va dur a terme una altra investigació de camp, a partir del *Conflict Mapping*, sobre els crims de guerra i crims contra la humanitat des de 1978 fins al

---

⁶⁴⁶ Taxa de deserció del 20 %. Ahmed RASHID, «Viewpoint: Strategy Shift for Smooth Afghan Transition», 14 d'octubre de 2012.

2001. Aquest informe es va publicar, però la publicació es va intentar eliminar i l'autor va començar a rebre amenaces de mort.⁶⁴⁷

Després de 2001, la violació dels drets humans va continuar, tant per part de les forces governamentals afganeses com de les forces de coalició internacionals i dels diferents grups insurgents, que des de la seva reaparició el 2003 estaven amenaçant, segrestant, ferint i matant actors de l'ajuda humanitària i del desenvolupament, duent a terme atacs suïcides, utilitzant artefactes explosius, matant i ferint civils de totes les edats i sexe, sense que cap grup se n'hagués atribuït la responsabilitat. Davant d'aquesta situació, ni el Govern afganès ni la comunitat internacional no havien reconegut mai el patiment de les víctimes, ni havien proporcionat cap tipus de resposta. No semblava pas que aquest fos el millor exemple ni el camí per iniciar un procés de justícia transicional cap a la reconciliació i resiliència del poble afganès.

6.2. EVOLUCIÓ I SITUACIÓ ACTUAL (2012)

Després d'una dècada d'estratègies contrainsurgents (COIN) i tecnologia militar desenvolupada per les forces internacionals (ISAF/OTAN) i els EUA (OEF), aquestes no havien estat capaces d'estabilitzar el país i posar fi a la insurgència. Amb tot, el 2011 les tropes militars estrangeres van començar el procés de transició, dissenyat perquè de manera gradual les forces nacionals s'anessin fent càrrec de les responsabilitats i el control de la seguretat del seu país, procés que haurà de finalitzar el 2014, moment en què les forces internacionals s'han de retirar del país. Durant el 2012, les tropes estrangeres dels diferents països participants van començar a reduir un 10 % el nombre de les seves tropes i un 40 % el 2013.

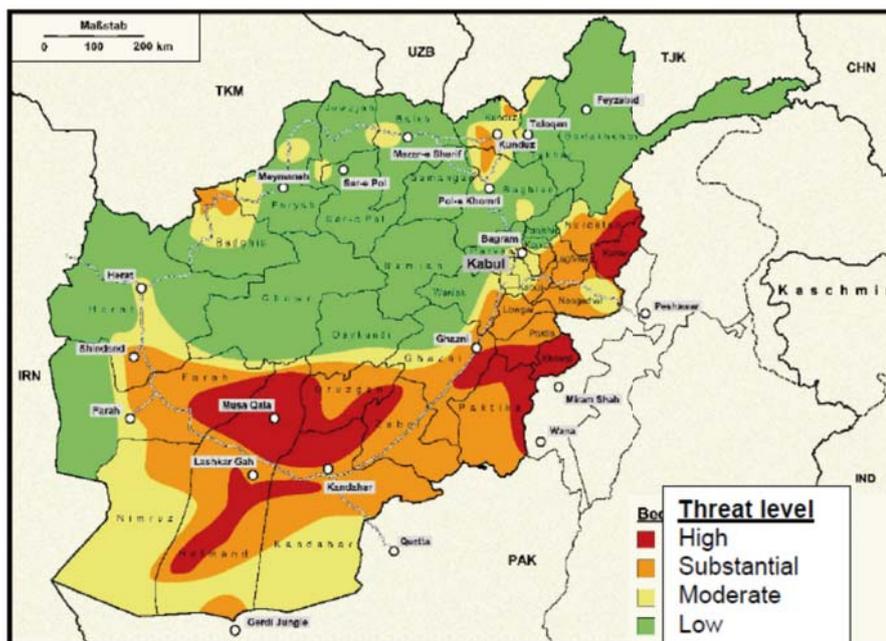
Els atacs dels grups insurgents i de les forces internacionals i governamentals per combatre la insurgència van causar la mort de molts innocents, amb un resultat execrable per a

---

⁶⁴⁷ THE AFGHANISTAN JUSTICE PROJECT, *Casting Shadows: War Crimes and Crimes against Humanity: 1978-2001*, 2005. <<http://afghanistanjusticeproject.org/warcrimesandcrimesagainsthumanity19782001.pdf>> [Consulta: 14 febrer 2012].

ambdós bàndols. L'informe de la UNAMA de 2012 feia un balanç amb un total de 14.728 víctimes civils durant el període 2007-2012. El 2012 les víctimes civils van disminuir un 12 % com a conseqüència d'una reducció dels atacs suïcides per part dels grups insurgents i de les operacions aèries per part del Govern afganès i les forces aliades, però van tornar a augmentar durant el 2013.⁶⁴⁸ Segons l'informe les amenaces a la població civil estaven augmentant, sobretot a la zona nord-est del país, on grups insurgents intimidaven i interferien en la vida de les comunitats, l'accés a l'educació, l'assistència mèdica, etc. Deu anys després d'intervenció militar internacional, moltes regions del país seguien inestables i sense seguretat i la presència de grups armats anava ressorgint en zones del país que fins feia poc eren considerades estables.

Figura 36. Mapa d'avaluació de l'índex d'amenaces.

Font: Progress report in Afghanistan, 2011.⁶⁴⁹

Índex d'amenaces. Baix: encara que hi ha la possibilitat, en principi, no hi ha senyals d'atacs imminents. Moderat: hi ha senyals generals no definits que apunten a possibles atacs imminents. Substancial: s'esperen atacs, tot i que no hi ha informació sobre els objectius

⁶⁴⁸ El 2013 els incidents violents van augmentar, Nacions Unides va comparar aquest any amb el 2011. Les víctimes mortals civils van augmentar a 2.959 fent un total aproximat entre 2007 i 2013 de 17.705 les víctimes mortals civils, p.178 del quart capítol.

⁶⁴⁹ Progress level in Afghanistan, for the information of the German Bundestag, Decembre 2011.

específics i el moment en què es produiran. Alt: s'esperen atacs contra objectius definits en un període i una zona determinats.

Un parell d'estudis⁶⁵⁰ duts a terme per avaluar la baixa acceptació i reinserció de grups insurgents al Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP) mostraven que la majoria dels participants que lluitaven amb la insurgència ho feien perquè creien que la presència de les forces internacionals a l'Afganistan estava destruint la seva manera de viure i atacant els seus valors, la seva comunitat i la seva religió, a més de la influència que exercien sobre el Govern afganès i les mancances i febleses que percebien d'aquest. D'altra banda, els motius econòmics no eren l'únic incentiu per aliar-se a lluitar amb la insurgència, sinó que les causes també eren socials (exclusió, atur, pobresa...). Segons un dels estudis, les raons per anar a lluitar amb la insurgència era una combinació de diferents factors: tribals, comunitat, exclusió del grup, rivalitats locals, baralles i conflictes, així com el govern establert, la impunitat, la corrupció, la criminalitat, el desordre, la perversió de la justícia, les víctimes civils, les violacions i/o les detencions abusives, la resistència a l'ocupació occidental, la supressió de l'islam, etc., factors que depenien tots de les circumstàncies locals i individuals.

Pel que fa a les negociacions de pau amb els talibans a finals de 2013 es trobaven estancats, tots els intents fins llavors havien fracassat.⁶⁵¹ A mitjan setembre de 2012, el Consell Superior per la Pau (HPC) va celebrar per tot l'Afganistan la Setmana de la Pau i la Unitat Nacional. A Kabul es va celebrar una conferència internacional de pau on van participar representants de 15 països i personalitats afganeses de diferents àmbits (polític, religió,

---

⁶⁵⁰ Andrew GARFIELD and Alicia BOYD, *Understanding afgans insurgents: motivation, goals, and the reconciliation and reintegration process*, Foreign Policy Research Institute (FPRI), abril 2013.

<https://www.fpri.org/docs/garfield_-_understanding_Afghan_insurgents.pdf> [Consulta: 26 maig 2013]

Matt WALDMAN, *Golden Surrender? The risks, challenges, and implications of reintegration in Afghanistan*, Afghanistan Analysts Network (AAN), març 2010.

<http://aan-afghanistan.com/uploads/2010_AAN_Golden_Surrender.pdf> [Consulta: 17 març 2012].

⁶⁵¹ A Qatar el juny de 2013, els talibans van obrir una oficina per iniciar negociacions per la pau. El Govern afganès no només va posposar iniciar converses amb els talibans, sinó que va trencar les negociacions de cooperació militar per a després de 2014 que estava duent a terme amb els EUA. El Govern afganès preferia l'Aràbia Saudita per a les negociacions, i a l'oficina talibana oberta a Qatar els talibans l'anomenaven *oficina política*, a més d'estar presidida per una bandera blanca amb el nom d'Emirat Islàmic de l'Afganistan (nom i bandera utilitzada pels talibans quan estaven al poder), cosa que suggeria l'oficina d'un govern a l'exili. El Consell Superior per la Pau afganès que estava liderant les negociacions va afirmar que si l'oficina no canviava el perfil no iniciarien negociacions atès que els talibans, en realitat, eren un grup d'insurgents sense estatus legal. L'objectiu talibà era millorar les relacions per obtenir el reconeixement exterior i ser reconeguts com a alternativa al govern actual de Karzai. Alissa J RUBIN, and Rod NORDLAND, «Afghanistan Rejects talks with taliban and the U.S», *The New York Times*, 19 de juny de 2013.

societat civil) per intercanviar visions sobre el procés de reconciliació. El novembre, el Pakistan (ministre de Relacions Exteriors) va alliberar alguns detinguts talibans, mentre es reunia amb el president del HPC (Salahuddin Rabbani), al mateix temps que van demanar als talibans i grups armats que trenquessin els vincles amb Al-Qaida. El Pakistan també va anunciar que volia convocar una reunió amb els líders religiosos per tractar l'augment de la militància talibana a la regió. Després del Pakistan, el president Rabbani (fill) va visitar els EUA a finals de novembre per tractar les perspectives del procés de pau establert en la Resolució del Consell de Seguretat 1988/2011.⁶⁵² El desembre de 2012, a França es produïa una trobada amb diferents representants de la insurgència taliban i del Govern afganès.

L'Afganistan, després de dècades de conflictes, s'havia convertit el 2001 en un dels països més pobres i menys desenvolupats del món, i el 2012 ho seguia sent. Segons l'índex de desenvolupament humà del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament era el país 175 de 186 països. Durant els anys d'intervenció de la comunitat internacional, el país havia estat totalment dependent de l'assistència internacional i ho seguiria estant quan les forces internacionals deixessin el país EL 2014. S'havia creat un sistema polític molt centralitzat que, tot i la intervenció estrangera, no era capaç de construir estructures d'estat fortes.⁶⁵³ Les institucions eren febles i no contribuïen a cobrir les necessitats de la població afganesa. L'administració de Hamid Karzai era acusada de corrupció, però la corrupció es trobava estesa a tots els àmbits de la societat.⁶⁵⁴ El sistema judicial no funcionava,⁶⁵⁵ i

---

⁶⁵² El 5 de novembre de 2012, el Comitè del Consell de Seguretat decideix incloure a la llista de terroristes la xarxa Haqqani, com a entitat associada als talibans que constitueix una amenaça per a la pau, l'estabilitat i la seguretat de l'Afganistan, seguint la Resolució 1988 (2011). A/67/619-S/2012/907, Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan, 6 de desembre, 2012.

⁶⁵³ L'octubre de 2012, l'Assemblea Nacional (Cambra Baixa) va aprovar una llei sobre l'estructura, els deures i l'autoritat de l'Oficina del Fiscal General, a més d'iniciar un debat sobre el projecte del Codi de Procediment Penal. Tampoc s'havia conclòs el programa nacional sobre «lleis i justícia per a tots», que a la conferència de Kabul, el juliol de 2010, havia preparat centrant les prioritats en la governança, les lleis i els drets humans. La UE va anunciar que deixaria de finançar el sector sinó es treballava i aprovava el programa. A/67/619-S/2012/907. Informe del Secretari General de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 6 de desembre, 2012.

⁶⁵⁴ El Comitè de Lluita contra la Corrupció va publicar el novembre de 2012 les conclusions sobre la fallida del Banc de Kabul, que, segons l'informe, algunes persones s'havien aprofitat del buit polític per desviar mil milions de dòlars nord-americans. A/67/619-S/2012/907. Informe del Secretari General de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 6 de desembre de 2012.

⁶⁵⁵ Després de dos anys d'haver finalitzat els mandats del president i un membre del Tribunal Suprem, els nous nomenaments encara seguien pendents. A/67/354-S/2012/703. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 13 de setembre de 2012.

l'economia⁶⁵⁶ afganesa seguia depenent de l'exterior. Necessitats bàsiques, com ara l'ocupació,⁶⁵⁷ l'habitatge, l'accés a la salut, l'aigua potable, l'electricitat, no estaven cobertes. Es considerava que més del 36 % de la població vivia per sota del llindar de la pobresa.

D'altra banda, la violència contra la dona continuava, també per aquelles dones que tenien càrrecs públics que sovint eren amenaçades. Seguien les pràctiques tradicionals, com ara els assassinats per l'honor de l'home i la família, execucions públiques per acusacions d'adulteri, casaments obligats... La UNAMA i la UNWomen⁶⁵⁸, així com algunes ONGs, estaven creant refugis per a aquelles dones que buscaven ajuda. Tanmateix, no hi havia mesures concretes en l'àmbit jurídic i normatiu per protegir els drets de les dones i les nenes.

Taula 38. Perfil econòmic (2008-2011).

Estimacions en dòlars nord-americans	2008	2009	2010	2011
Producte interior brut (PIB)		25,91 milers de milions de dòlars	27,36 milers de milions de dòlars	29,99 milers de milions de dòlars
PIB - Taxa de creixement real		20,9 %	8,2 %	7,1 %
PIB <i>per capita</i>	Població per sota del llindar de la pobresa: 36 % (el 2013 es mantenia el mateix percentatge)	900 \$	900 \$	1.000 \$
Ingrés o consum de la unitat familiar per percentatge	10 % més pobre: 3,8 % 10 % més ric: 24 %			
Taxa d'inflació (preu al consumidor)			0,9 %	7,7 %
Taxa d'atur	35 %			

(Continua a la pàgina següent)

⁶⁵⁶ L'Afganistan necessitava un nou model de desenvolupament econòmic que es basés en incentius perquè el mateix país pogués construir la seva pròpia economia. Ahmed RASHID, "Aid will not sustain Afghanistan's economy", Financial Times, 30 de juliol de 2012.

⁶⁵⁷ El Govern afganès no ha tingut capacitat per generar llocs de treball i el sector privat només invertirà un cop millori la seguretat. D'altra banda, Occident no ha aconseguit posar en marxa una economia sostenible, i amb la retirada de les tropes el 2014 es perdran molts llocs de treball (dos terços de joves menors de 25 anys no tindran feina), amb conseqüències per la subsistència de molts afganesos. Ahmed RASHID, "Aid will not sustain Afghanistan's economy", Financial Times, 30 de juliol de 2012.

⁶⁵⁸ Agència de les Nacions Unides que treballa per a la igualtat de gènere i suport a la dona.

(Continuació)

Pressupostos			Ingressos: 1,58 milers de milions de dòlars Despeses: 3,3 milers de milions de dòlars Nota: l'Afganistan rep 15,7 milers de milions de dòlars
Electricitat-producció		285,5 milions kWh	
Electricitat-consum		231,1 milions kWh	
Electricitat-importacions			
Electricitat - producció per font	120 milions kWh Combustibles fòssils: 36,3 % Aigua: 63,7 % Nuclear: 0 % Altres: 0 %		
Petrolí-consum			4.800 barrils/dia
Petrolí-importacions		4,512 barrils/dia	
Gas natural - producció (no exportacions ni importacions)		30 milions metres cúbics	
Gas natural-consum		30 milions metres cúbics	
Gas natural - reserves comprovades			49,55 milers de milions de metres cúbics
Exportacions (no estan incloses les exportacions il·lícites)		547 M\$	\$571 milions
Exportacions-destí		Pakistan: 25,9 % Índia: 25,5 % EUA: 14,9 % Tadjikistan: 9,6 % Alemanya: 5 %	
Importacions	5,3 milers de milions de dòlars		
Importacions procedència		EUA: 29,1 % Pakistan: 23,3 % Índia: 7,6 % Rússia: 4,5 % Alemanya: 4,2 %	
Deute extern	2,7 milers de milions de dòlars	1,28 milers de milions de dòlars	
El 2010, 41 de cada 100 habitants utilitzava el telèfon mòbil i 4 de cada 100 habitants utilitzava Internet.			

Font: <http://www.indexmundi.com/es/afganistan/economia_perfil.html>.

L'Afganistan estava preparant les eleccions presidencials per al 2014. Les Nacions Unides, a través de la UNAMA, hi donaria suport, igual com havia fet en les eleccions anteriors. La UNAMA informava que ja havia iniciat una avaluació per conèixer les necessitats, avaluar l'ambient electoral i fer recomanacions sobre quin tipus de suport hauria de recaure a les Nacions Unides.⁶⁵⁹ Hamid Karzai va declarar que no es tornaria a presentar, 11 eren els candidats que es presentaven per substituir-lo.⁶⁶⁰

Pel que fa a la cooperació regional i atesa la importància de mantenir i millorar la cooperació i les bones relacions entre els països de la regió per poder mantenir l'estabilitat de la zona, el juny de 2012, a Kabul, es va celebrar la primera conferència de seguiment del procés d'Istanbul sobre seguretat i cooperació regional per a un «Afganistan segur i estable». A la conferència hi van participar 14 països de l'Àsia central, més 11 organitzacions regionals i internacionals. Els temes tractats es van centrar en l'aplicació de set mesures prioritàries que s'havien de començar a aplicar per desenvolupar la confiança: 1) Gestió de desastres. 2) Lluita contra el terrorisme. 3) Lluita contra els estupefaents. 4) Cooperació entre les cambres de comerç. 5) Oportunitats comercials. 6) Estructura regional. 7) Educació.

D'altra banda, el 14 de novembre de 2012, la UNAMA va participar a Moscou en una consulta sobre seguretat regional amb els estats membres i observadors de l'Organització de Cooperació de Xangai, per tractar el desenvolupament de l'Afganistan. Dins d'aquest marc, el mes d'octubre la UNAMA va visitar l'Iran per ampliar la participació a escala regional sobre temes per a la seguretat nacional, la immigració, els refugiats i la fiscalització de les drogues. Amb l'Índia, l'Afganistan havia signat quatre pactes per augmentar la cooperació en matèria d'administració local i organitzacions comunitàries, agricultura, assumptes de la joventut i

---

⁶⁵⁹ La Comissió Electoral Independent de l'Afganistan (Independent Election Commission - IEC) va sol·licitar suport a la UNAMA. Comunicat de la UNAMA, 3 de desembre de 2012. <<http://unama.unmissions.org>>. En la Resolució 2041, del 22 de març de 2012, el Consell de Seguretat inclou el suport de la UNAMA en les properes eleccions.

⁶⁶⁰ Abdullah Abdullah (tadjik) va ser assessor de Massud (AN) i va formar part del govern de transició; Daud Sultanzoy (paixtu ghilzai), Abdul Rahim Wardak (paixtu) va ser ministre de Defensa; Abdul Qayum Karzai (paixtu durrani i germà del President actual), Mohammad Ashraf Ghani Ahmadzai (paixtu) va treballar al Banc Mundial i l'ONU com assessor, i ministre de Finances en el govern de transició; Sardar Mohammad Nader Naim (paixtu), Zalmay Rassul (paixtu barakzai) va ser ministre d'Afers Exteriors; Qutbudin Hilal (paixtu de Khost) membre del partit Hezb-e-Islami, Gul Agha Sherzai (paixtu barakzai i senyor de la guerra), Abdul Rab Rasul Sayyaf (paixtu i senyor de la guerra), Hedayat Amin Arsala (paixtu, nebot de Pir Gailani). Tres dels candidats tenen dones candidates a la Vicepresidència. A/68/645-S/2013/721.

desenvolupament dels recursos minerals i del carbó. També amb la Xina s'havia posat d'acord per promoure la cooperació comercial i cultural. Sobre l'Af-Pak, estratègia presentada pels EUA el 2009 sobre el comerç i trànsit i la lluita contra Al-Qaida, els EUA i el Regne Unit volien treballar en un nou acord de cooperació estratègic a finals de 2013. Durant el 2013 els contactes bilaterals i en fòrums regionals per millorar la cooperació regional van continuar.⁶⁶¹

Dins de l'àmbit de la salut, durant el 2012, 540 centres de salut van suspendre les activitats a causa de la inseguretat o per falta de finançament (40 % més respecte de l'any anterior). A l'Afganistan hi havia uns 2.600 centres d'atenció sanitària distribuïts per tot el país. Aquests tancaments representaven que un 20 % dels centres no donaven serveis bàsics de salut a la població. Entre el 50 % i el 60 % dels centres inactius es trobaven al sud del país, zona amb més presència i control de la insurgència talibana.⁶⁶²

La taxa de mortalitat infantil en els menors de cinc anys i la mortalitat materna seguien entre les més altes del món. El 5 % dels nens morien abans de complir els cinc anys, cinquanta dones morien cada dia per complicacions relacionades amb l'embaràs i només un 30,5 % de les dones en zones rurals i el 74 % de les dones de les zones urbanes tenien accés a l'assistència sanitària. Un 45 % de dones amb educació secundària o superior rebien assistència prenatal, enfront d'un 11 % de dones analfabetes.⁶⁶³ Més de la meitat de tots els nens i nenes patien retard del creixement. Com que la cobertura vacunal era molt baixa, les malalties que es podien prevenir seguien matant milers d'infants cada any. El xarampió, les diarrees i les infeccions respiratòries eren les causes principals de mortalitat infantil. La majoria de la població de l'Afganistan seguia sense accés a l'aigua potable i sanejament, i,

---

⁶⁶¹ A/67/354-S/2012/703; A/67/619-S/2012/907; A/68/645-S/2013/721. Informes del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 13 de setembre, 2012 i 6 de desembre, 2012 i 2013.

⁶⁶² A/67/354-S/2012/703. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 13 de setembre, 2012.

⁶⁶³ Segons dades del Centre d'Estadístiques de l'Afganistan (CSO), Enquesta d'indicadors múltiples per conglomerats (MICS) de 2008-2009. A/67/354-S/2012/703. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 13 de setembre, 2012.

tot i que un 57 %⁶⁶⁴ de la població havia millorat aquest accés, malalties com ara la tuberculosi i les diarrees seguien incidint en la salut pública.⁶⁶⁵

Taula 39. Progrés d'alguns indicadors de salut (1990-2010).

	1990	2000	2010
Taxa mortalitat infantil < 5 anys (expressat per 1.000 nascuts vius)	209	151	149
Taxa mortalitat infantil < 1 any (expressat per 1.000 nascuts vius)	140	--	103
Taxa de mortalitat neonatal (expressat per 1.000 nascuts vius)	--	--	45
Taxa de mortalitat bruta (expressat per 1.000 habitants)	22	19	16
Esperança de vida en néixer (anys)	42	46	48
Fertilitat (fills per dona)	8	7,5	6,3
Taxa de parts entre nenes adolescents de 15 a 19 anys (expressat per 1.000 naixements)	--	--	151

Fonts: UNICEF, World Bank i UNDP.

En educació, el 63 % dels nens i el 46 % de les nenes en edat d'escola primària anaven a l'escola,⁶⁶⁶ però encara hi havia uns dos milions d'infants que no assistien a les classes. L'educació per al gènere femení estava millorant, però l'assistència a les escoles encara era molt baixa. També s'havia de millorar la qualitat en l'ensenyament, faltaven mestres i professors ben preparats, així com material i plans d'estudis.⁶⁶⁷

L'Afganistan estava patint una pèrdua forestal molt important, es destruïen els boscos per crear terres agrícoles i es talaven els arbres per utilitzar la fusta com a combustible. Algunes oenegés i organitzacions internacionals intentaven incidir en la importància de la seva recuperació a través de programes de seguretat alimentària i recuperació dels boscos, com s'ha vist en alguns dels programes de l'AECID. Pel que fa a la seguretat alimentària, el 2012

⁶⁶⁴ Segons dades del Centre d'Estadístiques de l'Afganistan (CSO), Enquesta d'indicadors múltiples per conglomerats (MICS) de 2010-2011. A/67/354-S/2012/703. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 13 de setembre, 2012.

⁶⁶⁵ Font UNICEF <http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_background.html> [Consulta: 28 novembre 2012].

⁶⁶⁶ Segons dades del Centre d'Estadístiques de l'Afganistan (CSO), Enquesta d'indicadors múltiples per conglomerats (MICS) de 2010-2011. A/67/354-S/2012/703. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 13 de setembre, 2012.

⁶⁶⁷ Font UNICEF <http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_background.html> [Consulta: 28 novembre 2012].

va ser un bon any, ja que les pluges van contribuir a obtenir bones collites de cereals (6,3 milions de tones). Tot i així, algunes províncies encara patirien deficiències d'aliments durant el període d'hivern.

D'altra banda, les famílies a l'Afganistan seguien obligades a desplaçar-se com a conseqüència del conflicte. A finals d'octubre de 2012 i segons l'UNHRC, hi havia 459.200 persones (71.800 famílies) desplaçades per diferents zones del país.⁶⁶⁸ Des del 2002, segons el Ministeri de Finances afganès, havien retornat uns 5,7 milions de refugiats afganesos (una quarta part de la població), però s'estimava que uns 2,4 milions de persones seguien encara refugiades al Pakistan i a l'Iran. Tanmateix, molts dels retornats no s'havien pogut reintegrar a la societat a causa de la falta de mitjans de vida, de la falta d'oportunitats de treball, de la falta d'accés als serveis bàsics de salut, educació, aigua potable, habitatge, accés a la terra, així com a causa de la precarietat alimentària, els problemes de seguretat...

Les mines terrestres i artefactes explosius seguien sent un risc per a la seguretat de la població civil: aproximadament 670.000 afganesos vivien a menys de cinc-cents metres d'un camp de mines antipersones, situació que afectava unes 1.800 comunitats del país. Després de la reunió de Ginebra el desembre de 2012, els estats membres de la Convenció sobre la Prohibició d'ús, Emmagatzematge, Producció i Transferència de les Mines Antipersones i la seva Destrucció, van aprovar una prorroga perquè l'Afganistan complís amb les obligacions que va contraure en la convenció per declarar-lo lliure de mines el 2023.⁶⁶⁹

Certament, no hi havia solucions fàcils a problemes estructurals històrics i que s'havien acumulat durant dècades de conflictes. A Badghis, i sobretot en alguns districtes, els canvis, encara que febles, s'havien de considerar importants, però necessitaven continuïtat i l'oportunitat de millorar. La despesa de la cooperació espanyola (AECID) des de la seva arribada al PRT de Badghis havia estat molt important amb programes molt ambiciosos i alguns poc sostenibles tant tècnicament com econòmicament. Els fons bilaterals per al 2012

---

⁶⁶⁸ El 30% de desplaçats es trobaven al sud; el 26%, a l'oest, i el 21% a l'est. A/67/619-S/2012/907. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 6 de desembre, 2012. El 2013 ja eren més de 620.000 les persones desplaçades, p.179 del quart capítol.

⁶⁶⁹ A/67/619-S/2012/907. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 6 de desembre, 2012.

s'havien reduït a la meitat,⁶⁷⁰ i a partir del tercer trimestre de 2012⁶⁷¹ va començar el procés de traspàs dels projectes que des del 2006 l'AECID estava desenvolupant a través del suport a diferents ministeris provincials. Per tant, a partir de 2013, la responsabilitat seria només afganesa. Probablement, tot el que s'havia fet amb fons bilaterals i directament des de l'AECID a partir de llavors hauria de continuar amb els fons multilaterals a través dels pressuposts del Govern central.⁶⁷²

D'altra banda, a finals de 2012 el PRT militar a Qala-e-Naw va reduir un 10 % el seu contingent espanyol, el 2013 el reduiria el 40 %⁶⁷³ i, tal com estava establert, es replegaria definitivament a finals de 2014. Les forces espanyoles anaven transferint les responsabilitats a les forces nacionals i donaven suport en la seguretat per a la construcció de la ruta Lithium.⁶⁷⁴

El finançament total per a l'ajuda humanitària a l'Afganistan havia disminuït un 50 % (d'uns 900 M\$ el 2011 a 484 M\$ el 2012), mentre que l'assistència al desenvolupament havia augmentat en 2.300 M\$ (de 4.000 M\$ el 2010 a 6.300 M\$ el 2012). Tanmateix, es va demanar que un 10 % de l'ajuda oficial per al desenvolupament (AOD) es destinés a l'ajuda humanitària per poder donar resposta a crisis recurrents de seguretat alimentària, inundacions, sequeres, etc.⁶⁷⁵

---

⁶⁷⁰ Fins al 2011 estava estructurat que 10 milions anuals fossin fons bilaterals i 20 milions anuals fossin fons multilaterals.

⁶⁷¹ Segons informacions, i si no hi havia canvis, els experts de TRAGSA a partir del setembre de 2012 ja començaven a marxar de Qala-e-Naw sense ser reemplaçats. Els dos coordinadors de l'AECID havien de començar la fase de traspàs dels projectes al Govern afganès.

⁶⁷² L'abril de 2013, Espanya es va comprometre en continuar contribuint amb fons bilaterals fins el 2014 (dos anys més) amb 22 milions d'euros al Programa Nacional pel Desenvolupament (NABDP), més cinc milions d'euros per seguir finançant el Programa Afganès per la Pau i la Reintegració (APRP). AECID, 8 d'abril de 2013. <http://www.aecid.es/es/noticias/2013/04-2013/2013_04_08_afganistan.html> [Consulta: 9 abril 2013].

⁶⁷³ El setembre de 2013, el PRT va transferir les seves responsabilitats a les forces afganeses, va deixar la província de Badghis i es va replegar a Herat per participar en activitats de seguretat, gestió de l'aeroport i l'hospital Role2, fins a la seva sortida del país que es preveu per a finals de 2014.

⁶⁷⁴ El juny de 2013 les forces internacionals van traspasar definitivament a l'autoritat afganesa el control i la responsabilitat de les forces de seguretat afganeses. Les forces internacionals només tindrien un paper de suport i supervisió en cas necessari fins a finals de 2014, quan sortirien del país.

⁶⁷⁵ A/67/619-S/2012/907. Informe del secretari general de les Nacions Unides sobre la situació de l'Afganistan. 6 de desembre, 2012.

CONCLUSIONS

Acabada la guerra freda, sorgeix un nou context de guerres, les anomenades *noves guerres* o *guerres asimètriques*, on l'escenari canvia i els objectius deixen de ser els de les guerres convencionals entre estats, configurats des de la Pau de Westfàlia i fins al final de la guerra freda, marcat per la caiguda del mur de Berlín i la desintegració de la Unió Soviètica. En les noves guerres, els actors són múltiples i el camp de batalla queda difuminat. És la població civil qui n'és el blanc o es troba en l'objectiu de les accions armades i/o militars, i és la població civil qui en pateix les conseqüències. L'Afganistan és un exemple d'aquest nou paradigma, i un exemple que els conflictes no es resolien amb l'ús de la força. Deu anys després de la intervenció militar dels EUA i de l'OTAN, el país segueix en guerra. L'alternativa, en lloc de ser militar, hauria d'haver passat per la política amb processos i estratègies polítiques, però estratègies que treballin pel desenvolupament i el creixement del país, de la població, i perquè la població pugui creure en les seves institucions i no en el seu descrèdit, que la deixen vulnerable davant la violència, la corrupció, l'atur, la pobresa, la falta de justícia, el desordre i sense cobrir les seves necessitats més bàsiques..., factors que contribueixen a incrementar les militàncies insurgents, o sigui, la lluita armada.

Un cop acabada la intervenció militar post 11-S, l'Afganistan, un estat fallit després de tants anys de guerres i atrocitats, despertava amb l'esperança de poder construir un nou país i va confiar plenament en l'ajuda de la comunitat internacional i dels EUA, que van ser aclamats per la població afganesa en alliberar-la de la repressió talibana. Tanmateix, els EUA tenien els seus propis interessos, que no tenien res a veure amb l'Afganistan i la seva població. Al-Qaida i l'Iraq eren els seus objectius, i els errors comesos en aquest període (durant la intervenció i els dos primers anys després de la intervenció) van ser clau per arrossegar l'Afganistan on avui (deu anys després) es troba. Segons les Nacions Unides:

Tot i l'evolució en la situació de l'Afganistan i els progressos en la reconciliació, la situació de la seguretat segueix sent un greu problema tant a l'Afganistan com a la regió, i determina que l'Afganistan segueix sent una amenaça per a la pau i la seguretat internacionals.⁶⁷⁶

La intervenció militar i l'objectiu dels EUA centrat en Al-Qaida van fer que s'obviés el problema talibà, deixant que amb el suport del Pakistan i en molt poc temps poguessin

---

⁶⁷⁶ Resolució 2069/2012.

tornar a ressorgir. D'altra banda, els EUA van continuar finançant i creant senyors de la guerra deixant que continuessin les activitats il·legals, s'enriquessin i influïssin en les institucions governamentals o en formessin part. Aquest inici afavoria més la corrupció i desestabilització que no pas la creació d'unes estructures fortes (institucions, poder judicial, governança...). Aquesta situació tampoc va permetre engegar cap procés de justícia transicional, al contrari: es van crear lleis d'immunitat per a aquells que havien abusat i violat els drets humans durant el llarg període de guerres i es va posar traves a qualsevol investigació i procés que permetés establir les bases cap a una rendició de comptes i una futura reconciliació.

D'altra banda, hem vist com la intervenció militar dels EUA i el Regne Unit el 2001 va mostrar veus divergents sobre la seva legalitat. Que una resolució del Consell de Seguretat de les Nacions Unides com ara la 1368/2001, per la seva ambigüitat i poca claredat, pogués ser interpretada segons els interessos d'aquells que volien fer ús de la força, mostrava la falta d'autoritat i representativitat d'aquesta institució. També era dubtosa la intervenció de l'OTAN, que va apel·lar a l'article 5 i va justificar la intervenció a través del «Nou Concepte Estratègic» de 1999 que, amb la modificació del tractat, permetia a cada estat prendre la decisió d'intervenir d'acord amb la seva constitució i Parlament. Però la intervenció de les forces espanyoles no va ser autoritzada per les Corts Espanyoles, com demanava la Constitució espanyola (art. 94.1.b) per la modificació de tractats internacionals militars, sinó pel Consell de Ministres. Tanmateix, encara era més penós que la intervenció militar de l'Operació Llibertat Duradora (OEF) seguís durant tots aquests anys operant sense haver estat autoritzada pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides, tot i que l'anomenava en les seves resolucions. Les activitats d'aquesta força responien als objectius i les decisions dels EUA, encara que els resultats fossin perjudicials per a la població afganesa i per a la resta d'aliats, ja que molt sovint no es respectaven ni els drets humans ni el dret humanitari internacional. El fet que el comandament de l'OEF s'unifiqués amb el de la ISAF no va modificar els objectius ni els tipus d'operacions que duia a terme (operacions nocturnes, utilització dels avions *drones*, etc.) i va contribuir encara més a la disbauxa i confusió, amb la consegüent percepció de desconfiança de la població afganesa cap al govern establert i cap a unes forces militars internacionals que el 2001 havia aplaudit.

Tanmateix, el procés engegat per la comunitat internacional va continuar. Militarment les Forces de Coalició (OEF) lluitaven contra el terrorisme d'Al-Qaida, ja que no es va «trobar» el seu líder, Ossama Bin Laden. Al mateix temps, el Consell de Seguretat de les Nacions Unides va autoritzar, aquest cop sense possibles interpretacions, la creació d'unes forces militars internacionals (ISAF) per mantenir la seguretat a Kabul i rodalia, forces que no eren de combat, a diferència de l'OEF. El ressorgiment talibà i la situació de seguretat molt volàtil a tot el país van provocar el desplegament de la ISAF i els anomenats equips de reconstrucció provincial (PRT) arreu del país, perquè es creia que la sola presència d'unes forces internacionals, que, a més a més, instrumentalitzaven erròniament l'ajuda humanitària i el desenvolupament per aconseguir els seus objectius politicomilitars, intimidarien i farien front als grups que estaven ressorgint per les diferents zones del país. Alguns d'aquests grups no eren talibans, sinó grups tribals i senyors de la guerra que lluitaven per mantenir el seu estatus i negocis il·legals que perdrien si es reconstruïa un Estat de Dret. Les forces de seguretat internacionals (ISAF), la majoria membres de l'OTAN, van arribar a l'Afganistan en nombre insuficient, mal preparats per intervenir en aquest context i com a forces de manteniment de la pau. Així ho establí el seu mandat i així la majoria va obtenir l'autorització al Parlament del seu país, però es trobaven un escenari molt diferent quan arribaven a l'Afganistan, escenari que podia tenir conseqüències similars a les fracassades operacions de manteniment de la pau dels anys noranta. Amb la creixent activitat de la insurgència, alguns països van acceptar intervenir com a forces de combat en operacions de contrainsurgència (COIN), amb uns resultats malauradament negatius per les moltes morts de civils, de militars i d'insurgents que es produïen en cada operació, sense aconseguir l'objectiu d'estabilitat i seguretat a la zona intervinguda. D'altra banda, faltava organització i coordinació de l'OTAN amb les forces especials de combat (OEF), i això creava confusió tant en la població local com internacional, perquè no se sabia «qui era qui» i «qui feia què». Així, l'estratègia internacional a l'Afganistan es va convertir en una estratègia militar, que va invertir milers de milions de dòlars nord-americans i d'euros, però sense aconseguir l'estabilitat del país ni tampoc el desenvolupament i causant la mort de milers de persones.

Hi ha dos elements que han estat el fil conductor del treball i són la base dels PRT: la seguretat i el desenvolupament. Tots dos donant resposta a les conferències internacionals i a les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides. La seguretat, a través de les

pràctiques militars (COIN) conduïdes per la ISAF per establir i portar la seguretat al país que havia de permetre al govern i a les parts implicades desenvolupar la governança i la reconstrucció, amb l'objectiu de deixar un país estable, amb unes forces nacionals (exèrcit i policia) entrenades, preparades i suficients per mantenir el control i la seguretat de la població afganesa a finals de 2014, moment en què les tropes internacionals han de deixar el país.

L'altre element, el desenvolupament, a través de les agències de cooperació dels estats aliats (com ara l'AECID a Badghis), organitzacions internacionals, nacionals i oenegés que durant els darrers deu anys han treballat al país per millorar els indicadors bàsics d'educació, salut, governança, economia... El resultat dels dos elements estava encaminat a aconseguir la seguretat humana (seguretat física, econòmica i social de les persones i el respecte pels drets i les llibertats fonamentals).

Com va dir el secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan, no hi pot haver desenvolupament si no hi ha seguretat, i sense seguretat no hi pot haver desenvolupament. És cert que en un context de postguerra i/o dins del marc d'un estat feble, el desenvolupament és un component clau en la resolució de conflictes, ja que la seva manca pot generar més conflicte. Tanmateix, perquè això succeeixi, les parts implicades del conflicte han d'estar disposades a deixar les armes i treballar per la pau, moment en què el desenvolupament serà clau per ajudar a promoure l'estabilitat. Perquè tot això succeeixi, s'ha d'imposar la guerra de la política i de la diplomàcia i no pas la política de la guerra amb les armes. Però aquest no és el cas de l'Afganistan, que segueix la política de la guerra i sense abordar causes subjacents (socials, ètniques, tribals...) que faciliten a les parts implicades en el conflicte continuar la lluita armada en un context on difícilment es poden tirar endavant praxis de desenvolupament. El 2002 era el moment de dur a terme aquest binomi seguretat-desenvolupament, però la resposta de les forces militars internacionals i la comunitat internacional no va ser l'adequada, i van deixar que els senyors de la guerra retornessin als seus feus i llocs de poder i que els talibans ressorgissin en detriment d'un desenvolupament que no arribava, fent que la població anés perdent la confiança cap al seu govern i cap a la comunitat internacional. Una dècada després, l'Afganistan segueix immers en un conflicte armat on conflueixen diferents forces (governamentals, internacionals i no

governamentals) i on el model d'enfocament integral que ha desenvolupat el PRT espanyol a Badghis i els models dels altres PRT arreu del país no han estat eficaços i/o els indicats per resoldre el context d'inestabilitat existent, com tampoc no han estat capaços de facilitar que el desenvolupament s'implementés en moltes zones del país.

A molts llocs, sobretot a la zona est i sud, el perill d'atacs insurgents segueix sent molt alt. A Badghis tampoc no s'han aconseguit els objectius, i la inseguretat es manté, no a tots els districtes, però es pot estendre ràpidament. La situació de seguretat en general és molt volàtil i zones del país que es consideren actualment segures poden retrocedir ràpidament i patir els atacs o el control dels insurgents. Les diferents estratègies de contrainsurgència (COIN) que s'han dut a terme, primer per l'Administració Bush i més tard per l'Administració Obama, s'han centrat principalment a fer front a Al-Qaida. L'assassinat de Bin Laden potser va eliminar el manteniment de refugis terroristes dins de l'Afganistan, però no va evitar que nombrosos grups insurgents talibans i tribals continuessin els atacs i mantinguessin els seus refugis al Pakistan amb la seva ajuda. D'altra banda, hi ha dubtes que les estructures governamentals actuals siguin capaces de mantenir l'estabilitat en zones ara estables i/o fer front a la insurgència quan les taxes de violència, pobresa, atur i necessitats bàsiques, en general, són tant elevades. L'Afganistan no només no ha aconseguit estabilitat, sinó que per la violència instaurada és considerat un conflicte armat d'alta intensitat.⁶⁷⁷

La confluència de la ISAF i l'OEF, tècnicament separades però que es troben des del 2007 sota el mateix comandament, va incrementar encara més l'opacitat de les operacions de les dues forces. Així, la missió i els objectius de la ISAF es van anar esvaint i les pràctiques i els mètodes utilitzats van anar desgastant la seva credibilitat, ja que moltes vegades no es respectaven els drets humans ni el dret humanitari internacional. Només l'any 2012 hi va haver 3.156 víctimes mortals (2.754 civils i 402 militars internacionals).⁶⁷⁸ La situació d'inestabilitat per la falta de seguretat humana: va impedir que en algunes zones del país s'implementessin programes de reconstrucció i desenvolupament, va obligar a milers de famílies a desplaçar-se fora de les seves comunitats, va segrestar, matar i ferir a molts treballadors humanitaris i de desenvolupament, així com a la població civil colpejada pels

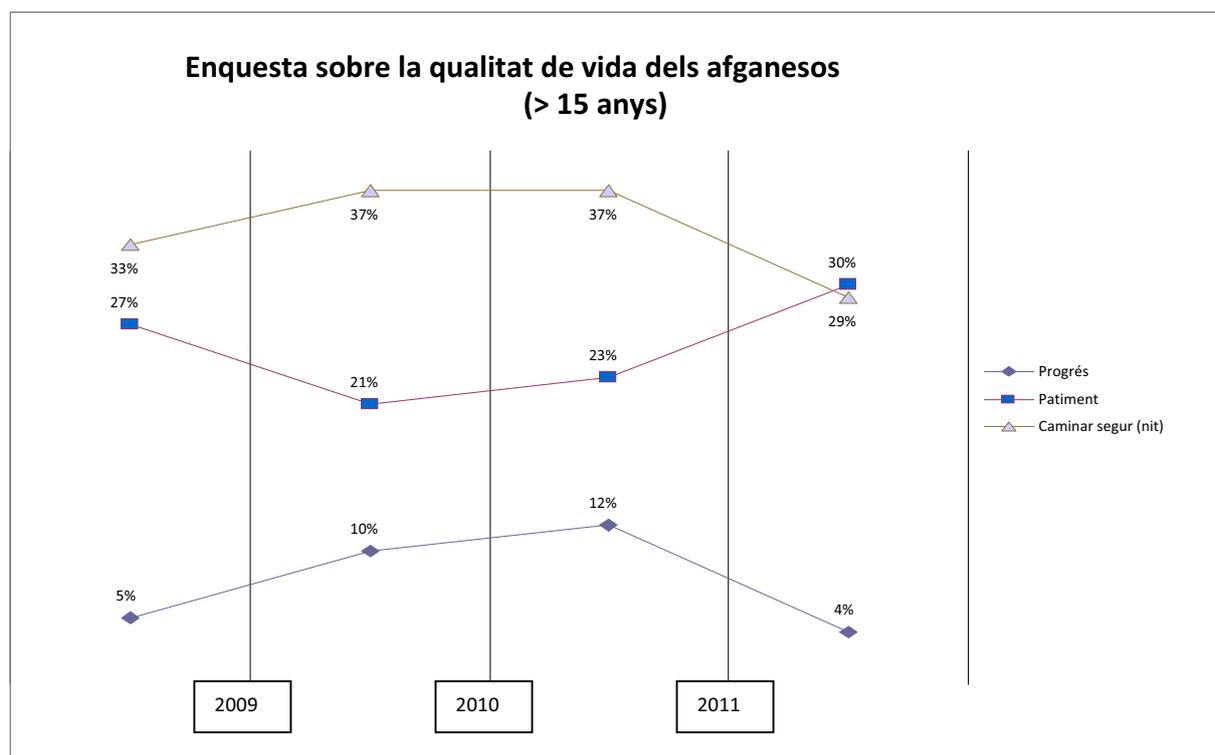
---

⁶⁷⁷ Segons dades de l'Escola de Pau. Informe 2011.

⁶⁷⁸ UNAMA, Informe 2012; i, <<http://icasualties.org/oef>> [Consulta: 20 febrer 2013].

atacs, atemptats i combats entre els diferents grups armats, a més de la violència (domèstica, sexual...), precarietat alimentària, falta d'accés a l'assistència sanitària... Segons una enquesta sobre la qualitat de vida de les persones a l'Afganistan, «el patiment» va augmentar fins a un 30 % el 2011, enfront del 23 % del 2010. La xifra de les persones que consideraven que tenien una vida «pròspera» va caure fins al 4 %, enfront del 12 %, el màxim a què havia arribat el 2010, i només un 29 % de la població el 2011 se sentia segura per caminar sola a la nit, enfront d'un 37 % el 2010.⁶⁷⁹

Figura 37. Enquesta sobre la qualitat de vida dels afganesos (2009-2011).

Font: <<http://www.gallup.com/poll/150698/suffering-increases-afghanistan.aspx>>.

La intervenció de l'OTAN per desenvolupar la seva estratègia politicomilitar per construir un estat estable, segur i democràtic era molt ambiciosa, sobretot si considerem que els dos àmbits a desenvolupar partien de visions i paràmetres occidentals davant d'un país destruït després de tants anys de guerres (un país complex, sense institucions, il·letrat i pobre, i amb una gran riquesa ètnica i cultural). Ja en el segle xx, molts governs van intentar introduir

⁶⁷⁹ Chris RIESER, «Suffering» Increases in Afghanistan far fewer are «thriving» in Afghanistan than Iran, 11 de novembre, 2011. <<http://www.gallup.com/poll/150698/suffering-increases-afghanistan.aspx>>. [Consulta: 8 setembre 2012].

reformes i progrés i van fracassar, perquè s'enfrontaven a una societat molt tradicional i poc disposada a canviar i menys quan les propostes de canvi arribaven de l'exterior, sobretot d'Occident, perquè una gran part de la població considerava i segueix considerant que tot allò que ve d'Occident és una imposició, perquè no té res a veure amb la seva confessió i cultura. Així, en l'àmbit militar, la formació i entrenament d'un l'Exèrcit i Policia Nacional, a part de ser les funcions més clares eren els únics objectius aconseguits, i en l'àmbit polític, tot allò construït fins ara penjava d'un fil. El concepte de *democràcia* per a l'Afganistan no havia de ser el mateix que per a Occident, i haurà de ser el poble afganès qui decideixi, construeixi el país i la seva democràcia. Es poden crear molts organismes i institucions, però allò necessari i important són les persones que els gestionen i interpreten. D'altra banda, l'Afganistan, com a país complex per la seva heterogènia, orografia i població, principalment rural i dispersa, estava construint un estat molt centralitzat, que només havia aconseguit crear unes institucions amb una governança molt feble, on des de Kabul es decideix sobre la resta, quan des de la capital no es poden conèixer les necessitats i els interessos de tota la població, amb la conseqüent pèrdua de confiança i suport de la població. A més, el clientelisme i la corrupció es trobava en tots els àmbits de la societat sense posar en marxa mecanismes efectius per fer-hi front. L'atur la pobresa, la falta d'oportunitats feia que moltes famílies encara depenguessin del cultiu de cascals, i moltes d'altres s'haguessin de desplaçar a altres zones del país per intentar sobreviure, mentre d'altres ingressaven a les milícies insurgents.

D'altra banda, es fa molt difícil entendre que s'ha de donar veu i espai a grups com ara els talibans i asseure-s'hi a dialogar després de com van violar els drets humans, especialment els drets de la dona, durant el període en què van tenir el poder (1996-2001), o amb els grups de senyors de la guerra que van cometre crims contra la humanitat. No obstant això, els errors de la intervenció militar i de reconstrucció del país, i la situació actual del conflicte, evidencien que la solució no es trobarà pas per la via militar, i que s'han de buscar altres vies a través de la diplomàcia i la política obrint les portes a la participació de tots els grups, si es vol engegar un procés que abrasi els interessos de tots, sense oblidar la veu de la dona, si es vol arribar a un Afganistan estable i assolir la pau.

Tot i que a finals de 2012, també el 2013, hi havia zones del país que es consideren estables i amb un risc baix d'atacs insurgents, això no vol pas dir que quan les tropes militars internacionals es retirin el 2014 la situació es mantingui igual. Hi ha moltes opinions sobre el futur de l'Afganistan i es plantejen diferents escenaris. Un és que els diferents grups insurgents s'uniran per fer caure Karzai i aconseguiran el control del país. Si passés això, possiblement es tornaria a l'escenari de fa deu anys amb els talibans i/o continuant les lluites entre els diferents grups amb una nova guerra civil. Un altre escenari que podria evitar l'anterior seria el pacte de Karzai o el seu substitut (l'abril de 2014 s'han de celebrar eleccions presidencials) amb els grups insurgents i continuar en el poder. El que faltaria saber, però, és a quin preu. D'altra banda, l'OTAN i aliats deixaran del país, però no queda clar de quina manera els EUA mantindran la seva influència, encara que tot sembla indicar que serà tant militar com política, i a través d'acords que ja s'estan gestionant.⁶⁸⁰ Cap d'aquests escenaris no són gaire desitjables i/o optimistes, i queda poc temps perquè les conjuntures impedeixin el pitjor a través del diàleg i els acords, amb la participació de tots els grups i que inclogui les dones. Que la dona participi en els diàlegs és primordial, no només per no perdre els pocs drets guanyats durant aquests anys i la necessitat de la seva participació en l'esfera pública, sinó per continuar la seva lluita dins d'una societat en què no sempre, ni tots, la reconeixen.

S'han complert els compromisos de les conferències internacionals i les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides?

Hem de diferenciar tres etapes. La primera, emmarcada dins la Conferència de Bonn de 2001, que aconsegueix, en cinc anys, una Constitució, un govern permanent i un Parlament decidit a través de sufragi universal, poc transparent i amb moltes dificultats, però, no obstant això, eren les primeres eleccions després de quasi dues dècades. La UNAMA i la Comissió Electoral Independent (IEC) estan treballant per reforçar i millorar les properes eleccions presidencials que s'haurien de celebrar l'abril de 2014. Aquesta primera

---

⁶⁸⁰ Les relacions de Karzai amb els EUA s'han anat deteriorant per les moltes pràctiques i activitats paral·les (empreses privades de seguretat, contractes atorgats a persones causants de la corrupció, les incursions nocturnes a poblacions amb la mort de molts civils, etc.) que els EUA duien a terme sense l'acord del President Hamid Karzai. A finals de 2013, Hamid Karzai no va voler signar l'acord de seguretat bilateral per mantenir tropes dels EUA a l'Afganistan després de 2014. Aquest acord queda pendent i dependrà del resultat de les eleccions per conèixer si el successor de Karzai el signarà.

etapa va ser el primer pas de l'Afganistan cap a la pau, que podria haver estat un èxit però emmascara moltes deficiències que van portar a que la formació dominant del Parlament fossin els senyors de la guerra i s'obviessin els crims contra els Drets Humans i el Dret Internacional durant tants anys de guerres.

La segona, a partir de 2006 i per cinc anys, amb el Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional per al Desenvolupament (ANDS), que havia de treballar en diferents sectors, com ara la seguretat, la governabilitat, els drets humans, el desenvolupament econòmic i social, la corrupció, la lluita contra el crim organitzat, així com la cooperació regional, etc., per construir un Estat de dret i la consegüent seguretat humana. A finals de 2012, els objectius no s'estaven aconseguint, els donants no hi havien contribuït de manera regular i a la UNAMA li faltava lideratge en el seu rol de coordinador i mediador entre el Govern afganès i la comunitat internacional tan en el procés polític com de desenvolupament. Voler evitar que la presència estrangera fos nombrosa segurament era encertat, però, no obstant això, no es va envoltar de suficient personal amb experiència per conduir els objectius i les activitats dels seus mandats. En l'àmbit humanitari i del desenvolupament, la UNAMA tampoc no va ser capaç de «negociar» per crear l'espai necessari perquè aquests actors poguessin arribar arreu del país per desenvolupar projectes i activitats.

Tot i el fracàs pels elements esmentats, com que el país partia de zero, tot petit avenç es convertia en important, com ara les millores en infraestructures (carreteres, telecomunicacions), escoles (més nens i nenes que poden anar a l'escola), centres de salut (més activitats, accés i disponibilitat), accés a l'aigua potable i sanejament... I també es treballava per una agricultura i ramaderia més rendible. A més, hi havia millores en la situació de la dona, tot i que aquestes millores es trobaven en les zones urbanes i no pas en les zones rurals, on encara la justícia informal era la que regulava i decidia el destí de les dones i la societat en general. Les lleis quedaven reflectides sobre el paper, amb un govern que aprovava lleis internacionals contra la violència de la dona, com ara el CEDAW, però sense que aquestes lleis s'apliquessin realment.

La implementació de les reformes polítiques proposades en el Pacte per a l'Afganistan anaven molt lentes, i no havia disminuït la corrupció que, de fet, s'havia incrementat al llarg

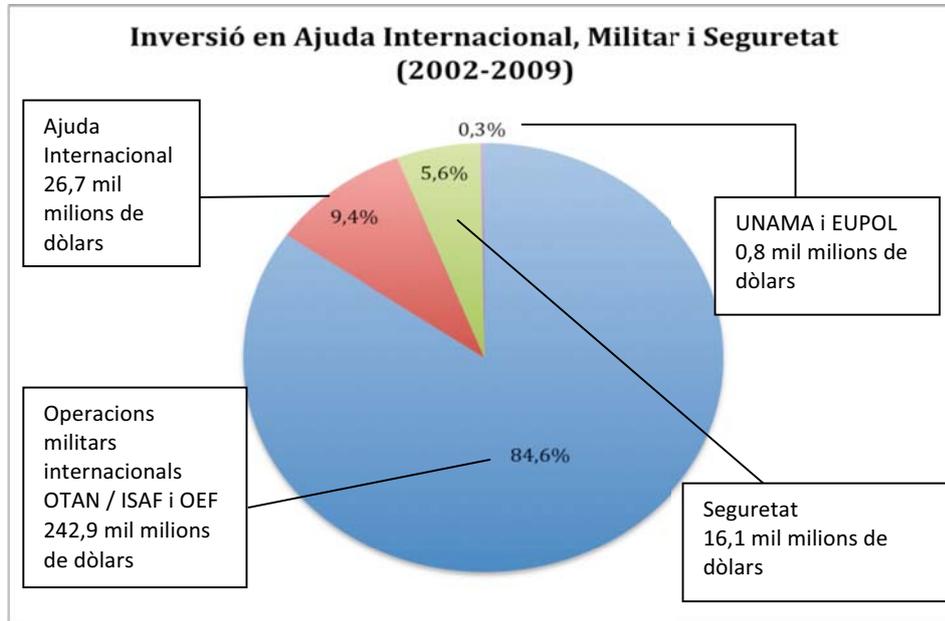
d'aquests anys, no només pel narcotràfic, sinó també amb les entrades d'ajuda internacional. Les diferències entre la zona rural i la urbana són abismals, així com, les diferències de salaris entre els que tenen sous locals i els que treballen per empreses, oenegés i agències estrangeres, les taxes d'atur són molt elevades i s'incrementaran amb la sortida internacional a finals de 2014, el percentatge de joves que tenen accés a la universitat és molt baix... La falta de capital humà autòcton i la falta d'elits polítiques poden dificultar els canvis i, consegüentment, les reformes.

D'altra banda, els afganesos no sempre han decidit sobre les seves necessitats i prioritats, sinó que els mateixos donants, a través de les seves agències contractades, són els que majoritàriament han invertit en els projectes, identificant i executant de vegades ells mateixos les activitats, sense consultar ni al Govern ni a les parts interessades. Es calcula que l'ajuda externa ha gestionat el 80 % de les contribucions, que només un 20 % ha passat pel Govern afganès i que molts dels fons han retornat a l'exterior o als mateixos donants a través de salaris i beneficis corporatius. Que siguin els mateixos afganesos qui decideixin i actuïn no vol pas dir que s'hagin de donar els fons amb els ulls clucs a un govern o a una oenegé local sabent que hi ha problemes de corrupció, però sí que vol dir que la coordinació, l'associació, la detecció de les necessitats, el disseny dels projectes, dur a terme les activitats, avaluar, etc., s'hauria de fer en conjunt, supervisant directament, avaluant, demanant responsabilitat, transparència i rendició de comptes. En definitiva, no només hauria de millorar la coordinació i implicació de les diferents parts, sinó també la qualitat, l'eficiència i l'eficàcia de l'ajuda en general. Els projectes no només s'han d'avaluar si es vol conèixer l'impacte, la pertinència i la sostenibilitat d'allò que s'ha realitzat, sinó que s'han de dissenyar i prioritzar segons les necessitats de la població a la qual va dirigit el projecte. Malauradament a l'Afganistan no s'han donat, o molt poc, aquests condicionants i, ja fos per seguretat o per comoditat, els programes s'han desenvolupat majoritàriament en zones més urbanes que no pas rurals.

No s'han trobat dades actualitzades fins al 2012, però fins al 2009 no s'estava establint una distribució equitativa dels fons entre els diferents sectors: seguretat i militar, i el desenvolupament. Com mostra el gràfic que segueix, l'estratègia internacional a l'Afganistan

ha estat una estratègia militar on s'han invertit la majoria dels fons en detriment del desenvolupament.

Figura 38. Inversió en ajuda internacional, militar i seguretat a l'Afganistan (2002-2009).

Font: Lydia Poole, *Afghanistan: tracking major resource flows 2002-2010, Conflict & Military*.

La tercera és l'etapa de transició, que s'iniciava el 2011 per finalitzar el 2014 amb la sortida de les tropes internacionals de l'Afganistan. Durant aquest període el Govern afganès s'ha d'anar responsabilitzant de totes les funcions governamentals (governabilitat, seguretat, desenvolupament) fins ara compartides amb la comunitat internacional. En l'àmbit de la seguretat, l'Afganistan disposarà d'unes forces nacionals (policia i exèrcit) en les quals la inversió ha estat tan important que deixa el dubte de com es finançaran i mantindran després de 2014.

Pel que fa a les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, a part de la ineficàcia de les primeres, ja que sense autorització explícita del Consell de Seguretat es va envair l'Afganistan, la resta de resolucions han anat legitimant les diferents conferències internacionals: el paper de les diferents agències de Nacions Unides, els mandats de la missió de coordinació UNAMA que va posar en pràctica l'«enfocament integral» recomanat en l'Informe Brahimi amb dos dels pilars (polític i de desenvolupament), la intervenció de les

forces de seguretat internacionals (ISAF) i les diferents propostes en l'àmbit de la seguretat, el desenvolupament, la cooperació regional, els drets humans...

La influència dels estats veïns a l'Afganistan és important, sobretot del Pakistan, que no només té l'ètnia paixtu en comú (patan al Pakistan), sinó que rivalitza amb l'Índia per la zona del Caixmir i la influència que aquesta pugui exercir a l'Afganistan. El Pakistan, a més, ha donat suport i ha estat refugi i base per formar i reclutar grups talibans. Les relacions de l'Afganistan amb l'Índia són llunyanes i aquesta està interessada a ampliar el seu paper a la regió amb acords regionals, no només per les rivalitats amb el Pakistan, sinó també per l'interès en les reserves de gas natural del Turkmenistan, que vol transportar a través del territori afganès i pakistanès (oleoducte TAPI). L'Iran, que té interessos a l'Afganistan tant comercials com culturals i ètnics (hazares i tadjiks d'origen persa), ha estat jugant un doble paper. D'una banda, ha contribuït a establir la seva àrea d'influència a l'oest dels països, i de l'altra, ha contribuït a desestabilitzar-la pel suport que dona a grups talibans (tot i que aquests són sunnites) subministrant-los armament i logística. És fonamental que l'Afganistan estableixi llaços de cooperació amb les antigues repúbliques soviètiques del Turkmenistan, l'Uzbekistan i el Tadjikistan, tant per l'estabilitat de la zona com per incrementar el comerç i les oportunitats econòmiques. Els EUA, d'altra banda, volen enfortir la seva presència i influència tant política com econòmica a la regió, no només pels interessos energètics a la zona, sinó per reduir la influència i presència de Rússia i la Xina.

Per tant, les conferències a escala regional que s'han dut a terme de manera regular tenen l'objectiu de crear llaços de cooperació i associació en diferents sectors: seguretat, economia, política, educació, cultura, terrorisme, aturar el tràfic de drogues..., tot destinat no només a l'estabilitat de l'Afganistan, sinó de tota la regió de l'Àsia central. Han estat moltes les conferències que s'han celebrat: des de 2002 amb la conferència de Kabul sobre el «bon veïnatge», passant per les diferents conferències de cooperació RECCA I a Kabul el 2005 i fins el RECCA V a Duixanbe el 2012. També la conferència que va iniciar el «procés d'Istanbul» el 2011, seguida de la conferència ministerial sobre el que es va tractar a Istanbul, celebrada el juny de 2012. Tanmateix, els programes que s'han anat proposant en aquestes conferències són molt ambiciosos, i més si tenim en compte les diferències, rivalitats i interessos dels diferents països a la regió. El perill és que moltes d'aquestes

propostes quedin sobre paper en lloc de convertir-se en resultats tangibles. Tot i així, s'han començat a fer alguns passos, caldrà veure com es van traduint i evolucionant. Si no es desenvolupen les reformes proposades i els governs dels països de l'Àsia Central persisteixen en les polítiques represives, deixant que la població segueixi en la pobresa, en l'atur i sense oportunitats, els moviments radicals (islàmics) s'incrementaran i l'estabilitat de la regió seguirà amenaçada.

Badghis

A la província de Badghis s'ha desenvolupat un dels equips de reconstrucció provincials (PRT). Espanya, com a membre de les Nacions Unides i de l'OTAN, ha estat al capdavant d'aquest equip, amb l'Exèrcit i la Guàrdia Civil espanyols, un diplomàtic espanyol i l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID), participant i actuant sempre dins del marc de les conferències internacionals i les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides. El PRT espanyol a Badghis ha posat en pràctica el nou model d'enfocament integral desenvolupat pels EUA i anomenat les «3D» (defensa, diplomàcia i desenvolupament), model també proposat en l'Informe Brahimi (2000), en el qual militars, humanitaris i polítics havien d'estar sota una direcció unificada per donar millor resposta a les resolucions del Consell de Seguretat. Més endavant (2010), l'OTAN també aprovaria en el nou concepte estratègic aquest model, on sota un mateix comandament s'ha de coordinar i/o fusionar l'acció militar, la diplomàtica i el desenvolupament per prevenir, reduir o resoldre conflictes, com en aquest cas a l'Afganistan. És possible que aquest model sigui viable en contextos de postconflicte i amb forces de manteniment de la pau, però no és viable en situacions de conflicte armat com a l'Afganistan, país que segueix inestable, insegur i subdesenvolupat, així com la província de Badghis, on els grups insurgents segueixen a la província i tot allò aconseguit durant els darrers deu anys queda penjant d'un fil.

Militarment

Sabem que Badghis és una zona on predomina el mercat il·legal i es cultiva el cascall (no en grans quantitats), motiu pel qual es mantenen grups insurgents que no són

d'ideologia talibana. La lluita és el poder i l'enriquiment d'uns quants a través del diner fàcil i no pas a través del desenvolupament de la província (econòmic, social...). Les estructures d'estat no interessen a aquests grups, perquè van en detriment dels seus interessos. És difícil pensar que, quan les forces internacionals marxïn de Badghis, aquests grups no intentaran aconseguir el control de la província, que de fet mai no han perdut del tot.

1. Les forces espanyoles no es van convertir en forces de combat i només responien militarment quan eren atacats. Les forces de combat a la província eren les forces especials de la coalició (OEF) i actuaven majorment al districte de Bala Murghab on hi havia més tràfic il·legal i cultiu de cascals i on hi havia més insurgència. No hi ha prou informació de fins a quin punt la població podia diferenciar les diferents tropes tenint en compte que anomenaven tothom *els estrangers*, inclòs l'AECID.
2. Inseguretat, els grups armats a Badghis prefereixen l'immobilisme al progrés, ja que aquest últim dificulta el mercat il·legal i cultiu de cascals. Els atacs són contra els estrangers, però també consideren estrangers aquells afganesos que vénen d'altres províncies, és a dir, tot allò que pot significar canvi i progrés per a la província.
3. Espanya, amb els seus militars i la Guàrdia Civil, ha contribuït a instruir unes forces afganeses (policia i exèrcit) perquè assumeixin el control de la província, ofereixin seguretat a la seva població i contribueixin a l'estabilitat de la zona. Tanmateix, aquestes estructures d'estat (policia i exèrcit) pateixen desercions importants: més d'un 20 % deixa aquests cossos. També hi ha un problema afegit, els nens policia, que de moment són reclutats i actuen al districte de Bala Murghab. D'altra banda, la policia encara no gaudeix de la confiança de la població. Tots aquests elements no indiquen signes d'estabilitat futura.
4. Tots aquests anys de presència i tecnologia militar internacional no han aconseguit posar fi als grups armats. El 2013 la situació a la zona de Badghis segueix volàtil i només queda un any per a la sortida oficial i definitiva de les tropes de l'OTAN/ISAF. Les forces nord-americanes i italianes tampoc no van aconseguir l'objectiu

d'estabilitzar un dels districtes de la província, Bala Murghab. Els resultats, però, no es veuran fins després de 2014.

5. El programa afganès per la pau i la reintegració (APRP) ha estat lent en el procés i no sempre ha respost a les necessitats dels que decidien reintegrar-se, ja que no rebien els diners promesos o no trobaven alternatives laborals a les armes. Els resultats del programa mostrava un 20 % de dissidents que preferien retornar a la insurgència.
6. Les tropes espanyoles no han aconseguit l'estabilitat i seguretat dels districtes ni donar seguretat a la part civil del PRT, com ara l'AECID, encarregada del desenvolupament a quatre districtes de la província, ja que la falta de seguretat no ha permès la mobilitat i ha limitat les activitats, majorment a Qala-e-Naw, capital de la província i seu del PRT. En canvi, la unitat militar CIMIC ha utilitzat l'ajuda militaritzada a través del PRT com a instrument per aconseguir els seus objectius polítics i militars i ha portat a terme projectes d'impacte ràpid (QIP), com ara rehabilitació de pous, donació de plaques solars, dipòsits per recol·lectar aigua, etc., a les àrees de la província on ha estès la seva presència militar. Aquests projectes anaven dirigits a guanyar-se el suport de la població per així legitimar la seva presència i les seves accions, tot i que només beneficiaven la població que es trobava a les seves zones.

En general, la població de la província, atesa la visibilitat de les accions militars, era molt conscient de les seves activitats, a diferència de l'AECID, molt limitada i poc visible. La població de Qala-e-Naw anomenava «estrangers» al PRT sense fer-ne distinció (militars o civils) i acceptava la presència militar espanyola que sí que havia dut una certa estabilitat a la capital de la província i on l'AECID havia desenvolupat molts projectes. Algunes organitzacions però, rebutjaven relacionar-se amb els militars directament, com per exemple el Programa de Solidaritat Nacional (NSP), per les conseqüències negatives que podria posar en perill no només el desenvolupament dels seus programes a les comunitats, sinó la mateixa comunitat i personal del programa.⁶⁸¹

---

⁶⁸¹ El setembre de 2013, els militars espanyols de l'ISAF van deixar Badghis i es van replegar a Herat.

El desenvolupament

Espanya, com a membre de la comunitat internacional, estava compromesa a contribuir en la reconstrucció i el desenvolupament dins del Pacte per a l'Afganistan i l'Estratègia Nacional pel Desenvolupament, que incloïa els Objectius del Mil·lenni presentats i acceptats dins de les diferents conferències de donants. Aquest àmbit el va desenvolupar l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID), que va treballar en diferents sectors: governabilitat, reforç a les institucions governamentals provincials de Badghis (governador i directors provincials, mentre que la USAID ho feia als districtes), infraestructures (un parc de maquinària, la ruta Lithium, camins rurals, irrigació, etc.), sanitat (sobretot l'hospital provincial de Qala-e-Naw, mentre que la USAID invertia en l'hospital de Bala Murghab), desenvolupament agrícola (cultius, serveis veterinaris, equipaments, etc.), gènere, aigua i sanejament. Sabem que la província és una de les més pobres del país, i quan l'AECID va arribar es partia gairebé de zero. Tanmateix, i per problemes de seguretat, l'AECID va limitar-se majorment a desenvolupar els projectes «a» i «des de» Qala-e-Naw.

1. Treballar en els diferents sectors, projectes i activitats proposats per l'AECID a la província de Badghis no podia ser una tasca senzilla i menys si tenim en compte els múltiples factors de complexitat del context: l'orografia, la inseguretat, la falta de personal, l'analfabetisme, la corrupció... Els projectes que va desenvolupar en els districtes (Qala-e-Naw, Muqur, Qadis, Ab Kamari) seguien la proposta de la UNAMA del *light footprint* i l'*ownership*, contractant experts afganesos nacionals i personal local i aportant el finançament. Aquests projectes quedaven justificats i es desenvolupaven a través dels diferents ministeris i departaments provincials (Salut, Desenvolupament Rural, Educació, Economia) i a través de l'oenegé BRAC o altres organitzacions que hi poguessin intervenir, però no pas a través de la presència directa de l'AECID per supervisar, fer el seguiment i avaluar-ne les activitats. El personal local rebia la formació i les directrius des dels centres de formació a Qala-e-Naw per dur a terme les activitats al terreny. Quan el component militar tenia organitzada una visita on l'AECID tenia algun programa, aquesta aprofitava per fer una visita, normalment molt ràpida, ja que depenia de l'estada militar.

2. Que el component civil de l'AECID estigués integrat al PRT incrementava el perill de ser associat o identificat als militars com si fossin un mateix equip, fet que augmentava el risc de patir atacs i amenaces. De fet, i com ja s'ha dit, la població no feia diferències i tots eren identificats com «els estrangers». Dins d'aquest context difícilment es pot arribar a les zones necessitades i desenvolupar projectes. Per tant, la seguretat s'haurà d'establir abans per poder dur a terme les activitats de desenvolupament.

3. Des de la seva arribada a Badghis i durant el període de set anys que va passar a la província, l'AECID no va fer cap enquesta o avaluació de la situació de la província i dels projectes desenvolupats, per exemple, a través dels equips locals. La supervisió, quan es duia a terme, es feia des del Ministeri i altres oenegés, i visitar els projectes als districtes no era una cosa regular, ja que depenien dels combois militars. No es disposa d'informació sobre si s'havia avaluat l'eficàcia i l'impacte dels diferents projectes i activitats desenvolupats fins al 2012.

Treballar en desenvolupament implica obtenir resultats a llarg termini, necessita dècades i no anys si es vol un progrés sostenible, real i amb continuïtat. Els projectes s'han de planificar i desenvolupar de manera que puguin ser adaptats i adoptats pel govern i la població, i és aquesta qui ha de participar a identificar les seves prioritats i necessitats. L'Afganistan, quan l'AECID va arribar a Badghis el 2005, era una país destruït per molts anys de guerres i, per tant, molt pobre en tots els àmbits. Arrencava amb un capital humà feble, només un 15 % de població adulta estava alfabetitzada, i amb una població rural que vivia i viu dins d'una societat tradicional molt arrelada. En aquesta situació, els projectes han de respondre no només a les necessitats i prioritats de la població, sinó que ha de ser la població qui els faci viables i gestionables. L'AECID va desenvolupar projectes molt ambiciosos i de gran envergadura, projectes que potser no eren els prioritaris en una fase tan inicial. Per exemple: què passarà amb la maquinaria del parc de màquines després de 2012 o 2013? Com s'haurà assegurat el finançament del taller, com es garantiran els recanvis, el manteniment, etc.? Qui pagarà els salaris del personal de tots els projectes que fins ara anaven a càrrec de l'AECID? Qui pagarà el gasoil, les reparacions i el manteniment de les 16 ambulàncies al servei de l'hospital de Qala-e-Naw i districtes? Qui assegurarà que els

generadors de l'hospital tindran suficient gasoil per funcionar quan no hi hagi llum? Hi haurà medicaments per al programa de tuberculosi i per a l'hospital? I el manteniment de la xarxa d'aigua a Qala-e-Naw? Era necessari, en una etapa tan inicial, l'enllumenat d'alguns carrers de Qala-e-Naw? En definitiva, la qüestió és si arribarà el suficient suport financer i tècnic perquè el que s'ha fet i invertit fins ara pugui continuar. Aquest aspecte està molt relacionat amb la bona governabilitat, qualitat, eficàcia i transparència.

Segons el cap del component civil (POLAD):

[...] En tots els programes de l'AECID la gestió és compartida, el que veiem són les factures i ells fan la gestió completa. Els americans (USAID) estan fent el mateix, fins i tot tenen programes específics en formació per a la gestió de pressuposts, etc. La idea és que nosaltres marxem perquè ells ja poden fer la gestió de tot el desenvolupament, necessiten suport financer i suport tècnic, però el treball l'hauran de fer ells. Procés normal de transició i de donar-los la plena responsabilitat del país. Faran passos enrere, però això ha de passar [...].

Programa de Solidaritat Nacional (NSP)

Els projectes del Programa de Solidaritat Nacional (NSP) a càrrec del Govern afganès es feien amb fons limitats i, per tant, eren menys ambiciosos, però responien a les demandes de la població i la mateixa població els portava a terme. Tot i que s'enfrontaven a problemes de seguretat, aquests eren menors i de menor intensitat i no depenien de la seguretat militar, amb qui tampoc no es volien relacionar per no posar en perill ni el seu personal ni la població de les comunitats beneficiades pels programes.

Davant del context de Badghis i de l'Afganistan en general, el model de desenvolupament del Programa de Solidaritat Nacional era més viable i segur, encara que treballessin amb projectes senzills que comportaven també una rehabilitació i un desenvolupament més lent,

a diferència del model PRT, en què l'AECID contribuïa amb grans fons i amb grans projectes, però sense conèixer-ne l'eficàcia.⁶⁸²

Tot i els resultats obtinguts en alguns dels àmbits de la reconstrucció i el desenvolupament, pretendre treballar en un context de post-conflicte quan el país segueix en guerra a fet fracassar els resultats en general. Sigui quin sigui l'escenari que s'imposi després de 2014, les necessitats humanitàries, de reconstrucció i desenvolupament seguiran.⁶⁸³ La necessitat per treballar en un projecte comú des de la política i la negociació hauria de prevaldre per davant de la lluita armada, perquè mentre la guerra i la impunitat continui, es violaran els drets humans i no es podrà treballar per a la reconstrucció i el desenvolupament del país.

---

⁶⁸² El 2013 la situació de Badghis no va millorar, el Pla de resposta estratègic per Afganistan d'OCHA identificava Badghis junt amb Helmand, Kunar, Nangarhar i Ghor, com les cinc províncies de l'Afganistan amb més necessitats humanitàries.

⁶⁸³ El Pla de resposta estratègic de 2014 per donar resposta a les necessitats humanitàries patia una reducció de finançament que passava de 474 M\$ el 2013 a 406 M\$ el 2014. OCHA estimava en 5,4 milions les persones que no podien cobrir les seves necessitats ni accedir al sistema de salut.

FONTS BIBLIOGRÀFIQUES

LLIBRES

- ALI, Mohammed. *Afghanistan, land of glorious past and bright future*. Kabul: Franklin Book Progame, 1968.
- AMIRIAN, Nazanín; ZEIN, Martha. *Irak, Afganistán e Irán, 40 respuestas al conflicto en Oriente Próximo*. Madrid: Lengua de Trapo, 2007.
- BAQUÉS Quesada, Josep. *¿Quo Vadis Afganistán?* Madrid: Instituto Universitario General Gutiérrez Mellado (IUGM), 2010.
- BARFIELD, Thomas. *Afghanistan, a cultural and political history*. EUA: Princeton University Press, 2010.
- BRZEZINSKI, Zbigniew. *Le grand échiquier, l'Amérique et le reste du monde*. Bayard Editions, 1997.
- CHOMSKY, Noam. *11/09/2001*. Barcelona: La Magrana, 2001.
— *Estados fallidos, el abuso de poder y el ataque a la democracia*. Barcelona: Diario Público, 2010.
- COCONI, Luciana. *Afganistán ante la encrucijada de la reconstrucción*. Barcelona: Asociación para las Naciones Unidas, 2007.
- COOLEY, John K. *Guerras profanas, Afganistán, Estados Unidos y el terrorismo internacional*. Madrid: Siglo XXI, 2002.
- CREWS, Robert D.; TARZI, Amin. *The taliban and the crisis of Afghanistan*. EUA: Harvard University Press, 2009.
- DUPAIGNE, Bernard; ROSSIGNOL, Gilles. *Le carrefour afghan*. França, Gallimard, 2002.
- ETIENNE, Gilbert. *Imprevisible Afganistán*. Barcelona: Bellaterra, 2002.
- FILIU, Jean Pierre. *Les frontières du gihad*. Saint-Amand-Montrond: Librairie Arthème Fayard, 2006.
- FISAS, Vicenç. *Cultura de paz i gestión de conflictos*. Barcelona, Icaria, 2004.
- FISK, Robert. *La gran guerra per la civilització, la conquesta de l'Orient Mitjà*. Barcelona: La Magrana (RBA), 2006.
- GOMÀ, Daniel. *Historia de Afganistán, de los orígenes del Estado afgano a la caída del régimen taliban*. Barcelona: Ube, 2011.

- GRASA, Rafael, *Cinquanta anys d'evolució de la investigació per la pau, tendències i propostes per observar, investigar i actuar*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2010. (Recerca per la Pau; 4)
- HAYES, Geoffrey; SEDRA, Mark [ed.]. *Afghanistan Transition under threat*. Canada, 2004.
- HEROLD, Marc W. *Afganistán como un espacio vacío, el perfecto espacio neocolonial del siglo XXI*. Madrid: Foca, 2007.
- IGNATIEFF, Michael. *El nuevo imperio americano, la reconstrucción nacional en Bosnia, Kososvo y Afganistán*. Barcelona: Paidós, 2003.
- JACQUARD, Roland. *Les archives secrètes d'Al-Qaida*. París: Jean Picollec, 2002.
- JOHNSON, Chris; LESLIE, Jolyon. *Afganistan, the mirage of peace*. Nova York: Zed Books, 2008.
- KEPEL, Gilles. *La yihad, Expansión y declive del islamismo*. Barcelona: Península, 2002.
— *Fitna, Guerre au coeur de l'islam*. França: Editions Gallimard, 2004.
— *Terreur et martyr, Relever le défi de civilisation*. París: Editions Flammarion, 2008.
- MAGONE, Claire; NEUMAN, Michael; WEISSMAN, Fabrice. *¿A cualquier precio? Negociaciones humanitarias al descubierto, La experiencia de Médicos sin Fronteras*. Barcelona: Icaria, 2012.
- MARTIN MUÑOZ, Gema. *El Estado Árabe. Crisis de legitimidad y contestación islamista*. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2005.
- MARTINEZ GUZMÁN, Vicent. *Filosofía para hacer las paces*. Barcelona: Icaria, 2001.
- MÜNKLER, Herfried. *Viejas y nuevas guerras, asimetría y privatización de la violencia*. Madrid: Siglo XXI, 2005.
- RAMSBOTHAM, Oliver; WOODHOUSE, Tom; MIAL, Hugh. *Resolución de conflictos. La prevención, gestión y transformación de conflictos letales*. Barcelona: Institut Català Internacional per la pau (ICIP), 2011.
- RASHID, Ahmed. *Los talibán. El Islam, el petróleo y el nuevo «Gran Juego» en Asia Central*. Barcelona: Península, 2001.
— *Descens al caos, els Estats Units i el fracàs de la construcció nacional al Pakistan, l'Afganistan i l'Àsia Central*. Barcelona: Empúries, 2009.
— *Gihad, el naixement de la militància islàmica a l'Àsia Central*. Barcelona: Empúries, 2002.
- REY MARCOS, FRANCISCO; CURREA-LUGO, Víctor de. *El debate humanitario*. Barcelona: Icaria, 2002.
- ROY, Olivier; ABOU, Zahab Mariam. *Réseaux islamiques, la connexion afghano-pakistanaise*. París: Autrement Editions, 2002.

ROY, Olivier. *Le croissant et le chaos*. França: Hachette, 2007.

ROSTAMI-POVEY, Elaheh. *Afghan women, identity and invasion*. Nova York: Zed Books, 2007.

SALEEM SHAHZAD, Syed. *Inside Al-Qaeda and the Taliban, beyond Bin Laden and 9/11*. Nova York: Palgrave Macmillan, 2011.

SEGURA MAS, Antoni. *Estados Unidos, el Islam y el nuevo orden mundial: de la crisis de los rehenes de 1979 a la primavera árabe*. Madrid: Alianza Editorial, 2013.

— *El món islàmic: mòdul l'Islam i mòdul el món araboislàmic actual II (ISBN:84-8429-059-S)* Barcelona, UOC, setembre 1999.

WARNOCK, John W. *Creating a failed state, the US and Canada in Afghanistan*. Canadà: Fernwood Publishing - Halifax & Winnipeg, 2008.

WEBER, Max. *Economia i societat*. Vol. I: *Les comunitats ètniques* (p. 322-327). Vol. II: *Les comunitats polítiques* (p. 661-694). Mèxic: Buenos Aires: Fondo de Cultura Econòmica, 1964 i 1969.

RESOLUCIONS DEL CONSELL DE SEGURETAT, INFORMES I DOCUMENTS DEL SECRETARI GENERAL DE LES NACIONS UNIDES, CONFERÈNCIES DE DONANTS I CIMERES DE L'OTAN

Carta de les Nacions Unides

<<http://www.un.org/es/documents/charter/>>

Resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides

1368 (2001); 1373 (2001); 1378 (2001); 1386 (2001); 1401 (2002); 1413 (2002); 1419 (2002); 1444 (2002); 1453 (2002); 1471 (2003); 1510 (2003); 1536 (2004); 1563 (2004); 1623 (2005); 1659 (2005); 1662 (2006); 1707 (2006); 1746 (2007); 1776 (2007); 1806 (2008); 1817 (2008); 1833 (2008); 1868 (2009); 1890 (2009); 1917 (2010); 1943 (2010); 1974 (2011); 2011 (2011); 2041 (2012); 2069 (2012)

<<http://www.un.org/es/documents/sc/>>

Documents i informes del secretari general de les Nacions Unides

S/2001/1223 (acords desplegament ISAF); S/2002/278 (UNAMA); S/2001/946 (EUA) i S/2001/947 (Regne Unit) Cartes per justificar la guerra preventiva; S/2002/1296 (Alemanya i Holanda); S/2003/986 (Govern afganès) i S/2003/970 (OTAN) sol·licitud extensió ISAF; S/2001/1154 (Acords de Bonn); S/2003/333 (unitat electoral); S/2005/574 (expansió OTAN); S/2006/598 (contra el narcotràfic); S/2008/159 (situació de l'Afganistan); S/2002/568 (Turquia); S/2002/117 (Memoràndum d'Enteniment); S/2003/986 (ministre d'Afers Exteriors) i S/2003/970 (OTAN) (sol·licituds per estendre l'ISAF a la resta del territori afganès); S/2012/532 (sobre l'Afganistan a la Conferència de Tòquio), 2012; A/67/619–S/2012/907 i A/67/354–S/2012/703; A/68/645–S/2013/721 (informes sobre la situació de l'Afganistan)

<<http://www.un.org/es/sc/documents/sgreports/2012.shtml>>

BRAHIMI (informe), Assemblea General, Consell de Seguretat de les Nacions Unides, A/55/305-S/2000/809, 21 d'agost de 2000.
<http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/docs/a_55_305.pdf>

Informe dels secretari general de les Nacions Unides, «Un concepte més ampli de la llibertat: desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots», març 2005
<<http://www.unesco.org/fitxer/510/infsecgral2005.pdf>>

Resolucions i revisions adoptades per l'Assemblea General de les Nacions Unides sobre la revisió de l'estratègia mundial contra el terrorisme
A/RES/66/282 del 29 de juny de 2012; A/RES/66/10 del 18 de novembre de 2011;
A/RES/64/297 del 8 del setembre de 2010; A/RES/62/272 del 5 de setembre de 2008;
A/RES/60/288 del 8 de setembre de 2006.
<<http://www.un.org/en/terrorism/ctitf/resolutions.shtml>>

Cimeres de l'OTAN

Cimera de Riga (2006)
<<http://www.nato.int/docu/pr/2006/p06-150e.htm>>

Cimera de Bucarest (2008)
<http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm>

Cimera d'Estrasburg-Kehl (2009)
<http://www.nato.int/cps/en/SID-161DEAC3-F82B4BD7/natolive/news_52836.htm>

Cimera de Lisboa (2010)
<http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm>

Cimera de Chicago (2012)
<http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_87595.htm>

Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN)
<<http://www.defensa.gob.es/politica/seguridad-defensa/contexto/europea-atlantica/OTAN/>>

Conferències de donants

Tòquio (2002)
<<http://www.un.org/documents/ga/docs/56/a56801.pdf>>

Kabul (2004)
<http://www.unodc.org/pdf/afg/afg_intl_counter_narcotics_conf_2004.pdf>

Berlín (2004)
<[http://www.ngo-jvc.net/jann/Documents/Berlin %20Conference.pdf](http://www.ngo-jvc.net/jann/Documents/Berlin%20Conference.pdf)>

Londres (2006)

<http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/afghanistan_compact.pdf>

Roma (2007)

<<http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/Romejointrecommandations.pdf>>

París (2008)

<http://www.budgetmof.gov.af/index.php?option=com_content&view=article&id=69&Itemid=86>

La Haia (2009)

<<http://www.state.gov/secretary/trvl/2009/120790.htm>>

Londres (2010)

<http://www.afghanembassybrussels.org/uploads/3/0/2/3/3023882/london_confere_nce_document_28jan10_-_english.pdf>

Kabul (2010)

<<http://www.unodc.org/afghanistan/en/Events/international-conference-afghanistan.html>>

Istanbul (2011)

<<http://www.mfa.gov.tr/istanbul-process-on-regional-security-and-cooperation-for-a-secure-and-stable-afghanistan.en.mfa>>

Berlín (2011)

<http://eeas.europa.eu/afghanistan/docs/2011_11_conclusions_bonn_en.pdf>

Tòquio (2012)

<[http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Tokyo %20Conference %20on %20Afghanistan %20The %20Tokyo %20DeclarationPartnership %20for %20SelfReliance %20in %20Afghanistan %20From %20Transition %20to %20Transformation.pdf](http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Tokyo%20Conference%20on%20Afghanistan%20The%20Tokyo%20DeclarationPartnership%20for%20SelfReliance%20in%20Afghanistan%20From%20Transition%20to%20Transformation.pdf)>

ARTICLES

LAQUEUR, Walter, “Lecciones de una década de terrorismo”, 11 – S, el mundo diez años después, la Vanguardia dossier, núm. 41, octubre / diciembre 2011.

MATP BOUZAS, Antía, “La política exterior del Pakistan”, Pakistan, la recerca d’una identitat, dcidob 109, estiu 2009.

KOSRKI, Daniel “Què hacer en Afganistán”, Foreign Policy (FP – Edició espanyola), núm 30, desembre / gener 2009.

PONS RAFOLS, Xavier, "Les Nacions Unides: balanç i perspectives", Nacions Unides, un model en qüestió, dcidob 108, primavera 2009.

SAURA ESTAPÀ, Jaume, "El debat sobre la reforma institucional de les Nacions Unides", Nacions Unides, un model en qüestió, dcidob 108, primavera 2009.

VANGUARDIA Dossier, "Afganistán ¿el Irak de Obama?", núm. 31, Abril / Juny 2009.

DOCUMENTS PDF EN PÀGINES WEB

AECID, Agència Espanyola de Cooperació Internacional pel Desenvolupament.

<http://www.aecid.es/galerias/noticias/descargas/2012/201206/10_axos_de_Cooperaci_n_Espaxola_en_Afganistxn_ok.pdf>

AFGHANISTAN JUSTICE PROJECT, *Casting Shadows: War Crimes and Crimes against Humanity: 1978-2001*, Documentation and analysis of major patterns of abuse in the war in Afghanistan, 2005.

<<http://afghanistanjusticeproject.org/warcrimesandcrimesagainsthumanity19782001.pdf>>

AFGHANISTAN MINISTRY OF ECONOMY, *ANDS, Annual progressive report 1389* (2011), Islam Republic of Afghanistan, 2011.

<[http://moec.gov.af/Content/files/ANDS%20Annual%20Progressive%20Report%201389_English\(1\).pdf](http://moec.gov.af/Content/files/ANDS%20Annual%20Progressive%20Report%201389_English(1).pdf)>

AFGHANISTAN MINISTRY OF FINANCE, *Development Cooperation Report, 2010 i 2012*.

<<http://mof.gov.af/Content/files/Development%20Cooperation%20Report%202010.pdf>>

<<http://www.undp.org.af/Publications/2013/Development%20Cooperation%20Report%20-%202012.pdf>>

AFGHANISTAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, *Afghanistan Compact*, Building on success the London conference on Afghanistan, 2006.

<<http://mfa.gov.af/Content/files/Afghanistan%20Compact.pdf>>

AFGHANISTAN NGO SAFETY OFFICE, *Quarterly data report, Q.4*, ANSO, 2012.

<<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ANSO%20Quarterly%20data%20report%20Q%204%202012.pdf>>

ATHEROS, Marika and KALDOR Mary, *Building Afghan Peace from the Ground Up*, A Century Foundation, New York, 2011. <<http://www.tcf.org/assets/downloads/tcf-BuildingAfghan.pdf>>

- BARRY, Jane, with JEFFERYS, Anna, *A bridge too far: aid agencies and the military in humanitarian response*, Network HPN (Humanitarian Practice Network), London, gener de 2002.
<<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/D6AD9850025B54A8C1256C6700484ED1-odi-bridge-jan02.pdf>>
- BENELLI, Prisca, DONINI, Antonio, NILAND, Norah, *Afghanistan: Humanitarianism in Uncertain Times*, Feinstein International Center, Tufts University, USA, novembre de 2012.
<http://costsofwar.org/sites/default/files/articles/18/attachments/19253.TU_Feinstein.pdf>
- BROOKE HOLLAND, Louise and TAYLOR, Claire, *Afghanistan: The timetable for security transition*, Library House of Commons, 9 juliol de 2012.
<<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lng=en&id=151219>>
- CENTRAL STATISTICS ORGANIZATION (CSO), *Bamyan Socio-Demographic and Economic Survey*, Islamic Republic of Afghanistan, Kabul, maig de 2012.
<<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/EnglishSDES%20Bamiyan%20Highlights%2C%20Bamiyan.pdf>>
- CENTRO ALEMÁN DE INFORMACIÓN, *Progress report on Afghanistan*, For the information of the German Bundestag, Berlin, desembre de 2011. <<http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/611546/publicationFile/165674/111214-Fortschrittsbericht2011.pdf>>
- CERAMI, Joseph R., BOGGS, Jay W., *The Interagency and Counterinsurgency warfare: Stability, Security, Transition and Reconstruction roles*, U.S. Government, desembre de 2007.
<<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/pub828.pdf>>
- CHECCHIA, Mark, *Private Security Companies Give Way to the Afghan Public Protection Force*, a Civil-Military Fusion Centre (CFC), octubre de 2011.
<https://www.cimicweb.org/Documents/CFC%20AFG%20Security%20Archive/CFC_Afg_PSCs-and-APPF_Oct11.pdf>
- CIMIC, *ISAF PRT Handbook*, Four Edition, 2010.
<<https://www.cimicweb.org/Documents/PRT%20CONFERENCE%202010/PRT%20Handbook%20Edition%204.pdf>>
- CIVIL-MILITARY FUSION CENTER (CFC), *Afghanistan review*, CIMIC, setmana 16, 17 abril de 2012.
<https://www.cimicweb.org/cmo/afg/Documents/Afghanistan_Review/CFC_Afghanistan-Review-17Apr12.pdf>
- *Afghanistan Resource Desk: Overview of Western Afghanistan*, abril 2012.
<https://www.cimicweb.org/cmo/afg/Documents/Afghanistan-RDPs/CFC_Afghanistan_Western-Afghanistan_April2012.pdf>

CONGRESO DE LOS DIPUTADOS, Boletín Oficial de las Cortes Generales, Autorització 095/000004, Serie D: General, Núm. 225, Madrid, 19 de juny del 2009. <http://www.congreso.es/public_oficiales/L9/CONG/BOCG/D/D_225.PDF>

CONGRESO DE LOS DIPUTADOS, Cortes Generales, Diario de sesiones del Congreso de los Diputados, Sesión plenaria núm. 178 (IX legislatura núm.189), 15 de septiembre de 2010. <http://www.congreso.es/public_oficiales/L9/CONG/DS/PL/PL_189.PDF>

CONGRESO DE LOS DIPUTADOS, Cortes Generales, Diario de sesiones del Congreso de los Diputados, Sesión núm. 24 (IX legislatura núm.468), 17 de febrer de 2010. <http://www.congreso.es/public_oficiales/L9/CONG/DS/CO/CO_468.PDF>

COUNTRY OF ORIGIN INFORMATION, *Events in Afghanistan from 25 September 2011 to 11 October 2011*, COI report, UK Border Agency, 11 octubre de 2011. <http://www.ecoi.net/file_upload/90_1319110975_afghanistan-v5-rc-2011-10-11-ukba-clean-version.pdf>

CONSTITUCIÓ ESPANYOLA <http://www.lamoncloa.gob.es/NR/rdonlyres/79FF2885-8DFA-4348-8450-04610A9267F0/0/constitucion_ES.pdf>

CUESTA CIVIS, Luis Manuel, Secretario General de Política de Defensa, *La presencia militar española en Afganistán*, Anuario Asia-Pacífico, 2007. <<http://www.anuarioasiapacifico.es/pdf/2007/Politica6.pdf>>

DAC REFERENCE DOCUMENT, *Security System Reform and Governance*, ISBN 92-64-00786-5, OECD, 2005. <<http://www.oecd.org/development/incaf/31785288.pdf>>

— *Whole of Government approaches to fragile states*,

OECD, 2006. <<http://www.oecd.org/development/incaf/37826256.pdf>>

— *Principios para el compromiso internacional en Estados frágiles y en situaciones de fragilidad*, OCDE, octubre 2007. <www.oecd.org/dac/fragilestates>

DE FARAMIÑAN GILBERT, Juan Manuel, PARDO DE SANTAYANA, José, GÓMEZ de Olea, *El Conflicto de Afganistán*, Conflictos Internacionales Contemporáneos 12, Ministerio de Defensa, 2009.

DERKSEN, DeeDee, *Impact or Illusion? Reintegration under the Afghanistan Peace and Reintegration program*, a United States Institute of Peace (USIP), Peacebrief 106, 22 de setembre de 2011. <<http://www.usip.org/sites/default/files/PB%20106.pdf>>

Doctrines Militars (DM):

— HEADQUARTERS DEPARTMENT OF THE ARMY, *Operations guide - FM 100-5*, Washington, DC, 14 June 1993.

<http://www.fs.fed.us/fire/doctrine/genesis_and_evolution/source_materials/FM-100-5_operations.pdf>

— MINISTRY OF DEFENSE, *Security and Stabilisation: The military contribution – JDP3-40*, UK, novembre 2009.

- <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/4330/jdp340prom18novweb.pdf>
- NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION, *AJP-9 civil-military co-operation (CIMIC) doctrine*, NATO, juny 2003. <<http://www.nato.int/ims/docu/ajp-9.pdf>>
  - STRATEGIC STUDIES INSTITUTE, *Contrainsurgency - FM-3-24*, published by U.S. Army and the Marines, United States Army War College, juny 2006. <<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/PUB1013.pdf>> <<http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm3-24fd.pdf>>
  - U.S. GOVERNMENT, *Counterinsurgency Guide*, United States Government Interagency, CounterInsurgency Initiative, Bureau of Political-Military Affairs, gener 2009. <<http://www.state.gov/documents/organization/119629.pdf>>
  - U.S. GOVERNMENT, *JP 3-0 Joint Operations*, 11 de agost, 2011. <http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/jp3_0.pdf>
  - USACAC, *Stability Operations - FM 3-07*, U.S. Army Combined Arms Center, octubre 2008. <<http://usacac.army.mil/cac2/repository/FM307/FM3-07.pdf>>
  - US ARMY COMBINED ARMS CENTER, *Afghanistan Provincial Reconstruction Team Handbook, N^o11-16*, Center for armed lessons learned, USACAC, February 2011. <<http://usacac.army.mil/cac2/call/docs/11-16/11-16.pdf>>
- DRESSLER, Jeffrey, *Can Taliban leaders bring the peace?*, Institute for the Study of War (ISW), Washington, January 6, 2012. <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Backgrounder_TalibanPeace.pdf>
- ECHAVEZ, Chona R., *Gender and Economic Choice: What's Old and What's New for Women in Afghanistan* Results from a Rapid Qualitative Assessment in Kabul and Parwan Provinces, Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), *March 2012*. <<http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1206E-Gender%20and%20Economic%20Choice%20RQA%202012.pdf>>
- EUROMINES, *Investment Opportunities and the Economic Future of Afghanistan*, European Association of Mining Industries, Metal Ores & Industrial Minerals, Brussels, 26 October, 2011. <<http://www.aniet.pt/downloads/euromines-newsletter/newsletter-27-november-2011.pdf>>
- FISAS, Vicenç, *Anuari processos de pau, 2010, 2011, 2012, 2013*, Escola de Cultura de Pau (UAB), Barcelona, Icaria, 2012. <http://escolapau.uab.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=557%3Aanuario-de-procesos-de-paz-2013&catid=67%3Aanuarios&Itemid=66&lang=ca>
- GARFIELD, Andrew and BOYD, Alicia, *Understanding afghans insurgents: motivation, goals, and the reconciliation and reintegration process*, Foreign Policy Research Institute (FPRI), April 2013. <https://www.fpri.org/docs/garfield_-_understanding_Afghan_insurgents.pdf>

GARRIGUES, Juan y MATTHEWS, Robert, *Afganistán: Los límites de la contrainsurgència y las perspectivas de negociación*, FRIDE, Madrid, 26 de marzo del 2008. <http://www.observatori.org/paises/pais_87/documentos/CR_Afganistan_limites_contrainsurgencia_ESP_aug08%5B1%5D%5B2%5D.pdf>

GOSSMAN Patricia, KOUVO Sari, *TELL US HOW THIS ENDS Transitional Justice and Prospects for Peace in Afghanistan*, Afghanistan Analysts Network (AAN), june 2013. <http://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads/2013/06/2013-06_AAN_TransitionalJustice2.pdf>

HAYES, Geoffrey and SEDRA, Mark, editors, *Afghanistan, Transition under threat*, Ed. Centre for International Governance Innovation (CIGI) and Wilfrid Laurier University Press, Canada, 2008. <<http://www.cigionline.org/sites/default/files/Afghanistan%20Transition%20under%20Threat.pdf>>

HERBBERT LARSEN, Iselin, *UNAMA in Afghanistan, challenges and opportunities in peacemaking, state-building and coordination*, Oslo, Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI), 02 February, 2010. <<http://www.nupi.no/content/download/12005/118516/version/5/file/SIP-03-10-NUPI+Report-Hebbert+Larsen.pdf>>

HUASHENG, Zhao, *China and Afghanistan china's interests, stances, and perspectivas*, Russia and Eurasia programa, a report of the Center For Strategic & International Studies (CSIS), March 2012. <http://csis.org/files/publication/120322_Zhao_ChinaAfghan_web.pdf>

HUMAN RIGHTS WATCH, *Blood-Stained Hands, Past Atrocities in Kabul and Afghanistan's Legacy of impunity*, 2005. <<http://www.hrw.org/reports/2005/afghanistan0605/afghanistan0605.pdf>>

HUMAN RIGHTS WATCH, *Afganistan, esdeveniments del 2010*, Informe Mundial 2011, publicat el 24 de gener de 2011. <http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/afghanistan_4.pdf>

HUMAN RIGHTS WATCH, *"Troops in Contact", Airstrikes and Civilian Deaths in Afghanistan*, September 2008. <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/afghanistan0908webwcover_0.pdf>

IGOE WALSH, James, *The effectiveness of drone strikes in counterinsurgency and counterterrorism campaigns*, Strategic Studies Institute (SSI) and U.S. Army War College Press, September 2013. <<http://www.StrategicStudiesInstitute.army.mil/>>

- INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE, *Directrices sobre la utilización de recursos militares y de la defensa civil en apoyo de las actividades humanitarias de las Naciones Unidas en situaciones de emergencia complejas*, IASC, Marzo de 2003, Revisión I, enero, 2006.
<http://www.cihc.org/members/resource_library_pdfs/7_External_Relations/7_5_Civil_Military_Issues/IASC_Ref_Paper_on_Civil_Military_Relations_in_Complex_EM_spn.pdf>
- INTERNATIONAL AMNESTY, *Women in Afghanistan: Pawns in men's power struggles*, AI Index: ASA, November 11, 1999.
<<http://amnesty.org/en/library/asset/ASA11/011/1999/en/c80434b3-e035-11dd-865a-d728958ca30a/asa110111999en.pdf>>
- INTERNATIONAL CRISIS GROUP, *Women and Conflict in Afghanistan*, Asia report nº 252, Brussels, 14 octubre, 2013.
<[http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/afghanistan/252-women-andconflict-in-afghanistan.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/asia/south-asia/afghanistan/252-women-andconflict-in-afghanistan.pdf)>
- INTER-PARLIAMENTARY UNION, *Afghanistan, Dates of Elections: 6 to 15 April 1988*.
<http://www.ipu.org/parline-e/reports/arc/AFGHANISTAN_1988_E.PDF>
- ISLAMIC REPUBLIC OF AFGHANISTAN, *The Constitution of Afghanistan*, January 26, 2004.
<<http://www.afghanembassy.com.pl/cms/uploads/images/Constitution/The%20Constitution.pdf>>
- KANDIYOTI, Deniz, *The Politics of Gender and Reconstruction in Afghanistan*, United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD), February 2005.
<http://iiav.nl/epublications/2005/Politics_of_gender.pdf>
- KATZMAN, Kenneth, *Afghanistan: Elections, Constitution, and Government*, CRS Report for Congress, 25 de maig del 2006.
<<http://fpc.state.gov/documents/organization/67158.pdf>>
— *Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*, Congressional Research Service (CRS), September 22 - 2011; January 4- 2012; May 3- 2012; May 3, 2013. <<http://fpc.state.gov/documents/organization/174244.pdf>> ; <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL30588.pdf>>
- MANRIQUE DE LUNA – BARRIOS, Antonio, *La Fuerza Internacional para la Seguridad en Afganistán: Aspectos jurídicos de su implementación práctica*, Universidad la Sabana, 11 de abril de 2010.
<<http://dikaion.unisabana.edu.co/index.php/dikaion/article/view/1709/2207>>
- MARTÍN SIERRA, Manuel (Coronel de Infantería del Ejército de tierra), *El PRT español de Badghis, presente y futuro*, Instituto español de estudios estratégicos (ieee.es), Documentos de opinión, Nº 05/2011, enero del 2011.

<http://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2011/DIEEEO05_2011PRT_espanol.pdf>

MATTHEWS, Robert, NÍ ÉIGEARTAIGH, Fionnuala, *The Afghanistan Crisis: Regional and International Dimensions*, Conference Report / Informe de Conferencia, a Fundació para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior (FRIDE), Madrid, 30 March 2009.

<http://www.fride.org/download/CR10_Afghanistan_Crisis_Regional_Eng_sep09.pdf>

MELERO ALONSO, Eduardo, *Las Operaciones Militares de España en el Exterior*, Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), Barcelona, gener del 2012.

<<http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/Documents%20i%20informes/Projectes%20de%20recerca/recerca012012.pdf>>

— *La declaración de guerra en el ordenamiento jurídico español*, Ed. Dykinson, S.L., 2006.

<http://www.uam.es/personal_pdi/derecho/jarsey/3publicaciones/librodeclaraciondeguerra.pdf>

MINISTERI D'ASSUMPTES EXTERIORS I COOPERACIÓ, per consultar documentació d'Afganistan:

1) El Pla Director de la Cooperació Espanyola període 2006-2008, PAE (País d'Atenció Especial).

<http://www.MAEC.es/SiteCollectionDocuments/Cooperaci%C3%B3n%20espa%C3%B1ola/Publicaciones/PAE_afganistan.pdf>

2) El Pla Director 2009-2012, Grup B (País d'Atenció Focalitzada).

<http://www.MAEC.es/es/menuppal/cooperacioninternacional/Publicacionesydocumentacion/Paginas/publicaciones_cooperacion.aspx>

MINISTERIO DE DEFENSA, *Comparecencia de la ministra de Defensa sobre la Misión ISAF*, Congreso de los Diputados, Madrid, 11 de julio de 2011.

<<http://www.defensa.gob.es/Galerias/actualidad/intervencion/2011/07/DGC-110711-Comparecencia-Chacon-AFGANISTAN.pdf>>

— *Posible evolución de Afganistan: Papel de la OTAN*, Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional, Madrid, marzo 2007.

<http://www.defensa.gob.es/ceseden/Galerias/destacados/publicaciones/docSegyDef/ficheros/007_POSIBLE_EVOLUCION_DE_AFGANISTAN._PAPEL_DE_LA_OTAN.pdf>

MINISTRY OF PUBLIC HEALTH, *A Basic Package of Health Services for Afghanistan*, Islamic Republic of Afghanistan, 2010/1389.

<http://saluteinternazionale.info/wpcontent/uploads/2011/01/Basic_Pack_Afghan_2010.pdf>

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE, *The 2009 Presidential and Provincial Council Elections in Afghanistan*, NDI, Washington, April 2010.

<http://www.ndi.org/files/Elections_in_Afghanistan_2009.pdf>

— NDI, *The 2010 Wolesi Jirga Election in Afghanistan*, 2011.

<http://www.ndi.org/files/AFG-2010-2015-Wolesi-Jirga-Directory.pdf>

NATIONAL SURVEILLANCE SYSTEM, *National Risk and Vulnerability Assessment, NRVA 2005*, Afghanistan. Ministry of Rural Rehabilitation and Development and the Central Statistics Office, Kabul, 2007.

<http://home.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp193560.pdf>

— NRVA, *National Risk and Vulnerability Assessment, NRVA 2007/8*, Afghanistan. Ministry of Rural Rehabilitation and Development and the Central Statistics Office, Kabul, octobre, 2009.

http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/documents/afgh_nrva_2007-08_full_report_en.pdf

NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION, *NATO's role in Afghanistan*, NATO Factsheet, 2012.

<http://www.aco.nato.int/resources/10/documents/2012-0413%20ISAF%20Placemat%2018%20April%202012-final.pdf>

OATES, Laury, *Overview of the Afghanistan Legal System*, Country Section: Afghanistan Wormanking organisation, 2011. <http://www.womankind.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Country-section-Afghanistan3.pdf>

OFFICE FOR THE COORDINATION OF HUMANITARIAN AFFAIRS, *Consolidated Appeal, Afghanistan 2012*, OCHA, New York, 15 de desembre del 2011.

https://docs.unocha.org/sites/dms/CAP/CAP_2012_Afghanistan.pdf

OLSSON, Louise & TEJPAN, Johan (EDs et all), *Operational Effectiveness and UN Resolution 1325 – practices and lessons from Afghanistan*, 2009.

http://www.peacewomen.org/assets/file/Resources/NGO/1325_PracticeLessonsAfghanistan_SDRA_May2009.pdf

ORGANITZACIÓ INTERNACIONAL PER A LES MIGRACIONS, OIM, Afghanistan, setembre 2011.

<http://www.iom.int/jahia/webdav/shared/shared/mainsite/activities/countries/docs/afghanistan/IOM-Afghanistan-brochure-Sep-2011.pdf>

PAKISTAN MINISTRY OF COMMERCE, *Afghanistan – Pakistan transit trade agreement (APTTA)*, Agreement between the governments of the islamic republic of Afghanistan and the islamic republic of Pakistan, 2010.

<http://www.commerce.gov.pk/Downloads/APTTA.pdf>

PEACE PROCES ROAD MAP TO 2015, High Peace Council (HPC), November 2012.

http://www.121213_PeaceProces_Roadmap_to_2015.pdf

http://www.foreignpolicy.com/files/121213_Peace_Process_Roadmap_to_2015.pdf

- POOLE, Lydia, *Afghanistan, Tracking major resource flows 2002-2010*, Conflict & Military, January 2011.
<<http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2011/02/gha-Afghanistan-2011-major-resource-flows.pdf>>
- REHSE, Peter, *CIMIC: concepts, definitions and practice*, Heft 136, Hamburg, June 2004.
<<https://www.cimicweb.org/cmo/compapp/Documents/NATO/Cimic%20-%20concepts,%20definitions%20and%20practice.pdf>>
- RUBIN, Barnett R, *La incierta transición de Afganistán: del caos a la normalidad*, DT No 26/2006 - 17/10/2006, CSR No 12, MARZO 2006, Council on Foreign Relations, Real Instituto el Cano, 12 de febrero del 2012.
<www.cfr.org/content/publications/attachments/RubinAfghanistan.pdf>
- RUBIN, Barnett R.; HAMIDZADA, Humayun; STODDORD, Abby, *Through the Fog of Peace Building: Evaluating the Reconstruction of Afghanistan, Juny 2003*.
<<http://www.pict-pcti.org/pdf/THROUGH%20THE%20FOG2.pdf>>
- SHAFAYETUL, Qazi, SYED MASUD, Ahmed, TAUFUQR, Rahman, MASHUQR, Rahman, SHER SHAR, Amin, *Health Status of Mothers and Children in Rural Badghis Province, Afghanistan 2007*, BRAC Research Report, July 2008.
<http://www.bracresearch.org/reports/health_badghis_province.pdf>
- SHERMAN, Jake, and DIDOMENICO, Victoria, *The Public Cost of Private Security in Afghanistan a Briefing Paper of the Center on International Cooperation (CIC), New York University, September 2009*.
<http://psm.du.edu/media/documents/reports_and_stats/think_tanks/nyu_center_on_international_cooperation_public_cost_of_private_security.pdf>
- SIERRA MARIN, Manuel, Coronel de Infantería del Ejército de Tierra, *El PRT español de Badghis, presente y futuro*, Instituto español de estudios estratégicos (ieee.es), Documento de opinión, Enero 2011.
<http://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2011/DIEEE05_2011PRT_espanol.pdf>
- STRICK VAN LINSCHOTEN, Alex & KUEHN, Felix, *Separating the Taliban from al-Qaeda: The Core of Success in Afghanistan*, Center on International Cooperation (CIC), NY University, February 2011.
<http://cic.es.its.nyu.edu/sites/default/files/gregg_sep_tal_alqaeda.pdf>
- SUHRKE, Astri, *La democratización de un Estado dependiente: El caso de Afganistán*, Fundació per les relacions internacionals i el diàleg exterior (FRIDE), diciembre del 2007.
<<http://www.fride.org/publicacion/340/la-democratizacion-de-un-estado-dependiente:-el-caso-de-afganistan>>

THE PENTAGON PAPERS, *The Strategic Hamlet Program, 1961-1963*, Gravel Edition, Volume 2, Chapter 2, p. 128-159, Boston: Beacon Press, 1971.
<<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon2/pent4.htm>>

THE WORLD BANK, Afghanistan Economic Update, *Poverty Reduction and Economic Management, South Asia Region*, The World Bank, October 2012.
<<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/734470WP0Afgha0C0disclosed011010120.pdf>>

THEROS, Maria and KALDOR, Mary, *Building Afghan Peace from the ground up*, A Century Foundation Report, 2010.
<<http://72.32.39.237:8080/Plone/publications/2011/2/building-afghan-peace-from-the-ground-up/pdf>>

UESUGI, Yuji, *Provincial Reconstruction Teams (PRTs) in Afghanistan: Filling the Gaps in Peace-building*, 2009.
<<http://home.hiroshima-u.ac.jp/heiwa/Pub/E23/09uesugifinal.pdf>>

UNAMA & OHCHR, *Protection of Civilians in armed conflict*, Afghanistan Mid Year Report 2012, UNAMA and Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Kabul, July 2012.
<<http://www.ohchr.org/Documents/Countries/AF/UNAMAMidYearReport2012.pdf>>

UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION IN AFGHANISTAN, *Silence is Violence, end the abuse of women in Afghanistan*, UNAMA, Kabul, Afghanistan, 8 July 2009.
<<http://www.afghan-web.com/woman/afghanwomenabuse.pdf>>

— *Afghanistan, protection of civilians in armed conflict, annual report 2012*, UNAMA, Kabul, Afghanistan, February, 2013.
<<http://unama.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=K0B5RL2XYcU%3D&tabid=12254&language=en-US>>

— *A long way o go Implementation of the Elimination of Violence against Women Low i Afghanistan*, UNAMA, Kabul, November 2011.
<http://www.ohchr.org/Documents/Countries/AF/UNAMA_Nov2011.pdf>

— *Treatment of Conflict-Related Detainees in Afghan Custody*, UNAMA, Kabul, October 2011.
<http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Documents/October10_%202011_UNAMA_Detention_Full-Report_ENG.pdf>

— *Afghanistan Annual Report on Protection of Civilian in Armed Conflicts*, UNAMA, 2013.
<<http://unama.unmissions.org>>

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME, *Afghanistan National Development Strategy (ANDS) 1387–1391 (2008–2013)*, UNDP & Islamic Republic of Afghanistan, Kabul, 2008.
<http://www.undp.org.af/Publications/KeyDocuments/ANDS_Full_Eng.pdf>

- UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME AFGHANISTAN, *Gender Equality Project (GEP)*, UNDP Annual Progress Report 2010.
<<http://www.undp.org.af/Projects/Report2011/gep/2011-03-08-%20Annual%20Report%20of%20Gender%202010.pdf>>
- UNESCOCAT, *Un concepte més ampli de la llibertat: Desenvolupament, Seguretat i Drets Humans per a tots*, Informe del Secretari General de les Nacions Unides, Centre Unesco de Catalunya, Barcelona, gener del 2006.
<<http://www.unescocat.org/fitxer/510/infsecgral2005.pdf>>
- UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES, *Conflict-Induced Internally Displaced Persones in Afghanistan*, UNHCR Representation in Afghanistan, Juliol 2012.
<<http://afg.humanitarianresponse.info/sites/default/files/UNHCR%20IDP%20Report%202012.pdf>>
- *Country Operations Profile*, UNHCR, Afghanistan, 2014.
<www.unhcr.org/pages/49c486cb6.html> [Consulta: 2 febrer 2014]
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, *Opium Rapid Assessment Survey (ORAS)*, Ministeri de la Lluita contra els Estupefaents (MCN) i l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC), novembre 2012.
<http://www.unodc.org/documents/cropmonitoring/Afghanistan/ORAS_report_2012.pdf>
- UNITED NATIONS OFFICE FOR THE COORDINATION OF HUMANITARIAN AFFAIRS, 2014
Humanitarian needs overview, UNOCHA, 22 de novembre del 2013.
<https://docs.unocha.org/sites/dms/CAP/HNO_2014_Afghanistan.pdf>
- *2014 Strategic response plan Afghanistan*, desembre 2013.
<<http://www.unocha.org/cap/appeals/strategic-response-plan-afghanistan-2014>>
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, *Addiction, crime and insurgency: the transnational threat of afghan opium*, UNODC, Vienna, October 2009.
<http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Afghanistan/Afghan_Opium_Trade_2009_web.pdf>
- UNITED STATES AGENCY FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT, *Provincial Reconstructions Teams in Afghanistan*, An Interagency Assessment, USAID, June 2006.
<http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADG252.pdf>
- UNITED STATES AGENCY FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT, *Assessment of Corruption in Afghanistan*, USAID, 2009. <http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADO248.pdf>
- USA DEPARTMENT OF DEFENSE, *Quadriennial Defence Review (QDR) report*, USA, February 2010.
<<http://www.defense.gov/qdr/qdr%20as%20of%2029jan10%201600.PDF>>
- VILANOVA, Pere (2011), «Introducción» en *Actores armados no estatales: retos a la seguridad global*, Ministerio de Defensa, Cuadernos de Estrategia n. 152, junio, pp. 11-25.
<http://www.portalcultura.MDE.es/Galerias/publicaciones/fichero/CE_152.pdf>

VILANOVA, Pere, VISO, Núria, BAQUÉS, JOSEP, *Proyecto sobre Regionalismo en Asia: Asia Central i el caso de Afganistán*, 5 d'abril de 2011. <www.casaasia.net/articulo/detalle/201851>

WALDMAN, Matt, *The Sun in the sky: The relationship between Pakistan's ISI and Afghan Insurgents*, Carr Center for Human Rights Policy Kennedy School of Government, Harvard University, June 2010.

<<http://www.aljazeera.com/mritems/Documents/2010/6/1Josep,3/20106138531279734lse-isi-taliban.pdf>>

— *Falling Short, Aid Effectiveness in Afghanistan*, ACBAR Advocacy Series, OXFAM, March, 2008.

<<http://www.oxfam.org.nz/sites/default/files/reports/ACBAR%20Aid%20Effectiveness%20Paper.pdf>>

— *Golden Surrender? The risks, challenges, and implications of reintegration in Afghanistan*, Afghanistan Analysts Network (AAN), March 2010.

<http://aanafghanistan.com/uploads/2010_AAN_Golden_Surrender.pdf>

WOODRUFF, Bradley A., and REYNOLDS, Meredith, U.S. Centers for Disease Control and Prevention Atlanta (CDC), Georgia USA. TCHIBINDAT, Felicite and AHIMANA, Cyridion, UNICEF, Afghanistan Country Office (UNICEF), *Nutrition and Health Survey Badghis Province, Afghanistan, February – March 2002*, A collaborative survey by: UNICEF and U.S. Centers for Disease Control and Prevention (CDC), 2002. <[ftp://ftp.fao.org/country/afghanistan/badghis.pdf](http://ftp.fao.org/country/afghanistan/badghis.pdf)>

WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Health Compendium Consolidated Appeal Process*, WHO, Afghanistan, 2012.

<http://www.who.int/hac/about/donorinfo/cap_afghanistan_2012.pdf>

YUSTE, Pablo, *Estabilización y Contrainsurgencia como la lucha por la legitimidad: Un modelo para la construcción de estados. El caso adgano*, UAM, Madrid, 2010.

<<http://www.uam.es/centros/economicas/doctorado/deri/publicaciones/WorkingPapers/DEA%20Pablo%20Yuste.pdf>>

ARTICLES EN PÀGINES WEB

AECID, «España entrega a Afganistán la gestión de los proyectos de cooperación para el desarrollo en el país», 8 d'abril de 2013. <http://www.aecid.es/es/noticias/2013/04-2013/2013_04_08_afganistan.html> [consulta: 9 d'abril del 2013].

— La Cooperación Española en Afganistán, «Dossier Cooperación Española en Afganistán», Comunicación AECID, 2011.

<<http://static.presspeople.com/attachment/553df77174e84ce08f79f4bc6149ea1a>> [consulta: 18 de desembre del 2012].

AFGHAN NATIONAL ARMY TRUST FUND - ANA

<www.nato.int/isaf/topics/ana/index.html> [consulta: 16 d'agost del 2012].

AFGHAN NGO SAFETY OFFICE INFORMATION, «Increasing aid access to all people in need»

<www.afgnso.org> [consulta: 22 i 23 d'agost del 2012].

AFGHANISTAN ECONOMY <http://www.economywatch.com/world_economy/afghanistan/>

[consulta: 23 d'octubre del 2012]; i,

<<http://www.goodafghannews.com/category/economy/>> [consulta: 30 d'octubre del 2012].

AFGHANISTAN ELECTION DATA

<<http://afghanistanelectiondata.org/election/2009/report/presidential-results>>

[consulta: 15 de setembre 2012].

AFGHANISTAN MICS, «Multiple Indicator Cluster Survey» Afghanistan, 2003 i 2011.

<http://www.childinfo.org/mics2_afghanistan.htm>

<<http://cso.gov.af/en/page/6807>>

[consulta: 13 de juny del 2012].

AFGHANISTAN MINISTRY OF FINANCE, «Afghanistan and Russia Sign an Agreement to establish Joint Commission on Trade and Economic Cooperation», Jun 14, 2011.

<<http://mof.gov.af/en/news/1730>> [consulta: 29 desembre del 2012].

AFGHANISTAN NEWS CENTER

<<http://afghanistannewscenter.com/news/2003/march/mar172003>> [consulta: 20 juliol del 2012].

AFGHANISTAN OPIUM HISTORY

<<http://www.huumaa.net/opium-and-afghanistan/history-of-opium/76-history-of-opium>> [consulta: 23 d'octubre del 2012].

AFGANISTAN, «perfil d'economia», 2012.

<http://www.indexmundi.com/es/afganistan/economia_perfil.html> [consulta: 10 de gener del 2013].

AFGHANISTAN PRESIDENTIAL ELECTION RESULTS, 2004.

<http://www.iec.org.af/public_html/Election%20Results%20Website/english/english.htm> [consulta: 12 de setembre 2012].

AFGHANISTAN TRADING ECONOMICS

<<http://www.tradingeconomics.com/afghanistan/tax-revenue-percent-of-gdp-wb-data.html>> [consulta: 18 d'octubre, 2012].

AGENCY COORDINATING BODY FOR AFGHAN RELIEF – ACBAR-

<<http://www.acbar.org>> [consulta: 22 d'agost del 2012].

BADGHIS «Perfil Provincial», WFP VAM Food Security Atlas, «Best estimates provincial fact sheet, 2011.
<<http://www.foodsecurityatlas.org/afg/country/provincial-Profile/Badghis/Badghis>>
[consulta: 10 i 12 d'agost 2012].

BARTLETT, Lawrence, «Pakistan denies hidden agenda, Taliban deny talks», Foreign Affairs (AFP), 9 gener del 2012, Feb 1, 2012.
<<http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5jjJrg1GrGfCSLMUKNNf6lIKKQuig?docId=CNG.3b841bb3670ba5c180aa57d9e7f5e6f9.3e1>>
[consulta: 10 d'octubre del 2012].

BASE DE DADES, «Who is who in Afghanistan?»
<<http://www.afghan-bios.info/index>> [Consulta: 18 juliol 2012].

BERNABÉ, Mònica:

- «Atención médica sin pacientes», *El Mundo*, 17 d'agost, 2012.
<<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/08/17/espana/1345160297.html>>
[consulta: 18 d'agost del 2012].
- «Con las tropas españolas, Misión humanitaria», *El Mundo*, 22 d'agost, 2012.
<<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/08/11/espana/1344660044.html>>
[consulta: 23 d'agost del 2012].
- «Una guerra en manos de niños», *El mundo*, 19 d'agost, 2012.
<<http://www.elmundo.es/>> [consulta: 22 d'agost del 2012].

CALDITO PEREZ, Laura, «El fin de la misión en Afganistán y el futuro de la cooperación espanyola», Redactora de Defensa. Europa Press, Cátedra Paz, Seguridad y Defensa, Universidad de Zaragoza, 9-12-12 <<http://catedrapsyd.unizar.es/observatorio-psyd/opina/el-fin-de-la-mision-en-afganistan-y-el-futuro-de-la-cooperacion-espanola.html>> [consulta: 28 de desembre del 2012].

CALVO ALBERO, José Luis, Teniente coronel del ET y jefe de oficiales de enlace CIMIC en el Cuartel General de ISAF VII, «El difícil camino del presidente Obama hacia un cambio de estrategia en Afganistan», Real Instituto el Cano (ARI- 148/2009), 23 d'octubre del 2009.
<http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/91fc6800400a5897b46bb4ab6a8a4846/ARI1482009_Calvo_Albero_Obama_Afganistan.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=91fc6800400a5897b46bb4ab6a8a4846> [consulta: 7 de juny del 2012].

CONFERENCIA MINISTERIAL KABUL 2012, «Declaració d'Istambul: ISTANBUL STATEMENT ON FRIENDSHIP AND COOPERATION IN THE HEART OF ASIA», 2012.
<<http://heartofasiaministerial-mfa.gov.af/friendshipstatementf2012105919.html>>
[consulta: 28 de setembre del 2012].

DAUD, Malaiz, «The political landscape of Afghanistan and the presidential election of 2014», CIDOB, febrer 2014.

- EURONEWS*, «Bush pedirá en la cumbre de la OTAN de Riga más soldados en Afganistán», 28/11/06. <<http://es.euronews.com/2006/11/28/bush-pedira-en-la-cumbre-de-la-otan-de-riga-mas-soldados-en-afghanistan/>> [consulta: 12 d'agost del 2012].
- FILKINS, Dexter, «With U.S. Aid, Warlord Builds Afghan Empire», *The New York Times*, 5 de juny de 2010.
<<http://www.nytimes.com/2010/06/06/world/asia/06warlords.html?pagewanted=all>> [Consulta: 12 juliol 2012].
- GALL, Carlota & WAHEE WAFA, Abdul, «Karzai Escapes Attack in Kabul by Gunmen», April 28, 2008.
<<http://www.nytimes.com/2008/04/28/world/asia/28afghan.html?pagewanted=all>> [consulta: 16 de novembre del 2012].
- GANGULY, Sumit, «India's role in Afghanistan», CIDOB, January 2012.
<http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/sources_of_tension_in_afghanistan_pakistan_regional_perspectives> [consulta: 18 de juliol del 2012].
- GLOBAL HUMANITARIAN ASSISTANCE, «Humanitarian & Militar answers»
<<http://www.globalhumanitarianassistance.org/workstream/workstreams/conflict-the-military>> [consulta: 10 de juliol i el 23 de desembre del 2012].
- HAKIMI, Aziz, «The changing nature of power and sovereignty in Afghanistan», CIDOB, September 2012.
<http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/sources_of_tension_in_afghanistan_pakistan_regional_perspectives> [consulta: 12 de desembre del 2012].
- HAQQANI NETWORK
<<http://www.globalsecurity.org/military/world/para/haqqani.htm>> [consulta: 10 d'octubre del 2012].
- HAROONI, Mirwais, «Nine dead in Taliban assault on British Council in Kabul», August 19, 2011
<<http://www.reuters.com/article/2011/08/19/us-afghanistan-blasts-idUSTRE7710FX20110819>> [consulta: 15 de novembre del 2012].
- HUFFINGTONPOST*, «Intercontinental Hotel Attack: NATO Helicopters End Kabul Hotel Siege That Leaves At Least 19 Dead», 06/28/11.
<http://www.huffingtonpost.com/2011/06/28/intercontinental-hotel-attack-kabul_n_886224.html> [consulta: 18 de juliol del 2012].
- HUSSAIN, Imtiaz, «Regionalism in World Politics: Regional Organization and International Order», Louise Fawcett y Andrew Hurrell (eds.) Oxford, England, Oxford University Press, 1995.
<http://aleph.academica.mx/jspui/bitstream/56789/11550/1/DOCT2065274_ARTICULO_14-VOLVNUM1.PDF> [consulta: 12 de juliol del 2012].

HUSSAIN, Zahid, «Sources of tension in Afghanistan and Pakistan: A regional perspective», December 2011.

<http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/sources_of_tension_in_afghanistan_pakistan_regional_perspectives> [consulta: 9 de juny del 2012].

INDEPENDENT ELECTION COMMISSION «Decision of the Joint Electoral Mangement (JEMB)», 3 de novembre de 2004 i 21 d'octubre del 2009.

<http://www.iec.org.af/results_2009/leadingCandidate.html> [consulta: 28 i 30 de setembre del 2012] i <<http://www.iec.org.af/eng/content.php?id=4&cnid=46>> [consulta: 25 al 30 de setembre del 2012].

INDICE DEL DESARROLLO HUMANO (IDH)

<<http://hdr.undp.org/es/estadisticas/idh/>> i <<http://hdr.undp.org/es/>> [consulta: 12-14 de juliol del 2012 i 20-21 de gener del 2013].

INSTRUMENT DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DE L'UE (ICD)

<http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/dci_en.htm> [consulta: 12 de novembre del 2012].

LANDMINE & CLUSTER MUNITION MONITOR

<http://www.themonitor.org/custom/index.php/region_profiles/print_theme/1553> [consulta: 22 de gener del 2013].

LLEI DE PARTITS A L'AFGANISTAN

<http://www.afghan-web.com/politics/parties_law.html> [consulta: 30 de setembre del 2012].

MAPES D'AFGANISTAN

— <<http://es.getamap.net/about/afghanistan/government.html>>.

— <<http://www.aco.nato.int/resources/10/documents/2012-04-13%20ISAF%20Placemat%2018%20April%202012-final.pdf>>.

— <http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/afghanistan-insurgent_areas-2010.jpg>.

— <http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/txu-oclc-309296021-afghanistan_admin_2008.jpg>.

— <http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/txu-oclc-310605662-afghanistan_rel_2008.jpg>.

— <<http://www.zonu.com/detail2/2009-11-18-11172/Mapa-Politico-de-Asia-Central-.html>>

— <http://es.althistory.wikia.com/wiki/Archivo:800px-The_Durrani_Empire_at_its_peak_-_1761.jpg>.

[consulta: 12 de setembre 2012 i 20 de gener del 2013].

MASOOD, Aziz, «Afghanistan: The geopolitics of regional economic integration. The Emergency of China as the New Facilitator», September 2012.

<http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/sources_of_tension_in_afghanistan_pakistan_regional_perspectives> [consulta: 12 de gener del 2012].

MELERO ALONSO, Eduardo, «La guerra d'Afganistan és una guerra il·legal?» a Centre d'Estudis per la Pau (JMDEIàs), 9 de gener del 2009.
<http://www.centredelas.org/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=55&lang=ca> [consulta: 22 de juny del 2012].

MELERO ALONSO, Eduardo, «La Guerra de Afganistán: Una guerra también contra el derecho», UAM, 2008.
<http://www.uam.es/personal_pdi/derecho/jarsey/3publicaciones/guerradeafganistan.pdf> [consulta: 22 i 23 de juny del 2012].

MEREDITH HANSEN, Peter, PETERS, David H., ANBRASI, Edward, GUPTA, Shivam, ARUR, Aneesa, NIAYESH, Haseebullah, BURNHAM, Gilbert, «Determinants of primary care service quality in Afghanistan», International Journal for Quality in Health Care 2008, Volume 20, Number 6: pp. 375 –383, Advance Access Publication, 16 September 2008.
<<http://intqhc.oxfordjournals.org/content/20/6/375.full.pdf+html>> [consulta: 17 de gener del 2012].

MINISTERI D'ASSUMPTE EXTERIORS I COOPERACIÓ (MAEC)
<http://www.maec.es/es/menuppal/cooperacioninternacional/Publicacionesydocumentacion/Paginas/publicaciones_cooperacion.aspx> [consulta: juliol i agost del 2012].

MINISTERI DE DEFENSA DE ESPANYA (MDE): Missió ISAF
<http://www.defensa.gob.es/areasTematicas/misiones/enCurso/misiones/mision_03.html> [consulta: 20 - 30 d'agost del 2012].

MISSIÓ ESPANYOLA ASPFOR
<http://www.ejercito.MDE.es/misiones/asia/afganistan/86_ASPFOR_XIV.html>
[consulta: 8 de setembre del 2012].

MINISTERI DE FINANCES AFGANÈS, «Afghanistan and Russia Sign an Agreement to establish Joint Commission on Trade and Economic Cooperation», Ministeri de Finances de la República Islàmica de l'Afganistan, 14 de juny de 2011.
<<http://mof.gov.af/en/news/1730>> [Consulta: 29 desembre 2012].

NATIONAL ACTION PLAN FOR WOMEN OF AFGHANISTAN (NAPWA), 20 de gener, 2010.
<<http://www.saarcgenderinfobase.org/pages/featuredstory.php?id=18>>.

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL AFFAIRS (NDI)
<<http://www.ndi.org/>> [consulta: 15 de juliol del 2012].

NATIONAL SOLIDARITY PROGRAMME, AFGHANISTAN (NSP)
<<http://www.nspafghanistan.org/>> [consulta: del 20 de novembre al 12 de desembre del 2012].

NATO AFGHANISTAN
— <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_8189.htm#isaf> [consulta: 8 al 20 d'agost

del 2012].

- <<http://www.nato.int/isaf/topics/ana/index.html>> [consulta: 12 al 28 juliol del 2012].
- <<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/english/art2.html>> [consulta: 28 juliol 2012].
- <<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue4/spanish/art1.html>> [consulta: 12 d'agost del 2012].
- <<http://www.nato.int/docu/update/2006/11-november/e1128a.htm>> [consulta: 12 d'agost del 2012].
- <http://www.nato.int/cps/en/SID-46141E7060718BF3/natolive/official_texts_8443.htm?bInSublanguage=true&selectedLocale=hr&submit=select> [consulta: 13 d'agost del 2012].
- <http://www.nato.int/cps/en/SID-161DEAC3-F82B4BD7/natolive/news_52836.htm> [consulta: 13 d'agost del 2012].
- «Afghanistan Transition»
  - <www.aco.nato.int/page26912489.aspx> [consulta: 15 de setembre del 2012].
  - <www.Europapress.es> [consulta: 19 d'octubre del 2012].
- «Jaap de Hoop Scheffer resume los asuntos que se discutirán en la capital letona», Reflexions sobre la Cimera de Riga, 2006.
  - <<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue4/spanish/art1.html>> [consulta: 10 d'agost del 2012].
- «Operations: Old and New», NATO Review, 2006.
  - <<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/english/art2.html>> [consulta: 6 d'agost del 2012].

OBJECTIUS DEL MIL·LENNI, Informe 2010.

<<http://www.un.org/spanish/millenniumgoals/>> [consulta: 1 d'octubre del 2012].

MBENDI INFORMATION SERVICES, «Oil and gas in Afghanistan overview»,

<<http://www.mbendi.com/indy/oilg/as/af/p0005.htm>>

[consulta: 25 d'octubre del 2012].

OUTLOOK AFGHANISTAN, «High Peace Council is Optimism about Peace Talks with Taliban», October 16, 2012. <http://outlookafghanistan.net/editorialdetail.php?post_id=5686> [consulta: 3 de gener del 2013].

PRICE, Gareth, «India & Pakistan: Changing the narratives», July 2012.

<http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/sources_of_tension_in_afghanistan_pakistan_regional_perspectives> [consulta: 20 de novembre del 2012].

PROGRAMA DE LES NACIONS UNIDES PEL DESENVOLUPAMENT, «Informe anual de Cooperació i Desenvolupament» presentat pel Ministeri de Finances d'Afganistan amb el suport d'UNDP, 2012. <<http://www.budgetmof.gov.af/www.mof.gov.af>> [consulta: 3 de gener del 2012].

- QUIGLEY-JONES, Jennifer, «The High Costs of Afghanistan's Opium Economy», Center for American Progress, June 8, 2012. <<http://www.americanprogress.org/issues/security/news/2012/06/08/11715/the-high-costs-of-afghanistans-opium-economy/>> [consulta: 28 d'agost del 2012].
- RASHID, Ahmed, «Viewpoint: Strategy Shift for Smooth Afghan Transition», 14 d'octubre del 2012. <<http://www.ahmedrashid.com>> [consulta: 18 de desembre del 2012].
- «Aid will not sustain Afghanistan's economy», Financial Times, 30 de juliol del 2012 <<http://www.ahmedrashid.com>> [consulta: 18 de desembre del 2012]
- RAWA, «Disabled land-mine victim in Afghanistan», <<http://www.rawa.org/image4.htm>> [Consulta: 2 agost 2012].
- REAL INSTITUTO ELCANO, «Barómetro» (BRIE) <<http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano/BarometroDelRIElcano>> [consulta: octubre i desembre 2012, abril del 2013].
- REYES, Gabriel, «2014: LA OTRA RETIRADA AFGANA», Barcelona Centre for International Affairs (CIDOB), febrero 2013 <<http://www.cidob.org/>> [consulta: 15 d'abril del 2013].
- RIESER, Chris, «Suffering" increases in Afghanistan far fewer are "thriving" in Afghanistan than in Iran», november 11, 2011. <<http://www.gallup.com/poll/150698/suffering-increases-afghanistan.aspx>> [consulta: 25 d'octubre del 2012].
- ROGGIO, Bill, «41 killed in Kabul suicide strike at Indian embassy», July 7, 2008. <http://www.longwarjournal.org/archives/2008/07/41_killed_in_kabul_s.php#ixzz29jk3DjIW> [consulta: 23 d'agost del 2012].
- ROSE, David, «Using terror to fight terror», *The Observer*, Sunday 26 February, 2006. <<http://www.guardian.co.uk/film/2006/feb/26/features.review>> [consulta: 16 juliol del 2012].
- RUBIN, Alissa J, and NORDLAND, Rod, «Afghanistan Rejects talks with taliban and the U.S», *The New York Time*, June 19, 2013. <<http://topics.nytimes.com/>> [consulta: 20 d'agost del 2013].
- RUMI RAZA, Ahmad, «PAKISTAN: UNGOVERNED SPACES», July 2012. <http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/sources_of_tension_in_afghanistan_pakistan_regional_perspectives> [consulta: 20 de novembre del 2012].
- RUTTING, Thomas, «The failure of airborne democracy, the Bonn agreement and Afhanistan's stagnating democratisation», Afghanistan Analists Network (AAN), july 2012. <<http://aan-afghanistan.com/index.asp?id=3>> [consulta: 7 de setembre del 2012].
- «The Ex Taleban on the High Peace Council, a renewed role for the Khuddam ull Furqan? », Afghanistan Analists Network (AAN), Discussion Paper 04/2010.

- <http://www.humansecuritygateway.com/documents/AAN_ExTalebanOnHighPeaceCouncil.pdf> [consulta: 7 de setembre del 2012].
- SEMPLE, Michael, «How to Talk to the Taliban, An Office in Qatar Changes the Rules of the Game» Foreign Affairs, 9 gener del 2012. <<http://www.foreignaffairs.com/articles/137018/michael-semple/how-to-talk-to-the-taliban>> [consulta: 16 de maig del 2012].
- SIDDIQA, Ayesha, «Expansion by Stealth: China's interests, Infrastructure & investments in Pakistan & Afghanistan», CIDOB January 2012. <http://www.observatori.org/paises/pais_87/documentos/AYESHA_SIDDIQA.pdf> [consulta: 18 juliol del 2012].
- SILVELA, Enrique, «Las Fuerzas Armadas en la reconstrucción nacional: los PRT en Afganistán», Real Instituto el Cano, Área: Seguridad y Defensa - ARI Nº 49/2005 14/04/2005. <<http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/79e6c1804f01864aba6dfe3170baead1/ARI-49-2005E.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=79e6c1804f01864aba6dfe3170baead1>> [consulta: 14 de maig del 2012].
- SIMONS, Emily, «Afghan Opium Brides», The International, February 13, 2013. <<http://www.theinternational.org/articles/340-afghan-opium-brides>> [consulta: 24 d'abril del 2013].
- TOSCANO, Roberto, «Iran's role in Afghanistan», CIDOB, January 2012. <http://www.observatori.org/paises/pais_87/documentos/ROBERTO_TOSCANO.pdf> [consulta: 18 de juliol del 2012].
- UN OFFICE FOR THE COORDINATION OF HUMANITARIAN AFFAIRS, «AFGHANISTAN: Disease outbreaks prompt action», Humanitarian news and analysis (IRIN), Dubai, November 2012. <<http://www.irinnews.org/report/96680/afghanistan-disease-outbreakspromptaction>> [consulta: 6 de maig del 2013].
- UNICEF, «Dades i Indicadors Bàsics a l'Afganistan», 2005. <http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_background.html> [consulta: juliol i novembre del 2012].
- UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES, «Conflict-Induced Internally Displaced Persons in Afghanistan», Interpretation of data 31 May 2012, UNHCR Representation in Afghanistan, July 2012. <<http://www.unhcr.org/pages/49e486eb6.html>> [consulta: 22 de novembre del 2012].
- WEISSMAN, Fabrice, «A deadly confusion», Messages, N°132 / October-November 2004 / Médecins Sans Frontières' newsletter, p.5, August 2004. <<http://www.msf.fr/sites/www.msf.fr/files/2004-10-01-Messages132VA.pdf>> [consulta: 16 d'agost del 2012].

YASA, Hussain, «HPC is Optimism about Peace Talks with Taliban», Editor en cap a Outlook Afghanistan Newspaper, 16 d'octubre del 2012. <http://outlookafghanistan.net/editorialdetail.php?post_id=5686> [consulta: 13 de gener del 2013].

REFERENCIES PÀGINES WEB (més consultades)

AFGHANISTAN ONLINE

<<http://www.afghan-web.com/>>

AFGHANISTAN RESEARCH AND EVALUATION UNIT (AREU)

<<http://www.areu.org.af/Default.aspx?Lang=en-US>>

AGÈNCIA DE COORDINACIÓ D'AJUDA I DESENVOLUPAMENT (ACBAR)

<www.acbar.org>

AGÈNCIA DELS ESTATS UNITS PER AL DESENVOLUPAMENT INTERNACIONAL (USAID)

<<http://www.usaid.gov/>>

AGÈNCIA ESPANYOLA DE COOPERACIÓ INTERNACIONAL PEL DESENVOLUPAMENT (AECID)

<<http://www.aecid.com/es/>>

AMNISTIA INTERNACIONAL (AI)

<<http://web.amnesty.org>>

ASSOCIACIÓ REVOLUCIONARIA DE DONES PER AFGANISTAN (RAWA)

<<http://www.rawa.org/index.php>>

BANC ASIÀTIC DE DESENVOLUPAMENT (BAD)

<<http://www.adb.org/Documents/PIDs/36252012.asp>>

BANC MUNDIAL (BM)

<www.worldbank.org>

BRAC (ONG)

<<http://www.brac.net/>>

CENTRE DE FORMACIÓ I DESENVOLUPAMENT

(The Afghanistan Center for Training and Development - ACTD)

<http://www.counterpart-afg.org/partner_detail.php?pid=13>

CENTRE D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ INTERNACIONAL A BARCELONA (CIDOB)

<<http://www.cidob.org>>

CENTRE DE NOTICIES DE LES NACIONS UNIDES
<<http://www.un.org/spanish/News/>>

CENTRAL STATISTICS ORGANIZATION OF AFGHANISTAN (CSO)
<<http://cso.gov.af/en>>

COMITÈ DE LA CREU ROJA INTERNACIONAL (ICRC)
<<http://www.icrc.org/spa/resources/documents/misc/5tdpup.htm>>

CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE CAREERS (CRS)
<<http://www.loc.gov/crsinfo/>>

CONTROL INTERNACIONAL DE NACÒTICS (INCB)
<<http://www.incb.org/incb/es/index.html>>

DEPARTAMENT D'AFERS HUMANITARIS (ONU)
<<http://www.reliefweb.int>>

DIARIS [INTERNET] MÉS VISITATS:
<www.pajhwok.com/>
<www.guardian.co.uk>
<www.nytimes.com>
<www.elEconomista.es>
<www.usatoday.com>
<www.bbc.co.uk>
<www.elmundo.es>
<www.elpais.com/>
<www.reuters.com/>
<www.huffingtonpost.com/>

ESCOLA DE CULTURA DE PAU (UAB)
<<http://escolapau.uab.cat/>>

FOREIGN AFFAIRS PUBLICATIONS
<<http://www.foreignaffairs.org/>>

GOVERN D'AFGANISTAN (GoA)
<<http://afghangovernment.com/>>

HISTÒRIA DE LA LLENGUA PERSA
<<http://www.lenguapera.com/Articulos/Ha%20lengua.htm>>

HUMAN RIGHTS WATCH (HRW)
<<http://www.hrw.org/es>>

HUMANITARIAN NEWS AND ANALYSIS (IRIN)
<<http://www.irinnews.org/>>

INFORMING HUMANITARIANS WORLDWIDE (Reliefweb)
<<http://www.reliefweb.int/>>

INSTITUT D'ESTUDIS SOBRE CONFLICTES I ACCIÓ HUMANITÀRIA (IECAH)
<<http://www.iecah.org/>>

INSTITUTO ESPAÑOL DE ESTUDIOS ESTRATÉGICOS (IEEE)
<<http://www.ieee.es/>>

INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE (IASC)
<<http://www.humanitarianinfo.org/iasc/pageloader.aspx?page=content-documents-default&publish=0>>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP (ICG)
<<http://www.crisisgroup.org/>>

LONDON SCHOOL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE (LSE)
<<http://www2.lse.ac.uk/internationalDevelopment/research/crisisStates/Home.aspx>>

MINISTERI AFGANÈS D'ASSUMPTES EXTERIORS (MFA)
<<http://mfa.gov.af/en/page/3881>>

MINISTERI AFGANÈS D'ASSUMPTES DE LA DONA (MOWA)
<www.mowa.gov.af/en>

MINISTERI D'ASSUMPTES EXTERIORS I DE COOPERACIÓ (MAEC)
<<http://www.maec.es/es/Home/Paginas/Portada.aspx>>

MINISTERI DE COMERÇ I INDÚSTRIA AFGANÈS (MOCI)
<<http://moci.gov.af/en>>

MINISTERI DE DEFENSA (MDE)
<<http://www.mde.es>>

MISSIÓ D'ASSISTÈNCIA DE LES NACIONS UNIDES A L'AFGANISTAN (UNAMA)
<<http://unama.unmissions.org>>

MISSIÓ DE L'UE DE SUPORT A LA POLICIA AFGANESA (EUPOL)
<<http://www.eupol-afg.eu/>>

NACIONS UNIDES (pàgina en espanyol)
<<http://www.un.org/spanish/>>

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL AFFAIRS (NDI)
<<http://www.ndi.org/>>

NATIONAL SOLIDARITY PROGRAMME (NSP)
<<http://www.nspafghanistan.org/>>

OFICINA DE NACIONS UNIDES PER LA COORDINACIÓ D'ASSUMPTES HUMANITARIS (OCHA)
<<http://ochaonline.un.org/webpage.asp?Page=985>>

Oficina de Naciones Unidas per les drogues i el crim (UNODC)
<<http://www.unodc.org/>>

OPERATION ENDURING FREEDOM VICTIMS (OEF)
<<http://icasualties.org/oef/>>

ORGANITZACIÓ PER LA COOPERACIÓ ECONÒMICA I EL DESENVOLUPAMENT (OECD)
<<http://www.oecd.org/>>

ORGANITZACIÓ DE LES NACIONS UNIDES PER L'ALIMENTACIÓ I L'AGRICULTURA (FAO)
<<http://www.fao.org>>

ORGANITZACIÓ PER LA SEURETAT I LA COOPERACIÓ A EUROPA (OSCE)
<<http://www.osce.org/>>

ORGANITZACIÓ DEL TRACTAT DE L'ATLÀNTIC NORD (OTAN)
<<http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>>

PROGRAMA DE LAS NACIONS UNIDES PEL DESENVOLUPAMENT (UNDP)
<<http://www.undp.org/content/undp/es/home.html>>

REAL INSTITUTO EL CANO
<<http://www.realinstitutoelcano.org/>>

SIPRI
<<http://www.sipri.sc>>

UNICEF AFGHANISTAN
<http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_background.html>
<http://www.unicef.org/spanish/infobycountry/afghanistan_statistics.html>

UPPSALA (Uppsala University)
<<http://www.uu.se/>>

WHO IS WHO IN AFGHANISTAN?
<<http://www.afghan-bios.info/index>>

WORLD VISION OENEGÉ
<<http://www.worldvision.or/>>

ENTREVISTES

1. Entrevista a la metgessa Alejandra Bustos, coordinadora del programa de salut de l'AECID a Badghis, el 28 d'abril de 2012

P: ¿Cuándo llegaste a Qala-e-Naw y por cuánto tiempo?

R: Llegue en mayo de 2011 hasta noviembre o diciembre de 2012 (total, 18 meses).

P: ¿Cuál fue la motivación para decidir ir a trabajar a Afganistán y con la AECID?

R: En AECID porque había trabajado con otras ONG pero nunca con una cooperación estatal y me llamaba la atención el sistema de funcionamiento y control. AECID tiene pocos proyectos directos, esta era una oportunidad de conocerles de primera mano.

Afganistán es un reto profesional para mí, no solo por el país, sino por el tipo de trabajo, llevar la gestión de un proyecto en un país tan difícil como este... Ya le había dado vueltas hace años y conocí a la periodista Mónica, la oí en una entrevista y en una conferencia, y me llamó la atención.

Afganistán es un país muy mediático, sobre todo a nivel de la mujer y el burka. Empecé a investigar un poco más y también quería conocer de primera mano qué hay detrás del burka, el tema de la corrupción, por qué hay tantos estados aquí metidos, fue la curiosidad y un reto profesional.

P: No estás trabajando directamente con AECID, sino que estás contratada por otra empresa, TRAGSA.

R: El modelo de AECID, ya no solo aquí en Afganistán, es trabajar con una empresa pública que la llaman «medio propio de la administración», pertenece al gobierno. A través de esta empresa nos contratan a los coordinadores del programa de AECID.

P: Antes de llegar a Badghis, ¿recibiste la suficiente información sobre el contexto y en qué ibas a trabajar?

R: No, no tuve información y esto me sorprendió, no tuve contacto directo con AECID y no tuve la memoria del proyecto que se estaba desarrollando y tenía que desarrollar. Nunca me he reunido con nadie de AECID en Madrid. TRAGSA lleva la parte de contratos y fondos, solo recibí información de ellos, pero no la información sobre el proyecto. Conocía mi puesto, qué iba a hacer y el marco lógico del proyecto, pero nada más.

P: ¿Te dieron información sobre lo que es un PRT?

R: No, solo sabía que iba a trabajar dentro de una base militar, pero no tenía más conocimientos. Me lancé a la piscina sin saber qué había dentro, pero quería conocer...

P: ¿Cuál es el ámbito en el que trabajas y cuáles son tus actividades?

R: Soy la coordinadora del proyecto de salud del programa que desarrolla AECID aquí.

P: ¿Cuántos civiles formáis el equipo?

R: Dentro del programa de desarrollo que pertenecemos a TRAGSA, somos ocho civiles, y en este momento, dos que pertenecen a AECID. En total somos diez. Más el POLAD, el *political advisor*, representante del Ministerio de Asuntos Exteriores aquí.

P: Siempre te he visto salir del PRT con escolta militar y ciertas limitaciones, pero ayer cuando estuve con el gobernador de la provincia me comentó que actualmente Qala-e-Naw es una población bastante segura y el contexto ha cambiado mucho. Sin embargo, tú no puedes salir sin escoltas y no tienes ninguna libertad de movimiento. ¿A nivel profesional, qué supone para ti tener que desplazarte siempre con escolta militar y llevar chaleco antibalas y casco?

R: Es bastante difícil desarrollar el trabajo de esta manera. Hasta hace un año y medio la situación era diferente, teníamos un poco más de libertad, pero a partir de los acontecimientos de agosto de 2010, cuando mataron a los guardias civiles españoles en el antiguo PRT que estaba en la ciudad, el compañero que estaba antes que yo pasó momentos muy difíciles. Hasta entonces, los coordinadores salían en coche blindado pero no era necesario el chaleco y casco. Iban con coche de apoyo militar (un lince) y con los militares cerca, pero la protección no era tan cercana como ahora, el coordinador iba con su coche y la escolta militar le esperaba a la salida del hospital y no entraban como ahora y como tú misma has visto.

A partir de este incidente desde TRAGSA, no AECID, se extremaron las precauciones con los coordinadores. Es muy diferente como sale AECID y como sale TRAGSA. Para nosotros es difícil, ya sabemos que tenemos que asumir un riesgo y yo prefiero salir con apoyo militar

porque pueden pasar cosas, pero poder tener más libertad de movimiento influye mucho en el trabajo, evidentemente.

P: ¿Cómo te ve la población civil y el personal del hospital?

R: Ellos están bastante acostumbrados, pero la cercanía no es la misma, la cercanía que debería tener un médico, un sanitario, con la población, se convierte en un muro importante. A nivel de dirección no, los directivos, supervisión, administración, no pasa nada y están acostumbrados a tratar y trabajar con nosotros, y el discurso entre nosotros no cambiará porque lleve o no chaleco y protección militar.

A nivel de la población sí que me encuentro más distanciada, sobre todo en cuanto a los movimientos, hay veces que evito entrar en una habitación por la escolta, donde sé que tanto la escolta como los pacientes se van a sentir incómodos.

P: Hay que explicarlo, tú vas en el medio, con dos militares delante y dos militares detrás, armados, y que no te dejan en ningún momento.

R: Aunque tengo la libertad para entrar en cualquier sitio del hospital, evito entrar cuando veo que en una sala hay mucha gente, por la escolta.

P: Personalmente, ¿cómo lo vives?

R: Muchas veces se me olvida que llevo escolta y chaleco, cuando entro en el hospital me lo quito pero estoy obligada a ponérmelo cuando entro al coche militar porque debo seguir su normativa, que es llevar chaleco y casco. Cuando sales del vehículo ya eres tú responsable de tu seguridad. Luego al quitarme el casco y chaleco olvido que tengo gente alrededor y me focalizo en mi trabajo. Normalizas el que haya cuatro personas armadas a tu alrededor. Pero también hay muchos policías en el hospital que van armados, para ellos es muy normal ir armados, hay un cartel a la entrada del hospital que indica prohibición de llevar armas, pero todo el mundo entra armado, es algo natural para ellos, a los niños ya no les sorprende ver a un militar armado, a la población no le impacta, esta normalizado el llevar armas. A la población les da igual...

P: Me ha sorprendido esta estructura del PRT, no lo esperaba así, es como una pequeña colonia, hay de todo: tiendas, peluquería, cantinas... Se paga en euros, se habla

castellano... Como tú dices, una burbujita de España aquí. ¿Este contexto te ha permitido conocer la situación de Afganistán, su gente?

R: Al estar en una burbuja pierdes mucha información y en el tema de salud es fundamental para el desarrollo del programa. La suerte que tengo, me ha ayudado mucho el equipo con el que cuento, tengo un equipo de cuatro personas que son quienes me transmiten las informaciones. Por ejemplo, si queremos hacer una formación, te ayudan en cómo enfocar la formación a nivel cultural, etc.

Pero por supuesto sí que interfiere en el trabajo y por esto te tienes que apoyar más en el grupo local con quien se trabaja. Desde el principio he confiado a ojos ciegos en el personal con quien trabajo y sí, muchas veces oyes o piensas que se aprovechan de algunas situaciones pero no he desarrollado ningún sentimiento paranoico de que me estén engañando, o no. Estoy muy relajada en esto, pero es porque no lo puedo controlar, sí que es verdad y entiendo a otras personas cuando lo hablan y pienso que quizás sí que te engañan en un montón de cosas, como en la gasolina, pero lo acepto.

Pero la pregunta era si esta estructura me afecta en poder conocer el contexto de primera mano, y sí, evidentemente toda la información llega muy filtrada, se tiene que preguntar mucho, hablar mucho con la gente, intentar tener muchas entrevistas, pero todo es muy filtrado, solo obtienes lo que ellos quieren que tú sepas.

P: El convivir con una población mayoritariamente militar, ¿qué significa?, ¿es difícil?

R: Inicialmente sí, yo no conocía el ámbito militar, y al principio las normas son duras, pero son muy correctos, me ha sorprendido gratamente la estructura organizativa, el respeto que se tienen entre ellos y hacia nosotros...

P: ¿No hay choque de mentalidad entre el civil y el militar?

R: En mi caso no, además nuestros trabajos son diferentes, mi relación con ellos a nivel profesional solo son las escoltas y siempre han sido muy profesionales conmigo. Ellos siempre dicen que es muy difícil escoltar a alguien que no tiene costumbre de llevar escolta. Hay que valorar la paciencia que tienen con nosotros. Un ministro que está acostumbrado a llevar escolta sabe que se baja del coche para ir a un lugar preciso para luego volver, y avisan de todos los pasos que van a realizar a su escolta. Nosotros, aunque avisemos de lo que queremos hacer, siempre surgen movimientos, por ejemplo, digo que voy a ir a la sala de

maternidad, pero luego por el camino me acuerdo del laboratorio y cambio sin darme cuenta de rumbo y sin avisar y eso a ellos les descuadra, pero nunca dicen nada. Ellos se esfuerzan más que nosotros en adaptarse.

P: Sobre las actividades militares y las actividades que vosotros realizáis en desarrollo, ¿crees que hay algún tipo de injerencia por parte militar con sus proyectos de impacto rápido (QIP)? ¿Crees que están creando algún tipo de confusión en la población de quién realiza qué?

R: En el tema de salud, que es lo que yo conozco, sí que ha habido en algún momento cosas puntuales con los médicos militares que han atendido a la población.

Nosotros, que estamos trabajando en un hospital, intentamos que la población confíe en sus estructuras y acuda a ellas, y nos afecta porque al ser extranjeros la población cree que los servicios de salud van a ser mejores y acuden a sus consultas.

Antes tenían una consulta en el PRT y la población acudía aquí para que los médicos militares les dieran atención médica. Tuvimos que hablar con ellos, de que nosotros estamos trabajando para que la gente vaya al hospital y confié en el hospital, si vosotros dais atención a la población en el ROLE (el hospital militar), lo único que hacemos es que luego la población no va a confiar en el hospital, sus médicos, medicamentos, etc. La respuesta fue buena, no continuaron. Ellos saben que yo no hago asistencia e intento reforzar lo que dice el médico afgano.

P: ¿No deberían los militares centrarse en garantizar la seguridad de la población y la vuestra en lugar de realizar tareas que no les corresponden directamente?

R: Totalmente de acuerdo, ellos están para dar seguridad a la población, pero repartir paneles es seguridad para la fuerza, no lo hacen por interés de que haya luz en el centro de Qadis, sino porque saben que la gente de Qadis estará contenta con ellos. Que ellos repartan paneles solares no interfiere en el programa de tuberculosis que yo llevo, a mí me ayuda, porque si quiero poner una radio y nosotros no tenemos presupuesto, ellos lo hacen. Sería diferente si llevaran medicamentos para tratar la tuberculosis. Nunca se han interpuesto en mis actividades a excepción de lo que ya te he contado.

P: ¿AECID conoce y coordina sus actividades con la CIMIC?

R: No se coordinan, la CIMIC hace cosas pequeñas que no interfieren y AECID quiere distanciar mucho la cooperación con el tema militar, no quieren que nos mezclemos con ellos... Pero si estamos en un PRT donde están los militares y hacen cosas donde tú trabajas tienes que interaccionar con ellos, pero AECID lo evita.

P: ¿Interaccionar de que manera?

R: Si les preguntas qué hacen y te dicen que van a repartir jabón para las manos, tú les puedes decir que en lugar de repartirlo en el área de urgencias, lo repartan en ginecología que allí hay más infracciones. Pero si yo no tengo esta información y contacto sobre sus actividades, no voy a saber qué hacen y ellos van a ir a urgencias a repartir el jabón, etc.

Debería haber una coordinación mutua, un cambio de actitud. AECID quiere que no se nos vea con los militares, pero esta independencia ya la hemos perdido, somos totalmente dependientes de ellos. Entonces, utiliza esa dependencia y acercarte a ellos, ellos sí que intentan acercarse a nosotros. Por ejemplo, querían dar material quirúrgico y nos informaron, y yo les dije que no era el momento de realizar esta distribución porque si se dejaba el material en el almacén se podía perder porque van a realizar reformas, pero la AECID no quiere saber nada de lo que están haciendo los militares.

P: ¿Esto no puede confundir a la gente de quién hace qué?

Para la población, quien está haciendo cosas son los extranjeros, les da igual si son los militares o los civiles, ni siquiera saben si son los españoles o los italianos, para ellos solo son los extranjeros. A la gente le da igual, no ven al militar como algo extraño, están acostumbrados a ver a gente armada, está dentro de su sociedad.

A nosotros nos identifican dentro del mismo pul (extranjeros), y sería lo mismo aunque ellos no hicieran acciones QIP.

P: Desde tu experiencia y en este contexto en que estás trabajando (PRT), ¿lo encuentras pertinente y crees que podría ser exportable a otras situaciones de inseguridad?

R: No, si para hacer desarrollo necesitas a cuatro personas armadas a tu alrededor, no estás en el sitio adecuado. Estamos haciendo un programa de desarrollo recortado. El trabajo, los años de esfuerzo y el dinero que supone hacer desarrollo es demasiado, aunque en este

contexto se consigan cosas, el esfuerzo es muy grande para lo que se está consiguiendo, y sobre la sostenibilidad, ¿qué va a pasar después?

Sobre si exportaría el modelo... No, yo lo haría de otra manera... Por ejemplo, ¿por qué no hay todavía un buen sistema sanitario aquí? Porque hay mucha corrupción, y por lo tanto primero habrá que reforzar los sistemas de valores, etc. ¿Por qué no hay médicos? ¿Por qué no vienen? Porque no hay buena comunicación, primero habrá que reforzar la comunicación. Es decir, primero trabajaría en las bases y no todo al mismo tiempo. Primero yo habría rehabilitado las carreteras, estabilizar, dar seguridad, también a nivel de gobierno, las estructuras, y más tarde el desarrollo. Primero la parte militar y cuando la zona está estabilizada luego entraría la cooperación.

Aquí el éxito sería si los militares se pudieran retirar y nosotros nos pudiéramos quedar.

P: Centrándonos en el trabajo sobre el programa que estás desarrollando, ¿se están cumpliendo los objetivos?

R: A nivel de los indicadores que tenemos, sí, en otros, no, dado que las hipótesis no se han cumplido, ya sea por falta de conocimiento cuando se plantearon y la mala identificación, además, la situación ha cambiado mucho. Quizás se pensaba que se iba a pacificar más rápido de como es. Por los factores externos hay objetivos que no se van a alcanzar. En términos generales, y en general, los objetivos que se plantearon sobre papel sí se cumplen.

P: ¿Estáis obteniendo buenos resultados?

R: En determinados proyectos, sí. En otros proyectos, no, pero sí en la mayoría, como en el programa de tuberculosis, salud pública, hospital, matronas, escuela de enfermeras. Pero porque son más fáciles de controlar.

P: Sobre la identificación de las necesidades para definir las prioridades, actividades, etc., ¿participas en la identificación y propuestas que van a Madrid?

R: Se nos solicita qué tipo de modificaciones pueden ser necesarias según la evolución y nosotros enviamos nuestras propuestas de modificación. En el caso de mi antecesor, no se realizó, y en mi caso no lo sé porque no se qué va a pasar este año.

P: En desarrollo hablamos siempre de que los proyectos deben ser sostenibles para la población y con continuidad... ¿Tus programas son sostenibles?

R: Los hay que sí. Surgen de las necesidades y el Ministerio de Salud participa. El hospital, la gestión, han aprendido y son autosuficientes en gestión. Será sostenible si des de Kabul llega el dinero.

No sé cómo lo van hacer en el futuro, si va a haber una persona de AECID para controlar que el dinero llegue al hospital... El problema en el momento que nos retiremos de aquí va ser que en Kabul haya suficiente control de lo que está pasando. Nadie sabe qué va a pasar, pero cuando hablas con la gente tanto aquí como en Kabul, nadie piensa en que va a haber otra guerra civil, cuando lo dicen no lo quieren creer.

Pero desde fuera a través de los análisis, etc., se piensa que todo puede acabar en otra guerra, las negociaciones con los talibanes se interrumpieron después de lo que pasó con la quema de los Corán... Pero cuando hablas con la población ellos dicen que no habrá guerra, y que tampoco volverán los talibanes al poder, no sé si se corresponde más al deseo que a la realidad. Aunque primero siempre dicen que no saben.

P: ¿Repetirías esta experiencia?

No repetiría el contexto, pero no me arrepiento de haberlo vivido, ahora tengo más capacidad de análisis y de crítica, antes era más crítica en algunas cosas y ahora al revés, pero esto mismo en otro país y en guerra no lo haría. A nivel profesional me estoy perdiendo muchas cosas, como por ejemplo la interacción con la gente, el conocer el contexto de primera mano, no a través de un filtro (mi asistente directo), poder sentarte con la gente, con las mujeres, ver qué pasa con los medicamentos, si los cobran, o los dan de manera gratuita, etc. Me pierdo muchas cosas y mucha información, y con la que recibo no es suficiente para crear, tengo ideas, pero no puedo desarrollarlas solo con la información de la que dispongo. Uno de los fallos es la falta de identificación de las necesidades, que no se realizó como se debería y todo son suposiciones... Por ejemplo, que quieran mandar una ambulancia a Jawand, cuando allí no va más que la población que allí vive, porque por decirlo de alguna manera es territorio comanche, faltan datos, información...

Muchas gracias, Alejandra, y ¡mucho suerte!

2. Interview with Hasina Safi, executive director of Afghan Women's Educational Centre (AWEC), on April 11, 2012.

The organisation is linked to Afghan Women Network Organisation (AWN).

Q: Is this organization a school for women's education?

A: This is not a school, this is the women organisation, which aims to empower women in self sufficiency with a priority given to children, because we believe that children are always connected to women.

One of the reasons that we are working in education is that we started in 1991 in Islamabad (Pakistan) with Afghan refugee children with problems in education. So this organization was established by a group of five educated women, who were thinking about how they could help the refugee children in Islamabad.

After sitting together and talking about their plan, they started a primary school for refugee children, so for the first time in Islamabad they established a primary school for refugee children and after the primary school they went for middle school and high school. Today the project is still running in Islamabad.

After school hours, they found out that many children were living in the streets, and no one was looking after them, no one was thinking about programmes for them, so they started centres for street children.

Q: Are you working in the Afghans refugee camps?

A: Yes, in the camps we go for 2 hours to give education and teach illiterate's children. We provide knowledge and classes about education, their rights, how education is beneficial in their life, etc. During this program the organization learned that most of the mother's of these children were widows, and they started programmes for the widows themselves. We work with the mothers in psychosocial programmes, talking to them. Working with the women we found out a lot about the needs of the women. That was the time when they decided to work for education, and work for empowerment of women and children in formal and informal education.

After that we expanded the programme; including counseling, education about their rights, peace-building, gender. Slowly, slowly, we moved from Islamabad to Peshawar, and then travelled to the area between Pakistan and Afghanistan. In 2002, with the new Karsai

government, we moved our activities from Pakistan to Afghanistan.

Q: When you arrived in Kabul, did you continue with the same kind of programmes working with street children?

A: Yes, again here we started working with street children, including children working in the streets, because at that time many children who were without fathers were alone without any support. We started working in 3 locations of Kabul. We educated almost 650 street children in these locations providing education and recreational classes; because there are some complex children that never had ordinary facilities like music, TV, or playing; so we provide also these things because we really believe that the base of the organisation, or the base of the country, are the children. If you address properly the needs of the children, your country will automatically develop; their minds and thoughts can change, and they can go for education, for civic mobilization rather than fighting, hostility, etc. So we work with them like this and slowly, slowly, we started with women empowerment and we expanded our activities from Kabul to other provinces. Today we are working in nine provinces of Afghanistan, we are working in Kabul, Paktia, Wardak, Mazar, Herat, Farya, Logar, Jalalabad...

Q: And for women, which kind of programmes is your organization running?

A: Regarding women's empowerment, we give awareness raising programmes in provinces to women; trying to make them aware that they are a very important part of the society, even if they are illiterate. And we try to educate them and show them the importance for voting. One vote can make the difference in their lives, even though we know that women in our society are dominated by men. We try to help them to understand that when they are voting, they need to ask about, and understand the platforms of the candidates. We try to encourage them to feel that they are not just a piece of a machine, or to think that they are only suited to bring up children, cook, and clean...

Also we have some women who are handicapped, weak and cannot work. Besides that, we have a programme to give support to women that are in prison. For some cases and depending to our capacity we may support them with lawyers and follow their cases. We provide literacy training to them as well.

Q: From where are you receiving funds that supports the organization?

A: We are supported by different international donors not governmental but from organizations that are coming from U.S., UK, Canadians, German, Holland, Spain (ASDHA) who is our best donor since 2004, we have very good relations with them and the programmes that they support are related to “women in prison” and “women empowerment”.

Besides, our organization is registered also with the Ministry of Economy. We have a memorandum of understanding with the Ministry of Women, Ministry of Social Affairs and with Ministry of Justice, because we are working with women in jails, and with the Ministry of Education.

We have a national level education projects and we are a partner with the Ministry of Education providing technical training to teachers with new methodologies for teaching.

Q: Regarding education, this morning I was in the Ministry of Education and the situation of education in general (access, teachers, quality of education, etc.) has big differences in rural areas and big cities, and is facing big problems in rural areas...

A: This is very true, there are many schools now where the quality of education is not satisfactory for the parents, because the education provided is not enough for their minds to be open. And in rural areas there are not enough schools for girls and if there are schools they cannot access them.

When we talk to people, when we talk with the Ministry, we tell them that when they design a new school for women, please try to think of it from a women’s point of view; think about security for them, how they will go to the school, for example: if girls are living in remote area, it is very difficult for girls to walk along for more than 15 minutes, because the parents are afraid, fearing the possibility that the girl could be harassed, or receive an attack because of lack of security, so this is a problem in provinces. Everyone wants to educate their children, but the problem is the access to education is not convenient for girls especially. For boys it is not a problem, they can go; but for girls, if the mothers and fathers find out that the girl has to walk alone for many minutes it is difficult. Also, after only 12 kms outside of Kabul, on the entire road to Jalalabad, there is no school at all for girls and this is a big problem... The number of graduates has increased after secondary but not for girls. As the girls grow and mature the parents worry and think that something bad

may happen to their daughters, and this is the problem.

I totally agree with you that the numbers of schools have increased and the numbers of students as well, but our objective is not only primary school because we have to think in the development of the country and high education. No one is satisfied with the results in high school because girls are still under-represented, because of these bars to access. If we really want to contribute with the development of the country we have to think about the high school level and for the moment the results are not satisfying.

Q: Then, still it is necessary a big investment, empowerment?

A: Yes, a lot of capacity building is needed because when we say education it is not only about how to read and write; education should address to knowing how one should live, what one's responsibilities as a citizen are correct, use of the soil, ... We have to try to work with them to learn about nation building, educate them like that, and in things that are practical. Besides that, if we look at the education in the schools, there are many teachers, but they are not very qualified. They may have graduated from university, or from Education Department programs, but practice teaching and supervised experience are needed.

A lot of work is necessary especially in some of the provinces where there are no women teachers. Here if the teacher of the school is a man we never send our daughters to school in the remote provinces. If there is a female teacher they will be much respected, and also then they will send the daughters. We have few female teachers and experts, the government should provide more opportunities to women like those that are jobless. They need an opportunity, practice; they have to be involved and government has to provide supervision and monitoring.

In Kabul it is not difficult for women to travel because we are ourselves also strong, but provinces are not like this, and girls need support to learn, it is necessary to make strategies for those that want to learn.

Q: It seems that the Taliban are getting more power in some places, are you in favour of the negotiations?

A: We are a little worried. At the beginning, two years ago when the negotiations and talks started, at that time the women were totally out of that without any involvement. Now UN

is involved and we are involved on these talks generally, although not specifically, but we don't want to go back to the situation before 2001 and this is our worry. For that, we have to work and be involved. For example, we have a project in southern provinces, and we got a letter demanding that we stop the programme, but our manager talked at that time with the Taliban, and after two or three weeks the Taliban through a written letter to the organization said that the education projects did not need to be stopped. We always have this fear and we are afraid, but we have to talk and be involved...

In Dari we say, "someone who is bitten by snake is afraid of the rope".

Before we had one women minister, today we have three women ministers, it is good.

Bonn conference was the first international conference where we had 13 women delegates, in London conference no women were there. But what we need to do, we need to be very clever and strategic. When something is written we have to mention, that is our target. Sometimes when my friends write a paper and ask me to have a look and ask what I can suggest. You know what I do because I am so busy, I look immediately to see if women are mentioned in the paper; and then I go to this part to see what is written about women, and if I agree with that I sign and send it.

Afghanistan is a country with a high number of women Parliamentarian's; but what will be our achievement in Parliament? That is what we have to see. Today still we are afraid to make suggestions. In the talks with the Taliban we participate in the High Peace Council where there are nine women, but they haven't participate in intensive talks only in general talks. What we are advocating for now, is that they have to be in the intensive talks, at least one or two women representatives should be there, because Taliban should see women at the table...

The situation in Afghanistan is so frustrating and we don't want to go back, and I want to always think positively about the future; because we are very tired of negative situations. I am 35 years old and all my time as a child was spent during war, as a refugee, without government, without identity, I really don't want my children to live that way. We have to work for our country, to build our country; we need gardens, schools, hospitals; we do not want to need to go to our neighbouring countries when we need a doctor.

Q: My last question: I have seen your name associated with another organisation. Is it because AWEC organisation is linked to Afghan Women Network (AWN)? And what is the general work of the AWN, because if I am not wrong many women are militant?

A: Yes, AWN organisation was established in 1995 and it is the only networking for women in Afghanistan, has more than 60 organisations and more than 3,000 individual's members. Our main work is advocacy and networking. At different times we have participated in different conferences. Our approach has been to write papers in order to keep manifesting our position regarding women (presence, position, involvement, empowerment); in order to give them opportunities to speak, to make their views known. Nowadays we are monitoring results; to see what place women are given in government, police, Parliament, and also reflected in the Constitution, so, this is the work that we have done. We as women's network; the AWN organization is participating in the peace consultation Jirga, traditional Jirga, representing women. So, that network is representing women and we are working for the capacity building at all levels. We try to connect the women of the provinces and cities; and also with women in neighbouring countries, for example India, because we have to learn from others experiences. We have similarities, and through those we try to connect with the women in the world. When we meet with women in Spain, in U.S., London; after two or three hours talking we figure out that you have the same problems; only the picture, the physical appearance is different. For example, in the west, we have found that there are fewer women in decision making position than here. In the network we try to share experiences with women in other nations and learn from other experiences.

Thanks very much Mrs Hasina Safi.

3. Interview with Manizha Naderi, director of Women for Afghan Women organization (WAW), on April 8, 2012

Q: Could you explain a little bit about the organization, areas of work and main activities?

A: The organization started in 2001 in NY city where I was living, and in 2006 we came to Kabul and started here, opening centres and shelters to address violence against women in Afghanistan; women who suffered abuse, rapes, and are forced to marry against their wishes.

We have women's shelters and family guidance centres for providing counselling and mediation. When the woman comes to stay with us, and we talk to the family through our mediators. If they can solve the case through mediation, the women return home, and we monitor the situation. We have teams that include lawyers, mediators, and social workers who work in each case using a community-based approach. In cases of physical danger, if the women cannot return home without risk of physical violence and death, we provide guidance and shelter, which is hidden in another part of the city. Women and girls can remain in the shelter from 2 months to 2 years until their cases are solved and can safely return home or seek for an alternative place. Women in our shelters receive training in literacy skills, meet with their advisers or lawyers for mediation and counselling, attend meetings with prosecutors (accompanied by his lawyer), and attend their court cases. Their children stay in the centres and receive lessons for reading, writing, and they play games, sing songs, etc.

Q: Women that suffer domestic violence are coming to your organisation asking for help?

A: Yes, this kind of violence always been there; before, during and after the Taliban rule. This kind of violence is not something that will end just because the regime has changed; even in Spain or in U.S. there is domestic violence. So it takes generations and needs improved education, changing the roles within the family...

Q: The man, I mean, the husband or brother, accepts your mediation and respects the decisions?

A: If the situation ends up in court he should abide by the decision.

Q: But, if the case is solved only through mediation, is this enough, the woman is not at risk?

A: No, no, many cases are solved only with mediation.

But, when we work with women in prison can be different. The majority of women in prison have not committed any crime; they are in prison because they have fled abuse, or are accused of adultery, or the husband, boyfriend or brother has blamed her for committing some crime. When women leave prison, they do not always have some where to go, or if they are expecting resolutions, or because if they return to their home and family their lives are in risk for revenge.

Often, the women that come to us and stay in women's shelters have the same problem. They are perceived as having shamed the family and must be punished. If they don't receive help and support, they could end up begging on the streets or resorting on prostitution. To avoid that, our rehabilitation centres work to help provide for a new life for those women. We also have centres to support the children, children who have mothers in prison and have nowhere to leave their children. They go to school, get counselling...

Q: Are you working only in Kabul or in provinces as well?

A: We are working in eight provinces (Kunduz, Jalalabad, ...) with the same types of programmes and they work well.

Q: Do you have reports about all that work?

A: Yes, but they are not published.

Q: Why?

A: Maybe in the future, currently we don't have enough resources

Q: What has been the most significant achievement since you have arrived in Kabul?

A: Progress has been made. Girls can go to school, women are working, women can be divorced, yes, much progress.

Q: Regarding this progress, where are the women of Afghanistan today?

A: We are in the beginning, the concept of rights of women is something new in this country. A country where women still are not going to the police; where we have laws but they are not implemented; where access to justice and education are very limited, and in many rural areas don't exist. Each woman, person, must have access to education, and this still doesn't happen. In areas where the Taliban have power there isn't education; overall in the entire area east and south there is no access to education or it is dangerous.

We want to improve education but also access to justice, we must still work, and there is much work to do. A girl in rural areas is still married very young, or can be sold at ten, eleven, twelve years. The law is only on paper and has to be implemented.

The problem is the culture, and changing culture is not easy; it takes a long time to change the culture. Maybe we need ten, twenty, thirty years to change it; in the cities the change can be faster than in rural areas.

Q: What do you think about the negotiations with the Taliban? Could their return affect the women's rights and reverse progress made quickly?

A: The Taliban are gaining ground, the security is not good. There are negotiations between the Taliban and the government, and involving other countries. But I am against these negotiations; they shouldn't negotiate with the Taliban, because the Taliban never will respect our rights, I do not believe. There are women in the negotiations that are part of the High Peace Council but they aren't involved. Nobody knows what happens in these negotiations...

People are afraid, nobody knows what will happen, we know that International Community will leave in 2014, but nobody knows what will happen later, maybe another civil war, it is scary...

Q: But, if the negotiations go forward and government gets an agreement, perhaps there won't be another civil war?

A: I think the negotiations that are taking place are a waste of time and money.

Afghans want security and work, they want their government to provide work and no negotiations with Pakistan and the Taliban. People need work, if they don't work and don't have anything to eat at home, they will enrol and fight with the Taliban for \$200 a month to support their family and give them food. The government should promote factories and

give alternative jobs, rather than join the Taliban to negotiate.

Poverty, no jobs, difficulties in feeding their children, corruption everywhere, etc., these are the problems that must be solved to succeed. Success will not come from negotiating with the Taliban.

Q: You and your organization, and other people and organizations that feel the same, are you working together for advocacy and to push the government towards the solutions you've been talking about?

A: We do not do advocacy on this issue and we are dedicated to our programs.

The problem is that everyone has his own, or differing ideas; there are those who think that negotiations are required and will go ahead. Also there are organizations and women's organizations that support the idea of believing on the negotiations with the Taliban.

The Taliban do not want to share power, they want power and not to participate in elections. If they wanted to participate in a democratic government, when elections are conducted, they would participate, instead of fighting and launching attacks in which many Afghans are dying. The population doesn't accept the Taliban, but are afraid and do not trust the government because it is not doing things right; and is losing power and will fall, and at that moment the Taliban may again take power. They are afraid, and for this reason seem to accept them.

People do not believe the current government, they don't believe the police, there is also a lot of corruption, anyone who has money can buy the police, the justice system ... and all that has to change.

Q: What do you think about the International Community in Afghanistan?

A: They should have been more serious, and strict, and ensured that corruption did not occur; money that different countries lent, hasn't been properly controlled. Also I fear that they will also leave the country gradually after the military departure in 2014.

Thanks a lot for your time Mrs Naderi, and congratulations for the work of your organization.

4. Interview with Dra. Shamsul Yada, Obstetric doctor (May 2012 and January 2014)

Q: You are an Obstetric doctor, where (in which university) did you study?

A: In Kabul Medical University, from 1989-1995

Q: Have you had any problems during your studies and going to the university, or while practicing in hospitals?

A: I remember when I wore socks with skirts and short dresses; I sat beside my male classmates, and we studied like sisters and brothers together, we faced fewer problems regarding violence against women in the capital. Although in Dr. Najib's presidency women had liberty and we had TV, radio, and women could take trips abroad, and participated actively in politics, culture, economy and military issues beside men. Dr. Najib wanted to revise all his mistakes in last few years of his presidency but he couldn't, and Mujahedin arrived to Kabul.

During our study and practice we faced lots of problems, because Dr. Najib, President of Afghanistan faced difficulties with his opponents in the last years of his presidency, and rockets attacks were started by the opposition. Although there were no troops from Soviet Union in Afghanistan, they left a big gift for our country, division of Afghanistan by ethnic groups and under different warlords, provoking Pashton against Tajik, Tajik against Hazara and Hazara against Turkman and so on...

Disaster started at the end of Dr. Najib's presidency. It was our last year of study in Kabul Medical University.

Q: Were did you work as a doctor during the Taliban period? Which problems did you face as a woman, and as a professional, during the Taliban period in Kabul?

A: While finishing my study, the Taliban regime started their domination of Afghanistan, and I couldn't work as a doctor in hospital because it was forbidden for women to work outside of the home; so I started my activity as a nutritionist in ACF (Action Contre la Faim), a French organization. I faced lots of problems: It was problem to work outside of the house, I needed to cover all my body with chadri (long veil) and see all the world from behind a cotton mesh . This manner of dress makes it hard to breath, to see, and to live as

an human. Beside that, we should not talk with men on the way to, or in the work environment. We couldn't talk about the Taliban and their presidency.

The most difficult part of my work was working with foreigners, my expatriates most of them were French, Spanish and British, and it was too difficult to talk, or consult, or visit them. Usually our meetings took place in a far place in a small room, some times with chadri and some times with the help of guards in a terrible environment.

Although it was hard for me to work as a nutritionist because I wanted to be a gynaecologist but I was lucky to get work, and was able to help malnourished children while most other women were jobless at home.

Q: Are you currently working as a doctor? Where? Did you have problems in finding a job?

A: Yes I am working as a Chief of the Ultrasound and Gynaecology department in central polyclinic where more than 100 mothers are getting treatment daily.

It was difficult to get job without knowing some people in the Ministry of Public Health or using money. I used some people to recommend me for employment in a governmental organization; and it is a very usual method to get job.

Q: Did you study in other countries? Where?

A: I studied in three countries:

- 1) I studied in a leadership program (short term) in USA, Texas, Dallas, in 2012.
- 2) Some exchange medical short programs in Sri Lanka, Karachi (Pakistan) and Cambodia.

Q: Which are the major differences that you are facing working in your country?

A: Difference in women rights, their respect and participation in decision making, giving them leadership power, respect by husband and other family members.

Higher education and time to building their capacity. The best thing I found in USA but not existing in Afghanistan was: thinking how to build their country, how to invest for business, how to participate in politics, and how to help each other to strengthen unity.

Struggling to keep their culture and costumes in Cambodia.

Working for better country and business in Karachi.

But in Afghanistan everyone thinks for their own benefits and advantages, corruption is usual and our culture and customs are going to die. Violence against women is getting

worse and no one is thinking for the country. People only think about themselves, their family, and friends. All these things are heritage of war and domination of foreign countries.

Q: Which are the needs and priorities that are not cover by the Ministry of Health in the health structures in Kabul?

A: Needs to build capacities, needs to do enough practical training for doctors (regarding operations), needs of assigning people according to abilities, needs for outside training, needs for better medical ethics. Improvement in private health sectors, improvement in diagnosis and treatment protocols, need for medical instruments and equipment's usage training...

Q: In Kabul, do women have problems or difficulties for going and receiving medical assistance? There is a problem regarding the ethnic or tribal affiliation?

A: No they do not have problem to receive health assistance in capital (Kabul) if they have access to health centres, transportation and money. No problem regarding the ethnic or tribe's right now.

Q: How difficult is the access of the women to the health structures in other areas?

A: Accessibility to medical services is very critical in provinces especially where there is no good security or means of transportation. Besides that, in provinces there are not enough medical professionals that it is also a big problem.

Q: What is the situation of women in Kabul?

A: Different groups of women have different situations in Kabul. Generally women in Kabul have entered into a period of transition towards progression and democracy. Some women have emerged as good leaders and politicians, they can take part for decision making, participating in election process, as a deputy of president. Some other women do not have a complete understanding of the concept of democracy, and they forget all valued components of being a human, Muslim, Afghan and woman. Some others would like to see a better life for women, one that includes education, work, training, participation in society and stepping up into politics. Beside that, some women are still living without education, under chadri and under the full command of her husband.

Q: What has been changed since the Taliban period?

A: We have witnessed lots of changes since 2001, but these changes are not enough, and they are not complete. We have changes in politics, we have a constitution, a parliament, elections, a vote, different political groups and participation of women in politic and military issues. We have changes in the economy; investment, private sectors, marketing. And changes in education and schools, women's education. We have new media with a few TV and radio channels, magazines, news letter. And changes in import and export patterns, relations with other countries, agriculture, telecommunication, health and lots of other parts of life.

Q: What is still necessary to change?

A: Changes should be started from each Afghan, they should realize who they are as Afghans, that they got independence from the British and Soviet Union.

Afghanistan has natural resources: Gold, lapislazuli, iron, uranium... and they have a strong history, culture and languages. They should change themselves and start working honestly for people and country. They should never accept that the country is a ruin.

- 1) It is necessary to change the bad heritage from the war in Afghanistan, to think in terms of unity, and not separation or discrimination between Pashton, Tajik, Hazara...
- 2) No gender difference, nor discrimination between man and woman.
- 3) Changes in the working system, work against corruption.

Q: Do you know what has happened in rural areas; I mean, have things changed for people in provinces or is the situation totally different regarding Kabul and other areas in Afghanistan?

A: We can not compare situation in Kabul and provinces. For instance Ghazni is the place where the Taliban have presidency right now, so we can say situation is totally different.

Q: Which are the pros and cons of these 10 years of International Community intervention (military, UN, Development agencies, ONG's, etc.)?

A: From one hand they brought changes and job getting opportunity for Afghans. From other hand International Community have a particular goal in Afghanistan, just keeping eye

to their goal and working in Afghanistan. Most of them have their own objectives and goals for which they are spending money and doing investment.

Q: What do you and people around you expect that could happen when International Community leaves in 2014?

A: Some people are thinking that all International Community never will leave Afghanistan at once, they will stay and assist, not only for Afghan people, also because of their benefits and goals. But strategy will be changed and internal war will start which will be horrible. Other people are optimist and they think USA will start another method of engagement with Afghanistan, one which does not continue the warfare.

Q: Are you afraid?

A: Yes very much, even I hate the word of WAR.

Q: Do you think that U.S. military forces should stay in Afghanistan and Karzai should sign the agreement?

A: People say Karzai has already signed the contract but there is some special negotiation between them to be solved. Regarding military forces, until Afghanistan has it's own functioning military they should stay, and it is not possible in near future.

Q: In case that you have the opportunity for talking to people out of Afghanistan regarding the country current situation in general, and the women in particular, which would be your message?

A: I want to tell them that Afghans are not terrorists, they are not weak either. All bad components of their life are a gift from other countries. They never got the time to stand on their own feet. Afghanistan was a child while growing up was badly suppressed and injured. Let it to grow up and be cured. Take its hands to assist but not to burn its home.

Women are mothers and Muslims say heaven is under the feet of mothers, they are shaking by one hand cradles of child and by other hand all this world.

Let's stand together and think for a better Afghanistan, not by word but in practice to bring changes for all Afghan women and their country.

Q: Do you want to add anything more?

A: Carme jan, Please remember that you can do lots of things for Afghans by your thesis and your voice, you are the person who lived in Afghanistan, in Kabul, and you know Badghis and the Hazara region. You can compare the changes from your prospective when you came again to Kabul on 2012, lots of changes you faced but you have data on how much money was involved for this changes, millions and millions dollars were spend in Afghanistan but still not perfect work.

Every thing just for demonstration only in Capital (Kabul) still no changes in provinces and no fundamental work for Afghanistan, still we can not find a factory where people can work, lots of jobless people still exist. Money came to Afghanistan but it return back to other countries by different cycle or instead they took another worthy thing from Afghanistan.

People say Talibans are not Afghans, they were brought on Afghan people to do their own goals and keep Afghans busy in the war. We can't say every thing is forced from other countries, Afghan people has their own problems.

The biggest problem for Afghans is most of them are not accepting the positive changes, still they are not thinking for education which is the key point for life, they can accept that people can move through the sky, and went to the moon, and now they have connection with each other by net. But still it is difficult for them to accept changes. And most of them are living in the past.

Tolstoy said: Every one is thinking to change the world but no one is thinking to change themselves.

Thanks, Dr Shamsul Yada